Lib' frm sce Crucis Conv[en]t[us] Malepacis p[ro]pe kingsberch i[n] p[ro]ch[i]a dyrden

194 Folium.

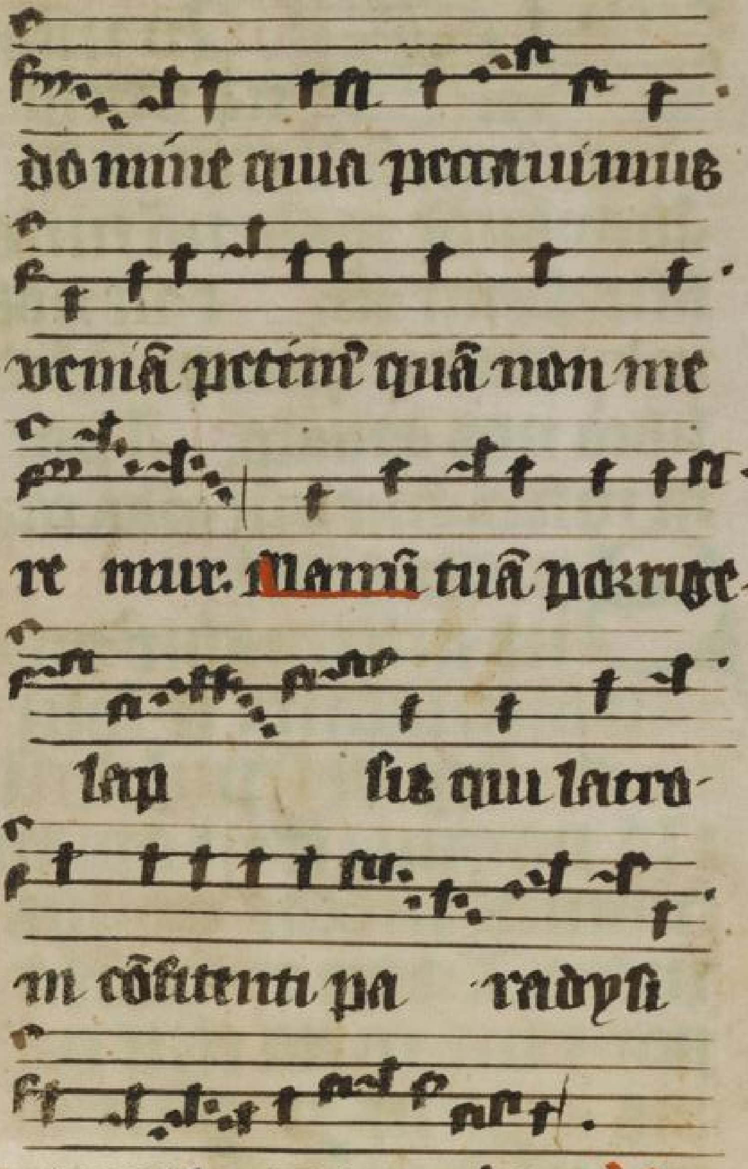

adhesit os meū: et derelicta
sunt tantummodo labia cir
ca dentes meos. Misere-
mini mei misereminī mei
saltim vos amici mei:
quia manus dñi tetigit
me. Quare me persequimini
sicut deus. et carnib' me-
is saturamini: Quis michi
tribuat ut scribantᷣ ser-
mones mei: Quis michi
det: ut exarentᷣ in libro
stilo ferreo. uel plumbi lami-
na: vel celte sculpantᷣ in
silice: Scio enim qd redemp-
tor meus vivit. et ī no-
vissimo die de terra sur
recturus sum: et rursum

B 46

Vita sancte gudile virginis gloriose

[I]gitur Sigiberti regis temporibus.
qui fuit dagoberti filius. ex-
titit quidam comes witgerus in pa-
go brabatensi probabilis moribus:
cuius thalamis inherebat coniunx dig-
nissima amalberga. maioris domus
inclita pippini sororie progenita: qui
utrique diuinis pariter modo obtempe-
rabant monitis. Quibus vero
in seculo pie degentibus: sanctum et
iustum contulit dominus germen. Eodem
namque germine sanctus extitit eme-
bertus cameracensium presul gloriosus.
vite amirabilis. et merite insig-
nis. cuius etiam extitere sorores si-
mili sanctitate probabiles. reynil-
dis scilicet sanctissima. et pharayldis
moribus egregia. Harum ergo ge-
nitricem tam felici iocunditate prolis
pollentem omnipotens deus adhuc fu-
tura fecundauit prole dignissima.
et iam more parturientium anxie-
tatis fluctuantem procella. huius-
modi consolacione recreare dignatur.
Nox erat. et terris mortales sop-
nus habebat. cum eadem mater fami-
lias sopori dedita: angelum aspicit
hec sibi proferentem verba. Solue
metum corde: utpote preclaro fecunda-
ta germine. Ipse enim rex celi ferre
iubet hec solamina tibi. Concepisti
fideliter. paries feliciter venerabi-
lis filie clarissima mater. que
ab ipso puerili euo diuinis adhe-
rebit cerimoniis. in quibus perseue-
rans usque ad metas cui breuis pal-
mam capiet vite perhennis. Tali ore
locuta visio angelica. eo completo ser-
mone reliquit. auraque in tenuem eua-
nuit. At illa talibus exhilarata visis.
corpus e stratis corripit: et ad celum
manus cum voce tendit et parans

celitus delatis ea cedula corda responsis.
largitori omnium bonorum gratias reddidit.
Orta est sane hec virgo brabatensium
finibus ut perfectum est. a parentibus tam
religiosis quam nobilibus. eo tempore quo
beata gertrudis uiuit celeberrima
in dei rebus. Cum peracti parentes
virginis. filiam suam sacro fonte rege-
nerare decernerent. presentiam superdicte
virginis expetunt. et ut regeneracionis
eius testis fieret: in omnibus preces descen-
dunt. Beata autem gertrudis tam pie precum
assensum prebuit. virginisque gudile rege-
neracioni non solum interfuit sed et etiam
eam manuum suarum munditia sanctifi-
cauit: et de sacro fonte leuauit.
Unde factum est. ut virgo virginis ma-
ter per spiritum fieret. atque ulterius sub ube-
rima doctrinarum suarum educanda susci-
peret. Huius etiam sancte virginis neptes
extitere sorores aldegundis atque wal-
detrudis: ubertim bonorum operum flo-
re fulgentes. Ergo non iam beata virgo
gudila infra monasterii claustra.
sacre scripture lacte alebatur: a
sua sancta consanguinea. nec non spiritua-
li matre pascebatur. euangelicis sen-
tentiis non absurde auditis. mentem
ad celestis patrie desideria cepit
~~tempore~~ erigere: et ad beatam atque eter-
nam vitam ubertim exardescere. Beata
siquidem christi virgo gertrudis eius
animum incessanter pulsabat ut sa-
cre virginitate inuiolata palmam ser-
uaret. ut veniente sponso pulsans
non cum stultis ad hostium remaneret.
sed cum prudentibus celestem gloriam feliciter
possideret. His namque atque aliis huius-
modi quamplurimis beata virgo monitis.
huius seculi pompam abnegans. moribus
etate peragrans. et sancta mentem
suspendens ad astra. totamque se mirum

KGL. LANDES-BIBLIOTHEK ZU DÜSSELDORF

in modum. in dei vigebat famulatum:
a quo perhenne flagitabat premium.
Unde contigit. ut semper in dies
melior fieret. etatulamque sua sen/
su precelleret. quia secundum illud sa
pientis. doctrinam et non pecuniam: dis
ciplinam mage elegit quam aurum.
Crescente numero de die in die
etate. crescebat morum probitate. ve
luti condecens erat dei famule. Erat
sane corpore incorrupta. mente cas
ta. amabilis cuncte. affabilis uni
versis: prudentia callens. fortitudine
vigens. frenis temperancie serena.
iusticie vigore severa. paciencia
laudabilis. mansuetudine prestabilis.
pietate ineffabilis. fervens cari
tate bis tincta. stabilis fide robus
ta. longanimis spe inconcussa. Harum
namque omnium virtutum commercia congerabat
in eius animo: cuncta dis
ponens sapientia. Postquam vero ~~spi~~
~~ritualis~~ spiritualis eius genitrix
sanctissima videlicet gertrudis.
de huius mundi peregrinacione trans
iit ad patriam. et ab exulatu.
et convalle lacrimarum ad celi
regna. ubi desiderati sponsi
fane perfruitur. almiflua christi
virgo gudila. tante neptis sola
mine destituta. repedat ad pa
ternum limina. referens pectus
sitibundum. haustu sapientie refer
tum. parentibus deinceps subiecta.
iuxta apostoli preceptum. Erat autem
in confinio villa morzella noma
bulo. distans ab eorum mansione
duorum miliariorum intersticio. in
quo edificatum fuerat oratorium:
in honore sancti salvatoris dedicatum.
Huc loci diligens dei virgo.
crebro expetiit remota a suis

vitans eis esse molesta in omnibus
saltem modice negociis: atque appetens
vacare contemplacioni solius divinitatis.
Orationibus prelatis deputabat dies
continuabat et noctes. pernox in
vigiliis. strenua in psalmodiis. exer
citata in ieiuniis: ~~mactabat se~~ mac
tabat se holocaustum christi conspectibus.
cui se totam tradiderat ab annis pueri
libus. Sermo quoque erat illius iuxta
apostolum sale conditus. sepissimus genuum
flexionibus accommoda. ad lacrimas
et compunctione cordis dominum obse
crabat: ut quicquid meditaretur vel age
ret conspectui eius accepta foret. Quan
tos autem per huiusmodi facto adversus
virginem dei ~~fraudium~~ fraudium suarum
diabolus laqueos tetenderit. explicare
quis poterit. Sed virgo dei tot
divinis tegebatur adminiculis. quod erga
se nimium omnium hoste usus est crudelis.
tantoque ei obnixius resistebat: quanto
ad insidiandum instare ipsum videbat.
Quadam igitur nocte dum ad idem
oratorium sancti salvatoris quod prescripsi
mus declinaret. ut in contricione spiritus sui
celestia suspirando illo pernoctaret. ecce
hoste qui prime parente eve calcaneo
insidiabatur. huic virgini fraude qua potuit
conabatur insidiari. Nam quia nox lumen ne
gabat. secum virgo dei lucernam habebat.
quam pedissequa eius forte ferebat. hanc non
sine detrimento sui inimicus extinxit. si for
te virginem dei sua fraude pomiparet.
eandemque a cepto itinere revocaret. Sed
elusit fraudem inimici. in virgine virtus
christi. Nam virgo ~~domini~~ domini. ut diabolicis
fraudibus perturbaret laqueos. orationum as
sumit clipeos: ut que lucerna per diabolum
extincta videbatur. minor genibus deum

deprimebatur. Exaudivit deus preces virginis, qui per creationem fudit luminis et tenebras, quas ingessit princeps tenebrarum, disrupit luce misericordiarum suarum. Videres namque lucernam sine manibus ~~accensam~~ accedentis candendi et in obsequium virginis velut in ictu oculi lumen extinctum restaurari. Cepto igitur iter leta peregerat et ad oratorium quo tendebat pervenerat. Reliquumque noctis observationibus et vigiliis transegerat. Dum aurora in matutinam lucem prorumperet rebusque vultu suo colorem redderet, preces quibus hec virgo totam noctem pernoctabat, longis suspiriis iam in diem continuabat. Nam pro carnis sponsique sui contritione et prodeundo populari favore sola gratia comite famula pedibus nudis frequenter loca sub nocturnis horis frequentare erat solita. Diebus vero ut humanum vitaret favorem, talibus et ut ita dicam dimidiis utebatur subtelaribus, ut superior pars pedum videretur tecta. Ob dei servicii amorem incedebat. Sed dum id quod pie egit hominibus latere voluit, fit res palam, quam innotescere noluit. Nam solo prostrata et spe atque animo in celos erecta plantas nudas videri noluit, percultium visibus non sine oblivione relinquit videndas. Sacerdos hoc cum viderat, qui celebraturus missam advenerat, et quid in hac re cause ageretur satis superque mirabatur. Ipse vero horrore tanti facti perculsus et eiusque algoris compassus diutissime prestolabatur. Postquam illa ab oratione surrexit, continuo protheceras de manibus suis extraxit eiusque vestigiis supponens abiit, ut tam illustris meriti puellam religiose honoraret. Quas in manibus humiliter virgo recipiens et ~~[illegible]~~ recedente sacerdote in alteram partem se divertens longe a se proicere exoptavit, sed divina operante clementia fere unius hore spacio consistere in aera. Quo stupente, rursus animata miraculo im-

mensas retulit deo omnipotenti gratias, non suum reputans meritum, sed illi qui suis semper adest fidelibus. Expletis tandem a sacerdote missarum sollempniis, in quibus sancta virgo spiritum suum contribulatum deo sacrificium immolaverat, ad proprii limina domatis remeabat. Iam vero medium iter emensum fuerat, *Miracula* et ecce nudam mulieri obviat, quam longus meror et diutina calamitas torquebat. Gestabat siquidem filium suum in humeris, qui cum languore nativo ab alvo ipsius male fecte parente dederat in hac luce. Iamque sol nonum annum circumvolvebat, ex quo eundem puerum diutina passione debilitatum viderat. Erat enim contractus, incurvus, aduncis vultibus et sola terra despectans cernuus. Spiracula etiam vocis obstrusa obmutuerat lingua. Convicta dira contractura contuderat manuum articulos, in tantum ut ori non ingereret cibos nisi adiutorio aliene manus appositos. Pro eius incommodo compassione et pietate dei virgo pusillanimis ~~[illegible]~~ facta, ex visceribus misericordiarum suarum in lacrimas suscitata, acsi in lacrimarum indicio eum genuisse putaret et pro omnia matrem ipsius putaret. Accessit igitur et humeris suis eum arripuit atque pro sospitate eius coram domino aliquantulum flevit. Cuius preces mox in aures domini pervenerunt. Effectusque sui celere pervenerunt. Et iam puerum vocem membrorumque ~~[illegible]~~ contractura laxabat et ad officium ~~[illegible]~~ sui penitus excitabat. Nam membra in usum movendi roborabat atque linguam ad officium distinguebat loquendi. Primumque hunc sermonem habuit, quo merito sic letus inclamavit: Mater veni, mater veni. Mirabatur preterea beata Gudila virtutem dei ostensam per se, gaudebat cum matre pueri misericordiam dei per beatam virginem factam in se. Ambo gaudebant, ambo stupebant, deumque misericordiam semper superexaltare iudicium comprobabant. Sed hoc factum humilis virgo nube silentii appetens obumbrari, interdixit mulieri ne id per se aliquando contingerat divulgari. At illa longe aliter actitabat. Quanto virgo dei supplicabat, quam pro inopinata salute sui filii nequibat tacere.

filii dei misericordia. non ut uxore
virginis dei aspernatrix. sed ut
devota beneficiorum domini vene
ratrix. Perlatum est autem huiusce
modi miraculum ad plurimorum noti
ciam quoque manifestata et celebre facta
est usque in presentem diem. Est adhuc
quod in virgine dei miremur. quod per
eam de excelso celorum habitaculo pa
tratum fide fatemur. Nam ut sibi
moris erat quadam die in cella
sua ordinis pensum peragebat. et
in celesti contemplatione spiritum suum
¶ suspendebat. Cum ecce quedam mu
lier leprosa accedit. que non sine
fide sospitatis sue mox future illo
advenit. cuius carne ex diutina
infirmitate putredo pene in uni
versis consumpserat. et ad mortem usque
perduxerat. nisi iam ex pietate divi
na procurata per virginem ~~succurreret~~ succur
reret medicina. Preterea pro deformi
tate sui. a presencia usibusque hominum in
tantum ut ita dixerim exulaverat. ut
vix ulla cum aliquibus conformitatis vestigia
inveniret. Sed beata gudila spiritu con
trito. et humiliato intrinsecus perfusa.
compassione super illam permota. cum ipsa
sancte est usa: atque ex nomine sic incla
mavit. et pro sospite sui ne diffideret.
amonere curavit. O herensfrida in
quit mens tua fidei sue. anchoram in
eum figat. qui contritos corde allevat.
et contriciones eorum sanat. Preces
proinde ingeminat. solitas suspiriorum
atque gemituum amministracione persistas. ut
qui decem leprosis mundatis unius tantum
alienigene fidem invenit et pro gratiarum
actione revertente laudavit. huius eciam
mulieris fidem inspiraret. atque miseri
cordiarum suarum antidoto consuleret
Cuius preces dominus exaudivit. omnemque lepram

miseracionis manu detersit: ut nec cica
tricum signa in ea relinquerentur. quibus
lepre indicia notarentur. Credente vero
pro subita incolumitate sui gaudiis indul
serit. facile ex similibus quisque colligere po
terit. Hec et alia innumerabilia et plu
ra certe quam possit humana colligere
sciencia per famulam suam operata est virtus
divina. que ideo noticiam mortalium fugerunt
quia ex iudicio divino publicata non fuerunt.
Ea tamen que scribi contigit relatu aliquorum
suisque ex scripture fidei persistit maiorum.
fideli tantum sufficiant. atque pro sanctitate
Sanat virginis illi sancte sufficiant. Hac quoque dominus mi
raculis clarificari voluit. quam in vita
sua iuste et irreprehensibiliter vivere
concessit. Igitur in eius presenti et immutabili
vita. qualis esset meriti crebro divina
declarabat miracula. que ad scribendum ni
mium sunt prolixa. sed et hiis paucis cete
ra eius cognoscuntur opera. Soluta ergo
ab ergastulo corporis multa prioribus
ampliora et admiranda subsequuntur miracula.
quia si non vivit corporaliter. vivit cum illo
spiritualiter: qui est gloriosus in sanctis suis.
et magnificus in omnibus operibus suis. O vere
beata multis preconiis digna. in qua dolus non fuit.
neminem iudicabas. neminem condempnabas. nulli pro
malo malum reddebas. sed coram deo et hominibus
iuste ac sancte vivebas. In hac itaque constan
cia perdurabas animi. ne dicam per singulos dies.
verum etiam per singula horarum momenta. Fe
rvebat flagrancia interni desiderii videre
deum deorum in syon celesti. quarum vicissitu
dine non est inhabita. et peticionem quam po
posuit. ut in domo domini omnibus diebus vite ha
bitaret non est fraudata. Nam felici et ul
timo eius presentis vite termino mediante domi
nici sacramenti sese viatico craiquaque val
labus. iterum ad celum spiritum roborans. pippino
seniore monarchia tunc regni regente. sexto
idus ianuarias flentibus fidelium catervis.
supernorum civium gaudentibus turmis. illa sancta

nia seculorum seculis sonanda. de mundi ludibrio migrauit ad christum. ab ipso perceptura eterne felicitatis palmam. Cui est honor et virtus et gloria in secula seculorum Amen.

Amministrata namque sic honorifice corporis ipsius funebria. et ut tante nobilitatis puellam decuit ex concursu plebis non modice facta sunt celebria. ubi virtutes ipsius quibus plurimum usa est quoad vixit. etiam ab inuitis lachrimas extorquebant. et ab ipsis vix quemque abstinere permittebat. Lugebant etiam orphani et pauperes ostendentes tunicas et vestes. quibus illos hec altera dorcas vestiebat. et cotidianis alimoniarum stipendiis fouebat. Sepulta est autem in villa harn. quam hodie eo ipso vocabulo constat nominatam. Neque ad tumulum diuine glorificationis defuere magnalia: que viuenti ipsi fuere semper presentia. Nam uno eodemque die ipsius sepulture. sole in capricorni sidere posito. nunc quando bruma facit deflexus ad austrum. arbor quam ferunt populum. visa est subito ibidem virescere: et quod natura temporis non habuit. in propagines formari et frondescere: in testimonium eiusdem virginis in domo domini ut palma florere. Tanta namque hinc inde frondium seu ramorum iocunditate diffundebatur: ut eam estiui temporis ~~nem~~ nemus vidisse putaretur. Magnus proinde in ore omnium super hoc miraculo rumor. duplex in omnes stupor. arborem et insperate et ~~ip~~ intempestiue reuiruisse. utrumque enim non satis fuit stupuisse. Mirum namque fuit arborem subito pullulasse. sed mirabilius extitit eam hiemis tempore quod natura ut predictum est non habuit vernasse. Fecit enim hoc deus consilio quod voluit et voluit. Fecit etiam per se quod valuit. qui in principio creaturarum terram iussit germinare herbam virentem. semenque iuxta genus suum facientem. Denique pro miraculi huius admiratione plebs undeque accurrit in exultatione. Deumque in tam preclara virgine supplicat. Miraculumque quod viderat ubique gestum explicat. Factum est autem dum humaretur corpus sanctissimum. latronem quendam exequiis eius interfuisse. et ornamenta quedam cum quibus sepulture tradebatur conspexisse. Terna namque nocte nefas quod corde conceperat malorum mortifero debriatus veneno auaritie opere festinabat adimplere. Prorsus nefas. Ad sepulchrum accessit. gloriosam margaritam detexit. et ut lupus ad predam ita ipsum decus. et furtiser gloriosum irruit depredari sepulchrum. Nobilis quoque et sancta ut fuerat virgo atque inclita prosapia. et potentibus et ditissimis parentibus ut plurimus exorta. non sua spontanea premeditatione sed fidelium potius amicorum apparatu. eius arosinum corpusculum auro et argento ac veste preciosa honorifice fuerat redimitum. Cum omnia secum asportans diripuit. solo relicto sarcophago nec sacra virginis gleba detecto facto illius nutu. eius nuda et apta sunt omnia. statim exultatio subsequitur diuina. Nam eiusdem scelesti latronis filia. non multo post feriarum choreis se interponens. atque inter ceteris per plateas decantando. et hinc et illinc saltando. decurreret. que illic affuit mulier sanctissima virginis familiaris et amica. Cum predicti latronis filiam nimis diligenter intuens. easdem armillas. quas in brachiis sancte virginis reliquerat sepulture. in eius lacerte fore certissime recognouit. Tanta namque admiratione commota. illic astantibus denudauit celerius. Cumque amicitatibus illico talia sanctissime virginis fratri emberto sicut iam superius prelibato declarata fuerat ipsorum. Hic itaque pro atrocissimi inanitate sacrilegii dolore tactus cordis intrinsecus. quiquidem ille locum in quo furtum factum est sue diocesi erat attitulatus. totus ex auctoritate canonica in reos furti insurgens maledictionis iaculum in eos vibrauit et a sancte dei ecclesie gremio. atque fidelium consortio sequestrans dapnauit. Cumque igitur tam merito multatione veluti arbor quedam a proprio fuerit incisus stipite. continuo

e9 uniuersi rami a radice arescunt atque
defitiunt viriditate. ita oīs talis pgē-
nies tā detestabili pfluēs stirpe.
genu et varia postmodū vexabat-
ur īfirmitate. Nulla enī h9 generatiōis
psona excedit. quin claud9. l' aliq̄
pedū debilitate detēt9. l' etiā dira
affecta q̄rteria. pteritū luat faci-
n9 Sic namque a primordio usque in psēs.
h9modi in talib9 talis pseuerat īfir-
mitas. Unde datur intelligi. sacra vīgi-
ne intercedēte illis tpaliter penite-
a deo cōcessū fore. ne illis igni īex-
tinguibili q̄d multo cōstat deteri9. ppe-
tualiter nimis īfelix cxurerent culpa.

Cum igitur ex singulis ad tumba cotidie cre-
brescentib9 ~~[illegible]~~ odore virtutū bte gu-
dule fama aspiraret. quib9 ex cōsilio et
dispositiōe altissimi. placuit fidelib9 de
loco sepulcri eā leuari. et in locum ip-
si9 honore magis cōgruum transferre. Fac-
tū ē ex cōsensu pariter et cōuentu pbabi-
liū utriusque sex9 psonarum. pfinitū illiq̄s
se die transferēdarū bte gudile reliquiaꝝ
q̄s ad niuialēse transferre cenobiū. ex
cōsilio qui cōuenerat ē ppositū. q̄nqudem
nō esse cōpetens thesaurū tāte margari-
te occulti angulo humillimū veruli. sed loco
celebri reponi. sed cōsiliū huanū diuino nō
roboratū in ipo suo conatu ē frustratū
Nā dū feretrū receptu mēbroꝝ pati-
moueri temptaretur. tāto fit pondere ibidē
fixū. ac si catenis quibusdā īsolubilib9 tene-
retur astrictū. Quid vero agere debeat stupo-
re et sollicitudine utrobique hesitat q̄a ibi
q̄d ageret nesciebat. ubi de occulto dei
iudicio q̄cq̄ psumere nō habebat. Uenit
pinde ī mēte q̄busdā religiosis cōsan-
guinitas bte gudile. atque virginū xpi ale-
gundis atque waldedrudis. si forte h' virgo
illuc mēbra sua transferri vellet. quo
cōlebat virginū pscriptarū sede sue q̄ete
haberet. Erat namque locus tūc reliquiarū
carundē virginū xpi seruatoria. bte vid-
alegūdis malbodiū. sancte waldetrudis cas-
trilocū. Destinabat ergo animo nunc huc
transferri. nunc illuc. sollicite in mouendo
vires ponere Nā h9 rei adinuentiō-
e oia īdigē in nichilū fatigari pote-
rat. sed sicut glebā mouere nō po-
terat singulis vero huic ponderi nec
q̄dq̄ succedētib9. et in ipo conatu defici-
ētib9 diuina pietas diu eos suspēsos tene-
noluit. q̄d ad id operis inspiratiōe sui
cōtrahere voluit Nā reuerēde huic eleua-
tiōe q̄dā puerke imo decrepite etatis īter-
erat. q usque ad id tpis lōgū senium duxerat.
solusque a dieb9 scē gudile supstes. retentusque
natu et industriā puectior fuerat h9
spm diuina īspiratio mox cōtaminit. et
ubi virgo dei transferri debuit īspirauit.
atque in hec vba prorupens. videtur inquit
michi eā q̄ete sue sede ī oratorio sancti
saluatoris iā elegisse. in quo eā quoad uixit
assiduis suspiriis spm sui clarnit deo
nouisse Tunc ad nutū senis cūcta oim
pēdebat. cuius sentencie oim q affuerat.
cōsensus respondebat. et accedentes ~~[illegible]~~ feretro
tacta mox ūs. sic in feretro. quāta prius
~~[illegible]~~ difficultate. nec quoque elaborauerat
ī mouendo. Deportatū vero ē ad pscripti
locū monticelli illud venerabile corp9.
ptib9 pmissū sex9 in laude et tripudio
comitantib9. miraculis ex glorificatiōe
diuina psequentib9. Ex quib9 ea fidelium rela-
tu didicim9. ut posteris notitie sint
narrabim9 Cumque a plebe sanctū corp9
et pniis psequente dimidiū itineris emēsu
fuisset. ~~[illegible]~~ circa ecclesie. ad quā festi-
nabat cātantū ptes ppinquasset. ecce surd9
q̄dam cui lōga infirmitas auditū meatus
clauserat. pro incommodatē sue remedio.
corpori sacro prius accesserat. et ut
fidelib9 ad deportandū sacrum corpus moris
est. hec lipsanas sacre virginis sue
religiosū duxerat. Cui9 fidem e vestigio
sanitas excepit repentina. quam meliorē
bte gudile pstitit medicina. Hauserat
aure sopitū. chorus inde stupet pplorum.

Idem vero pro recepta sanitate quomodo
gratias deo. sancteque virgini egit. atque sa-
crosanctum ipsius corpus sequendo. reliquum
itineris peregit. et cum pluribus pro novitate
rei. vocis in aliis vallibus ad dissitum
sancti corporis locum usque pervenit. Ergo
in basilica sancti salvatoris sancta ossa
introduxere: et cum magna leticia
post sacrum altare constituere. et nomen
sancti eius asscribat iuste in aliorum
sanctorum serie. Cuiusque sollempnia celebrans
sacramentum missarum perfecto honore leti convenerunt
domum portantes sancte virginis famosissimi
et sancte mirabile magnificentes
deum

Hoc vero die quo translatum est corpus virginis
in basilica mortsellensem. voluit altithronus
ad nominis sui laudem. et sue virginis ampli-
andum honorem. Patefecit sue omnipotentie osten-
tationem quam utique propalavit super arborem ipsam
cuius superius fecimus mentionem. quod videlicet in vico
ham. creverat nascente ad vestigia sancte virginis
depositionis die. Hec enim arbor olim apposita
custos fidissima sacrorum exequiarum non defe-
cit ab suo obsequio. nec in translatione ~~et~~
earum. Nam altera eiusdem translationis. in
villa mortsella eadem arbor sacre virgi-
nis membra fuerat observanta. ac in eodem
loco tam mirifica radicata et convenienter
transplantata. coram predicti oratorii foribus
quasi ibidem a primordio germinante repissi (?)
ac nascente. cum utraque villa a se duorum
decem miliaria distaret. neque parvi erat
spectaculi arborem ex eo loco quo olim
sine manibus creverat putatum. et sine
manibus subito transisse eradicatum. quod ad
iussum dei omnipotentis angelico misterio actum
intelligitur. quod divina providentia disponi om-
nia fidelis credit. Huius vero rumor circumquaque
devenerit: et per auctorum ora volitans
ad pallatium usque pervenit. In tempore illo
sceptrum ~~monarchie~~ monarchie imperialis
tenebat karolus qui ex trophaeis frequentibus
cognominatus est magnus. Itaque fama
pervigilante volutum certatim illud stupe-
bat aduectare. tam longinqui quam et

proximi: et miraculum quod dominus ad glo-
riam sue virginis monstraverat ardebat
intueri. Rex autem karolus tam ~~mirificis~~
mirificis audite miraculis. illuc devo-
tus advenit. ubi ex miraculo predicte ar-
boris velut nova spectacula sibi creat.
et ex spectaculo compunctionis gratiam
adiecit. Qui ut ecclesiarum dei ama-
tor semper extitit defensorque strenuus. et
cultor devotissimus. eandem villam mortsel-
lensem sacre virgini testamento condonavit
legalibus. et predictum predolium ham. unde
arbor advenerat. sub pluribus ac idoneis
tradidit testibus: ut ibi tota villa deinceps
subiecta maneret. unde primum ar-
bor processerat divinitus. Adiecit insuper
prefatus rex karolus eo in loco sanctissimo
maliuum (?) aggregare aeternam. decretisque
legalibus. facultates illis famulantium deo
~~assumpsit~~ asscripsit satis oportunas. que
singula testamento mandavit. et sub-
scriptis testibus assignavit: et ecclesiam
in qua iacebat. in perpetuam hereditatem
delegavit. Que sic traditio usque ad
hemarum (?) rata permansit. cuius usurpatione
iniusta ad posteros suos eadem villa
non sine offensione divina permansit. Post
hec memoratus rex karolus quodam vice
narrationis more deditus per armadiarchem (?)
forensem turbabat capiendas feras a
suis saltibus. inter quas mire magnitu-
dinis ~~[illegible]~~ ursum insequitur. cum multo spacio
victus. cum nullum esset effugium. undique canibus
latere patentibus. ac mortem imminentem iudicantem (?)
impetus crebros differret flexibus. Mire
cursu certo tendit ad mortsellam et sancti
salvatoris irrupit ecclesiam. Que rem
contigit evenisse quam facilius erat stupu-
isse quam dixisse. Nam deus. qui ut scriptum
est. homines et iumenta salvat. bestiale quod-
ammodo versus sensum permutavit. voluntatem quandam
intelligendi in eo formavit. Erat quoque
cernere ~~[illegible]~~ ipse lipsanas sacre virginis

se admisisse. et sub tanta protectione a strepitu insequentium iam securum procubuisse. Ibi subito oblitus feritatis sue deflexa cervice submissoque humiliter capite. sanctimonialium advenientium cepit vestigia lambere. ac more lascivientium catulorum omnibus adgaudere. Unde patenter dabat intelligi se fuisse defensatum patrocinio famule dei cuius se amodo paratum esse deservire obsequiis. Cum vero nunciatum esset viro ad suos rediens quid in bestia divinitus agebatur intelligens dei magnalia in virgine aperte veneravit. Idem vero vir desistens esse silvaticus cepit esse domesticus. et in reliquum apud eundem locum sanctimoniales non aliter vixit. quam sententia omnium ibi manentium sibi indixit.

O pia virginum filia. Felix alumpna pauperum christi nos verus filia gudila beata. virtus tuorum operum. ad superum consortium ducat gloriosa

Sequentia

Gaude summa laude digna gudila virgo benigna virginum stirpe edita Tu in prima iuventute etate es per salute christi virgo dedita. Cuius sanctitate floruisti. ut a ~~magistra~~ magistra didicisti gertrude dei famula Tibi sathan adversatur qui in nocte machinatur ut desit luce flamula Sed incassum laboravit angelus nam reparavit lucem in lucernula Eternam vitam absconditam quam patefecit ortus christi per plurima miracula Cyprotheras quas substractas abscondisti demonstratas fecit deus per orationem.

Nam quem sacerdos ministravit. angelus plebi monstravit. aperte non per sopnia. Heretrude in leprosa intuentibus grosam purgasti lepre fetibus. Cuius claudis surdis nascebatur lumine fame non negatur sanasti tuis precibus Her in via perfecisti quibus sancta paruisti et plura hiis similia. Sed post transitum clarebat vita tua quam placebat deo in fervis filia. Cuius plebs generatur male sana quo notatur huius rupe memoria Cum tuum corpus transportatur arbor mire transplantatur per laudes tue gloriam Versus fugitivus magnus hic mansuescit velut agnus apud tuum tumulum Hinc rogamus nos devotos tibi fac in celis notos ad laudes tue tumulum Amen

Gloriosa christi virgo gudila tua sancta venerantes memoriam te supplices deprecamur. ut piam dominum pro nostris deposcas erratibus. quem tue castitate amatorem et virginitate elegisti conservatorem

Cum egregium predixit angelus ortum tuo preclarum senilis quanto etate carum

Gloriosa et generosa virgo gudila clarus natalibus orta In utero meruit matris angelicis mirificari oraculis Sacro fonte regenerata et a beata gertrude inde levata. Fuit virtutibus ornatis dotata. O pia virgo tuis confer suffragia servis. ut tibi devoti sint dethere pre tue notis

Unica dei virgo gudila tibi ne oblecta mala generositate undique despiciens celeste promeruit dignitatem ~~[illegible]~~ hic tecum semper thalamum acceptabile deo paravit In quo lux celeste gratie ineffabiliter radiabat

Sancta dei gudila virgo pro devote ora christum famulis. posse veniam peccati et ut salvemur in beate

Tabula seques docet pmpte qlibz materia huius libri sermonu iuenie. Vn nondu q nus q hic poit conotat seu signat rubrica. Et ltra alphabeti apposita sibi idicat pte locu rubrice i quo iuenies materia quam vis ~

Abnegare quo debem9 nosmetipos. iij. B.
Abstinencia quantu valet. v. E.
Abstinencia debet ee discreta. xxvi. N.
Abstinetib9 dat spus scus. lxviij. C.
Abstinencia vbi ieiuniu sobrietas.
Accidia quid sit et quantu malu facit. lxiiij. N.
Exm de quoda accidioso ibid. O.
Ite de accidia. lij. B.
Ite de accidia ifra vbi tepiditas.
Aduentu xpi duo ad capiendu fideles. lj. C.
Affectu magis pensat deus q censu. xxix. A.
Agro copat regnu celor. lxxxij[?]. A.
Albedo e celor oim fundamentu. xxviij. C.
Alla — No lig transferri i alia lingua. xliij. A.
Alla — Huiusmodi exponit. ibide. B.
Alla — Per omes vicos therusalem cantatu est. ibidem. C.
Alabastru q significet. lxxxvij. B.
Alexandri magni obitus. lxxiij. H.
Amicu pauci vere diligut. xl. E.
Amor marie magne. xlvj. B.
Amicicia vera cu alijs ee debz. ciiij. B.
Amico no st oia diceda. xx. lxix. M.
Amicos suos deus tribulari pmittit. lij. G.
Exemplu. ibidem. H.

Amicos nos dignus e vocare dns. cij. F.
Amati nichil est difficile. lv. A.
Amans amam sua pdet ea. xxiiij. C.
Item de hoc. xxv. G.
Ite de amore. lxi. ifra. Caritas et dilco.
Angeli — qre ad virgine mittit. xxxvij. A.
Angeli — qre a deo missi describit. ibide. C.
Angeli — in q for apparuit virgini. ibide. K.
Angeli i natitate xpi gaudebat. xiij. B.
Angelo nunciati natitate q socia est multitudo angelor. xij. M. K.
Angelica salutacio ifra vbi. Aue ma.
Angeli a deo missi no priuant visione ipsius. xxviij. O.
Angeli vident deu visione — clarissima. xx. C.
— iocundissima. ibide. D.
— plenaria. ibidem. E.
— securissima. ibidem. H.
Angeli desiderat ispicere facie xpi. lvj. D.
Angeli ter scs pclamat. xxxij. A.
Angelor festu qre agit. xxxj. B.
Qre michael singulait venerat. ibid. A.
Angeli de nob festu agut i celo. ibid. C.
Angelor duo misterium — pmu q ad nos. xxxij. B.
— 2m q ad deu. ibid. K.
Angelor custodia idigem9. xxxi. I. K.
Ite de agelor custodia. ibidem. K.
Angelor custodia est nob necia ppt quinque. xxxij. D.
Angeli st — fortes nos debiles. ibide. E.
— sapietes nos isipietes. F.
— boni nos mali. G.
— leti nos i tribulacione positi. H.
— deo ppinqui nos elogati. I.
Angeli boni multiplex ministeriu nobis faciut. xxix. C.
Angeli — a peccatis surgere nos excitant. ibidem. D.
— adiuuant. E.
— peccata futura ipediunt. F.
— teptaciones mitigat. G.
— ad op9 bonum excitat. H.
— bona opa deo representat. I.
— corda deuotor visitat. K.
— viam demonstrant. L. M.
— malignos spus arcent. N.

KGL. LANDES-BIBLIOTHEK ZU DÜSSELDORF

pctā abhorrent. C.xix. H.
Sollicite salutē nr̄am desiderant. Ibidē. M.
Angeli — Maxime nobis assistunt cū diuinis mancipamur. Ibidem. N. O.
Ad seruiendū nobis sunt valde solliciti. C.xxj. M.
Boni plures sunt qui nos custodi unt q̄ mali q̄ nos īpugnant. Ibid. C.
Angelis grās age debemus. Ibidē. D.
Angeli sunt nob valde diligēdi. Ibid. N.

Angelum proprium —
Vnusquisque h3. C.xviij. M.
Item. C.xix. A. Itē. C.xxj. P.
Vnusquisque h3 bonū 2 malū. C.xix. B.
Spūalibus honorare debemus. C.xxj. O.

Angelis nos conformare debemus. Ibidem. E.
Angeloꝝ humilitas 2 castitas. Ibidē. F.
Angelus malus. vbi diabolus.

Ante nobilitatē —
Pauci attendūt. xxviij. L.
Si attenderet homo nunq̄ pec caret. xxxiiij. B.
Exm̄ augustini. Ibidē. C.

Anima —
Comparatur templo. Ibidē. A.
Cur ipsa pt̄ dici vidua. l. B.

Animam suam —
Qui amat pdet eā. xxiiij. C.
Item. xxv. G.
Q̄ pfc̄e odit. Ibidē. xxiiij. D.

Anima dupliciter odit̄ male 2 bn̄. Ibidē. E.
Apparitiones quatuordecī xpi p9 suam resurrectionē. xlvj. B.
Apparuisse credit̄ p° mr̄i sue. xl. C.
Item. xlvj. C. Apparicio ista quo fcā sit Ibidem. D.
Apparicio xpi quo fcā fuit petro. xlvj. K.
Apparet xp̄s oīb9 ad h̄ depositis. Ibid. M.

Apostoli —
Maiora opa fecerūt q̄ xp̄s. lj. H.
Constituti sunt principes super quadruplicē t'rā. lxxxij. A.
Multa reliquerunt pene nichil habuerūt. xxix. A. Itē. lxxiiij. B. A.
Veri papes fuerūt. lxxiiij. B.
Singularit' dcī sunt amici dei. C.xxvij. F.
Precā quo oīb9 relictis secuti sunt xp̄m triplici via. C.xvij. B.
De maioritate īt'rogant eoꝝ. C.xviij. A.
Diuisio quā fcā sit. lv. L.

Apostoꝝ —
Ptās sup oīm principū po testatē se extēdit. lxxxij. H.

Aplis quo dn̄s oīa nō fecit. C.lij. G.

Apostolos —
Dn̄s honorauit dupliciter. A.
Dn̄s h̄orauit ī trib. B.
Dn̄s honorauit in celis excelle ter. C.xxiiij. C.
Dn̄s h̄orabit ī extremo iudicio. D.
Quō nos h̄orare debemus. E.

Aquila pspiciaces h3 oculos. xx. M.
Arta ē via q̄ ducit ad vitā. xxviij. M.
Exemplū de hoc. Ibidē. N.
Armaturam triplicē habere debet miles xp̄i. C.xxx. C.
Aroma q̄d significet. xx. xl. D.
Ascensurus dn̄s in celū cur cū discipulis manducauit. A. lv. A.
Ascensurus dn̄s ī celū cur discipulos increpauit. lv. B.
Ascensio dn̄i qualit̄ sit fcā. Ibidē. H.
Ascendens dn̄s pedū vestigia ī mō te reliquit. Ibidē. I.

Ascendit xp̄s —
Veraciter
Letanter
Potenter
Patenter
Velociter
lvj. A. B. G. H. I.

Ascendit xp̄s quadruplici iubilacōe. Ibidē. B.

Ascēdēte xp̄o iubilarūt —
Angeli
Apostoli
In libo captiui
Ibidē. E. E. F.

Ascēdere ī celū mete —
Tria opellunt̄. Ibidē. I.
Per gradibus debemus. lvij. A.
Item. C. G.

Ascendit bt̄a v̄go in celū sex gra dib9 virtutū. C.lj. G.
Assūpcio beate marie qualis 2 quanta fuit. xxviij. xxix. Itē. C.lj. L.
Autēticā ut aliā scriptura sit ī s̄tis ardnis plura rēquirunt̄. lxij. A.
Augusti quare vocant̄ imperatores. Ibidē. B.
Aures circūcidere debem9 ab au ditu īhonesto. xxiiij. D.
Aurū debem9 offerre xp̄o 2 quō. xxvij. I. K.
Aurū caritatis si nō habem9 quere debem9 in trib9 locis. K.
Aurū sola estimacio facit p̄ciosū. xxx. E.
Auro cōpatur virginitas ppter ali quas ei9 ppietates. C.viij. B.

ō3 secuti sunt xp̄m

Aureola q̄le premiū sit. Ibidē. E.
Aurore cōpat̄ bt̄a v̄go ꝓpt̄ m̄lta. Cix. A.
auaricia
- Regnat ꝛ paupertas ↄtempnit̄. xxx. B.
- Facit descendere ī inferniū. lvij. F.
- Q̄ sit ꝛ q̄nta mala facit. lxiiij. G.
- Vinculū siue cathē est. xxiij. A.
- Mag' ligat hōiez q̄ aliq̄ viciū. B.
- Tercio ligat hōiez triplici causa. D.
- Nō facit hōiez quiescere. xxvj. E.
- Q̄d sit et in quib' ↄsistit. Cxxix. H.
- Nisi abscidat' xp̄o fuīe nō possu'. I.

Itē Auaricia infra vbi diuicie.
Aue maria
- libenter dicē debem'. B.
- breuiter exponitur. xxxviij. C.
- libent' audit bt̄a maria. D.

Gr̄a de h°. Ibidē. E. F. G.
Itē ex'm aliud. lxxxv. V.
Itē. Aliud. xxix. M.
Itē. Aliud. Cxj. M.

Baculū hrē de' ī manib'. C. xlvij. G.
Blasphemāt multi deū nec ē qui ↄtradicit. Cxxxiiij. E.
Beatitido celestis q̄nta sit et ī quibus consistit. lxiiij. Z. Itē de hac infra gaudiū eternale. Cxxxvj. A.
Btitudo q̄ sit ꝛ ī q̄b' ↄsistit. Cxx. B.
Btitudines octo desc̄būt̄. Cxxvij. A.
Bellare debem'
- Si victores eē velim' — xxvj. A.
- Cont̄ q̄tuor ī imicos

benedicta dicit' maria
- Sup oēs m̄ liēs xxxvij. O. It. lxxxvj.
- Spēalit' ꝓpt̄ q̄tuor — A.
- ꝓpt̄ gnīz triplicē — xxxix. B.
- Ā x̄ti ad seipsam. lxxxv. A.
- bndcōe diuina. Ibid.
  - pcipua. C.
  - plenaria. D.
  - ꝑpetua. G.
- bndcōe hūana. Ibidem. H.
- Ter fuisse spēalit'. Ibidē. I.
- Fuisse a symeone. Ibidē. K.
- A deo xij bndcōib'. lxxxvj. A.

Benedicere et laudare debent ma ria ꝓpt̄ t̄ra. boni et mali. Ibidē. D.
Benedictionē t̄plicē habuerūt mulie res p̄ maria. xxxvij. P.
Benedicti legim' mulieres tri plici ex causa. lxxxv. I.
Benedict' dicit' fruct' vteri vir ginalis tripliciter. Ibidē. L.

Benedicend' et benedict' est iste fruct' ꝓpt̄ tres causas. Ibidē. T.
Bethleem quare xp̄s elegit ad nascendū. xxv. A.
Bona hōis s̄t duplicia. xxiiij. B.
Bō q̄ agim' ex nob nō hē'. Ciij. H.
Bōitas dei erga nos maria. Cxxj. G.
Bonitas dei declarat' p̄ q̄dda ex'a. lxj. F.
Boni q̄re ꝑsequūt̄ a malis. xxvj. M.

Candela ardēs ꝑt x'm. xxiij. A.
Candelā ardentē q̄re ī pu rificacōe portam'. Ibidē. B.
Candor triplex .s. cordis oris. operis. xxviij. D.
Caritas dei maria erga nos ostē ditur ī trib'. xxvj. K.
Caritas xp̄i maxima. Cxiij. G.
Itē Caritas dei ubi Bonitas dei. Dilcō dei et c̄ita dei.
Caritas ↄmedat'. Cxxj. H. It. cxxv. C.
Caritatis p̄ceptū p̄ oīb' p̄ceptis li bent' s̄uaē debem'. Ciij. A.
Caritas p̄fca in duob' ↄsistit. Cxv. A.
Caritatē duplicē quilibet habebit ꝓpter duo. Ibidem. B.
Caritas assimulat' palme. liiij. G.
Caritatē
- ↄsuaq̄ hūilitas — D.
- Tria nutriunt — lxv. E.

Caritatē mūtuā hrē natura nos admonet. Ciij. B.
Caritatē mūtuā hrē oīs creatura nos invitat. Ciij. E.
Caritatē habebūt volentes predi care ꝗ alios corripe. Cxxiij. E.
Caritatē duplicē ad deū s. ꝛ p̄xi mū habuit maria. X. D.
Caritas p̄fca ē inimicū diligē. xviij. M.
Caritas p̄ximi. vbi amicicia. dilcō p̄ximi. par fraternalis.
Caro xp̄i v̄e dicit' cib' ꝓpt̄ m̄lta. lix. M.
Carnē et sanguinē suū q̄re xp̄s substāciā sp̄e dedit. Ibidē. C.
Carnē q̄re sub sp̄e panis et sangui nē ī sp̄e vini dedit. Ibidē. D.
Itē. Caro xp̄i vbi corp' dn̄i ꝛ sacramētū.

Carnē mortificare debem⁹. C.xxiij. O.
Carni – Cui sūt – C.xxix. l.
fruentes – Stultissimi sr̄. – m.
Caro affligi debz discrete. xxvj. N.
– facit aliq̄ deo dilēm. xx. B.
Casti- – vera nō ē apud seculares. xxviij. h.
tas – facit hoīez albū ⁊ cādidū. xxv. C.
– q̄tū placz bt̄i v̄gini ī nob. viij. C.
Castitati defuit sobrietas. xlviij. E.
Item. ibidem. F.
Castitatē verā hr̄e volēs q̄d faciet. xxv. B.
Itē Castitas ubi v̄ginitas. Cōmēcia.
Caro ꝓpria īpugnat nos. xxvj. C.
Carnē ꝓpriā subiugare q̄ꝫ magnū
sit. Ibidem. D.
Carlis ↄcupia̅ excecat hoīez. xlix. N.
Exm̄ de hoc. ibidē. O.
Castellū siue castrū dicit᷑ corp⁹ bt̄e
marie ꝓpter septē. xxviij. A.
Castrū nobile septē ↄstituūt. Ibidē.
Credo ↄpat᷑ orō deuota. C. K.
Cedrus sigt̄ deuocionē. C.xiiij. I.
Cedri natura. liiij. E.
Cenaculū accipiētes tpalia ↄtiq̄ptes. xxix. G.
Exm̄ de hoc. ibidem. H.
Cesares q̄re dicūt᷑ īpatores. xij. B.
Credenciū signa. lv. E.
Credē in deū q̄d sit. lxiij. B.
Ciclus q̄d significet. xxxj. I.
Cib⁹ a dn̄o p⁹ r̄surrcōez cōest⁹. xlviij. B.
Cibi ꝑitas ad v̄gines ꝑtinz. C.xxx.
Cyconie ꝓprietas. C.xxj. M.
Cypssi nā et q̄d ꝑ eā sigficat᷑. liiij. F.
Cypsso ↄpat᷑ hūilitas. C. N.
Cypss⁹ sigt̄ bonā opacionē. C.xiiij. O.
Cir- – q̄re fiebat īfantib⁹ octa° diez. – A.
cūci- – instituta fuit ꝓpt᷑ tria – xxi – B.
sio – Cibus data fuit – C.
Crucifigi q̄re xp̄s voluit. Ibidē. D.
Circūcisio xp̄i corporalis nrā͂z circū-
cisionē sp̄ualem sīt. xxiij. A.
Circūcidēda sīt nob quinq̄ꝫ. Ibidē.
Cocodrill⁹ cui⁹ nē sit. I. K.
Cogitacōes vane tpe orōis sūt repel-
lende. liij. E.
Cogita- – Aliūde hn̄tes ex ꝓpo°to dū orāt
ciones – fr̄m orōis nō ꝑcipiūt. Ibid. F.
– Inmūdas nō patitur sp̄s
– sanctus. lxviij. D.
– Sordide adueniūt homini
– tripliciter. Ibidē. E.
– Sordide nō sūt in potestate
– nrā ne veniat. Ibidē. F.
Itē Cogitacio ubi meditacio.
– Ipsum sūme ē necc̄m. lxij. B.
Cog- – Deū salubre est. Ibidē. I.
nosc̄e – Deū ex reb⁹ creatis aliqualit᷑
– possim⁹. Ibidē. M.
– Pctā debem⁹. lxxxix. N.
Cognoscētes nos pctōres eciā tales
ab aliis representari desiderare debe-
mus. Ibidem. O.
Colūbe ꝓprietates nōīt᷑ ī v̄sib⁹. xxj. F.
Itē Septē ꝓprietates colūbe. lx. H.
Colores diūsi moralizat᷑. xxxiiij. E.
Cōcep° – Triplici de cā colēda ē. viij. A.
marie – Cūo colēda maīfestat᷑. Ibid. b. c. d.
Cōcepta credit᷑ bt̄a virgo sine labe
originalis pc̄ti. lx. D.
Itē declarat᷑ h° p qddā miraculū. Ibid. E.
Cōcep° filij dei qn̄ et quō fcā fuerat.
xxxviij. Y.
Concordia ubi pax fraternalis.
– Cuāte v̄tutis sit. xj. G.
– Exm̄ de ↄfessione. Ibidē. H.
– Dispo° ad recep°oez sp̄s sc̄i. lxviij. K.
Confes- – Cuāte v̄tutis sit. lxxxviij. H.
sio – Nō debz differri ꝓpt᷑ quinq̄ꝫ. Ibid. J.
– Exm̄ de ↄfessione. Ibidē. O.
– Festina valet ↄtra teptamēta
– dyabolica. xcj. P.
– Itē de Cōfessiōe pauca. lxxxiij. E.
Confitent᷑ deū plures ore. factis ne-
gantes. xxxv. C.
Exempla q̄d fides sine opibus mor-
tua sit. Ibidem. D. E.
Cōfessores scī ↄmēdant᷑. C.xxvij. H.
Cōiugati casti ↄmēdāt᷑. C.xxxj. F.
Cōpassio multū deo placz. iij. I.
Cōpati docuit nos ꝑ ꝑp̄us ex°. Ibid. M.
Item. lij. P.
Cōpūctio ubi ↄtricio lacrima.

Exm̄ de quadā q̄ distulit ↄfiteri. Ibid. J.

Compunctionum septem gradus. xviij. K.
Consuetudo mala difficilime potest deleri. xx. G. Exemplum ibidem.
Completorij hora quadruplici privilegio est illustrata. xxxvij. D.
Consulunt divites diversimode. lxiij. K.
Contrarium ad puericia sui contrarij magis exercitatur. xxvj. O.

Contemplativi:
- Post contemplationem redire debent ad exercicium actionis. xiij. D.
- Septem habebunt prerogativas quas beata virgo habuit excellenter. xxvij. M.

Item de contemplativa vita. require infra ubi vita contemplativa.
Contricio pro peccatis habenda est. lxxxix. D.
Contrito corde quare debemus ... xlj. B.
Item Contricio ubi compunctio. lacrima.

Continencia:
- Triplex. lxxxv. K.
- multipliciter distinguitur. Cxxxj. B.

Item Continencia ubi castitas virginitas.

Conversio:
- Tarda reprehenditur. I. D.
- Ut acceleretur debet moneri homines. xx. D.
- Accelerata multum placet deo. xx. C.
- Non est differri propter ... Cxvj. B.
- maiore magne ... lxxxviij. A.
- Item lxxxix.

Conversus quod sit mundus per paucos simplices maximum miraculorum est que deus fecit. xxxvj. G.
Conversari debemus cum bonis. xlvij. H.
Item Conversio ubi exemplum.

Cor:
- et affectum deus pensat. xxix. A.
- humanum instabile est. lxj. G.

Cordis tria signa quibus cognoscitur quod in eo sit spiritus sanctus. lxvij. C.
Cordis mundicia. Require infra ubi mundicia.

Corpus xpi:
- Fidelibus datur et non sanguis. lxx. E.
- figuratur per manna propter octo. ibidem. F.
- Sapit diversis diversimode. ibidem. G.

Corpus cristi:
- Amor (?) ... sunt. lxxj. B.
- Quomodo spiritualiter accipitur. ibidem. C.
- Exemplum de ... ad hoc. ibidem. D.
- quidam accipiunt sacramentaliter tantum ibidem. E.
- ut digne manducet tria sunt necessaria. lxxij. A.

Corpus cristi:
- Fide integra debet manducari. ibidem. B.
- Exemplum ad corroborationem fidei nostre. ibidem. C. Item plura exempla. lxxvij.
- volentes accipere immunes erunt ab omni peccato. lxxiij. A.
- volentes accipere erunt dispositi quo ad quinque que representantur in hostia. ibidem. B.

Corpus cristi:
- Indigne manducantes multa mala incurrunt. ibidem. C.
- Digne manducantibus multa bona proveniunt. ibidem. D.
- Item lxxvj. A. Exemplum de digne et indigne communicantibus. lxxiij. E.

Corpus xpi effectus non dantur simul omnibus indifferenter sed prout ardor caritatis ipsum recipientis requirit. lxxvj. B.
// Item lxx. G. Item Corpus xpi ubi caro xpi et sacramentum.

Corona triplex invenitur in sacra scriptura: Aurea, Stellea, lapidea. Cviij. A.

Corona:
- Aurea datur virginibus. B.
- Stellea datur doctoribus. ibidem. F.
- lapidea datur martiribus. G.

Correpcio debet fieri in caritate et spiritu lenitatis. Cxxiij. E.

Crux:
- Tollitur dupliciter. iij. F.
- Domini figuratur per lignum in aquas marath missum. B.
- Domini facit tribulationes dulces. B.
- Domini composita dicitur ex quadruplici ligno. lxiij. C. Item viij. K.
- Sursum (?) quatuor ligna spiritualiter habebit. B.
- Domini in multis extitit exaltata. Cxiij. A.
- Domini merito venerari debet propter quinque. ibidem. C.
- Domini dum adoratur xpus in ea passus colitur. D.
- Domini triumphum prestat de inimicis. E.
- Exempla de hoc. ibidem. F. G.
- Domini temptationes spirituales extinguit. H.
- Exemplum. ibidem. I.
- Domini ad humilitatem nos provocat. K.
- Exemplum de sancta elizabeth. ibidem. L. — Cxiij.
- Domini tribulationes leves facit. M.
- Exemplum de quodam carthusiensi. ibidem. N.
- Item aliud exemplum de eodem. ibidem. O.

Crux domini ex quadruplici ligno fuisse dicitur. K.

Cruce sua xps traxit oia. Cxx. C.
Crucis afflixione xpi pfigurabat
exaltacio crucis spetis. Ibidem. F.
Cruce sua xps posuit. Cxiij. B.

Dat dns unicuiqz scdm q
sibi noverit expedire. iiij. D.
Declinantes de bo vita sepe
peiores fiut q ante. vj. G.

Exemplu Ibidem. H.
Delectacia mundi in hus ophedunt. xv. C.
Desiderio fervet hntes spm scm. lxvij. C.
Desperare nemo dz de venia. lxxxviij. C.
Ite de hoc. Cxv. B.
Desertu dicit mundus ppt duo. C. C.
Detractor homicida e. xxij. F.
Detraccio — Quid sit. Ibidem. G.
— A nob audiri no dz. xxiiij. D.
— Ite. xxij. K.
— Multu cavenda e. xxij. I.
— Int oia pcta difficiliter expiatur. Ibidem. K.
Detrahunt multi aliis ut ipi laudabiliores appareat. Ibidem. H.
Detractores — peiores sut furib. Ibidem. I.
— in nos aqum opescere debe. Cxxvj. I.
Deus no accipit psonas. xlix. B.
Deum — Cognoscere e nimis salubre — lxij. L.
— Cognoscimus ex creaturis — M.
Devocio — Quid sit. xviij. G.
— Sepe subtrahitur ppter
sex causas. lxj. I.
Devocionu septe genera. xviij. L.
Dyabolus — Nulla pace hz cu hoib. xlix. G.
— Maxime ipugnat peiores. Ibidem. I.
— Exemplum de hoc. Ibidem. M.
— Infirmus e si ei resistamus. lxxxvj. K.
— No viri fortitudine s calliditate. xxvj. K.
— Quo sit expugnandu. xxj. M.
— Exemplum de hoc in vitispatrum. Ibidem. O.
— Cui resipit pti meriti sit. Ibidem. N.
— peccator sensus ligat. xiiij. F.
— Inpugnat diversimode. xxvj. F.
— Quo cruciat ad devocionem. Ibidem. G.
— Exemplum de hoc. Ibidem. H.
— Vere ita invidet nob. Ibidem. I.
— Dicitur princeps mundi. Cxij. B.
— Terribilis in visu. Cxvj. L. M.
— Crudelis in effectu. Ibidem. N.

Dyabolus — Mendax est. Cxxix. E.
— Exemplum ad hoc depingens. Ibidem. F.
Dyabolo servientes stultissimi sunt
ppter tria. Ibidem. C.
Dyaboli — Crudelitas diversimode confortatur. Cxvj. O.
— Invidia unde habuit originem. Cxxj. D.
— Quantum miserie circa nos volitant. Ibidem. T.
— Sine intermissione nituntur nos
subvertere. Ibidem. V.
Dilectio dei maxima erga nos. lxiij. A.
Ite. lxx. B. Ite. lxxiiij. D. Ite. Cij. E.
Ite causa dilectionis eius. Ibidem. G.
Dilectionis dei erga nos tria sunt signa. lxiiij. A.
Dilexit nos xps sex modis. Ciiij. A.
Diligunt deum amore plebs obliquo. Ibidem. F.
Diligere debemus deum amore — Recto. Ciiij. E.
— vehementi. Ibidem. M.
— perseveranti. N.
Diligere debemus deum no tantum ore. Ibidem. K.
Diletam deo tria faciunt. xx. A.
Dilectionis multa sunt signa. Ibidem. I.
Dilectio — An preciat pcti dimissionem. lxxxvij. F.
— Marie magdalene quod ad tria. Ibidem. E.
— Quare sint precipitur a dno. Cij. A.
— Qualiter sit tenenda. Ibidem. B.
— Quo debeat probari an quis habeat. Ibidem. D.
— Fraterna facit nos discipulos
xpi. i. C. K. Cxxxiij. B.
Proximi — speciale mandatum e. Ciij. I.
— xpo similes nos facit. Ibidem. K.
— Civitate celestium supplicium facit. Ibidem. M.
— hominis qualis e talis ipse e. Ibidem. L.
Diligunt se plus bruta animalia quam racionabilia. Ibidem. D.
Diligens primum oia mandata custodit. Ibidem. G.
Adducitur sup hoc doctrina johannis
ewangeliste. Ibidem. H.
Diligere debemus proximum amore — Recto. Ciiij. E.
— Discreto. Ibidem. I.
— perseveranti. Ibidem. M.
— no tantum ore. Ibidem. L.
Dilectio inimicorum summa caritatis e. Cij. C.
Exempla de hoc ibidem. C. D.
Diligere debemus inimicos. Ciiij. B.
Diligere debemus nosmetipsos amore — Recto. Ibidem. E.
— spirituali. Ibidem. H.
Ite dilectio fratrum ubi amor caritatis.
Dimittere debemus in nos peccantibus. iij. N.

Discipuli
- xpi quo tam cito secuti sunt dnm. j. E.
- xpi si esse volumus tria servare debemus. vij. A.
- Instructio in quibus consistit. vij. A.
- Septuaginta preter apostolos mittuntur a dno. Cxxiij. A.
- Quare septuaginta mittuntur. Ibidem. B.
- Et quare bini et bini. Ibidem. C.
- Item discipuli ubi apostoli.

Discrecio in exerciciis est habenda. xxvj. M.

Divicias
- habere non est peccatum. sed eis servire. ij. F.
- magnas quare non debemus. xlvij. E.

Divicie huius mundi viles et inutiles sunt. lxij. K.
Item divicie ubi avaricia.
Diversorium quid significet. xij. H.
Divisio apostolorum quando facta fuit. lv. I.
Doctorem bonum tria faciunt que fuerunt in xpo. vij. A.
Docet nos spiritus sanctus tripliciter vitare. lxij. A.
Docuit dns discipulos
- in monte. Cxxvj. B.
- sedens. Ibidem. C.

Doctoribus datur corona stellea. Cviij. F.
Doctores primo faciunt ea que docere volunt. Ibidem. G.

Donum
- Spiritualis est serena consciencia. xxvj. C.
- ubi xpus invenitur quod sit. Ibidem. E.

Dona sancti spiritus sunt septem. lxiij. E.
Dormire spiritualiter quod sit. xxvij. F.
Dormire in divino officio quam malum sit. xxxiij. G. H. I.
Dotes corporis glorificati
- Claritas.
- Inpassibilitas
- Subtilitas. Cxxvij. F.
- agilitas. et lvj. K.

Dotes anime. Cxxvij. G.

Ecclesiam frequentans invenit thesaurum. xxvj. E.
Eciam frequentare quantum valet. Ibidem. F.
Eciam frequentare debemus spirituali intencione. xxxiij. D. Exempla ibidem de ridentibus et dormientibus in ecclesia. E. F. G.
Ecclesiam frequentare valet ad spiritus sancti susceptionem. lxviij. B.
Eligit aliter mundus et aliter xpus. xxxvj. A.
Elegit xpus ignobiles et quare hoc. Ibidem. B.
Elegit xpus humiles et simplices et quare. Ibidem. C. D.
Exempla de humilitate et simplicitate. Ibidem. D. E.
Elegit xpus pauperes. Ibidem. F.
Elephantis proprietas. Ciij. E.

Epyphania domini
- Solempnis habetur ex quatuor causis. xxvj. A.
- Quadruplici nomine nuncupatur. Ibidem.

Eva
- Compositum est ex tribus interieccionibus plangentis. xv. N.
- Mutatum est in ave. xxxvij. M.
- Habuit tria ve etc. Ibidem.

Exemplum
- Malum aliis prebens occidit eum. xij. M.
- bonum proximis prebere debemus. C. vj. E.
- bonum qualiter aliis prebere debemus. Cxxv. H.
- sui ducis habeat miles. Cxvij. A.

Faciat quis quod potest. iiij. I.
Faciem xpi inspicere desiderant angeli. xj. I.
Fratres omnes sumus. Ciij. B.
Fraterna correctio debet fieri in caritate et spiritu lenitatis. Cxxiij. E.
Fenicis natura. xlij. B.
Festa ut digne celebremus quinque facere nos oportet. Cxxiij. G.
Festa male servantur. Ibidem. I.

Festivis diebus
- Ab omnibus corporalibus cessamus ut amplius divinis intendamus. Ibidem. K.
- Delinquere maius est peccatum quam aliis diebus. Ibidem. M.

Exemplum de hoc. Ibidem. N.
Fletus ubi lacrima et luctus.
Fidelis debet esse famulus dei. xj. I.
Fideles quandoque offendunt cum peccant quam pagani. xxxv. D. E.
Fidelium signa. lv. E.

Fides
- Sola non sufficit ad salutem. lxiij. D.
- Est fundamentum salutis. Ibidem. E.

Fingit se dns longius ire quomodo hoc intelligatur. xlv. D.
Fortitudo quid sit et quam necessaria nobis sit. lxiiij. P.
Fortis debet esse miles xpi. Cxxx. E.
Flos dicitur xpus. xxxvij. F.
Florum amenitas est in agro regni celorum. Cxxxij. F. D.

Futura puide debem9. lxxx. h.

Frumenti gran9: xps f² p qinq. xxiiij. a. / nascitur seu quilibz xpian9 / pt significari 2onib9. xxv. a.

Gabriel qre missus fuit ad maria. xxxviij. b.
Galilea qre xps elegit ut in ea gciperet. xxxviij. e.
Gratias age debem9 deo de bnficijs. xliij. i. Itz. C.xv. e. Itz. Cxxj. h. ubi laudare deu.
Gratiarz actio qntu valet. xliij. k.
Itc de gratiarz actione. lxviij. i. De igtitudie. require ifra loco suo.
Grat devocionis se subtrahit pter sex causas. lxj. i.
Gradus sex quib9 ascedere debem9 in celu. lviij. a. Itc. C. g.
Gaudiu triplex. mundiale. spuale et eternale. xv. a.

Gaudiu mundiale:
- Veru hz ex rb9. b.
- Est gtepnedu ppt iii. d.
- No est veru gaudiu. e.
- Expellit spuale. ibide. f.
- Facit amitte etnale. g.
- gtepsit xps. h.
- gtepnedu e. iij. g.
- Exeunt hoiez ubi par mala.
- Itc de gaudio mudi. Cxxviij. b.
- Itc ubi gloria mudi.

Gaudiu spuale:
- Quid sit. xv. i.
- Ex de gaudio spuali. ibide. l.
- De gaudio spuali. lxvij. d.
- ubi par tenalis. xlix. x.
- Pt accipi dupliciter. ibide. k.
- Null9 sentire potuit ante nativitate xpi. xv. m.

Gaudiu eternale:
- Quantu sit lxiiij. z.
- Itc. lxxxij. h. Itz. Cxvj. t.
- Itz Cxxviij. e. Itc xxxiiij. a. Itc ubi btitudo.

Gaude solet hoies de rb9. xiiij. a.

Gaudiu solz esse:
- De amissi recupacoe. b.
- De luis visione. xiiij. d.
- De prolis enixione. e.

Gaudiu e triplex ppls tepore nativitatis xpi. xiiij. c.

Gaudebat i resurrecoe domini:
- Angeli in celis. f.
- hoies i terris. xliij. g.
- sci prces i lybo. h.

Gaude nos debem9 i resurreccoe dni ppt iiii: xliij.
- Quia dic9 nr xps exaltatr. c.
- qr ptas inimici humiliat. d.
- qr fr nr captiu9 liberat. e.
- qr spes vite etne reparat. f.

∧ qr

Gaudet mltu i resurrecoe dni cctit. xliij. c.

Gaudebat i ascesioe dni: lvj.
- Ipe xps. b.
- angeli. c.
- apli. e.
- In lybo captiui. f.

Gaudere in festis ex nos gvenit. Cxxxiiij. b.

Gaudiu: Cxxxiiij.
- Cordis. c.
- Oris. d.
- Operis. f.

Gaude debe9 i tribulacoib9 ppt qnq. liij. f.
Genealogia xpi describit. vij. a.
Genealogia xpi qre mathe9 describit. viij. b.
Gloria i excelsis quo exponit qntu ad pma pticula et quis illu cantu cposuit. xij. b.
Gloria ab oi homine naliter appetit ß multi erunt in ea. Cxiiij. a.
Gla mudi e fugieda ppt qtuor. Cxiiij. b.

Gla mudi est: Cxiiij.
- vilissima. c.
- fragilissima. e.
- falsissima. f.
- malignissima. g.

Gla huana silis e ligno putrido. d.
Gla alexandri qm brevis fuit. Cxiiij. g.
Glare debe9 i cce dni et quo. k.

Gula:
- Nutrit luxuria. xlviij. e.
- Ebetat igeniu. ibide. g.
- q sit et qta mala facit. lxiiij. b.

Habenti dabitur. xc. iiij. n.
Herodes tres reperiunt i scripturis. Cvj. a. Herodes tres signant tria pcta. xc. i Cvj. b.
Homo si nobilitate sue attenderet pctm abhoiaret. xxxiiij. b. Sed pauci hac attendut. xxviij. l.

Homo:
- Dicit ois creatura. lv. c.
- Consistit ex duab9 substanciis. Cxx. f.
- Itz qntu deus fecit pter hominem. Cxx. g.

Hois vita e nisi labor et afflictio sps. Cv. d.
Hoies libent habitant in loco nacionis. Cxxj. l.

Homicidium
- Duplex. xxij. A.
- Spirituale duobus modis fit. B.
- fit corde. ore. et opere. xxij. D.

Hostes quatuor sunt quos pugnare debemus xxvj. B.

Hostis
- Primus. Caro propria. xxvj. C.
- Secundus. mundus. D.
- Tercius. dyabolus. E.
- Quartus. homo pueris. F.

Item hostis vbi dyabolus.

Hospicio pauperem capi xpistum suscipit. Cxviij. E.
Exemplum de hoc. Ibidem. F. G.

Humilitas
- Marie honorata quantum deo placet. v. K.
- Marie inter omnes virtutes deo placuit. x. M.
- Triplex marie. x. l.
- xpisti patet in eius natiuitate. xij. G.
- Cristi. Cxvij. C.
- Commendatur. xviij. A. Exemplum de humilitate. Ibidem. B.
- Cognosci potest octo signis. Ibidem. C.
- Exempla de humilitate. Ibidem. D. E. F.
- Comparatur cypresso. liiij. F. H. L. N.
- facit ascendere celum. lvij. E.
- Conseruat caritatem sicut cineres ignem. lv. D.
- Nimia excellens vtrum sit. Cxvij. G.

Humilia corda libenter inhabitat spiritus sanctus. lxviij. G

Humiles
- Esse debemus. Cxvij. D.
- nos exhibere debemus proximo. lxxxix. O.

Humilitatem docuit xpistus per exemplum suum. Cxviij. C.

Humilis debet esse nostra oracio. liij. D.

Humilia vbi de xpisto scribunt ewangeliste frequenter addunt sublimia. xij. M.

Ihesus
- Conuenit xpisto triplici racione. xxij. F.
- multiplicem habet efficaciam saluandi. xxij. G.
- Prius ab angelo vocatum est. H.
- Ter impositum est. I.
- Quante virtutis sit patet in sequentibus. xxiiij. A.
- dat
  - eternam dulcedinem. xxiiij. B.
  - in tribulacione fortitudinem. C. exemplum D.
  - infirmantibus sanitatem. E. exemplum F.
  - de inimicis victoriam. E. exemplum H.
- cum dicitur quare inclinant indulgencias consequuntur. xxiiij. I.
- Debet queri tribus modis. xlj. A.
- Querit a malis eciam modis. xlj. M.

Ihesus
- Quesitus et inuentus vbi debet poni. N.
- Inuentus debet custodiri. xlj. O.
- Queri debet cum perseuerancia et feruore. xlvj. H.

Ihesus dicitur fructus
- Pulcher in colore. lxxxv. C.
- Suauis in odore.
- Dulcis in sapore.
- vnde eciam dicitur vbi vnde.

Ihesus
- Dulcis in ore. C. M.
- Dulcior in corde.
- Dulcissimus in gutture.

Item Ihesus infra vbi xpistus.

Iherusalem
- Quare turbabatur cum herode nato xpisto. xxv. D.
- Tribus vicibus fuit plateis distinguebatur. xxv. E.
- Spiritualiter designat ecclesiam dei. xliij. D.
- spiritualis
  - Primus vicus fuit in celis. xliij. F.
  - Secundus in terris. G
  - Tercius apud inferos. H
- designat animam fidelem. Cxxij. C.

Ieiunium
- valet spiritualiter ad tria. v. E.
- Et oracio debet conuenire. F.
- Exemplum de ieiunio. v. G.
- Est triplex. H.

Item ieiunium vbi abstinencia et sobrietas.
Igni comparatur spiritus sanctus. lx. D. Item lxv. A. B.
Impij nunquam habent veram pacem. xlix. P.
Impaciens comparatur vasi vitreo. F. Exemplum de paciencia. Ibidem. E.
Impaciencia quedam est cum leuissima ostenditur. xj. F.
Instructio discipuli consistit in tribus. vj. A.
Innocencia quantum deo placet. vj. E.
Innocens quis sit. lvij. C.
Innocentes esse debemus. Cxxxiij. M.
Intelligenciam debet habere filius dei. xj. K.
Intellectum habere debemus. lxiiij. C. Exempla de quibusdam habentibus spiritum intellectus. Ibidem. V. X.
Inimicum diligens perfectus est in caritate. lviij. M.

Inimico
- Dimittere quantum deo placet. xlix. N.
- non multum loquendum est.

Item inimicus vbi hostis.
Iniurias primo dimittere multum deo placet. xviij. M.
Exemplum de hoc. Ibidem. N.
Iniurias sustinere quanti meriti est. xlix. C.
Iniuria illata probat hominem. xxj. G.

Incipientib9 oīa ꝗuia sit. xl. C.
Nūa mala sit. xliij. k.
Ingratitudo ꝗtū noc3. Cxv. It. Cxxj. I.
Invidia qd sit et qz mala sit. lij. E.
Item. lxiiij. I.
Instabilitas cordis huāni. liij. G.
Immūdicia fecit descēdē ī infernū. lvij. C.
Incarnacio filij dei fuit maximū signū dilcōis erga nos. lxiiij. B.
Item lxij. A.
Infern9 quid sit. Cxxviij. A.
Infernales. Pena ꝗdruplex. Cxxxij. K. Pene grauitas ꝯsiderat ex ꝗtuor. Cxvj. K. Pene tormenta, pena multiplex, pena eterna est. Cxvj. F. G. B.
In inferno magis punient in eo in quo peccauerit. Cxvj. K.
Johānes ewāgelista. Pre tm̄ erat dilcs a deo. xx. A. Coparat aquile. Ibidē. A. Speciale meritū h3 de hoc qd scripsit ew9 In principio erat vbum. xx. N. Credit assūptus cū corpe et aīa. xx. O. Quot ardenci9 fuit a deo dilect9 in duob9 pz. xxj. A.
Jo ewāta fuit xpi. Cōsiliarius familiarissim9. Cubicularis fidelissim9. Notarius subtilissim9. Pincerna excellentissim9. xxj. C. D. F. G.
Jo ewāte. Pluria signa dilcōis a xpo sunt ostensa. xx. I. Pla bñficia sūt collata. xxj. h.
Jo baptā fuit mag9. In pdestinacione, In anūciacione, In natiuitate, In progenie. lxxix.
Jo baptā fuit mag9. In vite sanctitate. In pñie austeritate, In puritate, In officij dignitate. lxxix.
felix baptizandi, phetizandi, predicandi. Ibidem.
Dict9 ē. Lucerna lucens et ardens. Cvj. B. helyas. Cvj. D.
Jo baptista. Cū nō legit exultasse in vtero. lxxxiiij. C. In q̄ etate hēmū intrauit. x. F.

// In maxima humilitate.

Natiuitas quare p̄ ceteris sanctis celebrat. lxxviij. A. It. lxxix. B.
Johis bapte. Caritas dei et primi. Cvj. B. humilitas. lxxix. Puritas triplex: Cordis, Oris, Opis. lxxx. B. Phetica dignitas. Ibidē. D. It supra. lxxix.
Ira quid sit et qzm9 nocet. lxiiij. I.
Irat9 caueat se a locucōe. lxix. C.
Ira et inuidea iudeoꝝ nō pmittebat eos cognoscere xpm. lxiiij. I.
Iuuet9 cōgruit ad deū seruiendū. vj. D.
Iuuentutis tpe ꝗtr nusio vz. xx. D.
Iuuenib9 mane deo seruientib9 multa bona puenit. Ibidē. F.
Iugū. Dnī ī adolesce portare bo9 ē. vj. D. Triplex: Necitatis, Inigtatis, suauitatis. Cv. A. Necitatis ligat oēs hoīes, gne 2 duz ē xpt ta. Cv. b. E. Iniqtatis grauissimū ē ppt tria. pnie ē suauissimū ppt tria. Cv. E. F.
Jubilus. xv. I.
Judicia dei multa. Cxj. A.
Judicaturus xps mūdū apparebit ī forma humana. xxix. C.
Judicio ī extremo ꝗtuor ordies erūt. Ibidē. E.
Judicabūt ꝗdā ī extremo iudicio 2 ꝗdā iudicabūt 2 quidā nō iudicabūt. x. Ibid.
Judicare accipit dupliciter. Ibid. F.
Judicant multi faciliter alios. lvij. C.
Exm de nō iudicando. Ibidē. D.
Iudicare. Nō de9 alios sū cū cōbili. Primū nō de9 ppt tria. Alios qz displice3 deo pz ex. Ibidē. E. F. G.
Iuramentū meli9 ē frangere qz homicidiū cōmittere. Cvj. D.
Iurare nō debe9 absq3 necitate. Cvj. E. Exm de qdā milite q̄ ꝯsueuit iurare. F.
Iustos quō nō venit vocare dñs. Cxv. h.
Iusticie esuries vna de beatitudinibus ē et qz sit. Cxxvj. N.
Iusticiā esurire debem9 ppt tria. O.
Iusticia dz tpari a mia. Ibidē. P.

Labores pacient sustinē facit memoria pene ieh̄ene. liij. N.
It de labore pauca. Cij. I.

labore puenit ad regnu celoz. Cxxviij. k
Gre^m ad hoc desp̄ies. Ibide. l.
laborare libent debemus in hac vita
ppt septe. Cxxx. A. It de h. xxxj. N
Faciunt nos ascēde i celu. lvij. B.
Cuiate vtutis sit. lxxxviij. G.
Item lxxxix. H.
lacrime Gre^m de vtute lacrimaz. Ibide. I.
Ad remissione pctōz necessa-
rie sunt. Ibidem. F.
Si haberi nō pnt sufficit mens
lacrimabilis. Ibide. G.
Ite lacrime vbi luctus.
Opa dicunt. xxvij. C.
lāpades Ornat vgines pdētes. Ibid. F.
Ardētes hēbit vgo. Cxxxj. K.
lapis sigt pnie podus. xl. H.
laudare debe^9 deu. Cxxij. M. It. xxxiiij. D.
Debe^9 deu i scīs ei^9. Cxxiiij. F.
laudacio dei qm nobilis opacio sit. Cxxij. N.
laus dei vbi graz actio.
leonis natura. xlij. E.
leti spualit ee debem^9. lij. C.
Refrenari dz. xxviij. F. Gre^m ibid. H.
vt bn̄ rgat ser st attēdēda. lix. B.
lingua Difficile regitur ß vtile mēbrū
si bene regat. Ibide. M.
lingua vbi loqui. Silenciu vbi verba.
Preciosu dicit scā crux. A
h^o facit q aqs tribulacois dulces B
lignum Adrit^r i opposicōe celi fuerit liiij C
h^o dicit bndcm ab effectu. I
Nimiu cauere debem^9. xxiij. G.
loqui Debem^9 de ihesu ut nobis appa-
reat. xlv. B. It. xlvj. I.
loquunt quida veritate et tn coram
deo menciunt. lxij. G.
loqntib^9 de diuinis libent se adiungit sps sanctus
lxviij. M.
libent se adiungt ageli. lxix. I.
loqndi Mod^9 qsistit i tb^9 lxix O
Tps e et tacedi P
locuta nō nisi qter legit maria i
ewangelijs. xiij. C.
luctus Est tria bndco 2 sc mititate. Cxxvj. K.
Tres sunt species. Ibide. L.
lugentes Consolant a dnō. xlvj. I. It. xlv. C.
Sit in cpli dm. lxj. D.
luge de^9 ifirmitate mtz et tardu
pfectu. lxj. G.
lugere Debet pfecti ppter dilacione
regni celestis. lxj. H.
libet de^9 ppt tria. Cxxvj. M.
luctus supra vbi lacrime.
lupis assilan phizei et tyrāni. Cxxiij. I.
hetici ppter mltā K.
Qta mala fcit. lxiiij. P.
Excecat hoiez N
luxuria Gre^m de hoc xlix O
Facit aiaz nigra 2 deforme. xxv. D.
Detenta vix aut nullatenus
de salute cogitare pt. Cvj. C.
Repmit p sobetate. xlviij. E.
vincitur fugiendo. Cxxx. H.
It. Cxxxj. O.

Magnu bo^m eu facit. vj. B.
Magnificat exponit. lxxxiiij. D.
Magoz tri noīa t^{cia} in tria
lingua 2 qre magi dicunt. xxv. B.
De^9 quesiti ad dnm pp qtuor. xxd.
valde venerunt mulieres ad
mane monumentum. xl. G.
De^9 querere xpm
Magis iudea intrantib^9 quare stel-
la visa disparuit. Ibide. C.
Qre xpō munera obtulerunt G.
magi Qre illa tn munera obtulerunt xxv H. I.
x^o cplice tueretu faciebant G.
xps vē cu suis discipulis post
resurrectione et vbi cib^9 ille
remeauisit. xlviij. B.
manduc- Dns de pisce asso et fauo mel-
cauit lis et quare. Ibide. C.
Dns cu dislis in ascensione
pter dno. lv. A.
Dns cu diuersis. lxxxvij. A.
Mana figra fuit corpis xpi pp octo. lxxij. F.
Mansueti vbi mites.
Masioes mlte st in regno celoz. lj. A.
Pgenies clarissia fuit. Cix. B.
Item. Cx. D.
Pgenici qre alique ignobiles
2 peccores st mixti. Cx. E.
Marie Cocepcio cplici de eu colit. viij. A.
Cocepcio quō coleda sit mani-
festat. Ibide. B. C. D.
Cocepcio sn pctō oiginali fu-
isse credit. ix. D. Gre^m de h. Ibid. E.

Sanctificacio i utero. ix. C.
Natiuitas venusta fuit. Cix. D.
Natiuitas fecit angelis gaudium. Cix. E.
Miraculum de hoc. Cix. F.
Marie partus qualis fuit. xii. F.
Partus absque obstetricibus fuit. xii. I.
Partus fuit mirabilis et singularis in tribus. l. xii. K.
Matri sue dominus post resurrectionem suam primo apparuit. xl. M.
Item. xlvi. C.
Assumpcio quid festum sit. Ibidem. D. xlii.
Marie Gaudium in terris grande fuit. Ibidem. B.
Dolor in passione filii. Cx. N.
Fidei et constancie stabilitas. Cxi. C.
Festum Quare omni sabbato celebratur. Ibidem. G.
Pulchritudo corporis et anime. Cix. G.
Item. Cx. h. Item. C. B.
Pulchritudo corporis. x. B.
Pulchritudo anime. x. C. Item.
Marie xxix. v. Item. Cxi. B.
Virginitas. Require infra ubi virginitas.
Humilitas triplex. cordis. oris. et operis. x. l.
Item de eius humilitate. xxvii. C.
Humilitas inter omnes virtutes eius deo placuit. Ibidem. M.
Caritas duplex dei et proximi. x. O.
Misericordia. xxxii. O.
Item. xxxix. F. G. Item. xxvii.
E. Item. xxviii. G. Item. xxix. G.
Marie l. M. Item. Cix. l. Et alia. xxxii.
D. E. F. Item alia. xxxix. I. l.
Item alia. lxxxvi. G. h. l. Item
alia. xxix. N. O. Item alia C.
I. K. Item alia Cix. O. P. Item
Cxi. l. M.
Paupertas. xxvii. D.
Nobilitas. xxviii. D.
Sanctitas. Ibidem. F.
Beatitudo. xxix. A.
Oris deuocio. C. h.
Cordis humiliacio. Ibidem. l.
Marie Bona operacio. Ibidem. O.
Castitatis primo. F.
Cordis compassio. V.
Caritatis latitudo. X.
Perfectio in actiua et contemplatiua vita. xxvii. K.

Septem prerogatiue ceterum ad vitam contemplatiuam. Ibidem. N.
Virtutes reuelate sunt cuidam virgini. Cx. N.
Marie Assumpcio cum quanta gloria fuit. lxxxvi. C.
Excellencia. xxviii. C. Item. xxix. C.
Item. C. E. Ipse filius dei occurrit in eius assumpcione. xxix. A.
Assumpcionem angeli mirabantur. C. A.
Quare sit desponsata viro. h.
Quare concepit angelo nunciante. A.
Quare non aliis angelis sed gabriele. B.
Ab angelo sola est reperta. xxxvii.
Quid faciebat cum ab angelo fuit inuenta. l.
Quare turbata in salutacione angeli. N.
Quare in narracione post quam expressit. M.
Quare additur in salutacione angeli qua nos utimur. xxxviii. A.
Quod efficax sit in nomine. Ibidem.
Maria Triplicem habet temptacionem. xxxvii. I.
Multipliciter temptatur. Cx. B.
Ex diuina dispensacione non tale accepit. Ibidem. A.
Mater fuit illuminata. Ibidem. C.
Discipulos edocuit. Cx. l.
Terribilis est demonibus. Ibidem. P.
Exempla de hoc. Ibidem. M. h.
Inuocatur a temptatis et tribulatis. Cxi. h.
Quare cum festinacione abiit in montana. lxxxviii. A.
Dicitur multipliciter benedicta. Require supra ubi benedicta.
Maria peperit Illeso pudore. xii. l. Item. Cxi. C.
sine dolore
sine languore. xii. M.
Filium sine pondere portauit. viii. B.
Item. lxxxvi. B.
Maria Purificacioni se subdidit propter sex causas. xxxi. B.
Quare a filio vocata est mulier. Cxxix. h. Item. C. xvii.
Optimam partem elegit. xxvii. V.
Item. xxviii. A.
Cum maiori gloria quam aliquis sanctorum est assumpta. lxxxvi. C.
Maria Super omnes choros angelorum est exaltata. xxviii. A.
Supereminet angelis. Ibidem. B.
Post filium eius omnes sanctos excellit in quattuor. Ibidem. C.

// Quare visitauit elizabeth. lxxxviii. B.

pter eius nobilitatem melioribus
creaturis comparatur. xxix. E.
Excellentie beneficencia pre omnibus
aliis quantum ad tria. Ibidem. C.
In omnes sancti contemplantur in ea virtutes
et merita eorum. Cj. E.
vicissima xpo residet. xxix. D.
Aliis in celo potest imperare. Ibidem. E.
Domina et regina dicitur. Cxj. I.
maria Item. Cxxvj. C.
Glorificata creditur corpore et anima
xxix. F. It. Cj. F.
Cum quanta gloria est assumpta. Cj. A.
Revelacio mechtildis de assump/
cione. Ibidem. D.
Revelacio elizabeth. Cj. G.
Per quos gradus virtutum ascendit. C. E.
per lucem primordialem. Cx. G.
per paradisum deliciarum. Ibidem. I.
per archam noe. Cix. N.
per archam federis. xxix. T. It. Cj. C.
per virgam aaron. Cix. C.
per scalam jacob. Cj. B.
per domum obededon. xxxix. C.
per portam ezechielis. ix. F. It. C. S.
per rebeccam. C. S. It. Cix. H.
per rachelem. x. N.
maria figuratur per hester. x. H. It. lxxxvj. E.
It. xxix. M. It. Cxj. K.
per ruth. xxxix. F. It. lxxxv. L.
per abigail. xxxix. H. It. lxxxvj. F.
per bethzabee. Cj. H.
per judith. xxxix. K. It. lxxxv
C. M. Cr. It. lxxxvj. I.
per jael uxorem cinei. lxxxv. P.
per annam uxorem helchane. C. I.
per mulierem fortem. Ibidem. O.
per abisag. ix. B. It. x. P.
Cedro. x. E. It. xxviij. H. It. C. K.
Rose. xxviij. F. It. C. T.
Lilio. xxviij. G.
Cipresso. Ibidem. I. P. It. C. N.
viti. Ibidem. K.
maria comparatur Oliue. Ibidem. L. It. C. O.
Balsamo. xxviij. M.
Palme. C. P. It. Cxj. F.
Platano. C. X.
Paradiso deliciarum. C. I.
Agro odorifero. Ibidem. K.
Orto concluso. xxvij. B.

Orto deliciarum. Cx. I.
Apotece odorifere. xxj. D. E.
Luci. C. G.
Aurore. xxviij. O. It. Cix. A.
Lune. Ibidem. P.
Soli. Ibidem. Q.
maria comparatur Stelle. xxxvij. Q. It. xxix. R.
Item. Cj. A.
Arche. xxj. E. It. xxix. T.
Iri. G. C. It. Cix. N.
Thalamo. xxj. E.
Throno. Ibidem. It. C. F.
Templo. xxx. B.
Domui domini. xxix. G.
Domui dauid. lxxxv. G.
Castello seu castro propter septem. xxviij. M.
Turri. Ibidem. C.
Monti. xxxix. D.
maria comparatur Mari. xxxvij. I. It. C. M.
Flumio. xxvij. F.
velleri. lxxxv. It. Cxj. D.
Vasi pleno. xxix. K.
Clipeo. xxvij. E.
Virge. Cix. B. It. Cx. C.
Virge aaron. Cix. C.
Virgule fumi. xxix. I.
Penitencia. lxxxvij. C.
Conuersio. lxxxviij. A. It. lxxxix.
Dileccio attenditur quantum ad tria. Ibidem. E.
marie magdalene Feruidus amor. xlvj. G.
Dominus apparuit prius quam aliis dis/
cipulis propter quatuor. Ibidem. E.
Apparicio ista quando facta sit. Ibidem. F.
maria magdalena / jacobi / salome representant statum incipiencium / proficiencium / perfectorum xlj. F. / H. / K.
marie quare tres fuerint que dominum vngere intendebant. / quare xpm vere dilexerint / quare quando ad sepulchrum venerint xlj. A. / F. / B.
Maria mater domini quare cum istis ad se/
pulchrum non venit. xlj. B.
Marcium mensem quare dominus elegit ut
in eo conciperetur. xxxvj. K.
Mari comparatur mundus. I. A.
Martirii duo sunt genera. xxj. B.
martires per pacienciam eciam sine ferro
esse possumus. xxj. C.
Dicuntur milites summi regis. Cxxvij. G.
Martirium bonum est et iocundum est. Cxxviij. E.

Martirib9 dat^r corona lapidea. C.viij. H.
Margarite cpat^r regnu͂ celoꝝ. C.xxxij. G.
Mathei apl̅i humilitas. C.xv. A.
Matheu͂ publicanu͂ vocaūit dn̅s ne q̄s
desperet. C.xv. B.
Matrimoniu͂ castu͂ cmendat^r. C.xxij. F.
Mediu͂ elegit dn̅s 2 q̄re. xlix. A.
Medic9 no͂ ē op9 valētib9. C.xv. G.
Mediu͂ eligere debem9. xlix. C.
Meditacio n̄ra ī festis sc̄oꝝ circa tria
debet versari. C.xxxiiij. I.
Menciunt^r quidā cora͂ deo veritatem
loquendo. lxij. G.
Mendaciu͂ a͂n oi͂a ē fugiēdu͂. lxix. E.
Milites custodientes sepulchꝝ quare
ita͂ fuerit exterriti 2 milites no͂. xl. L.
Miles xp̄i ut quis bon9 esse possit
q̄ttuor requiritur. C.xxx. B.
Mirram mortificacionis carnis of/
ferre debem9 deo. xxvj. M.

Misericordia:
- Dei q̄nta sit. iij. H. Ex^m de mi͂a. iij. I.
- It̄ de mi͂a dn̄i nobile. lxxxiij. A.
- Dn̄i mag̃ ostēsa est ī magdalena lxxxviij. B. It̄. lxxxix. K.
- Dn̄i ī multis peccatorib9 famosis ostensa est. lxxxviij. D.
- Et bonitas dei. C.xv. D.
- Ē q̄nta b̄titudo et q̄d sit miseri/cordia. C.xxvj. P.
- Diligēda ē ꝑp tria. ibidē. N.
- Cparatur oliue. liiij. H. It̄. C.v.
- Facit nos ascēdere ī celu͂. lviij. F.
- Item de misericordia. K.
- Preparat ad sp̄m scm̄ suscipie͂du͂. lxviij. K.
- Misericordie duo opera q̄ deo placent. iij. K.

Mites qui sunt. C.xxvij. H.
Mititas seu ma͂suetudo diligenda ē
propter tria. ibidē. I.
Mod9 seruād9 ē ī loq̄ndo. xxix. O.
Monumētu͂ xp̄i q̄re tres marie
visitauerint. xl. A.
Monumētu͂ xp̄i q̄le fuerat. xl. K.
Mors dic^r carnalis et sp̄ualis. l. A.
Mors quo dicit^r videri. xxxj. H.

Mortis:
- Ho͂ ē īcerta. xx. E. It̄. lxxxviij. K.
- Tp̄e multa īueniunt^r īpedimēta ad cōuertendum. xx. H.

Mortis tp̄e dyabol9 magis īpugnat
hoīe͂. xx. I. Ex^m. K.
Mōtē q̄re dn̄s ascēdit ad docendu͂
C.xxvj. B.
Mores spōne dz v̄go. C.xxxj. N.
Multiloquiu͂ vitare debem9. xxiij. G.
Exemplu͂. ibidē. H.

Mulieres:
- Triplicē habuerūt b̄ndcōne͂ ꝑ mariam. xxxvij. P.
- Triplici ex causa legimus benedicti. lxxxv. I.
- Legi9 b̄ndcā ꝑp: mun9 integritat(is) K.; mun9 fecūdit(atis) ibidē N.; op9 vilitatis O.
- Vincunt^r fugiendo. C.xxx. H.
- Item. C.xxxj. O.

Mulier:
- Ante vocā ē b̄ta v̄go maria. C.xxix. H.
- Pt̄ dici v̄go scd̄m ꝑp tria. C.xxxiij. A.

Mund9:
- Cpat^r mari. j. A.
- Eligit alit^r q̄ xp̄s. xxxvj. A.
- Eligit nobiles 2 potētes. ibidē. B.
- Q ꝑ simplices et paucos sit cu͂us9. Marim ē miraculoꝝ dei. ibidē. G.
- Debet relinqui. lxxxiij. F.

Mund9:
- Inpugnat nos. xxvj. E.
- Dicit^r desertu͂ ꝑp duo. C.C.
- Falsus est. ibidem. D.

Mundi:
- Delectabilia ī q̄b9 cphēdunt^r. xv. C.
- Princeps di^r dyab9. C.xij. B.
- Gl̄a fugienda est. h̄z s^r ubi gl̄a.

Mundo:
- Seruientes q̄ sūt. C.xxix. G.
- Seruiētes stultissimi sūt ꝑp tria. ibidē. H.

Mundicia:
- Cares deo placē no͂ pt̄. xxviij. B.
- Triplex. ibidē. D. It̄. lxxx. C.
- Cordis. xxviij. E.
- Carnis. F. Operis. G.
- Exterior a plurib9 q̄rit^r. x̄c. ibidē. K.
- Cordis ē sexta b̄titudo 2 q̄d sit. C.xxvj. H.
- Cord(is) diligēda ē ꝑp tria. ibidē. S.

Mundicia͂ cordis h̄nt r̄pleti sp̄u sc̄o. lxvij. F.

Mundu͂ cor:
- Reqrit sp̄s sc̄s. lxviij. B.
- Quando sit. lxviij. C.
- No͂ h̄z īmunda p̄ferēs. lxix. H.

It̄ mundicia cordis ubi innocencia.
Murmurare cont^r deu͂ ī flagellis
cauere debem9. xxj. D.
Murmuracio q̄ntu͂ displicz deo. lxj. T.
Natus ē xp̄s sub vniūsali pace. lxj. C.
Natus ē xp̄s media nocte diei

dñic et hyemis tpe. xij. D.

Nasci q̄re xp̄s voluit — De v̄gine. xxxvij. F. — In decēbri. Ibid. G.

Natiuitas xp̄i q̄ humilis et paup̄ fuit. xij. G.

Natiuitatis die plura sig̃ ꝯtigerāt. Ibidē. T.

Natiuitas — hoīs ē porta īfelicitatis eius. lxxviij. b. — Sc̄oꝝ q̄re nō celebrā s; ī die mortis. Ibidē.

Natꝰ c̄plici ve subiacet. xv. N.

Nazareth q̄re dn̄s elegit ut in ea ꝯciperetur. xxxvij. F.

Nescit — Dn̄s dampnādos. xxvij. I. — Hō die et horā mortꝭ sue. Ibid. K.

Nouissima p̄uidē debeꝰ. lxxx. H.

Nunc dimittis exponit̃. xxxj. M.

Nupcie carnales q̄ iocūde. Cxxxiiij. A.

Obedire deꝰ p̄latis. iij. D.

Obediēciā hēbūt s̄cii dei. xj. B.

Obediencie ꝯmēdacio. et ī obe-
diencie vituperacio. xj. C.

Exēm de v̄tute obediencie. xj. D. E.

Obiā petri ap̄li. xxxv. A.

Obiā cū t̄pacia nō s̄p deinēt. lij. D.

Obstetrices an maria habuit ī ptu. xij. I.

Oblacio triū regū. xxv. B.

Oculos — Custodire debemꝰ. xxiij. B. — Exēm. Ibidē. C. — Seruare d; v̄go. Cxxxj. N. — Duos h; aīa. xlix. K.

Oculū dextrū eruit nobis dyabolꝰ quando potest. Ibidē.

Itē Ociū fuge debemꝰ ꝓ septem. C-
xxx. A. Itē xxxj. CR.

Odiens fratrē hoīcida ē. xxij. E.

Odiri aīa q̄ñ debz. xxiiij. D.

Odit̃ aīa dupl' male et bn̄. Ibidē. E.

Offerre deꝰ dn̄o tria munera. xxvj. H.

Oleum — Fatue v̄gines nō habēt et q̄d per oleū designat̃. xxvij. E. — Fatue v̄gines a prudētibus petūt. Ibidē. G. — Vēdūt adulatores. Ibidē. H.

Oliue nā et q̄d p̄ eā sig̃tur. liiij. H.

Oliua s̄t pacem. Cxiiij. O.

Oliua seu oleū sig̃t pietatem seu misericordiam. Cxxv. D.

Oliue dicūt̃ iusti ꝓ dn̄o. Ibidē. E.

Operarij pauci et messis multa. Cxxiiij. H.

Orō — Nō d; ē̄ clamosa. xviij. H. — Debz ē̄ tacita ꝓ tria. Ibidē. I.

Orans īterdū nō potest se cohibere a vocibus. xviij. K.

Orōis fructu se p̄uat qui ex ꝓposito cogitacoīb; aliūde mētē occupat. liij. F.

Orare nichil laboriosiꝰ. Ibidē. H.

Orō dispoīt ad receptionē sp̄s s̄ci. lxviij. I.

Orō deuō ꝯpat̃ cedro. C. K.

Itē Orare uel petere.

Opa bona tria quibꝰ cognoscit̃ sp̄s sancti p̄sencia. lxvij. I.

Oris tria signa bona quibꝰ cognos-
cit̃ sp̄s s̄ci p̄sencia. lxvij. G.

Ore q̄ñ debēt ē̄ dispositi volen-
tes recipere sp̄m s̄cm. lxviij. I.

Ostiū dicit̃ xp̄s. lxvj. A.

Oues xp̄i sūt fideles ei s̄uientes. lxvj. B. Itē Cxxiij. I.

Itē p̄ oues ītelligūtur elc̄i. Cxxxij. A.

Paciencia — Trib; modis exerci solz. xxj. D. — P° exerc̄ cū dāpna aut ꝑsecucōes sustineꝰ. xxj. E. — Scdō exerc̄ cū viriliť tep-tacoīb; diaꝉi r̄sistiꝰ. xxj. M. — 3° exerc̄ cū flagella dei siñ murmuracōe sustiñꝰ. xxj. K. — Amittit̃ a q̄busdā ī leuissima v̄ba seu causa. xxj. F.

Paciencia — Exēm de hoc. xxj. H. — D; s̄uari ab illis qui desiderāt ad ꝑfectionē ꝑuenire. xxj. I. — Si nō pt̄ s̄uari motꝰ tn̄ ipa-ciencie debēt r̄frenari. xxj. K. — Q̄te v̄tutis sit ꝓba p̄ exēm. xxj. L.

Pati discamꝰ exō cuiusdā pagani. xxx. E.

Impaciens ꝯpat̃ vasi vitreo. xxx. F.

Pacienter tribulacōes sustine deꝰ propter quinq;. lij. F.

Ad paciencā sp̄s s̄cs vires subminis-
trat. lxvij. A.

Paciencie v̄tus p̄ flagella magis excitat in viris ꝑfc̄is. xxvj.

Itē de paciencia. Cxxvj. I.

Pacia dn̄i tpe passionis. Cxiij. B.

Pati deꝰ si xp̄m sequi volumꝰ. ij. H.

Exēa incitancia ad paciēciam. ij. I. K.

Itē paciencia vbi ꝑsecuciones.

Pacientes ē̄ debeꝰ exō eius nobis nomine [illegible] xcv ff

+ Item lxiiij. M. Exemplum ibidem N. O.

palme na et quod per eam signatur. liiij. G.
Item. lxiiij. N.
Parabole
- quare frequenter a dno sunt plate. N.
- xpi an omnes fuerunt vere. liiij. H.

Parabola quid est et vnde dicatur. E.
Paruulos nos esse oportet. lxviij. D.
Pastores vigilabant in natiuitate xpi propter tria. xij. N.
Pastoribus quare magis apparuerunt angeli quam aliis. xij. O.
Passio dni facit tribulaciones dulces et leues. liiij. B. Item. xxv. E. Exemplum ibidem. F. Item de passione dni. C. xxiiij. B. Item. lxxvij. I.
// Passerum natura. lxiij. F.
// Passionem dni intueri oculis cordis debemus. liiij. K. Item. lxxx. G. Item. lxiiij. P.
Paupertas est amplectenda. ij. C.
Pauper fuit xps. ij. B. Item. lxvij. F.
Paupertas dyogenis philosophi. ibidem. D.
Pauperes sunt in triplici dna. ibidem. E.
Item in quadruplici dna. lxxxiij. B.
Pauperes veri fuerunt sancti apostoli. ibidem. lxxvj. D.

Pauperes spiritu qui sunt
- precipue religiosi sunt. E.
- etiam pro diuites. ibidem. F.

xps est nobis diligendus propter tria. G.
Paupertas voluntaria est nobilis margarita. lxxxij. C.
Exemplum de paupertate. ibidem. D.

Paupertas
- contempnitur hodie et auaricia regnat. xxx. B.
- amare. xxvij. D.

Pauperibus non subuenientes in necessitate homicida est. xxij. B.
// Pauperes recipientes hospicio ipsum dnm recipiunt. lxviij. E.

Pax
- vniuersalis erat tempore nati xpi. xij. C.
- tres terminos habet et quod signatur per eas. xlvj. O.
- duplex bona et mala. xlix. E.
- mala triplex. ibidem. F. pacem cum dyabolo habere quid sit. ibidem. G.
- inter nos et corpus nostrum. ibidem. N.
- hoc fit per pacem amaso et naab. ibidem. H. I.
- alia quam habemus cum malis hominibus. ibidem. P.
- bona triplex, fraternalis. ibidem. Q. R.
- vt conseruetur tria sunt necessaria. ibidem. S.
- nobis libenter cum primo debet seruari. ibidem. T. Exemplum de hoc. ibidem. V.
- alia bona scilicet eternalis. ibidem. X.
- vera non est impiis. ibidem. Y. Item lxviij. vbi dicitur de quiete eternalis. xlix. Z.
- xpi et mundi differunt. lix. E.
- beatitudo mundicia cordis. lxxvj. T.
- diligenda est propter tria. ibidem. V.

Pacifici qui sunt qui beati dicuntur. ibidem. T.
Pacis donum quare dnus discipulis suis tam sepe obtulit. xlix. D.

Pacem
- seruare debemus. lxvj.
- habere cum proximo quomodo perfectionis sit. lxiiij. P.
- habere volens cum primo respiciat xpm. ibidem.

Pax vbi amicicia caritas et dilectio.
Placere deo propter tria possimus. V. A.
Peccatum deflere merito debemus. lxxxviij. F.

Peccatum
- quam grande malum sit. ibidem.
- quod miseros nos facit. lxxxix. A.
- omnes sensus anime corrumpit. B.
- quam enorme sit. ibidem. C.
- dnus generacione non dimittitur. E.
- iterum agnoscere debemus. H.
- vnum trahit ad aliud. lxxxviij. I.
- cor hominis inficit. lxxxiij. C.
- relinqui debet per contricionem confessionem et satisfactionem. ibidem. E.
- est iugum grauissimum propter tria. lv. E.
- dicitur vinculum quo ligat dyabolus peccatores. xxiij. C.
- Item peccati grauitas. lxv. D.

Peccatum
- quam ignobile sit. lxvj. C.
- de libero seruum. D.

facit
- de arbore bona malam. E.
- de homine demoniacum. ibidem. F.
- de orto voluptuoso desertum. G.
- de templo dei prophanum. H.

ponderosum est. lxxix. D.

Peccatores
- numquam veram habent pacem. xlix. Y.
- deus non exaudit. et quomodo hoc debet intelligi. liij. C.
- fugiunt a se spiritum sanctum. lxvij. O.
- serui sunt dyaboli. lxxix. B.
- iustificare maius est miraculum quam celum et terram creare. lxv. D.
- quomodo dnus diligit. ibidem. I.
- penitentes sepius non debemus. lxxxvij. E.
- quomodo pro deum diligere. lxxxvij. F.

Peccator nullus debet desperare de venia. lxxxviij. C.

// Pauperem bona rapiens homicida est. xxij. C.

pctm pena maria · Cxvj · I ·
pctm { ultra p p̄ntes tribulacoes p̄gat · lij · I ·
tribulacioes p̄ntes ipediūt · lij · K ·
angeli abhorrent · Cxix · H · }
pecunias sola estiacio facit p̄ciosas · xxx · C ·
pellicani natura · xlij · F ·
p̄nia { ficta q̄ di ypocrisis · l · F ·
a quibusdā agit p̄ticulariter et
nō plene · Ibidē · H ·
a q̄busdā agit ad tps · Ibidē · I ·
facit ascēdere celū · lvij · D ·
uera que libenter a deo suscipit
p ex^m declarat · lxj · F ·
magdalene q̄lis fuit · lxxxvij · C ·
silus a nobis fieri dz · Ibidē · D ·
differri nō dz p̄ quinqz · lxxxviij ·
I · It de hoc ex^m · xj · I ·
p mēsura pctī facienda est ·
lxxxix · N · }
Iugū p̄nie ē suauissimū p̄ ta · Cv · F ·
penitere uix aliqs potest ī extrema
egritudine · lxxxviij · M ·
It p̄nia ubi satisfactio ·
pena pctī · Cxvj · I ·
pene ifernalis q̄uitas p̄t cōsiderari
ex quatuor · Ibidē · K ·
It de h^o sup ubi ifernalis ·
pena q̄du^r dapnatoz · Cxxxij · K ·
penā eternā euadim9 p p̄ntes
tribulaciones · lij · M ·
pericula tm h9 mūdi caue de9 · j · B ·
pseuerie de9 ī bōis opib9 · vj · F ·
Sine pseuerācia null9 laudād9 est
in hac vita · Ibidē · I · Ex^m de h^o · Ibidē · K ·
It de pseuerācia · xlvij · K · Ex^m · Ibidē · L ·
Pseuerācia meret reg^m celoz · lvij · G ·
pegrin9 { Dicit xps p̄ quinqz } xlvij { A / B
Dicit quilibz iust9 }
ut quilibet vere dicat multa
requirit · xlvij · D · }
pctm humilitatis hre dz pegrin9 · Ibidē · F ·
Psonaz acceptor nō ē de9 · xlix · B ·
pfut9 { nemo fit n p tribulacoes · lij · I ·
nemo fit cito · Cxxv · I · }
Pfectio toci9 vite gsistit in octo bti-
tudinibus · Cxxvj · A ·
Psecucōes libēter sustine de9 · lij · C ·

Psecuciones ut libēter paciam̄ ta
nos debent amonē · Cxxvj · P ·
psecucōis p̄ssio ē octa btitudo · Ibidē · R ·
It de psecucōib9 sufferēdis ubi paciā ·
petē { a dnō libēt de9 p̄ multa } lij { A
quō de9 ut exaudiam } B
ī noīe saluatoris de9 · Cij · K · }
Item petere · ubi orō ·
petr9 aplus { multa ~~uolebat~~ reliqt et uoluntate
habēdi gtēpsit · xxix · A ·
q̄ obediēs dnō fuit · xxxv · A ·
gfessus ē xpm · Ibidē ·
p̄ ceteris aplis magis amabat
xpm · Ibidem · F ·
q̄re di^r symō barpona · lxxxj · }
Pdestinati nō gsequūt btitudinē n
merēt gra dat tpal^r ī p̄nti · lj · B ·
Parauit nobis dns locū in celo p suā
ascensionem · Ibidem ·
Psume nō de9 de meritis nr̄is · Cij · H ·
Predi-cator { recipiet coronā stellarū · Cviij · F ·
p^o faciat q̄ doc̄ p̄ponit · Ibidē · G ·
dz hr̄e geminā caritatē · Cxxiij · D ·
auar9 ēē nō debet · Ibidē · P ·
non debet portare { sacculū / peram } Ibidē { P / Q
neciez salutare dz p via · Ibidē · R ·
Si faciat qd̄ in se est mercede
nō priuabit · Ibidē · S · }
Pdicatores pauci boni · Ibidē · G ·
Pdicatōes audire q̄ utile sit · Ibidē · F ·
Pdicacio ē op9 misericordie · Cxxv · F ·
Pietas nos amaleS deo facit · v · A ·
Itē de pietate · lxviij · K ·
Piscem assum q̄re dns p9 resurrec-
cionem gmedit · xlviij · C ·
Piscis assus sit xpm · Ibidē ·
Phitonissa · l · E ·
Pmogenitū { pepisse maria quo in ce-
lis · xij · E · De quo et
q̄re uocabat dno scm · xxxj · C · }
P^ogenita oblā quo rdimebat · Ibidē · K ·
Pstm nrm̄ tardū plagē de9 · lxj · G ·
Pficere paulatim debem9 · Cxxv · I ·
Ples et gauis9 ē tpe nr̄i xpi · xiiij · A ·
Aphe { lingua mouet a spū scō · lxvij · K ·
debe9 ēē spūaliter · lxxx · E · }
Pxim iudicare nō de9 · ubi iudicare ·
Pxim q̄ nos scandalizat relinque de9 · Cxviij · L ·

Pulchram facuit aiaz tres virtutes. x. C.
Pulchritudinem carnalem xps non atten-
dit. Cxxxiij. C.
Pulchrum facuit hoiez rubedo cum al-
bedine. xxviij. A.
Purificacionis lex. xxxj. A.
Purificacioni se subdidit maria pro-
pter raciones. Ibidem. B.
In purificacione mulierum duplicia erant
sacrificia. Ibidem. D.
Puritate triplicem debemus habere. lxxx. C.
Item puritas ubi iudicia.
Prudens debet esse miles xpi contra
temptaciones. Cxxx. F.
Prudentes debent esse virgines. Cxxxij. K.

Querere debemus ihm
- Tribus modis. A.
- Suspirijs. B.
- Muneribus sacris. C.
- Unguentis preciosis. D.
- Cum fervore et perseverancia.

xlvj. H.

Querit ihm mali tribus modis. xlj. M.
Questio et inventio ubi debet poni ihs. N.
Quieta corda sps sanctus libenter inhabitat. lxviij. H.

Racione reddere districtius debent
qui hic plus acceperunt. iiij. E.
Rapiens bona pauperum homi-
cida est. xij. C.
Recidivi in peccatis sepe peyores fiunt
quam ante. vj. G.
Exemplum de hoc. vj. H.

Regnum celorum
- Assimilatur decem virginibus. xxvij. A.
- Pauci intrant. xxviij. M. N.
- Omnibus generibus hominum
- paratum est. xx. A.
- Sine tribulacione non acquiritur. xlj. A.

Regnum celorum comparatur
- Agro. A.
- Margarite. Cxxxij. G.
- Sagene. H.

Religio multa que nichil retinet. xxix.
A. Item. xxxiij. A.
Relinquunt multi divicias sed xpm non
sequuntur. xxix. B.
Relinquentes domum etc. propter xpm centu-
plum accipient. Ibidem. G.
Exemplum de hoc. Ibidem. H.

Reliquere
- Sancti debemus sicut xpus cum apostolis secundum volumus. C.
- Omnia opera consilium est non preceptum. H.
- Debemus nosmetipsos. lxxxij. I.

Relinquere omnia est perfectorum. ij. G.
Reprehendere volens alium in aliquo videat an
in ipso reprehensibilis sit. lxix. D.
Repeticio nominis quare fieri solet. xxvij. G.
Responsum a deo non datur in petitibus. xxxj. G.

Resurreccionis
- Die gaudium fuit in celis et in terris et apud inferos. xliij. F.
- Dies a domino fratribus dicitur antho-nomatice. xliiij. A.
- Die quatuor festa sunt propter que letari debemus. xliiij. B.

Resurrexisse se vere dominus sex modis
probavit. xlvj. A.
Item post resurreccionem suam xps quatuordecim
vicibus legitur apparuisse. xlvj. B.
Resurrexit xps vulnerum cicatricibus
reservatis. xlviij. A.

Resurrectio
- Duplex corporalis et spiritualis. A.
- Quadruplex corporum invenitur in scripturis. C.
- Ficta significatur per suscitacionem samuel. l. D.
- Particularis non integra. G.
- Integra sed recidiva. I.

Resurgere debemus quociens cadimus. l. I.
Exemplum de hoc. l. M.
De resurreccione in fine ubi Surrexit etc.
Rex regum dicitur cristus. Cxxvij. B.
Regina dicitur beata virgo maria. C.
Rex potest dici quilibet homo. xxvj. B.
Regnum sanctorum tamquam novum templum figura. xxv. B.
Risum sequitur luctus. lvij. B.
Rose comparatur triplex virtutes propter eorum fructum. C. T.

Sabbato quare memoria beate
marie agitur. Cxj. G. lxxj. A.
Sacramenti festum quare sit institutum.
Sacramenta sunt septem. lxxiiij. A.
Sacramentum eucharistie bonum dicitur magis
propter sex. lxxiiij. B.
Sacramentum altaris multum perfiguratum fuit. C.
Sacramento altaris nichil dignius. lxxiiij. C.
Sacramentum altaris in quanta reverencia habere debemus. F.

Sacramentum altaris
- Septem miracula que in ipso consi-deramus. lxxv. B.
- Septem effectus quos consequuntur digne communicantes. lxxvj. A.
- Plura miracula que valent ad corroboracionem fidei nostre. A.
- Virtute demonis cognoscitur. B. C.
- Veritas ostensa est hominibus. lxxvj. D. E. F.
- Animalium per apes ostensum. G.

Sacramentum altaris
- miraculum
  - per equum ostensum. h.
  - per boves. lxxvij. i.
  - per pisces. k.
- continetur a quatuor elementis
  - in igne. m. n.
  - in aqua. lxxvij. o.
  - in terra. p.
  - in aere. r.

Item sacramentum ubi caro christi et corpus domini.
Sanguinem suum pro nobis christus septies fudit. xxij. e.
Sanguis christi quare non datur fidelibus. lxx. e.
Salvantur pauci. xxviij. m.
Salvandis duo necessaria. lv. d.
Salvandorum triplex status. cvij. d.
Salutatam mulierem ab angelo nusquam invenimus preter mariam. xxxvij. m.
Salutare quomodo neminem per viam debet predicator. cxxiij. k.

Sedere
- dies nativitatis quare non celebrantur sed dies mortis. lxxviij. a.
- festa ut digne celebremus quomodo facere nos oportet. cxxiij. g.
- item notabile de hoc. cxxvij. m.
- mercedes magna est. cxxvj. q.
- omnium solempnitas
  - reduci potest ad diversa genera hominum. cxxvij. a.
  - cure veneratur. i.
- gaudium et unitas in eterna patria. cxxviij. g. h.
- item de hoc ubi gaudium.

Sanctos quomodo honorare debemus. cxxiij. e.

Sancti vident deum visione
- clarissima. c.
- iocunda. cxx. d.
- plenaria. e.
- secura. h.

Sancti omnes commendantur
- christus cum virginibus. c.
- angeli. d.
- patriarche. e.
- prophete. cxxvij. f.
- apostoli. g.
- martires. h.
- confessores.

Sancti omnes quomodo salutem nostram desiderant et nostras orationes acceptant. cxxvij. l.
Item per tribulationes. cvj. g.
Sancti per labores ad regnum celorum pervenerunt. cxxviij. e. h.
Sanctus ter angeli proclamant. cxxij. l.
Sapiencie donum. lxiiij. m.

Satisfactio
- qualis esse debeat. lxxxviij. g.
- distinguitur in partes. k.
- vera in quibus consistit. lxxxix. l.

Scandalizatur nemo nisi sit pusillus. cxviij. h.
Scandalizare quid sit et quid grande peccatum sit. i.

Scandalizantes
- manus aut pes etc. debet abscidi. ibidem. k.
- nos primus debet dimittere. l.

Status triplex salvandorum designatur per tres marias. xlj. e.
Stadium quid significet. xlv. a.
Sedes apostolorum debemus intelligere potestatem eorum. xxix. d.
Sedet quomodo christus a dextris dei. lv. k.
Senarius numerus non vacat a misterio. xxxvij. b.

Sequi
- debemus christum tripliciter via. ij. a. item cxvij. b.
- volens christum tantum relinque debet. lxxxij. c.

Secuti sunt apostoli statim christum et quomodo hoc fieri potuit. q. e. item cxv.

Servus
- bonus et fidelis a domino firmatur. iiij. k.
- malus et piger a domino reprobatur. iiij. m.
- dei ut quis esse mereatur quatuor habebit. xi. a.

Servire
- deo debemus in timore. v. b.
- deo in iuventute quare. vj. d.
- deo mane debemus propter quatuor. xx. d.
- dominus terrenis servum est. cxix. a.

Servi sunt multiplices. ibidem. a.

Servientes
- dyabolo
- mundo
- carni
  - stultissimi sunt propter tria. ibidem. c. k. l.
- christo sapientes sunt propter tria. ibidem. n.

Servitutes due. cij. f.
Serpens eneus moysi prefigurabat christum. cxij. f.
Sexta etate. sexto ciclade. sexto mense et sexta feria christus incarnari voluit. xxxvij. g.

Stella
- visa a magis quare disparuit. c.
- ista cuiusmodi fuerit. xxv. e.
- ista differebat ab aliis in tribus. f.

Stelle comparatur maria. xxxvij. i.
Stetit ihesus in medio discipulorum propter multa. xlix. a.

Signa
- credentium ad litteram. e.
- nunc non sunt necessaria. lv. f.
- credentium spiritualiter intellecta sunt necessaria. g.

Silencium
- maria servavit. xxij. c.
- item xxxix. c.
- diligere debemus. lxix. q. exemplum de silencio. ibidem. k.

Simplices quare dominus primo vocavit. j. f.
Simplicibus sepe dominus multa et magna revelat. xxxvj. d. e.
Synkenatium. lxxxiij. g.
Singularitatem vitare debemus. xlvj. n.

Scire
- scripturam et sacra summe necessarium. h.
- deum salubre est. lxij. f.
- deum aliqualiter ex rebus creatis possimus. m.

Sciencie donum quod docet lxxiiij. M.
Quare die quinquagesima post pascha
datus sit. lviij. A.
Quare non statim post ascensionem
datus sit. lviij. B. lviij. C.
Quare in linguis igneis datus sit
~~Quare in linguis igneis datus~~
Item lx. D. E. Item lxix. A.
Spiritus Quare sub specie spiritus sancti veheme/
sanctus ntis. lx. C.
Quare sub specie flatus. F.
Item. Columbe. lx. G.
Quare cum sono datus sit. A.
Designatur per ignem. lxv. A.
Dicitur ignis propter quinque. lxv. B.
Comparatur vino. lviij. D.
Volentes accipere prius debent eum
diligere. lxxix. A.
Spiritum sanctum Volentes accipere qualiter erunt
dispositi. lx. H. Item. lxviij. A.
Item Ibidem. P.
Spiritui sancto quare attribuitur adventus ad
animam cum tamen tota trinitas venit. lxxix. B.
Ad quosdam venit et non manet. lxxix. C.
Discipulos docuit omnia et suggessit. lxxix. D.
Spiritus sancti duo effectus. lxj. A.
Item multiplex effectus. lxv. B.
Est nobis missus ad consoladum. lxj. B.
consolatur quosdam non omnes. lxj. C.
quod bonus sit declaratur per exemplum. F.
Spiritus sanctus sepe subtrahit consolacionem suam
propter septem. Ibidem. I.
Docet nos tria. lxj. A.
sue presencie signa ostendit in quibus. lxvij. A.
Fugit a peccatoribus. Ibidem. D.
venit ad corda munda. B.
humiles. lxviij. G.
corda sobria. M.
Missio fuit magnum signum dileccionis
dei erga nos. C.
Spiritus sancti Missio quod profuit. lxxiij. D.
Septem sunt dona. E.
liberalitas. lxvij. A.
Sobrietas valet ad multa. xlviij. D.
Sobrii esse debemus. Cxxiij. N.
Sobrietas ubi abstinencia ieiunium.
Societatem bonam eligere debemus. xlvij. H.
Societas mala quantum nocet probatur exemplum. Ibidem. I.
Item de hoc. xlix. P.
Sollitudinem querens a tribus bellis eri/
pitur. xxvj. D.
De sollitudine diligenda. Cxxxj. M.
Solitarii fuit maria. xx. K. Item xxxvij. K.
fecit descendere in infernum. lvij. E.
Superbia Quid sit. lxiij. F.
potenter.
Surrexit Cristus Quatuor modis mirabiliter. xlij. A.
utiliter.
veraciter.
propter tres causas. xlij. B.
Ad fidem testium omnis premonstra/
cionem. xlij. D.
Resurrectio futurum quod sit possibilis
ex quatuor ostenditur. xlij. D.
Sepulchrum Quando cum Cristus spoliatur debemus. xlij. C.
Statim debemus a peccatis per tria. Cxvj. b.
Surrexit et ubi supra Resurrexit resurreccione etc.
Suspicionibus resistendum est. lxij. H.
Servavit maria. xiij. C.
Item. xxxix. C.
Taciturnitatem Diligere debemus. xxix. M.
Exemplum de hoc ibidem. Cx. K.
Item. Taciturnitas ubi lingua loqui.
Quinque et duo sunt que dominus suis
Talenta tradidit servis. iiij. E.
Alia quinque seu duo que sup/
lucrantur. iiij. F.
Talentum in terra abscondere quod sit. iiij. G.
Taxus animal cuius nature sit. lxj. E.
In spirituali visione debemus et quando hoc
Templum fiet. xxxj. I. Item. xxxiij. D.
Exemplum de hiis qui in templo
videntur ut dormiunt. Ibidem. F. G.
Trahit nos dominus tamen singulos. D.
virginale est uterus beate marie. Cxij. B.
materiale est ecclesia. xxxiij. A.
In templo quare Cristus portari
voluit. Ibidem. C.
Templum Spirituale est anima iusti. xxxiij. A.
hoc qualiter erit dispositum ut
dei fiat habitaculum. Ibidem. D.
Spirituale erit depictum diversis
coloribus virtutum. Ibidem. E.
Temptat dyabolus parvum peccatorem. xlix. L.
Exemplum. Ibidem. M.
Temptacionibus dyaboli in principio re/
sistere debemus. xxj. N.
Exemplum de hoc in vitas patrum. xxj. P.
Temptacionibus dyaboli resistere quanti
meriti sit. xxj. M.
Temptaciones diversis modis superande sunt. Cxxx. G.
Temptacio ubi tribulacio.
Tempus presencie nostre utilitatem expendit. Cxxiij. H.

Vis de hoc vbi ocium.
Tepiditas quantum displiceat spiritui sancto. lxviij. O.
Tepiditas vbi accidia. | sub. lxxxij. A.
Terra quadruplex sup quam apostoli constituti
Terre huius inferiori preficerentur apostoli. | B
Terram conscientie oportet excolere. lxxxij. E
Terra dicitur sancta mater ecclesia. | F
Terra viuencium dicitur celestis patria | G

Thesaurus absconditus — Dicitur virginitas. x. I. / Est dei filius. Cxxxij. E. F. / Est celeste desiderium. Ibidem. F.

Timor domini — Multa facit et quam necessarius sit. G. / Sermo de timore. lxiiij. H.

Timor domini — Est duplex. Cij. F. / Est necessarius deo seruire volenti. v. C.

Timere deus debemus propter tria. v. D.

Tristicia — Duplex bona et mala. lij. A. / Mala facit hominem pronum ad omne malum. Ibidem. C. / In aliqua obra seu ope efficitur ... se demereret. Ibidem. D.

Tristibus non cachinantibus libenter se iungit Christus. xlv. C. Sermo xlvj. I. sermo. Ibidem. L.
Tristicia vbi luctus etc. et lacrime.

Tribulaciones — Cum gaudio sunt sufferende propter quinque. lij. F. / Passio domini facit dulces. liiij. B. / Sermo xxv. E. Sermo Ibidem. F. xij. A. / Faciunt peruenire ad regnum celorum / Pacientibus assistit deus. xiiij. G. / Multas permittit deus electos suos pati. lvj. G. / Multas patimur in hac vita. xlvij. C.

Tribulacio vbi temptacio.
Tributum soluit dominus. Cxviij. B.

Turbacio — Dicitur bona et mala. / Mala triplex / Bona triplex — lij. A / B / C

Turturis proprietates. xxxj. C.
Thus deuote oracionis offerre debemus. x°. xxvj. L.

Vas — Aliquod ut dicatur electum quatuor requiruntur. xxx. A. / Electionis dicitur paulus. xxx. D. / Quod leue frangitur non est appreciabile. xxx. D.

De triplici laborabat genus humanum ante natiuitatem Christi. xv. N.

Verba — Nostra debent esse edificatoria. lxiiij. v. x. / Ad hoc indigemus gracia spiritus sancti. lxvij. H. / Nostra debent esse vera. lxix. E. / Nostra non debent esse ociosa. lxix. G. / Immunda iudicant aliquem corde inmundum. Ibidem. H. / Sermo de loquentibus ociosa. lxix. ... / Nostra cum dulcedine proferenda sunt. Ibidem. K. Sermo de hoc. Ibidem. L.

Verba vbi lingua et loqui.

Verbum dei — Libenter audire debemus. xxiij. E. / Sermo Ibidem. E. / Audire quam vtile sit. Cxxiij. F. / In festis sanctorum audire debemus. Cxxiiij. H.

Veritatem loqui debemus. lxix. E.
Sermo de hoc. Ibidem. I.
Vestimenta nostra debent esse candida. xxviij. I.

Via — Est ducit ad vitam aternam. xxviij. M. / Sermo Ibidem. N. / Per quam venitur ad patriam est christus vel regula ipsius. lj. D. F. / Ista a discipulis sciebatur et nesciebatur. lj. E. / Triplici sequuntur sermo apostoli. Cxvij. B.

Victu et vestitu simplici debemus esse contenti. Cxlvij. C.
Verbum simplex valet ad multa. xlviij. D.
Item vbi sobrietas.
Vidua potest dici anima reproba. lxB.
Vidualis continencia commendatur. lxxxv. M.
Vidue si bene continent suo modo possunt dici virgines. Cxxxj. E.

Videre — In scripturis interdum capitur pro audire. lj. G. / Debemus oculis mentis preuidere preterita et futura. lxxx. F.

Vigilabant pastores in natiuitate domini propter tria. xij. N.
Vindicare nosipsos non debemus. L.
Sermo de vindicta. Ibidem. M.

Vinculum quadruplex — Auaricie. / Fragilitatis culpe. / Carceris. / Corporis. — xiiij. A. / E. / G. / H

Virginitas — Male inter omnes virtutes fuit summa. x. D. sermo. xcvj. B. / Facit animam deo gratam. / Dicitur thesaurus absconditus. Ibidem. G. / I. / Quanti meriti sit. O. / Comparatur auro. Cvij. B. / Suo decore precellit et ornat omnes alias virtutes. Ibidem. C. / Distinguitur. Cxxxj.

Virgines — Carne non mente / Mente non carne / Carne et mente — Ibidem. C. / D. / I.

vgi͞es carne no͞ mete s͞t i q͞drui͞ dra͞. D.
vgo vnaq͞q͞ aia͞ p͞t dici ... Ibidem. h.
vgi͞es d͞r esse prudentes ... k.
vgi͞tas q͞uq͞ cautelis custodit ... l.
vgo s͞ca͞ m͞tr p͞t dici p͞p tria. Cxxxiij. A.
vginib͞ dat corona aurea. Cviij. B.
vgi͞ne quare de͞ elegit vt ex ea ɔcipe-
retur. xxxvij. G.
Virginib͞ dece͞ ɔpat regnu͞ celoꝝ id e͞
ecclesia. xxvij. A.
It͞ q͞re in p͞sona regni͞ eccl͞ia describit͞ ibid͞. B.
vginu͞ haꝝ q͞uq͞ dicu͞t fatue. Ibid͞. D.
vginitas vbi castitas.
Virilitas ɔ͞ cuiusda͞ pagani. xxx. E.
Vita huana q͞ fragilis ꝛ labilis sit. xlvij.
Item. Cv. D.
Vite due s͞z activa ꝛ ɔte͞platiua͞ p͞ n͞ p͞
martha͞ ꝛ mariam. xxvij. h.
Vita actiua͞ sibi no͞ sufficit. Ibide͞. Ibid͞. k.
Vita͞ vtraq͞ excelle͞t͞ s͞ p͞uat͞ b͞ta͞ vgo maria͞.
Vita͞ actiua͞ quat͞ b͞ta vgo ip͞levit ... Ibid͞. l.
vita͞ ɔte͞platiua͞ q͞ excelle͞t͞ p͞uauit ... m.
Vite actiue t͞n impedimenta in respectu
vite ɔte͞platiue. Ibide͞. p.
Vite ɔte͞platiue p͞fc͞o i quo ɔsistit ... G.
vita ɔte͞pla͞tiua
- p͞onit͞ actiue. Ibidem. ... h.
- licet sit simpliciter melior
- iterdu͞ t͞n p͞eligenda e͞ actiua͞
- Ibidem. B.
- Bona est ꝛ ioc͞ida. Cxxviij. D.
Viue no͞ tedeat i t͞bulac͞oe͞ positu͞. xxiiij. E.
Vocac͞e dn͞s i iustos venit. Cxv. h.
vocac͞oi͞ diuine statu͞ obedie͞du͞ e͞. Cxvj. A.
Volu͞tas p͞p͞a
- Cuiur sit ... iij. C.
- q͞ mala sit ... D.
volu͞tate
- p͞p͞a͞ i͞speie docuit nos xp͞. iij. G.
- bona req͞rit a nobis dn͞s. iiij. l.
- h͞udi q͞ relicit m͞lta dis͞t. xxix. A.
Vngue͞tis p͞ciosis q͞re de͞ xp͞m. xlj. D.
Vngue͞tu͞ sp͞uale
- Incipie͞ciu͞ triplex s͞z ɔfessio
ɔtricio ꝛ satisfactio. xlj. G.
- Proficie͞ciu͞ t͞plex. ɔpu͞ctio
ɔpassio ꝛ deuocio. xlj. I.
- P͞fc͞oꝝ t͞r. sui͞p͞i͞ abnegacio.
celestis alimonie ɔsideracio.
Celestis gl͞e p͞gustacio. xlj. l.
Vnitas et ɔcordia s͞coꝝ i p͞tria. Cxxviij. h.
Vsu͞ oi͞a leuia fiu͞t. xl. I.
Vulneꝝ cicatrices q͞re dn͞s post sua͞
resurrectionem s͞uauit. xlviij. A.
Nichil

X
xp͞s q͞re ɔcipi voluit
- In ciuitate ... D.
- In ciuitate galilee. ... E.
- In nazareth. xxxvij ... F.
- De virgine. ... G.
- In marcio. ... h.
- In s͞ca etate.
- In s͞ca cyclade.
- In s͞ca mense.
- In s͞ca feria. ... Ibidem. B.
- s͞ca ho͞ s͞m aliq͞s.
- ho͞ ɔpletorij s͞m aliq͞s
xp͞s q͞n et q͞uo ɔceptus fuat. Ibid͞. D.
xp͞s natus e͞
- T͞pe vniu͞salis pacis. xij. C.
- Media nocte diei du͞ice et
hyemis ꝛ q͞re h͞. xxxviij. D.
xp͞s q͞re nasci voluit
- In bethleem. xxv. A.
- In decembri. ... k.
- De vgine. xxxviij. G.
xp͞i natiuitas humilis fuit ... Ibid͞. B.
xp͞o nasce͞te pla͞ sig͞ ɔtigere͞ ... C.
xp͞us elegit abiectiora. xv. h.
xp͞m in sua i͞fancia videre desidera-
bat queda͞ deuota. xv. D.
xp͞us
- q͞re circu͞cidi voluit. xxij. D.
- sanguine͞ suu͞ sep͞cies fudit. E.
- q͞re voluit p͞nt͞ari i te͞plo. xxxiij. C.
- Elegit ignobiles humiles ꝛ sim-
plices. xxxvj. B.
xp͞s surrexit ꝛc͞. R͞. s͞up͞ vbi surrexit.
xp͞us
- q͞re p͞ i͞surrec͞one͞ cicatrices
vulneꝝ s͞uauit. xlviij. A.
- In extremo iudicio apparebit in
forma huana. xxix. C.
- Quare dn͞s n͞r dicat͞. xij. p.
- Dicit͞ flos. xxxviij. F.
- Di͞ p͞egrin͞ p͞p q͞uq͞. xlvij. A.
- Di͞ via veritas et vita. lj. F.
- p͞ serpe͞te eneu͞ figurat͞. Cxij. F.
xp͞i feruens amor ꝛ bo͞itas q͞ ad nos. xlvj. l.
It͞ de h͞ vbi bo͞itas dei dil͞co ꝛ m͞ia.
xp͞m i͞uenire vole͞s habebit t͞n. xiij. A.
xp͞o obuiam exire volentes q͞les e͞e
debe͞t. Cxxxj. A.
It͞ xp͞s vbi ihesus.
xp͞iani mali magis punient͞ q͞ pa-
gani. xxxv. E.

Y
pocrisis q͞ detestabilis sit. l. F.

Registrum sequentis libri.

De sancto andrea postilla. j.
Sermo de sancto andrea. ij.
Alius sermo de eodem. iij.
In festo beati nycolai episcopi super evange-
lium postilla. iiij.
Sermo de sancto nycolao episcopo. v.
Alius sermo de eodem. vj.
In festo conceptionis gloriosissime semper
virginis super evangelium postilla. vij.
Sermo de beata virgine maria. viij.
Subsermo primus. ix.
Subsermo secundus. hic potest esse specialis
sermo de beata virgine quandocumque placet. x.
In festo beati thome apostoli. Sermo. xj.
In nativitate domini nostri ihesu christi super evangelium
prime misse postilla. xij.
Postilla super evangelium secunde misse. xiij.
Sermo de nativitate domini. xiiij.
Subsermo. xv.
In die sancti stephani prothomartiris super
evangelium postilla. xvj.
Sermo de sancto stephano. xvij.
Subsermo. xviij.
In festo sancti johannis ewangeliste super
ewangelium postilla. xix.
Sermo de sancto johanne. xx.
Sermo de eodem. xxj.
In festo circumcisionis domini super
ewangelium postilla. xxij.
Sermo de circumcisione domini. xxiij.
Subsermo. xxiiij.
In festo epiphanie super evangelium postilla. xxv.
Sermo de epiphania domini. xxvj.
In festo sancte agnetis super evangelium postilla. xxvij.
Sermo de sancta agnete. xxviij.
In conversione sancti pauli apostoli super evangelium
postilla. xxix.
Sermo de sancto paulo. xxx.
In festo purificacionis beate puritate
purissime virginis marie super ewange-
lium postilla. xxxj.
Sermo de purificacione beate marie. xxxij.
Subsermo primus. xxxiij.
Subsermo secundus. xxxiiij.
In cathedra sancti petri apostoli. Sermo. xxxv.
In festo beati mathie apostoli evangelium hoc est
preceptum meum et recipere infra postillatum
in festo Bartholomei apostoli. xxxvj.
Sermo de sancto mathia. xxxvij.
In annunciacione gloriosissime semper
virginis marie super evangelium postilla. xxxviij.
Sermo de annunciacione beate virginis marie. xxxix.
Sermo de eadem virgine. xl.
In die sancto passche super evangelium postilla. xlj.
Sermo in die sancto passche. xlij.
Alius sermo. xliij.
Subsermo in die sancto pasche. xliiij.
Alius sermo de eodem. xlv.
Feria secunda pasche super evangelium postilla. xlvj.
Sermo secunde ferie de apparicionibus domini
post resurrectionem suam. xlvij.
Alius sermo. xlviij.
Feria tercia pasche super evangelium postilla. xlix.
Sermo unde supra. l.
Sermo de resurrectione domini. lj.
In festo apostolorum philippi et jacobi super
ewangelium postilla. lij.
Sermo unde supra. liij.
Sermo unde supra. liiij.
In festo invencionis sancte crucis evangelium
cum postilla retro infra in festo exaltacio-
nis eiusdem. lv.
Sermo de sancta cruce. lvj.
In solempnitate ascenssionis domini super
evangelium postilla. lvij.
Sermo de ascensione domini. lviij.
Sermo unde supra. lix.
In ~~de~~ die sancto penthecostes super epistolam
postilla. lx.
Postilla super evangelium eiusdem diei. lxj.
Sermo de solempnitate penthecostes. lxij.
Alius sermo de quo supra. lxiij.
Subsermo. lxiiij.
Feria secunda post penthecostes super evangelium
postilla. lxv.
Sermo unde supra. lxvj.
Sermo de sancto spiritu. lxvij.
Feria tercia post penthecostes super
evangelium postilla. lxviij.
Sermo de sancto spiritu. lxix.
Sermo unde supra. lxx.
Sermo unde supra. lxxj.
In die venerabilis sacramenti super evangelium
postilla. lxxij.
Sermo de eodem. lxxiij.
Subsermo unde supra. lxxiiij.
Alius sermo unde supra. lxxv.
Sermo unde supra. lxxvj.
Subsermo primus. lxxvij.
Subsermo secundus. lxxviij.
Subsermo tercius. lxxix.
In nativitate sancti johannis baptiste super
evangelium postilla. lxxx.

Sermo vñ supra. lxxxi
Sermo de quo sup̃. lxxxij.
In sollempnitate aploꝝ petri et pauli
sup ewm postilla. lxxxiij.
Sermo de quib9 sup̃. lxxxiiij.
Sermo unde supra. lxxxv.
In festo visitacionis gloriose v̾gĩs marie
sup ewm postilla. lxxxvj.
Sermo vñ supra. lxxxvij.
Sermo unde sup̃. lxxxviij.
In sollempnitate btẽ marie magdalene
sup ewm postilla. lxxxix.
Sermo unde supra. xc.
Sermo unde supra. xcj.
In festo scĩ jacobi sup ewm post. xcij.
Sermo de quo supra. xciij.
Sermo unde supra. xciiij.
In festo btĩ pet' ad vincula. xcv.
In die scĩ laurencij sup ewm post. xcvj.
Sermo vñ supra. xcvij.
Sermo de eodem. xcviij.
In assumpcione gloriose v̾ginis marie
sup ewm postilla. xcix.
Sermo vñ supra. C.
Subsmo de q̃ sup̃. C.j
Ali9 smo de eadẽ. C.ij.
Subsmo vñ sup̃. C.iij.
In festo scĩ bartholomei aptĩ sup ewã-
gelium postilla. C.iiij.
Sermo vñ sup̃. C.v.
Subsmo de eodẽ. C.vj.
Alius smo vñ sup̃. C.vij.
In festo decollacionis scĩ johannis baptiste
sup ewm postilla. C.viij.
Sermo de quo sup̃. C.ix.
Alius smo de eodẽ. C.x.
In nativitate gloriose v̾ginis ma̾ie smo. C.xj.
Sermo unde sup̃. C.xij.
Subsmo de eodẽ. C.xiij.
In exaltacione scẽ crucis sup ewm post. C.xiiij.
Sermo unde sup̃. C.xv.
Sermo de eodem. C.xvj.
In festo sancti mathei apostoli super
ewangelium postilla. C.xvij.
Sermo de quo sup̃. C.xviij.
Subsmo de eodem. C.xix.
In solempnitate scĩ michaelis et omnium
angeloꝝ postilla. C.xx.
Sermo unde sup̃. C.xxj.
Subsmo de eodẽ. C.xxij.
Ali9 smo de eodẽ. C.xxiij.
Sermo vñ supra. C.xxiiij.
In festo aploꝝ symonis et jude sup
sup ewm postilla. C.xxv.
Sermo de q̃b9 sup̃. C.xxvj.
Sermo vñ supra. C.xxvij.
In solempnitate om̃ium sanctorum sup
ewm postilla. C.xxviij.
Sermo vñ sup̃. C.xxix.
Alius smo de eadẽ. C.xxx.
In festo scĩ martini. smo. C.xxxj.
Alius smo de eodem. C.xxxij.
In festo scẽ cecilie smo. C.xxxiij.
In festo scẽ katherine v̾gĩs z mr̃is
sup ewm postilla. C.xxxiiij.
Sermo vñ supra. C.xxxv.
Sermo de eadem. C.xxxvj.

Incipiunt postille super ewangelia
cum sermonibus de sanctis per annum
collecte per religiosum et deuotum fratrem
theodericum bollick ordinis carthu-
siensis domus insule regine celi prope
wesaliam inferiorem in territorio cli-
uensi. coloniensis dyocesis. et primo
de sancto Andrea rubrica prima.

Ambulans
ihesus iuxta
mare gali-
lee etc. Et
ewangelium is-
tud descri-
bit beatus
ewangelista
matheus
quarto suo
capitulo Cuius
exposicio
sequitur et est talis. Ambulans ihesus
iuxta mare. Mare istud est quidam lacus
habens centum stadia longitudinis. et quadra-
ginta latitudinis. per quem transit iordanis
fluuius vt dicit Jheronimus. Dicitur autem
mare secundum modum loquendi hebraicum.
in quo magna congregacio aquarum vocatur
mare. secundum illud genesis primo. Congre-
gaciones aquarum vocauit maria. Vo-
catur eciam aliquando stagnum genezareth. luce
quinto. Dicitur eciam mare galilee. quia
est in illa regione. Et mare tyberiadis
a tyberiade ciuitate sita super ipsum.
Notandum hic quod mistice per ambulacionem
christi iuxta mare. significatur est aduentus
christi in hunc mundum. Qui mundus bene
comparatur mari. quia sicut multa pericula
sunt in mari. sic in hoc mundo multa
sunt pericula. et homo de facili periclitatur
non solum in corpore. sed eciam in anima. Item.
Qui ambulant mare enerrant pe-
ricula eius. Heu quod sunt pericula in
hoc mundo. ideo homo numquam potest esse securus.
Felices sunt illi qui hoc mare transierunt et

A.

ad portum celestis patrie peruenerunt. Tales se-
curi sunt quia omnia pericula euaserunt. Et-
iam quod sicut tria causant pericula in mari.
scilicet beluarum crudelitas. tempestatis grauitas.
et nauis infirmitas. Sic tria causant peri-
cula in mundo. scilicet iniquitas dyabolice temp-
tacionis siue decepcionis. tempestas mundane
conuersacionis. et infirmitas humane condicionis
scilicet carnis nostre. Contra hec tria vigilare debemus
si periclitari nolimus. Et primo cauere debemus
beluarum insidias. hoc est demonum Si enim
multum timere solent naute beluas mari-
nas que non possunt nocere nisi corpori. multo
magis debemus nos timere demonum in-
sidias qui nituntur occidere animam. Item
secundo cauere debemus de tempestatibus maris
hoc est temptacionibus huius seculi Sicut
enim tempestate maris homines demer-
guntur in profundum. sic tempestate hoc est
temptacione huius mundi multi deciciuntur
in profundum viciorum. et ita in anima sub-
merguntur. Sicut enim naute tempestatibus
viriliter resistunt fortiter remigantes.
etc. sic et nos in temptacionibus fortiter
reluctari debemus secundum omne posse
nostrum. Item Tercio caueamus de nauis
infirmitate ne nimium confidamus in ea.
Nauis ista infirma est corpus nostrum in quo
anima nostra quiescit. et mare huius mundi
transit. quod de facili dissoluitur. Et ideo
semper timendum est nobis ne fiduciam et spem
nostram in eo ponamus. hodie namque corpus
nostrum sanum est. et cras infirmum. et post-
cras mortuum. Sic ergo ut audistis ca-
rissimi mundus comparatur mari propter pericula
diuersa que in eo sunt. Propter hoc sanctus andre-
as cuius hodie festum colimus cum vocabatur
a christo. statim sequebatur eum tamquam saluatorem.
qui hominem saluat a periculis. Et hoc
est quod in ewangelio sequitur. Vidit du-
os fratres Symonem qui vocatur petrus.
et andream fratrem eius mittentes rechia
in mare. Erant enim piscatores. Hunc
isti duo discipuli quos dominus prius ele-
gerat. scilicet petrum et andream. erant fratres
non solum carne. sed eciam secundum spiritum. Ibi ve-
raciter cognoscere possumus. quod si discipuli
domini esse volumus fratres esse debemus non tamen
carne sed spiritu. Quia omnes qui in christo ge-
nerati sumus per baptismum. vnum patrem
habemus deum. cui cotidie in oracione dicimus.

B.

ihoc

C.

pater noster qui es in celis etc. Habeamus
ergo concordiam et caritatem mutuam, sine qua
discipuli Christi esse non possumus. Iohannis xiii°.
In hoc cognoscent omnes quia mei estis dis-
cipuli, si dilectionem habueritis ad invicem.
Sequitur. Et ait illis: Venite post me. Post-
sequimini me obediendo meis preceptis. Et fa-
ciam vos fieri piscatores hominum. Post faciam
per verbum predicationem liberare de potestate
dyaboli animas hominum. Legimus enim in
actibus apostolorum quod postquam dominus ascendit ad ce-
los per predicationem beati Petri una die quinque
milia hominum crediderunt et altera die tria
milia. Et de beato Andrea legimus quod ad
predicationem eius xii milia crediderunt ut
D patet in eius legenda. Sequitur. At illi conti-
nuo relictis rethibus secuti sunt eum. Super
hoc verbo dicit beatus Gregorius: Audistis fra-
No tres karissimi quod ad unius iussionis [vocem] Petrus et An-
dreas relictis rethibus secuti sunt redemptorem.
Nulla enim miracula facere viderant, nichil
ab eo de premio eterne retribucionis audi-
erant, et tamen ad unum domini preceptum hoc quod
possidere videbantur obliti sunt. Quanta nos
eius miracula videmus, quot flagellis atterimur,
quantis minarum asperitatibus deterremur,
et tamen vocantem sequi contempnimus. Quid ergo
karissimi in eius iudicio dicturi sumus, qui ab
amore presentis seculi nec preceptis flectimur
nec verberibus emendamur. Sequitur in ewangelio.
Et procedens inde vidit alios duos fratres,
Iacobum zebedei scilicet Iacobum maiorem et Iohannem
fratrem eius scilicet Iohannem ewangelistam, in navi
cum zebedeo patre eorum reficientes rethia
sua. Et vocavit eos scilicet ad discipulatum.
Illi autem statim relictis rethibus et patre secuti
E sunt eum. Queritur hic quod hii fratres
relicto patre similiter alii duo relictis omnibus
secuti sunt eum. Dicendum quod in eo erat
utique divinitas, et ideo sicut poterat exte-
rius vocare per vocem, ita poterat interius at-
F trahere pro voluntate sua. Iterum potest queri
quare simplices homines primo vocavit ad pre-
dicationem ewangelii. Dicendum quod sicut a prin-
cipio aliquos simplices prius vocavit
ut patet in istis, similiter aliquos litteratos vo-
cavit a principio ut nathanaelem et ni-
codemum, ut patet Iohannis iii°. Quia si
solos simplices vocasset, credi posset quod
fuissent ex simplicitate decepti. Tamen
simplices magis constituit apostolos ut fidem
ewangelii magis attribueret sapientie divine.

[illegible] thuane. Et sic breviter patet ewangelium.

Sermo de sancto andrea. Rubrica ii.

Relictis rethibus secuti sunt eum.
Hec verba karissimi scripta sunt ex
ewangelio hodierno quod scribit Mathei iiii°.
In quibus verbis patet quomodo hii beati apostoli
Petrus et Andreas meruerunt effici dis-
cipuli Christi, ipsum scilicet sequendo. In quibus et
nos docemur si Christi discipuli esse volumus
A ut eius vestigia sequamur. Pro quo
sciendum quod Christum sequi debemus triplici
via, qua scilicet iste gloriosus apostolus Andre-
as cuius festum colimus ipsum secutus est,
scilicet via paupertatis, pietatis et aspe-
B ritatis. Primo dico Christum sequi
debemus via voluntarie paupertatis.
Christus enim pauper fuit omnibus diebus vite
sue sicut ipse testatur per prophetam in psalmo.
Pauper sum ego et in laboribus a iuven-
tute mea. Primo fuit pauperrimus omnium
pauperum, secundo omnium creaturarum. Quod
patet ex hoc quod cuilibet rei provisus est locus
sue naturalis quietis quod soli Christo negatum
fuit. Mathei viii°. Vulpes foveas
habent et volucres celi nidos, filius autem
hominis non habet ubi caput suum reclinet.
C Ista est via quam docuit Christus veni-
endi ad veram beatitudinem. Unde Mathei
v°. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum
celorum. Super quo verbo dicit beatus bernardus.
Querat divitias paganus qui sine deo
vivit, querat iudeus qui terrenas possessiones pro-
missiones accepit. Sed qua fronte christianus
divitias querit postquam Christus beatos esse
D pauperes predicavit. Ad paupertatem
No sectandam karissimi capiamus exemplum diogenis
cuiusdam magni philosophi qui pro domo dolium
quoddam habebat, panem ostiatim querebat,
cum manu aquam bibebat. Cumque semel a-
lexander rex coram dolio eius in quo
sedebat transiret, ibi aliquantulum gaudium
fecit et multa ei dona promisit. Cumque
nichil ille temporale accipere vellet, et ut
acciperet alexander instaret, philosophus dyo-
genes ait: Rogo te ut removeas te
et non auferas michi solem, quia presentia tua
nunc michi nocet, dum solem michi aufers,
sed absentia tua michi numquam nocebit. Ergo
karissimi si tantus amor paupertatis fuit in
E pagano, quantus esse debet in christiano. Sciendum
vero hic occasione verbi domini supratacti:
Beati pauperes spiritu etc. quod pauperes sunt in

triplici dicta. Quidam enim sunt pauperes
rebus et non spiritu. quidam spiritu et non rebus.
quidam vero pauperes spiritu et rebus simul.
Primo dico quod quidam sunt pauperes
rebus et non spiritu. qui libenter divites essent
sed non possunt. ut sunt pauperes mundi. et ta-
les non sunt beati. quia quamvis pauperes sint
in substantia terrena. avarissimi tamen sunt in
inordinato affectu. De talibus sic dicit
basilius. Non omnes quos paupertas premit
beatus. sed qui christi preceptum mundanis pretulit
opibus. plures enim sunt pauperes in sub-
stantia. avarissimi vero secundum affectum.
quos non salvat paupertas. sed affectus
dampnat. hec ille. Super psalmum lxxi cas-
siodorus. pauperes dei sunt. qui mundana
superbia derelicta. humilitati se per omnia tra-
diderunt. Nam et si pauper superbiat non est
dei pauper. et si locuples humilitate dili-
gat non est seculi dives. Voluntates
enim talium sunt inspiciende non nomina. F.
Secundo quidam sunt pauperes spiritu et non
rebus. ut qui divitias non propter eorum amorem
possident. sed pro amore dei. ut cultum
dei per hoc amplificent. et proximis inde
subveniant. Sic habere divitias licitum est
et meritorium. Unde habere divitias non est
peccatum. sed servire divitiis. et per affectum
inordinatum eas diligere. Psalmus. Divitie si
affluant. nolite cor apponere. Unde beatus
gregorius. Nolite igitur fratres possidere per
desiderium quod per usum adhuc minime relinquis-
tis. Spem in solo redemptore figite. ad
eterna patriam mente transite. Si enim
nichil in hoc mundo amando possidetis.
etiam possidendo cuncta reliquistis. hec ille.
Quicumque ergo fratres habuerit divitias
utatur illis ad necessitatem. non ad volupta-
tem. et hoc in timore dei. et magis stu-
deat dirigere affectum suum super ad diligenda
eterna bona. ut eo expeditius possit deo
per amorem adherere. Quia ut dicit Ori-
genes. Deus non dilectione horum que in
mundo sunt. sed usum hominibus dedit. G.
Tercio quidam sunt pauperes spiritu et rebus.
qui nec habent divitias nec vellent habere.
quia omnia propter christum contempserunt et reliquerunt
nichil proprii possidentes. Unde tanto feli-
ciores sunt. quanto a laqueo cupiditatis
elongati. Et ista paupertas non cadit
sub precepto. sed est consilium. et convenit solum
modo perfectis et religiosis. Mathei xix.

Si vis perfectus esse vade et vende omnia que
habes et da pauperibus etc. Sic beatus andre-
as secutus est christum. Nam vocatus ab eo de
mari statim relictis omnibus secutus est eum
ut patet supra in evangelio. Secunda via qua
christum sequi debemus est via pietatis et
misericordie. De hac require in secundi sermone in
tercio membro. Tercia via qua christum H.
sequi debemus est via asperitatis et vo-
luntarie passionis. Tota enim vita christi in
terris quedam passio fuit. Oportet ergo
nos eum simili via sequi. Prima petri ii.
Christus passus est pro nobis. vobis relinquens
exemplum. ut sequamini vestigia eius. Si enim tanta
est vis amoris. ut multi ronorum prout legitur
propter amorem patrie. filios et parentes occi-
derunt. et multi ob amorem mulierum seipsos
interfecerunt. et multi propter dilectionem amicorum
nec mori expaverunt. Quid pro christo
creatore potentissimo. redemptore piissimo.
patre benignissimo. benefactore precipuo. et
magistro dulcissimo deberet facere christiana
[illegible] qui nos tantum amavit. quod tam turpissimo
genere mortis mori non refugit. sed seipsum
spontanee obtulit. Quis amplius pati aut
mori pro tanto duce pavescit. Unde ber-
nardus. Fidelis miles vulnera sua non
sentit. dum benigni ducis vulnera intuetur.
Legitur de militibus alexandri. quod quo- I. Exemplum
dam tempore cum ipsius exercitus pauci. et adver-
sarii multi. dum suum regem plus acies hos-
tium invadentem viderent. sic animabantur ad
bellum. ut pauci multos sternerent. eo quod
mori pro suo rege non refugerent. sed op-
tarent. Ergo quid faciendum est christianis
pro rege summo qui pro nobis factus est
homo. et ultimo pependit in crucis patibulo.
Item legitur quod eodem alexandro regi K. Exemplum
semel ydolis immolanti. puer nobilis cum
thuribulo et incenso ei astabat. super cuius
brachium carbo ardens delapsus est. licet
ergo ignis carnes aduereret. ita quod odor
adusti corporis ad nares omnium astancium
perveniret. puer tamen adeo paciens fuit re-
verencia sui regis. quod non solum dolorem
silencio pressit. sed brachium omnino immobile
tenuit tamquam vilipenderet penam ignis.
Ergo si tanta paciencia esse potuit ob reve-
renciam regis demonibus immolantis. quan-
ta debet esse in hominibus christianis pro nomine
christi qui ad hoc propter nos pati voluit. ut
nos pacientes esse doceret. Unde legitur

luce ultimo. Cum ipse comedisset de pisce asso
dedit reliquias discipulis. Augustinus. Piscis
.a. assus est Christus passus. Sed heu plerique
obliti paciencie illius mansuetissimi agni non
solum facto sed nec pectore possunt verba quin exe-
quantur toto corde vindictam. Certe non sunt
hii de discipulis Christi qui pro persecutoribus
orauit dicens. Pater dimitte illis. Qui
cumque enim seipsos vindicare proponunt
contrarij deo sunt intromittentes se de dei po-
testate ad quem solum pertinet vindicare.
Romanorum xij. Michi vindictam et ego retribuam
id est ego vindicabo dicit dominus. Et Deuteronomii
.b. xxxij. Mea est vlcio et ego retribuam. Vnde
legitur in vitis patrum. Quod quidam frater
venit ad quendam abbatem. Cumque quereret
ab eo cur venisset. respondit. Quidam frater
dixit michi contumeliam et ego volo me vin-
dicare. Statim abbas cecidit ad genua
et orauit dicens. Domine deus iam non es no-
bis necessarius quia dicit frater iste quod nos
ipsi debemus et possumus nos vindicare.
Quod audiens ille confusus est et penituit.
De iniuria remittenda eciam habes in
sequenti sermone in fine. Hac via
asperitatis et paciencie beatus andreas per-
fecte secutus est Christum vt patet in legenda eius
recitata de ea quantum vis. Alius sermo
de eodem. Rubrica. iij.

Si quis vult venire post me abne-
get semetipsum et tollat crucem
.a. suam et sequatur me. Matthei xvi. In quibus
verbis pius magister ihesus Christus tria nos do-
cuit que seruare debemus si eius discipuli
esse volumus. que tamen ipse gloriosus apostolus
andreas perfecte seruauit. Primum
est sui ipsius abnegacio. Secundum cru-
cis portacio. Tercium vite Christi imi-
tacio. Primum notatur cum dicit. abne-
get semetipsum. Secundum cum subditur et tol-
lat crucem suam. Tercium cum subinfertur. et se-
quatur me. Primo enim dico quod ad hoc
ut aliquis sit Christi discipulus necesse est
.b. ut abneget semetipsum. Pro quo sci-
endum quod secundum beatum gregorium. Tunc nosmet-
ipsos abnegamus cum vitamus quod per ve-
tustatem fuimus. et ad hoc nitimur quo per
nouitatem vocamur. Nam qui superbus fuit.
si conuersus ad Christum humilis factus est. semet-
ipsum reliquit. Si luxuriosus quisque ad

continenciam vitam mutauit. abnegauit
utique quod fuit. Si auarus quisque am-
bire iam desijt. et largiri didicit propria
qui prius rapiebat aliena. procul dubio
semetipsum reliquit. hec gregorius. Et bre-
uiter enim abnegare semetipsum non est
aliud quam propriam voluntatem relinquere
.c. et eam diuine voluntati conformare.
Propria autem voluntas secundum bernardum est
que non est communis cum deo et hominibus sed nostra
tantum. quando quod volumus non ad honorem dei
nec ad vtilitatem proximorum sed satisfacien-
dum motibus propriis animorum. Hanc
fratres dilectissimi habent superbi et curiosi. que
in sensibus eorum habundat. et sapientes
sunt in oculis eorum. qui quecunque eis placent
faciunt. et mandata ecclesie et prelatorum
paruipendunt. quicquid eis predicatur aut in
caritate dicitur. semper permanent in sensibus
eorum. et omnia que ipsis bona non videntur
vituperant. Sunt gulosi. luxuriosi. aua-
ri. ad deo seruiendum pigri. et vicijs
ceteris dediti. Et si aliquando ammonentur
ut resipiscant et se emendent. statim se
excusant. et nonnulli quod peius est ad verba
.d. contumeliosa insurgunt. Hec propria et
peruersa voluntas ut dicit bernardus.
est origo omnium viciorum et malorum. sicut
bona voluntas est origo omnium bonorum.
Vnde dicit idem beatus bernardus. Quid
odit deus aut quid punit. preter propriam
voluntatem. Cesset ergo propria voluntas.
et infernus non erit. Et nota quod ex propria
voluntate venit quod eciam ea que per se
de genere sunt bona. si tamen fiunt ex propria
voluntate contra obedienciam. sibi non sunt
bona. sed mala et nociua. Vnde dominus ysa-
ie lviij. Ecce in die ieiunij vestri inue-
nitur voluntas vestra. Nunquid tale ieiunium
est quod elegi etc. super quo dicit Bernardus. Non
sapit deo ieiunium quod non obediencia sed
vicium sapit proprie voluntatis. Et dicit
idem Bernardus. Nec studium bone actionis.
nec ocium sancte contemplacionis. nec lacrime
penitentis. extra obedienciam accepta po-
terit esse deo. Vnde grande malum est propria
voluntas. qua fit ut bona tua tibi non
sint bona. Nichil odio quod propria inquina-
tum est voluntate gustabit is qui pas-
citur inter lilia. hec ille. Et dicit
idem super cantica. et beatus benedictus in

regula. Quandoque fit sine voluntate et
consensu spiritualis patris vane glorie depu/
tabitur et non merendi. Attendat hec
obsecro illi qui speciales peregrinacio/
nes. ieiunia. ac alia multa huiusmodi proprio
motu faciunt diligenter et cum dulcedine.
sed mandata ecclesie et iniuncta priorum ac
ceterorum huiusmodi que eis imponuntur aut
iubentur cum tedio faciunt aut omnino negli/
gunt. Dico eis quod sencio. melius esset
eis unum diem quem ecclesia precipit ieiunare.
quam centum ex proprio motu abstinere. illo
solo die ex contemptu aut negligencia
pretermisso. Hec tamen dico non quod bo/
ne exercicia vestra que ex laudabili consue/
tudine facere solebatis aut elegistis. non
sint alicuius meriti. sed ut mandata sancte
ecclesie aut prelatorum vestrorum vestris electionibus
et voluntatibus anteponatis. Et si for/
te aliqua vobis imponuntur aut precipi/
untur a superioribus vestris que propter infir/
mitatem aut aliquam aliam causam vo/
bis gravia et importabilia sint. habeatis
recursum ad eosdem. vestram necessitatem eis/
dem exponendo. nec aliquid ex vestro consi/
lio aut propria voluntate facere presumatis.
Quante virtutis sit obedire prelatis.
eciam patet infra in sermone de sancto thoma
apostolo. Ad resecandam propriam voluntatem E.
non solum verbo sed exemplo. prius magister
noster ihesus christus nos docuit. Unde ipse dixit
Johannis vi. Non veni facere voluntatem
meam sed eius qui misit me patris. Et
cum in agonia orasset. pater inquit si fieri
potest. transeat a me calix iste. non tamen sicut
ego volo sed sicut tu. Unde ipse ut ait
apostolus factus est obediens pro nobis
usque ad mortem etc. Hanc doctrinam
magistri sui secutus est perfecte beatus andreas
apostolus. cum ipse ad vocacionem ipsius statim
omnia reliquit. et ei in omnibus diligendo obe/
diendo firmiter adhesit. ut patet in
ewangelio hodierno. Nos ergo exemplo
ipsius discamus obedire preceptis domini. ac
superiorum nostrorum. et voluntates malas
frangere. ut et discipuli christi fieri mere/
amur. Secundo dixi quod volenti venire F.
post christum. et eius discipulus fieri. necesse
est ut tollat. idest portet crucem suam.
Pro quo sciendum quod hec particula dupliciter
potest exponi. Uno modo de cruce corporali.

et sic convenit mirabiliter. Et per hanc crucem
intelligitur omne genus miserie et mortis. et
cuiuslibet alterius pene vel periculi pro christo
sustinendi cum paciencia. Tunc enim secundum
augustinum crucem nostram tollimus quando penali/
tates quaslibet a primo (pro christo) voluntarie as/
sumimus. Et isto modo beatus andreas perfecte
crucem tulit. quia non solum diversa tormenta
pro christo sustinuit. sed eciam excellenciori
nimio amore magistri sui cruci affixus
est prout patet in eius legenda. Alio modo
exponitur predicta particula de cruce spirituali.
hanc omnes tenemur tollere. si post christum velimus
venire. Unde dicit dominus in alio loco. Mathei x°.
Qui non accipit crucem suam et sequitur
me. non est me dignus. Quasi diceret.
hec est lex quam statuo. ut nullus me videre
possit. nisi mecum fuerit crucifixus.
Hoc autem est edictum tante generalitatis.
ut nullus ab eo excipiatur. et tante ne/
cessitatis. ut cum nullo dispensetur. Unde
patet Mathei xx°. de filiis zebedei quorum ma/
ter cum peteret a domino. ut unus filius a dextris
et alius sederet a sinistris eius in regno
suo. Respondit dominus. Potestis bibere calicem
quem ego bibiturus sum. Crucem autem domini
spiritualiter portare breviter dicendo est passio/
nem et crucem domini iugiter in corde portare.
atque eidem se pro toto posse conformare. ut
scilicet unusquisque discipulus christi discat pati
pro eo. qui pro nobis tanta passus est.
Non enim est discipulus super magistrum. Unde
prima petri ii°. Christus pro nobis passus est.
vobis relinquens exemplum etc. Abstineamus
ergo nos karissimi a vanis gaudiis. et peri/
turis deliciis huius seculi. et gloriemur in
cruce domini flendo. ieiunando. et concupiscen/
cias seu vicia carnis refrenando. Unde
dicit maximus. Si tormenta que sancti
martires pertulerant sustinere non possumus.
saltem contra malas concupiscencias pugnemus.
Et quia non desunt cotidiana peccata. non de/
sint eciam cotidiana remedia. hec ille.
Karissimi brevia sunt ista gaudia mundi G.
et ut dicit gregorius. Parva gaudia perpetua
sequuntur lamenta. Et ieronimus. Impossibile
est inquit ut presentibus quis et futuris per/
fruatur bonis. ut de deliciis transeat ad
delicias etc. Unusquisque ergo karissimi perpendat
siquid pro proprio patitur. et si nichil ti/

nicat ipse etc. ¶ Tercio in verbis premissis
tangitur quod volentes venire post christum debet
eum sequi via scilicet qua ipse processit. via vide-
licet paupertatis. humilitatis et misericor-
h. die etc. ¶ Et sciendum quod inter ceteras
virtutes christum sequi debemus per viam misericordie.
quia per eam precipue ei assimilamur cui proprium
est misereri semper et parcere. Quia enim eius super
omnia opera eius. ut psalmista dicit. ¶ Audiamus
karissimi pauca de mirabili misericordia dei ad conso-
lacionem nostram. Nam ut scribitur in horo-
logio eterne sapiencie. Si totus mundus esset
globus igneus. et in medio eius de stipula
lini pugillus. hic ex sua naturali inclina-
cione non tamen cito flammarum incendia reci-
peret. sicut abyssus miseracionum dei
peccatorem penitentem et converti volentem.
quia in illa actione naturali aliqualis licet
minima et imperceptibilis requireretur
morula. sed nulla penitus mora inter pec-
cantem et remittentem. gementem et gemitus
exaudientem. ¶ De hac immensa dei misericordia
videtur quasi simile sentire beatus gregorius
in registro sic inquiens. Maior est dei misericordia
quam alicuius malicia. et sicut scintilla
in medio mari. sic omnis malicia ad mise-
ricordiam dei. Unde dicit beatus Bernardus. Neque
criminis quantitas. nec vite enormitas.
nec temporis diuturnitas excludit animam a
misericordia dei si mutacio fuerit voluntatis.
¶ Item idem. Quid de tua misericordia dicam
bone ihesu qui non minus peccatorem conversum
diligis quam eum qui nunquam peccati maculam
i. contraxit. ¶ Unde de hac misericordia legitur exemplum
Meretrix quedam que multis annis communis
fuit et infinita peccata commiserat. quadam
die vidit deportari corpus christi. et compunc-
ta cogitare cepit de dei misericordia quam benigna
esset circa multos peccatores. et sic cucur-
rit ad sacerdotem qui pixidem portavit
et cadens ante pedes eius dixit. Domine ihesu
christe si tu es ille qui natus est pro peccato-
ribus et crucifixus. miserere mei secundum multi-
tudinem miseracionum tuarum. Et ecce vox
facta est de pixide dicens. vade filia mea
dimissa sunt tibi omnia peccata tua. ¶ Si ergo
karissimi consequi volumus a deo misericordiam que omnes
egemus. simus et nos misericordes. Mathei
v. Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur.
k. ¶ Pro quo sciendum quod duo sunt opera
misericordie que multum deo placent que et christus in
se perfectissime habuit. scilicet cordis compassio
l. et iniuriarum dimissio. ¶ Primo dico cor-
dis compassio multum deo placet. ut scilicet compa-
ciamur pauperibus et afflictis. consilio. et
auxilio. et elemosina si facultas suppe-
m. tit ipsis benigne succurrendo. ¶ Hanc
christus nos exemplo docuit. Nam dum vidit
mariam magdalenam flentem. flevit cum
ea ex compassione. Johannis xi. Item previdens
destructionem civitatis iherusalem. compa-
ciebatur ei flens super eam. Luce xix. ¶ Per
hanc beatus andreas secutus est christum ut
patet in legenda ipsius qualiter scilicet sub-
venit cuidam luxurioso. et eciam in aliis
exemplis. Immo nec adhuc post obitum
cessat subvenire et compati temptatis et
tribulatis. ut patet de episcopo temptato etc.
n. ¶ Item secundo ut dixi misericordia consistit in
iniuriarum dimissione. Unde apostolus ad ephe-
sios iiii. Estote invicem misericordes donan-
tes invicem scilicet in vos commissa secundum glo-
sam. sicut et deus in christo donavit
vobis. Unde in parabola de servo nequam
dicitur. Mathei xviii. Nonne oportuit et te
misereri conservi tui sicut et tui miser-
tus sum. ¶ De hac misericordia dicit beatus au-
gustinus. Multa inquit sunt genera elemosinarum
sed ea nichil est maius quam ex toto cor-
de dimittimus quod in nos quisque pec-
cavit. ¶ Hanc misericordiam exercuit christus.
quia pro suis crucifixoribus oravit.
Et adhuc cotidie dimittit in se peccan-
tibus etc. ¶ In hoc eciam beatus andreas
secutus est suum magistrum. Nam cum preconsul
urgente egeas vellet eum de cruce de-
ponere. dixit ei. Quid tu ad nos ve-
nis egea. Si pro penitencia ipsam
consequeris etc. Ecce quam paratus fuit
dimittere ei qui eum crucifixerat. ¶ Ro-
gemus ergo hodie hunc beatum apostolum.
ut dignetur intercedere pro nobis ad
dominum. ut mediante ipsius gracia ipsum ita
sequamur. ut tandem cum ipso gaudia eterna
possidere mereamur. Quod nobis pre-
stare dignetur etc. In festo beati nycholai
episcopi super ewangelium postilla. Rubrica
Quarta

Homo quidam peregre proficisces
etc. Ewangelium istud scribit beatus

ewangelista matheus capitulo suo xxv. et
est quedam parabola quam dominus noster suos
discipulos docuit. ¶ Pro quo sciendum quod A.
christus frequenter suis discipulis et populo
parabolice predicabat. Et hoc ideo secundum
quod dicit gregorius in omelia de virginibus
ut ex hiis que animus novit surgat
ad incognita que non novit. quatenus exemplo
visibilium se ad invisibilia rapiat. et per
ea que usu didicit. quasi confricatus
incalescat. ¶ Sed diceret forte aliquis B.
numquid omnes parabole christi fuerunt vere
ad litteram. Dicitur forte quod ita. sed non oportet
quod omnes essent vere ad litteram in sensu
quo fiunt. sed sufficit quod verificentur in
sensu pro quo fiunt. ¶ Unde parabole C.
et similitudines sunt proprie motiva sa
pientis qui vult auditores inducere ad
aliquid quod intendit. Est autem parabola
secundum origenem sermo quasi factum possi
bilis. aut fieri rerum significativus per
transposicionem earum que in parabola
traduntur. Et dicitur a para quod est iuxta et
bole sententia. quasi iuxta sententiam. ¶ Exponitur
hec parabola breviter sic. divisione pretermis
sa. Homo quidam peregre proficiscens. Homo
iste ut dicit gregorius qui peregre proficis
citur redemptor noster est qui in ea carne quam
assumpserat abiit in celum. Carnis enim
locus proprius terra est. Que quasi ad peregri
nandum ducitur. dum per redemptorem nostrum in
celo collocatur. Vocavit servos suos. Idest
apostolos seu prelatos ecclesie. qui speciali modo
sunt eius servi. Et tradidit illis bona sua.
Iheronimus. Vocatis dominus apostolis ewangelicam D.
doctrinam tradidit. non pro largitate et
parcitate alteri plus et alteri minus
tribuens. sed pro accipiencium viribus. quo
et apostolus eos qui solidum cibum capere non
poterant. lacte se potasse se dicit. ¶ E.
Unde sequitur in ewangelio. Et uni dedit
quinque talenta. alii autem duo. alii vero unum.
unicuique secundum propriam virtutem. ¶ Item
quinque et duobus et uno talento ut dicit
idem iheronimus. diversas gracias intelligimus que
unicuique tradite sunt. Vel aliter secundum gre.
In quinque talentis donum quinque sensuum.
id est exteriorum scientia exprimitur. Duobus
vero intellectus et operacio designatur. Unius
autem talenti nomine intellectus tantummodo desig
natur. Nycholaus de lira. Tradidit illis

bona sua. scilicet bona nature. bona gracie gratis
date. bona sciencie. bona potencie. et bona opulencie.
Et dicuntur talenta. quia per bonum usum talium
potest sibi acquirere celeste premium. Et uni dedit
quinque talenta. quia aliqui habent omnia ista. alii
plurima istorum. et alii unum tantum. Sequitur. Et
profectus est statim. non locum mutando. sed liberam
eis potestatem operandi permittens. et suo arbitrio
relinquens. ¶ Sequitur. Abiit autem qui quinque ta F.
lenta acceperat. et operatus est in eis et lucratus
est alia quinque. bene scilicet utendo eis ad sui per
fectionem. et proximi edificacionem. Iheronimus.
Acceptis enim terrenis sensibus. celestium sibi
noticiam duplicavit. ex creaturis intelligens
creatorem. ex corporalibus incorporalia. ex visi
bilibus invisibilia. ex brevibus eterna. Gregorius.
Sunt nonnulli qui et si interna ac mistica
penetrare nesciant. pro intencione tamen superne pa
trie docent recta. quos possunt de ipsis exte
rioribus que acceperunt. Dumque se a carnis pe
tulancia. a terrenarum rerum ambitu. a vi
sibilium voluptate custodiunt. ab hiis eciam
alios ammonendo compescunt. ¶ Similiter qui
duo acceperat lucratus est alia duo. Gregorius. Sunt
eciam nonnulli qui dum intelligendo et operando
aliis predicant. quasi duplicatum de negocio lu
crum reportant. Quia dum utriusque sexus predica
cio impeditur. quasi accepta talenta gemina
tur. Sequitur. Qui autem unum acceperat abiens
fodit in terram et abscondit pecuniam domini sui.
¶ Talentum in terram abscondere ut dicit idem G.
gregorius. est acceptum ingenium in terrenis actibus
implicare. lucrum spiritale non querere. cor a
terrenis cogitacionibus numquam levare. Vel
aliter secundum Origenem. Si quem videris aliquem
qui virtutem habet docendi et animabus proficiendi.
et hanc virtutem occultat quamvis habeat quandam
ad religionem conversacionis. non dubites dicere
talem esse qui accepit unum talentum. et abiens
fodit ipsum in terram. ¶ Iste potest exponi tota H.
predicta particula breviter secundum Nycolaum de lira.
Abiit autem qui quinque talenta acceperat etc.
Quia aliqui sunt qui ista talenta multiplicant
et geminant. bene utendo predictis ad sui perfec
cionem. et proximi edificacionem. Alii autem ab
scondunt in terram. quia predictis utuntur ad mundi
gloriam et temporale lucrum seu questum. Sequitur
in ewangelio. Post multum vero temporis venit dominus ser
vorum illorum. quia magnum tempus est ab ascen
sione domini ad celum. usque ad adventum eius ad
iudicium. Crisostomus. Unde eciam dominum non
confestim expetentem racionem. ut discas eius

longanimitate. Et posuit racionem cum eis.
Quia tunc districte exiget racionem ab eo de bonis
collatis bene operantes remunerando et male
I operantes dampnando. Gregorius. Hec leccio huius
evangelii nos admonet ut qui plus ceteris
in hoc mundo accepisse aliquid cernuntur ab
auctore mundi gravius iudicentur. Cum enim
augentur dona racionis eciam crescunt donorum.
Tanto ergo humilior quisque debet esse ex mu-
nere quanto se obligaciorem conspicit in redden- m
da racione. Sequitur. Et accedens qui quin-
que talenta acceperat obtulit alia quinque ta-
lenta dicens. Domine quinque talenta tradidisti
michi ecce alia quinque superlucratus sum. Gregorius.
K Servus qui geminata talenta retulit a
domino laudatur atque ad eternam retribucionem
perducitur. Unde subditur. Ait illi dominus eius. Eu-
ge serve bone. Euge secundum quod dicit Ra-
banus interieccio est letantis per quod dominus
gaudium suum insinuat qui bene laborantem
servum ad gaudium eternum invitat. De quo
propheta ait. Letificabis eum in gaudio cum vul-
tu tuo. Serve bone et fidelis. Querens in
suis actibus domini gloriam non suam. Crisostomus.
De bono loquitur quod est ad proximum et fide-
lis quia nichil eorum que sunt domini sibi appropriavit.
Quia super pauca fuisti fidelis. quia omnia
que in presenti habemus licet magna videantur
et plurima tamen in comparacione futurorum
parva et pauca sunt ut dicit Jeronimus.
quia ibi confertur homini bonum infinitum. Propter quod
sequitur. Super multa te constituam. Intra in gau-
dium domini tui. Tunc fidelis servus ut dicit Gre-
gorius super multa constituitur quando devicta omni
corrupcionis molestia de eternis gaudiis
in illa celesti sede gloriatur. Tunc enim ad domini
sui gaudium perfecte intromittitur quando in eterna
illa patria assumptus atque angelorum cetibus
admixtus sic interius gaudet de munere
ut non sit quod exterius doleat iam de corrup-
cione. Jheronimus. Quid autem potest maius dari
fideli servo quam esse cum domino et videre gau-
dium domini sui. Sequitur. Accessit autem et qui
duo talenta acceperat et ait. Domine duo ta-
lenta tradidisti michi ecce alia duo superlucra-
tus sum. Ait illi dominus eius. Euge serve bone
et fidelis quia super pauca fuisti fidelis super
multa te constituam. Intra in gaudium domini tui.
L Jheronimus. Utrique servo et qui de quin-
que talentis decem fecerat et qui de duobus
quatuor idem patrisfamilias sermo blanditur.
Utrumque eciam simili recipit gaudio. non

consideratis lucri magnitudine sed studii
voluntate. Gregorius. Habens igitur intellectum
curet omnino ne taceat. Habens rerum affluen-
ciam a misericordia non torpescat. Habens artem qua
regitur usum illius cum proximo parciatur. Habens
loquendi locum apud divitem pro pauperibus
intercedat. Tantum quippe ab unoquoque nostrum
venturus iudex exiget quantum dedit.
Sequitur. Accedens autem qui unum talentum
acceperat. Mali enim licet inviti apparebunt
in extremo iudicio divino conspectui.
Et ait. Domine scio quia durus es. Tunc quia
deus a servis suis requirit opera ardua sed
opera virtutis. Tunc quia in iudicio durus
erit qui modo est pius et mansuetus. Metis
ubi non seminasti et congregas ubi non
sparsisti. Quia requirit ab homine opera
meritoria vite eterne et tamen non seminatur
in natura hominis principium sufficiens huius operis.
Homo enim ex puris naturalibus potest
mereri vitam eternam. Immo contrarium
dicere est heresis pelagiane. Non tamen deus
iniuste requirit opera vite eterne. Quia
si homo faciat quod in se est deus infundit sibi
graciam per quam potest predictum opus exercere.
Et timens abii et abscondi talentum tuum
in terra. Quia ex pusillanimitate aliqui
refugiunt aggredi opera virtutum et decli-
nant ad vicia et ad sola terrena que
tendunt curantes tantum de corpore et nullomodo
de anima. Propter quod subditur. Ecce habes
quod tuum est. Quia aliqui ad tantam insa-
niam veniunt quod dicunt. Deus fecit animam
curet eam vel de ea si voluerit. Alii autem
presumentes credunt habere gloriam dicentes.
Deus non fecit animam pro dampnacione.
ipsam salvabit et ad se trahet. Sequitur.
Respondens autem dominus eius dixit ei. Serve
male et piger. Ex verbo eius ipsum condemp-
net. quia in iudicio consciencia uniuscuiusque
testificabitur contra se. Sciebas quia me-
to ubi non semino et congrego ubi non
spargo. Oportuit ergo te dare pecuniam
meam nummulariis et ego veniens rece-
pissem utique quod meum est cum usura.
Quasi diceret. Ex quo sciebas me esse
durum in repetendo multiplicacionem
talentorum tibi traditorum per exaccionem bonorum
operum ex hoc ostendis te iuste condempnandum.
Propter quod sequitur. Tollite itaque ab eo ta-
lentum. Quia bona divinitus collata non cedunt
ad gloriam male operantibus vel ociosis.

sed magis ad penam. Et dare ei qui habet
decem talenta. quia dampnacio reproborum
cedet ad gloriam electorum. secundum quod scribitur
in psalmo. Letabitur iustus cum viderit vin-
dictam. propter quod sequitur. Omni enim habenti N.
dabitur. quia ei qui operetur in gratia
dabitur gloria. et habundabit. non solum
de sua et electorum glorificacione. sed eciam
de inpletione divine iusticie in ma-
lorum operacione. Ei autem qui non habet.
et quod videtur habere auferetur ab eo. quia
non ei quantumcumque fuerit in gratia in morte.
bona nature et gratie que habuit. cedet ei
ad penam. Gregorius. habenti namque dabitur
etc. Nam qui sine caritate habet eciam
dona alia percipit. Qui sine caritate
non habet eciam dona que percepisse videbatur
amittit. Sequitur. Et inutilem servum
proicite in tenebras exteriores. Pecca-
tores non solum habent tenebras interiores
que sunt tenebre mentis. in inferno autem
cum hoc habebunt tenebras exteriores
que sunt pene corporales. Ibi erit fletus.
et stridor dencium. Id est dolor men-
tis et corporis. ad ista reducitur omnis
pena infernalis. Sermo de sancto Nycho-
lao episcopo. Rubrica v.

Ecce sacerdos magnus qui in
diebus suis placuit deo.
Ecclesiastici xliiii. In quibus verbis commen-
datur beatus Nycolaus a magnitudine
sanctitatis sue quia deo placuit in vita
sua. Circa quod sciendum quod specia- A.
liter tria sunt per que deo homines pla-
cere possunt. que tria perfecte in beato Ny-
colao fuerunt. Primum est ut deo in me-
tu et reverencia totis viribus serviatur.
Secundum ut proximis caritatem et mi-
sericordiam impendat. Tercium ut
in omnibus se humilem exhibeat. Primo B.
dico ad hoc ut aliquis deo placeat
requiritur ut ei cum metu et reveren-
cia totis viribus serviat. De hoc scri-
bitur ad hebreos xii. Habemus graciam
per quam placentes serviamus deo
cum metu et reverencia. Quasi diceret.
Si volumus placere deo et graciam C.
eius obtinere serviamus ei cum reveren-
cia et timore. Unde psalmus. Servite domino
in timore etc. Et bene dicit in timore
Quia ut dicitur Ecclesiastici i. Qui sine
timore est non poterit iustificari

unde dicit Bernardus. In veritate inquit didici nichil
eque efficax esse ad graciam promerendam. reti-
nendam. recuperandam. quam si omni tempore non inveni-
aris coram deo alta sapere sed timere. Debemus D.
autem timere deum karissimi specialiter propter tria.
Primo propter potenciam quia universalis. Secundo
propter sapienciam quia ineffabilis. Tercio propter
iusticiam quia inflexibilis. Primo dico
timere debemus deum propter potenciam quia res-
pectu omnium est. Plus enim timetur princeps
qui plus potest nocere. Et ideo cum principes
terre non habeant potestatem nisi super cor-
pora. deus autem super animam. plus omnibus
principibus et regibus timendus est deus.
Matthei x. Nolite timere eos qui occidunt
corpus. animam autem non possunt occidere. sed po-
cius eum timete. qui potest corpus et animam
mittere in gehennam. Secundo timere debemus
deum propter sapienciam. plus enim timetur
paterfamilias offendi quando scitur quod nichil
potest eum latere. Talis est Christus. Ad hebre-
os iiii. Omnia nuda et aperta sunt oculis
eius. iii regum. Timuerunt regem Salomo-
nem quia videbant sapienciam dei in illo.
Tercio timendus est deus propter iusticiam.
Plus enim timentur homines temporales malum
facere in terra. ubi iudices sciunt a iusti-
cia prece nec precio posse flecti. Talis erit
Christus in iudicio. Proverbiorum vi. Furor et
zelus viri non parcet in die vindicte.
Ideo dicit psalmus. Confige timore tuo car-
nes meas. a iudiciis enim tuis timui.
Hoc karissimi beatus Nycolaus attendens
tamquam bonus et fidelis servus domino suo altis-
simo ab infancia cum timore servivit. et de
die in diem proficere de virtute in virtutem
non cessavit. Secundum enim quod legitur
in legenda de eo. ex magnis et diviti-
bus ortus fuit parentibus. civis Patere urbis.
pater vero eius vocabatur Epiphanius. et
mater eius Johanna. Qui cum beatum Nyco-
laum in primevo flore iuventutis precibus
suis a domino impetrassent. deinceps continen-
ter viventes celibem vitam duxerunt. Nyco-
laus vero in ipso sue nativitatis exordio.
qualis futurus esset ostendit. Prima namque
die dum balnearetur erectus stetit in pelvi.
tamquam paratus ad obediendum preceptis domini.
Item quarta et sexta feria semel tantum
sugit ubera. Factus autem iuvenis aliorum
iuvenum devitans lascivias. ecclesiam dei
cottidie frequentabat. et quicquid ibi de sacra

Sermo de sancto nycholao episcopo rubrica v.

scriptura audiebat memorie retinebat
et in omnibus virtutibus proficere studebat. Vir-
ginalem vero integritatem perfectissime servavit
et consorcia feminarum declinavit. et multum
mansuetus et verecundus fuit. ¶ Ecce karissimi
quantis virtutibus iste sanctus polluit. quare
optime de eo dicitur. quod in diebus suis placuit
deo. ¶ Sed karissimi quod iste sanctus nycolaus
tam mane corpus suum cepit affligere ieiu-
niis. quod de nullo alio sancto legitur. Pauca
dicere libet de recommendacione ieiunii quia
tamen scilicet deo quis per ipsum placere possit maxime
ideo quod iam multi devoti utriusque sexus ie-
iunare ceperunt. multi quod iam cum beato nyco-
lao ieiunare proposuerunt ad solempnitatem
futuram nativitatis domini se castigacione
carnis preparando. ut per hoc magis ani-
E mentur et exercitentur. ¶ Sciendum ergo
quod ieiunium est hominibus utile specialiter
quo ad tria. scilicet ut obtineat remissionem
peccatorum. victoriam inimicorum. et regnum ce-
lorum. ¶ Primo dico per ieiunium obtinemus
remissionem peccatorum. Hoc significatur per Ionam
prophetam. qui cum predicaret in Niniue civi-
tate. quod civitas esset subvertenda propter
peccata eorum qui erant in civitate. credi-
derunt niniuite et predicaverunt ieiunium.
et vestiti sunt saccis a maiore usque ad
minimum. et misertus est dominus eorum. et
pepercit civitati. Videte ergo karissimi quomodo
dominus per ieiunium sentenciam suam quam dederat
retraxit et peccatoribus pepercit. ¶ Secundo
ieiunium est utile ad victoriam inimicorum
Nam multos habemus inimicos. Unde conqueritur
propheta in psalmo. Multiplicati sunt super
capillos capitis mei qui oderunt me gra-
tis. Nichil enim querunt in nobis nisi illum
preciosum thesaurum quem emit christus precioso
sanguine suo. Unde Gregorius. Demones iter
nostrum quasi quidam latrunculi obsident.
depredari desiderant qui thesaurum pub-
lice portant in via. Et istos karissimi nunquam
melius vincere possumus. quam cum ieiuniorum
lanceis. et iaculis oracionum. Exemplo domini
qui cum ieiunasset quadraginta diebus et qua-
draginta noctibus omnes temptaciones dya-
boli vicit. Item habemus exemplum in Judith
que post ieiunium amputavit caput
F holofernis. ¶ Oracio et ieiunium karissimi
simul debent convenire. quod ut dicit Crisostomus.
Sicut nec miles sine armis aliquid nec

arma sine milite. sic nec oracio sine
ieiunio. nec ieiunium sine oracione. Unde
dicit ysidorus. Hoc est perfectum et racio-
nabile ieiunium quando homo noster exterior
G ieiunat et interior orat. ¶ Quantum
ieiunium valet ad temptaciones dyabo-
exemplum licas superandas. patet per exemplum. Legitur
enim quod quidam nomine nycolaus venit ad
sanctum andream dicens. Domine septuaginta
annis libidini eternis servivi. et quoci-
enscumque abstinere propono temptacio vincit
me. Nunc autem oro ut deum ores pro me.
Quod audiens beatus andreas misertus
eius flevit et orans pro eo dixit. Non
comedam donec sciam quod dominus miserebitur
istius. Et cum quinque diebus ieiunasset
venit ad eum vox dicens. Exauditus
es pro sene. sed sicut tu te ieiuniis
afflixisti. ita se affligat. Et cum ille
ieiunaret liberatus est a temptacione.
¶ Tercio valet ieiunium ad consequen-
dum regnum celorum. Hoc signatum est per ie-
iunium helie. Unde legitur in tercio libro
regum. quod helias propheta deposuit se
una vice sub una arbore et obdor-
mivit. Et excitavit eum angelus domini
et dixit. Surge et comede. grandis
enim tibi restat via. Qui consurgens
invenit subcinericium panem et vas
cum aqua ad caput suum. Et cum comede-
disset ambulavit in fortitudine cibi il-
lius quadraginta diebus et quadraginta
noctibus usque ad montem dei oreb. qui
interpretatur mensa. Ieiunando enim ad
illam mensam pervenit. de qua dicit
dominus in luca. Ego dispono vobis
sicut disposuit michi pater meus regnum
ut edatis et bibatis super mensam me-
am in regno meo. Hec mensa est perdita
per gulam in paradiso. ergo recuperare
debemus eam per abstinenciam. Gregorius. Qui
a paradisi gaudiis per cibum cecidimus
ad huius quantum possumus cibum per absti-
nenciam resurgamus. Ecce karissimi audistis
H breviter utilitatem ieiunii. ¶ Sciendum
vero est quod triplex est ieiunium. Primum
est corporis a cibo materiali. Secundum afflic-
cionis a gaudio temporali. Tercium spirituale
a peccato mortali. ¶ Hoc triplici ieiunio
debemus castigare corpus nostrum. Parum enim
aut nichil prodest ieiunare a cibo. nisi
ieiunetur a peccato. ut dicit beatus Jheronimus.

Tur p(re)clara e(st) apud deu(m) abstine(n)cia cor-
poris cu(m) a(n)i(m)us ieiunat a viciis. Q(uan)do
p(re)dest corpus extenuari abstine(n)cia cu(m)
a(n)i(m)us intumescit sup(er)bia. It(em) ysidorus.
Qui a cibis abstinet et p(er)v(er)se vivit
no(n) canet. demones ymitat(ur). Sic b(ea)t(u)s
nycolaus ieiunavit no(n) solu(m) a cibis s(ed)
multo mag(is) a viciis. sc(ilicet) a sup(er)bia et
luxuria. (et)c(etera) ut audistis sup(ra). Et sic p(ate)t
p(r)imu(m) principale. q(uo)mo(do) sc(ilicet) b(ea)t(u)s nycolaus
d(omi)no fidelit(er) serviendo i(n) diebus suis pla-
cuit. Sc(ilicet) d(icen)d(u)m p(ro)p(ter) q(uo)d homo deo placet. I.
e(st) ut primo caritate(m) et m(isericordi)am exhi-
beat. Vn(de) dicit aug(ustinus). Nichil nos ita
amabiles deo facit sicut pietas. Me-
rito ergo b(ea)t(u)s nycolaus deo amabi-
lis fuit et placuit. qui erga p(ro)ximos
multu(m) pius et misericors fuit. ut p(ate)t
in auro q(uo)d in domo viri latenter pro-
iecit ut virgines a stupro p(re)servaret.
et i(n) aliis pluribus exemplis ut p(ate)t in
legenda. Recita prout placet. Terciu(m) K.
p(ro)p(ter) q(uo)d ho(mo) deo placet est humilitas et
maxi(m)e illor(um) qui sunt magni dignita-
te et meritis. Vn(de) dicit ieronimus. Nichil
e(st) q(uod) nos hominibus ita gratos et deo facit
at q(uod) si vite merito magni humilitate
sumus infimi. It(em) ber(nardus). Q(ua)n(do) e(st) magnu(m) e(ss)e
humile in abiectione. mag(na) p(ro)rsus (et) rara
virtus e(st) humilitas honorata. Sic b(ea)t(u)s
nycolaus humilitate(m) p(er)fecte servavit. ut p(ate)t
in legenda sua. Recita hic q(ua)l(ite)r electus
fuit in ep(iscopu)m (et)c(etera) q(uo)d placet de humilitate
sua. Et nos k(arissi)mi seq(ua)m(ur) hunc sa(nctu)m
viru(m) humilitate(m) eius sectantes sine qua
nemo deo placere potest. Na(m) ut dicit
greg(orius). Qui ceteras virtutes sine hu-
militate congregat. q(ua)si pulvere(m) i(n) ventu(m)
portat. Et ut dicit aug(ustinus). Melius
esset virtute(m) amittere. q(ua)m de ea sup(er)-
bire. Sic ergo audistis k(arissi)mi q(uo)mo(do)
b(ea)t(u)s nycolaus deo placuit. sibi fide-
liter serviendo. m(isericordi)am p(ro)ximis exhi-
bendo. et se in o(mn)ibus humiliando. Et id(e)o
deus ip(su)m tam i(n) celis q(ua)m in terris. ta(m)
i(n) vita. p(ro)ut. q(ua)m (post) futura(m) ~~magnifice~~
mirifice magnificavit (et) exaltavit.
et ip(su)m p(re) ceteris s(anc)tis confessoribus
miraculis multiplicibus decoravit.
Quosda(m) eciam confessores deus ornavit
in vita sua miraculis. s(ed) paucis vel
nullis post hanc vita(m). quosda(m) vero
e contrario. Nonnullos eciam ip(s)or(um) ta(m) in hac
vita q(ua)m post. s(ed) tamen ad aliquod certu(m) t(em)pus
ip(s)os miraculis insignivit. Sed b(ea)tum vero
nycolau(m) ab ip(s)o primevo t(em)p(or)e iuventutis.
idest ab ip(s)is cunabilis usq(ue) ad finem
vite. et ab ip(s)a morte usq(ue) ad p(rese)ns t(em)p(u)s.
Iam plus q(ua)m ducentos mille annos deus ip(su)m
miraculis insignivit. Vn(de) eciam de eo sin-
gulariter dicit eccl(es)ia in collecta q(uo)d de
nullo alio s(an)c(t)o dicit(ur). Deus qui b(ea)tu(m)
nycolau(m) i(n)nu(mer)is decorasti miraculis.
(et)c(etera). De miraculis eius pauca narrabo.
q(ui)a de o(mn)ibus no(n) sufficio. Recita q(uo)d placet.

Sermo de eodem. Rubrica. VI.

Deus docuisti me a iuventute
mea et usq(ue) nunc. ps(alm)o lxx. A.

Karissimi p(er)fecta instructio discipuli ut vide-
tur in tribus consistit. Primo ut mag(ist)r(u)m
bonu(m) habeat. Secundo q(uod) cito addiscere
incipiat. Tercio q(uod) in studio p(er)severet
et permaneat. Hec tria p(re)dicta
b(ea)t(u)s nycolaus habuit. q(ua)re sequit(ur)
q(uod) bonus discipulus fuit. Que q(ui)de(m) tria
notant(ur) in verbis p(re)missis que possunt
competere b(ea)to nycolao. Bonu(m) mag(ist)r(u)m eni(m)
habuit. cuius bonitas tangit(ur) cu(m) dicit(ur)
Deus docuisti me. Secundo in studio
bene agendi cito studuit. quod notat(ur)
cu(m) subdit(ur) a iuventute mea. Tercio
in hoc studio p(er)severavit. et hoc not(atur)
cu(m) subi(n)fert(ur) usq(ue) nunc. Primo dico
q(uod) b(ea)t(u)s nycolaus bonus discipulus
fuit. q(ui)a bonu(m) mag(ist)r(u)m habuit. sc(ilicet) deu(m).
Qui eu(m) docuit ieiunare feria q(ua)rta
et sexta ab uberibus. h(o)m(o) no(n) docuit eu(m)
caro. q(ui)a p(ri)mo potius contrariu(m) docuisset. Nec
demones. q(ui)a ip(s)i no(n) docent bonu(m). Quis
ergo eu(m) docuit nisi deus. qui ut dicit(ur)
in psalmo. Docet homine(m) scienciam. Ideo b(e)n(e)
b(ea)t(u)s nycolaus dicere potest. Deus docuis-
ti me. Pro quo sciendu(m) q(uod) specia- B.
liter tria sunt in quibus comme(n)dabilis e(st)
bonus doctor. sc(ilicet) si docet vera. si do-
cet utilia. si docet facilia. que tria
xp(istu)s d(omi)n(u)s n(oste)r p(er)fecte docuit. q(ua)re se-
quit(ur) q(uod) bonus doctor fuit. Primo
dico xp(istu)m docuit vera. Vn(de) adv(er)sarius
eius cuius testimoniu(m) magis credendu(m)
e(st) p(er)hibet testimoniu(m) de veritate doc-
trine xp(ist)i et dicit. Magister scimus quia
verax es. (et)c(etera). Ideo credendum est ei.

Vn̄ dn̄s conquerit(ur) Joh(ann)is viij°. de illis qui nō
credunt ei. dicens. Si veritatē dico vob(is)
quare nō creditis michi. Sed diceret
aliquis. Bene credo q(uod) verū dicit. Certe
o hō dico tibi si pfecte crederes verba dei
esse vera. et transgressores ieternū ee
puniendos. nullomō tā cito declinares
ad transgrediendū etc. Secundo xp̄us
dicit(ur) bonus doctor q(uia) docuit utilia. Nō
nulli mgr̄i sunt qui licet doceant vera
tn̄ prava et inutilia. S(ed) xp̄s docuit utilia
Vn̄ dicit ysaias. Ego dn̄s deus tuus do
cens utilia. Sz que fuerūt ista utilia.
Certe p(re)cepta que facere docuit. Et q(uia)
utilia docuit merito ea facē debemus.
Si enī aliq(ui)s magnus medicus alicui egro
tanti diceret. Accipe istā medicinam
quā paravi. sine qua nō ē tibi salus.
Certe quamvis esset medicina amara et
gustui eius contraria. acciperet tn̄ illā pro sa
lute corporis recuperanda. Sic kmi si cre
deremus verbis xp̄i et mādatis eius sine
quibus nō est aīe salus. certe quātumcumq(ue)
delicati essemus. ea adimplē oī diligen
cia curraremus etc. Tercio xp̄s doctor
C nr̄ commēdabilis ē q(uia) docuit facilia. Sunt
aliqui mgr̄i qui docēt vera et utilia.
s(ed) ut appareat boni clerici docēt subtilia
Sz hoc nō ē commēdabile in doctore. debz
enī loqui sc(un)dm capacitatē audienciū
Sed quid fecit xp̄s summus mgr̄ in quo
sunt omēs thesauri absconditi. ipē do
cuit facilia sive faciliter. Nā eius doctrina
nō solū fuit facilis ad intelligendū s(ed) ad
operandū. ut nemo sit qui se possit excu
sare. Si aliq(ui)s mgr̄ doceret me lcōnē et
nō intelligerē. possem me excusāe. Sic
de ope si difficile ē ad operādū. adhuc
possem me excusāe de nō faciendo. Sz
lcō xp̄i nō solū facilis ad audiendū. in
telligendū. s(ed) eciā ad operādū. Vn̄ dicit
Johānes in canonica sua. Mādata eius
gravia nō sunt. Hinc si nō potes magn(a)s
abstinencias facere. ciliciū portare. lōgas
vigilias nocturnas observare. aut huiusmōi
ut pleriq(ue) religiosi faciunt. dilige deū et
cave tibi a pc̄ō. Et sic nō hz se excusare.
Vn̄ dicit dn̄s in deutronomio. Māda
tū q(uod) ego p(re)cipio tibi. sup(ra) te nō ē. idest
sup(ra) vires tuas quin illud facē possis etc.
Et sic ptz q(uod) btūs nycolaus bonū ma
gistrū habuit scz deū. Secundo btūs ny
colaus in studio puīe cito et mane stu
duit. q(uia) ab ineunte infancia ut p(re)dcm ē

ieiuniis se afflixit. et in castitate et aliis
D virtutibus dn̄o servivit. Quamvis autē
kmi in oī etate deo servire convenit. optīe
tn̄ hoc convenit in iuventute. Bonū ē viro // cum
cū portaverit iugū dn̄i ab adolescencia
sua ut ait Jheremias. Tren iij°. Quicumq(ue)
enī regularit(er) vult ascēdere ad statū
pfectionis et sc̄itatis. oportz eū ab in
fancia ut puericia inchoare. q(uia) ut dr̄
v9 p(ro)verbialit(er). Curruū se p(re)bet quot ad
vncū crescē debet. Sc(un)dm enī phm̄ in
de memoria et reminiscencia. Juvenes sunt
Nō sicut mollis cera q(ue) faciliter recipit
impressionē. Senes aūt sunt sicut pices
congelatus. Et iō in iuventute informaci
oni iuvenum maxīe insistendū est. Sunt
enī iuvenes ad modū speculi bene
tersi et politi. qd' si terrenis applicat(ur)
terrestre. si celesti. celeste rep(re)sentat
simulacrū. Item dicit Ciprianus de
duodecī abusionibus. Sicut fructus nō
invenit(ur) in arbore in qua nō p(ri)us nō
apparuit flos. sic nec in senectute homo
consequi poterit. qui adolescencia sua ali
cui discipline se nō subiugavit. Vnde
dicit ambrosius. Plures inq(ui)t inveni
qui innocenciā servaverūt. quā qui amis
sam recuperaverūt. aut condignā pnīam
C egerūt. De innocencia puerorum quātū
// sic virtutis breviter recitabo. Cesarius q(uod)
Cesar(ius) scribit in libro apū. Puer quidā in
confinio burgūdie fuit. qui in monaste
rio ordinis sc̄i benedicti apud clunia
cū ab ipsis fere cunabilis innocentissimus
adolevit. Adultū ergo iuvenē abbas
suus pro recreacōe secū pficissi ext(ra)
p(re)cepit. Cū ergo abbas intraret do
mū ferrarii causa sufferrandorum
equorum. mirantus ex simplicitate iuve
nis eo q(uod) nūq(uam) tale q(uid) viderat. ferrū
candēs nuda manu sine adustione
aliqua vel lesura elevans contrectavit.
Stupefacti ergo abbas et omēs qui
cū eo aderant. innocenciā in iuvene ve
nerati sunt. et iterato ac plures pba
verūt. Post hoc abbate cū suis alias
occupato. Juvenis domū intrans. uxo
rē fabri cū puero sup genua iacenti
cui nūq(uam) simile viderat miratus inve
nit. Et statī mīr in iuvene quasi in
expertū malicia stimulata. si talē puerum
haberē vellet inquirit. Et ille. libētis

sine ipso. Cui mox nescium ad cenobium
intrantes puerum sic fieri permittebat. Sta-
timque cum iuvenis post cenobium innocencia
spoliatus egressus est, ferrum candens ut
prius existimabat contrectare adustus
graviter exclamavit. Quo audito
abbas turbatus non modicum, admirans
animadvertit et interiori lesum et anime
iuvenem foris lesum fuisse. Reductum igitur
ad monasterium iuvenem abbas super ges-
tis diligenter inquirit. Et veritatem
ille confitetur. Et sic cum multis lacrimis
dampnum suum tremebundus expavit.
Attendat hec ~~moventes~~ iuvenes et studeat in no-
cencia et puritate servare. Qui vero
ipsam perdiderit totis viribus laborent
ipsam per condignam penitenciam recuperare etc.
Tercio beatus Nycolaus in studio bo-
norum operum usque ad finem perseveravit. Quod
ut scribitur in eius legenda. Cum sublima-
tus esset in dignitate, carnis macera-
cionem non deseruit, sed proficiebat de bono
in melius. Hic ad exemplum eius qui bonum f.
inceperit facere non debet ipsum quod diu
vivit deserere. Nam ut dicit Ysidorus. Tunc
placet deo nostra conversacio quando bonum quod
inchoamus fine perseverancie implemus. Po-
sito enim quod homo multa fecisset bona
longo tempore, si postea reverteretur ad pecca-
ta, omnia bona que fecit amittit ita quod si
decederet nichil ei valeret ad salutem.
Exemplum. Accidit enim multociens quod si
aliquis homo habeat vineam quam cum mag-
no labore et multis expensis per totum
hyemem excoluit et eam fodit. Post pas-
cha per unum ingruentes tota vinea des-
truitur et perdit totum laborem suum. Hic
eciam accidit multociens quod qui multa
bona fecerit si postea in peccatum lapsus
fuerit, amittit quicquid boni fecerit si non
fuerit reversus ad penitenciam. Primo se g.
pius illi qui sic declinant de vita spiritua-
li ad secularem, peiores fiunt quam antea
fuerunt. Videmus enim quod infirmus si reci-
diverit in infirmitatem gravius habet quam
ante. Sic recidivum in peccato penitencia
dimissa periculosius est. Et ergo dominus
in Johanne dicit illo paralitico quem sa-
navit. Ecce iam sanus factus es, vade
et amplius noli peccare ne deterius tibi
contingat. De hoc legitur exemplum. Conversus h.
quidam apostotavit ab ordine cistercien-

et factus est latro et peiorem facere audebat
quam aliquis sociorum suorum. Et tandem capitur
et ad iudicium ducitur. Et quesitum fuit ei cur
tanta scelera perpetrare ausus fuisset. Qui
respondit, postquam iacere cepi in peccatis, ita
delectabar in peccando quod omnis armonia
huius mundi non videbatur michi adeo dul-
cis sicut sonus ille quem faciebant homines
gutture suo cum eos strangulavi aut cul-
tro mactavi. Studeat ergo qui bonum i.
vite inceperit ut perseveret. Quod nullus omnino
mortalium quantumcumque perfectus laudandus est
in vita sua nisi prius hoc bonum quod incho-
at bono et felici fine concludat. Unde dicit
Hugo de sancto victore. Inchoata virtus non k.
prodest nisi ad finem deducatur. Exemplum
in heremita qui multis annis deo servierat
et in fine vite sue voluit latro fieri et
captus occisus est et dampnatus. Et ideo
perseverancia valde nobis necessaria est ut in
bono quod per graciam inchoamus constanter
usque ad finem perseveremus. Unde dicit dominus
in ewangelio Matthei x°. Qui perseverave-
rit usque in finem hic salvus erit. Remigius.
Non inchoantibus sed perseverantibus premium tri-
buitur. Rogemus ergo etc. In festo concep-
cionis gloriosissime sancte virginis marie super
ewangelium postilla. Rubrica vii.

Liber generacionis ihesu christi etc. Istud
ewangelium habetur Matthei primo. l.
Et est materia eius descripcio temporalis ge-
nealogie ihesu christi. Intitulat autem ewan-
gelista matheus librum suum ewangeliorum
a genealogia christi quia ipsum scripsit
hebraice. Modus autem hebreorum est deno-
minare libros ab eo de quo tractatur in
principio. Et ideo liber de creacione mun-
di apud hebreos intitulatur liber ge-
nesis quod in principio tractatur de crea-
cione mundi. Racio autem quare in- m.
cepit a genealogia christi hec fuit, ut
scilicet excluderet errorem iudeorum negan-
cium ihesum christum descendisse de david,
quia galileus erat secundum quod dicitur Johannis
vii°. Numquid a galilea venit christus. Quasi
diceret non. Ideo subdit. Nonne scriptura
dicit quod ex semine david et de bethle-
em castello ubi erat david venit christus.
Cum diceret. Sic. Et ideo volebat falso ex hoc
concludere quod non esset verus christus nec de
semine david. Hunc igitur errorem matheus

In festo concepcionis gloriosissime sancte virginis marie super ewangelium postilla. Rubrica vii

volens excludere in principio ewangelii sui
ostendit xpm a dauid descendisse per ipius genea-
logiam. Ostendit eciam eum in bethleem natum
ut patet in principio secundi capituli sui.
Cum natus esset ihesus in bethlehem iude. li-
cet fuit in galilea conceptus et nutritus.
Exponitur quo breuiter ewangelium sic.
diuisione pretermissa. Liber generacio-
nis. supplendum est. hic est liber secundum modum
hebreorum ubi frequenter fit talis suppletio. si-
cut patet ysaie primo capitulo. Visio ysaie filii a-
mos. intelligitur hec est. et eodem modo in plu-
ribus aliis locis. generacionis. scilicet temporalis. quia
generacionem xpi eternam describit johannes
in principio ewangelii. Ihesu xpi. Ihesus
est nomen persone. xpistus autem nomen nature.
Dicitur enim duplicem naturam in uno sup-
posito. scilicet diuinam et humanam. Ihesu xpisti.
Queritur quare vocatur hic duplici nomi-
ne. secundum glosam que dicit ihesu xpi. ut
per regiam et sacerdotalem dignitatem in
eandem personam natam dei et hominis mon-
straret. Olim ihesus rector tipice. nunc vero
essencialiter secundum quod ihesus per salutare. et sic
per hoc nomen ihesus intelligitur natura dei. Et
post dicit glosa. xpistus nomen officii est
non nature. quia unctus est in sacerdotem ad in-
terpellandum pro nobis. Et secundum hoc per hoc
nomen xpistus intelligitur humana natura.
Filii dauid filii abraham. Quare non suf-
fecit ei dicere filii dauid solius. uel filii
abraham solius. Hanc questionem mouet
crisostomus. et soluit sic. quia xpistus erat fu-
turus rex. propheta. et sacerdos. Et dauid
rex et propheta tantum fuit. non sacerdos. Abra-
ham vero propheta et sacerdos non rex.
Ideo filius amborum nominatus est. ut utri-
usque patris dignitas originalis uite cog-
nosceretur esse in xpo. Quod autem abraham
fuit propheta dicitur gen xx. Nunc ergo redde
uxorem uiro suo quia propheta est. Quod sacer-
dos fuit. habetur gen xv. Sume inquit
uaccam trimam. et capram trimam etc. Et xxii.
ubi obtulit arietem etc. Filii dauid. filii
abraham. hoc est intelligendum secundum humanam
naturam. Unde apostolus ad romanos primo. Qui factus
est ei ex semine dauid secundum carnem. Et
notandum quod in describendo genealogiam
xpi. ewangelista ponit duos patres tamquam
indices. videlicet dauid et abraham. quia
ad istos facta est specialiter promissio de xpo.

Eciam quia dauid fuit principalis inter re-
ges. abraham inter patriarchas. xpistus autem
debebat descendere de patriarchis et regibus.
Ponitur autem dauid ipsi abrahe licet
sit posterior secundum tempus propter eminenciam
regie dignitatis. Et iterum ut conueniencius
generacionis ordo texatur. quia sic a medio
ultimo nominata inchoatur. Sequitur textus
ewangelii in quo incipit narrare genea-
logiam xpi. Abraham genuit ysaac.
Quare incipit ab abraham et non ab ada-
m. secundum glosam. Ab eo congrue fit ge-
neracionis exordium. cui promissio est primum.
in quo est benedictio omnium gencium. Gen xxii.
Et matheus iudeis scribit. quia promissio illis
credebatur. Lucas vero scribit gentilibus et gene-
raliter omnibus. propter quod ponit adam. Diceret
aliquis cum hic fit mencio de ysaac. quare
eciam non fit mencio de ismahele. ex quo
eciam fuit filius abraham. Ad quod respon-
dendum quod de domo abrahe ysmahel fuit
reprobatus. et ysaac electus de quo des-
cendebat xpistus. Gen xxi. In ysaac vo-
cabitur tibi semen. Et eadem racione non
fit mencio de ezau cum subditur. ysaac
autem genuit iacob. quia antequam esset na-
ti. iacob fuit a deo electus ut per ipsum des-
cenderet xpistus. ut habetur malachie primo.
Jacob dilexi. ezau autem odio habui.
Sequitur. Jacob autem genuit judam et
fratres eius. licet autem xpistus de juda descen-
dit. tamen fratres eius cum eo nominantur. quia fue-
runt patres populi israhelitici. et ab eis
duodecim tribus nominantur. Judas autem
genuit phares et zaram. Quod phares
et zaram simul nominantur. Ideo est secundum
ambrosium. quia per eos gemina describitur
vita populorum. una per legem que signatur per
zaram. altera per fidem que signatur per
phares. De thamar. Jheronimus dicit
In genealogia saluatoris nulla sanctarum
mulierum assumitur. sed eas quas scriptura
reprehendit. ut qui propter peccatores venerat.
de peccatricibus nascens omnium peccata dele-
ret. Unde hic exprimitur thamar. et in
generacionibus sequentibus raab mere-
trix. et ruth moabitis ponitur. et bet-
sabee uxor urie. Nycolaus autem de lira
dicit. quod iste mulieres pre ceteris sunt
hic expresse. quia fuerunt uiris ex quibus
conceperunt accidentaliter coniuncte. ut
patet in textu biblie. Prime enim
et principales siue bone siue male

nō exprimit᷑. s; sufficit expssio viri. q̄
vir et uxor p una psona ɔputant᷑.
¶ Sequit᷑. Phares aūt genuit esrom.
Iste phares cū iuda prē suo. et iacob auo
suo descendit in egiptū et ibi genuit
esrom. Esrom aūt genuit aram. Aram
aūt genuit aminadab. Aminadab aūt
genuit naason. Iste naason cū patre
suo exiuit de egipto. Et iō fuit princeps
ī tribu iuda in deserto p᷒ prēm suū.
Et eñ aminadab fuit princeps in
t'bu iuda in exitu israhel de egipto. ha
bet᷑ canticoꝝ vjº. ubi dicit᷑. Aīa mea
ɔturbauit me ꝓpter quadrigas ami
nadab. ¶ Ad cui᷒ euidēciā sciendū q̄ nō.
liber canticoꝝ scdm doctores hebreos.
ē de deo et ecclīa isrl' deducta p ipm̄ de
egipto. In exitu aūt isrl' de egipto dn̄s
siccauit viā p mediū maris rubri. ꝛ aq̄
ex vtraq; pte erāt alte p modū muri.
Illud habetur exodi xiiijº. et iō filij is
rahel timebāt īntrare. Iste aūt amina
dab pnceps trib᷒ iude cū tribu sua
īntrauit pm᷒. p᷒ hoc moyses. et ex
hoc t'bus iuda dignitatē regni meruit.
Et iō dicit᷑. Aīa mea ɔturbauit me
ꝓpter q̄drigas aminadab. quia filij
isrl' videntes aminadab pcedentē cū
currib᷒ suis. animati sūt ꝓpter eius
audaciā et secuti sūt eū. Igit᷑ p᷒ istū
aminadab fili᷒ ei᷒ naason fuit prin
ceps t'bus iude in deserto. Seqt᷑. Naa
son aūt genuit salmon. Salmō aūt
genuit boos de raab. ¶ Hic ē dubiū
quō ista raab q̄ erat de gente chanane
oꝝ fuit ɔiuncta ipi salmoni ī matri
moniū. q̄z erat phibitū filijs isrl' ne
ullo mō facerēt cū chananeis matrimo
nia. vt habet᷑ deutrōnomij vijº. Dicēdū
q̄ illud fuit pceptū eis ne p chanane
os a cultu veri dei auerterent᷑ et ad
ydola ɔuerterēt᷑ ut ibidē habet᷑. Et
ideo qn̄ aliqua psona īueniebat᷑ fide
lis. et ex fide veri dei aliq̄d magnum
egisse sicut fecit ista raab suscipiēdo
exploratores filioꝝ isrl' ad hospiciū
abscondēs eos ne occiderent᷑. ut p᷒ iosue
ijº. tūc dispensabat᷑ cū eis ut posset
ɔiungi in matrimonium isrl'. Et ꝓpter hoc ista
raab ɔiuncta ē principi t'bus nobilio
ris scz trib᷒ iude. q̄z pro filijs israhel
fecerat magnū actū v'tutis ī explora
toꝝ saluacione. ¶ Sequit᷑. Boos aūt
genuit obeth ex ruth. Eodē mō ista ruth
ɔiuncta ē boos q̄ erat nobilior de ciui
tate bethleem. licet eñ ess; phibitū in
lege q̄ nō acciperet in matrimoniū mulieres
moabitidas. Ruth tn̄ moabitis ꝓpter actū
v'tutis ex dispēsacione ɔiuncta est ipi
boos. q̄z pro fide vni᷒ dei reliq̄t t'rā suā
et venit in iudeā cū socru sua. ¶ Et
notandū q̄ tres fuerūt boos sibi succedē
tes. scz auus. fili᷒. et nepos. quoꝝ pm̄
genuit salomon de raab. et terci᷒ ge
nuit obeth ex ruth. Et q̄z ewāgelista
volebat usq; ad dauid vnā quaterdenā
tm̄ ponere. ideo istos tres similit᷑ noīatos
et sibi īuicē īmediate succedentes voluit
vno noīe ɔphendere. ¶ Sequit᷑. Obeth
aūt genuit yesse. Iste alio noīe vocat᷒
ē ysai. ut habet᷑ pmo regū. et naas ijº
regū xvijº. s; nomē yesse hic ponit᷑. quia
de ipō hic agit᷑ p ut xp̄s descendit ab eo.
Et hoc mō scriptū erat ysaie xjº. Egredi
et᷑ virga de radice yesse ꝛc. Et ex hoc
noīe yesse hic posito. ondit᷑ ista ꝓphecia
ɔpleta fuisse. ¶ Yesse aūt genuit dauid
regē. Iste aūt sol᷒ noīat᷑ rex. licet ante
eū et p᷒ fuerūt plures alij reges. q̄z ipē
fuit pm᷒ electus in regē scdm bn̄placitū
diuinū ꝓpter excellēciā sctātis sue. ¶ Da
uid aūt rex genuit salomonē ex ea q̄
fuit vrie. Hic tacet᷑ nomē betsabee. et
exprimit᷑ nomē ei᷒ qui fuit iustus ꝛ bon᷒.
ut patz ijº regū. Et ut ondat᷑ q̄ betsa
bee de qua aliqualiter fit mēcio acciden
taliter ɔiuncta sit ipi dauid p mortem
vrie. Salomon aūt genuit roboam.
Sub isto roboam diuisū est regnū iude
oꝝ in duo regna. ut p᷒ iijº regū. Quia
solū due trib᷒ manserūt ipi roboam. re
liquis decē tribubus adheserentib᷒
ipi iheroboam. ¶ Seqtur. Roboā aūt
genuit abiā. Abia aūt genuit asa. Asa
aūt genuit iosaphat. Iosaphat aūtē
genuit ioram. Ioram aūt genuit oziā.
¶ Nō hic q̄ sicut p᷒ ex iiijº regū. hic ob
mittūt᷑ tres reges sibi succedentes.
Quia ioram genuit ochoziam. Ocho
zias aūt genuit amaziā. Amazias
aūt genuit oziam. Racio hui᷒ ē scdm
iheronimū. Quia ioram accepit uxorē
filiā impijssime yesabelis. iō filij ei᷒ usq;
ad quartā gnacionē a dn̄i genealogia
excludunt᷑. ¶ Sequit᷑. Ozias aūt genu
it ioathan. Ioathan aūt genuit achas.
Achas aūt genuit ezechiam. Ezechias

autem genuit manassen. ¶ Iste ezechi
as non habuit heredem cum dictum est ei
per ysaiam prophetam ysaie xxxviii°. Dis
pone domui tue quia morieris tu et non
vives. Et tunc flevit ezechias non timo
re mortis sed propter defectum seminis. timens
ne christus ab eo nasceretur. Et ideo ipso ora
te cum lacrimis. additi sunt vite ipsius anni
quindecim. et tunc genuit manassen. Ex
quidem manasses licet primo fuerat pes
simus. quia de eo scriptum est quarto libro re
gum xxi. quod ipse implevit iherusalem san
guine prophetarum, inter quos ysaiam avunculum
suum serrari fecit. propter quod in captivi
tatem ductus est. tamen finaliter penituit et ad
regnum suum reductus fuit ut patet secundo
paralipomenon xxxiii°. ¶ Sequitur. Manasses
autem genuit amon. Amon autem genuit
yosiam. Iste yosias fuit optimus. quia in
iuventute sua cepit querere dominum. et des
truxit templa ydolorum per totum regnum suum.
¶ Sequitur. yosias autem genuit iechoniam
et fratres eius in transmigratione babilonis.
Nota quod tempus esse transmigrationis sed quia tunc
iminebat. Notantur autem hic fratres
yeconie cum eo quia similiter cum eo capti
vati fuerunt. ut patet iiii regum xxiiii et
xxv°. ¶ Et post transmigrationem ba
bilonis iechonias genuit salathiel.
Iste iechonias non fuit iechonias filius
iosie sed nepos eius. Nam aliter non esset
quatuordecim in ista quaterdena ultima.
¶ Sequitur. Salathiel autem genuit zoro
babel. Nota quod sub isto zorobabel
transmigratio rediit de captivitate ut
patet primo esdre ii°. ¶ Zorobabel autem
genuit abiud. Contrarium videtur primo
paralipomenon iii°. ubi dicitur quod zoro
babel genuit mosollam. ananiam. et
salomith. Respondetur quod aliquis istorum fuit
binomius et sic dictus est abiud. quia plu
res binomii idest duo nomina habentes inve
niuntur in sacra scriptura. ¶ Et ab isto
abiud nulla historia in biblia reperitur.
Sed apud iudeos fuerunt aliqui studiosi qui
genealogiam a david descendentes dili
gentissime descripserunt propter christum quem
expectabant a david descendentem. Et
ibi potuit matheus residuum videre huius
genealogie. ¶ Vel si dicatur quod herodes
illas scripturas combussisset ne linea

regia ab aliis distingueretur. tunc di
cendum est quod matheus habuit per revelacio
nem quod non habuit per scripturam. quia
apostoli et ewangeliste non fuerunt minus
illuminati spiritu immo magis quam antiqui
prophete. ¶ Sequitur. Abiud autem genuit
eliachim. Eliachim autem genuit
azor. Azor autem genuit sadoch. Sa
doch autem genuit achim. Achim autem
genuit eliud. Eliud autem genuit elea
zar. Eleazar autem genuit mathan.
Mathan autem genuit iacob. ¶ Con
trarium videtur luce iii°. ubi dicitur quod
mathat genuit hely. Et hely ge
nuit ioseph. Dicendum quod mathat et
mathan descenderunt a david. sed primus
per mathan qui fuit filius david ad
optimus [?]. et secundus per salomonem. Et isti
duo mathat et mathan habuerunt
unam uxorem successive que dicta est
yesca. Et ista a mathan concepit ia
cob. et a mathat hely. ita quod iacob
et hely fuerunt fratres uterini. sed de duo
bus fratribus a david successive descen
dentibus. hely autem accepta uxore mor
tuus est sine semine. et ideo iacob acce
pit uxorem fratris sui secundum legem ut ei
suscitaret semen ex illa. et genuit
ioseph. ita quod ioseph fuit filius naturalis
ipsius iacob. et sic accipit eum hic ma
theus. Fuit autem filius hely legalis. et
sic accipit eum in genealogia lucas.
¶ Sequitur. Iacob autem genuit ioseph vi
rum marie de qua natus est ihesus qui vo
catur christus. ¶ Cum ioseph non fuerat pa
ter ihesu non videtur sufficienter probatum per
istam genealogiam quod ihesus marie filius
fuerat de stirpe david. Ad hoc dicendum
quod ymo. quia ioseph et maria fuerunt
de eadem tribu. quia mulier non po
terat nubere cum viro alterius tribus
cum ad ipsam pertinebat hereditas
paterna. Beata autem virgo maria
fuit unica patri suo ioachim. et ideo
ex lege cogebatur viro sue tribus
nubere. Modum autem per quem fuerunt
de eadem tribu. Damascenus scribit
dicens. quod melchi habuit fratrem nomine
panthieram. qui genuit filium nomine
barpanthera. et hic genuit ioachim.
qui genuit beatam virginem mariam.

Nota melchi fuit attavus hely. qui fuit pater legalis joseph.

Et sic beata maria descendit a david
per nathan secundum damascenum libro
iiij° capitulo vij°. Verum autem genealogia
joseph hic describitur racio est secundum
jeronimum et damascenum quia non est
consuetudo scripturarum aliquam genealo-
giam per mulieres describere. Et ideo non
ponitur hic directe genealogia virgi-
nis sed indirecte cum joseph et maria
fuerint de eadem domo ut dictum est. Et
sic breviter patet evangelium. Sermo de beata
virgine maria Rubrica viij.

Tota pulchra es amica mea
et macula non est in te. Can-
ticorum iiij. Hodierna beatissime
solempnitas tota devocione
et reverencia est nobis recolenda. Est
namque una de solempnitatibus gloriosis-
sime virginis marie. Et certe fratres
si nichil aliud intimaret nobis quod ho-
die est festum gloriose virginis marie ma-
tris dei. merito omni intencione et dilige-
ncia ad id recolendum nos preparare de-
beremus. Ipsa enim post christum filium eius
verbum est tota spes nostra et refugium
nostrum. a qua nobis cuncta bona vene-
runt. que nemini eciam quantumcumque pec-
catori cum toto corde invocanti despi-
cit. omnes que suos servitores largiter
remunerare non desistit. Secundo
tamen quod specialiter sancta mater ecclesia hodie
recolit illam diem venerandam qua ipsa
beatissima virgo concepta fuit in utero
beatissime domine anne matris eius. Hunc
quidem diem digne et rite a sancta
matre ecclesia indicitur veneranda. et a
nobis omni gaudio spirituali est susci-
pienda. Primo quia ipsa inicium salu-
tis et reparacionis nostre esse perhibetur
Unde dicit beatus anselmus. Sicut in sancta
ecclesia eius nativitas. sic debet excoli
eius concepcio. Nisi conciperetur nunquam nas-
ceretur. Dicit enim ad salvandum genus
humanum olim fuit necessaria eius nativi-
tas. sic fuit et necessaria eius concepcio. Ni-
si conciperetur ex ea redemptor mundi
non nasceretur. Iussu dei concipitur et nas-
citur. Immo si divina racio perspiciatur
spiritualis est concepcionis dies maior fore
approbatur quam nativitas. Non est
enim mirum si homo a deo creatus nas-
citur de matre. hec anselmus.

Secundo hic dies celebris habetur quia ut
legitur concepcio ipsius fuit miraculosa. vide-
licet a matre sterili et angelo nunciante
etc. Require in passionali in nativitate ipsius
et cetera quod placet. Tercio merito hec
dies a nobis est veneranda quia per multa
experimenta signorum olim est declaratum et
ostensum quod beate marie et filio eius
benedicto valde gratum sit ut dies ipsa
celebretur. De quibus tria breviter recitabo miracula
secundum quod ipsa beatus anselmus describit.
Quibus auditis non dubito vos ad hanc
diem recolendam vehementer accendi. 2m.
Primum miraculum a beato anselmo hoc
modo describitur. Tempore illo quo domino placu-
it pietati anglorum gentem de malis suis
corrigere. suoque servitutis officiis arcius
restringere. gloriosissimo normannorum duci
wilhelmo eandem patriam debellando
subegit. Qui scilicet wilhelmus rex anglorum
factus dei virtute industria sua tocius
ecclesiastice dignitatis honores in me-
lius reformavit. Cuius pie intencionis operibus
invidens ille omnium bonorum inimicus dyabo-
lus cum familiarum fraudibus extraneorum
incursibus multociens conatus est eius obsis-
tere successibus. Sed domino protegente prosperis
et timente se regem glorificante. ad nichi- protegente
lum deductus est malignus. Audientes autem
daci angliam subiectam normannis. gra-
viter indignati se suo quasi hereditario
iure privari. arma parant. classem ap-
tant. ut eos advenientes a data sibi divinitus
patria expellant. Quo comperto rex pruden-
tissimus wilhelmus. helsinum quendam abba-
tem religiosum rammesiensis cenobii accer-
situm in daciam dirigit ut huius rei verita-
tem inquirant. Qui fideliter pacto ad an-
gliam redire cupiens. mare ingreditur. Et
in maxima maris parte prospero cursu tran-
sierat. cum subito densis surgentibus undique
ventis. horrida tempestas celum commo-
vit et undas. fatigatis igitur nautis
nec ultra valentibus obniti. fractis re-
mis. funibus ruptis. cadentibus velis. spes [illegible]
salutis amittitur. Cumque de salute corpo-
ris desperati. animam eciam solummodo mag-
nis clamoribus creatori suo commendarent.
et beatissimam dei genitricem mariam mise-
rorum scilicet refugium. et desperatorum scilicet spem
devote reclamarent. Ecce subito aspi-
ciunt quendam bone habitudinis virum
pontificali infula decoratum. qui inter

medias undas navi primum. Qui ad-
vocans ad se Helsinum abbatem huius verbis
cepit interpellare eum. Vis inquit periculum
maris evadere. Vis in patriam sanus redi-
re. Cumque ille cum fletu se id toto corde
~~cor~~ exoptare diceret. Tunc ille. Sciatis
inquit me ad te a nostra domina dei genitri-
ce maria quam dulciter reclamasti di-
rectum. et si dictis meis obtemperare
volueris. salvus et incolumis evades
imminens periculum maris. Spondet ille
illico ei in omnibus obtemperaturum. si hoc
evaderet periculum. Promitte inquit
ille et deo quod diem concepcionis et creacio-
nis matris sollempniter celebrabis et ce-
lebrandum predicabis. At ille ut vir pru-
dentissimus. Quo tempore celebrabitur festum
istud. Sexto ait ydus decembris hoc
festum sollempnizandum tenebis. Et quo
inquit abbas officio utetur eciam in eccle-
siastico obsequio. Omne inquit officium
quod dicitur in eius nativitate dicetur et
in eius concepcione. excepto quod nomen
nativitatis mittetur in nomine concepcionis
Hiis dictis ille disparuit. et cicius seda-
ta tempestate abbas cum suis incolumis cum
cito flatu applicuit anglicis littoribus.
et que viderat et audierat quibus potuit
notificavit. Et nos fratres dilectissimi inquit
ancelmus si portum salutis volumus appre-
hendere. dei genitricis creacionem et concep-
cionem dignis obsequiis celebremus ut
ab eius filio digna mercede remuneremur.
Sequitur secundum miraculum quod describit
idem beatus ancelmus hoc modo. Temporibus
karoli regis francorum. Clericus quidam
ordine levita. ungarie regis germanus
dei genitricem toto corde diligens. eius ho-
ras sollicitus cantare. parentum suorum con-
silio nubere volens cum quadam contraxit
puella valde pulchra. accepta a pres-
bitero nupciali benediccione. Die quadam
missa celebrata. recordatus quod eiusdem
beate marie virginis horas die illa iuxta
morem suum non cantaverat. omnes ab ec-
clesia exire coegit. sponsam quoque domum mit-
tens. ipse solus iuxta altare remansit.
Cumque solus dominice matris horas decantaret.
et hanc antiphonam. pulchra es et de-
cora filia iherusalem diceret. subito ap-
paruit ei domina nostra perpetua dei genitrix

virgo maria cum duobus angelis dexteram
et levam eius tenentibus dicens ei. Si ego
pulchra et decora sum. quid est quod me
dimittis. et sponsam aliam accipis. Numquid
non ego sum pulchrior illa. Numquid non
ego sum optime formosa. Vidisti tam pul-
chram. Cui ille. Domina mea igitur claritas
tua omnem pulchritudinem mundi ex-
cellit. Tu es super choros angelorum
elevata. Quid ergo vis ut faciam.
Ait illa. Si sponsam carnalem cui
adherere vis. amore meo dimiseris. me
sponsam in celesti regno habebis. Et si
concepcionis mee festum annuatim sexto ydus
decembris sollempniter celebraveris et co-
lenda predicaveris. mecum in regno uni-
geniti mei laureatus eris. Hiis itaque dictis
domina ab oculis se videntibus disparuit.
Clericus vero domum redire renuens.
absque parentum consilio. illico ad abbaciam
quandam extra patriam profectus. monachali
habitu decoratus. et post exiguum tempus
meritis beate marie virginis. que diligentes
se semper decorat et beneficat. est aquilegie
patriarcha factus. festum concepcionis eiusdem
die predicto quamdiu vixit cum propriis oc-
tavis celebravit. et celebrandum cunctis
predicavit. Tercium miraculum quod
describit beatus ancelmus de hac vene-
randa sollempnitate est istud. In pago
id est in villa gallico. canonicus quidam
ordine sacerdos. solitus cantare beate
marie virginis horas. nocte quadam a
villa ubi cum uxore alterius fornicatus
fuerat rediens. ad opidum ubi morabatur
tendere curans. pelagus secane transme-
are cupiens. solus navim ingressus. dominice
matris horas navigando canere cepit.
Cumque invitatorium. Ave maria gracia
plena diceret. et iam in medio fluminis
esset. Ecce turba demonum in profun-
do pelagi. unam cum eius navicula eum pre-
cipitavit. et eius animam sicut meruer-
rat ad tormenta rapuit. Die autem ter-
cio. ad locum quo demones eum tormen-
tis eum afficiebant. venit beata dei geni-
trix cum sanctorum turba. dicens eis. Utquid
mei famuli animam iniuste affligitis.
Nos inquiunt eum habere debemus. quia
captus est in opere nostro. Si illius inquit
virgo esse debet cuius opera faciebat. er-
go mea esse debet. quoniam matutinas
meas dum vos peremistis eum decantabat.

Unde et vos magis rei facti estis quia
erga eum inique egistis. His itaque dictis
demonibus huc illucque fugientibus sanctis-
sima virgo animam ad corpus detulit et
per brachium hominem ab utroque fine
resuscitatum accipiens aquam a dextris
et a sinistris quasi murum stare iubens
de profundo pelagi ad portum incolu-
mem perduxit. At ille gavisus pedibus
eius prostratus ait. Carissima mea domina
et virgo gratissima quid tibi retribuam
pro tantis beneficiis que mihi fecisti. Precor
te mater dei genitrix ne amplius in
adulterii peccatum cadas. et ut conceptionis
mee festa sexto ydus decembris solemp-
niter celebres et celebranda predices.
Mox ut hec locuta est celos ipso vide-
te ascendit. At ipse heremiticam vitam
ducens quod sibi acciderat cunctis audi-
re cupientibus enarravit. et quamdiu vix-
it eadem celebravit et celebrandum pre-
dicavit. Ecce karissimi audistis quam gra-
tum sit beatissime virgini hanc sollempni-
tatem colere. Sed iam restat dicere de verbis
pre assumptis pro themate. Sub sermone pri-
mus rubrica ix.

Tota pulchra es amica mea
et cetera. Karissimi cum a mundi A.
exordio decepcione serpentis femina
genus humano morte propinasset atque ma-
le dissolvisset amicicias que erant
inter deum creatorem et hominem plasma-
tum detrimpasset etiam totam posterita-
te macula enormi eo quod ipsa origi-
nale pulchritudinem posteris here-
ditandam iam perdiderant. Nolens tamen
in ira sua continere misericordias suas mise-
ricors dominus statim maledicens ser-
penti. Inimicicias inquit ponam inter
te et mulierem et semen tuum et semen
illius ipsa conteret caput tuum. Promittens
se per hoc suscitaturum mundo mulierem
cuius amicicia pristinas inimicicias
regaliaret atque veterem mortem ex-
terminaret. cuiusque pulchritudo ali-
orum maculas extergeret ut unde
mors oriebatur inde vita resurgeret.
Ponebat quippe iam tunc deus pater
filium suum unigenitum pro salute ho-
minum in mundum destinare. Filius vero

ipsam humanam naturam in unitate suppo-
siti sibi associare. Spiritus autem sanctus mulie-
rem de qua loquimur ad hoc ipsum sine ulla
contagionis corrupcione impregnare. B.
Quesita est igitur virgo ac mulier incon-
taminata annis multis cuius decor et
pulchritudo tantis esset digna misteriis.
apta que dei amiciciis. Sed non est inventa.
nam in omnibus repperit deus pravitatem. nec
aliqua mulier fuit sine sorde aut macu-
la super terram. Sed tandem cum venisset ple-
nitudo temporis et diligencius quereretur
adolescentula speciosa in omnibus finibus
israhel. Inventa est abisag sunamitis. que
interpretatur patris mei incensum sive holo-
caustum. Id est maria beatissima domino igni
deo patri in odorem suavitatis totaliter
incensa. Puella pulchra nimis cuius quidem
species digna esset celi et terre imperio.
tamque amabilis regi eterno ut fieret re-
gina in israhel. dormiretque et quiesceret
cum david. hoc est cum Christo filio dei in sinu
suo cuius esset incorrupta permansura.
Huius ergo beatissime virginis pulchritudi-
nem et excellenciam salomon longe ante
in conspectu providens verba prefata cum ad-
miracione protulit dicens. Tota pulchra
es et cetera. De eius admirabili pulchritudine
cuius nemo mortalium digne loqui suf-
ficiat. ut tamen aliquid de ipsius admirabi-
li pulchritudine audire possitis. Eam scilicet
totam pulchram fuisse et nullam maculam
in ea fuisse. Videndum quod hec beatissima C.
virgo primo dici potest pulchra fuisse in ipsius
conceptione quia hodie recolimus in qua sancti-
ficata fuit ab omni peccato originali et ple-
ne mundata et deinceps ab omni peccato
etiam veniali custodita. Unde dicit beatus
bernardus. Puto copiosius munus gracie descen-
disse in virginem quod non solum eius mentem
sanctificaret. verum etiam ipsam ab omni
peccato custodiret inmunem. Quod utique
convenabiliter factum fuit. Nam secundum dyoni-
sium. Quanto aliquid est primo lumini propin-
quius. tanto copiosius influenciam lucis
participat. Et quia maria inter omnes crea-
turas Christo fuit propinquior qui secundum
divinitatem est causale principium omnis
luminis. gracie copiosius pre omnibus aliis parti-
ciparet. Unde dicit beatus ancelmus in
libro de conceptu virginali. Decebat

gratie et virtutis. ideo oportuit ut luminis

tanquam ut illius hominis id est Christi conceptio de matre purissima fieret. Nempe decens erat ut ea puritate qua maior sub deo nequit intelligi virgo illa niteret. Ita. Et ideo de eius puritate dicit beatus Augustinus in libro de natura et gratia: Excepta sancta virgine de qua propter honorem domini nullam prorsus cum de peccatis agitur haberi volo questionem. Inde enim scimus quod ei plus gratie sit collatum ad vincendum ex omni parte peccatum. Hac enim virgine excepta, si omnes sancti et sancte congregari possent, quid responderent nisi quod Iohannes ait: Si dixerimus quia peccatum non habemus nos ipsos seducimus. Hec Augustinus. Nondum vero hic quod ex predictis et subsequentibus pius lector elicere potest. Ymmo et pie credendum beatissimam virginem Mariam peccato originali omnino fuisse immunem et preservatam. Non tamen hoc assertive predicandum est in populo, sicut nec oppositum firmiter asserendum. Sed utrumque potius tanquam problema neutrum absolute est tenendum usque ad determinacionem ecclesie. Diversi enim diversimode hinc senserunt. Sciendum tamen quod quandocumque in materia dubia cuius dubietas est permissa ab ecclesia, ad utramque partem sunt rationes et auctoritates sanctorum apparentes, magis declinandum est ad illam partem que est magis pia et minus periculosa. Materia autem de immunitate virginis beatissime a peccato originali est apud doctores dubia, dubietate permissa ab ecclesia, ad cuius utramque partem sunt rationes et auctoritates sanctorum apparentes. Ergo magis declinandum est ad illam partem que est magis pia et minus periculosa. Pars autem tenens beatissimam virginem Mariam ab omni macula originali est. Huiusmodi agitur ad ipsam magis declinandum. Quod autem pars ista sit minus periculosa patet ex hoc, quoniam si pars ista sit falsa ipsam tenentes sunt excusati ex pia devocione ad beatam virginem ad suum honorem et ad honorem sui benedictissimi filii. Sed adversarii si eorum opinio sit falsa nullo pietatis titulo possunt excusari. Quisnam tantum esset titulus pie devocionis, quibus titulus reverencie et honoris, ad beatissimam virginem dicendo quod aliquando fuit

turpis et immunda a deo edita, inimica et digna dampnacione perpetua. Constat quod tales si opinio eorum sit falsa nullo titulo pie devocionis, nullo titulo reverencie et honoris apud beatissimam virginem possunt excusari, ymmo magis de blasphemia et obprobriosa diffamacione virginis essent accusandi. Et ergo dicat quidam doctor: Si debeam hic deficere cum non sim certus de altera parte, magis volo deficere per superhabundanciam dando sibi talem prerogativam, quam per defectum diminuendo vel subtrahendo ab ea excellenciam quam habuit. Quia secundum Aristotilem: Prodigus est minus malus quam parcus. Item quod ista pars que tenet beatam virginem a labe originalis peccati fuisse immunem sit magis pia patet. Quoniam istam partem tanquam magis piam expresse tenet venerabilis Anselmus in libro suo de conceptu virginali. Istam eandem partem tanquam magis piam tenet sanctus Hildefonsus Toletanus archiepiscopus in libro quem de virginitate beatissime virginis Marie composuit, ut recitat Vincencius in speculo hystoriali libro iiii capitulo xxi. Ad istam partem tanquam magis piam induci possunt complures auctoritates Augustini, Ambrosii, Hieronimi, Anselmi et Bernardi et aliorum sanctorum. Istam partem tanquam magis piam non solum tenent fideles catholici, ymmo infideles machometi. Unde Machametus in alcorano vel in libro Alboran: Non est aliquis de filiis Ade quem non tetigerit sathan preter Mariam et filium eius. Istam partem tanquam magis piam tenet ille de quo minus videretur, sanctus Thomas de Aquino adversariorum doctor precipuus in scripto super librum sententiarum libro primo distinctione xliiii articulo iiii in responsione ad tercium argumentum ubi sic inquit: Aliqua creatura inveniri potest in rebus creatis scilicet quod nulla contagione peccati inquinatum sit. Et talis fuit puritas beate Marie virginis que a peccato originali et actuali immunis fuit. Ista pars tanquam magis pia quam plurimis confirmata est miraculis et quam plurimis revelacionibus divinis, sicut patuit de miraculis

et revelacionibus factis albano helsino tempore wilhelmi regis anglorum et duci normannorum. Cuidam clerico germano regis ungarie. Cuidam eciam canonico sacerdoti in pago gallico. Que supra scripta habentur. Ex quibus et quam plurimis aliis quasi tota ecclesia universalis pia devocione celebrat hoc festum concepcionis beatissime virginis marie. De- E.
mum ista opinio tamquam magis pia est celestibus premiis remunerata. Ut evidencius patuit de sancto hildefonso supra dicto. qui ut refert vincencius libro octavo speculi historialis capitulis cxx° et cxxi° De virginitate genitricis dei et immunitate eius a peccato originali insigne volumen composuit. quod itaque eidem sancta dei genitrici complacuit ut ei ipsum librum manu tenens appareret. et pro tali opere gracias referret. Rursus de paradiso filii sui albam sacerdotalem ei attulit in signum celestis remuneracionis.

Item nondum quod communis sunt et fuerunt doctores sancti et experti viri tenentes quod hoc solum speciale privilegium christus sibi reservavit. quod solum caro sua non erat obnoxia originalis peccati. ponentes mariam eciam in massa que in adam peccavit. dicente apostolo Ro. quinto. Omnes in adam peccaverunt. Hic tamen credendum est quod huiusmodi venerabiles doctores non erraverunt communis asserebant non veracium contra mentem non dixerunt. Quia sic tunc credebant. quia spiritus sanctus huiusmodi misterium non revelavit ut patet de celebracione huius festi quod antea non erat celebre. sed modo tamen revelatum est a spiritu sancto ecclesie. Et forte plures doctores opinionem eorum super isto revocaverunt. Et hoc non esset mirum. quia doctores plura credebant et scripserant que postea magis specificabant et retractabant. ut patet de sancto augustino in libro retractacionum. Unde eciam quam ecclesia heretica et credere multa precepit tenere prius que postea per alia iura sunt specificata et declarata. Immo quasi revocata. Item si dicatur quod isti doctores tenentes beatam mariam absque originali peccato concepta sunt modice auctoritatis et parume respectu eorum qui videntur oppositum dicere. Dicendum quod deus consuevit frequenter pluribus revelare que noluit antecioribus. Similiter isti sunt posteriores doctores antiquis. igitur videntur eciam eis plures veritates reservate. quas preterierunt doctores antiqui. vacantes seriosius circa alia. Quo-niam non ordinavit sic deus quod soli antiqui doctores certificarent eciam de omnibus. nichil reservando posterioribus et modernis discuciendum. Item ad hoc quod dicitur quod christus hoc solum privilegium sibi reservavit etc. Dicendum quod christus solum impossibilitate naturali secundum substanciam habuit. numquam peccatum contraxisse. dicente illud psalmista Singulariter sum ego donec transeam. Maria vero habuit solum ex gracia eam preveniente et reservante. Et hec sufficiant ad presens de concepcione gloriose virginis marie.

Secundo beata virgo maria tota pulchra fuit in ipsius nativitate. Unde de eius admirabili pulchritudine angeli admirantes. aurore eam compararunt dicentes alter ad alterum. Que est ista que progreditur quasi aurora consurgens. Canticorum vi°. De hoc specialis sermo habetur infra in nativitate ipsius gloriose virginis.

Sub sermo secundus hic patet ex specialis sermo de beata virgine concepcione plac. R. decima.

Tota pulchra es amica mea ut supra. Tercio beata virgo maria tota pulchra erat in vita sua. A.
Et non solum mente sed et corpore pulcherrima describitur fuisse. Unde spiritus sanctus eam commendat. Canticorum iiii°. Quam pulchra es amica mea quam pulchra es. ac si diceret. Quam pulchra es in illis virtutibus que animam decorant. quam pulchra es in illis que carnis venustant. Ipsa siquidem figurata est per archam moysi. que erat deaurata intus et foris. quia ipsa fuit pulchra et sancta intus in corde. et exterius in corpore. Et primo dico fuit pulcherrima corpore. B.
Congruum namque omnino fuit quod spiritus sanctus illam faceret purissimam sive pulcherrimam in naturalibus. ex qua illa eterna increata genita tamen sapiencia mundi nichil inquinatum incurrit. voluit sibi namque

purissima pro salute nostra assumere. ut esset
speciosus forma pre filiis hominum. Quis
enim dubitat quod huic tam formose impe-
ratrici celi et terre non nisi corporis species
congruebat decentissima. quam tam alte
super naturam et quodammodo ad stuporem
celi et terre. manus sic fabricauit al-
tissimi. Legitur michel decora fuisse
facie. et venusto aspectu. sed ecce plus
quam michel hec. Unde tante pulchri-
tudinis fuisse dicitur maria. quod apostoli roga-
uerunt beatum lucam qui fuit pictor. quod in
memoria posterorum vultum eius aliquo
colore figuraret. Ille vero ymaginem
eius figurabat rudibus notis. et sequen-
ti die angelico opere pulcherrimam in-
uenit. et pulchris coloribus perfectam.
que adhuc rome dicitur esse. Refertur etiam
tante corporalis et lucencie faciem eius fu-
isse ut secundum doctores non solum ipsam
aliqui inhoneste concupiscentes non potu-
erunt intueri. Verum etiam si quis vicio car-
nis temptatus fuisset dum mariam inspiceret
statim vicium carnis ab eo recessit.
Hinc et ille diuinissimus ariopagita
dyonisius. cum post longa ac crebra de-
sideria. tandem potitus votis. virginem spe-
ciosissimam intueretur. atque ipsius complexio-
ne contemplatus fuisset. ita dixisse legitur.
No Si michi de tuo filio dictum non fuisset.
facile te crederem esse deum. Item super illud
matthei 1o. Joseph non cognoscebat eam. di-
cit crisostomus. quod quando beata virgo christum
portabat in utero. facies eius tante
pulchritudinis splendore lucebat. quod
ioseph eam non cognoscebat. Idest non
poterat intendere in eam. donec peperit filium
suum primogenitum. Item de ipsius corporali
pulchritudine legitur. quod ipsa fuscos habe-
bat oculos. rectos aspectus. nigra super-
cilia. mediocrem nasum. vultus eius longus.
longe manus. longi digiti. mediocris
stature. Et huiusmodi elegancia mem-
brorum cum venustate colorum reddit homi-
nem pulchrum. Constat ergo quod ipsa fuit
pulcherrima corporali. Dicto igitur
breuiter de corporali eius pulchritudine.
iam restat dicere de ipsius pulchritudine men-
tali. que consistit in virtutibus qua super

omnia altissimo dei filio placuit. Parum enim
aut nichil curat ipse de pulchritudine
externa. sed super omnia puritatem mentis
intrinsecam requirit a nobis. Pro
quo sciendum quod licet beatissima virgo
maria fuit in omnibus virtutibus perfecta.
Nam ut dicit ieronimus. Nichil virtutis.
nichil splendoris. nichil glorie et nichil
candoris. quod non resplendeat in virgine
C gloriosa. Potest tamen extolli specialiter
a tribus virtutibus quibus perfecte claruit.
que scilicet virtutes animam deo pulchram
D reddunt et acceptam. Primo dico
beata virgo maria extollitur de eius pu-
rissima virginitate. que fuit inter omnes
virgines summa et excellentissima. Nam
quamuis plures virgines caste non tamen
summe caste. ac castissime erant. sicut
hec benedicta. Unde quamuis de venereo
actu plures caste erant. non tamen de omni
actu vicioso cum venialia commiserunt
de quibus hec virgo mater dei omnino immu-
nis fuit. Nam nullus accessus libidi-
nosus umquam fuit ad eam. nec sensibus
eius sola contagione cogitacione ab
aliqua tacta fuit libidine. Unde magister
in compendio libro iiij. capitulo iij. Puri-
tas virginee castitatis marie erat
tanta. quod nulla creatura sibi potu-
it nec potest comparari. Unde excellit ange-
los et homines. Angelos quidem. quia
secundum ieronimum. maria hoc retinuit
per virtutem castitatis. quod in angelis
est necessitatis nature. Item excellit in
hoc homines. quia primum exemplum
fuit huiusmodi integritatis. psalmus. Ad-
ducentur regi virgines post eam etc.
Unde ipsius castitas tam pure et tam
lucide ab intra resplenduit. quod etiam
in corpus redundauit. sic quod ut supra
dictum est. nullus propter illam castam re-
lucenciam potuit eam concupiscere malo
E amore. Propter quod ipsa bene comparatur
cedro. Quia sicud cedrus odore
suo fugat serpentes. sic beata virgo
virtute castitatis sue venenosas
concupiscencias in aliquos extinx-
it. Preterea ostenditur illud alia ra-
cione. quia summa marie constat pu-

ritas q̄ poci9 posset ferri sim̄ ɔtrīū
pati. quia possit violari. Et talis
ītegritas dn̄e nr̄e q̄ gaudiū cū
v̄ginitatis honore m̄ris habet.
Et ergo ipa v̄go v̄ginū. nec pri
mā similē visa ē. nec hr̄e sequētē.
Vn̄ ipa figurata ē eze. xliiij°. F.
vbi ezechiel vidit q̄ndā edificiū ci
uitatis. in quo erat porta vna.
p̄ quā ipa b̄ta maria figurata
fuit. et dc̄m ē ei. Porta hec clausa
erit. et nō aperietur. scz p̄ corrup
cionē. et vir nō transiet per eā.
id ē carnaliter nō cognoscet. quia
dn̄s de9 israhel īgressurus ē p̄ eā.
id ē īgredietur. dū eū sine corrup
cione ɔcipiet. Nec tm̄ v̄gini G.
tas et castitas animā facit pulchrā
et deo multū gratā. Cū eīm sit can
dor lucis eterne. et speculū sine
macula. diligit puritatē & mūdi
ciā. Prouerbiorū xxij°. Qui diligit cor
dis mundiciā. habebit amicū regē.
scz celestē. Et ideo b̄ta maria celesti
regi scz xp̄o placuit. Et ideo bene H.
figuratū ē p̄ illā pulchrā v̄ginē
hester. quā rex assuer9 sup̄ omēs
adamauit. Legim9 eīm hester p̄mo.
q̄ rex assuer9 p̄cepit ɔgregari oēs
speciosissimas v̄gines toci9 regni
sui. ut ex illis eligeret vnā regi
nā sibi. Et int̄ ceteras adducta ē
hester. pulchra nimis. et decora
facie et īcognita viro. et adama
uit eā rex plus quā oēs mulieres.
et posuit dyadema regni sui ī ca
put ei9. et fecit eā sibi cōregnare.
Hester īterp̄tatur abscondita. et
signat mariā v̄ginē. que habuit
thesaurū v̄ginitatis absconditū ī
agro corpis sui. Virginitas eīm I.
dicitur thesaurus absconditus. Mt. xiij°.
Silē ē regnū celorū thesauro absco
dito in agro &c. Ita iste thesaurus
v̄ginitatis. sūmo studio debet cus
todiri et abscondi ne p̄datur. q2 si
semel amittitur. nūq̄ recuperatur. Et
io v̄gines debet esse in abscondito

et nō in publico. sicut dicit b̄tus am
brosius. Hoc mō b̄ta maria the K.
saurū v̄ginitatis abscondit. quia cō
tinuo īclusa. et raro in publico fuit. Vn̄
bern. Suspicandū nō ē qd' apertū īue
nerit angel9 ostiū v̄ginis. cui nimirū
in p̄posito fuerat fugere frequencias
hoīm. vitare colloquia. ne uel oracio
impediretur silenciū. uel ɔtinencie casti
tas turbaretur. Hanc p̄pter pulchritu
dinē castitatis adamauerat rex assue
rus. id ē rex eterne b̄titudis. Assuerus
eīm b̄titudo īterp̄tatur. super omēs
mulieres hui9 mūdi. et posuit dyade
ma regni sup̄ caput ei9. et fecit eam
sibi ɔregnare. Et sic patet de v̄gini
tate et castitate ei9. Scdo b̄ta v̄go L.
maria extollitur de ei9 excellenti hu̅ili
tate. Habuit aūt p̄fcām humilitatem
ī trib9. In corde. ore. et ope. Primo
habuit humilitatē in corde. hoc primo.
Postq̄ audiuit ab angelo. Aue gracia.
plena dn̄s tecū. turbata ē in sermone.
et cogitabat q̄lis esset ista salutacio.
Cōsidera humilitatē ei9. Ita cū ab ange
lo laudabatur. ipa p̄pter hoc mēte non
eleuabatur. s3 turbabatur. reputās se idig
nā tali salutacione. Bernard9. Si sci
res quantū tua humilitas dn̄o placeat. q̄
tū aput ipm̄ tua solēpnitas maneat.
angelico te nec īdignā. nec colloquio
iudicares. nec obsequio. Scdo habu
it humilitatē in ore. Cū eīm sibi nuncia
retur q̄ esset elc̄a in matrē dei. humilima
voce respondit. Ecce ancilla dn̄i &c.
Hanc humilitatē amirans b̄tus bernard9
exclamat ī quiens. Que ē tā sublimis
humilitas. que cedere nō nouit honorib9
īsolescere gloria nescit. Mr̄ dn̄i eligitur
et ancillā se nominat. Cōsiderate fr̄es
quātā humilitatē ipa habuit. Angelus
dixit ei. Ecce ɔcipies et paries filiū &c.
Et ipa dixit. Ecce ancilla dn̄i. Non
dixit dn̄a mūdi. regina celi. s3 ancilla
dn̄i. Que obsecro esset illa mulier cui
talia p̄mitterentur. et vocaret se ancillā.
p̄mo poci9 exaltaret se super sydera.
Vn̄ prima mulier cū audisset serpētē.
eritis sicut dij. statim ī sup̄biā eleuam
manū ad fructū ligni vetiti porrexit.
Hec vō scdā mulier audiens se deū geni

tum· ancillā et nō mrēm se vocat. Et
iō ei9 hūilitas īcōparabilis p̄ oīb9 aliis
virtutib9 cōmēdat. Tercio habuit
hūilitatē in ope. Vn̄ ipā dicit luce j°.
Respexit hūilitatē ancille sue. Tota
nāq3 vitā suā fundauerat sup hūili
tatē. Pp̄ter qđ ecīā oīb9 diebus vite
sue nō legit̄ fecisse aliqđ miraculū.
et hoc pp̄ter nimiā suā hūilitatē.
Audite q̄ magistra hūilitatis fecerit.
Cū deficeret vinū in nupciis vbi ipā
cū filio suo inuitata fuerat. dixit ad
filiū. Vinū nō habent. Hic pp̄endite
ei9 hūilitatē. Totū mare potuisset cōuer
tisse in vinū. et p̄ cōuersione aque in
vinū ad filiū ei9 recurrit. Sic ergo
patet qualit̄ hūilitatē in corde. ore
·m et ope seruauit. Sciendū vero quot
inter omēs v̄tutes tm̄ placuit hūili
tas bt̄e v̄ginis filio dei. q̄ attraxit
ipm̄ de celo ut ex ea carnē assumeret.
quēadmodū ferrū trahit̄ ab adamāte.
Vn̄ aug9. O vera hūilitas. que deū
hoīb9 peperit. vitā mortalib9 edidit.
paradisū aperuit. et hoīm̄ aīas libe
rauit. Facta ē marie hūilitas scala ce
lestis p̄ quā deus descēdit ad terras.
Decebat enī ut dicit beda. q̄ sicut
p̄ sup̄biā p̄me parentis mors intra
uit in mundū. ita p̄ hūilitatē marie.
·ff vite introit9 panderet̄. Vnde ipsa
bn̄ figurata ē per illā pulchrā vir
ginē rachelem. Gen̄ xxix°. Rachel erat
virgo decora facie. et venusto aspectu.
pro qua seruiuit iacob xiiij annis. et
videbat̄ sibi dies pauci p̄ amoris mag
nitudīe. Rachel īterp̄tat̄ ouis. ꝫ sig̃t
mariā que erat hūilis et simplex tā
q̄ ouis. Hāc adamauit iacob. id est
fili9 dei. Jacob enī īterp̄tat̄ supplata
tor. q̄r supplantauit esau. id ē dyabolū
duab9 vicib9. Primo. qn̄ eū de celo eie
cit. Scđo. qn̄ infernū spoliauit. Vn̄
dixit. Juste vocatū ē nomē ei9 iacob.
Supplantauit enī me en aliā vice. Iste
iacob id ē xp̄s adamauit rachel pp̄ter
pulchritudinē hūilitatis in tm̄. ut
pp̄ter eā seruiciū multoꝝ annoꝝ su
bijt. nō tm̄ xiiij. sꝫ xxxiij annoꝝ.

·O Tercio bt̄a v̄go maria attollit̄ a
caritate. sine qua nulla v̄tus prodesse
potest. Et ē duplex scꝫ dei et p̄xim.
Caritas et dilectio bt̄e marie ad deū
tā excellēs fuit. ut p̄cēm amoris seu
dilectionis scꝫ sp̄m scm̄ ad hoc cōsi
cōpulit. ut ipā filiū dei verū amorē
īcarnādo formauit. Cui9 vō dilc̄o
marie clarissīe patuit sub cruce vbi
cōstantissīe p̄ dilc̄onē verā astitit
filio suo. vbi tot9 mūd9 eū negauit.
et post triduū in verā fide q̄ operat̄
p̄ dilc̄onē constanter stetit. Ite
patet ex hoc ei9 dilc̄o. Quia nō
habuit aliquē īordinatū motū ad
peccandū. ut̄ dcm̄ ē. Fuit enī libe
ra ab oībus pccīs. tā originali. q̄
actuali. ex quib9 oīb9 dilc̄o p̄pria.
scꝫ delc̄acio nālis solet generari. et
dilc̄o dei remitti. Vmo dilc̄o dei p̄
plenitudinē grē erat in ea cōfirma
ta. ita ut demereri nō potuit. Et sic
maria excellebat statū īnocencie
p̄moꝝ parentū. Ite maria p̄ dilc̄o
nē nō solū ex merito potuit nō de
ficē. sꝫ ecīā ī merito p̄ficē. Et iō
in hoc magis hr̄ excellebat ange
los. ut dicit mgr̄ in cōpēdio. De ip̄i9
caritate dicit Crisostom9. Ꝯr ipāꝫ
totā īpleuerat sp̄us scī grā. totā
īcanduerat diuin9 amor. ita q̄ in
ea nichil esset. q̄ mūdan9 violaret
affectus. sꝫ ardor cōtinuus. et ebrie
tas p̄fusi amoris. Sic ptꝫ de eius
caritate ad deū. Quātū aūt carita
te et dilc̄onē ad p̄ximū habuit
patet ex hoc. q̄r filiū morti pro sa
lute gnīs humani exposuit. Vnde
dicit ber. Maluit maria bt̄a v̄go
dilcm̄ filiū suū crucifigi. quā gen9
hūanū p̄ccio nō liberari. Ite Ori
genes. Quid michi amore bt̄e v̄gīs
quo vnicū filiū suū amabat. sit ar
dencī9 nescio. Hec tn̄ pia v̄go sup̄
afflictos gestās viscera. amato pri
uari cupit. ut tali p̄uaciōe hūano
gn̄i p̄dito subueniret. De ipsi9
caritate et mīa quā habꝫ erga nos.
ecīā habes infra ī festis assūpcōis
et natiuitatis ei9 cū exemplis.

Item de ipsius caritate et misericordia eciam
tractatum est supra in miraculis de festo
hodierno. Hec ergo gemma cari-
tatis fecit eam mirabiliter pulchram et deo
placidam. Ideo ut eciam in principio D.
sermonis huius tactum est. bene figura-
tur per illam pulchram virginem abisag
sunamitem. in cuius sinu david dormie-
bat. De qua dicitur iii regum primo. Rex
david senuerat. et cum operiretur
vestibus non calefiebat. Quesierunt
ergo ei servi eius adolescentulam spe-
ciosam in omnibus finibus israel. et inve-
nerunt abisag sunamitem et adduxe-
runt eam ad regem. Erat autem puella
pulchra nimis. et dormiebat cum rege
et ministrabat ei. Rex autem non cognovit
eam. Abisag interpretatur incensum. et signat
beatam virginem mariam que incensa fuit
igne caritatis. ad deum et ad proximum.
Hec placuit regi david id est christo. Da-
vid enim interpretatur manu fortis. et
signat regem celestem qui fortis est super
omnes reges. Iste requievit in sinu
abisag. Id est in utero virginis marie
novem mensibus. ipsius tamen virginitate inte-
gra remanente. Hic ergo karissimi au-
distis quam rite et quam digne verba the-
matis prescripti conveniunt huic beatissi-
me virgini. Tota pulchra es etc. pul-
chra scilicet in concepcione. pulchra in nati-
vitate. pulchra in corpore et in mente. et
in omni vite eius conversacione. Rogemus que etc.

In festo beati thome apostoli sermo. K.

Dixit thomas ad ihesum. Et
dominus meus et deus meus. Johannis
penultimo. In quibus verbis
beatus apostolus thomas confitetur se
esse servum ihesu christi. et christum suum dominum
et deum suum. Pro quo sciendum quod A.
quatuor debet homo in se habere ut
servus dei esse mereatur que in beato thoma
invenimus. Primum est obediencia. Vi- B.
demus enim quod terreni domini nolunt habere
inobedientem servum. multomagis rex
celestis cui obediunt omnes creature.
Actuum quinto. Obedire oportet deo
magis quam hominibus. Item dicit dominus in evangelio
Johannis xii. Si quis mihi ministrat me
sequatur. Quasi diceret. Qui vult esse minister
meus me sequatur per obedienciam. Quia ipse
idem dicit. Johannis vi. Ergo descendi de ce-
lo non ut faciam voluntatem meam. sed eius qui
misit me. Ipse enim fuit obediens patri
usque ad mortem sicut dicitur ad philippenses ii.
Unde beatus bernardus. Quis inquit non erubes-
cat obstinatus esse in consilio suo. quando suum
ipsa sapiencia deseruit. Unde in evangelio
luce dicitur de salvatore. Et subditus erat
illis. hec bernardus. Karissimi hanc obedienciam C.
commendat beatus theodorus dicens. Obediencia
est ordo. quo omnis vita fidelium ordinatur.
genitrix omnium virtutum. cibus omnium sanctorum.
victrix omnium viciorum. Item de obediencia
dicit augustinus. O quam enorme vicium est inobe-
diencia. quia hoc vicium adam perdidit para-
disum. saul regnum. salomon amorem dei.
et inobedientibus angelis celum. Debemus
ergo obedientes deo. et prelatis sancte ecclesie
qui vicem tenent dei. Quia secundum dictum beati
gregorii. Quantum obedimus prelatis nostris
et prioribus. tanto obedit deus oracionibus nostris.
Quante virtutis sit obediencia superio- D.
ribus nostris patet per exempla. Legitur in
dyalogo gregorii. Quod dum quidam puer
nomine placidus in flumine demersus esset
volens aquam haurire. beatus benedictus in cella
existens et hoc intelligens. dixit mauro eius
discipulo. frater maure curre quia puer
ille cecidit in lacum. et eum longius iam unda
trahit. maurus autem cum nimia festinacione
properans. cucurrit super aquam. existimans
se currere super terram. et eductum per capil-
lum extraxit. Qui postea reversus ad
se. attribuit hoc quod fecerat sanctitati sancti
benedicti. sed beatus benedictus attribuit hoc bono
obediencie. Item legitur in vitis patrum de E.
discipulo abbatis pauli. nomine iohanne quod
magnam haberet humilitatem et virtutem
obediencie. ut eciam difficiles causas im-
peranti abbati in nullo penitus contradice-
ret. sed nec leviter in aliquo murmuraret.
Cum autem necessarius esset in monasterii uten-
silibus fimus bovum. misit eum abbas suus
in primo vico ut requireret ibi fimum
bovum. et cum celeritate afferret ad mona-
sterium. Erat autem in illo loco mala bes-
tia leena. Statim ergo egressus supradictus
discipulus ibat secundum preceptum abbatis.
Cumque pergeret dixit abbati suo. Domine pre-
audivi quamplurimos dicere quod in illo loco
mala bestia leena sit. Tunc senior quasi io-

cilariter dixit ei. Si venerit super te
tene et allige eam. adducesque tecum.
Cum autem pervenissent ad locum iam vespe
scenti egressa leena. irruit super eum. Ille
autem comprehendens tenere eam voluit. Illa
autem excuciens se de manibus eius aufugit
Sequebatur vero ille dicens. Quia abbas meus
precepit ut alligatam producam te ad eum
Et continuo stetit bestia. Ipse vero tenens
eam revertebatur ad monasterium. Dum autem
retardaret in itinere. abbas eius nimis
sollicitus de eo. tristabatur graviter. Et ecce
subito supervenit discipulus eius tenens
ligatam leenam. Hec cum vidisset senex ad
miratus valde gratias agebat salvatori
nostro. Dixitque discipulus eius Ecce pater
sicut precepisti michi. adduxi ligatam le
enam. Volens autem senex humiliare sen
sum eius ne extolleret se in cogitacionibus
eius. ait illi. Sicut tu insensatus es. ita et
istam insensatam bestiam adduxisti. Solve
ergo et dimitte eam. ut pergat ad locum suum.
Ecce karissimi audistis quante virtutis sit obe
diencia. Hanc autem beatus thomas vere
habuit. quia ad unius vocacionis vocem
secutus est dominum omnia relinquens. Item
post ascensionem cum dominus apparuisset ei iubens
ut in indiam pergeret ad predicandum. respondit.
Dominus meus es tu. et ego servus tuus. fiat
voluntas tua. Secunda hic quam placet ex le
genda. Secundum quod debet habere servus
dei est mundicia. Videmus enim quod princi
pes terreni nolunt habere inmundos famu
los. quanto magis rex celestis. Unde ipse
dicit per prophetam. Ambulans in via inmaculata
hic michi ministrabat. Hanc autem beatus thomas
mundiciam dilexit patet in hoc quod tantum eam aliis
commendavit. sicut patet in eius legenda. Ex
emplo ergo huius beati apostoli studeamus et
nos corda nostra mundare a peccatis sordi
dis. Et presertim karissimi quando ut scitis instat
veneranda sollempnitas nativitatis domini.
nullus sit qui se non mundet per veram confes
sionem. ut in eadem sollempnitate digne
tanto domino valeat servire. Ipsa namque con
fessio pulchros et decoros efficit pec
catores deo. Unde dicit beatus bernardus Anima
confessionem si affectas decorem. Revera ubi
confessio. ibi pulchritudo et decor. Si pec
cata sunt. in confessione lavantur. si bona opera
in confessione emendantur. Unde etiam beatus

augustinus. super psalmos dicit. Vis esse pulcher
confitere. fedus eris. confitere ut sis pul
cher. peccator eris. confitere ut sis iustus.
De effectibus et virtutibus confessionis
dicit beatus gregorius sic. Confessio corpus
illuminat. animam sanctificat. deum placat. ve
niam peccatori donat. angelos letificat.
dyabolum contristat. et infernum spoliat.
Item rychardus de sancto victore. Omnia
in confessione lavantur. consciencia mundatur.
amaritudo tollitur. tranquillitas redit.
spes revivisit. animus hilarescit. Qui
itaque vult habere conscientiam mundam et sanam
veniat ad confessionem. Nam confessio mun
dum. confessio sanum reddit. Unde legimus
exemplum. Fuit quidam a iuventute castus
iuvenis. qui tandem suggestione dyaboli
in vicium carnis lapsus est. Dyabolus vero
timens ne converti vellet sub specie
cuiusdam amici sui venit dicens. Eamus
ad aquam balneari. volens eum submer
gere. Euntibus iter agentibus accidit ut
quedam ecclesia in via staret. quam videns
ille dixit. vado parum orare. Cui ille
dixit scilicet dyabolus. Non expedit quidem
Verumptamen si vadis. cito revertere. Quo
intrante vidit multos peccata sua confite
tes. qui primum motus. confessus est peccata
sua Dyabolus vero foris expectans
cum quibusdam transeuntibus dixit. Vocate
michi socium meum. Omnibus ergo ex
eccl(esi)a vocantibus neminem agnovit.
Ecce karissimi illum quem prius ipse demon
peccatis sordidum tamquam socium sibi deputa
vit. postea confessione mundatum mini
me cognovit. De confessione etiam require
istam magdalene in sermone. Remittuntur
tibi etc. Sed heu quam plures sunt qui
multum sollicite ad futuram solempnitatem
se preparant ut hominibus extrinsecus pla
ceant. scilicet ornatu vestium etc. sed pauci qui
corda sua summo deo preparant. Quod con
queritur beatus bernardus in sermone de adven
tu domini sic inquiens. Proch dolor ipsa
inestimabilis dei memoria datur in oc
casionem carnis. ut videas eos tanta
sollicitudine diebus istis vestimenta glo
riam querere. ciborum preparare delicias ac
si ad hoc natus sit. ut in nativitate sua
hec et similia querat christus. et ibi suscipiatur

dignius. ubi hec aciminacius exhibentur
etc. Videant isti qui huiusmodi sunt qui
scilicet tempus eius ad penitendum confessionem
negligunt. ne postea dum penitenciam
agere confidunt. tempus eius minime concedatur.
Sicut legitur de quodam de die in diem I
penitenciam suam confiteri differente propter timo
rem grauitudinis penitencie. Et dum cum uxor
ipsius hortaretur ad confitendum. dicens
penam inferni multo grauiorem esse quam
aliquam penitenciam ut penam huius mundi. Ille
respondit. Putas quod infernus sit. Predicato
res omnia talia excogitant ut homines timo
rem incuciant et munera recipiant. Vi
dens mulier autem quod nichil proficeret. ces
sauit. Nocte quadam demones veni
entes eum de lecto rapuerunt et ad infer
num ~~rapuerunt~~ adduxerunt. Mulier
vero eius hec videns. cum esset sancta. roga
uit dominum ut reuelaret ei de statu suo.
Mane autem facto inuenit corpus viri sui
totum exustum. et in manu eius litteram in
qua scriptum erat. Modo certus sum quod
infernus est. Et timor quem habui ad
agendum penitenciam me illuc adduxit.
Tercium quod debet habere seruus christi K
est intelligencia ut sit intelligens. Prouerbiorum
xiiij. Acceptus est regi seruus intelligens.
Augustinus. Ad intelligenciam spectant spiritua
lium et diuinarum comprehensiones et contem
placiones. Intelligere proprie uel intellige
cia est quod homo per ista terrena que
videt et audit. intelligat celestia que
non videt et audit. Unde apostolus ad Ro
manos primo. Inuisibilia dei a creatura mun
di per ea que facta sunt intellecta conspici
untur. Verbi gratia. Si videt homo claritatem
tem aliquam in aliqua creatura. sicut in
sole uel in stellis. per hoc potest intelli
gere quod creator qui hec creauit multo
clarior sit. Item si viderit pulchritu
dinem in aliqua creatura. sicut in flore
lilio. et rosa. per hoc potest intelligere quod
creator earum multo pulchrior sit. Si
viderit sapienciam in serpente. formica
uel in gallo qui habet intelligenciam
discernendi annum. et horas noctis. per
hoc potest intelligere quod creator illius multo
sapiencior sit. et sic de aliis. Unde dicitur
sapiencie xiij. A magnitudine speciei cre
ature cognoscibiliter potest earum creator
videri. Sed adeo quidam sunt ita gros
si et ebetes in sensu. qui numquam aut

raro semel de talibus meditantur. nec
contemplantur celestia. sed sicut bruta ani
malia circa ista terrena versantur. Hos re
prehendit dominus per psalmistam dicens.
Nolite fieri sicut equus et mulus etc.
Bernardus. Quomodo lux incassum circum
dat oculos cecos uel clausos. ita anima
lis homo non percipit ea que dei sunt. De
spiritu intellectus Require infra feria secunda post
penthecostes in sermone. Sic deus dilex
it mundum. Certe intelligenciam celestium
habuit beatus thomas qui audiuerat
a domino. In domo patris mei mansiones
multe sunt. quod non intellexit de terrena
sed celesti mansione. Unde regi petenti
palacium in hoc exilio. construxit ei eter
num palacium in celo vt patet in eius
legenda. Quartum quod in seruo dei L
debet esse est fidelitas. Matthei xxiiij. Fidelis
seruus et prudens quem constituit dominus super
familiam suam. Item prouerbiorum xij. Qui fideliter
agunt placent deo. Fidelitas autem ista
consistit in hoc. quod sibi soli seruiatur et non
diis alienis. Matthei iiij. Dominum deum tuum
adorabis. et illi soli seruies. Item primo
regum vij. Preparate corda vestra domino. et
seruite illi soli. Nam ut dicitur Matthei vj.
Nemo potest duobus dominis seruire scilicet deo et
dyabolo. Beatus thomas soli deo ser
uiuit. illum solum adorauit. et illum solum
aliis verum deum esse predicauit vt patet
in eius legenda. Rogemus ergo dominum etc.

In natiuitate domini nostri ihesu christi super euangelium
prime misse. postilla. Rubrica. xij.

Exiit edictum a cesare
augusto etc. Luce secundo. M
Secundum leges et cano
nes in factis arduis
ius ut scriptura sit
autentica. requiritur
ut scribatur a persona
publica. nomine pre
sidentis. temporis. loci. contractus seu rei ges
te factum ipsum. et modus facti. ac testes ad
hibiti. Et quia inter omnia vnquam in hoc mundo
gesta. arduissimum factum fuit. virginem
parere. et deum nasci. Ideo beatus lucas tamquam
celestis archicancellarius factum huiusmodi
describens in presenti euangelio omnia compre
hendit. dicens. Factum est in diebus illis. Ex
iit edictum a cesare augusto. hic

B ostendit tempus natiuitatis xpi qui
natus e anno xlij augusti cesaris.
Hic sciendum q hec noia cesar augus-
tus no sunt ppria noia sed cognomina
exprimencia dignitatem imperij. Primus
enim imperator fuit julius qui cognomi-
nato dictus fuit cesar. Ideo secundum ysi-
dorum ix ethiologiarum eo q ceso mor-
tue matris utero eductus platus q fuit.
Vel q cum cesarie natus e. Vel q for-
titer hostes cedebat. Et ab isto alij
imperatores dicti sunt cesares. Cuius
mortuo successit sibi octauianus ne-
pos eius ipsius. Secundus imperator qui
cognominatus e augustus ab augendo.
q rempublicam et imperium romanum no-
tabiliter auxit. A quo etiam mensis
qui prius vocabatur sextilis dictus est
augustus. Vel q in eo mense natus
e. Vel q tunc rediit de victoria. Et
sic retento cognomine predecessoris
sui una cum suo cognomine vocatus
e cesar augustus. Vnde ab isto omnes
successores imperatores dicti sunt
C augusti. Sequitur ut describeretur
vniuersus orbis. Iste octauianus tante
potencie fuit ut subiugaret sibi z ro-
mano imperio vniuersum orbem. ita q tempore
ipsius vniuersalis pax erat in toto or-
be. Ideo mandauit ut describeretur vni-
uersus orbis propter reipublice vtili-
tatem. ut videlicet constaret orbis de vni-
uersali pace. et ut sciret numerum sub-
iectorum et quantitatis tributi. et ut
sciret per quem modum singule terre sub
imperio romano melius regerentur. Et ex
hoc patet congruitas natiuitatis xpi.
Quia enim nasciturus erat dominus prin-
ceps pacis. congruum erat ut tempore ante
ortum suum pacem qui promissa promitteret.
Tanta autem erat pax illo tempore per totum
orbem. ut ad literam impleretur illud
ysaie secundo. Conflabunt gladios suos
in vomeres. et lanceas suas in falces.
Ex quo etiam moraliter datur intelligi q
verbum eternum non nascatur nisi in corde pa-
cato. ps. In pace factus est locus eius.
Sequitur in textu. Hec descripcio pri-
ma facta e a preside syrie cyrino. Hunc
enim cesar augustus prefecerat syrie

ad ipsam regendam. Dicitur autem prima
quantum ad generales descripciones or-
bis. Quia ante istam bene fuerunt alie
descripciones parciales. Dicit petrus
secundo regum xxiiij. et primo paralipome-
non xxj. de mandacione ipsius. et descripcione
quam fecit joab de mandato dauid. Vel
dicitur prima secundum alios quantum ad alias
partes eiusdem descripcionis. Quia sy-
ria e in medio terre habitabilis. z ideo
inchoata fuit ab ista descripcio. ut in
de denunciaretur fieri in aliis prouinciis
circulariter. Sequitur tertio ubi na-
tiuitas xpi declaratur quantum ad locum.
Et ibant omnes ut profiterentur singuli
in suam ciuitatem. Quia ista descripcio
precepta e fieri in principalibus ciuita-
tibus. Et ibi conueniebant qui ibi habue-
runt originem. ut sic descripcio fieret
non solum secundum numerum personarum sed etiam
secundum determinacionem genealogiarum
ut sciretur numerus determinatus nobilium
et ignobilium. Profitebantur autem dupli-
citer se esse subiectos romano imperio.
Scripto. q eorum nomina describebantur
de mandato imperatoris. Et etiam facto
q quilibet coram preside et officio presidis de-
narium argenteum qui valebat decem
vsuales nummos dabat. Vnde et dena-
rius dictus e. et supponebat capiti
suo. et profitebatur ore proprio se esse sub-
iectum romano imperio. Nam et in numis-
mate erat ymago imperatoris. Se-
quitur in textu. Ascendit autem ioseph a
galilea de ciuitate nazareth. In qua
manebat. In iudeam ciuitatem dauid
que vocatur bethleem eo q esset de domo
et familia dauid. De ista ciuitate enim
oriundus fuit dauid et ideo vocatur ciui-
tas dauid. Per hoc autem q ioseph de-
scribitur fuisse de cognacione dauid. co-
rectus fuit etiam ipsam quoque virginem
de cognacione eadem promulgare. cum lex
precipit coniugales copulas ex eadem
progenie contrahi ut dicit glosa. Se-
quitur. Vt profiteretur cum maria sibi des-
ponsata vxore pregnante. Plu-
res possunt assignari rationes quare io-
seph beatam virginem secum duxit.
Prima. q videlicet noluit tam carum
thesaurum sibi a deo commissum derelinquere

velut infidelis custos. In quo apparuit
magis legalitas et fidelitas joseph. cum
non teneretur eam secum ducere necessitate
edicti. Non enim illud edictum extende-
batur ad mulieres et parvulos. Alia
racio est quia sciebat tempus appropinquare
pariendi. et quod nemo eam ita sollicite
respexisset. Tercia racio est quia ei di-
vinitus inspiratum est fuit quod sic fieret.
ut virgo in bethleem pergens. ibidem
pareret xpm. Ut impleretur prophecia
michee v°. Et tu bethleem effrata
parvula. non es minima in principibus
iuda. Ex te enim exiet dux qui regat
populum meum israel. Quarta ut virgo
approbaret obediendum potestati
superioribus. cum beata virgo iam con-
cepisset regem celi et terre. ipsa tamen
una cum sponso suo obedire voluit
imperiali edicto. ut scilicet nobis daretur
exemplum obtemperandi omni potestati su-
periori. Sequitur tertio ubi scribitur
virginis partus. Factum est autem cum essent ibi.
scilicet in bethleem. Considerate hic
paulisper karissimi qualiter hec tenera
et nobilis puellula vix quindecim
annorum. cum longo fatigata itinere ve-
nisset cum joseph bethleem. que distat
quinque miliaribus a iherusalem. que distat
bene xxxv miliaribus a nazareth. Na-
zareth distat a iherusalem per tres dietas
ut ludolphus scribit in itinerario suo.
et etiam johannes de mandavilla. Et
bethleem a iherusalem per tria miliaria p-
na pre illius. In vita ihesu habetur quinque.
Diversitas ista potest provenire ex hoc. quia
alii breviora. alii longiora computant mi-
liaria. Dixit michi quidam vir honestus
qui ibidem fuit. quod bethleem distat a
iherusalem per miliare cum dimidio secundum
nostra miliaria. Et cum verecundia cir-
cuissent querentes hospicium. a nullo
penitus sunt recepti. Civitas enim tunc
erat plena populo. qui venerant ad pre-
dictam professionem. et illi qui erant pote-
ciores occupaverant loca. Et ideo joseph
et maria licet essent de nobili genere.
tamen quia pauperes erant omnes licenciabant eos.
Et sic coguntur divertere ad diversori-
um id est domum communem. ubi homines ad collo-
quendum. vel pro aeris intemperie diver-
tebant. Cum ergo essent ibi. impleti
sunt dies marie ut pareret. Ista temporis
impletio primo potest intelligi ab eterno
divinitus ordinata. De quo dicit apostolus.
ad galathas iiij°. At ubi venit pleni-
tudo temporis misit deus filium suum etc. Secundo
potest intelligi de tempore partus mulieris natura-
liter deputato. quod est tempus novem mensi-
um. Tantum enim tempore defluxit a die concepcio-
nis. usque ad diem nativitatis computando.
Licet enim in instanti concepcionis. mox scilicet
habito consensu virginis. corpus illud fuit
perfecte organizatum et animatum. ut potuisset
in instanti augmentatum fuisse et natum.
Conveniens tamen erat ut in utero tanto
tempore remaneret. Tum ut templum uteri
virginalis per suam inhabitacionem amplius
sanctificaret. Tum ut in hoc ceteris infantibus
assimularetur. qui voluit in omnibus assimi-
lari fratribus secundum apostolum ad hebreos ij°.
Sciendum vero hic quod dominus noster ihesus D.
xpus natus est media nocte diei dominice.
et hyemis tempore. Ideo natus est nocte. quia
mundi tenebras illuminavit. seu illuminare
venit. ysaie ix°. Populus qui ambulabat
in tenebris etc. Etiam quia deitatem suam
occultare volebat sicut dicitur per ysaiam
xlv°. Vere tu es deus absconditus. Die
dominico natus est. ut eo die quo lux prima-
ria rudi mundo die contulit. eodem lux
vera obtenebrato seculo. diem gratie refor-
maret. Beda contra iiij°. Deus qui edux-
it de tenebris. Item in eodem die quo ma-
na filiis israel pluit de celo. verus panis
nobis descenderet de celo. Unde dicit in
johanne. Ego sum panis vivus etc. In
hyeme natus est. quia frigidos calefacere
veniebat. et specialiter in die penthe-
costes. quando spiritus sanctus linguis igneis super
apostolos ut eos inflammaret misit. Alia
racio. quia contempsit delectabilia. et aspera
mundi elegit. Bernardus. Elegit tempus quod mo-
lestius erat. Et cum tanta esset necessitas.
nulla audio pellium mencionem fieri.
Non est tale iudicium huius mundi. Aut
ille fallitur. aut mundus errat. Se- E.
quitur in textu. Et peperit filium suum primo-
genitum. Non quod maria post illum alios
filios habuit. ut dixit helvidius ma-
ledictus hereticus. sed quia ante illum alium
non habuit. Unde secundum bedam primoge-

nitus non dicitur post quem alius sed ante quem nullus. Quod sic probatur. Si enim non diceretur primogenitus nisi post quem alius tunc sacerdotibus in lege non debebantur primogenita nisi tunc demum quando alia fuissent postmodum procreata. sed hoc patet esse falsum. ut patet etc. Unde secundum eundem bedam. Omnis unigenitus est primogenitus. et omnis primogenitus ut sic est unigenitus.

Sed diceret aliquis. Quare ewangelista non dixit pocius unigenitum cum nomen primogenitum sit scrupulosum. Respondeo breviter. Quia filius dei temporaliter voluit nasci ex matre secundum carnem. ut ipse multos fratres acquireret per regeneracionem spiritus. Et hoc est quod dicit apostolus ad Romanos viii. Quos presciuit et predestinavit conformes fieri ymaginis filii dei ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.

F Modum vero hic quomodum parturicionis beatissime virginis marie ewangelista non exprimit. Veruntamen modus aliqualiter innuitur in revelacionibus cuiusdam sancte virginis mechtildis. et procedit. Qualiter cum tempus instaret pariendi. beatissima virgo ineffabili leticia et iubilo replebatur. circumfulsitque eam lux divina. ita ut cum stupore cito surgeret. et infinita humilitate procidens se in gratiarum actione usque in terram declinaret. nesciens quid sibi esset. donec puerum haberet in gremio. pre filiis hominum speciosum. Quem ineffabili gaudio et ferventissimo amore infantem assumens. ter sibi oscula dulcissima infixit. ex quibus beatissime trinitati in tantum unita est. quantum unique homini possibile fuit uniri deo sine personali unione. Hec ex revelacionibus mechtildis. Post hec estimabile est quod beata virgo ad se ioseph vocavit. forte in angulo diversorii quiescentem. ut veniret et mirabilia dei aspiceret. Qui statim cum omni alacritate surgens pervenit ad virginem. O karissimi quod iste felix pater cum hec mirabilia dei cerneret illam scilicet peperisse tam pulcherrimum et dulcissimum puerum. quia optime noverat numquam virum cognovisse sancte potuit. Verisimile est videtur quod pre nimio gaudio lacrimas erumpens. cum omni devocione genua flecteret. deoque pro tam mirabili facto grates referret. O quam dulce et devotum est ista pertractare amorosis cordibus.

Post hec beata virgo quia frigus erat. benedictum puerum pannis involuit ioseph sibi ad hoc ministrante. Et hoc est quod sequitur in ewangelio. Et pannis eum involvit. Non utique de serico vel de purpura. sed vilibus pannis involvit eum. Et secundum aliquos velo capitis sui. et caligis ioseph.

G Ecce karissimi stupendam humilitatem filii altissimi dei. qui celum stellis. terram floribus. iumenta pellibus. et camelis varietate mira adornavit. vix pannos ad induendum habuit. Qui totum mundum vario vestit ornatu. qui lanam dat ovibus etc. pannis vilibus involvitur. Et per quem omnia facta sunt. illius manus pedesque astringuntur. Et reclinavit eum in presepio. Ecce karissimi magna inopia. Quibus usque in tanta miseria fuit. ut oporteret eum reclinari in presepio animalium. Unde verificatum est illud. Matthei viii. Vulpes foveas habent et volucres celi nidos etc. Moraliter dampnantur hic cultus vestium preciosarum. et lecti delicati.

Sequitur. Quia non erat ei locus in diversorio. Ubi datur intelligi Christi matrisque paupertas. Quia non solum non habuit domum propriam sue nativitatis. sed nec in communi diversorio poterat habere locum convenientem puerperio. Unde oportuit puerum in presepio per media poni. Et intelligendum est. quod diversorium erat ita animalibus et aliis repletum. ut non haberet locum nisi artissimum inter brutalia.

H Et notandum quod illud diversorium ut dicitur usque in hystoriis. locus erat communis inter duas domos operimentum habens. et habebat introitum et exitum ad utramque partem. ubi receperunt se cives ad colloquendum et quiescendum in diebus ocii. vel pro aeris intemperie divertebant. Unde dictum est diversorium eo quod diversi ibi conveniant ut dicit ysidorus.

I Queritur que fuerunt obstetrices que infantem natum susceperunt et pannis involverunt. Dicitur a quibusdam et sumitur de libro infancie

saluatoris. Et cum pariendi hora
instaret. Joseph obstetrices vocauit
scilicet zebel et salome. Sed hoc apocri-
phum est et falsum. Et hoc patet ex duobus.
Primo quia non requiruntur tales mulieres
nisi propter afflictionem matris in partu-
que non habuit locum in virgine. Fuit
enim ista partus edicio mira et singu- k.
laris. quia contra omnem morem aliarum pa-
riencium mulierum. et hoc in tribus. l.
Primo quia peperit illeso pudore quia
sibi cantat ecclesia. Claustrum pudoris
permanet. verilla virtutum micant ver-
satur in templo deus. Virginitas enim non
violatur. sed consecratur sicut dicit gregorius.
et tamen versatur in templo deus. Intrantis
enim et exeuntis versatur intacto signa-
culo pudoris. Ezechielis xliiii. Por-
ta hec quam vidisti clausa est et non
aperietur. quia dominus deus israel ingressus
est per eam. eritque clausa principi. hoc
est ad honorem principis. Cuius enim
signacula quae dominus deus non aperuit au-
su temerario postea quis audet corrumpere.
Cuius virginitatem quia ipse inhabitan-
do consecrauit. commixtione carnali au-
deret contestare etc. In ipsa enim edicio-
ne benedicti partus. claustra pudoris
remanserunt clausa et illesa. Sicut enim
dominus resurrexit clauso sepulchro. et venit
januis clausis ad discipulos. sic
exiuit de matris vtero. Item sicut solis
radius penetrat vitrum. integro re-
manente vitro. sic hic. Item sicut flos
nascitur de virga. virga manente integra.
sic hic. Secundo quia peperit sine m.
dolore cum maxima delectacione et gau-
dio. Et hoc ideo secundum augustinum in ser-
mone hodierno. quia in conceptu libi-
do non fuit. Unde sicut generacio li-
lii et floris iocunda est. sic partus virginis
fuit letabundus. Turpe enim esset auc-
tori et perfectori tocius nature. quod virgo
mater in parturitione sua dolorem sen-
tiret. in cuius susceptione omnibus nati-
uitas delectatur et perficitur. Ps. memor
fui dei et delectatus sum etc. Ysaie vltimo.
Antequam parturiret peperit. antequam veni-
ret tempus partus. peperit masculum.
Hoc est antequam dolores parturiencium

sentiret. et antequam tempus senciendi dolo-
res nati in nascendo veniret. Virgo
enim in partu non doluit. in quo alie
matres multum intensum dolorem senti-
unt. Sed postea in morte nati quam do-
luit in cruce scilicet filio suo suspenso
natura gemitus expostulauit. quos
pariturua virgo nature detinuit.
Tercio quia peperit sine languore.
Credibile enim et verum est. quod sicut beata
virgo pregnans non habuit consuetas
mulierum passiones. sic et in partu nul-
los sensit languores. Mirum enim illum
edidit qui venit curare et auferre
omnem languorem. Et predictis ergo patet
quod beata virgo obstetrices non habuit.
Alia enim est. quod nulla mater digna
fuit tangere carnem christi nisi ipsa beata
virgo. Et ideo ipsa sola eum leuauit. sola
inuoluit. sicut et sola eum lactauit. N-
ulla enim mulier alia lacte prebuit.
quia aliud lac esset ex semine. sed sola virgo
ei mamilla prebuit lacte purissimo
de celo plena. Et hoc est quod cantat ec-
clesia. Ipsum regem angelorum sola virgo
lactabat vbere de celo pleno. Fue-
runt autem loco obstetricum angelice
potestates. et solacium angelorum ex-
ultacium. ac deum laudancium prout
hodie cantatur in sequencia. Gaude dei
genitrix que circumstant obstetricum
vice concinentes angeli gloriam deo.
Sequitur in textu. Et pastores erant
in regione eadem vigilantes et cus-
todientes vigilias noctis super gre-
gem suum. Nota quod isti pastores vigila-
bant forte propter tria. Primo propter n.
solis reuerenciam. Mos enim erat an-
tiquitus ut in vtroque solsticio
vigilias noctis custodiret ob solis
veneracionem. qui forte et apud in-
deos in vsu cohabitancium inoleuerat
ut dicit magister in hystoriis. Vel
propter timorem luporum vel aliarum besti-
arum noxiarum. vel propter timorem predo-
num. quia multi extranei conuenerant in
regione. Et hoc dicitur fuisse in re-
gione eadem. non longe scilicet a bethleem
sed ad vnum miliare. Sequitur. Et
ecce angelus domini stetit iuxta illos

ita scz ut cu corporali visione vide-
ret. Et claritas circu̅fulsit eos. Non
tm̄ exterius in corpe. s ecia interius i
mente. Et timuerūt timore magno. ex
isolita visioe. Nale em est hoi timere
ex visione spūm et marie in exptis.
R Respondeo hic qd specialit' triplex
pt ee racio quare angelus magis pas-
toribus apparuit q alij generi hom.
Primo q pauperes erat. Ps. Pter
miseria inopū. et gemitū pauperum.
nunc exurga dicit dns. Dicit enim
nativitas filior huius mundi inciat' di-
vitibus. sic nativitas filij dei inciatur
pauperibus. Unde. Et ia multa hodie
auro et gemmis fulget altaria. Putas
ad hec diuitent angeli et panosos hoi-
nes declinabūt. Si ita ē. cur magis
pastoribus apparuerit q regibus. aut sa-
cerdotibus tēpli. aut ecia mundi pphetis.
Secdo q simplices erāt. et absque
cautelis malicie. Prov. iij. Et cū sim-
plicibus sermocinacio eius. Mathei xj.
Abscondisti hec a sapientibus. et re-
velasti ea parvulis. Tercio q vigiles.
Proverbior. viij. Qui mane vigilave-
rit ad me. inveniet me. Multi eni i
lectis sericis. et mollibus stratis tunc tpis
quiescebāt. s nullū eor datū ē au-
dire nove nativitatis gaudiū. s pau-
peribus sup grege vigilantibus. Se-
quit' in ew. Et dixit illis angelus.
cosolans eos. Nolite time. Cuius cau-
sam subdit'. Ecce ewangeliso vobis
gaudiū magnū qd erit omi populo.
no solū iudeor. sed ecia gentiliū. q
natus ē vobis. utiliter. q ad utilitate
vram. Hodie. Dicit hodie. q quamvis
esset nox. erat ps diei nalis. Vel ali-
ter et melius ut videt'. Quia nox illa
ex claritate dina pdca. fuit ita illumina-
ta. ac si ess dies clarissima. scdm q
pdcm fuit in ps. Et nox sicut dies
illumabit' etc. salvator. de quo ppheta-
tū fuerat. ysaie xix. Clamabūt ad do-
minū. et mittet eis salvatore. Item
de quo pnunciavit ecia angelus. Et vo-
cabis nomē eius ihm. Ipe eni salvet
pplm suū. qui ē xps dns. Xps gre-
ce. ē unctus latine. Antiquitus at
P in veteri lege tm reges et pontifices

ungebant'. Xps aūt est rex et ponti-
fex. et io bn dicit' xps. id ē unctus.
no unctoe huana. s dina. scz pleni-
tudie gre. scdm q dicit' in psalmo.
Unxit te deus deus tuus etc. In civi-
tate david. id ē bethleem un david
traxit origine. ut dcm est supra.
Et hoc vobis signū. more iudeor
qui signa qrut. pa cor io. Invenie-
tis ifante panis ivolutū et positū
in psepio. Et no. q q pastores
erāt simplices. paupes. seu qtemp-
tibiles. io ne timeret accedē. datū
ē eis signū ifancie paupertatis et
humilitatis in xpo. Sequit'. Et
subito fca ē cū angelo multitudo
M celestis exercitus. Nō q scdm doc-
tores ut plurimū ubicūq iveni-
mus de xpo in ewo aliqua humilia
et ifirma. mox adiciut' aliq sub-
limia et excelsa. ut sic veritas
huane ifirmitatis ostēdat' q vir-
tus divinitatis adunat'. Quia q
ia sup ewagelista de xpo scripsit
humilia et ifirma i testimoniū
huanitis. q natū et panis invo-
lutū. et i psepio iclinatū. Ia sub-
iungit qdam sublimia de ipo in
testimoniū deitatis dices. Et fca
N ē cū angelo etc. Ubi nondū q
multitudo celestis exercitus angelo
nunciāti sociata ē ppt tria. Primo
ut multitudo advenies qfirmaret
dcm angeli. Secdo ut viderent
in terris nativitate nascentis ex
matre tpaliter. cuius eterna generacio-
nē ex pre qteplant' in celis eter-
naliter. Ps. Sicut audivimus sic
vidimus etc. Tercio ut adorent
ortū nascentis ex vgie. Ps. Ado-
ret eū omnes angeli eius. Laudācium
deū. de xpi nativitate. eo q p ipm
sciebāt hoies deduci ad salutem.
et ruina cor reparanda. et dicen-
ciū. Gla in altissimis deo. In nati-
vitate regis solet principes decā-
tare. exultare. et cātilenas qpoe.
Sic hic. Scz audiamus qualem scz
cantilenā principes celestes scz

angeli ꝯposuerūt. Gl'ia in altissimis
deo. Quod dupliciter pt exponi. Uno b.
mō ī altissimis id ē in celo. Alio mō
in altissimis id ē in opib' sūmis qle
ē īcarnacōis op9. in quo ei soli de
bet' glīa. q2 sola ei9 virtute factū est.
Et in t'ra pax hōib9 bone voluntatis.
Nō dicit male voluntatis. s3 dicit bone
voluntatis. glosa. hoc ē qui de cetero
ꝓponūt se abstinē a pctīs. et pro hijs
malis q̄ fecerūt digne satisfacē. illis
hōibus angeli optāt pacē. Et nō
q2 isti cantico ewangelico beat9 hy
lari9 addidit que sequunt'. sc3. laudam9
te. benedicim9 te. ₢c. Et anastaci9
papa īstituit ip̄m cātari in missa
dieb9 dnicis. et festiuis. q2 ē canticū
exultacōis 2 gaudij. Nō q2 omīs
creature natiuitatē xpi testificate
sunt. Primo creatura celestis q̄ os
tendit ei9 claritatē eternitatē. Unde
dicit crisostom9. Hora tūc circa solē
circul9 aure9 apparuit. In celo aūt
eternitatis designat'. que nec prin
cipiū habet nec finē. Manifesta
uit suā ptātē. Illud pz in stella q̄
magis ducatū pstitit. quia puer
de nouo creauit. Manifestauit ei9
cū p̄re et sp̄u sc̄o equalitatē. quia
tūc tres soles in oriente apparuerūt.
q̄ in vnū corp9 redacti sūt. Mani
festauit suā cū m̄re puritatē. Illud
patet in stella. que in forma puelle
puer tenētis in vlnis apparuit. Stel
le enī purissime sūt. Sc̄do testi
ficata ē xpi natiuitatē creatura ter
restris. Sicut pz in quatuor ele
mētis. Terra enī īduit nouā fe
cūditatē. q2 de vineis engaddi bal
samū p̄rupit miraculosē. Aer in
duit nouā claritatē. luce ij°. Clari
tas dei ₢c. Aqua īduit nouā sapo
ris dulcedinē. quia tūc fons aque
rome in oleū ē cōuersus. Ignis īduit
nouā v'tutē. q2 cū ignis sit combu
rere et illuminare. habuit v'tutē
illūīatiuā. et nō ꝯsūptiuā. hoc sig
natū ē. exodi iij°. in rubo q̄ arde
bat et nō ꝯburebat'. quia vera
v'go fuit sp̄u sc̄o īflāmata. s3 nul
lo igne ꝯcupiscēcie adusta. s3 illu
minatis. Tercio testificata est
creatura sensibilis. Nā bos 2 asin9
ip̄m suū dnm̄ cognouerūt. ysaie j°. c.
Cognouit bos possessorē suū. et asin9
p̄sepe dn̄i sui. sc3 ip̄m flexis genib9
adorauerūt. ysaie xliij°. Glorificabit
me bestia agri. et ꝯmestiōe feni sup
qd' puer iacebat abstinuerūt. Quar
to testificata ē creatura rōnalis. sicut
patet in cesare augusto qui tūc pub
licis p̄ntibus p mūdū fieri iussit. ro
manis debita dimisit. et vocari dn̄s
rennuit. Et q̄uis hoz significacōnē
nō īntelligeret. sp̄us tn̄ sc̄us intellexit.
Per h° enī sig'bat'r q2 xpo venienti
debem9 ꝓparare viā cordiū. et q2 de
bem9 dimitte pc̄ta. et q2 veniebat
iste qui erat n̄r dn̄s. Quinto
testificata ē creatura intellectualis. id ē
angeli xpi natiuitatē ₢c. Hic sciendū
q2 plura signa et miracula hodie le
gunt' ꝯtigisse. Primū signū q2 hodie
mira claritas pastorib9 visa ē. ut ia
sup dc̄m est. Sc̄dm̄ q2 tēplū pacis
fundit9 corruit. Rome enī ut testa
tur innocēci9 terci9. duodecim ānis
pax fuit. Igit' rōni tēplū pacis pul
cherrimū ꝯstituerūt. ubi statuā ro
muli posuerūt. Consulentes autem
appollinē quātū duraret. acceperūt
respōsū. quousq3 dū v'go pareret. h°
audientes. dixerūt. Ergo īeternū
durabit. Impossibile enī credebant
q2 v'go vnq3 pareret. Unde ī foribus
templi scripserūt hūc tytulū. Tem
plū pacis durās īeternū. S3 in ip̄a
nocte qua v'go peperit. tēplū fundit9
corruit. Ibi est mō eccīa sc̄e marie
noue. Terciū signū ē. s3m q2 testa
tur orosius. et innocēci9 terci9. q2
rome fons aque. in liquorē olei ver
sus ē. et erūpens usq3 ad tyberim p
fluxit. et tota illa die largissime
emanauit. Et ibi est mō eccīa sc̄e
marie t'ns tyberim. Ꝓphetauerat enī
sibilla. q2 qn̄ erūperet fons olei. nas
ceret' saluator mūdi. In quo notaba
tur īfusio grē sp̄italis. Quartum
signū ut dicit innocēci9 terci9 est.
Nā cū octauian9 imperator vniu
so orbi dicioni rōne subiugato. sena
tor'ibus placuiss3 ut ip̄m pro deo colē
vellet. prudens imperator īntelligens

se mortalem immortalitatis nomen sibi
noluit usurpare. Quod illorum verbo importu-
na instancia sibillam prophetissam aduo-
cat. scire volens per eius oracula si in mun-
do maior eo aliquis nasceretur. Cum
autem in die natiuitatis domini consilium super
hac re conuocasset. et sibilla in camera
imperatoris oraculis insisteret. in die
media. circulus aureus apparuit circa
solem. et in medio circuli virgo pul-
cherrima stans super aram. et filium
gestans in gremio. Tunc sibilla cesa-
ri hoc ostendit. Cum autem imperator
ad predictam visionem plurimum admi-
raretur. audiuit vocem dicentem. hec est
ara celi. Dixitque sibilla. hic puer
maior est te. et ideo ipsum adora. Eadem
ergo camera in honore sancte marie
dedicata est. vnde absque dubio dicitur
sancta maria ara celi. vbi nunc est ecclesia
fratrum minorum. Intelligens igitur impe-
rator quod hic puer maior se erat. ei
thura obtulit. et deus de cetero vocari
recusauit. ¶ Quintum signum est quia ho-
die tres soles in oriente apparuerunt.
qui paulatim in vnum corpus solare re-
dacti sunt. per quod significabatur quod fides
trini et vnius in proximo esset reseranda.
Vel quia natus erat ille in quo tria. scilicet
anima. caro. et deitas. in vna persona
conuenerunt. ¶ Sextum signum. Nam ipsa
natiuitatis nocte secundum aliquorum re-
lacionem vt ait Crisostomus. magis super
quendam montem orantibus. stella quedam
iuxta eos apparuit. que formam pue-
ri pulcherrimi habebat. et in ca-
pite eius crux splendebat. que magos
alloquens dixit. vt in iudeam pergerent.
et ibi natum puerum inuenirent. ¶ Sep-
timum signum. Nam in iudea imminente
tempore gracie. noua virtus data est aque
piscine probatice. vt corporales
morbos curaret. In quo significabatur
quod virtus regeneratiua esset aquis
in proximo conferenda. que omnes mor-
bos anime expulsaret. ¶ Octauum sig-
num. Nam in hac nocte vt testatur bar-
tholomeus in compilacione sua. vinee
engaddi que proferunt balsamum. floru-
erunt. fructum protulerunt. et liquorem dederunt.

Postilla super euangelium secunde misse. Rubrica. Tercia decima.

Pastores loquebantur ad inuicem
etc. Cum aliquis audit noua
magna et stupenda. feruenter anhe-
lat celerius percunctari eorum veritatem.
Vnde pastores audito hoc nouo
omnium nouorum nouissimo. videlicet de or-
tu saluatoris. non poterant exspec-
tare diem. sed nocte omnibus suis omissis.
festinant diligenter indagare rei ve-
ritatem. Et de hoc tractat presens euangelium.
Vnde dicit euangelista. Pastores lo-
quebantur ad inuicem. scilicet mutuo se ex-
citando postquam discessissent angeli
ab eis. Transeamus usque bethleem
et videamus hoc verbum quod factum est.
id est verbum carnem factum. factum inquam non
ab homine sed a deo. Vnde addit. quod dominus
fecit. id est tota trinitas. et ostendit
nobis per verba scilicet angeli. ¶ Sequitur
Et venerunt festinantes. et vehemen-
ti scilicet gaudio et desiderio videndi
infantem natum. Ex quo moraliter in-
struimur. si xpistum spiritualiter inuenire
velimus vt non simus pigri ad que-
rendum eum. Et inuenerunt mariam et
Ioseph et infantem positum in presepio.
¶ Nota quod xpistus inuenitur cum maria
virgine. et ioseph viro iusto. et in
presepio. Per quod docemur. quod qui vult in-
uenire xpistum. debet habere cordis
mundiciam. respectu sui. quod per mariam
virginem. iusticiam respectu proximi. quod
per ioseph. humilitatem ac reuerenciam
respectu dei. quod per humile presepe in-
nuitur. Et quia hoc eis pro signo datum
erat ab angelo. Ideo subditur. Viden-
tes autem cognouerunt de verbo hoc
quod dictum erat illis de puero hoc.
scilicet quod verum erat. Et omnes qui audie-
runt mirati sunt. scilicet de puero nato
et incarnacionis misterio. Et non
solum de hoc mirati sunt. sed eciam de
hiis que dicta erant a pastoribus ad
ipsos. scilicet de tanta attestacione
et facundia pastorum qui fingere
inaudita nescirent. sed simplici fa-
cundia vera predicarent vt dicit glo-
sa. ¶ Sequitur. Maria autem con-

overdachte
seruabat omnia verba hec conferens
in corde suo. Quia prudenter atten-
debat quomodo prophecie implebantur in pue-
ro nato. Et ista collacio erat ei val-
de delectabilis et toti ecclesie valde uti-
lis. Quia secundum quod dicit Jheronimus B.
in sermone de assumpcione beate virginis
ipsa post assensionem filii sui remansit
ad tempus in terris cum apostolis ut eos
plenius instrueret de verbo incarna-
to. de quo plenius erat docta per
spiritum sanctum et omnia familiarius vide-
rat et tractauerat. propter quod me-
lius exprimere poterat. Imitemur ergo
et nos fratres piam matrem domini. sic
in corde seruantes omnia verba et facta
saluatoris nostri. Beati enim qui audi-
unt verbum dei et custodiunt illud scri-
bitur luce. Discamus et taciturni- C.
tatem eius pro posse imitari. Nam ipsa
benedicta virgo in omni textu quatuor ewan-
geliorum non nisi quater loquens inue-
nitur. Primo quidem ad angelum. sed cum
eam allocutus fuisset iam semel et iterum.
Secundo ad elizabeth cum vox saluta-
cionis eius exultare johannem in utero
fecit. eamque magnificante maria
ipsa magis dominum magnificare ca-
rauit. Tercio vero ad filium cum esset
duodecim annorum quod ipsa et pater eius do-
lentes quesiuissent eum. Quarto
in nupciis ad eundem filium et minis-
tros nupciarum. Et ibi quoque sermo
certissimus index fuit mansuetudinis
ac verecundie virginalis. Aliorum
quippe verecundiam reputans suam. sus-
tinere non valuit. defectum vini dissimu-
lare non potuit. Hec beda in omelia
super ewangelium. Cum factus esset ihesus annorum
duodecim etc. Applica. Sequitur in D.
ewangelio. Et reuersi sunt pastores scilicet ad
custodiam gregis commissi. In quo
reputantur deuoti ut post contemplacio-
nem saluatoris reuertantur ad exercicium
actionis. In quo datur forma pasto-
ribus ecclesie. Ezechielis primo Animalia
ibant et reuertebantur. Glorificantes
et laudantes deum de beneficiis toti
mundo collato generaliter et eis specialiter
so. Ideo subditur. In omnibus que audie-
rant et viderant sicut dictum est ad illos

Sermo de natiuitate domini. xxiiij.

Ecce ewangelizo vobis gaudium
magnum quia natus est vobis ho-
die saluator. luce ii°. Fuit
hoc gaudium magnum quantum ad
quadruplicem dimensionem. Nam fuit altum
quia ad celos ascendit et angelos sic le-
tificauit quod celos reliquerunt et ad pas-
tores venientes suum eis gaudium retu-
lerunt. Fuit profundum quia in infernum des-
cendit et sanctos qui erant in limbo leti-
ficauit. ysaie ix°. Habitantibus in regio-
ne etc. Fuit longum quia iuit usque ad orientem
et sic magos letificauit quod sua regna
reliquerunt et ad puerum cucurrerunt. Fuit
eciam ad occidentem ubi augustum sic le-
tificauit quod ymagini vise thurem obtu-
lit. Fuit latum. Unde dicit angelus gaudium
magnum quod erit omni populo. et extenditur
ad futuros. Ambrosius. Hec est gloria
natiuitatis domini nostri ut in futurum tran-
seat ad predestinatos et in perpetuum ma-
neat ad deuotos. Summi quoniam ad magna
et insueta noua nuncianda solent mag-
ni et fidedigni nuncii destinari. Hic est
quod ad hanc nouam et amirabilem nouita-
tem nunciandam ambaciator seu nuncius
celestis id est angelus est transmissus. qui
sua legacione fideliter agens pasto-
ribus mira claritate gloriosus et splen-
didus apparuit. qui verbis prefatis mag-
num gaudium omni populo presenti et futuro nuncia-
uit dicens. Ecce ewangelizo etc. Pro A.
quo sciendum quod solent homines gaudere de
tribus. In ista gaudiosa nocte gauisus
est triplex populus. scilicet celestis. infernalis.
et terrestris. Primo solet esse gau- B.
dium de amissi recuperacione. Patet
hoc ex parabola centum ouium et unius
perdite et inuente. et decem dragmarum
et unius perdite et inuente. Unde sequitur.
Congratulamini michi quia inueni etc. luce
xv°. Ex hac racione gauisus est hodie
populus celestis. angeli videlicet in celo.
Nam ille natus est pro quo illorum ruina de-
buit instaurari. Unde subditur. Dico vobis
quia ita erit gaudium in celo etc. Unde
canitur hodie in sequencia. Gaudent in
hac die agmina angelorum celestia.
Quia erat dragma decima perdita
et inuenta etc. Hoc autem gaudium suum C.
hodie ostenderunt angeli in duobus
videlicet in nouo vestitu et in cantu.
In hiis enim duobus indiciis solent ho-
mines suum gaudium ostendere. In

vestitu quidē. q̄r ↄsuetudo ē in mag
nis festiuitatib9 vestimētis nouis in
dui. Sic angeli hodie vestimētis no
ue claritatis īduti sūt in quib9 appa
ruerāt. Olim em̄ q̄n apparuerāt patri
archis scʒ abraha. ysaac. et iacob. et
alijs. vestib9 ferialib9. scʒ in similitu
dine nr̄e īfirmitatis apparuerāt. s̄ ho
die p̄mo visi sūt in veste claritatis
in signū sui noui gaudij. In cantu
eciā. q̄r ista gaudiosa nocte nouam
cantilenā ↄposuerāt. q̄n nō solū vn9
angel9. s̄ tota multitudo milicie ce
lestis cū iubilo decātauit dicēs. Glā
B in excelsis deo ꝛc. Scd̄o solet esse
gaudiū de lu̅is visione. Cui primo.
Dulce lum̄ē et delcābile ē oculis vidē
solem. Vn̄ ait tobias v°. Quale m̄
gaudiū ē qui in tenebris sedeo ꝛ lu
me celi nō video. Ex hac racione ga
uisū ē hodie pp̄ls infernalis. anime
videlicʒ in lymbo. Vn̄ hac nocte ve
rificatū est illud ysaie ix°. Pp̄ls qui
ambulat in tenebris vidit lucē mag
C nā ꝛc. Tercio solʒ eē gaudiū de pro
lis emcione. et marie. ppter quā aliq̄
magni futuꝛ sperāt. Dicit de nati
uitate p̄cursoris dm̄ dicit. Erit em̄
magn9 corā dn̄o. et multi in natiuitate
ei9 gaudebūt. Et pt̄ poni ex̄m. Si
em̄ aliq̄ terra a pp̄lis depopulata ess̄.
et a tyrānis opp̄ssa. si heres nasceret̄
p q̄uē illa terra paci et libertati p̄s
tine restitui sperarēt. magnū gaudiū
in ei9 natiuitate ess̄. Sic ex hac rōne
hodie gauisū ē pp̄ls terrestris. hōi
nes scʒ in mūdo. Quia cū depopu
lata ess̄ regio hūani gn̄is. et a tyrā
nis demonib9 opp̄ssa. nat9 ē hodie
ille q̄uē dn̄s ↄstituit herede vniu̇soꝝ
p q̄uē fecit et secula. ut dicit ad he
breos i°. Vn̄ merito hodie hūmano
generi debʒ esse gaudiū magnū et
veꝝ. Quia scd̄m bn̄. sup cantica.
Illud ē veꝝ gaudiū. q̄d non de crea
turis. s̄ de creatore ↄcipit. Gauisi
sūt em̄ hoīes qui p̄cesserūt. ut abra
ha qui exultauit ut videret diē istū.
vidit et gauisū ē. Similiter et alij
sc̄i p̄res. Gauisi sūt eciā hoīes subse
cuti. Vn̄ ap̄ls. Gaudete in dn̄o semp.
Ad philippen̄ iiij°. Gauisi sūt eciam
p̄ntes. ut pastores cū videntes in
p̄sepio. Johānes ī vtero cū senciēs.
Magi ipm̄ in oriente p stellā cog
noscētes. q̄rentes. īuenientes. et
adorantes. Symeon ipm̄ amplex
ans. Anna p̄phetissa cū in templo
vidēs. Joseph pr̄ ei9 nutrici9. Et sup
istos omēs. gauisa ē mr̄ v̄go eum
pariēs. luce ij°. Exultauit sp̄us me9
ꝛc. Igit gaudeam9 et nos hodie
existentes. iuxta exhortacionē bt̄i
leonis p̄pe. in s̄mone hodierno. Sal
uator inq̄ nr̄. dilc̄issimi hodie nat9
ē gaudeam9. Neqʒ em̄ fas est locū
ibi esse tristicie. vbi natalis ē vite.
Ite de gaudio hui9 diei dicit Cassio
dor9 sup illud ps. Hec ē dies quā
fecit dn̄s. ꝛc. Licet de9 cūctos dies
creauit. singulariter tn̄ hūc diem
fecisse dicit. qui xp̄i dn̄i natiuitate
ↄsecratus ē. In quo merito exulta
ri ↄuenit et letari. q̄m in eo dya
bol9 ius p̄didit. et salutē mūdus
īuenit. Et ideo quidē gaudiū hodie ab
angelo nobis ē nūciatū verbis p
thēte assūptis. Ecce euāgelizo vo
bis gaudiū magnū. ꝛc. Sub s̄mo. K.

Ecce euāgelizo vobis gaudiū magnū ꝛc. Qua
liter autē hodie gaudē debe9
nobis insinuat bt̄us leo in s̄mone
hodierno sic inquiēs. Exultem9
in dn̄o dilc̄issimi et spiritali iocun
ditate letemur. q̄r illuxit dies re
dēpcionis noue r̄paracionis antique
felicitatis eterne. Dicit notanter
a spiritali iocūditate. P quo sciendū
q̄ triplex ē gaudiū. scʒ mūdiale.
b sp̄uale. et eternale. Gaudiū mū
diale radicaliter ortū habet ex reb9
in quib9 delectāt hoīes mūdani.
que ponūt p̄ma johānis scd̄o. Vbi
c cū dixiss̄ ap9. Nolite dilige mūdū
nec ea que in mūdo sūt. subiecit.
Quōm omē q̄d ē ī mūdo. aut ē ↄcu
piā carnis. aut ↄcupiā oculoꝝ. aut
supbia vite. In quib9 trib9 oīa delcā
bilia mūdi ↄprehendūt. Sub ↄcu
piscēcia carnis ↄphendūt omēs
carnales voluptates in cibis et po
tib9 et actib9 venereis. Sub con

concupiscencia oculorum comprehenduntur
omnia vicia cupiditatis et avaricie rerum
mundanarum que cum videntur oculis
concupiscuntur corde. videlicet auri. ar-
genti. gemme preciose. et cetera pulchra
in quibus homines delectantur. Sub
superbia vite que est appetitus inanis
glorie comprehenditur ambicio honoris et
dignitatum cum omnibus filiis inanis glo-
rie. Et hac triplici radice oritur
omne gaudium mundiale. Et ideo gaudium
karissimi non ab angelis nunciatur nobis
hodie. Non enim est gaudium salubre
et verum sed fallax et nocivum. Et ideo
nobis summo studio contempnendum. Et D.
hoc specialiter propter tria. Primo E.
quia ut dictum est non est verum et purum
gaudium sed falsum et tristicia permix-
tum. Proverbiorum xiiii. Risus dolore mis-
cebitur. Unde basilius in exameron.
Aspersa sunt gaudia seculi felle mul-
tiplicis amaritudinis. Et ideo pulchre
deducit venerabilis boecius in libro
de consolacione philosophie primus ad omnia tamen pre-
missa. ubi reprehendit quosdam an-
tiquos philosophos qui ex hiis tribus vel
alterutro eorum felicitatem posuerunt.
quidam in voluptatibus. quidam in di-
viciis. et quidam in honoribus. Si enim
gaudium tuum ponis in voluptatibus
corporis. harum appetencia plena est
anxietatibus. saciectas vero penitencie.
Multos denique morbos et dolores
afferunt corporibus. Et si quidem volup-
tates corporis beatos efficere possunt. ni-
chil cause est quin pecudes quoque beate esse
dicantur. quorum omnis intencio ad exple-
dum corporis lasciviam festinat. Si
gaudium tuum est in diviciis. contrariumque
congreges aurum argentum etc. numquam ava-
ricie sufficit. nec sollicitudo conservan-
di. nec metus amittendi mordere
desinit hic viventem. nec prosequitur
beneficii morientem. Si gaudium tuum
ponis in honoribus et dignitatibus. fal-
lax gloria hec vana. et non nisi quedam
inflacio aurium. que in reproborum con-
tagione sepe sordescit. quando videlicet
honoratur aliquis improbus et indignus.
et mutacione temporum splendere desinit.
Unde timor semper est admixtus ne digni-
tatem amittat. Secundo gaudium F.

mundiale contempnendum est quia expellit gau-
dium spirituale quod habetur de deo. Unde primo
johannis secundo. Si quis diligit mundum
non est caritas patris in eo. Super quo di-
cit beda. Unum cor diversos amores
non capit. similiter nec diversa gaudia sibi
invicem repugnancia. Gaudium enim mundia-
le et spirituale non se compaciuntur in uno cor-
de. sicut nec lux et tenebre in eodem
emisperio simul esse possunt. sed mutuo
se expellunt. Unde dicit bernardus. Si-
cut ignis et aqua simul esse non possunt. ita
delectaciones carnales et spirituales sese in-
vicem non compaciuntur. Item augustinus de verbis
domini sermone xxxviii. Si animus habet
unde delectetur extrinsecus. sine deliciis
manet intrinsecus. Mathei vi. Non potestis
deo servire et mamone. Tercio G.
gaudium mundiale contempnendum est quia
per hoc amittitur gaudium eternale. Huius
exemplum habemus in divite epulone qui cum
sepultus in infernum peteret guttam aque
etc. dictum est ei. Fili recordare quia
recepisti bona in vita tua etc. Ubi
dicit gregorius. Presencia gaudia sequuntur
perpetua lamenta. Nemo enim potest hic gau-
dere cum seculo et ibi regnare cum christo.
Ecce karissimi de hoc gaudio mundiali
dignum duxi vobis dicere pauca. ut cau-
ciores esse possitis hiis sacris diebus
ne inaniter gaudeatis sicut heu iam
multi faciunt. Iam enim plerique gulosius.
luxuriosius. et inaniter lecius se habent
quam in aliis diebus. sicut conqueritur
beatus bernardus sic inquiens. Proh dolor
ipsa inestimabilis dignacionis memoria
datur in occasionem carnis. ut videas
eos tanta sollicitudine diebus istis vesti-
menti gloriam querere. ciborum preparare deli-
cias. ac si ad hoc natus sit. ut in nativi-
tate sua hec et similia querat christus. et ibi
suscipiatur dignius. ubi hec accuracius
exhibentur etc. Abstineamus ergo fratres H.
ab hoc nocivo gaudio. Cogitemus quo-
modo christus in magna afflictione carnis. pau-
pertate et humilitate natus sit. et quod nichil
horum gaudiorum quesivit. Unde dicit ber-
nardus. Christus qui non fallitur elegit quod carni mo-
lestius est. id ergo melius. id utilius. et id
pocius eligendum. et quisquis aliud doceat
vel suadeat. ab eo tamquam a seductore est
cavendum. Secundum gaudium est gaudium
spirituale. Et hoc est gaudium quod nobis

hodie nunciatur ab angelo et quo gau-
dere debemus. Ad quod hortatur nos apostolus
I Gaudete in domino semper etc. Gaudium
spirituale potest dici gaudium quodlibet in
spiritu sancto quo gaudet animus in deo pro
K perceptis beneficiis vel promissis. Et
sciendum quod istud gaudium spirituale potest
accipi dupliciter. Primo modo generaliter
quando est generalis motus gaudij in spiritu sancto
ex intuitu beneficiorum dei et future glorie
ac bonitatis divine. Sicut cum quis ce-
perit cogitare quantum deus pro nobis
fecit. et in quantum nos dilexit. et specia-
liter quod in hac solempnitate carnem nos-
tram assumpsit. et nos ab eterna mor-
te redemit. et alia plura beneficia que
nobis contulit. ex hoc quodam gaudio
spirituali perfusus. deo laudes pro posse
reddit. et ad graciarum actiones omni
alacritate exurgit. Secundo istud
gaudium spirituale potest accipi specialiter.
Et istud gaudium est quedam mentis
hylaritas et confidencia bona ad deum
ex bono consciencie testimonio. reddens
hominem beniuolum. deuotum et feruidum
ad omnia agenda pro deo. et omnia que
dei sunt promouenda. Et ex illa confiden-
cia exurgit firma spes de futura
et eterna leticia possidenda. Et ista
spes facit eos mirabiliter letari et
gaudere. Unde interdum ex ista fiducia
ad deum que procedit ex puritate conscien-
cie. in sua meditacione seu eciam oracione
in tantum exardescit. quod pre nimia iocun-
ditate se iubilare incipit. sic quod seipsum
cohibere non valens. eciam inusitatos ges-
L tus vel voces erumpit. Simile legi-
tur in libro apum de quadam moniali
in partibus brabancie degenti. que cum de
iocunditate aliquid eterna et celestibus
gaudijs audiebat. rapiebatur in spiritu.
et cum ad horam paululum quieuisset. ica-
[?]sebat vultu. et clausis oculis tan-
tis vocibus iubilum emittebat. ut
nullum melos musicum posset eius dulce-
dini comparari. Et hic quidem sonus nulla
articulata voce penitus promebatur.
sed inter pectus et guttur armonia
illa mirabilis resonabat. Nec
mirum videatur tamen si ex magna hila-
ritate quam spiritus sanctus cordi infundit
aliquando quis erumpat in aliqua apta

hylaritatis indicia que abscondere non
valet. cum videmus aliquos sepe ex-
pulsa leuitate a risu et insolentibus
cachinnis non posse cohibere se. eciam
ubi pudor humanus imperat discipli-
na. Et eciam et humana tristicia ab-
orta. possit non fletum homo quamuis libe-
M ter vellet imperare. Tercium et vl-
timum gaudium est eternale. Et hoc eciam
nobis hodie verbis angeli est annuncia-
tum. Ex quo enim primus homo exulauit
a paradiso. non potuit sentire gau-
dium. Fruebatur namque gaudio cum esset
in delicijs paradisi. dum frueretur esu
N ligni vite. Sed electus inde vocauit
vxorem suam euam. quod nomen compositum
est ex tribus interiectionibus plangentis
siue dolentis. innuens nascituros
ex eua triplici ve subiacere. Ita
ut dicit bernardus. Triplici ve mor-
bo laborabat genus humanum. In prin-
cipio. In medio. In fine. Id est natiui-
tate. vita et morte. Natiuitas erat
inmunda. vita peruersa. et mors peri-
O losa. Et ideo dixit quidam. Ve michi
nascenti. ve nato. ve morienti. Ve m-
na sine ve. non viuit filius eue. Et
apocalipsis viij. Ve. ve. ve habitantibus
in terra. Non ergo potuit homo
gaudium sentire. nec ad gaudium per-
uenire celeste donec hodie nasceretur
qui nos a predictis miserijs eriperet.
et perpetue paci et gaudio restitueret.
Ad quod nunciandum gaudium hodie mis-
sus est angelus qui verba pro themate
presumpta locutus est ad pastores. Ecce
euangelizo vobis etc. Et nos tamen
vana gaudia mundi spernentes. iocun-
demur in hac solempnitate gaudio spi-
rituali. ut tandem ad gaudium eternale
peruenire mereamur. Quicumque enim
vult recipere consolacionem diuinam in presen-
ti. et gaudia sempiterna in futuro. necesse
est ut ipse vitet consolacionem mundanam.
et sit contentus diuinis et celestibus.
P Unde legitur exemplum. Domina quedam deuota
delicias seculi fugiens. frequenter se ora-
cionibus et deuocionibus mancipabat. et
specialiter circa infanciam christi afficie-
batur. Et sepe rogabat dominum ut sibi
dignaretur ostendere faciem puericie sue.
Et ecce in quodam festo natalis domini
christi ipsa sola in ecclesia orante. apparuit

puer pulcherrimus arridens ei. Ipsa
autem nesciens quis esset quesiuit ab
eo si sciret aue maria. Respondit
puer. Predic michi. Et fecit sic. Et
cum diceret. Et benedictus fructus uen-
tris tui. dixit puer. Ego sum ille. et
euanuit. Illa vero iubilando clama-
uit. Reuertere karissime puer. redi dilectissime.
per triginta non dies non cessans clamare.
Et ecce tricesima die venit Ihesus di-
cens. Veni ad me dilecta mea. quia de-
licias seculi fugisti. et in me delectata
fuisti. veni et utere deliciis quas tibi
preparaui. Illa statim expirans cum eo mi-
grauit in celum. Rogemus igitur dominum etc.

In die sancti stephani prothomartiris su-
per ewangelium postilla. Rubrica. xvj.

Ecce ego mitto ad vos prophe-
tas etc. Istud ewangelium scribitur
Mathei xxiij capitulo. In quo sanctus
ewangelista narrat quod Christus habuit
conflictum cum turbis iudeorum et princi-
pibus sacerdotum. et quod uocat eos esse
homicidas et filios homicidarum. Erant
enim ipsi pharizei et principes sacer-
dotum qui erant constituti super populum. su-
perbi et ypocrite simulantes se esse
sanctos. Et hoc faciebat ut essent in re-
uerencia et honore in populo. Dilata-
bat enim philacteria sua. et estuabat
superbia et ambicione dignitatis. ama-
bant primos recubitus in cenis. scilicet ra-
cione gule. quia ibi ponuntur fercula
meliora. et racione superbie. quia ibi
est locus honorabilior. Et ut sanctiores
viderentur. edificabant sepulchra
prophetarum et ornabant iustorum sepul-
chra. et dicebant. Certe si fuissemus
nos in diebus patrum nostrorum. non essemus
socii eorum in sanguine prophetarum. Sed
quia dominus noster Ihesus Christus corda eorum
cognoscebat esse plena inuidie. et
quod essent corruptores veritatis. et quod
eum persequerentur et discipulos eius. ostendebat
eos esse peiores et maiori
pena dignos quam patres eorum. Et dice-
bat ad illos ut scribit beatus ewange-
lista paulo ante ewangelium hodiernum. Vos
implete mensuram patrum vestrorum. hoc
est vos desideratis implere quod illi non
potuerunt. Illi occiderunt membra id est
prophetas. Vos desideratis occidere
ipsum caput et dominum prophetarum. Ser-

pentes venenum inuidie habentes. genimi-
na viperarum. quia venenum malicie a pa-
rentibus traxerunt. quomodo fugietis a iudicio
gehenne. Quasi diceret. Nullo modo.
Quia eritis in malicia obstinati. Et
quia non solum hanc penam eternam meruerunt
propter mortem Christi. sed eciam propter
occisionem apostolorum et discipulorum eius.
Propter hoc sequitur. et est ewangelium quod ho-
die summus. Ecce ego mitto ad vos
prophetas et sapientes. et scribas. Quia
in discipulis Christi multi habuerunt spiritum
propheticum. Sicut Iohannes ewangelista ut patet
in apocalipsi. et multi alii ut patet in ac-
tibus apostolorum. Aliqui eciam fuerunt
scribe. Sicut ewangeliste qui scripse-
runt ewangelia ad instructionem populi
christiani. Fuerunt eciam sapientes. quia
de diuinis et celestibus a deo sunt illumi-
nati. Et ex eis occidetis. quia iacobus
maior frater iohannis ab eis est occisus. Actuum xij.
Et beatus stephanus cuius hodie festum
colimus. Actuum vij. Et multi alii. et
crucifigetis. ut petrum et andream fratrem
eius et multos alios. et flagellabitis.
Hoc patet eciam in actibus apostolorum capitulo x.
vbi dicitur quod paulus et silas flagellis
cesi sunt. Et persequemini de ciuitate
in ciuitatem. patet hoc actuum xiij. vbi
dicitur quod iudei paulum et barnabam eiece-
runt de finibus suis. Sequitur. Vt veniat
super vos omnis sanguis iustus qui effu-
sus est super terram. a sanguine abel iusti
qui fuit a fratre caym per inuidiam occisus
in agro. usque ad sanguinem zacharie
filii barachie. Iste zacharias ut dicit
Ieronimus. non fuit pater iohannis baptiste.
sed fuit filius ioiade sacerdotis dei. qui
abscondit ioas inter templum dei ser-
uans propter ethalpiam impiissimam
reginam que tenebat regnum. et que iussit
interficere omnes filios ochosie regis.
Mortuo ioiada. successit ei filius eius
zacharias in ordine sacerdocii. Iste za-
charias cum videret ioas regem declina-
re a lege dei. frequenter eum arguebat.
in tantum. ut una die cum publice argueret
regem. iratus ipse rex precepit eum in por-
ticu domus domini lapidari. Certe iste
est zacharias de quo dominus testimonium
dedit iudeis. Sed contra hoc videtur
quod iste dicitur hic barachie filius. ille
autem dicitur ioiade filius. Ad quod respondet

heronimus. Et salvator voluit hic exprimere sanctitatem ioiade sacerdotis. Ideo vocavit eum barrachie filium. id est benedictum domini. sicut aliquando contingit quod aliquis liberalis hominem vocatur alexander. ad exprimendum eius liberalitatem. quamvis hoc non sit proprium nomen eius. Aliter posset dici quod ioiada fuit binominis. sicut pater david vocatur yesse et ysai. et multi alii in sacra scriptura. Salvator vero exprimit unum nomen eius aliud exprimitur paralipomenon xxiiii. Sequitur in textu. Amen id est fideliter dico vobis. veniet omnia ista super generacionem istam. id est super populum iudaicum. quia propter istius punitus est multiplicatur diversis temporibus. Considerandum est quod abel fuit homo simplex pastor ovium et illiteratus. zacharias autem fuit sacerdos et legisperitus. Per hos ergo duos intelliguntur omnes iusti ab eis occisi. Et est sensus. ut veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram. a sanguine abel iusti usque ad sanguinem zacharie. id est a sanguine iusti minimi usque ad sanguinem iusti maximi. Ierusalem ierusalem. Postquam dominus predixit eis penam eternalem. hic consequenter predicat eis penam temporalem. scilicet destructionem civitatis et templi. que facta est per titum et vespasianum in vindictam mortis christi xliiii anno a predicta passione. Dicit igitur ierusalem ierusalem. Alloquitur hic populum iudaicum sub nomine civitatis metropolitane. et hic est consuetus modus loquendi. hoc enim dicitur civitas facere quod populus habitans in ea facit. Et quod ierusalem geminatur a domino secundum crisostomum est signum valde miserentis et diligentis. quia previdit ruinam civitatis et templi. et plagam que per titum et vespasianum in vindictam mortis christi post eius passionem erant superventura. que occidis prophetas. id est consuevisti occidere. et lapidas eos qui ad te missi sunt. scilicet ad instructionem tuam. Sicut patet in prophetis antiquis. et in iohanne baptista qui fuerunt a iudeis occisi. Unde iiii regum xxi dicitur quod tempore manasses effusus est sanguis innocentis in ierusalem donec impleretur ad os.

quociens volui congregare sub cultu unius dei per fidem et caritatem filios tuos id est iudeos. quemadmodum congregat gallina pullos suos sub alas. Ponitur exemplum de gallina ad ostendendum affectum suum ad populum iudaicum. quia inter alias aves gallina videtur magis affici ad conservacionem et nutricionem pullorum. et noluisti. quia prophetas a deo missos. scilicet iohannem baptistam. et postea dominum nostrum ihesum christum contempserunt. propter quod subditur pena. Ecce relinquitur vobis domus vestra deserta. id est ipsum templum quod per romanos fuerat destructum. nec reedificabitur amplius. quia secundum quod dicitur danielis ix. usque in finem mundi perseverabit desolacio. Dico autem vobis. non me videbitis amodo. id est a tempore passionis christi que de proximo iminebat futura. quando hec dixit ista. donec dicatis. Benedictus qui venit in nomine domini. hoc erit quando apparebunt signa evidencia adventus eius ad iudicium. Tunc enim iudei qui tunc credituri erunt in christum in fine mundi laudabunt et confitebuntur dominum.

Sermo de sancto Stephano. Capitulum xvii

Positis autem genibus clamavit voce magna dicens. Domine ne statuas illis hoc peccatum. Actuum vii. Antequam de verbis premissis aliquid dicam. primo historiam passionis huius gloriosi prothomartiris stephani breviter percurram. Secundum quod patet in actibus apostolorum post ascensionem domini apostolis fidem ihesu christi predicantibus augebatur numerus christianorum. Multi enim omnibus venditis que habebant. ponebant precium ante pedes apostolorum. et de quo omnes vivebant. et vidue grece perciperent cibariis. et ministrabant mensis. Factum est autem murmur inter eos. Quia una quedam earum erant greci ex gentibus. et quedam ex iudeis. et non poterant bene concordare. Videbant enim greci ex gentibus quod vidue eorum in cotidiano ministerio contempnebantur. Quod dupliciter potest intelligi. Aut quia vidue eorum in ministerium omnino non admittebantur. aut quia pre ceteris in co-

cotidiano ministerio grauabantur. Et
ob ~~hoc~~ hanc causam murmurare
ceperunt contra grecos et iudeos.
Apostoli enim ut expedicius predicacioni
insisterent, viduis ministracionem com-
miserant. Sed videntes murmuracio-
nem ortam pro administracione viduarum,
volentes hoc murmur sedare, con-
gregata omni multitudine dixerunt:
Non est equum nos derelinquere verbum
dei et ministrare mensis. Glosa. Quia
meliora sunt fercula mentis quam da-
pes corporis. Considerate ergo fratres
viros ex vobis boni testimonii sep-
tem plenos spiritu sancto et sapiencia, quos
constituamus super hoc opus. Glosa.
ut ministrent vel ministrantibus pre-
sint. Nos vero oracioni et predicacioni
instantes erimus. Et placuit sermo
coram omni multitudine. Et elegerunt
septem diaconos, quorum beatus Stepha-
nus sanctior et maior extitit. Et
adduxerunt eos ~~ad~~ ante apostolos et in-
posuerunt super eos manus. Stephanus
autem plenus gracia et fortitudine facie-
bat prodigia et signa magna in populo,
sic quod multi videntes crediderunt in
Christum. Quod videntes iudei surrexe-
runt contra eum disputantes cum eo, ut
sic eum convincerent. Et non poterant re-
sistere sapiencie et spiritui sancto qui loque-
batur per os eius. Videntes igitur quod
eum disputacionibus vincere non pos-
sent, aliud falsum modum maligne ad-
versus sanctum virum cogitaverunt. Ducentes
enim eum ad concilium adducebant contra
eum duos falsos testes, qui eum de
quadruplici blasphemia, hoe hi spr-
ack of schempwort, accusabant,
scilicet de blasphemia contra deum, contra
moysen, contra legem, et contra taber-
naculum sive templum. Cum autem prin-
ceps sacerdotum interrogaret beatum
Stephanum an ista se ita haberent
que sibi falsi testes imposuerunt,
de omnibus hiis se per ordinem excusa-
bat. Et primo excusat se de blas-
phemia contra deum, dicens quod deus eorum
qui locutus fuit patribus et prophetis esset
deus glorie, id est gloriose dominus et dig-
ne glorificandus. Secundo excusat

se quod non esset locutus contra moysen blas-
phemiam, ipsum moysen multipliciter
commendando, et precipue a tribus, scilicet a
zeli fervore, quia percuciente hebreum egip-
cium interfecit. A miraculorum operacione
que in egipto et in deserto fecit. A dei
familiaritate, quia pluries cum deo fami-
liariter locutus sit. Tercio excusat
se de blasphemia que erat contra legem,
ipsam legem tripliciter commendando, scilicet
ex racione dantis, qui fuit deus. Ex
racione ministrantis, qui fuit moyses ta-
lis et tantus. Et racione finis, quia dat
vitam eternam. Quarto excusat
se de blasphemia contra tabernaculum
sive templum, dicens ipsum tabernaculum
quadrupliciter commendando, scilicet quod fuit
a deo fieri preceptum, in visione ostensum
a moyse confirmatum, et arche testimo-
nii contentivum. Templum autem dixit ta-
bernaculo successisse. Cumque hec loque-
retur, apparuit facies eius pulchra sicut
facies angeli. Videntes ergo iudei
quod nec isto modo eum superare valerent,
terciam modum assumunt, ut scilicet sal-
tem eum tormentis et suppliciis superarent.
Quod ut vidit beatus Stephanus, volens
preceptum domini de fraterna correctione
servare, increpavit eos dicens: Dura
cervice et incircumcisi cordibus et auribus,
vos semper spiritui sancto restitistis, sicut et pa-
tres vestri ita et vos. Quem prophetarum
non sunt persecuti patres vestri? Omnes
illos occiderunt qui prenunciabant de
adventu Christi. Cuius et vos nunc prodito-
res estis et homicide. Legem dei acce-
pistis et non custoditis. Audientes
autem hec nequaquam a malicia concepta
destiterunt, sed dissecabantur cordibus
suis et stridebant dentibus in eum. Ste-
phanus autem plenus spiritu sancto intuens in
celum vidit gloriam dei et Ihesum stantem
a dextris dei et ait: Ecce video celos
apertos et filium hominis stantem a dextris
virtutis dei. Exclamantes autem vo-
ce magna continuerunt aures suas.
Glosa. ne blasphemantem audirent.
Et impetum fecerunt unanimiter in
eum. Et eicientes eum extra civitatem
lapidabant. In hoc secundum legem se agere
arbitrantes, que lex blasphemiam

extra castra mandauerat lapidari. Et illi duo falsi testes qui in eum primo lapidem mitti debebant secundum legem dicentem. Primo manus testium lapidabit eum. deposuerunt vestimenta sua ne illius tactu coinquinarentur vel ut ad lapidandum expediciores redderentur secus pedes adolescentis qui vocabatur Saulus. Et postea vocatus est paulus. Et lapidabant stephanum invocantem et dicentem. Domine ihesu suscipe spiritum meum. Positis autem genibus clamabat voce magna dicens. Domine ne statuas illis hoc peccatum. Ecce mirabilem amorem sanctissimi martiris. Quia orando pro se stetit. sed orando pro suis lapidatoribus genua flexit. quasi plus oracionem quam pro illis faciebat cuperet exaudiri. quam illam que pro se fundebat. Et in hoc eciam martir christi christum ymitatus est. qui in passione sua pro se orauit dicens. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et pro suis crucifixoribus dicens. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Et cum hoc dixisset. obdormiuit in domino. Glosa. Pulchre dictum est obdormiuit et non mortuus est. quia obtulit sacrificium dilectionis. et obdormiuit in spe resurrectionis. Sanctus vero gamaliel et nycodemus qui erant pro christianis in omnibus conciliis iudeorum. sepelierunt eum in agro ipsius gamalielis. et fecerunt planctum magnum super eum. Plura vero miracula per ipsum facta sunt. Refert enim augustinus. beatum stephanum innumeris miraculis claruisse. et mortuos sex suscitasse. multosque varijs languoribus curasse. Item refert quod flores super altare beati stephani positi et ablati. super infirmos ponebantur et curabantur. Item quod quedam matrona diu infirmitate grauissima detenta. cum quendam iudeum consuleret. et ab eo anulum cum lapide quodam acciperet. ut eodem anulo cum corda ad nuda corporis cingeretur. et sic beneficio lapidis curaretur. hoc sibi valere nil conspiciens. ad ecclesiam beati stephani properauit. et oracione pro sanitate facta subito insoluta corda. et illeso anulo remanente. anulus in terram prosilijt. et continuo perfecte sanatam se sensit. Hec et alia require in passionali si placet. Facta est autem lapidacio beati stephani eodem anno quo dominus ascendit. in primo mense augusti. tercio die intrante. quo scilicet eius inuencio celebratur. Eius autem inuencio hac die dicitur extitisse. Festa autem mutata sunt ab ecclesia triplici de causa. Prima causa quia decuit ut natiuitati christi continuaretur natale stephani. qui primo pro christo martirium sustinuit. quod est nasci in celo. ut per hoc notaretur vna ex alia sequi. Secunda causa est ut christo sponso omnes sui comites adiungantur. Natus enim christus sponsus ecclesie in hunc mundum. tres sibi comites adiunxit. de quibus comitibus dicitur in canticis. Dilectus meus candidus et rubicundus. electus ex milibus. Candidus quo ad johannem ewangelistam preciosum confessorem. Rubicundus quantum ad stephanum prothomartirem. Electus ex milibus. quantum ad turbam innocentium virginalem. Tercia causa est ut sic eciam omnium martirum secundum gradum dignitatis insimul adunaretur. quorum quidem martirij causa christi natiuitas fuit. Est enim triplex martirium. Vnum voluntate et opere. Secundum voluntate et non opere. Tercium opere sed non voluntate. Primum in beato stephano. Secundum in beato johanne. Tercium fuit in innocentibus. Sic ergo breuiter audistis hystoriam passionis beati stephani. Sed iam restat aliquid dicere de verbis pro themate preassumptis. Sub primo rubrica xviij

Positis autem genibus et cetera. In quibus verbis beatus stephanus commendatur a tribus. scilicet ab humilitate quam habuit ad se ipsum. a deuocione quam habuit ad deum. et a dilectione quam habuit ad proximum. Humilitas ostenditur in hoc quod genua posuit. Deuocio in hoc quod clamauit. Dilectio in hoc quod pro inimicis orauit. Primum tangitur ibi. Positis autem genibus. Secundum ibi. Clamauit voce mag-

subprimo xviij

Terciu. Dne ne statuas. In his tribus imitemur beatum stephanum.
Primo dico quod in verbis premissis beatus stephanus commendatur ab
humilitate quam habuit. in hoc quod
dicitur. positis autem genibus. In quo
nature est valde ut eum sequamur. A.
Est enim humilitas fundamentum
omnium virtutum et bonorum operum. Omnis
namque structura virtutum et bo
norum operum sine hoc fundamento
subsistere non potest. Unde qui vult edi
ficium altum bonorum operum construere.
debet prius fundamentum vere humi
litatis ponere. Nam ut dicit Crisostomus.
Nemo celsitudinem bonorum operum
et virtutis construet. nisi prius ia
ciantur fundamenta vere humilitatis.
Item augustinus. Magnus vis esse incipe
a minimo. Cogitas fabricam erigere
celsitudinis. de fundamento cogita
humilitatis. Hec igitur virtus multum
diligenda est. quia valde gratos facit
homines esse deo ipsa humilitas. Teste
beato augustino qui dicit. Nichil nos
ita gratos deo efficit sicut humilitas.
Ipsa namque ad se trahit clemenciam
dei. Nam corda humilium ipse dominus
libenter inhabitat. Unde dicit Bern.
O felix humilitas que dei ad se tra
hit clemenciam. et eius ligat omnipote
nciam. Item dicit idem. Humilitas est re
gina virtutum. mors viciorum. nutrix
discipline. radix sciencie. religionis
vigor. virginitatis decor. spiritus sancti
receptaculum. trinitatis hospicium. No.
Huius ergo virtutis multiplicem
utilitatem sancti patres attendentes. summo
studio nisi sunt ipsam conservare. B.
Unde legitur in vitas patrum. Et quidam
senex in inferioribus heremi partibus
in spelunca commorabatur. cui quidam se
cularis religiosus ministrabat. Conti
git autem ut filius illius secularis infir
maretur. Qui multis precibus pos
tulabat senem ut veniret in domum suam
et faceret oracionem pro infante. Et
surgens senex ambulabat cum eo.
Ille autem precessit eum. et ingressus do
mum suam dixit. Venite in occursum
anachorite. Et illos cum senex vidisset
de longe egressos cum lampadibus. sensit
quod ad se venirent. Et statim despolians
se vestimenta sua. misit se in flumen. et
cepit se lavare stans nudus. Ille autem
qui ministrabat ei videns hoc erubuit. et
rogavit homines dicens. Revertimini. senex
enim noster sensum perdidit. Veniens autem ad
senem dixit ei. Abba quid hoc fecisti.
Omnes enim qui te viderunt dixerunt quia de
monium habet senex. Cui ille dixit. Et ego
volebam hoc audire. Sciendum vero No.
breviter quod octo sunt signa quibus homo
cognoscere potest an sit humilis. Humiles enim
dant insidias dyaboli. sicut pisciculi re
chia. Primum signum humilitatis est amor C.
humilium personarum. Eccli. xiii°. Omne animal
diligit sibi simile. Secundum. fuga altitudinis.
humilitas laudes fugit sicut venenum.
et sicut sagittas mellitas. Unde dicitur
proverbiorum xxix°. Homo qui blandis pe
dibus. fictis quia sermonibus loquitur amico
suo. rethe expandit pedibus eius. Christus
qui vere humilis erat. fugit volentes
eum capere in regem. Johannis vi°. Tercium
est amor proprie vilitatis. Bern. Vere hu
milis vilis vult reputari. non humilis predica
ri. gaudet de contemptu sui. Unde de hoc legitur D.
in libro dyalogorum beati gregorii. De quodam
sanctum viro qui constantinus dicebatur. quod
dixisset ei quidam quod nichil hominis haberet. Con
stantinus letus in amplexum eius ruit. eum quia
ex amore intimo constringere brachiis
cepit et osculari. magnasque gracias
agere. quod de se talia iudicasset dicens. Tu
solus es qui in me oculos apertos habuisti.
Quartum est humilia officia libenter
quis facit. De hoc exemplum habemus in abi
gail. primo regum xxv°. pro qua cum mi
sisset david ut eam duceret in uxorem.
ipsa ait. Ecce famula tua sit in ancilla
ut lavet pedes servorum domini mei. Exemplum
Christi qui lavit pedes discipulorum suorum.
Item legitur in vitas patrum quod quidam E.
senex perfectus virtutibus oravit dominum di
cens. Ostende michi domine quid sit perfectio
anime et sancta. Et cum requireret consilium
a quodam alio sene. ille respondit ei de
hoc per revelacionem. Vis facere quod ego dico
tibi. At ille. Volo. Et ille. Vade pasce
porcos. Et fecit sic. Et cum alii viderent
quod tantus pater pasceret porcos. dixerunt
quod factus esset fatuus. Et visa humilitate
eius. revocatus est ad locum suum. Quin

tu est si 9silio acquiescit. sicut hoc q alius 9silio nō acq̄escat ē signū supbie. Vn̄ dicit Gregorius de nō acquiescente 9silio. Si se meliorē inquit nō crederet. neq̄ q̄ cunctoꝝ 9silia sue deliberacioni postponeret. Sextū ē si 9tumelias vel eciā correpcionē libenter audit. Greg. Qui gloriā nō q̄rit. 9tumelia nō sentit. Idem. Nō timet 9fundi ī 9spectu hoīm. qui solū gl̄am q̄rit apud deū. Septimū est si secretū diligit. Supbi vero libenter sūt in
F publico ut se ostentat. Legitur in vitas patrum. Q᷑ fr̄ quidā interrogauit sene dicēs. Quid est humilitas. Respōdit senex. Qui vult eē humilis fugiat. eligēs taciturnitatē. Octauū ē si libenter obedit. Philipp secundo. Exinaniuit semetipm factus obediēs 2c. Qui enī humilis nō est. nō libenter obedit. Et sic patz de primo principali. Sedō btūs stephanus 9mēdatur a deuocioē quā habuit ad deū. In hoc q dicit. Clamauit voce magna. scz fundēdo orōnē ad deū. Et ista deuo
G cio nascit ex humilitate. Est namq̄ deuocio pius et humilis affectus ī deū. humilis ex sciencia p̄prie ifirmitatis. pius ex 9sideracione diuine clemēcie. Quod aūt dicit hic de btō stephano q clamauit voce magna. magis itelligēdū est rōne deuocionis 2
H affecti9 iteriorib. q̄ soni exteriorib. Ita ut dicit Criso9. Quociēs ī orōe sum9 positi. nō voce clamosa de9 ē orand9. s; 9sciā pura et recta placādus. q᷑ nō est vocis s; cordis auditor. Orans nichil nouū faciat. videlicz aliquos gestus nobiles q̄d aspiciant hoīnes. nec voce clamet. nec man9 expandet. nec oculos tollat ut notabilis fiat. Orō est enī quasi quoddā tributū spūale. q̄d aīa offert de visceribus suis. Quanto ergo gloriosior ē. tanto cautius s̄uanda. ne p̄pt hoīes videlicz vana gloria vilescat.
I hec Criso9. Nō aūt solū p̄pter vana gloria euitanda cū silencio est orandū. s; eciā p̄pter alias causas quas 9memorat Ciprian9 ita dicēs. Nō clamosa voce orem9. s; tacito corde p̄pter tria. Primo nam nō

vocis clamose ē auditor de9. s; magis cordis. Et ergo 9sciā pura. et recta in orōne est pulsanda. Sedō q secretas peticiones tuas nō oportet aliū scire nisi te 2 deū. Tercio q clamose orās. nō permittis alteꝝ iuxta te orare. hec Cyprianus. Vn̄ dicit dn̄s in ewo. Mathei vi°. Tu aūt cū oraueris. intra in cubiculū tuū. et clauso ostio ora
K prem tuū. Istud tn̄ itelligēdū ē q̄ntū est de lege cōi. Ita iterdū homo deuotus in orōne tanta deuocione icalescit. q se a vocibus. lacrimis. et aliis gestibus insolitis cohibere nō pt. Et ista 9tingunt diuersimode. Interdū ex vehemēti dolore pro pctīs. Interdū ex amore diuino quo tangitur. Interdū vero ex vehementi gaudio spūali. aut alias prout spūs scūs diuersimode opatur in hoīe scdm̄ singu
L loꝝ status saluandoꝝ. Pro quo sciendū q q̄muis multa sint deuocionū seu 9punctionū gña. pnt tn̄ in septē distingui vias. iuxta singulaꝝ affectionū varietates. Aut enī surgit deuocio ex timore. aut ex dolore. aut ex desiderio. aut ex 9passioē. aut ex gaudio. aut ex ammiracionis stupore. Primo dico deuocio seu 9punctio generatur ex timore. ut scz cū quis 9pungitur timore futuri supplicij. vel cū timz derelinqui p̄pter demeritū pctōꝝ suoꝝ dicēs deo. Ne reminiscaris dn̄e delicta mea. neq̄z vindictā sumas de pctīs meis. Sedō ex dolore. cū quis dolet se offendisse deū. et grām amisisse. Vel cū dolz se tā paruū pfecisse. et tam parui meriti se esse apud deū. et in tantis dei oculis displicere. Tercio ex desiderio. cū suspirat et anhelat ad grāꝝ virtute ampliorē. et ad familiaritatē dn̄e suauitatis. et ad xpi p̄nciam in celo. vel ad celestia scā desideria adimplenda. Quarto ex 9passione. ut xpo passo p̄ie 9patimur. et gladius ille aīam deo fidelem transfuerberat et vulnerat. qui marie matris eius ptransiuit aīam. Aut cū primoꝝ

a ex amore diuino

in modis. aut animarum periculis compati-
tur. et zelus domus dei. et iniurie
deo illate comedunt eam. nec finiunt
eam dormire sopno dissimulacionis
quin urit ad singulorum scandala.
et torquetur ad singulorum calami-
tates. ¶ Quinto ex amore divino.
cum recolit quam benigne secum egerit.
et quanta beneficia sibi indigno et
inmerito contulerit. Vel cum pensat
generalia beneficia omni humano generi
impensa. per incarnacionis et passio-
nis beneficia. et sacramenti altaris. et
spiritus sancti sacrosancta carismata. ¶ Sex-
to ex gaudio surgit devocio. cum homo
exultat in domino memor beneficiorum
eius. Vel cum in spe gracie eius confidit.
se esse de numero salvandorum. Vel gra-
tulatur et profectui proximorum. Vel ex-
ultacione spiritus congaudet glorie be-
atorum. ¶ Septimo ex admiracionis
stupore. cum illuminato intellectu fulgore
sapiencie. super magnitudine poten-
cie dei. profunditate sapiencie. et suavita-
te benignitatis eius. vel districtione
iudiciorum eius et gloria maiestatis
eius menti occurrerit. Et tali namque
in qua consideracione obstupescat animus
et pio quodam affectu erga deum ac-
cenditur et afficitur. Et tantum de secundo prin-
cipali. ¶ Tercio et ultimo in verbis m.
premissis beatus stephanus commendatur
a dileccione quam habuit ad proximum in
hoc quod pro inimicis oravit. Quod
tangitur cum dicit. Domine ne statuas etc.
In hoc enim maxima caritas. et excel-
lentissima commendatur in beato stepha-
no quod pro suis inimicis et persecuto-
ribus. qui ex nimia invidia ipsum
lapidabant. tota devocione orabat.
Hec autem dileccio demonstrat beatum ste-
phanum perfectum et forte discipulum
christi. eique similem. Ipse enim dominus in-
pendens in cruce oravit pro suis cru-
cifixoribus. Unde dicit Crisostomus. Nichil no.
est quod nos ita similem deo facit. sicut
malignis atque ledentibus esse placa-
bilem. ¶ Item augustinus. Si didiceris
orare pro inimico. ambulas in via
domini. Perfecte dileccionis est inimicos diligere
ut sint fratres. sic diliges inimicos ut
in societate tua vocentur. Magnifice-
tissime etiam bonitatis est ut tuum

+ et quam quod de natura divinitatis eius

inimicum diligas. et ei qui tibi malum
vult. et si facere non potes. saltem bonum velis.
atque facias cum possis. Hec augustinus. Item dicit
idem. Ego ad dileccionem ^ commoneo vos. quia ^ inimicorum
ad sanandum vulnera peccatorum nullum medi-
camentum esse cognosco. Hec ille. Item narra vincens
quod tale indulgenciam accipiet a domino. qualem
ipse proximo dederit. Unde dicit augustinus. Indig-
num est illi deum esse propicium. qui crudelis
est in proximum. Unde quicumque non dimit-
tit iniuriam proximo. cum orat oracionem do-
minicam. non solum non exaudit. sed eciam
maledictionem incurrit. Unde anastasius.
Si non dimittis iniuriam que tibi facta est.
non facis pro te oracionem. sed maledictionem
incurris. ¶ Quantum autem deo placet
iniuriam proximo dimittere. patet exemplo quod
scribitur in libro apum. ¶ Nobilis quidam n.
fratrem suum a quodam ignobili occisum
perdiderat. fugiente ergo de patria
occisore. contigit ut nobilis ille cum
multo comitatu peregre proficiscens. inpro-
vise soli in agro occurreret occisori. Qui
mox extracto gladio ut inimicum occi-
deret. ille statim in terram prostratus cla-
mavit. Miserere mei nobilissime vir
pro illo qui tui misertus et omnium. unum
dum istum sua morte redemit. Repente
nobilis animus in lacrimas resolutus.
illam quam extenderat retraxit manum.
Sed cum hoc ignavie ascriberetur a suis.
et iterum manum extenderet in prostratum.
iterato reus ob remissionem peccatorum
eius veniam petens. secundo manum deposuit
Tercio sed increpatus a suis. cum ipsum oc-
cidere diligencius intemptaret. et ille miser
ob evasionem angustie quam omnes extra
in extremo iudicio essent passuri ve-
niam peteret. Respondit nobilis. Et
ego tibi propter suis morte fratris indul-
geo. Nec mora. eadem die ut audiret
missam et genua coram ymagine
crucifixi tercio flecteret. visum est a quodam
sancto viro ad singulas genuflexiones
nobilis illius. crucifixus caput suum
humiliter inclinare. Tunc vir sanctus ille
qui solus hoc viderat. nobilem illum se-
orsum evocans quis esset interrogat. Et
ille miles inquit dicor in terra qua
natus sum. Et rursum ille. dicas inquit
karissime et nichil celes. in quo consideres
te magis divinam misericordiam meruisse. Tunc

miles. Peccator magis sum et seculo deditus.
In nullo proficio nisi forsitan hodie
veniam merui. Et hoc dicens quod actum est
retulit. Mox ille sanctus vir quod vidisset
exponens. ad actum vite melioris et me-
riti nobilem exhortatur. Rogemus ergo etc.

In festo sancti johannis ewangeliste super ewangelium postilla Capitulum xix^m.

Dixit ihesus petro. Sequere me
etc. Scribitur johannis ultimo.
Ut autem ut verba huius sancti ewa-
gelij melius intelligere possimus. utile
nobis est ut paulisper superiora ipsius
ewagelij attendamus. Legimus enim
circa hoc ewagelium. quod dominus noster post re-
surrectionem suam septem discipulis suis
apparuit ad mare tyberiadis. De
hac apparicione eciam habetur infra. hic
quinto capitulo xlvi in simone. Surrex-
it vero. in undecima apparicione. Inter quos
erant petrus et johannes. qui per totam noc-
tem in vanum laboraverant. et iussu domini in
dextram navigij rethe mittentes mul-
titudine piscium impleverant. Cum autem
venissent ad terram. iubente domino fdiscubue-
runt. prandio autem facto. dominus petrum tribus
vicibus interrogavit an eum diligeret.
beatus vero petrus tribus vicibus simul
manifestavit suum amorem quem habebat No
erga eum. propter hoc illi dictum est tribus
vicibus. Si diligis me. pasce oves me-
as. Id est animas fideles. Post hec vero
cum dominus multa in convivio diceret. Ad
ultimum surgens de convivio. Dixit pe-
tro. Sequere me. Et sic incipit ewa-
gelium hodiernum. Tunc petrus desiderans
implere iussionem eius. putavit primo
quod diceret de corporali gressu. et sta-
tim surrexerit et sequebatur eum. Sed
dominus de morte crucis dixit ei cum dix-
it. sequere me. Ac si diceret. Sicud ego
pacienter et pro tua redempcione supplicium
crucis subire non timui. Ita tu pro mei
nominis confessione crucem pati non formi-
des. Sequitur. Conversus petrus vidit
illum discipulum quem diligebat ihesus se-
quentem. quod ceperat ire post xpm sicut
petrus. qui et recubuit in cena super
pectus eius et dixit. Domine quis est qui
tradet te. Et hoc patet quod iste discipulus

fuit beatus johannes qui ista scripsit. Iste
enim in cena ultima recubuit super pectus
domini. Et cum diceret. unus ex vobis
traditurus est me. omnibus contristatis.
beatus johannes interrogavit dominum quis
ille esset. Et dominus dixit illi. Cui in-
tinxero panem etc. In illa hora bibit
sanctus johannes de fonte sapientie. Quia omnes
thesauri sapientie sunt absconditi in pec-
tore ihesu. Et propter hoc recubuit supra
pectus domini. quia alcius scripsit de di-
vinitate domini. Et notandum hic quod
hoc ewagelium in quo tangitur pre-
rogative ipsius. beatus johannes scribit de
seipso. non cum alicuius iactancie aut
vane glorie. sed tamquam expositor veritatis
ewagelice. Et ob suam magnam humi-
litatem. semper in ewangelio ubi de se aliquid
locutus est nomen suum omnino tacuit. In
quo et nos docuit super hoc vicium iac-
tancie fugere etc. Sequitur in ewangelio. Hunc
autem scilicet johannem cum vidisset petrus. eum
scilicet sequentem. dixit ihesu. Domine hic autem
quid. Postquam enim intellexerat petrus
suam passionem a domino predictam. voluit
scire de fratre qua morte moriturus
esset. Diligebat enim petrus beatum joha-
nnem speciali dileccione. Legitur namque in
ewagelio in pluribus locis tamquam
familiares simul conbinati. ceteris
discipulis dispersis. Affuerunt enim simul
xpo capto. Item ascenderunt simul in
templum. Actuum iij. Item missi sunt ad
samaritanos ut darent eis spiritum sanctum.
Actuum viij. Item in transfiguracione
etc. Sequitur. Dixit ei scilicet petro ihesus.
Sic eum volo manere donec veniam.
Occasione huius verbi dixerunt aliqui
quod iohannes non esset mortuus. sed cum enoch
et helya translatus in paradisum. Alij
autem dixerunt. quod in sepulchro suo ia-
ceret dormiens. ex hoc accipientes sig-
num. quod in sepulchro eius videbatur quedam
scaturicio manne per modum ebulicio-
nis surgere. Et dicunt quod hoc causatur
ex anhelitu ipsius. Veruntamen quod statutum
est hominibus semel mori. ut dicitur ad
hebreos ix°. Ideo dicunt ipsum circa
finem mundi pro xpo passurum. Propter
quod sequitur. donec veniam. scilicet in fine
mundi ad iudicium. Sed ista improbat
beatus augustinus per illud. Quia hoc quod

hic dicit a salvatore de johanne po
nitur tamquam privilegium seu beneficium spe
ciale sibi concessum. Secundum vero dicta
quorundam hoc non esse verum. Immo magis
esse ibi detrimentum. si tamen divina di
vina fruicione retardaretur. Propter
quod dicendum quod christus respondit ad verba
petri petentis eum habere socium in
martirio. aut scire volentis qua mor
te moriturus esset dicens. Sic eum volo
manere. Quasi diceret. Nolo eum mo
ri per martirium. sed volo ut sic permane
at donec veniam. non ad iudicium in fi
ne. sed ad vocandum eum ad gloriam ce
lestem de statu huius mundi. assumens
animam eius de corpore absque angustia
et dolore. Et hoc patet in legenda eius
ubi habetur quod christus apparuit ei circa
finem vite sue vocans eum ad gloriam.
Alia glosa. Donec veniam. id est donec
ecclesiastica pax fuerit firmata. Tunc
ducam illum per naturalem mortem ad perpetuam
gloriam. Quid ad te. quasi diceret.
nichil ad te. Quia ad petrum non per
tinebat scire quod deus ordinabat de
johanne in futuro. Unde dicebat ad dis
cipulos. Actuum primo. Non est vestrum
nosse tempora vel momenta etc. Sed tamen
pertinebat ad ipsum verbo christi prompte
et humiliter obedire. Ideo subditur.
Tu me sequere. Exiit ergo sermo
inter fratres scilicet discipulos. quod disci
pulus ille scilicet johannes non moritur. Hunc
enim intellectum conceperunt ex verbis christi
sed statim excludit ille intellectus cum
dicitur. Et non dixit ihesus non mo
ritur. sed sic eum volo manere donec
veniam assumens animam eius de cor
pore. Omnes enim alii discipuli de
hoc seculo exierunt per martirium. so
lus johannes naturali morte finivit
vitam suam. Et quamvis beatus johannes
martirium non sustinuit. ad eam tamen
promptitudinem habuit. Legimus enim
bibisse venenum. et missum in fer
ventis olei dolium. et missum in
exilium. ut patet in legenda. Et io
secundum beatum augustinum. libro de incep
cione et concupiscentia. Non est impar me
ritum pacientie in johanne qui passus
non est. et in petro qui passionem sus
tinuit etc. Sequitur. hic est discipu
lus ille scilicet johannes de quo dicens

immediate locutus est. qui testimonium per
hibet de hiis que vidit et audivit et scrip
sit hec. Et scimus quod verum est testimonium
eius. Beatus johannes in fine sui ewangelii tes
timonium perhibet veritatis de hiis que
scripsit. Ea enim convenientissime scribere
potuit que ipsis oculis suis vidit. Mo
dus enim antiquior erat quod illi scribe
rent historiam qui vidissent. Propter quod dica
tur historia ab hystoreo grece quod est
videre latine. Sermo de sancto johanne. C.

Conversus petrus vidit || etc.
illum discipulum quem diligebat
ihesus sequentem. Johannis ultimo.
Karissimi. Consueverunt reges et magni prin
cipes alicubi proficientes secum habere
nobiles milites. et secretarios famili
ares. Sic et dominus noster ihesus christus rex
regum et dominus dominancium in hac sancta
solempnitate sua qua serpem humilians
de excelso throno venit in terris fa
cere voluit. Sicut enim die hesterno
festum nobilissimi militis sui stephani
celebravimus. sic et hodie festum secre
tarii sui familiarissimi et predilecti
solempniter colimus. ad cuius recommen
dacionem ^ sunt verba prefati thematis. Con ^ supra
versus petrus etc. In quo sciendum quod
licet omnes generaliter vocantur amici christi
qui eius mandata custodiunt. Iuxta illud.
Johannis xiiii. Vos amici mei estis si fe
ceritis que ego precipio vobis. Singulari
ter tamen beatus iohannes dilectus describitur
a christo. Circa quam dilectionem christi ad io
hannem de duobus querere possumus. Primo
causam quare christus eum in tantum dilexit.
Secundo que fuerunt signa dilectionis que
christus iohanni ostendit. Circa primum scien A.
dum quod precipue tres fuerunt cause dilec
cionis christi ad johannem. Prima ipsius B.
iohannis puritas. Cum enim christus sit candor
lucis eterne et speculum sine macula
diligit puritatem et mundiciam. Proverbiorum
xxii. Qui diligit cordis mundiciam
habebit amicum regem. Quia igitur johannes
puritatem habuit. Perpetuus enim virgo
fuit. ideo a christo specialiter amari me
ruit. Unde dicit beda. Diligebat eum
scilicet johannem ihesus. quem speciali prero
gativa castitatis ampliori dilectione
fecerat dignum. quod electus a deo virgo
in evum permansit. De virginitate et de
quibus cautelis custodiri debet. Require

infra in sermone prudentes virgines de Ceci-
C lia. Secunda causa dileccionis fuit eius accele-
rata conversio. Ipse enim in iuventute conversus
fuit quod deo valde est gratum. Unde dicit
Iheremias Trenorum iii°. Bonum est viro cum
portaverit iugum domini ab adolescencia
sua. De hoc require super Nycolai sermone ii°
deus docuisti me etc. Et ideo conversio Joha-
nnis Christo fuit valde grata. Unde legitur
quod Johannem nubere volentem de nupciis
vocavit. volens eum in virginitate conser-
vari. Unde quia tunc dimisit dileccionem car-
nalem et secutus fuit Christum. Ideo ipsum plus
aliis apostolis dilexit. Et nos karissimi
exemplo huius sancti apostoli non differamus converti
ad dominum secundum quod ammonet nos sapiens.
Ecclesiastici quinto. sic inquiens. Ne tardes converti
ad dominum. et ne differas de die in diem.
D Pro quo sciendum quod specialiter qua-
tuor homines debent movere ad accele-
randam conversionem. Primum est incertitu-
E do mortis. Unde Luce xii°. Et vos estote
parati quia nescitis qua hora dominus ven-
turus sit. O fratres karissimi quot homines mor-
tui sunt qui bene proponebant se facturos pe-
nitenciam. et preoccupati morte non fecerunt
nec de cetero facient. Et ergo dicit Se-
neca. Nescis quo loco mors te expectet
ut expectat. Ideo tu eam omni loco expec-
ta. Iuvenes mortem habent a tergo. senes
ante oculos. et utraque timenda est. Unde
dicit Bernardus. Qui penitenti veniam spopon-
dit. vivendi in crastinum diem non promi-
F sit. Secundo debet homines movere ad acce-
lerandam conversionem. bonum quod inde pro-
venit. De quo bono dicitur Trenorum iii°.
Bonum est viro etc. ut supra. Qui enim mane
deo servire satagunt. perfectiores fiunt. et
paulatim consuetudine iocundius et levius
eciam quicquid pro Christo faciunt. que eis in incep-
cione quasi importabilia visa fuerunt. Sicut
pueris in principio molestum est addiscere.
adeo ut verberibus oporteat eos compelli.
postquam vero consueverunt. amore litterarum
patriam suam relinquunt. et multas pau-
pertates et molestias sustinent. ut ad-
discere possint. Sic bene vivere et deo ser-
vire quod primus est homini molestum. per assue-
tudinem fit homini iocundum. Item gracio-
sius est eorum servicium deo qui cito conver-
tuntur ad ipsum. Illi enim de puro et optimo
vite sue et quasi de flore et vigore
deo offerunt. qui ante tarde converti

volunt. quia feces deo reservant. Item
qui mane convertitur deo serviens certus
est certitudine spei de salute sua. Econ-
trario incertus moritur qui in fine pe-
no nitet. Unde Augustinus. Si quis positus
in ultima necessitate voluerit penitenciam
accipere. et accipit. fateor vobis.
non negamus ei quod petit. sed non pre-
sumimus quod bene hinc exit. Penitenciam
dare possumus. securitatem vero non.
Numquid dico dampnabitur. Sed nec
dico liberabitur. Si vis ergo a dubio
liberari. age penitenciam dum sanus es.
Si sic agis. dico tibi quod securus es
quia penitenciam egisti eo tempore quo peccare
potuisti. Si vis agere penitenciam quando iam
non potes. peccata tua te dimiserunt.
non tu illa. Patet ergo karissimi quam bonum
G sit ad deum mane converti. Tercio
debet homines movere ad acceleracionem
conversionis magnum periculum male con-
suetudinis. Difficulter enim aut rarissi-
me ad penitenciam redeunt. qui ad consue-
tudinem peccandi devenerunt. Unde dicitur
Iheremie xiii. Si mutare potest ethiops
pellem suam. corvus nigredinem suam.
aut pardus varietatem suam. et vos
poteritis benefacere cum didiceritis
male. Item dicit Basilius magnus.
Quod sicut homo dediscere materna
lingua non potest. sic nec vir longa
peccati consuetudine. Tanta est vis con-
suetudinis. ut quod homo consuevit facere
vigilans. quandoque eciam faciat dormiens.
et quod consuevit facere vivens. quandoque eciam
exemplum faciat moriens. Unde refertur de quo-
dam medico. cui debebatur tredecim libre
ad tres annos solvende. qui cum labo-
raret in extremis. et admoneretur
ut confiteretur et eukaristiam sumeret.
nichil aliud ab eo poterat extrahe-
re nisi tredecim libre ad tres annos
solvendas. et sic loquentes expiravit.
H Quarto debet homines movere ad
accelerandam conversionem. Quia qui
differt converti usque ad tempus mortis.
multa ad convertendum tunc inveniet
impedimenta. scilicet infirmitatem. et solli-
citudinem domus sue. et de disposicione
eius. tristiciam qua deprimitur quod cogi-
tat se separari et a vita et diviciis.
et alia multa que non permittunt hominem
cogitare de anima sua. Unde dicit Theo.
Cum infirmitate depresseris. nichil

aliud cogitare potes quam sentis. Et
augustinus. Mors urget. et peccata terret.
uxor et filii quos amavit ad se vo
cant. Et merito contricio vera sibi
tunc denegatur. iustumque est ut a deo
moriens ille contempnatur. qui eum contemp
sit vivens. Unde ysaie xxxiii. Ve qui
spernis. nonne et ipse sperneris.
Et johannes crisostomus. Hac animadversione
percutitur peccator impius. ut moriens
obliviscatur sui. qui dum viveret ob
litus est dei. Item bernardus. Nequaquam tunc
I. invenies penitenciam. qui modo aptum tempus
perdis. Item illo tempore scilicet mortis valde
difficiliter convertitur. quia tunc dyabolus
magis inpugnat hominem. sciens quia tunc
si eum amiserit. de cetero eum non recu
perabit. Unde genesis iii. dicit. Serpenti.
Tu insidiaberis calcaneo eius. In cal
caneo qui est extrema pars hominis. intel
ligitur finis vite. cui dyabolus maxime
insidiatur. Tunc enim summum studium et
laborem apponit ut hominem devincat.
Unde est magna fatuitas illorum qui
ita presumunt quod in morte convertantur.
et quod tunc dyabolum devincant cum ipse
K. melius preparatus est ad prelium. Unde de
hoc legitur exemplum. et scribit beda in ges
tis anglorum. Quod temporibus adriani
regis. erat in curia eiusdem regis
miles quidam robustus nobilis et totus
seculo deditus. qui numquam vel raro con
fiteri consuevit. hic cum infirmaretur
amonitus est a rege ut confiteretur.
Qui ait. Si modo confiterer. postquam
convaluero de infirmitate. deridebunt me
socii mei quod ex timore confessus sum.
Altera die similiter commonuit eum. et
ipse renuit. Tercia vice cum iam labo
raret in agone. venit rex et am
monuit eum ut confiteretur. Qui
ait. Nimis tarde est. cum sim iam iudi
catus et condempnatus. Modicum ante
introitum vestrum intraverunt hic duo
iuvenes speciosissimi habentes librum
pulcherrimum. aureis litteris scriptum
in quo legi omnia bona opera mea licet
pauca. Post hec venerunt duo ethio
pes nigerrimi. portantes maximum
librum in quo scripte erant omnes cogi
taciones mee. verba. opera. et negli
gencie. Et dixerunt demones ange
lis. Quid hic facitis. cum nichil in eo
iuris habeatis. Tunc angeli turbati re
cesserunt. Et nunc demones stant super me
unus ad caput et alius ad pedes habentes
gladios et scindunt me. et iam attigerunt
ad cor. Et hoc dicto. crepuit medius et
expiravit. Ex predictis igitur patet. quod
salubre et tutum sit ut cito et sine dila
cione convertamur ad dominum. sibique mane
serviamus. Ideoque beatum johannem ewange
listam in hoc sequamur. qui ut premissum
est domino a iuventute servivit. et vana mun
di gaudia reliquit. Quare eum plus ce
teris dilexit. Item de differentibus
agere penitenciam. Require infra magdale
ne. sermone Remittuntur etc. Tercia causa
quare xpus johannem dilexit. fuit ipsius
iohannis fervens dileccio. Ipse enim xpm fer
venter dilexit. Unde eum a xpi dileccione
nullus in hoc mundo poterat avertere.
Unde legitur quod post penthecosten divisis
apostolis in asiam est profectus. ubi multas
ecclesias fundavit. Domicianus igitur
imperator intelligens eius famam. volens eum
a xpi dileccione avertere. in dolium fervientis
olei ante portam latinam eum mitti iussit.
Ille autem exivit illesus. quia dileccio quam
habuit ad xpm. ignem olei in ipsum ex
tinxit. Videns autem imperator quod nec
sic a predicacione cessaret. nec eum a di
leccione xpi avertere posset. eum in pathmos
insulam misit in exilium. ubi apocalipsim
scripsit. Et sic patet primum principale. L.
Secundo videndum est que fuerint signa
dileccionis huius. Circa quod sciendum quod multa
fuerunt signa amoris que xpus beato johanni
ostendit. Primum signum ostendit et
consistit in familiaritatis ostensione.
Sicut illud xpus iohanni ostendit quando eum
super pectus recumbere fecit. O dileccio
admiranda. Johannes baptista inter natos
mulierum maior. non audet eum tangere
ipso iubente. Sed johannes ewangelista con
fisus de dileccione eius. in pectore ipsius
dormivit. et quis eum traditurus esset
interrogavit. Unde super hoc exclamat
petrus damiani. O mirabilem atque
incomparabilem virum. et in omni xpiane de
vocionis preconio preferendum. Tacet petrus
tacet clavicularius celi. omnes tacent. omnes
dubitant. et latenter inquirunt. non
quidem prolacione verborum. sed tantum nutibus
oculorum. Sed cum res diu sub ambigui
tate penderet. nec nodum quispiam

dubietatib absolueret. tandē johannis
patrocinium quer'. et sic ad rei dubie
noticia puenit. Secūdm signū dilec
cionis ↄsistit in donorꝫ largicioe. Istud
signū dns johāni ondit. qn maiore
thesaurū quē habuit scꝫ matrē glo
riosā suā sibi ↄmisit dicens. Ecce ma
ter tua. Tunc eni erat oblitꝰ de vulne
ribꝰ suis. cū mris et dilci iohānis re
cordabat'. Vn nō dixit ecce filiꝰ tuꝰ
uel ↄsanguineꝰ uel notꝰ tuꝰ. s ecce
filiꝰ tuꝰ. Eciā nō dixit. Ecce dnā
tua. qd quidē magnū essꝫ. si alicui
sic diceret'. s ecce mr tua. O quāta
et quā dulcia vba p tot tpa et col
loquia habuit. quia incrēm verbi eter
ni que cū plenꝰ ↄsterie potuit secū
habuit. Terciū signū ↄsistit in se
cretorꝫ reuelacioe. Et illud signū xps
iohāni ondit. cui secreta sua reuelauit.
Ipe eni interfuit secretis actibꝰ xpi.
sicut puelle suscitacioni mr ixº. et xpi
transfiguacoi. mr xviiº. Itē oronem
illā quā dns i mōte oliueti solꝰ ora
uit. hoibꝰ meruit ↄscribē. Itē religatꝰ
in exilio preciosū librū de secretis dei
qui apocalipsis dicit' scripsit. Item
ewangeliū suū p ceteris ewangelistis
subtiliꝰ scripsit. Ideoqꝫ p aquila signi
ficatꝰ ē. q alciꝰ volat omībꝰ aliis aui
bus. Alij naqꝫ ewangeliste figurati
sūt p aīalia in terra gradiencia. vi
delicꝫ p hoiem. vitulū. et leonem.
Johes vero p aquilā volantē. Unde
dicit augꝰ in libro de moribus ecclie.
Quot aquila tantā pspicacitatē
hꝫ in visu. q solē in tota sua oculis
irreuerberatis ītuet'. Sic et johanes
ↄtemplacionē aliorꝫ ewagelistarū
trāscendit. diuinitatē xpi pre cetis
limpidiꝰ speculando. et quātū possi
bile ē subtiliꝰ describendo dicens.
In pncipio erat vbū. ꝛc. Vn augꝰ.
Si paru alcius intonuisset. totꝰ mūdꝰ
cū capē nō potuissꝫ. Et q tam alte
de diuinitate scripsit p ceteris. ideo
nūc preteris maiori gloria potitur
in regno celorꝫ. Legit' in reuelacio
nibꝰ cuiꝰdā scē virgīs noīe mechtil
dis. q eidem scire cupienti q meri
ti btus iohes pro eo haberet. quod
ewāgeliū de xpi diuinitate alcius

sencies scripsissꝫ. hoc a deo rn̄sum
audiuit. In oībus sensibꝰ quādā
preminēciā p ceteris obtinet scis.
Oculi eiꝰ i accessibile lumē diuinita
tis clarius ītuent'. Aures eiꝰ dulce
fluēt susurriū dei subtiliꝰ ītelligē
do penetrāt. Os quoqꝫ et lingua
eiꝰ. ieffabilis sentit dulcedinis gus
tū. Tanteqꝫ suauitatis odor ex eiꝰ
naribꝰ spirat. q totū celū replet.
ita ut quilibꝫ scūs odorē johannis
suauiter senciat. Cor īsup eiꝰ
singulari deliciositate i diuinitatis
ardet amore. et volatu liberiore
diuine altitudinis archana puolat.
Quartū signū amoris q sibi
xps ondit. fuit potēcia miraculorꝫ.
Ipe naqꝫ habuit potestatē supra
demones. sup corpa. sup morte. sup
natās. et sup elemēta. Dico q
habuit potestatē sup demones.
et corpa que sanabat. Vn legit'
in eiꝰ legenda q tactu vestimē
ti sui demones ipellebant'. et ifir
mi sanabant'. Habuit eciā potes
tatē sup morte. q reuocatus de
exilio. drusianā sibi dilcām resus
citauit a morte. ꝛc. Recpe i legēda.
Habuit eciā potestatē sup natās.
q virgas et lapides i aurū et gē
mas ↄuertit ut legit' in legenda.
Itē habuit ptatem sup elemēta.
Vn legit'. cū ewāgeliū scribē de
beret. rogabat dnm q nullas aeris
molestias pateret'. Qd et factū ē.
Vn vsqꝫ hodie in eodē loco ut fer
tur nō pluit. nec ningit. nec vēti
sūt. Quintū signū amoris ↄ
sistit in sollicita visitacioe. Solēt
eni hoies et amici se ivicē visitārē.
Illud signū amoris xps ostendit
iohāni. qui i maiori necītate. scꝫ
in morte ipm visitauit. Recita p
ut habet' in legēda si placet. Sup
hoc aūt q in sepulchro eiꝰ māna
scaturire dicit'. petrꝰ damiani sic
exclamat in smone hodierno. Iam
ipe illud omīs digne miret' q in sepulchro
eiꝰ māna reperit'. et in terre spe
ci panis celi nō semel s cotidie
nascit'. Veniat ergo omēs nacoēs
gencū. et obstupescāt miraculum
omībꝰ vbiqꝫ seculis inauditum.

Veniat ergo et admirantes aspiciat
quod in sepulchro quod procul dubio do-
mus est vermium. panis nascatur angelorum.
Ecce quid meretur pudicicia virgina- C.
lis. Ecce quante magnitudinis inviolate
carnis integritas. Videte fratres mei con-
siderate. perpendite quam deliciarum incorrup-
cio habetur in celo. si cibum celi germinat in
sepulchro. Quantis illic honoribus
sublimatur beata virginitas. ubi nimirum
sola est gloria. si et in loco fetoris atque
putredinis tam est mirabiliter gloriosa.
Unde et si non audemus pleniter diffi-
nire. pium tamen est arbitrari, ut sicut
de beata dei genitrice creditur. ita et beatus
iohannes resurrexisse probabiliter as-
seritur. Quatenus sicut in virginea
fuerunt integritate principes. ita ni-
chilominus et in anticipata resurrec-
tione merito videantur equales. Nec
sit in resurrectione diversitas. quibus
tanta fuerat unanimitas conversacio-
nis in vita. Si enim beatissimi virgines isti
scilicet iohannes et maria nullatenus surrex-
issent. cur in eorum tumulis sepulta cada-
vera non iacerent. cum videlicet beatorum pe-
tri et pauli ceterorumque apostolorum ac mar-
tirum corpora suis quaeque ~~locis~~ noscantur
mausoleis tumulata. Hec petrus dami-
ani. **Sermo de eodem. C. xxi.**

Sicut mater unicum amat filium
ita te diligebam. ii regum i°.
Ista verba sunt david mortem
ionathe filii saul regis plangentis.
Hec eciam convenienter possunt esse verba
ihesu christi ad iohannem apostolum suum dilectis-
simum. Quantum autem iohannem christus dilex-
it in comparacione materni amoris
ad filium nobiliter ostenditur dicens. Si-
cut mater etc. Quod vero ipsum eciam fa- A.
miliarius et ardencius dilexit pre ceteris
apostolis et sanctis. In duobus evidenter inno-
tescit. Primo quod ipsum magnificavit et
extulit in officiis amorosis. Secundo quod
beatificavit cum beneficiis gloriosis. Cir- B.
ca primum nota. quod in hoc quod christus beatum
iohannem pre ceteris discipulis familia-
rius et ardencius dilexit. patet ex hoc
quod eum magnificavit et extulit in of-
ficiis amorosis. Fuit namque iohannes beatus
christi auricularius vel consiliarius familia-
rissimus. Secundo cubicularius seu came-
rarius fidelissimus. Tercio notarius seu
cancellarius prudentissimus et subtilissimus.
Quarto pincerna vel pocularius
excellentissimus. Primo dico beatus io- C.
hannes fuit consiliarius familiarissimus
in omnibus secretis et factis magnis ihesu
christi. Sicut patet in resuscitacione puelle.
Mt v°. Item in transfiguracione in monte ta-
bor. Mt ix°. Item in oracione instante eius
passione. Mt xiiij°. Sed singulariter
et signanter in ultima cena. ubi ad nu-
tum petri de tradicione quis esset. iohannes oc-
culte christum interrogavit de hoc. Itaque
cum recubuisset ille supra pectus ihesu. dicit
ei. Domine quis est qui tradet te. Respon-
det ille. Cui intinctum panem porrexero.
Et cum intinxisset panem. dedit iude. et
dixit ei. Quod facis. fac cicius. Ecce
patet iohannem esse consiliarium. Cum quod
in sinu ihesu. id est supra pectus ihesu recubuit
in cena. de quo bibit deitatis sciencie
tam. Cum quod ipse solus proditorem novit
in occulto. aliis vero incognitum. Unde
dicitur in ewangelio. Nemo scivit dis-
cumbencium. Sed utique iohannes per indicium in-
tincti panis scivit. Item secundo fuit D.
iohannes camerarius fidelissimus christi. quod
socius in pena et sequebatur eum ad cru-
cem. ubi christus matrem suam dulcissimam et
dilectam sibi commendavit. Unde dicit matri.
Mulier ecce filius tuus. Et ad discipu-
lum. Ecce mater tua. Et ex illa hora ac-
cepit eam discipulus in suam scilicet curam
et custodiam. De quo officio dicit Cri-
sostomus. Officina illa in qua verbum
caro factum est. diligenter a filio commen-
datur probato atque dilecto discipulo. Pu-
dor virgineus. trinitatis thalamus.
sanctimonie integritas assignatur
ut esset testis pudoris eius. et matri sui domini
minister devotus. Idem de eodem. Tu
sancte iohannes ad hoc electus es ut minis-
tres et obsequaris marie. ea dileccione
qua filius. ea obediencia qua discipulus. ea
subieccione qua minister et famulus.
Petro commendatur ecclesia sancta. tibi maria.
Illi tumultuosa negocia. tibi pacifica
et quieta. Illi atria. vestibulum et alta-
re sanguinum. tibi altare incensi et sancta
sanctorum. Est ergo maria suavissima et E.
odorifera apotheca. in qua confectum est
nobilissimum antidotum nostre ~~amare~~ re-
curacionis. Est eciam archa preciosissima
continens copiosum et magnum thesaurum
nostre redempcionis. Est eciam preterea delec-
tabilissimus thalamus. habens speciosum
sponsum nostrum dilectum. Est eciam pre-

ciosissimus thronus sustentans excelle-
tissimum regem et dominum nostrum glorifica-
F cionis. Tercio beatus johannes fuit
notarius subtilissimus. De hoc officio
dicitur johannis ultimo. Hic est discipulus
ille qui testimonium perhibet de hiis.
Glosa. hic apte ex officio designat
suam personam quia noluit designare ex
vocabulo. Item ex illo verbo. Erat unus
recumbencium ex discipulis. de se qua-
si de alio dicit ut gestarum rerum scrip-
tor non sui predicator. Notate er-
go quam profunda misteria de summa
trinitate scripsit in ewangelio. nec
non de sacramento. Quam utilia docu-
menta de caritate in suis epistolis et in ewangelio.
Quam iocunda et consolatoria privilegia
edidit in sua apocalipsi. Et hec omnia
scripsit de pectore christi. Unde glosa. In
pectore christi ihesu sunt omnes thesauri sa-
piencie absconditi super quod recubuit.
G Quarto beatus johannes fuit pincerna ex-
cellentissimus. Ipse enim de vase plenissimo.
id est de pectore christi scissio pocula
hausit dulcissima. Unde augustinus. Qui
enim super pectus domini in cena recubuit.
celestis haustum sapiencie ceteris excelle-
ncius de ipso dominici pectoris fonte po-
tavit. Et non solum ipse potavit. sed eci-
am toti mundo effluentissime propina-
vit. Unde cantat ecclesia sic. Inter illos
primitivos vinos veri fontis iohannes
exilijt. Toti mundo propinare nectar
illud salutare quod de throno prodijt.
Hic ergo patet ex officijs amorosis
iohanni in curia regis celestis commissis
quantum eum christus pre ceteris sanctis ex-
tulit et dilexit. Rogemus ergo dominum
nostrum ihesum christum per merita sancti iohannis
ewangeliste et dilecti discipuli. ut in
hac vita pie et sancte vivamus. ut in
eius dileccione veraciter maneamus.
H Nunc de beneficijs gloriosis sancto iohanni
a deo collatis restat dicendum. Primum
beneficium est quod dominus noster beatum johannem
a vanitate seculi evocavit. Secundum
quod ipsum in vite mundicia et sanctitate
conservavit. Tercium quod finem vite
mortalis eidem deus revelavit.
Quartum quod sanctus johannes in tranquil-
litate et pace sine merore vitam consu-
mavit. Et hec quatuor beneficia

christus iohanni contulit preter quatuor
officia superius dicta. Primum beneficium
dico quod dominus johanni contulit. est quod eum
de mundo vocavit. Unde jheronimus.
Hic est johannes ewangelista unus ex dis-
cipulis dei. qui virgo a deo est dilectus
et electus. quem de nupcijs vocavit
nubere volentem. Ideo thomas. Johanni da-
tur duplex testimonium virginitatis
a deo. primo quia pre ceteris dilectus
a deo dicitur. Secundo quia huic matrem
virginem pendens in cruce commenda-
vit. Secundum beneficium est quod ipsum in
pura virginitate inviolatum conserva-
vit. Unde de tanto beneficio beatus joha-
nnes gracias agens dixit christo in oracione.
Custodisti corpus meum ab omni pollu-
cione. et animam semper illuminasti. et non
reliquisti me. cum veni in exilium
et exirem. Item canit de eo ecclesia.
Diligebat autem eum ihesus etc. quia virgo
electus ab ipso. virgo in evum permansit.
Tercium beneficium est graciosum et
per tantum quod ihesus christus sancto iohanni finem
vite mortalis revelavit. De hoc
refertur in legenda sua. O quam tantum be-
neficium est scire vite sue exitum. Unde
ecclesiastes x°. Nescit homo finem suum etc. nisi
domino revelante. Quartum bene-
ficium admirabile et deliciosum est. quod
in pace et tranquillitate finierit
vitam. Quod beneficium certe christus filius
dei a patre suo celesti non accepit. quia
pati ipsum oportuit pro peccatis nostris.
luce ultimo. Oportuit christum pati etc.
Et omnes sancti passi sunt tormenta
et mortem. Unde petrus. Oportet nos
per multas tribulaciones intrare in regnum
celorum. Est ergo revera singulare
beneficium transire ex hoc mundo et non
sustinere penam mortis. Cum tamen dicat
sanctus gregorius. Mortis pena omnibus
pena est. Hic ille sanctus corporaliter
moriebatur. sed penam mortis non pa-
ciebatur. De hoc beneficio dicitur johannis
ultimo. Sic eum volo manere donec ve-
niam. Id est nolo eum per martirium vitam con-
summare. sed placida absolucione car-
nis expectare. Tunc enim veniam re-
cipiam eum in eterna beatitudine. Augustinus.
Non est intelligendum quod iohannes non est mor-
tuus in carne. sed quamquam non passus
est tamen ad ultimum in pace senium fini-

uit. Vere dignu͂ et iustu͂ fuit. ut
ille penā mortis nō sustineret. ne
amaritudinē. qr a corrupcione
pcti nichil gustaverat. et immunis
ab omi pcco fuit. Et de hoc dicit
theo9. Hic ē iohēs qui sciēs sup̄ue
nisse diem recessus sui. conuocatis
discipulis scz in epheso. p multa
signoꝝ experimeta. promitēs xpm.
descēdēs in fossu͂ sepulture sue lo
cu͂. facta oroē. positus ē ad patres su
os idē angelos. tam extraneus a
dolore mortis. q̄ a corrupcione
carnis īuenit᷑ alienus. hec ille. In
q̄ta ergo reuerēcia et laude ille
scūs a nobis sit habēdus in terris.
ptz ex officiis et bn̄ficiis a xpo
sibi specialiter ipensis in signu͂
vere dileccōis. Vn̄ p merita tam
multa et magna bti iohis. mater
ihu͂. et ei9 fili9 xps det nobis ut
leti perueniam9 ad iocūdā presenciam
dei patris. Amen. In circumcisione
dn̄i sup euangelium postilla. Luc. ij.

P(ostq̄) cōsūmati sūt dies
octo &c. Euangeliu͂ h°
scribit᷑ luce ij. In q°
quidē euā͂. breui quidē in lra͂. s͂
grandi in sn̄ia. tria mirē mira
bilia a seculis īaudita ponūtur.
Pria ille qui est eternus et itermi
nabilis. et nullo tp̄e clauditur. hodie
octo diez ēē describit᷑. Itē ille qui
ē impassibilis et idiminu͂.bilis.
et qui ē pri cōsubstancialis. ho
die patit᷑. et diminuit᷑. et circu
cidit᷑. Itē tercio ille qui ē ieffabi
lis. et a cui9 narratiōe deficiunt
lingue. noiat᷑. et nomē ei īponit᷑.
Et h° tangit᷑ in euā͂°. ptes pate
bunt in pcessu. Dicit ergo euā͂m.

Postq̄ cōsūmati sūt dies octo. A.
scz a die natiuitatis sue. hac em̄
etate īfantes circūcidebant᷑ scdm̄
legem. Vn̄ gen͂ xvij. Infans octo
diez circūcidetur in vobis. Ante
em̄ octauu͂ diē nō fiebat. ne esset
periculu͂ pp̄ter teneritudinē car
nis. nec differebat᷑ vlteri9 nisi
esset a casu. qm̄ dolor nimi9 fuisset
pp̄t᷑ corporis īfirmitatē. Semp
ergo fiebat octauo die natiuitatis
īfantis. etiā si illa esset sabbatum

ut dicit᷑ iohis vij°. Sequit᷑. vt circu
cideret᷑ puer. Circa hac circumsio
nē tria sūt cōsideranda. Primo quare
fuit īstituta. Scdo quib9 fuit data.
Tercio quare circūcidi voluit. Cir(ca) B.
p̄mu͂ sciendu͂. q̄ īstituta fuit pp̄ter
tria. Primo ad discernēdu͂ pplm̄
iudaicu͂ ab aliis nationib9. ut dicit᷑
gen͂ xvij°. et iohis iij. Scdo in re
mediu͂ originalis pcti. Tercio
ad repssionē carnalis cōcupiscēcie
que maxīe ardebat in iudeis. Cir(ca) C.
scdm̄ quib9 data fuit. sciēdu͂ q̄
p̄mo data fuit abrahe. et ipe eadē
die qua accepit mādatu͂ a deo cir
cūcidit se cu͂ esset nonagītanouē
annoꝝ. et filiu͂ suu͂ hysmahel. qui
tūc erat tredecī annoꝝ. omēs q̄ ver
naculos ei9 suos eadē die. ut legit᷑
gen͂ xvij°. Et p9 anni nato ysaac
illu͂ circūcidit octauo die vt dicit᷑
gen͂ xxi°. Omēs etiā masculi et se
mē ei9. et serui et hītantes cu͂ eis
tenebant᷑ circūcidi. Mulieres aūt
cu͂ a circūcisione illa essent libere.
nūq̄ tn͂ nisi circūcisis nubē debue
runt. Nulla aūt natio alia p̄ter iude
os subiciebat᷑ legi circūcisiōis et
sacrificiis quibusdā. Circa terciu͂ D.
sciendu͂. quare xps voluit circūcidi.
cu͂ nō esset legi subiectus. et careret
oī pcco. Ad hoc ratio. q̄ de h° plures
pnt assignari rōnes. Prima racio
ut ostēderet se esse de semine abra
he. cui erat p̄mo imposita circūci
sio. Scda. ut auferret iudeis cau
sam icredulitatis qua in eu͂ credē
nō deberent. qm̄ patrib9 eoꝝ esset dis
silis. Tercia ut legē veterē app
baret. q̄ ab ipso seruata fuit. mt
v°. Nō veni soluē legē. s͂ adīplere.
Quarta ut nobis humilitate et
obedienciā ostēderet. Quinta ut
hereticos cōfunderet qui dixerūt eu͂
nō verā carnē. s͂ fantasticā habuis
se. Sexta ut legi finē īponeret.
et legis oneris in se sustinēs. alios a
legis onē liberaret. scdm̄ illud. ga
lathas. iiij°. Misit de9 filiu͂ suu͂ in ter
ris. factum sub lege. ut eos qui sub le
ge erant redimeret. Septima ut

In circumcisione dn̄i sup euā͂m post me xxij

eciam edificaret. et in se qui est
lapis angularis utrumque parietem
scilicet populum iudaicum et gentilem unum
faceret. Ideo utrumque scilicet circumcisio
nem et baptismum suscepit. Octa
ua ut pro nobis sanguinem suum
non solum in etate virili. sed eciam in
infancia funderet. Notate ergo
hic quia cito bndecus puer cepit
hodie operari salutem nostram. et por
tare penam. fundens sanguinem suum
qui peccatum non fecit. Quam cito oste
dit nobis quare venit. O homo
si funderes tot lacrimas ad eius ho
norem pro peccatis tuis. quot ipse hodie
fudit guttas sanguinis pro tua salu
E te. Notandum vero est quod Christus san
guinem suum fudit pro nobis sexies.
Primo in circumcisione. et fuit nostre
redempcionis inicium. Secundo in oracione
et ostendit nostre redempcionis desiderium.
Tercio in flagellacione. et fuit
nostre redempcionis meritum. quia eius
liuore sanati sumus. Quarto in
coronacione. in signum regalis hono
ris. quo ipse coronat sanctos suos in
regno suo. Quinto in crucifixio
ne. et fuit nostre redempcionis precium.
Sexto in lateris apercione. et fuit
nostre redempcionis sacramentum. unde
exiuit sanguis baptismi. figurans
baptismo nos mundari. Nona
racio quare dominus noster circumcisus est.
est ut nos circumcidendos fore spiritualiter
demonstraret. De hoc require in sermone
septimo. Sequitur in euangelio. Vocatum est
nomen eius ihesus. Consuetudo enim
iudeorum erat. ut nomen infanti impo
neretur in circumcisione. sicut nunc
in baptismo. Neque enim aliquis dig
nus est vocari nomine antequam sit bap
F tisatus. Et notandum quod hoc nomen
ihesus conuenit Christo triplici racione.
Primo racione nature. Quia enim
ipse ex diuina natura erat salvator.
misterio dignum fuit ut sibi vendi
caret nomen salvatoris. Secundo ra
cione decencie. ut scilicet nomen conue
niat rei. Absurdum enim et ridiculo
sum esset. ut aliquis impotens diceretur
sampson. vel aliquis deformis et
turpis vocaretur absolon. aut aliquis

fatuus salomon. Sed qui nomen
congruit rei. tunc nomen est in homine
sicut gemma est in aureo anulo secundum
bernardum. Et quia Christus fuit
verus salvator. ideo decuit eum habere
nomen salvatoris. Tercio racione
G efficacie. Unde nota quod hoc nomen
ihesus habet multiplicem efficaciam
saluandi. Prima est quia saluat nos
ab insidiis dyaboli. Psalmus. Saluasti
nos de affligentibus nos. Et
iterum. In nomine tuo spernemus insur
gentes in nobis. Secunda est ut
saluat nos a peccatis. Matthei primo. Ipse
enim saluum faciet populum suum a peccatis
eorum. Tercia est quod saluat nos
a malis temptacionibus. Non enim
permittit nos temptari ultra id quod
possumus. Est enim hoc nomen ihesus
sicut tyriaca recepta. que expel
lit omne venenum temptacionis. Unde
marci ultimo. In nomine meo etc. Et
si mortiferum quid biberit. id est aliquid
mortalis temptacionis senserit. non
eis nocebit. Quarta est quod sal
uat nos a cunctis aduersitatibus. si
ue sit infirmitas corporalis. siue
spiritualis. que est ex carencia siue
debilitate virtutum. siue eciam tri
bulacio mundialis. Unde ad hec
omnia dicit. marci ultimo. In nomine
meo etc. Super egros manus impo
nent et bene habebunt. De effica
cia et virtute huius nominis patebit
eciam in sermone sequenti. Sequitur
in textu. Quod scilicet nomen ihesus. vocatum
est ab angelo priusquam in utero con
ciperetur. Ysaie lxij. Vocabit tibi
H nomen nouum quod os domini nominauit.
Notandum quod glosa tangit dupli
cem causam quare hoc nomen ab an
gelo vocatum est. Prima est quia non
decuit tam gloriosum nomen quod est super
omne nomen. primo ab hominibus appellari
neque ab eis afferri in mundum ut
dicit Origenes. Secunda est ne
I homo videretur huius nominis machi
nator. Et notandum eciam quod hoc
nomen ihesus vocatum est ter. Pri
mo ante eius concepcionem ab ange
lo. In annunciacione virginis. in textu

missa est. Secundo post eius concepcio
nem iterum ab angelo cum apparuit
in sompnis joseph dicens. Joseph
fili david noli timere etc. Mt primo.
Tercio postquam natus est in eius
circumcisione et tunc impositum est
ei nomen a parentibus ut hic. :.

Sermo de circumcisione domini. xxxiiij

Postquam consummati sunt dies oc
to ut circumcideretur puer
vocatum est nomen eius ihesus.
Luce ii°. In quibus verbis tria no
tantur propter que festiuitas hodi
erna celebratur. Primo propter
octauas natiuitatis domini cum dicit.
Postquam consummati sunt dies octo.
Secundo propter circumcisionem xpi secundum
humanitatem cum subiungitur. ut circum
cideretur puer. Tercio propter nominis
eius imposicionem seu publicacionem
cum subdit. vocatum est nomen eius ihesus.
Circa primum notandum quod dies ho
dierna merito solempnis habetur propter
octauas natiuitatis domini. Si enim sancti
stephani. johannis. et aliorum plurimorum
sanctorum octauas sancta mater ecclesia obser
uat. quanto magis saluatoris nostri
sancti sanctorum a quo omnes sanctitas habetur
octaue celeberrime obseruari debent.
Circa secundum est sciendum quod festum
hodiernum celebre habetur propter cir
cumcisionem domini. que secundum legem fiebat
pueris post dies octo. Quare hoc
fiebat. patet super in postillis. et causam
quare xps circumcidi voluit. Sed
tamen quam omnis xpi actio nostra est in
structio. ut dicit beatus gregorius. Et eci
am secundum augustinum in libro de vera
religione. Tota vita xpi in terris
per hominem quam gessit. disciplina mo
rum fuit. eius corporalis circumcisio
nostram signat spiritualem circumcisionem.
Ad quam nos hortatur apostolus
ad colossenses ii°. Circumcidimini non cir
cumcisione manu facta. sed in circumcisio
ne ihesu xpi. Exemplo igitur xpi
circumcidi debemus spiritualiter non
solum in uno membro. sed toto corpore.
quia a planta pedis usque ad verticem
capitis non est in nobis sanitas.
Notandum tamen quod specialiter quinque
sunt nobis circumcidenda. scilicet A.

cor. oculus. auris. lingua. et manus.
Primo cor circumcidendum est a
maculosis et maliciosis cogitacioni
bus. Ad quod hortatur jheremias iiii°.
Circumcidite prepucium cordis. scilicet ab iniqua
cogitacione et voluntate. ut cogitare
coram deo pertimescamus. quod coram hominibus
dicere uel facere erubescimus. Quia
sicut homines faciem. ita deus intuetur corda.
Secundo circumcidendi sunt oculi a las B.
ciuis nutibus et impudicis. seu vanis
aspectibus. Multi enim nequiciam et las
ciuiam nutibus oculorum ostendunt. Unde
dicit augustinus. Impudicus oculus impudici
cordis est nuncius. Et ob hanc causam
sancti patres valde solliciti fuerunt custodire
oculos. et mariem cum eos in publicum
exire necessitas compellebat. Unde legitur C.
in vitis patrum quod quidam presbyter aliquando
ascendit de heremo sichi ad episcopum
allexandrinum. et cum reuersus est
interrogauerunt eum fratres. Quomodo est
ciuitas. Ille autem dixit eis. Credite
michi fratres. ego ibi faciem nullius homi
nis vidi. nisi tantum episcopi. Illi autem audi
entes mirati sunt et dixerunt. Quis
putas factum est omnis multitudo. presbyter
vero respondit hesitantes dicens. Ex
torsi animo meo ne intuerer faciem hominis.
Ex qua relacione profecerunt fratres ut
custodiant se ab extollencia oculorum.
Tercio circumcidendi sunt aures D.
ab auditu detractionum et turpium
locutionum. Contra detractionum audi
tionem dicitur Proverbiorum. Cum detracto
ribus ne commiscearis. quoniam repente ve
niet perdicio eorum. Psalmus. Detrahentem
secreto proximo suo hunc persequebar.
Debemus eciam aures circumcidere ne in
turpi locucione et lasciuo cantu de
lectemur. Unde ecclesiasticus dicitur. Sepi aures
tuas spinis. et noli audire linguam
nequam. Igitur memoria illarum spinarum
que caput domini confoderunt aures nos
tras sepire debemus ne audiamus
nequam linguam. Id est linguam hominis turpi
ter loquentem aut cantantem. Item E.
circumcidere debemus aures a surda obtu
racione qua quidam audire nolunt veri
tatem et que de deo dicuntur. Actuum
vii°. Dura ceruice et incircumcisis cor

Sermo de circumcisione domini xxxiiii

dibꝰ et auribꝰ vos sẽ spiritui sc̄o
ex.m resistitis. Un̄ legit̃ ex.m. Rusticꝰ
quidā qui raro vel nūꝗ̄ voluit au
dire de deo. mortuꝰ ē. Cū aut̄ ad
ecc̄iam esſ̄ delatus. et sacerdos et
alij clerici officiū legēdo et canta
do circa corpꝰ facerent. ymago
crucifixi cepit obturare aures su
as. manibꝰ a cruce separatis. Quod
cū oēs circumstantes aspicerent mi
rabant. Tūc sacerdos ait ad ꝑplm.
Scitis q̄le signū est hoc. Vos scitis
ꝙ ille qui hic iacet. nūꝗ̄ voluit au
dire v̄bū dei. et io m̄o est in ma
nu dyaboli. Idcirco deꝰ obturauit
aures suas ne audiat preces quas
pro eo fundimꝰ. Et cessauerūt oēs
F ortue. Quarto lingua q̄ sicut
ait iacobꝰ inquietū ē malū et plena
veneno mortifero circūcidenda ē.
ne scꝫ ꝓferat turpiloquiū. dolū.
mendaciū. piuriū. adulacionē. de
traccione. derisionē. maledictionē.
murmuracionē. seu ociosū s̄monē.
Propter hoc monet ꝑps scs. Recedat
inꝗ̄ vetera de ore vr̄o. qr deꝰ sciaꝝ
dn̄s ē. et ipi ꝑparant cogitacōes.
Quasi diceret. vetera id ē mala
verba que veterascc̄ faciūt aīam.
recedat de ore vr̄o. qr dn̄s hc vin
dicabit. cui nō solū patent verba.
G sꝫ ecia cogitaciones hoim. Et
ꝑcipue kmi studeamꝰ lingua cir
cūcidē a multiloquio. Ita ut dicit
salomon. In multiloquio nō dee
peccm. Et iacobꝰ. Qui inꝗ̄ putat
se esse religiosū. nō refrenās lin
guā suā. huiꝰ vana ē religio.
H ex.m Scribit btūs greg. in dyalogo
de quadā feia multū deuota ꝛ sc̄a.
que tn̄ nimis lingua laxabat. se
pes amonita a ꝯfessoribꝰ ut de
sisteret a multiloquio. nichil cura
bat. Qua defūcta ꝓpter s̄citatē
eiꝰ sepulta fuit ante altare. Cus
tos vero ecc̄ie cū in media nocte
isisteret in oroibus in ecc̄ia. vidit
demones sepulchꝝ effodientes.
et ipam extrahere de sepulchro.
Et vnꝰ demon accedēs. linguā
eiꝰ cū forcipe ignito extraxit et

amputauit. Ipamꝗ̄ ꝑ mediū se
cantes. vnā ꝑte cremabat. altera
illesam reliquerunt. De mane aūt
custos narrās alijs q̄ viderat. i lo
co apparuit ꝯbustio ac si eadem
ibi corporeo igne fuisset ꝯsūpta.
Istud ꝯtigit per pccm lingue quā
corrigē noluit. nec cauit. Item
de m̄o loquendi et taciturnitate.
Require infra feria t̃cia penthec.
s̄mone vltio. Quinto circūcidē
de sūt manꝰ a tactu scꝫ lasciuo ꝛ
ipudico. a furto. a rapina. et ab
vsura. Itē ne aliquē ledamꝰ per
cuciendo. ꝛc. Adde que vis. Subs̄mo

Uocatū est nomē. Luc. xiiij.
eiꝰ ihūs. Circa terciū
sciendū ꝙ hodierna solep
nitas celebris habet̃ ꝓpter noīs
saluatoris nr̄i imposicionē. qđ
ē ihūs. Istud aūt nomē scdm̄ ꝓphe
tā venit de longinquo. hoc est de
remotis ptibꝰ. qr de ore dei prīs
primo processit. Et qđ ibi fuit
ab īicio et antiquū. hoc hodie
fcm̄ est nouū. ꝑ imposicionem
seu publicacionē. Hoc nomē
thesus constat ex quatuor lr̄is.
designantibꝰ quatuor virtutes.
q̄ ꝑfulcerūt in ꝑsona dn̄i nr̄i ihū
xpi. Quarū prima ē. I. que ad
modū regule ē directa. et io sig
nat virtutē iusticie de qua fuit
ꝯmendatꝰ xps in ysaia. Et erit
inꝗ̄ iusticia cingulū lumboꝝ eiꝰ.
loquēs de xpo ad l̄ram. ista aut
iusticia manifestabit ī die iudi
cij. Secūda lr̄a est. e. que est
clausa ad pte sinistrā. et aperta
ad dexteram. Et io designat vir
tutē rmc qua ꝑcludūt aduersa.
et largiūt̃ prospera nobis. ꝛc.
Tercia lr̄a est. s. que licet sit
alta. ē tn̄ ex pte iclinata. et io
designat virtutē hūilitatis qua
xps floruit. Dicente aplo ad phi
lippēses. humiliauit semetipm̄. ꝛc.
Quarta lr̄a est. v. que licꝫ sit
a pte iferiori clausa. est tn̄ a supe
riori aperta. et io designat vir
tutē paūptatis. que excludit oīa

terrestria · et appetit sola celestia
Qua virtute xps splenduit qui
dicebat in ewº · Vulpes foveas
hnt · et volucres nidos etc · Sexta
tercia lrā scz s · est in fine huius
nois gerata · per inclinacio capitis
no solu designat humilitate · sed eciā
obedienciā quā xps habuit singu
lariter · quia sicut e obediens no solu
deo patri · sed matri et ioseph quibus
erat subditus · Hoc aut bene
dcm nome quante virtutis sit
nemo mortaliu explicare sufficit · A.
Speciali tn virtute ei9 possumus
considerare in quatuor · Dat enī
primo hoc bndcm no9 ipm invo
cantib9 seu devote meditantib9
eterna dulcedine · Scdo in tribu
la fortitudine · Tercio infirmatib9 (nerone)
sanitate · Quarto de inimicis vic
toria · Primo hoc no9 ihs dico B.
dat ipm invocantib9 seu medita
tib9 internā dulcedine · Vn Bern ·
Jhesus e mel in ore · melos in aure ·
iubilus in corde · Ite idem · Jhesu
dulcis memoria · dans cordi vera
gaudia · sed sup mel et oia ei9 dul
cis presencia · Nil canit suavi9 audi
tur nil iocundi9 · nil cogitat dul
ci9 · quā ihes9 dei fili9 · Ite dicit
richard9 · Jhesus e nome dulce
sup ome delectabile · Et ite bern ·
Si scribas no sapit m nisi lege
ro ibi ihm · Si disputes aut co
feras no sapit m nisi sonuerit
ibi ihus · Dulcedinē huī9 nois
bn attendit btus paul9 aplus ·
qui frequenter hoc bndcm nome
pdicavit · et in eplis suis scripsit
Legit enī hoc no9 ihus in eplis
suis quingentis vicib9 nominasse
Quātu aut hoc no9 dilexerat
et invocaverat patz no solu in vi
ta sed ecia in morte · Na cū no9
ihu pdicasset p iudeā et greciā
tande venit romā · Et cū ibi pre
dicaret no9 ihu xpi apprehensus
a nerone iuss9 est decollari · Cuiqz
caput amputatu esset · cadens in
terrā ihs xps clara voce insonuit ·
et psilies ultra clamavit scdo ·

et prosiliens ad terciū locū clama
vit tercio ihs xps · In quib9 locis
mox tres fontes saliebant · Se C.
cundo hoc bndcm no9 dat ipm in
vocantib9 in tribulacione fortitu
dine · Vn Bern · Jhesus cibus e con
fortans · Tu no tociens confortaris ·
quociens recordaris · Quasi dice
ret · utiqz · Nullomo sci martires et
tenere virgines tantas penas
sustinuissent · nisi hoc benedcm
no9 ihs qd in ore et corde por
tabant eos confortasset · Unde legit
Actuū scdo de aplis qd cū no9
ihu xpi pdicaret · adducti sunt
ad consiliu · et flagellati · et prohi
biti ne amplius in hoc noīe pdicaret
Ibant aut a conspectu consilii · quoniam dig
ni habiti sunt pro noīe ihu contu
melia pati · Act · Multi iuvenes
et senes · virgines et mulieres ele
gerunt magis mori mille mortib9 ·
qz a confessione hui9 nois amove
ri · Vn paul9 Actuū xxi · Ego no
solu alligari sed ecia mori paratus
sum propter nome dni mei ihu xpi · D.
Item legit de sco ignacio · que
cū traian9 imperator plurib9 cre
di iussisset · et latera conbussisset · et
sup prunas ardentes ambulare
coegisset · inter tot tormentoru genera
numqz ab invocacione nois ihu cessa
re volebat · Quē cū tortores inq
rerent cur tociens hoc no9 invoca
ret replicaret · respondit · Quia cor
di meo inscriptū habeo · io ab invo
cacione ei9 cessare no possum · Post
morte aut ei9 · illi qui audierant
experire volentes · cor ei9 de cor
pore evellunt · et scindentes p me
diu · invenerunt in qualibz particula hoc
no9 ihs aureis lris scriptu · Et
propter hoc plurimi crediderunt in
deu · Tercio hoc bndcm nome E.
ihs infirmatib9 dat sanitate · Vn
ber · Ihs e medicina infirmantib9
tā in corpe quā in aīā · De primo
scz qd no9 ihs sanat egritudinem
corporalem · dicit marci ultimo ·
In noie meo demonia eicient etc.

Super egros manus imponent et bene
habebunt. Unde legitur Actuum iii. quod
claudus iacebat ante portam templi.
Et cum peteret elemosinam a petro
et iohanne. dixit petrus. In nomine ihesu
xpi nazareni surge et ambula.
Et sic factum est. Et cum petrus inter-
rogaretur a iudeis in qua potestate
hoc fecisset. respondit. quod in virtute
nominis ihesu xpi eum sanasset. Unde hoc
est nomen quod dedit cecis visum. surdis
auditum. claudis gressum. mortu-
is vitam. et dyaboli potestatem ab ob-
sessis corporibus virtus huius nominis
effugavit. Item non solum sanat in
corpore. sed eciam in anima. Actuum x.
Omnes prophete testimonium perhi-
bent remissionem peccatorum accipere
per nomen eius omnibus qui credunt in eum.
Verba sunt beati petri. Item prima io-
hannis ii. Scribo filioli mei quia remit-
tuntur vobis peccata per nomen eius. Item di-
cit beatus petrus Actuum iiii. Non est
aliud nomen sub celo datum hominibus
in quo oporteat nos salvos fieri.
Unde Bernardus. labitur quis in crimen. cur-
rit insuper ad laqueum mortis des-
perando. si invocet nomen vite scilicet ihesu
xpi. confestim respirabit ad vitam.
Psalmus. Propter nomen tuum domine propiciabe-
f ris peccato meo etc. Exemplum. In bithi-
nia erat quedam devota beghina
que in consuetudine habebat nomen
ihesu xpi sedule nominare. que tandem
per quendam iuvenem seducta est. Qui
cum eam derelinqueret. facta est publi-
ca meretrix plusquam duodecim annis.
Et quamvis peccatrix esset. ex consue-
tudine tamen hoc nomen ihesus xpus sedule
nominabat. Insuper in honore beate
virginis in festivitatibus ipsius a for-
nicacione se abstinebat. Contigit
autem quod in quadam vigilia purifi-
cacionis beate marie volens se con-
tinere. horreum cuiusdam viri intraret.
Et nunc obdormiens. videbatur sibi
quod duceretur ad iudicium. et vidit quod
quoddam templum beate virginis. et qui-
cumque ad hoc confugerat salvabatur.
quicumque autem non fugerat permissus

intrare proiciebatur in magnum
ignem. At ipsa confugiens ad templum.
quem cum intrare vellet occurrit ei
ihesus in ostio et reclusit eam. Tunc
illa clamare cepit sicut solita fu-
it ihesus xpus. Et precepit eam dominus
proici in ignem. Cumque projecta esset.
iterum clamavit ihesus xpus. Et cum in
igne torqueretur et illud nomen forti-
ter invocaret. dixit beata virgo ad
filium. O fili dulcissime. miserere
huius peccatricis. memorans quod nomen
tuum sedule invocare consuevit. et
quod festivitates meas honoravit.
Tunc filius mitigatus iussit eam
trahi de igne et dimitti. Mulier
autem in sompnis tantum fletum et cla-
morem fecerat. quod omnem familiam ex-
citaverat. Qui venientes inve-
nerunt eam exustam. ita quod totum cor-
pus eius fuit quasi carbo niger. Et
interrogata cur illic venisset. totam
seriem enarravit. Et sic in gratia per-
g manens. vitam in bono finivit.
Quarto hoc nomen ihesus dat inimicis de
victoriam. hoc bene signatum est primo
regum xvii. ubi dicebat david ad
golia. Tu venis ad me cum gladio
et hasta et clipeo. ego autem venio
ad te in nomine domini. Psalmus. In nomine
h tuo spernemus insurgentes in nobis.
Huius exemplum habemus in libro a-
pum. ubi narratur de quodam prin-
cipe imperii. qui cum peniteret de
peccatis. misit pro quodam monicho
ut sibi confessionem audiret et salu-
ti sue consuleret. Qui monachus
dum in via pernoctaret. de nocte au-
ditum est a suo comitatu ab eo scilicet
qui librum apum conscripsit quod alta
voce clamaret. Vindices ihesus fructus
ventris tui. Qui cum de mane de
hoc fuisset interrogatus. In consuetu-
dine inquit duxi multis annis.
ut in salutacione angelica nomen
ihesus addam. Hinc nocte ista factum
est. ut ille nequam humani generis inimi-
cus. saluti principis quem auditu-
rus sum invidens. strangulare me
voluit. et ego in solita salutacio-
nis voce pavidus exclamavi. Et

hec dicens abcessit. Ecce karissimi
audistis breviter quante utilita
tis et virtutis hoc vulgare nomen
ihesus existit. Et ideo tam dulci et pre
claro nomini summa reverencia est ex
hibenda. In cunctis eciam tribulacio
nibus et temptacionibus hoc salutare
nomen est invocandum. et cum auditur
aut nominatur cum summa devocione
et desiderio audiendum. sive aliquis
devocionis meditando. et eciam pau
lulum inclinando seu genu flectendo
De hoc enim legitur indulte sunt mag
ne indulgencie ut patet per hos versus. f.
Cum ihesus in missa quociens audis et
maria. Si flectis genua. dat jo
hannes tibi papa. Ob veniam scelerum vigin
ti nempe dierum. Item legi alibi quod johannes
xxij solum decem concessit. forte alii
superaddiderunt. Item docuit eciam sa
piencia in horologio discipulo.
ut ob reverenciam tanti nominis pro cus
todia periculi omni die diceret unum pa
ter noster. premittendo vel eciam subinferen
do hec verba. Vulgare nomen sit dulce nomen
domini nostri ihesu christi. et gloriose virginis
marie matris eius in eternum et ultra.
Theutonicum. Ghebenedijt sy die
suete name onses here ihesu christi.
der gloriosen maget marien siner
moder ewelicke en ummermeer.
Amen. Et de hoc eciam sunt indulgen
cie. Suadet eciam ibidem pro incitacio
ne maiori et divini amoris signo
sectum portare hoc nomen ihesus in veste
aut alias. Pro amplius pro nunc
non rogemus etc. In festo ephifanie
super ewangelium postilla. Rubrica xxv.

Cum natus esset ihesus in beth
lehem iude. Mathei ij. Solent
magne veneracionis loca
ab aligenigenis eciam lon
ge distantibus devote visitari. qui
ab indigenis et propinquis minus
frequentari curantur. Exempli gratia patet
hoc de apostolorum liminibus in rome. quo
pauci ytalicorum proficiscuntur. sed innume
ra multitudo populorum de ultramonta
nis partibus illuc confluit. Sic et
magi de remotis terre finibus ad
adorandum puerum ihesum venerunt.

et hij in quorum terra natus est eum
minime curaverunt. ymmo et contemp
serunt. et in eius morte crudelissime
sevierunt. Et de hoc est presens ewangelium
quod exponitur breviter sic divisione
pretermissa. Cum natus esset ihesus.
scilicet de virgine. In bethleem iude. Addi
tur iude ad distinctionem alterius beth
leem que est in tribu zabulon. Be a.
thleem interpretatur domus panis. propter
frugum habundanciam. ut dicit magister
in historijs. Merito dominus ergo vo
luit in ea nasci. qui ut ipse testatur
panis est vivus qui de celo descendit
Ipse enim est qui nos omnes reficit.
Sequitur. in diebus herodis regis. an
no scilicet regni sui tercio. Hic patet
prophecia impleta. que dicit genesis xlix
Non auferetur sceptrum de iuda. nec dux
de femore eius. donec veniat qui mit
tendus est. herodes enim erat aligeni
gena. et regnum fuit sibi datum a
romanis imperatoribus. Ecce magi b.
ab oriente venerunt iherosolimam
Nomina istorum latine fuerunt. Jaspar. mel
chior. balthasar. hebraice. Appollius.
Amerus. Damascus. Grece. Galga
lath. magalath. Sarachim. ut dicit
magister in historijs. Dicuntur autem
magi non a magica arte. sed a mag
nitudine sciencie. Magus enim perse
scriba ebraice. philosophus grece.
et sapiens dicitur latine. Et ideo dicti
sunt reges. quia in illo tempore philosophi sapientes
regnabant. Igitur videntes stellam
novam. cognoverunt per divinam inspi
racionem. quod illa erat quam dictum fuerat
per balaam. Orietur stella ex iacob.
et exurget homo ex israhel. et con
fringet omnes duces aligenige
narum etc. Et ideo statim moverunt se
de locis ut venirent ad adorandum
et venerandum puerum natum. et sequen
tes stellam venerunt in iudeam die ter
decima cum magno comitatu ut dicit
glosa. Sed quomodo in tam parvo tempore
venire potuerunt ab oriente usque ihe
rusalem que in meditullio mundi dicitur
esse sita. Dicendum secundum remigium
quod talis puer ad quem sperabat in

tam brevi spacio producere eos potuit. Vel secundum Ieronimum quod super dromedarios venerunt qui sunt animalia velocissima qui tantum currunt una die quantum equus tribus diebus. Nicolaus de Lyra dicit quod illa terra ubi habitabat Balaam non multum distabat a Iudea cuius successores fuerunt.

C. Ipsis autem Iudeam intrantibus stella divina disposicione disparuit ut necesse haberent venire ad civitatem regiam et ibi querere de Christo nato. Et hoc factum est duplici ratione. Primo propter ipsos magos ut qui prius fuerant commoniti celesti signo confirmarentur etiam ex prophetico dicto ex dictis hebraicorum rumore. Alia causa propter Christum ut eius nativitas in civitate regia nunciaretur et per consequens Iudei Christum non recipientes inexcusabiles haberentur. Per hoc etiam figurabatur quod fides Christi erat a gentilibus recipienda et a Iudeis pro maiori parte in infidelitate manentibus refutanda. Unde magi qui gentiles erant ipsum Christum devote quesiverunt et inventum adoraverunt. Sacerdotes autem Iudeorum Christum natum audientes per signum celeste in nullo moti sunt ad ipsum querendum et venerandum. Igitur cum isti magi venissent Iherusalem sollicite interrogaverunt de puero nato dicentes: Ubi est qui natus est rex Iudeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente et venimus adorare eum. Non interrogant an natus sit quia hoc credebant propter visionem stelle, sed ubi. Hiis verbis sicut dicit Remigius verum hominem, verum regem et verum deum confessi sunt. Verum hominem cum dixerunt: Ubi est qui natus est. Verum regem cum autem: rex Iudeorum. Verum deum cum subiungunt: Venimus adorare eum. Preceptum enim fuit ut nullus nisi solus deus adoraretur. Sequitur in ewangelio: Audiens autem Herodes rex scilicet evidens signum turbatus est. Nec mirum ut dicit Lyra quia alienigena erat et ideo timebat perdere regnum. Gregorius. Celi rege nato rex terre turbatus est quia nimirum altitudo terrena confunditur cum celsitudo celestis aperitur.

D. et ideo omnis Iherosolima cum illo. Et hoc triplici de causa. Primo quia impii gaudere nequeunt de adventu iusti. Secundo ut regi turbato adularentur per hoc quod similiter se turbatos ostenderent. Tercio quia sicut se ventis concurrentibus unda concutitur sic et regibus sese invicem contrariantibus populus conturbatur. Et ideo ex hoc timuerunt ne scilicet presente et futuro rege ad invicem certantibus ipsi perturbacionibus involverentur. Hec est ratio Crisostomi. Nicolaus de Lyra dicit quod hic accipitur pars pro toto scilicet omnis Iherosolima pro illa parte que favebat sibi. Sicut communiter dicitur quando maiores civitatis aliquid faciunt quod hoc tota civitas fecit. Sequitur: Et congregans scilicet Herodes omnes principes sacerdotum sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. Nicolaus de Lyra. Quia voluit Christum perdere volebat de loco nativitatis diligenter inquirere. Crisostomus hic obicit quare sciscitabatur de scripturis. Aut enim credebat scripturis aut non. Si non credebat, aut quid tunc interrogavit de scripturis quas vaniloquas credebat esse. Si credebat, quomodo credebat se posse interficere illum quem scripture regem esse dicebant futurum. Et respondet Crisostomus quod credebat se non perficere quia non de suo consilio gubernabatur sed vinculo dyaboli tenebatur alligatus. Sic secundum Crisostomum sunt omnes peccatores qui hoc ipsum quod credunt perfecte credere non permittuntur propter excecacionem inimici. Si enim perfecte crederent tunc perfecte viverent quasi post modicum transituri de hoc mundo, non quasi in eternum permansuri. Sequitur: At illi principes sacerdotum dixerunt scilicet ad Herodem: In Bethleem Iude. Sic enim scriptum est scilicet Michee quinto: Et tu Bethleem terra Iuda nequaquam minima es in principibus Iuda. Ex te enim exiet dux qui regat populum meum Israel. Translatio nostra habet sic: Et tu Bethleem Effrata parvula es in milibus Iuda. Ex te enim egredietur qui sit dominator in Israel. Et egressus eius ab inicio dierum

eternitatis. Et est sensus prophecie
secundum iheronimum Tu bethleem terra
iuda. vel effrata quod dicitur ad dis
tinctionem alterius bethleem ut dic
tum est supra. ut sis paruulus vicibus
inter milia ciuitatum iuda comparatiue.
tamen non es minima. quia ex te nascetur
magnus xpistus. qui erit dominator is
rahel etc. Et non secundum glosam.
quod ewangelista ponit verba sicut ab eis
dicta fuerunt. non quod series scripture
sic habeat. Sed querit quare
iudei verba prophecie mutauerunt.
quedam vero mutilauerunt. Ad hec
dicit Remigius. quod in hoc reprehenditur
eorum ignorancia. Aliter dicitur secundum
glosam. quod si non verba. veritatem tamen
sensus quodammodo ponunt ad maio
rem manifestacionem. ut herodi alie
nigene intellectum prophecie aperiret.
Sequitur. Tunc herodes clam vo
catis magis. Causa secundum nyco
laum de lyra. Cum herodes esset alieni
gena. non confidebat de iudeis. et ideo
voluit suum consilium eos latere. Didi
cit ab eis diligenter tempus stelle
que apparuit eis. ut per hoc tempus
natiuitatis pueri agnosceret. et
si ad eum non reuerterentur sciret
quid faceret. Et mittens eos in beth
leem. dixit. Ite et interrogate di
ligenter de puero. Non de rege. quia
nomen regis ei odiosum erat. Et cum
inueneritis renunciate michi. ut et ego
veniens adorem eum. Nycolaus de
lyra. Spondet falsum obsequium ut
eos facilius decipiat. et ad redeundum
ad ipsum inducat. Crisostomus. Deuo
cionem promittebat. sed gladium acue
bat. et maliciam cordis humili colore
depingebat. Talis est enim consuetu
do malignorum. quando aliquem in occul
to grauius ledere volunt. humilitatem
illi et amicicias fingunt. Sequitur.
Qui cum audissent regem. imperan
te de diligenti inquisicione et reditu.
abierunt. Crisostomus. Nichil mali suspi
cantes. Et non secundum Remigium. quod
isti magi audierunt herodem quantum
ad hoc quod quereret dominum. sed non quantum
ad hoc ut ad eum reuerterentur. Et
sicut bonos auditores qui bona

que audiunt a malis predicatoribus
faciunt. sed tamen opera illorum non imitantur.
Sequitur. Et ecce stella quam vide
rant in oriente antecedebat eos. usque
dum veniens staret supra ubi erat pu
er. De hac stella cuiusmodi fuerit
sunt tres opiniones. quas Remigius
ponit in originali. Quidam dicunt
fuisse spiritum sanctum. ut ille qui postmodum
descendit super dominum baptizatum in
specie columbe apparuit et magis
in specie stelle. Alii ut Crisostomus di
cunt quod fuit angelus. ut ipse qui ap
paruit pastoribus. apparuit et magis.
Sed ipsis pastoribus iudeis tamquam racione
utentibus. apparuit in forma racionali.
gentibus vero tamquam irracionabilibus in spe
cie irracionali. Alii dicunt quod verius
creditur. quod fuit stella de nouo creata.
que peracto suo misterio. rediit in pia
centem materiam. Ista autem stella
secundum fulgencium differebat ab aliis
in tribus. Primo in situ. quia non erat
localiter sita in firmamento. sed pen
debat in meditullio aeris propinqua terre.
quod notanter patet ex eo. quia alias
domum non discreuisset ubi erat splen
didior. Ideo inde patet quia splendorem
eius non poterat sol obscurare in me
ridie lucidissima. Secundo in motu. quia
precedebat magos more viatoris. non
enim mouebatur motu circulari. sed
quasi motu animali et processiuo. Tercio
in magnitudine. quia ut dicit ptholo
meus. quelibet stellarum firmamenti
visibilis nobis. maior est terra. For
te ista non fuit ultra quantitatem duorum
cubitorum uel trium. Sequitur. Viden
tes autem stellam supra magi. gauisi sunt
gaudio magno valde. Magis enim
gaudent homines de inuencione rei per
dite. quam possesse. Vel secundum Crisostomum.
quia spes eorum non erat decepta. sed
confirmata amplius. Et intrantes do
mum inuenerunt puerum cum maria matre
eius. Non dyademate coronatum. aut
in lecto aureo recumbentem. sed vix tuni
cam unam habentem. non ad ornatum cor
poris. sed ad tegimentum nuditatis.
Et procidentes super genua adora
uerunt eum. scilicet adoracione latrie. Et

ut dicit nycolaus de lyra. hoc cogno-
uerunt per diuinam reuelacionem. Cum enim
viderunt puerum pannis vilibus inuolutum
non loquentem etc. non est verisile quod talem
reuerenciam ei exhibuissent nisi in eo I
aliquid supra hominem cognouissent.
Et apertis thesauris suis obtulerunt
ei munera. Aurum thus et mirram.
Bernardus. Quid facitis o magi quid facitis
lactentem puerum adoratis. in tugurio
vili. in vilibus pannis. Ergo nunquid deus
est iste. Quid facitis quod aurum offer-
tis. Ergo nunquid rex est ipse. Et vbi
aula regia. vbi thronus. vbi curie
regalis frequencia. Nunquid aula est
stabulum. thronus presepium. curie fre-
quencia ioseph et maria. Isti insi-
pientes facti sunt ut sic fierent sapi-
entes. Hic possunt queri due questio-
nes. Primo generaliter quare isti ma-
gi christo munera obtulerunt. Secundo
G quare hec tria obtulerunt. Quan-
tum ad primum sciendum quod obtulerunt
propter quinque. Primo propter consuetu-
dinem arabum. qui cum quempiam ado-
rant. munera ei offerunt. Secundo ut
ostenderent eum esse deum qui dixit exo-
di xxiii°. Non apparebis in conspectu
meo vacuus. Tercio ut ondende-
rent se ab eo temporalia tenere. Quar-
to ut eius paupertati subuenirent.
Quinto ut ex discrecione mu-
nerum demonstrarent condicionem suscipien-
tis. Quia qualis est vnusquisque ta-
lium munerum dignus est. Quan-
H tum ad secundum quare hec tria obtule-
runt. racio assignatur literalis secundum glo-
sam. quod arabes in sua regione ha-
bundant hiis. scilicet auro et thure.
et diuersis generibus aromatum. et ipsi
talia consueuerunt offerre. Sed
melius dicitur secundum eandem glosam.
quod diuina inspiracione sic est factum
propter misticam significacionem. quia
et si tunc non intelligebant magi. tamen
ut dicit Crisostomus. gracia que illos
hec omnia facere hortabatur. ipsa or-
dinauit vniuersa. Et sciendum quod
secundum remigium. et nycolaum de lyra.
et alios doctores quod plures. non

singuli singula obtulerunt ut qui-
dam arbitrantur. Iuxta illud. Iasper
fert mirram. thus melchior. baltha-
zar aurum. Sed quilibet eorum hec tria
obtulit. Hoc autem mistice assig-
nantur horum trium munerum. Prima
secundum gregorium. quod per hec tria assigna-
tur regia potestas. diuina magestas.
et humana mortalitas. Aurum enim
ad tributum. thus ad sacrificium.
mirra ad sepulturam pertinet mor-
tuorum. Hec enim tria magi cogno-
uerunt de ipso. Vnde dixerunt de ipso
supra. vbi est qui natus est. ecce humani-
tas. rex iudeorum. ecce regia potestas.
Venimus adorare eum. ecce diuinitas.
Alia racio. quod per hec tria signi-
tur tria que erant in christo. scilicet diui-
nitas preciosissima que per aurum intelli-
gitur. quod est preciosius omnibus metal-
lis. Anima deuotissima que per thus in-
telligitur quod oracionem et deuocionem
significat. psalmus. Dirigatur oracio mea sicut
incensum etc. Et caro mundissima ab
omni incorrupcione integra. que per
mirram que a corrupcione conseruat
designatur. Tercio vero secundum ber-
nardum. quod aurum virgini obtulerunt
propter inopie subleuacionem. thus
propter stabuli fetorem. mirram propter
membrorum pueri consolidacionem.
Item quarto propter nostram erudicionem.
ut scilicet nos exemplo horum mago-
rum hec dona puero spiritualiter of-
feramus. Qualiter hoc facere debe-
mus patet in sermone sequenti. Sequitur in
ewangelio. Et responso accepto in sompnis per
ipsum deum secundum glosam. vel per ange-
lum secundum Crisostomum. ne redirent ad he-
rodem per aliam viam reuersi sunt in re-
gionem suam. Nycolaus de lyra. Quia
descenderunt ad mare et inde per
nauem transfretantes in tharsis ab-
ierunt. propter quod herodes iratus pos-
tea naues tharsis incendit. secundum
quod fuerat prophetatum per dauid. In spi-
ritu vehementi conteres naues thar-
sis. Queritur quare puer non lo-
quebatur ad eos. Respondit glosa. Ne
diuinitas ante tempus enclaresceret. et ut ve-
ram humanitas haberetur. Moraliter
hic datur nobis intelligi in qui re-

licto herode id est diabolo ad ihesum
confugimus ad ipsum redire spernamus.

Sermo in epiphania domini. Auctoritas xxvj.

Intrantes domum invenerunt puer-
um cum maria matre eius. Et procidentes
adoraverunt eum. Et apertis thesau-
ris suis obtulerunt ei munera.
Aurum thus et mirram. Math. ij°.
Veneranda nobis karissimi illuxit no-
bis sollempnitas omni devocione
recolenda in qua sancta mater ecclesia
non solum unum sicut in pluribus fes-
tis sed quatuor recolit miracula a.
omni veneracione digna. et ob hanc
causam quadruplici nomine nuncupatur.
Hodie namque peractis a nativitate
tredecim diebus magi gentiles ad
Christum stella duce venerunt. et ei mu-
nera preciosa obtulerunt. Et ideo dicitur
epiphania ab epy quod est supra et pha-
nos apparicio. quia desursum stella
apparuit. Vel quia ipse Christus per stellam
que desuper visa est magis verus
deus demonstratus est. Hodie eciam
revolutis xxix annis cum iam annum
tricesimum attigisset quia habebat vi-
ginti novem et tredecim dies. Erat
enim incipiens quasi annorum xxx
ut dicit lucas. vel ut dicit Beda
xxx plenos. quod et romana ecclesia te-
nere asserit. tunc in iordane bap-
tizatus est. Et ideo vocatur theophania
a theos quod est deus. et phanos ap-
paricio. quia ibi sancta trinitas apparu-
it. pater in voce. filius in carne. spiritus
sanctus in specie columbe. Et ob hanc
causam hec dies valde solempnis est.
Dominus enim hodie qui peccatum non fe-
cit. dignatus est a iohanne baptizari
ut nobis baptisma consecraret
quo abluimur ab omnibus peccatis. Ubi
eciam misterium sancte trinitatis perfecte
iohanni revelatum est. quod numquam antea
factum est nisi sub figura et umbra-
tice. Iste hodie revoluto post hoc
uno anno cum esset xxx vel xxxj anno-
rum et tredecim dierum cum discipu-
lis invitatus venit ad nupcias.
ubi deficiente vino. signo admira-
bili aquam mutavit in vinum. Et ob
hoc vocatur bethphania a beth id
est domus. et phanos apparicio. quia
miraculo facto in domo. verus deus
apparuit. Item quarto hodie revoluto
uno anno post hoc. dominus noster de quinque
panibus et duobus piscibus saciavit quin-
que milia hominum. sicut dicit Beda. et
sicut dicit in illo ymno qui incipit Illu-
minans altissimus. Et ob hoc vocatur
phagiphania a phage quod est buc-
ca vel manducare. et phanos appa-
ricio. De hoc tamen quarto miraculo
dubitatur utrum hac die contigerit.
Cum quia in originali bede non sic expres-
se legitur. Tum quia iohannis vj° de hoc mi-
raculo legitur. Erat autem proximum pas-
cha etc. Ista autem quadruplex appa-
ricio hodie facta est. sed prima facta est
per stellam in presepio. Secunda per vocem pa-
tris in iordanis fluvio. Tercia per
mutacionem aque in vinum in convivio.
Quarta per multiplicacionem panum
in deserto. Ecce karissimi quot testimo-
nijs hodie confirmatur fides nostra. Ad
presens tamen ceteris omissis. de prima
apparicione que facta est in infancia sal-
vatoris pauca dicere propono. que dul-
cissima est. et specialiter hodie cele-
bratur. et de hac sola ewangelium in missa
pronunciatur. Recita hic ewangelium si placet. ut
habetur cum postilla. Ex quo quidem
ewangelio sumpta sunt verba pro themate
vestre caritati proposita. Intrantes
domum invenerunt puerum etc. Fratres
karissimi sicut patet in ewangelio. istis verbis
innuitur. ubi isti tres reges Christum
puerum invenerunt. et quomodo eum inven-
tum tractaverunt. Et secundum hoc pro nostra
morali instruccione notantur hic
duo. Primo ubi puer ihesus verbum eter-
num a mente devota inveniatur. quia in
domo. Unde dicitur. Intrantes domum
invenerunt puerum. Secundo quomodo inventus
tractetur. quia est venerandus. adoran-
dus. misticis muneribus obpignoran-
dus. Unde subditur. Et procidentes
adoraverunt etc. Quantum ad b.
primum sciendum quod quilibet homo bene
dicitur rex. habens precipue tria regna
ad regendum. scilicet corda. ora. et opera.
Item quinque castra. que sunt quinque sen-
sus etc. Hic ergo homo querens puerum
ihesum. verbum eternum. numquam primius
eum invenit quam in domo. Unde c.
apte hic dicitur quod magi intrantes
domum invenerunt puerum. prius quidem

per longum iter venientes non invenerunt. Sed intrantes domum invenerunt. Domus ista spiritualis est serena et quieta conscientia caritate constructa. Circa quod sciendum quod quamdiu mens per evagacionem nimiam rerum exteriorum distrahitur vel in creaturis delectatur dicta dum in domum. Id est in quiete sue conscientie intrare non permittitur. Sed postquam mens devota sic secretum et intimum conscientie sue introierit tunc procul dubio ibi inveniet Ihesum id est verbum

D

incarnatum. Ad quietem cordis obtinendam et conservandam tamen precipue valet solitudo et fuga seculi. Unde legitur in vitas patrum beatum Anthonium dixisse. Qui sedet in solitudine et quiescit a tribus bellis eripitur. Idest auditu locucione et visu et contra unum tamen habebit pugnam id est cordis.

E

Item per hanc domum eciam intelligitur sancta ecclesia ubi Ihesum querere debemus ut eum invenire possimus. Luce ii°. Invenerunt eum in templo. Unde subdit Ihesus. Nesciebatis quod in hiis que patris mei sunt oportet me esse. Quid est quod me querebatis. Quasi diceret. Cur me querebatis per diversas vias per cognatos et notos. Nesciebatis quod in templo querendus sum. Et de hoc loquitur evangelium dominice sequentis. Considerate ergo karissimi quod Ihesus non invenitur in platea vanitatis. Cant. iii°. Circuibo civitatem per vicos et plateas quem quem diligit anima mea. Quesivi et non inveni. Nec inveniri potest in taberna gulositatis. Job xxviii°. Non invenitur in terra suaviter viventium. Sed invenitur in ecclesia. Nos ergo karissimi continue solliciti ut ipsum Ihesum in ecclesia queramus. Et si quis ita occupatus fuerit ex necessitate quod singulis diebus aut continue in ecclesia corporaliter esse non potest tempore divinorum sit ibi spiritualiter dicendo oraciones suas in domo in campo et ubicumque fuerit convertens cor ad dominum et inveniet eum dicatque cum propheta. In omni loco dominacionis eius benedic anima mea domino. Sed quicumque potest visitare debet omni diligencia et sollicitudine ecclesiam quia ibi presens est corpus Christi pro nobis occisi et spiritualiter offertur. Ibi eciam sacerdos pro presentibus orat in canone et fideles multi fundunt ibi oraciones quarum ipse particeps fit. De beneficio frequentacionis ecclesie et quod libenter debet quis intermittere opus propter visitacionem ecclesie patet per quoddam exemplum.

F

Legitur enim quod duobus laicis calciamenta facientibus et ipse ad invicem laborantibus unus habebat filios multos uxorem patrem et matrem quos alebat arte sua et vacabat ecclesie sine intermissione. Alter vero quamvis dicior illo esset quod non visitaret ecclesias sed eciam dominicis diebus laboraret nec seipsum tamen nutrire valebat. Invidens ergo alii dixit ad eum. Unde tam dives es tu et ego tam pauper. Respondit. Sic dives in ecclesia quia invenio ibi thesaurum. Veni mecum et dimidiam tecum. Cumque ille frequenter sequeretur eum ad ecclesiam benedixit ei deus et factus est dives. Quantum ad secundum quo scilicet circa puerum inventum anima se habere debeat notatur cum subditur. Et procidentes adoraverunt

G

eum. In quibus verbis patet quod magi ipsi puero triplicem reverenciam exhibebant. Primo ipsum venerabiliter venerabatur tocius corporis prostracione. Secundo ipsum adorabat. Tercio ipsum honorabat munerum largicione. Ex quo patet quod sibi impendebant omnia que habebant. Et ante ipsum corpus in humili prostracione. Animam in pia devocione et adoracione. Et res temporales in munerum largicione. Ex quo facto nos spiritualiter docemur quod omnia que a deo accepimus in eius honorem et reverenciam impendamus. Debet ergo mens devota primo ante puerum Ihesum humiliter procidere seipsam pro nichilo reputando et seipsam totam ei subiciendo eo quod omnia sub pedibus hominis subiecit et seipsum propter hominem dignificandum exinanivit forma

quod tunc bene significari possunt per aurum.

servi accipiens. et seipsum homini in
premium eterne beatitudinis repromisit.
Debet secundo mens devota hunc
puerum tamquam verum deum suum adora-
re et pro omnibus donis ab eo accep-
tis ad devotas gratiarum actiones se-
metipsum resolvere. Debet tercio h.
mens devota puero ihesu munera
spiritualia offerre. Aurum castitatis.
dilectionis. et obediencie. Thus oracionis
devote. et mirram mortificacionis
carnis et continencie. Primo dico i.
debemus puero ihesu offerre aurum
castitatis. dilectionis. et obediencie. Primo
per aurum significatur castitas propter
puritatem. Unde in apocalipsi legimus quod
iohannes vidit hominem precinctum ad ma-
millas zona aurea. Zone auree
precinctio non est aliud quam castitatis
et mundicie observacio. Item per aurum
significatur obediencia. Sicut enim aurum
potest flecti ad omnes formas. sic
obedientes flecti debent ad omnia man-
data dei. Item tercio per aurum quod of-
ferre debemus intelligitur caritas.
et hoc propter preciositatem. Sicut enim
aurum cetera metalla. sic caritas
excellit ceteras virtutes. Unde augustinus
Nichil preciosius deo dilectione virtutis.
et nichil desiderabilius dyabolo ex-
tinctione ipsius. Sed forte diceret
aliquis. ego pauper sum. et non possum k.
habere aurum quod offeram. Ad hoc res-
pondeo. si non habes aurum caritatis
quod offeras. quere in tribus locis. et
satis invenies. scilicet in ophir. et in evi-
lach. et in tharsis. Per ophir intelli-
gitur tenera infirmitas ihesu christi.
Per evilach aspera passio. Et per
tharsis iocunda glorificacio. Primo
igitur aurum caritatis querendum est
in ophir. Unde legitur iii regum quod servi
salomonis ibant cum classe in ophir.
et sumptum ibi aurum detulerunt ad
regem salomonem. Ophir interpretatur
infirmitas. et bene exprimit nobis
infanciam salvatoris nostri. Quid enim
infirmius vel fragilius est puerulo no-
viter nato. Certe hic multum auri
id est caritatis invenitur. Vere enim
magna fuit caritas quod illa dei vir-
tus que firmavit orbem terre

que non commovebitur. sic pro nobis in-
firmata est. ut membra sumeret infan-
tuli tenerrima etc. Sed forsitan
aliquis diceret quod eciam alibi libenter
quereret aurum. id est caritatem preciosam.
Propter hoc secundo procedendum est in
evilach. Legitur enim in genesi quod in
terra evilach nascitur aurum. et
aurum terre illius optimum. Evilach
interpretatur dolens vel parturiens. et
bene exprimit nobis passionem filii
dei. Ibi enim ut dicit ysaias. Vere
languores nostros ipse tulit. et dolo-
res nostros ipse portavit. Ecce in veri-
tate hic multum auri. id est caritatis
invenitur. Unde dicit apostolus ad romanos. Com-
mendat deus caritatem suam in nobis.
quoniam cum adhuc peccatores essemus. christus
pro nobis mortuus est. Sed quia for-
te dicis quod libenter haberes adhuc aurum
alterius generis. Propter tercio eundum
est in tharsis. Unde legitur iii regum quod
classis salomonis ibat in tharsis per
tres annos deferens inde aurum. Thar-
sis interpretatur exploracio gaudii. Qu-
id igitur per tharsis nisi curia ce-
lestis. ubi nathinus mentis thronus ele-
vatus est in excelsis. Unde cantatur. In
excelso throno vidi sedere virum
id est filium dei secundum hominem. quem ado-
rat multitudo angelorum etc. Vere hic
potest magnum gaudium explorari. Unde
Crisostomus. Revera res magna et mira-
bile et stupore plenum est carnem
nostram sursum sedere et adorari ab
angelis et archangelis. Hec ergo
sepius in mente versans verissime
hic plurimum auri caritatis invenit.
Item apostolus ad ephesios. Deus qui dives est
in misericordia propter nimiam caritatem suam
qua dilexit nos. consedere nos fecit in
celestibus in christo ihesu. Consedere id
est simul sedere. quia vere natura nostra
sedet cum ipso in throno glorie ipsius.
Vere magne caritatis fuit quod limum
nostrum dei filius sibi coniunxit. et coniunc-
tum super cherubin et seraphin eleva-
vit. Si imperator romanus sororem alicuius
pauperis rustici duceret in uxorem. et
faceret eam consortem imperii sui. magnam graciam
diceretur illo rustico facere. Ita filius
imperatoris celestis. eximiam nobis

in hoc ostendit caritatē q̄ carnē
nr̄am assūpsit in sp̄osam· eāq̄ glīe
sic fecit esse ꝯsortem· Cū ergo ka-
rissimi tāta de⁹ caritate nobis ostē-
derit pro nobis nascēdo· moriendo·
carnē eciā nr̄am sursū trāsferendo·
iustū est ut et nos illū ex toto cor-
.A de diligam⁹. Secūdo debem⁹ puero
ihū thus oracionis deuote offerre· p
thus bene deuotā oracionē accipim⁹
Sicut enī thus oblatū et adoletū
ascēdit in altū· sic orō deuota ꝛ ig-
nita penetrat celū in cui⁹ odore
altissim⁹ dn̄s multū delectatur· ps.
Dirigat orō mea sicut incensum ꝛc.
·M Tercio debem⁹ offerre puero ihū
mirrā mortificacionis seu castiga-
cionē carnis· Et hanc bn̄ p mirrā
itelligē possim⁹. Nā sicut mirra
vermes mortificat et a putrefac-
ciōe ꝯseruat· ita carnis afflictio
seu castigacio vicia necat· et ab i-
mundicijs luxurie que aīaz putresse-
facit ꝯseruat· Vn̄ sp̄osa in canticis
Manus mee distillauerūt mirrā (inupserunt)
pbatissimā· pbatissimā additur
·N ppter discrecionē in abstinēcia ser-
uanda. Summe enī studēdū est
nobis ut sit rōnale obsequiū nr̄m· ne
si idiscreta fuerit castigacio corporis
assūpta· vires deficiat· sensꝰ amit-
tat· feruor sp̄s tepescat· et totus
sp̄ualis pfectꝰ dissipet̄. Vn̄ i leui-
tico scriptū ē· In oī oblaciōe offeres
sal· videlicꝫ discrecōis· ut nec ad
dexterā p nimiā castigacionē seu
laborē· nec ad sinistrā p nimiam
gulositatē seu teporē a via regia
declinem⁹. Nisi enī fuerit iumentū
ꝯpetēter pabulatū in labore defi-
ciet. Et si equū sessor su⁹ velocius
quā sufferre pt ꝯpellit incedē· cū
ipō eciā tardius ad locū pueni-
et quā si morosius equitaret· Optz
nāq̄ carnē restrigē· nō extinguē·
repmē nō opprimē. Seruiat ne
lasciuiat· ancillet̄ ne dn̄et̄. Ter-
ra fertilis si diu inculta fuerit siluescit·
cit· si nimis cogit̄ fructificare· fit
sterilis· si mediū tenet̄ fertilitas
ꝯseruat̄. Sic de agro corporis est agē-

dū ut nec de nimio ocio uel deli-
cijs lasciuiat· nec de tedia uel la-
bore deficiat. Spero tn̄ de grā
dei q̄ bn̄ caueb im⁹ de nimijs ab-
stinencijs· vtinā sic caueremꝰ de
supfluitatib⁹ ꝛc. Rogem⁹ ergo hūc
bndc̄m puerū ihm̄ hodie a scīs
regib⁹ magis inuētū· adoratū ꝛ mu-
nerib⁹ honoratū ut nobis ꝯcedat
ipos ita sp̄ualiter ymitari· ut et
tandē mereamur cū ipis regna ce-
loꝝ adipisci Amen. In festo scē
agnetis sup ewm postilla. Rª xxvij.

Simile ē regnū celoꝝ decē
virginib⁹ ꝛc. Scribit̄ ma-
·A thei xxv°. Jheronim⁹.
Similitudinē decē vginū· fatuaꝝ
atq̄ prudētū· quidā simpliciter i-
telligūt i virginib⁹ quaꝝ alie scdm̄
aplm̄ et corpe et mēte sūt vgines·
alie vginitatē tm̄ corpoꝝ resuā-
tes· vel cetera opa nō hn̄t· vel pa-
rētū custodia resuate· nichilomin⁹
mēte ~~impleuerūt~~. Sz m videt̄
ex superiorib⁹ ali⁹ sensꝰ ēē quo
dicit· nō ad virginalia corpora
sed ad omē hoim̄ gen⁹ hac con-
paracionē ptinē. Greg. In quī-
q̄ enī corpis sensib⁹ vnꝰquisq̄
subsistit. Geminatꝰ aūt quinariꝰ
denariū pficit. Et q̄ ex vtroq̄
sexu fideliū multitudo colligit̄·
scā ecclā decē vginib⁹ silis denū-
ciat̄. In qua q̄ mali cū bonis·
et repbi cū electis admixti sūt·
·B recte silis vginib⁹ prudentib⁹ ꝛ fa-
tuis ēē perhibet̄. Crisost⁹. Ideo
aūt ponit hāc pticulā in psona
vginū ut ondat q̄ licet virgini-
tas magnū quid sit· tn̄ si opib⁹ (ab)
miē sit deserta· cū adulteris fo-
ras eicit̄. Que accipientes lā-
pades suas exierūt obuiā sponso
·C et spōse. Sponsꝰ ē xp̄s· sponsa est (scā)
eccīa. Augꝰ. lampades q̄ ma-
nib⁹ portantur· opa sūt· dictū ē
enī. Luceat opa vr̄a corā hoīb⁹
Sequit̄. Quinq̄ aūtē ex eis
·D erāt fatue· et quīq̄ prudentes·
Jheronim⁹. Sūt enī quīq̄

i festo scē agnetis sup ewm pos xxvij

sensus qui festinat ad celestia et sup
na desiderat. Alij autem sunt quinque sen
sus terrenis affectibus inhiantes. Vel
secundum Augustinum. Per quinque virgines sig
nificatur quinquepartita continencia a
carnis illecebris. Continendus est
enim animi appetitus a voluptate ocu
lorum aurium olfaciendi gustandi
tangendi. Sed quia ista continencia par
tim coram deo fit ut illi placeat
interiori gaudio consciencie partim coram
hominibus tantum ut gloria humana capiatur
quinque dicuntur sapientes et quinque
stulte. Vtreque tamen virgines quia vtreque
continentes quamuis diuerso fomite
gaudeat. Origenes. Sicut autem
sequuntur se inuicem virtutes ut qui vnam
habuerit omnes habeat sic et sensus
omnes alterutrum se subsequuntur.
Propterea necesse est ut aut omnes sensus
sint prudentes aut omnes sint fa
tui. Sequitur. Sed quinque fatue accep
tis lampadibus non sumpserunt oleum
secum. Prudentes vero acceperunt ole
um in vasis suis cum lampadibus. — E.
Hylarius. Oleum boni operis
fructus est. Vasa humana sunt corpora
infra quorum viscera thesaurus
bone consciencie recondendus est. Ieronimus.
Oleum ergo habent virgines que iuxta
fidem eciam operibus adornantur. Non habent
oleum que videntur simili quidem fidem
confiteri sed virtutum opera negligunt.
Vel secundum Augustinum. Per oleum ipsa leticia
significatur secundum illud. Vnxit te deus deus
tuus oleo leticie. Quia ergo non
propterea gaudet quia deo intrinsecus
placet non habet oleum secum. Gaudium
enim non habent dum continenter viuunt
nisi in laudibus hominum. Prudentes
autem acceperunt oleum cum lampadibus
id est leticiam bonorum operum. Et in vasis
suis id est in corde atque consciencia posue
runt. Sicut et apostolus monet. Pro
bet autem seipsum homo et tunc glo
riam habebit in seipso et non in altero.
Sequitur. Mora autem faciente spon
so. Nycolaus de lira. Mora id est de
cursus temporis ab ascensione Christi vsque
ad diem iudicij quod tempus propter lon
gitudinem vocatur hic mora.

Dormitauerunt omnes et dormierunt. Gregorius. — F.
Quia dum iudex ad extremum iudicium
venire differt electi et reprobi in mor
tis sopno sopiuntur. Dormire etenim
mori est. Ante sopnum vero dormitare
est ante mortem a salute languescere.
Quia per pondus egritudinis peruenit
ad sopnum mortis. Sequitur. Media
autem nocte. Augustinus. Id est nullo scien
te aut sperante clamor factus est.
Nicolaus de lira. Id est vox Christi vel
angelorum ad vocandum mortuos ad
iudicium. Ecce sponsus venit exite
obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes vir
gines ille. Idem. Quia omnes resurgent
boni et mali ut appareant in iudicio.
Et ornauerunt lampades suas. Iste
ornatus non est aliud quam reducere sibi
ad mentem cogitando de iusticia suorum
operum et bonitate circumstanciarum.
Gregorius. Tunc omnes virgines surgunt
quia electi et reprobi a sopno sue mor
tis excitantur. Lampades ornant
quia sua secum opera numerant pro quibus
eternam beatitudinem recipere expectant.
Sed lampades fatuarum virginum ex
tinguuntur quia earum opera que clara homi
nibus foris apparuerunt in aduentu
iudicis intus obscurantur et a deo
retribucionem non inueniunt quia pro
eis receperunt ab hominibus laudes
quas amauerunt. Sequitur. Fatue
autem sapientibus dixerunt. Date no
bis de oleo vestro quia lampades nostre
extinguuntur. Idem. Quid est autem — G.
quod tunc a prudentibus oleum petunt
nisi quod in aduentu iudicis cum se
intus vacuas inuenerint testimonium
foris querunt. Ac si a sua fiducia
decepte proximis dicant. Quia nos
quasi sine opere repelli conspicitis dicite
de nostris operibus quod vidistis. Augustinus.
De consuetudine enim illud semper inquirit
vnde gaudere solet animus. Itaque hominum
qui corda non vident testimonium
volunt habere apud deum qui cordis in
spector est. Sequitur. Responderunt
prudentes dicentes. Ne forte non suf
ficiat nobis et vobis. Crisostomus. His
verbis dicimus quia nullus nostrum adiacere
poterit ibi operibus cum quibus inuenti
erimus. Ieronimus. Non enim hec prudentes

virgines de avaricia sed de timore
respondet. Aug9. Unusquisque enim pro se
racionem reddat. nec aliena ~~quisque~~
testimonio quisque adiuvabitur apud
deum cui secreta cordis apparent. Et
vix sibi quisque sufficit. ut ei testimo
nium perhibeat consciencia sua. Ite pocius
ad vendentes et emite vobis. Aug9.
Non consilium dedisse putande sunt. sed cri
men earum ex obliquio commemorasse.
h Vendunt enim oleum adulatores qui
sive falsa sive ignorata laudando
in errorem animas mittunt. et eis vana
gaudia tamquam fatuis conciliando. aliquid
ab eis mercedem commodi temporalis accipi
unt. Ite ergo ad vendentes magis et emi
te vobis. Id est videamus nunc quid vos
adiuvet. qui vobis laudes vendere
consueverunt. et vos in errorem ducentes
non coram deo. sed coram hominibus gloriam que
reretis. Sequitur. Dum autem irent emere.
Nicolaus de lyra. Per hoc insinuatur mor
sus ipse consciencie dicentis testimonium de
peccatis contra se. Venit sponsus. Id est christus
ad remuneracionem bonorum. Et que
parate erant. Aug9. Id est quibus bonum
testimonium coram deo consciencia perhibe
bat. Intraverunt cum eo ad nupcias. Id
est ubi munda anima sempiterno dei
verbo fecunda copulatur. Et clausa
est ianua. Non enim post iudicium patet
precum aut meritorum locus. Sequitur.
Novissime vero veniunt et reliquae vir
gines dicentes. Domine domine aperi nobis.
Ieronimus. Egregia in domini appellacione
confessio indicium fidei est. sed quid prodest
voce invocare quem operibus negabis.
Aug9. Sed magna est eius severitas
post iudicium. cuius ante iudicium ineffabi
lis misericordia prerogata est. Sequitur. At
ille respondens ait. Amen amen dico vobis
nescio vos. Nicolaus de lyra. Noticia
scilicet approbacionis qua soli electi a deo cog
i noscuntur. Aug9. Nescio vos ex illa
scilicet regula quam non habet ars dei. Id est sapiencia
dei ut intrent in gaudium eius. qui non
coram deo. sed ut placerent hominibus visi
sunt aliquid secundum precepta eius operari.
Ieronimus. Novit enim dominus qui sunt eius.
Et qui ignorat ignorabitur. Et
licet virgines sint vel corporis puri
tate vel vere fidei confessione. tamen quia
oleum non habent ignorantur a sponso.
k Unde infert. Vigilate itaque quia nescitis

die neque horam. Ieronimus. Postquam intel
ligitur. universa que dicta sunt esse pro
missa. ut quia ignoramus iudicii diem.
solliciti nobis luminis bonorum operum
preparemus. Aug9. Non autem solum
illius ultimi temporis quo venturus
est sponsus. sed sue quisque dormicio
nis diem et horam nescit. ad quam quis
quis paratus est. paratus invenietur. cum
illa vox insonuerit. qua omnes evi
gilaturi sunt.

Sermo de sancta agnete. Rubrica. xxviij.

Quam pulchra es et deco
ra karissima. Cantica vij. In
quibus verbis beata agnes
commendatur a sponso suo ihesu christo de
pulchritudine qua sibi placuit.
A Et quoniam inter omnes colores nulli
faciunt hominem ita pulchrum sive spe
ciosum sicut rubedo cum albedine.
Unde dicebat sponsa. Cantica v. Dilectus
meus candidus et rubicundus. Ideo sci
endum quod hec beata virgo bene dicitur pul
chra et decora. Fuit enim candida
seu alba nitore virginalis mundi
cie. et rubicunda rubore martirii et
tollerancie. quare sponso suo ihesu
christo per optime placuit. Primo
dico beata agnes fuit candida sive
alba nitore virginalis mundicie.
quam soli christo sponso suo servavit.
O quam pulchra fuit hec virgo
dum carnis immundicias declinavit.
dum luxurie fetores abhorruit et
carnem suam ab omni corrupcione imma
B culatam servavit. Est autem secundum
quod nemo sine mundicia christo pla
cere potest in quocumque eciam statu fue
C rit. Unde sicut albedo est colorum omni
um fundamentum. nec aliquis color
congrue potest pingi. nisi ei fuerit al
bedo substituta. unde pictores omnes
dum aliquid pingere volunt. calcem vel
aliud album pro fundamento ponunt.
Sic mundicia est bonorum omnium fun
damentum. et sine ea nemo placere
D potest deo. Pro quo notandum quod triplex
est candor sive mundicia quod idem est.
Nam est mundicia. prima que fulget in
corde. Secunda que splendet in carne.
Tercia que lucet in opere sive in exte

riori conversacione. Prima mundicia E
dico est que fulget in corde. Dicitur
enim anima munda quam nulla culpa est
deturpata. nec nulla immunda cogi
tacione fedatur. Et hec mundicia
cordis sive mentis omnes alias mun
dicias excellit tamquam aliarum omnium
fundamentalis. Nulla enim est pulchri
tudo in arbore que non veniat a ra
dice. Nichil est speciositatis in lune
quod non descendat a sole. Ergo ni
chil est pulchritudinis in corpore. nichil
in sermone. nichil in opere quod non
descendat a corde. a quo omnia cor
pore moveri et vivere. sicut habet
a radice ramusculus. Nunquam enim ho
mo potest exterius esse mundus nisi
primus mundus sit interius. quia inmundicia
exteriorum inmundicie interiorum apertis
simum est signum. Quia sicut dicit
augustinus in regula canonicorum. Impu
dicus oculus impudici cordis est nuncius.
Similiter impudica verba et immunda
opera corda probant esse immunda. Hec
igitur attendens hec sancta virgo agnes. vo
lens candida seu munda esse foris
in carne et opere studuit prius esse
candida in mente ne frustra labo
raret in cetera. cordiali mundicia
derelicta. Unde de ea convenienter
potest exponi illud sapientie vii. Candor
est lucis eterne. et speculum sine macu
la. hic enim nichil habet immundicie ad
mixtum. primo iterum est pulchra. ut non
fiat immunda. tristes per immunda. Sic
et ista beata virgo agnes et si potuit
ad lupanare duci. non tamen fedari
seu contaminari. Secundo mundicia F
requiritur in carne. Candor enim sive
mundicia carnis pendet ex mundicia
mentis. tamen corpus nunquam contaminari pos
sit nisi de consensu mentis. Unde legitur
de sancta lucia quod ipsa dicebat. Si me
invitam violari feceris. castitas michi
duplicabitur ad coronam. Unde non est
perfecta mundicia que est in sola carne. nisi
causa sit in mente. Unde dicit philosophus. quod
non dicitur continens omnibus qui ab immundi
ciis abstinet. sed si continet et ex ipso
gaudet. Nulla enim virtus est in corpore
nisi prius sit in mente. et inde redun
det in carne. Hec igitur virgo beata
agnes quia munda fuit in mente.

nullo modo potuit violari in corpore. nec
minis. nec blandimentis. nec variis
promissionibus. ut patet in eius legenda.
Tercio mundicia requiritur in opere G
Tunc enim perfecta est mundicia nostra. quando
non solum munda sunt corda. sed et munda
sunt verba et opera. Debet enim mundi
cia mentis resplendere in visu. in audi
tu. in tactu. in incessu. in habitu. et in
affatu. Non enim potest esse ut ubi vera
munda sunt corda. verba vel opera sint
immunda. Quia mundicia verborum et ope
rum signum est certissimum mundicie
cordium. Unde quedam mulier sancta H
dicit in vitaspatrum. quod non est vera
castitas apud homines seculares. eo quod
sunt omnium sensuum suorum corruptores.
Hec igitur beata virgo agnes mundi
ciam quam gerebat in corde. portabat
in opere. et in omni sua conversacione.
Sciebat enim scriptum in ecclesiaste ixo.
Omni tempore sint vestimenta tua can I
dida. Et illud quod de domino salvatore
habetur marci ixo capitulo. quod vesti
menta eius facta sunt candida sicut nix.
Quid per vestimenta candida nisi
opera munda. Nam sicut vestibus exterius
sic bonis operibus adornamur interius.
Item sicut vestimentis contra iniurias
aeris tegimur. sic contra dyabolum bonis
operibus defensamur. Item sicut vestibus
homo exterior ornatur. sic et bonis
operibus totus homo luminosus efficitur.
Ergo in hac virgine sancta vestimenta
candida fuerunt. ipsa opera luminosa.
Sciebat enim a domino esse preceptum
Math. v capitulo. Sic luceat lux vestra
coram hominibus ut videant opera vestra bo
na etc. Sic igitur patet primum membrum scilicet quod
ista beata virgo agnes fuit candida
et alba nitore caste mundicie.
Sed heu karissimi timendum est quod pauci sunt
hodie qui hanc virginem imitantur. K
Plures sunt qui magna diligencia
querunt in lectis lintheamina munda.
in mensis munda mensalia. munda fer
cula. mundos servos. et circa corpus
munda vestimenta. sed minime curant
munda habere corda et opera. Quid
stulcius. quid detestabilius. vis habere omnia
munda. et animam celo nobiliorem non
curas habere mundam. De cuius nobilita L
te conquerendo dicit gregorius. Heu

miraculum quod tam parum attendimus nobilitatem anime cuius presencia ~~viuimus~~ corpus viuit. cuius absencia probat quod eius presencia contulerit. quam deus tantum estimauit quod pro ea redimenda filium suum vnigenitum daret. Et quare karissimi tam pauci saluti anime attendunt. Ideo secundum quod dicit in euangelio. Artta est via que ducit ad vitam. et pauci ambulant per eam. et per consequens

·exm· N pauci saluantur. Audite de hoc horribile exemplum. legitur quod quidam decanus bone vite decessit. et episcopo cuidam cum magna claritate apparuit. Quem cum inquisisset episcopus. quot anime in morte eiusdem decani et hac vita migrassent. quot saluate et quot perdite fuissent. Respondit quod triginta milia migrassent. ex quibus ego et clareuallis abbas bernardus euolauimus ad celum. tres vero ducti sunt ad purgatorium. reliqui in infernum. Secundo dico hec beata virgo agnes fuit rubicunda rubore martirij et tollerancie. Nam pro amore dilectissimi sponsi sui ihesu quem pre cunctis toto corde dilexerit. sanguinem suum intrepide fudit. Sicuti patet ex legenda sua quam breuiter enarrabo etc. Recita hic si placet.

In conuersione sancti pauli apostoli super euangelium postilla. Rubrica. xxix.

Dixit symon petrus ad ihesum Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Quid ergo erit nobis. Mathei xix. Karissimi ut melius scire possitis occasionem huius interrogacionis. Respondeo quod sicut scribit iste sanctus euangelista paulo ante in eodem capitulo. Quidam adolescens accedens ad dominum dixit ei. Magister bone. quid faciam boni ut habeam vitam eternam. Tunc respondit illi ihesus. Si vis ad vitam ingredi. serua mandata legis. Id est non facias homicidia. non adulterabis. honora patrem et matrem. et diliges proximum tuum sicut te ipsum. Respondit illi adolescens. Hec omnia custodiui a iuuentute mea. quid adhuc michi deest. Tunc dominus ostendit illi qualiter posset peruenire ad perfectionem dicens illi. Si vis perfectus esse. vade et vende omnia que habes et da pauperibus et veni sequere me. Ille adolescens cum audisset talia abijt tristis. propterea quia multas habuit possessiones. Postquam vero ipse recessit. statim dixit dominus discipulis suis. Amen dico vobis quia diues non facile intrabit in regnum celorum. Tunc petrus cum talia audisset pro omnibus alijs discipulis respondit dicens. Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Quid quod erit nobis. Quasi diceret. fecimus quod iussisti. Quid igitur dabis nobis premij.

·N Cum grandi fiducia loquebatur petrus. Ipse enim erat pauper piscator. cibos manu et arte querebat. et tamen loquitur confidenter. dimisimus omnia. Forsitan est aliquis qui dicit. Quantum reliquit beatus petrus qui nichil habebat nisi tantum rethe et nauiculam. Sed petrus multa reliquit. qui voluntatem habendi contempsit. et dominum secutus est cum ipse iussit. Vnde dicit beatus gregorius. In hac re fratres karissimi affectum debemus pocius pensare quam censum. Multum reliquit qui sibi nichil retinuit. Multum reliquit qui quamlibet parum totum deseruit. Certe nos et habita possidemus et ea que minime ~~possidemus~~ habemus ex desiderio querimus. Multum quidem petrus dimisit. quando eciam desideria habendi dereliquit. Multum dimisit qui cum re possessa eciam concupiscencijs renunciauit. A sequentibus ergo tanta dimissa sunt. quanta a non sequentibus concupisci potuerunt. Nemo eciam igitur cum quosdam conspicit multa reliquisse apud semetipsum dicat. Imitari huius mundi contemptores volo. sed quod relinquam non habeo. Multum fratres relinquitis si desiderijs carnis renunciatis. Exteriora etenim nostra domino quamlibet parua sufficiunt. Cor namque et non substanciam pensat. nec perpendit quantum in eius sacrificio. sed ex quanto proferatur. Nam si exteriorem substanciam perpendamus. Ecce sancti negociatores nostri perpetuam angelorum vitam datis rethibus et naui mercati sunt. Estimacionem quippe precij non habet. sed tamen regnum dei tantum valet quantum habes. hec gregorius. Sequitur in euangelio. Ihesus autem dixit

In conuersione sancti pauli apostoli super euangelium postilla. xxix.

illis. Amen dico vobis quod vos qui
secuti estis me dimissis omnibus ter-
renis. In regeneracione cum sederit
filius hominis in sede maiestatis sue se-
debitis et vos super sedes duodecim
iudicantes duodecim tribus israhel.
In hoc loco non dixit dominus qui reli- B.
quistis omnia. Sed dixit qui secuti estis
me. Certe multi sunt qui relinquunt
divicias sed non sequuntur christum. quia non
faciunt que iubet dominus. Sicut fecit
Socrates philosophus paganorum qui vendidit
omnem substanciam propter humanam laudem et
precium quod inde accepit in mari pre-
cipitavit. Sed a deo in die iudicii nul-
lam retribucionem accipiet. quia pro
deo suo non reliquit. Sed tamen illi qui
relinquunt divicias seculi et credunt
in christum facientes voluntatem eius in
mundo super dictum in regeneracione. Id
est in iudicio tempore resurreccionis mor-
tuorum apparebit. Regeneracionem
appellat dominus generalem resurrectionem.
quando mortui omnes in fine seculi resur-
gent. Quia sicut anima et spiritus
in hoc seculo regeneratur per baptismum.
ita in fine seculi regenerabuntur
corpora nostra per resurrectionem. Cum sede-
rit filius hominis in sede maiestatis
sue. Cum dominus noster iudicaturus C.
est mundum non apparebit in iudicio
in forma deitatis. sed in forma hu-
manitatis. quia sicut in forma huma-
na fuerat iudicatus a pylato. ita in
forma humana iudicabit. Sicut di-
citur Actuum primo. Sic veniet quemad-
modum vidistis eum etc. quia sicut in huma-
nitate ascendit. sic in humanitate des-
cendit ad iudicium. sed tamen apparebit
in forma humana gloriosa. Ideo di-
citur in sede maiestatis sue. In primo
enim adventu sedit in sede humanitatis.
Sequitur. Sedebitis et vos super
sedes duodecim iudicantes duode-
cim tribus israhel. Sedes apostolorum non D.
debemus intelligere corporales ca-
thedras. sed debemus intelligere potesta-
tem que data est eis a domino. quia pro
certo considerare possumus quod sancti apostoli
cum domino veniet ad iudicium et cum
eo iudicabunt omnes gentes. Et non
solum istud intelligendum est de apostolis. sed
de omnibus sanctis qui secuti sunt vesti-
gia apostolorum. Et per duodecim tribus
israhel debemus intelligere omnem populum
terrenum. Pro quo sciendum quod in iudi- E.
cio extremo quatuor ordines erunt.
duo iustorum et duo reproborum. Prior
ordo erit apostolorum et eorum qui secuti
sunt vestigia eorum. Isti iudicabunt et
non iudicabuntur. Alter ordo erit bonorum
secularium hominum et coniugatorum qui
iudicabuntur. id est discernentur a con-
sorcio reproborum. et a domino audient.
Venite benedicti patris mei etc. Sed isti
non iudicabunt alios. Similiter duo
ordines erunt de reprobis. Unus ex
eis erit qui cognoverunt deum sed opera
eius non fecerunt. Isti debent iudicari
et dampnari. et audient a domino. Ite
maledicti etc. Alter ordo erit qui
non iudicabitur sed tamen condempnabitur.
sicut sunt pagani et illi qui non cog-
noverunt deum. Illi certe resurgent in
iudicio sed non iudicabuntur. De talibus
enim dicit Iohannes apostolus. Qui non credit
iam iudicatus est. Et beatus Paulus apostolus si-
militer de hiis dicit. Qui sine lege
peccaverunt sine lege peribunt. Item no- F.
tandum pro eo quod dicit hic quod apostoli iu-
dicabunt duodecim tribus israhel. Et iudi-
care accipitur dupliciter. Uno modo principaliter
sicut iudex qui profert sentenciam. Et hoc
modo solus christus iudicabit. Alio modo per
sedere in loco eminenti iuxta iudicem
sicut assessores iudicis. Et hoc modo
apostoli et alii viri perfecti cum christo iudica-
bunt. quia sentenciam iudicis approbabunt. G.
Sequitur in ewangelio. Et omnis qui reliquerit
domum vel fratres aut sorores aut patrem
aut matrem aut uxorem aut filios aut agros
propter nomen meum centuplum accipiet et
vitam eternam possidebit. Istud non est sic
intelligendum ut aliqui dixerunt quod post
aliquam revolucionem temporum post iudicium
centuplum omnium que hic dimittuntur propter
deum reddantur in eadem specie. Ut sci- No.
licet qui dimiserit unam uxorem pro domino
centum recipiat in futuro etc. Sed est
sensus quod qui carnalia pro domino dimi-
serit spiritualia bona recipiet hic in presenti
que ita excedunt bona temporalia sicut cen-
tesimus numerus unitatem. et vitam eternam
possidebit simpliciter in futuro. Legitur H.
exemplum quod cum quidam episcopus quandam vice
hoc ewangelium predicasset. scilicet Omnis qui reliquerit

rit domu re uts. Quidā sarracen9
qui h͛ audiuit dixit ad epm. Si
sup deo sm̄oe caucione feceris fide
lem. oīa paupib9 distbuā et fide
uerā accipiā. Epc fideiussore gsti
tuit. sarracen9 baptizat et oīa
paupib9 dedit. Tandē sarracen9
moritur9 vocauit epm et ait. Re
cordare pacti qd̄ pmisisti m̄. et si
pecuā p9 mortē nō cētuplicetur.
tantam pecuā filijs meis restitues.
Audit epus. Dns dignet̄ implere
qd̄ pmisit. Alioquin. faciā qd̄ dix
isti. Mortuo pre recepert filij pecuā
repetē. At epus in orōe se ponens
amonit9 a deo fecit sepulchr̄ ei9
aperire pntib9 filijs. et inuenit̄ ma
nu defuncti kartā scriptā aureis
lr̄is. Jam centuplū recepi sicut epc
pdixit. 2 vitā eternā possideo. Ser
Vas mo de sc̄o paulo. R. xxx.
electois est m̄ iste. Actuū 9°.
Rom. Tabernarij volētes
vina sua expone. solēt sua vasā et
ciphos eligere in quib9 vinū sup
pulchr̄ appareat. et emptores solo
visu alliciat. Sic dns cū vellet
btm regnū ponē in taberna. et
expone vendicioni. paulū elegit
in quo pdicacio celestis pdonee
appareret. Dicit in vbis ppositis
ptz cū dicit. vas electois ē m̄ iste.
A. Pro quo sciēdū. q ad hoc q
vas sit electm et bonū specialiter
quatuor requirūt̄ q fuerūt in btō
paulo. Primo videlicz q sit vas altū.
Scd̄o q sit vas purū 2 mūdum.
Tercio q sit clarū 2 lucidū. Quar
to q sit solidū et firmū. Talis
certe fuit btus paul9. q fuit vas
altū p gteptū tpalis substancie.
Vas purū et mūdū p donū gtine
cie. Vas clarū et lucidū per donū
sapiencie. Vas firmū et solidū. p
donū paciēcie. Primo dico btm
paul9 fuit vas altū. vas a terra ele
uatū. vas celo pximū p gteptum

tpalis substācie. Quis enim sic
paup sicut iste btus aplūs. qui pp̄ter
xpm oīb9 derelictis. ecīa nec de
eo9 viue voluit. s labore manu
um suarū victū qsuiu. sicut per
fce ptz in ei9 eplīs. Vñ de eo
quenienter pt exponi illud ecci
xliij. Vas admirabile op9 excel
si. Est enim op9 excelsim. ymo
excelsissim9 et qtis admirabilissi
mū sic pfce gtepnē mūdū. sine
victu. nō curare vestitū. sed oīa
arbitrari ut stercora ppt xpm.
B. Quia heu hodie gtepnit paupe
tas. et auaricia regnat. Quia
sicut dicit Jheremie. A minimo
vsq ad maxim9 oēs auaricie stu
dēt. Nec attēdūt miseri q illud
qd̄ natura sub pedib9 nris po
suit. ipi puersa natā sibi ponūt
C. sup caput. Nuq̄ nō natā dedit
nobis trā pedib9 gculcandā. Ergo
gtra naturā ē si trā hoī dnetur
q ei data ē ut pedib9 gculcet̄.
Sz nuq̄ aurū et argētū nō ge
nerāt̄ ex terra. Quid enim est
aurū et argētū ait bernard9
ni trā rubea et alba. ymo scd̄m
phm sūt egestiōes terre. Nec mi
rēris si sūt h͛ metalla ipā trā
viliora. cū sint ex trā creata et
ad modicū sint vtilia. nisi qīa
tū ea facit estimacio hūana. que
olim habuit ea vilissīa. et plus eē
q aurū reputabat. Ergo nō sua
nā s estimacio sola facit ea pre
ciosa. None pl9 valet frumētū
q aurū. cū sit toci9 vite susten
tamētū. Si quis eēt in aliquo loco
et eēt vndiq plen9 auro. si pa
ne careret et frumēto. certe in
valescente fame. totū daret auz
pro modico pane. patz ergo q so
lā estimacio falsat iudiciū.
Scd̄o btus paul9 fuit vas purū
et mūdū p donū gtinēcie. vñ et
dicebat. prima ad cor. vij°. loquēs

Smo de sc̄o paulo xxx

de gtinencia. Volo aut oes hoies
esse sicut meipm. Id e sic gtinere
esse sicut ipe gtineo. Et de hoc vase
puro pt exponi illud pūbior
xxv. Aufer rubigine de argento.
et egredietur vas purissimu. Ar
gentu eni an gusione fuit pter
donu gtinencie. Sed erat rubigino
su pter psecucione qua iferre
bat ecclie. Deu ergo xps ei i via
appuit. verbis terruit. cecu ad ex
teriora reddidit. et itq lumie gre
illustrauit. per rubigine ab arge
to remouit. et vas purissimu fe
cit. Hic potes recitare historia
gusiois ex actib9 aplor. Et nos
ergo mundari debem9 si graciam
dei recipe volum9. Tabernarii9
eni vinu suu no facilit ifundit
in vas imudu. Nuq par vini
poneres in cipho tuo n pus mu
dificato. Quo g° credis q dns
ifundat vinu gre sue in corde
imudo. Tercio btus paul9 fuit
vas clar et lucidu p donu sapi
encie. Fuit eni sapie admirabilis
ita ut ei9 vba i mag veneracioe
seneca doctor gentilis haberet. et
scripta sua apparet. et senat9 no
mediocriter de illo sentiret. et ipe
cesar valde eu vbis extolleret si
cut ipe seneca docet. Vn de eo
pt exponi illud eccii l°. Vas cas
tror in excelsis i firmamento
celi resplendes. Vas castror dicit
q p eu castra xpiane milicie illu
minat. Quis vnq sic docuit.
Quis sic xpm pdicauit. Quis
sic mudu illuiauit ut paul9. Hic
eni xpm ardenter amauit. q totu
mudu acqre totis virib9 labora
uit. Vn dicit q in firmameto
celi resplenduit. q firmamentu
veritatis velud magnu lumie cla
ruit. et oes gentes docuit. quar
aplus fact9 fuit. Nos g° kmi stu
deam9 doctrina ei9 oi studio ymitari.
qui no solu verbis. s exemplis doc

nos pmar agere. gtinencia diligere.
et voluntate dei facere. Quarto
btus paul9 fuit vas firmu et solidu
p donu paciē. Vas eni qd modica
impulsione cadit et frangit no est
appciabile. Cito eni effunderet gten
tu in eo. Lz sic no fuit btus paulus.
multas eni angustias sustinuit. mul
tas gminacioes mortis audiuit. et
tn firm9. fortis. et solid9 pmansit
q via veritatis no derelīq. Vn de
seipo ait ad cor. Quis nos sepabit
a caritate xpi. Tribulacio. an angus
tia. an fames. an nuditas. an psecu
cio. an pīculu. an gladi9. Cu dicet
nemo. Itq dicit ij°. ad cor. xi°. In labo
rib9 plurimis. i carcerib9 habudan
ci9. in plagis sup modu. i mortibus
frequter. A iudeis quinquies quadra
genas vna min9 accepi. Ter virgi
cesus su. semel lapidat9 su. ter nau
fragiu feci tc. Vn pt q gra dei ple
nus fuit. Vas eni aqua plenu ad
igne no dissoluit. si aut vacuu fue
rit ab ignis vehemencia frangit ut
liqfit. Eccii xxvij°. Vasa figuli pro
bat fornax. et hoies iustos tēptacio
tribulacois. Tales deberet esse milites
xpi sic p oia solidi et firmi. ut nec
ipa morte possent ab hostib9 deter
reri. Et q mir si cu aplo debem9
face pro xpo et pro regno obtine
do eterno. qn mlti iuenti sut mili
tes qui vita tradut pro rege terreno.
Vn legit de quoda noie merino
principe mario in regno psar. qui
du pro dno suo bellu gtra allexan
dru gmitteret. cu se a suis derelictu
videret. se solu toti exercitui allexan
dri opposuit. et alios quide hasta.
alios gladio obtruncabat. plura ia ac
cepat vulnera a pectore et a tergo.
s plura ipe itulerat hostib9. Vt ergo
no videret virtute. s solu felicitate
iferior allexandro. tanta stragem
hostiu fecit. ut sol9 agmina qnq fu
garet. Veru cu inuabiles ictus susti
nere no poss. de equo lapsus. super

D.

E. ex m

genua se posuit. scuto protegens totum
corpus. Et gladium manu stringens hos-
tes provocabat ad bellum. si quis aude-
ret secum certare. Et donec letalis
lancea pectori eius infixa est. cuius cor-
pus undique perforatus. nec fugit nec red-
didit. nec veniam peciit. sed tamen se de-
fendit donec sanguinis effusione defe-
cit. Ergo karissimi si tantum potuit esse
miles mundanus pro gloria mundi. qualis
f deberet esse miles christi pro gloria para-
disi. Sed heu multi non sunt vasa
solida. sed vasa confracta. vasa terrea.
vasa vitrea que modico tactu franguntur.
qui ad modicam contumeliam non solum
fracti. sed et minimi verbi crepitu. vin-
dicare se volentes et in contumeliam pro-
rumpentes demonstrando impacienciam suam.
Unde sicut vas vitreum cum leditur non re-
stauratur. nec est aliquis religator adeo
subtilis qui religaret illud. immo pocius
plus leditur quanto magis nisus fuerit re-
parare. Sic multi ita indignantes et
superbi sunt quod quanto plus corriguntur.
tanto plus deteriorantur. Ab hac impacientia
caveamus nos karissimi. discamus exemplo
huius sancti apostoli pro christo libenter pati
qui tanta passus est pro nobis. ut tandem
cum eo mereamur premia eterna conse-
qui. Prestante eodem domino nostro ihesu christo qui
cum patre et spiritu sancto vivit et regnat
per infinita secula seculorum. Amen.

In festo purificacionis gloriose virginis marie super ewangelium postilla. Rubrica xxxi.

Postquam impleti sunt dies pur-
gacionis marie etc. Scribitur
luce ii°. Solet dici vulga-
riter. Qui cum lupis vult
currere. oportet eum cum lupis
ululare. Hinc est quod licet christus immu-
nis esset ab omni peccato. quia tamen inter
homines nasci et conversari voluit. pec-
catorum legi in circumcisione se subiecit.
Sic et beata virgo. licet immunis esset
ab omni immundicia pariendi. quia munda
concepit et munda peperit. tamen cum aliis
mulieribus de semine concipientibus
et cum immundicia parientibus conversata

more eius similem in purificacione simili-
ter gerere voluit. et ad instar peccatricis
oblacionem pro peccatis fecit. Et de hoc
dicit presens ewangelium. Postquam impleti sunt
dies purgacionis marie secundum legem
a moysi. Hic incidit questio que fuit
lex moysi de qua dicitur in textu. Di-
cendum breviter quod preceptum erat in lege
moysi levitici xii° quod mulier que
suscepto semine peperisset masculum. im-
munda reputabatur septem diebus. et sus-
pensa a consorcio hominum. et ab ingressu
templi. et hoc propter fedam concepcionem et
originalis criminis contractionem. Octavo
autem die puer masculus circumcidebatur
et ab originali crimine mundabatur. et
mulier ad consorcia hominum aptabatur.
sed non ad ingressum templi usque ad trice-
simum tercium diem. Quibus completis.
quadragesimo die mulier intravit
templum et portavit natum puerum offerens
pro se et pro puero sacrificia. Si autem
feminam peperisset duplicabantur dies quo
ad consorcium hominum et quo ad ingressum
templi. Sed huic precepto maria non
erat obligata. non enim ipsa concepit
ex virili semine. sed mistico spiramine.
b et ideo purificari non indigebat. Vo-
luit tamen se in hoc subicere propter tres
raciones. Prima ut se in hoc aliis mu-
lieribus conformaret. sicut et filius per
omnia voluit assimilari fratribus. ad he-
breos iiii°. Unde bernardus. Vere beata virgo
non habes causam. nec tibi opus est purifica-
cione. Sed numquid filio tuo opus erat
circumcisione. Esto inter mulieres tamquam
una illarum. nam et filius tuus sic est in
medio puerorum peccatorum. Secunda
racio secundum bedam. sicut christus sic et beata
virgo legi est sponte subiecta. ut nos
a legis vinculo solveremus. Triplici
enim legi hodie christus se cum matre
subdere voluit. legi pauperum in eo quod
oblacionem pauperum elegit. legi pec-
catorum in eo quod ipse cum matre voluit ex-
piari. Item et legi servorum in eo quod
voluit redimi. Tercia racio ut oc-
casionem scandali vitaret. Nondum enim
erat notum eam sine semine peperisse.
Unde si non observasset dies purifi-

In festo purificacionis virginis marie super ewangelium postilla r. xxxi

cacio͞is sue. fuiss͞; occasio iudeis scan
dali et murmuracio͞is cont͞ ipsam.
Quarta ut lege͞ purificacio͞is
terminaret. adueniente sc͞z xp͞o
qui ē purificacio nr͞a. q͞ p͞ fidem
nos purificat. Act͞ xv°. Quinta
ut nobis ex͞m humilitatis daret. Ita
humiliauit se ecia͞ in hiis ad que no͞
tenebatur. Sexta ut nos spu͞alit͞
purgandos instrueret, anq͞ templu͞
ingrediam͞. Seq͞t͞ in ewo°. Tulerunt
sc͞z maria et joseph ih͞m in ih͞rl͞m. por
tantes eu͞ in brachiis. Non enim beth
leem distabat a iherusale͞ nisi q̄tuor
miliaria. siue duas leucas. ut siste
ret id ē p͞ntaret uel offerret eu͞ do
mino. Cuius ca͞ subdit. sicut scriptu͞
ē in lege d͞ni. sc͞z leuitici xii°. Quia
o͞e masculinu͞ adaperiens uuluam
id ē q͞d apta matre uel utero p͞us
erit in mundu͞. h° ē p͞mogenitu͞. scu͞
d͞no uocabit͞. id ē sc͞ificabit͞ et p͞n
tabit͞ d͞no. Ex qua serie ūbor͞ le
gis patz manifeste q͞ hec lex no͞
erat obligatoria. q͞ ip͞e nascens
clauso utero exiuit. sicut radius
solis clausu͞ ut integru͞ uitru͞ pe
netrat. Sz q͞r hoc q͞ dicit͞ q͞
om͞e p͞mogenitu͞ scu͞ d͞no uocabit͞.
dubitat͞ quo hoc sit uer͞u cu͞ mul
tos masculos p͞mogenitos scelera
tissimos fuisse no͞ lateat. Dicendu͞
sc͞dm beda͞. q͞ scu͞ d͞no no͞ dicebat͞
q͞ d͞no debebat͞ et ad scu͞ cultu͞ re
digebat͞ et r͞dimebat͞. Sequit͞. Et
ut darent hostia͞ sc͞dm q͞ dcm͞ ē in
lege d͞ni. sc͞z leuitici xii°. par turtur͞
aut duos pullos columbar͞. hec utru
q͞. Ewa͞ta͞ tn͞ no͞ dicit q͞ istor͞ alter͞
obtulerit. et h° p͞pter misteriu͞. Quia
enim turtur ē auis casta. et columba
fecunda q͞d utrumq͞ fuit in uirgine
io utrumq͞ ponit ew͞ta. Sciendu͞
uero q͞ in purgacio͞e mulier͞ du
plicia erat sac͞ficia. sc͞z diuitu͞ et
pauper͞. Diuites offerebat͞ agni
culu͞. Pauperes uo͞ par turtur͞. aut
duos pullos columbar͞. Obtulit ergo
b͞ta ūgo tamq͞ paupcula par turtur͞.
aut duos pullos columbar͞. unu͞ in
holocaustu͞ pro filio. alteru͞ p͞ pecc͞o. C. D.

q͞uis ab o͞i pecc͞o esset immunis. in hoc
tn͞ se subdens legi peccator͞. Nos ergo
ex° b͞te marie sp͞ualit͞ offeramus hanc
oblacio͞e. sc͞z par turtur͞. aut duos
pullos columbar͞. P͞prietates turturis
patet hiis ūsibus. Alta petit turtur. E. ūs.
cantando gemit. ueniens uer nunciat
et caste uiuit. solus q͞ morat͞. Pullos
nocte fouet. morticinu͞ q͞ fugit. P͞prietates F. ūs.
uo͞ columbe sunt hec. Grana
legit uolitat sociata. cadauera uitat
felle caret plangit. sc͞inuq͞ p͞ oscula
tangit. Petra dat huic nidu͞. fugit
hoste͞ flumine uisu͞. Rostro no͞ ledit
geminos pullos bn͞ nutrit. Applica
has p͞prietates sc͞dm q͞d uis. Sequit͞
in ew°. Et ecce ho͞ erat in iherusale͞
q͞ ē ciuitas sc͞a et uenerabilis et
ciuitas r͞galis et sacerdotalis. ubi
potissime uigebat cultus diuinus. cui no͞
symeon. et quo ptz ex fama. q͞ inter
sacerdotes erat famosus et nominatus
Symeon aut͞ interp͞tat͞ exaudibilis.
Ita longu͞ suu͞ desideriu͞ de uidendo
xp͞m deus exaudierat. Et seq͞t in ew°
sc͞itas uite ip͞ius cu͞ dicit͞. et homo iste
iustus. recte se habendo ad p͞ximu͞. et
timoratus. casto sc͞z timore quo ad deu͞.
expectans q͞solacione͞ isr͞l. id ē xp͞m
qui ē q͞solacio credenciu͞. in quo q͞me
dat͞ quatu͞ ad fidei c͞titudine͞. et sp͞us
sc͞s erat in eo quatu͞ ad gr͞e pleni
tudine͞. Quia no͞ tm͞ habuit gr͞am
iustificante͞ put co͞r habet͞ a iustis
hoib͞us. s͞ ecia͞ q̄tu͞ ad illu͞iacio͞es et
q͞solacio͞es speciales. Et io͞ subdit͞
in textu. Et responsu͞ acceperat a
sp͞u sc͞o qui in ip͞o erat no͞ uisuru͞
se morte͞ nisi uideret xp͞m d͞ni. Et G.
no͞ q͞ responsu͞ no͞ dat͞ nisi petenti et
interroganti. Vn͞ cu͞ dicit͞ q͞ iste homo
iustus responsu͞ accepit a sp͞u sc͞o. dat͞
intelligi q͞ frequenter cu͞ suspiriis et la
crimis et gemitibus orabat ad deu͞
altissimu͞ ut no͞ moreret͞ nisi uideret
q͞solatore͞ isr͞l. Nam tunc erat opinio q͞ms
apud intelligentes q͞ immineret aduentus
xp͞i sc͞dm signa a patriarchis et p͞phetis
data. Vn͞ sicut dicit b͞tus augustinus in
sermone hodierno. dicebat cottidie
in oracio͞ib͞us suis. Qn͞ ueniet. Quando
Qn͞ nascet͞

videbo. putas durabo etc. Et sic in oratione
h responsum acceperat quod Christum natum videret
antequam vita presente finiret. Forte que-
reret hic aliquis quomodo possit mors videri
cum non sit colorata quod dicitur in textu
non visurum se mortem etc. Dicendum quod hoc potest
methaphorice intelligi scilicet non visurum
se mortem id est pati mortem. Vel visurum
se scilicet oculis cordis per intelligenciam et
oculis carnis per experienciam. Sequitur
Et venit in spiritu in templum. id est motus
et instigatus a spiritu sancto illa hora ut tunc
veniret in templum. Vel forte erat sibi re-
velatum quod tali die attenderet que vi-
deret gestari in ulnis virginis oblacio-
nem pauperis deferentis quod ipse est Christus.
i Moraliter hic instruimur quod qui vult
tenere et amplexari Ihesum debet venire
in templum in spiritu. id est ductu spiritus sancti.
Non autem in spiritu superbie seu inanis glorie.
sicut illi qui se ornant vestimentis
ut appareant hominibus. Non spiritu simulacionis
sicut ypocrite. Non spiritu luxurie. scilicet qui
non ad ecclesiam veniunt ut orent. sed
ut mulieres videant et ab eis concupis-
cantur et econverso. Non in spiritu vanitatis
sicut illi qui veniunt ad ecclesiam cum
solacii vel ut vana loquantur. Non spiritu
accidie sicut illi qui sunt in ecclesia et dor-
miunt in divino officio et predicacionibus.
Tali enim spiritu venientes non vident
Christum. nec eum amplexantur vel ampler-
xari spiritualibus anime brachiis. De hoc eciam
dicetur in sermone septimo in secundo membro.
Sequitur. Et cum induceret. id est intus
duceret in templum scilicet puerum Ihesum pa-
rentes eius. scilicet maria que erat vere parens.
et joseph qui erat parens secundum opi-
nionem. ut facerent secundum consuetudinem
legis pro eo. que consuetudo stabat in
tribus. puta quod eum presentaverint domino. et
quod pro eo obtulerunt turturem aut pul-
lum columbe. aut quod eum redimerent quinque
ciclis argenteis cum esset primogenitus.
k Et nota quod quedam primogenita re-
l dimebantur sicut primogenita undecim
tribuum. que redimebantur quinque ciclis.
Siclus apud grecos significat quartam
partem uncie. sed doctores communiter dicunt

quod capitur pro una uncia. Quedam vero
non redimebantur sed usque ad ultimam eta-
tem semper domino in templo serviebant. sicut de
tribu ~~iuda~~ levi. Dicitur eciam primoge-
nita mundorum animalium non redimebantur
sed deo offerebantur. Quedam vero com-
mutabantur. ut primogenita azini in
ove. Quedam occidebantur ut primoge-
nita canis. Cum igitur Christus fuit de tribu
iuda que fuit una undecim tribuum. sic
presentabatur domino ut redimeretur. Se-
quitur. et ipse scilicet symeon accepit eum
in ulnas suas cum maximo cordis gau-
dio. secundum quod dicitur proverbiorum xiii. Desi-
derium si compleatur delectat animam. Fe-
lix nimirum fuit iste symeon qui tantam
consolacionem meruit quam desideraverunt
prophete et patriarche et non acce-
perant. et benedixit deum. gracias agendo
pro tanto beneficio consolacionis ei prestito.
et dixit hoc dulce canticum quod sequitur.
m Nunc dimittis id est dimittas. ut intel-
ligatur optative. domine servum tuum scilicet me.
secundum verbum tuum. quo scilicet michi dixisti.
non videbis mortem nisi prius videas
Christum. In pace id est in cordis quiete.
Quia amplius non curo vivere cum at-
tigi illud vel quod nichil aliud in
hac vita desideravi. Unde subdit. quia
viderunt oculi mei salutare tuum. id est
Ihesum qui interpretatur salutare. Viderunt
quidem oculi carnis. sed oculi mentis
cognoverunt eum esse deum. letanter enim
volebat descendere ad lymbum sanctorum pa-
trum. ex quo sciebat salvatorem natum.
Et quoniam tamen salus non erat particularis
sed universalis. ideo subdit. Quod scilicet
salutare. parasti non solum visibile sed
et palpabile ante faciem id est in conspec-
tu per incarnacionem omnium populorum. quibus
fuit manifestatus voce apostolorum secundum
quod dicitur psalmus xviii. In omnem terram etc.
Lumen ad revelacionem gencium. que prius
errorum tenebris tenebantur et gloriam
plebis tue israel. Fuit enim magna gloria
iudeis ad fidem Christi conversis quod Christus
secundum carnem natus fuit de eis. Et quia
canticum istud continet sic laudis ple-
nitudinem. et senis morientis consolacio-
nem. ideo in omni sero cantatur videlicet in completorio.

Sermo in purificacione beate virginis. C.

Statim veniet ad templum suum dominator dominus. Malachie iij°. Hodie karissimi veneranda sollempnitas illuxit. qua scilicet beata virgo maria pactis quadraginta diebus partus sui mundissimi cum hostijs legalibus amatissimum filium suum presentauit in templum. volens in hoc obediere legi ad quam tamen non tenebatur. quia non conceperat more aliarum feminarum ex semine virili. sed virtute spiritus sancti. ut nobis humilitatem et obedienciam doceret. Cuius benedicti pueri aduentum presentatus propheta ante predixit. verbis pro themate assumptis dicens. Statim veniet ad templum suum etc. Pro quo sciendum. A.
quod hec verba prophete conuenienter exponi possunt de triplici templo ad quod iste benedictus puer venit. scilicet virginali. materiali. et mentali. Primum B.
templum scilicet virginale est vterus beate marie virginis ad quod dominus venit. carnem humanam naturam assumpsit. De hoc templo dicit psalmista. Sanctum est templum tuum mirabile. Quasi diceret. O domine templum tuum quod elegisti scilicet in vtero virginis. mirabile est et sanctum. Mirabile. quia illum in se clausit qui maior eo fuit. scilicet deum celi et terre. quem totus orbis non capit. Vnde ipsa dicit. Ecclesiastici xxiiij°. Qui creauit me. requieuit in tabernaculo meo. Sanctum quia a spiritu sancto consecratum. Bernardus. O templum sanctissimum per spiritum sanctum sanctificatum. per filium ornatum. per patrem glorificatum. plenum omnium graciarum. Templum hoc consecrauit spiritus sanctus. quando angelum gabrielem ad beatam virginem misit. et concepcione sua inchoauit.
Item sicut episcopus postquam templum aliquod materiale consecrauit. prohibet sub pena excommunicacionis ipsius violacionem facientibus. pacem omnibus inhabitantibus. ita quod omnes criminosi seu malefici qui ad ipsum confugiunt ab inimicis suis securi sunt. Eodem C.
modo spiritus sanctus hoc templum benedictum pacificauit et sanctificauit. ita quod omnes peccatores quantumcumque deum offenderint

si ad ipsum confugerit pacem inueniet. et ab hostibus suis diabolis securi erunt. Vnde ysaie xvj°. Apud te habitabunt profugi mei. id est peccatores. qui fugerunt a me peccando. inuenient graciam ad te confugiendo. Anshelmus. O beata fiducia. o tutum refugium miseris peccatoribus. Bernardus. Benedicta maria quis tuam misericordiam ad plenum valeat enarrare. peccatorem quantumlibet fedum et immundum. et toti mundo despectum non despicis nec deseris. sed pia manu retines et foues. donec tremendo iudici miserum reconcilies. De hoc legitur exemplum. D.
Apud siciliam anno domini quingentesimo xxx vij°. fuit quidam vir nomine theophilus cuiusdam episcopi vicedominus. qui tam prudenter sub episcopo res ecclesiasticas dispensabat. quod mortuo episcopo cum digno reparatu omnis populus acclamabat. At ille vicedominatu contentus. alium in episcopum maluit ordinari. Tandem ab officio suo iniuste per episcopum depositus. in tristiciam recidit. et ad suam recuperandam dignitatem cuiusdam iudei malefici consilium expeciit. Ille igitur dyabolum aduocans venit. et theophilus iussu demonis christum et matrem suam et omnes suos abnegauit. et christiane religioni abrenunciauit. scribens quod super hoc cyrographum et sigillo signans demoni ipsum tradidit. In crastinum vero procuracione demonis theophilus in graciam recipitur. et pristine dignitati restituitur. Postea vero ad se reuersus. et factus penitens de eo quod fecerat valde ingemuit. et ad virginem gloriosam tota mente deuocione confugit. Quadam ergo vice beata virgo sibi in visione apparuit. et de facto eum redarguit. et diabolo abrenunciare precepit. et christum dei filium. et omnem christianitatis professionem confiteri fecit. et sic ipsum in filij sui graciam reconciliauit. Et ad indicium indulte venie ne de ea ullatenus dubitaret. supradictum cyrographum quod dyabolo dedit sibi iterum apparens reddidit. et super pectus posuit. Qui cum euigilans super pectus suum positum inuenisset. pre gaudio surrexit. et gracias beate virgini referens. sequenti die ad laudem beate virginis et consolacionem peccatorum omnibus rem gestam manifestauit. et in seruicio beate virginis vsque ad mortem fideliter

E xm psceuerauit. Item aliud exm. Quidam
mochus bte vgini valde deuotq. temp
tacoe victq lapsus e in pctm carnis. qui
ppter verecundia cofiteri no audebat. du
bitare cepit q faceret. et totu se deus
ad iuocacione bte marie. multis pre
cibq ea flagitauit ut eu a teptacione
eriperet. et audacia qfitedi impetraret.
Cumq nocte dormiret. bta vgo ei appa
ruit. longiq tn assistes in specie pulcher
rime vgis angelis circusepta. Quam
ille vides cu lacrimis ait. O vgo virgi
nu. regina angeloz. spes desperatoz.
solame pctoz. mr mie. mr dei. misere
mei. Que nullu pctore ad te cofugi
ente repellis. nunq m soli mia tua
negabis. Cumq hec et silia diceret.
mr mie quada domu igreditur. qua
ille psequetus ad pedes eiq se pieicit
dices. O mr dei oi gra plena. misere
mei. At illa eu eleuas. brachijs am
plexabatur. et osculu tenit et euanuit.
Ille vo euigilas. cu mag hilaritate ad
qfessione venit. et pctm suu qfitens.
F xm in sca vita pseuerauit. Item aliud exm.
Filiq cuiusda diuitis ludedo factus est ri
baldq. Et cu oia sua qsupsisset. aduoca
cato diabolo. dedit se ei ut sibi diuicias
largiretur. Et negauit xpm et oes scos.
btam aut vgine recusabat negare. De
mon vo sic qtetus. multa bo sibi qfere
bat. Quada go die du iste eciaz bte
marie vgis transiret. ymago beate
marie vginis ei iclinauit. Ipe aut no
aduertit. ho videns quida pdiues. que
fuit a socio illiq cui hoc notu fuit. de
fratri illiq. At ille ei totu factu narra
uit. Quo audito. diues ille eu vocauit.
et sibi qd viderat enarrauit. Et ad
pniam et qfessione eu induxit. filia
sua illi tradidit cu multis bonis. pre
cipiens ut bo diaboli pauperibq eroga
ret. Et sic fcm e. Tande vita i bono
finiuit. Et sic ptz de pmo teplo breuit.

Subsermo primq. C. xxxiij.

Statim veniet ad teplu suu. ubi
Scdm templu ad qd dns venit.
e teplu materiale qd erat ihe
rosolimis. ad qd hodie a parentibq est

delatus. Qualit aut ho fcm sit. ptz
ex euo hodierno. Luc. supra. Item Hanc
aut portacione dni ihu a maria mre
eiq. et susceptione ab illo iusto symo
ne. innuit nobis cerimonialit candele
ille ceree quas hodie portamq. Hec
A nacq p cereu accesu. ihus dns nr
pt significari. Tria em sut in cereo.
scz cera. lichinq. et ignis. et per hec
tria significantur tria q fuerunt i xpo.
Na cera sigt carne xpi q nata est
de vgine sine corrupcioe. sicut apes
cera gignut sine alterutra qmixti
one. Lichinq in cera latens. sigt aiaz
candidissima i carne latete. Ignis
vo sine lume significat diuinitatem.
q deq nr ignis cosumens est. Vnde
B quida. Hac i honore pie. candelam
porto marie. Accipe p cera. carne de
vgie vera. p lichinos aiaz mudam
sub carne latete. p lume nume ma
B iestatis q cacume. Item p hac can
dela q hodie i manibq portamq.
cera moralit istruimur. q si volumq
esse can deu purificati z mudi. tria
i nobis hre debemq. scz fide rectam
vera. actione bona. et itencionem
recta. Na candela i manu accensa.
e fides cu qoperacoe bona. et sicut can
dela sine lumie dr esse mortua. et
lumie p se sine candela no lucz. sed
mortuu ee videtur. sic et opacio sine
fide. et fides sine bono ope mortua
esse dicitur. Lichinq aut in cera intq
occultatq. e itencio recta. Vn gregoriq
Sic sit opq in publico. et tn itencio
maneat i occulto. Dic go breuiter
C audistis de candela. Item Quare aut
hodie saluator nr ihus xpus i tep
lu portari voluerit. vna ro ee potest.
ut ipe p sua pncia teplu sctificaret.
ut sicut ipe baptizatq e ut ipe aquas
sctificaret. Vn sicut p baptismu xpi.
no solu sanctificata e illa ps aque
iordanis q tetigit carne xpi. sz et
oes aque. sic p eiq delacione i tem
plu illud i ihrlm sctificata sut omnia
templa eiq noie dedicata. ppt quod
statutu e. q in ecctis debent haberi
cera corporalis pncia xpi. videlicz i

subsermo primq xxxiij

sacrificio. Vn̄ eciā ibi recondūtur scōr
reliquie. Ibi eciā sunt misteria ange
lorum. Quia ut dicit grego. In ipsa
imolacionis hora celi aperiuntur. atqz
angelorum ministerio yma summis
iunguntur. Et ideo kirmi dignū ē ut
eccle in veneracione habeantur. et nō
nisi cū summa reuerencia et deuocione
frequententur. Vn̄ ps. Domum tuā decz
sanctitudo dn̄e. Vn̄ legitur in ewº q ille
sanctus senior symeon. q meruit in
vlnis suscipere xp̄m. venit in spū in tem
plum. Nos ergo exº illius veniamus in spū. D.
hoc est spūali intencione in templum scz cū
oracionis et deuocionis. Nō cū vane simi
lacionis sicut ypocrite. Nō cū osten
tacionis sine vane glorie. sicut illi qui
se ornant vestibus ut hominibus appareat
et placeat. Nō cū luxurie. sicut
illi aut ille q vadunt ad videndum viros
aut mulieres ut concupiscant aut concupis
cant. Item nō cū confabulacionis aut so
lacii sicud illi q in ecclesia vacant cū
chirnis. risibus. aut leuitatibus aut vanis
colloquiis. Vn̄ de hoc legitur exm̄. Cū E.
enim btūs martinus quadā vice missā
celebraret. btūs bricius minister eius
vidit in ecclesia diabolum scribere pctā
hominum q fiebant ibi. ridendo. loquendo.
seruiciū dei impediendo. Et cū nō
haberet satis de pgameno. cepit
vnū foliū volens ipm̄ extendere.
et collisit caput suū ad murum. Vi
dens aūt btūs bricius risit. Finita
missa btūs martinus increpauit eū
qr risisset. Cui causā risus dixit.
Tunc conuictus dyabolus a btō mar
tino. dixit se scripsisse pctā pphetica.
Tunc btūs martinus pdicauit ea ppl̄o.
et oēs confessi sunt et contriti. et sic
diabolus coactus ē delere qd scripsit.
Item nō venire debemus ~~in templo~~ in F.
templo in spū accidie sicut qdā qui
dormiunt in diuino officio et pdicacio
nibus. Quamuis hoc displiceat deo exm̄.
ptz p quoddā exm̄. Quidā frā G.
in ecclā solebat se sup vnū sediū
deponere et inter vba oracionis dormitare.
Apparuit aūt ei quadā vice xp̄c
in cruce. verso dorso ad illum aut dicere
videret. Quia tepidus es et accidio
sus. nō es dignus faciē meā intueri.

Item exm̄. Quodā die estiuo dū lau h.
des cantarent in valle scī petri. vi
dit vir religiosus in dorso cuiusdā fris
q ibi libenter dormiuit. serpentem
serpere clara die. Et stati intellexit
qd dyabolus esset. qui in eius sompno
lencia pascebatur. Et dicebat ille idē
multociens huiusmodi visionē vidisse de
eodē frē converso. Item in hemero i.
de fr̄ quidā conuersus valde accidiosus
fuit in choro. pene sp ibi dormitans.
In cuius capite alter quidā conuersus
frequenter nigrū cactū sedē vidit. q
ut dormitauit. mox pedes suos ocu
lis conuersi supposuit. statimqz ille osci
tare cepit. qd cū fuisset ei ab illo re
latū. stati sedē stalli sui sic pauit.
ut cū dormitaret. illa declinando in
pte sedente pcipitaret. Et sic fr̄
ille in suiecio dei feruencior factus est.

Subsermo secundus. Cm xxxiiii.

Statim veniet ad templū suū
dnator dn̄s &c. Terciū k.
templū ad qd venit dn̄s est
spūale. scz aīa iusti. quā sibi spūs scūs
in baptismo consecrauit in templū. expel
lens ab eo dyabolum. ut ipē in eo ha
bitare possit. qui dicit sacerdos. exi
immunde spūs. et da locū spiritui sancto.
Vn̄ aps ad cor iiº. Nescitis qr templū
dei estis. et spūs scūs habitat in vob.
Illa deus nō ad aliū finē creauit aīaz
qz propter seipm̄. ut videlicz esset habi
taculū suū. Iuxta illud ps. Quoniā ele
git dn̄s syon. id est aīam speculātē.
elegit eā in habitacionē sibi. Et qm
ad hoc eā elegit. summe eius in habitacio
nē concupiscit. Vn̄ pūbiorum xxiiiº dicit.
pbe fili mi cor tuū m. Item pūbiorum viiiº.
Delicie mee sūt esse cū filiis hominū. Vn̄
quemqz deus ad huiusmodi aīam pparatā
venerit. qui voto potius dicit illud ps.
hec requies mea in seculū sc̄li. hic ha
bitabo &c. O ergo fidelis aīa si no l.
bilitatē tuā attenderes. vtiqz nich pec
cares. Vn̄ ber. Si nobilitatē tuam
cognosceres o aīa mea. pctm̄ abhomi
nareris. Et ideo ad vitandū pctm̄ semp
p oculis cordis habe dz suā genero
sitatē. Vn̄ origenes. Nichil ē infelicius

q̃ nobilitatis et dignitatis indite ob
liuisci. Et h° eni originat̃ lapsꝰ mi
serabilis in omnem ani̾ degenerans
et a rectitudine prima recedens tanto
miserabilius q̃to vehemencius. Et
io ad iuge sue nobilitatis ꝯsidera
cione sponsꝰ animam hortat̃. Canticoꝝ
p°. Si ignoras te o pulchra. id est no
bilitatem tuam q̃ scilꝫ ad ymaginem meam
creata es. et habitaculum meum facta
es. egredere ab hac ignorancia. et
abi post vestigia gregum. id est ꝯsidera
oēs creaturas irronales que tamen
gerunt similitudinem vestigij. et cum
per ꝯsideracionem invenis te sup̃ oēs
esse in similitudine ymaginis nobiliorē.
tunc pasces hedos tuos. id est lascivos
et hedulinos motus cohibe et ꝯpesce.
Quia licz secundum mentem in qua est
ymago dei sis sursum erecta. secundum sen
sualitatem tamen pronitatem hēs ad malum.
Et io ad ꝯservandam puritatem ymag
inis. cohibe et pasce hedos iuxta ta
bernacula pastoꝝ per diligentem
custodiam. Et certe in tantum ꝯsideracio
nobilitatis anime. ducit in abhominacionem
peccati. q̃ eciam non habendo respectum ad
premia vel ad penas. adhuc neq̃ꝑ
induceret̃ ad peccandum. Quia anima
nobilis omnia ista caduca reputat
nimis vilia et indigna ad hoc. ut
ipsa non velit eis inquinari. Sicut
nobilis regina non pateret̃ vilem
et sordidam psonam sibi appinq̃re.
Et h̃ est quedam sancta supbia anime
generose. Quia eciam habuit ille
gentilis doctor. seneca dicens. Si
scirem ingt̃ deos ignosciturus. adhuc
propter vilitatem peccati. peccare utiq̃
dedignarer. Et ex hac ꝯsideracione
beatus augꝰ quendam hominem lubricum
a peccato retraxit. dicens in quodam ser
mone. Quid est q̃d velis habere
malum. Dices m. Michil omnino. Non
uxorem. non filium. non filiam. non tunicam.
postremo non caligam. et tamen vis ha
bere malam vitam. Rogo te prepone
animam tuam calige tue. Hoc ergo

templum spūale ut dns nr̃ libenter
in eo habitet debet esse mundatum
et ornatum seu depictum. Primo
dico ut templum h° fiat habitaculum
dei. requirit̃ ut sit mundatum scilꝫ a
vicijs et ꝯcupiscencijs. Quia ut
dicit̃ sapie p°. In malivolam animam
non intrabit sapia. nec habitabit
in corpore subdito peccatis. Secundo
debꝫ esse ornatum sive depictum varijs
coloribꝰ virtutum. videlicꝫ colore
albo castitatis. rubeo voluntarie
passionis pro xp̃o. croceo spūalis io
cunditatis. viridi virtuosi exercicij.
blaueo celestis desiderij. aureo ca
ritatis. et demum nigro humilitatis.
q̃ humilitas omnes alias virtutes ad
ornat. sicut color niger oēs alias
colores exripit. distinguit. et exor
nat. Quia sicut dicit gregorius.
Qui sine humilitate virtutes congre
gat. quasi in ventum pulverem portat. Et
ideo. Perit tenerum oē q̃d agit̃. si
non sollicite cum humilitate custodit̃.
Sic q̃° patꝫ de triplici templo ad
q̃d dns venit. Rogeꝰ g° dnm ꝛc.

In cathedra sancti petri petri apostoli

Sermo. CL. xxxv.

Symon iohannis. id est filius io
hannis diligis me plus his.
Tu scis domine q̃ amo te. Johannis ultimo.
Nondum q̃ beatus petrus pbat in
multis dominum amasse. Nam primo
legimus beatum petrum propter xp̃m omnia
relinquentem ipsiq̃ per omnia obsequen
tem. Secundo legimus ipsum diuinam
naturam in domino ꝯfitentem. Tercio
xp̃m pre ceteris diligentem.
Quarto maiora ceteris apostolis mi
racula facientem. Primo dico q̃ le
gimus hunc beatum petrum symonem
propter xp̃m omnia relinquentem. ipsiq̃ per
omnia obsequentem. Nam ad unam vocem
domini omnia reliquit et eum secutus est. Symon
enim interptat̃ obediens. Et io non
est mirum si statim obedivit. omnia q̃
ꝯtempsit. dum dominum vocantem audivit.
Unde dicit dns. Mt iiij°. Ambulans
Jhesus iuxta mare galilee ꝛc. At

.E

.C

.A

.D

illi quinno relictis rethibus secuti sunt
eum. Affirm obediencia. Nichil dixit.
nullas excusaciones pecit. impossibilitatem
non allegauit. sed mox omnibus relictis
post dominum iuit. Unde admiratur gregorius
dicens. Audistis fratres karissimi quod ad
unius iussionis vocem petrus et an-
dreas secuti sunt redemptorem etc. ut habetur
in postilla de sancto andrea. Sed
forte quereret aliquis quid petrus dimi-
sit qui pene nichil habuit. Huic
questioni respondet gregorius dicens. In
hac re fratres pocius debemus considerare
affectum quam censum etc. ut habetur supra in
postilla ewangelii de conversione sancti pauli.
Ecce nos reliquimus omnia etc. Se- B.
cundo legimus beatum petrum christum dei
filium confitere. Nam cum quereret dominus
matthei xvi. Quem dicunt homines esse filium
hominis. Et alii cum diceret iohannem bap-
tistam. alii helyam. alii iheremiam. aut
unum ex prophetis. Ipse dominus ait ad a-
postolos. Vos autem quem me esse dicitis
Et respondens symon petrus dixit Tu
es christus filius dei vivi. Et hec confes-
sio sic placuit domino ut diceret sy-
moni petro. Et ego dico tibi quia
tu es petrus etc. Et porte inferi non
etc. Et tibi dabo claves regni celorum.
Et quodcumque ligaveris super terram etc.
Et est nobile quod petrus christum confessus
est corde. quando in eum credidit. Confessus
est ore. quando eum gentibus predicavit. Con-
fessus est opere. quando pro nomine eius fuit
crucifixus. Sed quis est hodie qui si- C.
christum confiteatur corde et ore confiteatur
et opere. Tales enim ut dicit apostolus
ad tytum primo. qui confitentur se
nosse deum. factis autem negant. similes
sunt iudeis qui christum dominum cognos-
cebant. sed factis eum negabant. Gravius
enim peccant tales christiani quam paga-
ni ut sarraceni. Exemplum gratia. Sint D.
duo homines qui obligati sunt uno
domino. sed unus hanc obligacionem
nesciat. alter vero plene cognos-
cat. et uterque istorum servicium domino
non impedat. at domino requirenti
eum sibi non serviant. Primus

dicit. Domine nescio quod sis dominus meus. Nam
si scirem. devote tibi servirem. nec alteri
domino tuum honorem impedirem. Alius di-
cat. Scio et bene scio te dominum meum
esse. sed nolo tibi servire. Nunquam non val-
de gravius offenderet dominum hic secundus
quam primus. Exemplum legimus de hoc E.
de sancto machario in vitas patrum. Qui
cum invenisset in deserto caput hominis.
ab eo quis fuerit requisivit. Audit.
Sacerdos ydolorum fui et nunc sum in
inferno. Cui sanctus. Sunt ne aliqui subtus
te ibi. Et caput. Sunt quidem inferiores
nobis iudei. qui dominum cognoverunt.
et legem ab eo receperunt. Et adhuc
inferiores sunt mali christiani. qui redemp-
cionis beneficium agnoverunt. et ex hoc
ingrati fuerunt. Et ergo fratres karissimi non
solum confiteamur dominum ore. sed et opere.
Quia fides sine operibus mortua est
dicit apostolus iacobus. Tercio legimus F.
beatum petrum pre ceteris dominum diligere.
Unde cum dominus interrogaret ab eo. Sy-
mon iohannis diligis me plus hiis. Ipse
respondit. Domine tu scis quia amo te. Tercio
sic quesivit et ita petrus semper respondit
Mira in hiis verbis commendacio di-
lectionis petri. Quia sicut querebat
dominus quod sciebat. Mira eadem humilitas
ipsius apostoli qui de se parum. de aliis magis
senciebat. Nam cum diceret dominus diligis
me plus hiis. nunquam ei respondit quod eum
plus aliis diligeret. sed solum quod eum
amaret. Tu inquit domine qui omnia nosti
scis quia amo te. Petrus enim tanto amore
ardebat ad christum quod modum excedebat
Nam ipse solus sepe pro omnibus respondebat.
Unde dicit matthei xix. Ecce nos reliquimus
omnia etc. Item dicit augustinus quod dominus hora
cene noluit indicare proditorem suum.
quia ut ipse ait statim petrus surrex-
isset et dentibus eum discerpsisset. Unde
valde laboravit scire quis esset. Item ipse
solus in hora passionis evaginato gla-
dio salvatorem defendere voluit. Item
cum dominus ambularet super mare et
diceretur ab aliis discipulis dominus est.
ipse solus misit se in mare et omnes
alii navigio venerunt. Et puto quod quia
nimium audax fuit. dominus eum per nega-

cione cadere pmisit. ut diceret no
de se. sed de deo solo sperare. Sz quis
e hodie qui xm sic amet. pch dolor
nemo. Omes q sua sut qrut no q
G ihu xpi. Quarto legim9 btm petr
maiora miracula ceteris facientem
Nullus vmq inveniebat scus ad mira
cula ita potes fuisse sicut btus pe
trus fuit. Quia sicut ipe pdixerat
dns Joh xiiij° maiora miracula
fecit q xps. Na de petro legit ac
tuu v°. q in plateis ponebant in
firmi i lectulis. ut veniente petro
saltē vmbra illi9 obumbraret quenq
illoz. et sanarent ab ifirmitatib9
illoru. Ite filiu principis anthioce
ni petr9 suscitavit cu p anos duo
dece mortuus iacuisss. lege historia
et hic narra. Collige eciā ex aliis
multis locis et variis ei9 legendis
multa ei9 miracula et recita hic
q placet. Rogem9 g° dnm zc. In fes
to bti mathie apli. ewm. Hoc est
pceptu meu. zc. Re° ifra postillatu
i festo bartholomei apli. Sermo
de sco mathia Rubrica xxxvj.

Beatus q elegisti
et assupsisti ihabitabit i
atriis tuis. Scribit ps lxiiij°
Hec verba quenient pnt exponi
de bto aplo mathia. q dns elegit
loco iude pditoris. et assupsit in
hereditate sua. In quib9 ide aplus
maxie describit a duob9. Primo ab
excellencia meriti quo efulsit. Se
cūdo a sublimitate pmij qd acce
pit. In hys eni duob9 oīs qsistit
btitudo hois. scz si clarescat i via
p meritu. et si fulgeat in regno
per pmiu. Notur g° stat9 meritis
excellentis quo fulsit in mudo cu
dicit. Btus q elegisti. Not 2 stat9
pmij efulgetis quo extitit corona
tus in regno cu addit. et assupsisti
ihabitabit i atriis tuis. Dni eni
atria sut celestia tabnacula. de qb9
dicit pphēta. Quā dilca taberna
cula tua dne virtutu zc. Hec bta
tabernacula hodie aplus e igress9.

qui loco iude q pus apls fuerat
ad aplatu e electus. Narra hic quo
iudas erat. et mathias substitut9
fuit. Sicut het dict p°. vel i passio
nali. Sz kmi hys auditis ia co
A uertedo smone ad istructionem
mam. Nondu e q alit eligit mu
dus. aliter eligit xps. Na mud9
eligit et cofidit i potēcia. i sapiā.
cofidit eciā in opulencia. Eligit
g° ad honores nobiles et poten
tes. eligit iudices sapientes. et
eligit diuites habūdantes. Eligt
dns q e sume potes. sume sapi
ens. et sume dives. no formidat
huana potēcia. no miratr huana
sapiencia. no petat huana opu
lencia. Non igit ut mud9 eligit
nobiles et potētes. s ifirmos et
ignobiles. No phos sapiētes. s
piscatores et simplices. No glorio
sos et diuites. s abiectos 2 paupes
B Primo dico dns nr no elegit
nobiles et potētes. sed ifirmos 2
ignobiles. Vn scribit baruch iij°.
Ibi fuert gigātes noiati qui ab in
icio fuert statura magni sciētes
bellu. No hos elegit dns. Quare
hoc dns fecit. Certe io. ut se oste
deret omipotētē ee. et huana po
tēcia no egere. Si eni p potētes
mūdu expugnass. potēcie illoz
attributu fuiss. et sic no dnm ex
mūdi subiugacioe laudasset. Sz
nuc tota laus i deu efert dum
potētissim9 ab ifirmo expugnat
Nemo miraret si mirilegg mure.
si canis lepore. si lup9 ove. si eciā
leo bove invaderet. Sz admiracio
mag ess. si cattu invaderet mus.
si lep9 cane occideret. si ouis lupu
fugaret. et si bos sibi leone sub
iceret. Vt ergo mūdo inotesceret
diuina potēcia. no elegit potētes
quib9 sibi mūdu subiceret. s ele
git ifirmos et debiles. viles 2 ig
nobiles. quib9 du oem mūdi po
tēcia deiecit. quāta sua potencia
sit ondit. Vn dicit prima cor j°.

i festo bti mathie apli ewm. Re° ifra postillatu i festo bartholomei apli. Sermo de sco mathia rubrica xxxvj

Ignobilia et contemptibilia et infirma
mundi sunt elegit deus ut confundat
forcia. Ergo fres mei non est cura
da sed penitus detestanda humana po
tencia que excluditur ab eleccione diuina
nec sui potest esse in periculis defensiua.
Sicut cottidie probant bella. vbi sepe
plures a paucis. potentes a debili
bus superantur. Secundo dominus non elegit C.
iudices philosophos sapientes. sed humiles et
simplices. luce primo. Deposuit poten
tes de sede etc. Et istud optime sig
natum est in eleccione mathie. quia ma
thias prius nominatur. et humilem
spiritum signat. Elegit autem humiles et
simplices ideo quia si sapientes elegisset
et per eos humana sapiencia vicisset.
victoriam non deo homines. sed illorum sa
piencie detulissent. In hoc quoque diuina
sapiencia magna apparuit. qui per
simplices viros et illiteratos om
nem sapienciam mundi vicit et stultam
esse ostendit. Quis enim iohanne simpli
cior. Et tamen quis vmquam fuit qui
sic alte scrutatus diuina misteria
fuerit. qui sic christi magnalia tam
alte intonuerit. Dicit enim augustinus. quod
si paulo alcius intonuisset. totus mundus
eum non caperet. Item narrat his D.
toria tripartita quod dum constantinus im
perator fidem christi accepisset. quidam
philosophi eum arguebant quod inconsulte fi
dem christi accepisset. et se de fide
velle conferre cum allexandro dice
bat. Erat enim allexander constan
tinopolitanus episcopus vir simplicissimus
sciencijs secularibus destitutus. sed
valde deo deuotus. Qui dum voca
retur ab imperatore ad disputacio
nem. de solo deo qui simplices ele
gerat sensus episcopus confidebat. Cumque
omnes congregati essent. episcopus philosopho dixit.
In nomine ihesu christi precipio tibi ne lo
quaris. Ad verbum dum philosophus audiuit.
statim obliquato sibi ore vlterius
loqui non potuit. Item similiter patet de
sancta katherina. Item occurrit E.
iterum aliud exemplum de simplicitate

quod recitabo prout scriptum repperi. Quidam ex^m
dam nobilis deuenit ad magnam egesta
tem. cuius antecessores fundauerant monaste
rium quoddam monachorum griseorum. Qui
cum taliter defeceret in rebus. isti mona
chi multa predia comparabant ab eo. No
bilis autem tandem querens occasionem spo
liandi eos. vocans abbatem loci illius dixit
ei. Domine abbas habitus vester et conuersacio
pretendunt exterius sanctitatem. sed quales in
trinsecus estis ignoro. Proponam vobis
tres questiones quas si mihi solueritis.
credam de vobis et vestris monachis sancti
tatem. sin autem. tunc estis deceptores dei
et hominum. et tunc aliud de vobis ordi
nabimus. Prima questio talis est. Dicite
mihi quantum distat a pectore vsque ad deum.
Secunda questio quanta est forma dei. Tercia
quanta est bonitas dei. Abbas respon
dit. Domine iste questiones graues sunt.
et ego eas ex abrupto soluere non
possum. peto mihi dare inducias octo dierum.
Quod ille cum magna difficultate admi
sit. Abbas vero tristis conuocauit fratres
narrans eis totum factum. Et interrogans
a primo quod sibi bonum videretur. Ille res
pondit. nullum de monasterio posse soluere
tales questiones. et quod ille nobilis nichil
aliud intenderet. nisi eorum eciam spo
liare. Vnde bonum videtur mihi quod si ad primas
darentur ei viginti modij tritici. et
triginta siliginis. et totidem ordei.
Cuius consilio aliqui consenserunt. et aliqui
contradixerunt. Alter vero interrogatus
dicebat quod nichil ei dari deberet. quia
si modo sibi aliquid daretur. anno sequenti
vellet eciam tantum habere. et sic censualis
fieret ecclesia eorum. Alter requisitus
ait abbati. Domine. frater bertholdus
conuersus opilio ouium nostrarum. similimus
vobis tam in facie quam corporis dispone
retur tamquam presbiter. et mittatur ad
nobilem cum socio vestro. et committatis
sibi officium vestrum scilicet abbaciam. et ille
respondeat quod dominus inspirauerit ei.
Est enim homo scientissimus qui frequenter
consueuit habere reuelaciones. dominus ut spero
bene respondebit per eum. Quod placuit
omnibus. Termino ergo adueniente

ille quersus mittitur iuxta modum supradictum
Qui dum ad nobilem venisset nobilis
putans eum abbatem esse dixit. Domine bene
venistis quia hodie debetis respondere
ad questiones vobis dictas. Cui ille.
Que est prima. Ait nobilis. Nunquid iam
obliti estis. Prima questio talis erat.
Quantum distat a peccatore usque
ad deum. Cui quersus. Domine nescitis hoc.
Certe dicam vobis. Tantum distat a peccatore
usque ad deum. quantum est unus gemitus
ab ymo cordis affectu peccatoris. quia statim
postquam peccator ingemissit pro peccatis
sibi deus propicius est. Cui nobilis. Certe
domine satisfactum est michi de prima questione.
respondeatis ad secundam. At ille.
Que fuit. Nobilis. Que est forma
dei. Conversus. Forma dei est in modum
globi magni. Quia sicut globus parum
attingit terram. et tamen magnus est in se
et rotundus. ita divinitas sine forma
dei non cadit in humanitatis intellectum
corporalem et mortalem. quia deus incomprehensibilis
est. sed in regno celorum videbimus
eum sicuti est. Et sicut globus
nec principium habet. nec finem. ita deus.
Item sicut globus nequit commode iacere
in summitatibus collium nisi semper
volvatur ad valles. ita deus semper est
cum humilibus et pauperibus spiritu. Tunc ait
nobilis. Respondeatis ad terciam. quia
satisfecistis de secunda. Conversus. Que
est. Nobilis. Quanta est bonitas dei.
Conversus. Certe maxima est bonitas
dei. quia cum ego heri fuerim frater
bertoldus quersus. qui texi camere
circa oves. ego hodie sum abbas. Et
omnia secundum ordinem narravit nobili.
Qui penitens. iussit eum ire ad claustrum.
promittens se nunquam plus velle
monachos inquietare. sive monasterium eorum.
Certe karissimi quanta dominus propter simplices et
humiles fecit. Diligamus ergo et nos
simplicitatem et humilitatem etc. Tercio
dominus non elegit divites sed contemptibiles
pauperes. Unde dicitur iacobi secundo.
Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo.
Item ysaie xlviii. Elegi te in camino
paupertatis. Et hoc ideo. Quia

sunt per divites mundum vicisset. victoria
non deo. sed diviciis attributa fuisset.

G ¶ Non quod secundum augustinum quod in hoc fuit
maximum miraculorum omnium quod cum sancti
apostoli fuissent potencia infirmi. fuissent
omni sciencia destituti. et diviciis
nulli. deus per eorum paucitatem
omnem potenciam mundi convicit. et
per eorum paupertatem. omnes mundi divicias
et seculi gloriam contempnere
fecit. Rogemus quod dominum. ut det nobis
ita apostolorum vestigia sequi. etc.

In annunciacione gloriose sancte virginis
marie super evangelium postilla xxxvii.

Missus est angelus gabriel
a deo in civitatem
galilee. etc. luce primo.
Quia nec lex. nec
ius. nec mos habet.
ut sponsam quis accipiat eciam
contemptibiles. Ita super hoc
virginis quam desiderant consensum
acquirunt. Unde de rebecca. genesis xxiiii.
Vocemus puellam. et queramus eius voluntatem.
Iure enim cavetur quod matrimonium
non contrahitur nisi consensu utriusque.
Et hic mos est apud omnes. Volens
itaque deus pater hanc sponsam in
mundo ex qua filium haberet in carne
humana. neque hoc sine consensu
virginis quam ab eterno elegerat perficere
voluit. sed legacionem misit ad
eam ut eius consensum exquireret. quo habito.
ipsa mater filii sui unigeniti efficeretur.
Et de hoc est presens evangelium.
Et exponitur sic divisione premissa
causa brevitatis. Missus est angelus
gabriel. Hic sunt duo notanda. Primo
quare angelus mitti debuit. Secundo
quare gabriel. ¶ Mittitur angelus
quintuplici racione. Prima est aptitudo
misterii. secundum bedam et glosam.
ut sicut per angelum malum seducta est
mulier ad perdicionem. sic per angelum
bonum edoceretur mulier ad salutem.
Unde glosa. Mulier a dyabolo seducta
mortem intulit. e contrario mulier
ab angelo docta salutem edidit. ¶
Secunda fuit reverencia virginis secundum augustinum.

a

f

In annunciacione gloriose sancte virginis marie super evangelium postilla xxxvii

q cū oīo renunciasset hoībus et esset
sup hoīes ↄstituta. nō n̄ ab angelo
debuit salutari. ne crederet īfeccio
carnalis ī salutacioē. Et pterea
quia dignū erat ut hō intraret
penetrālia tante puelle, que ad hoc
manebat clausa. ne hoīm patere
tur aspectibus. Vn̄ de ea dicit. Can
ticoꝝ iiijo. Ortus ↄclusus. fons sig
natus. Et io nō patebat ad eam
īgressus nisi desup. id ē de celo ve
nienti. Vn̄ īfra. Et īgressus angelus
ꝛc. Tercio vō fuit scdm̄ gregoriū
sublimitatis saluatoris qui nūciaba
tur. qui nō n̄ p sublimiorē creatu
rā debuit annūciari. Nō eni decuit
tantū regē sine magno cursore ve
nire q ei faceret hospiciū pparare.
Quartū ē priuilegiū v̄ginitatis
vn̄ ieronimus. bene angelus ad virginē
mittit. q sp ē angelis cognata v̄
ginitas. Quinta ē restauracio rui
ne angelice. pter quā eciā fcā est
īcarnacio. pter qd angelus nō debuit
excludi ab hoc misterio sicut nec
mulier. Quare vero nō quilibz B.
angelus s gabriel q int̄ fortitudo
missus fuerit. quadruplex est racio.
Primo q mittebat ad forte. scz
ad beatā v̄ginē. De q puerbioꝝ vltio
Mulierē fortē quis īueniet. Et pcul
sequit. Procul et de vltimis finibus
preciū eius. qd pprie n̄ de btā v̄gine sola
verificat. q deū et hoīez ī infinitū
distantes ypostatica vnione in se
ↄplexa ē. Scdā q mittebat ↄt
forte. ad annūciandū direpcionē
atrij sui. de quo luce xjo. Cū fortis
armatus ꝛc. Vn̄ fortē oportuit eē.
qui intrabat regnū fortis ad edicē
dū sibi et annūciandū mansionē
atrij sui scz mūdi. Tercia q an
nūciabat forte. scz xp̄m qui ē dn̄s
fortis et potēs in plio ut dr̄ ī ps.
de quo ysaie nono. Vocabit nomē
eius admirabilis. deus. fortis. Qui
debebat expugnare fortē. scz dya
bolū. Quarta q opus qd nūcia
bat requirebat forte virtutē. quia
potēciā diuinam. Na opus īcarnacio
nis diuine erat sup oēm virtutem
nature. Ideo gabriel mittit qui

sua pñcia virtutē et fortitudinē diuinā
īsinuat. Sequit in ewo. a quo ipse an C.
gelus missus ē cū dr̄. a deo. Et hō po
nit ewangelista pter tria. Primo
ne putaret mitti ab hoīe. et sic ac
cederet carnalis suspicio. uel certe
dubitaret de nūcio. Scdo detur ^vt
intelligi q nō de quocūqz ordine an
geloꝝ qui frequenter ad denūciandū
aliqd eciā p angelos alios mittūt.
eet angelus iste. s de sumo ordine
et īmediate a deo. Tercio ne cre
deret q vlli alioꝝ spiritū pius v̄ir
gini reuelasset deus tam altū ↄsiliū
excepto gabriele p quē nūciabat.
Deinde describit quo iste angelus
missus sit cū dr̄. In ciuitatē galilee
cui nomen nazareth. Nō ergo hec D.
tria. scz quare ad ciuitatē. Iste q̄re
galilee. Iste q̄re nō ad aliā ciuitatē
s ad nazareth. In ciuitatē q̄dē ppt
vnitatē pacis quā facturus erat qui
nūciabat. Ciuitas eni dicit quasi
ciuiū vnitas. Ad ephesios iijo. Ipse
ē pax nr̄a q fecit vtraqz vnū. Ga E.
lilee vō pter mutabilitatē fidei qui
scz transiturus erat de īcredulitate iu
deoꝝ ad fidē gēciū. Galilea autē
īterptat transmigracio. Iste missus ē F.
nazareth pter hūilitatē exempli.
Quia nazareth erat pua ciuitas.
Iste est alia rō quare ī nazareth ↄci
pi voluit. q nazareth int̄ flos.
Conueniēs ↄ fuit ut verus flos. id ē
xp̄s ↄciperet in flore. id ē in nazareth.
et de flore id ē de btā v̄gine. et cum
floribus. id ē tpe floꝝ. et sic accipe
remus florē. de flore. in flore. inter
flores. Et nō q iste flos floruit
in ↄcepcione. et hoc in nazareth. ap
paruit ī natiuitate et hō in bethleem.
s emarcuit. et hoc ī passioē scz in
ihrlm. s refloruit tandem ī resurrec
cioē. Sequit in ewo. ad quā iste an
gelus missus ē. scz ad v̄ginē desponsatā
viro. cui nomen erat ioseph de domo
dauid. et nomen v̄ginis maria. Vbi ↄmē
dat ewangelista psonā ad quā fcā est mis
sio a quatuor. Primo ↄmēdat eā a
pudicicia v̄ginali cū dicit ad v̄ginē.

nō ad qualibet virginē ut dicit Re
migius. ſʒ ad v̄ginē mēte. v̄ginē cor
pore. v̄ginē ꝓfessione. Nec fuit ista
v̄go subita et casu īventa. ſʒ ab eterno
G ꝑordinata. Racio aut̄ quare xp̄us vo
luit ꝯcipi et nasci de v̄gine secundū
bernardū ē. quia deū huiusmodi dece
bat nativitas. ut nō n̄ de virgine
nasceretur. Talis ꝯveniebat 2 v̄gini
partus. ut nō pareret n̄ deū. Item alia
rō secundū ancelmū In libro de ꝯcep
cioē v̄ginali ē. propter ꝯplementū
opis dei. Nā deus fecerat hoīem sine
viro et femina. ut adam. Item de viro
sine femina. ut evam. Item de viro 2 femina.
sicut cotidie facit. Exigebatur ergo
ꝯplementū factionis. ut faceret ho
H minē ex femina sine viro. Secundo cō
mēdat eā a statu matrimoniali cū dicit.
desponsatā viro. Et hoc divina dispoē
multiplici rōne factū ē ut desponsaretur
antequam inpregnaretur. Et accipiunt hic
alique cause ex parte pueri. alique ex parte
matris. et alique ex parte viri. Ex parte
pueri. fuit conveniens ipm̄ de virgine
desponsata nasci. ne ab īfidelibus tanquam
illigitime natus abiceretur. Unde dicit
ambrosius sup lucā. Cavit herodi. quod
iudeis possit ascribi. si natum ex ad
ulterio viderentur persequi. Secundo ut
mō ꝯsueto scripturarum genealogia
xp̄i describeretur per virum. Tercio
ut partus v̄ginis dyabolo celaretur.
Quarto ut puer natus a ioseph
nutriretur. unde et pater eius dictus ē. quia
nutricius eius fuit. Ex parte vero
I matris. accipiuntur alique cause. Prima.
quia per desponsacionē fuit īmunis a pe
na lapidacionis. ne tanquam adultera la
pidaretur a iudeis. Secunda. ut per hoc
ab īfamia liberaretur secundū ambro
siū. Maluit enim dominus aliquos de ortu
suo. quā de matris sue pudore dubitare.
Tercio. ut v̄gini a joseph exhibe
retur ministerium ut dicit jeronimus. Item
ex parte viri accipiuntur cause. Prima.
quia ex testimonio joseph ꝯprobatū ē
cercius xp̄m de v̄gine natū. Unde
dicit ambrosius sup lucā. Locupleciores
testis pudoris maritus adhibetur.

qui possit dolere iniuriam et vindicare
obprobrium si nō cognosceret sacra
mentū. Secunda. quia per hoc v̄ba v̄ginis
v̄ginitate sua asserentibus magis
credibilia creduntur. Unde dicit ambrosius
sup lucā. Fides male verbis magis
ascribitur. et mendacij causa ꝯmovetur.
Culpā enim obnubilare voluisse men
dacio videretur īnupta pregnans. Causā
menciendi desponsata nō habuit. cū
ꝯiugij premiū et gratiā nupciarum partus
sit femiarum. Que quidē duo pertinent
ad nostre fidei firmitatem. Tercio.
ut tolleretur excusacio v̄ginum. ne
videlicet v̄ginibus male viventibus
velamē excusacionis preberetur. ex quo
īfamata mater domini videretur. Patet
igitur cur desponsata quidē. ſʒ nō ī
ꝯcupita iuncta ut dicit Origenes.
Dicit aut̄ viro. Virū nominat ut dicit
ber. nō quia maritus. ſʒ quia homo virtutis
et iustus erat. et ideo fuit testis le
gitimus. Tercio ꝯmēdat eā de
nobilitate originis. cū dicit. De
domo david. que erat domus regalis.
Cristus enim descendit de semine da
vid. sicut fuerat per prophetas predictum.
licet enim ioseph nō fuerit pater
salvatoris. tamen v̄go maria de qua
xp̄us carnē sumpsit de eadē tribu
fuit cū ioseph. Quod probatur per hoc
quod mulieres in hereditate parentum
succedentes. nō poterant ꝯtrahere
matrimonium nisi cū viris sue tribus ne con
funderetur hereditas. Quarto
ꝯmēdat eā a dignitate nominis. Cū
dicit. Et nomen v̄ginis maria. hoc ve
nerabile nomen triplicē habet interpretacio
nē. in triplici lingua. Hebraice interpretatur
stella maris. et illuminatrix. La
tine ethimologizatur mare amarum.
Syriace vero domina nuncupatur. Et
quia nomina imposita īdicant aliquid de
ꝯdicionibus nominati. Nomen istud bene
dictum cum omni reverencia et devocionē
ānotandū. explicant preclaras ꝯdicio
nes huius v̄ginis. Ipsa enim fuit stella
ipse vel illuminatrix in filij nati
vitate. qui misit de[a]llū [...]

singularē qui illuminauit omnem
hoīem venientē in hūc mūdū &c.
Fuit aūt amara mare ī filij pas/
sione· qm gladi9 doloris ei9 animā
ptrāsiuit. Dnā vero fuit in ei9
assūpcione· qm exaltata ē sup oēs
choros angelorū. De īpetracioē hui9
noīs bndcā· habet speciālis sermo ī
natiuitate ei9. Legit in ewū. Et igres/
sus angel9 ad eā· scz mariā· nō q̄de
foris vagante eā inuenit. sꝫ ut dicit
Crisostom9· solā in penetralib9 quā bi k.
nemo virorū videret sol9 angel9
repperit. Manebat enī v̄go prudēs
in cōclaui· sciēs qꝫ depdari deside/
rat· qui thesaurū publice portat.
Sic dyna egressa domū ut vide
ret mulieres aligenienas· carnis
īteg̃tatē amisit· quā maria sedēs
in domo ꝯseruauit. Gen xxxiiij·
Sic esau venator· amisit patris
bndictionē· q̄m iacob manēs ī domo
recepit. Gen xxvij. Sic thomas
nō īuent9 in domo cū alijs discipu/
lis· amisit p̄mā visionē xpi· Iohis
xx°. Et quib9 v̄bis habet· qꝫ va/
gabundi et foris discurrētes· non
sūt digni angelica visioē· ut dicit
Ozee iiij°. Ducā eā in solitudinē·
et ibi loquar ad cor ei9. Sꝫ q̄re k.
ret aliq̄s· in qua forma angelus
ei appuit. Rndet qꝫ bta v̄go vidit
angelū ad se venientē nō specie
ymaginaria· sꝫ angel9 formauit sibi
corp9 lucidū ut eadē v̄gini sensibi/
liter appareret. Vn̄ dicit btus aug9.
in sermone loq̄s in psona bte v̄gis·
Venit ad me gabriel angel9· facie
rutilās· veste chorus̄cās· incessu mi/
rabilis· aspectu terribilis. Et h° con/
gruū fuit. Quia enī eū nunciauit·
qui in se īuisibilis· corp9 visibile
voluit ex v̄gine sumē· cōgrue de/
buit corporali specie apparē. Ite l.
quereret aliq̄s· quid faciebat ma/
ria· qm̄ sic clausa ab angelo fuit
īuenta et salutata. Rndet scdm quā/
dā reuelacionē q̄ fert̄ factum fuisse
scē elizabeth· qꝫ ipa cū lr̄is didi/
cisset in templo vbi fuerat ꝯnutrita

cū ceteris v̄ginib9 sub disciplina· legit
ysaiā ꝓphetā in vij° c° vbi dicit. Ecce
v̄go ꝯcipiet. Et tūc ipa intellexit qꝫ
quedā v̄go purissima dei filiū esset
ꝯceptura et paritura scdm illā ꝓphe/
ciā. Hic qꝫ cepit desiderare qꝫ ipa tm̄
viueret· qꝫ posset eē illi9 v̄gis ancilla· an.
Et dū ista mēte tractaret· angelus
ad eā aduenit et ait. Aue gracia
plena &c. Ubi nōndū qꝫ nusq̄ ī/
uenim9 mulierē salutatā ab angelo·
quia eua fuit cā ut salutacionē per/
deremus. Hc aūt mulier ē salutata
ab angelo. Ideo ꝯuenienter ē h° nom
eua mutatū in aue ordīe ꝯtrario
lr̄is ordinatis. Et hoc ꝓpter multi/
plicē ꝯrietatē int eua et mariam·
quā satis clare p se vn9q̄sqꝫ intuerē
pt. Nā sicut eua corruit p supbiam·
ita maria erecta ē p humilitatē. Item
sicut eua deliq̄t p īcōtinēciā· ꝯmedēs
de pomo vetito· ita maria placuit
deo p castimoniā. Itē eua fuit pncipiū
et causa mortis· ita maria fuit prin/
cipiū et cā vite et resurrectiōis. Itē
eua cū suis seq̄cibus habuit trīa ve·
scz qꝫ cū corrupcōe ꝯcepit· cū lāguore nō bn.
portauit· et cū dolore peperit. Sꝫ
ab istis fuit absoluta ista v̄go bndcā·
qr ꝯcepit sine corrupcōe· portauit
partū sine afflictioē· et peperit sn̄
dolore. Ideo merito fuit salutata hoc
noīe aue· ab a quod ē sine et ve. Item
aue id ē sine ve triplici· scz ꝯcupiscēcie·
culpe· et pene. Queritur aūt hic n.
quare āgel9 in salutacioē ꝑtermisit
ꝓpriū nom9 v̄ginis. Dicēdū qꝫ quintuplici
rōe. Primo fuit ꝓpt reuerēciā virgis· nō.
Solem9 enī eq̄les nobis ut inferiores
salutare vel vocare ꝓprio noīe. Decet
superiores. Nō enī est decēs qꝫ miles
regē uel reginā ꝓprio vocet nomine.
Scdā rō· ꝓpter misteriū signifi/
cacōis ait scz daret intelligi· qꝫ sic
de cetero deberet noīari gr̄a plena
p anthonomasiam· id ē p excellen/
ciā· sicut dauid dicitur ꝓpheta· et paul9
dicitur aplūs &c. Tercia ꝓpter adop/

cione specialis dignitatis. Sicut enim
aduenit alicui nomen specialis dignitatis.
non enim ultra nominatur proprio nomine sed nomine
dignitatis. Ut cum aliquis frater est pro-
motus omisso nomine proprio. priorem eum nominamus.
Et quia maria iam electa fuit ad maxi-
mam dignitatem. scilicet ut esset mater dei.
propter gracie plenitudinem ita vocata est
gracia plena. Quarta propter osten-
sione nimii affectus et gaudii. Unde
rethores in suis salutacionibus ob-
mittunt verbum propter feruentis affectus
acceleracionem. Quinta propter remo-
cionem tristicie. quia enim angelus gaudium
nunciare venerat. nichil admiscere
debuit quod posset inferre causam tris-
ticie. Sed hoc nomen maria secundum ethi-
mologiam est nomen doloris et tristicie.
scilicet amarum mare. propter futuram filii com-
passionem. quare illud nomen non debuit
sibi tunc commemorari. Sed permisso
illo nomine. cum magna reuerencia angelus
virginem alloquitur. Aue gracia plena.
Quod exponit beatus Ieronimus in sermone
de assumpcione. Et bene plena. quia ceteris
per partes prestatur gracia. marie vero tota
se simul infudit plenitudo gracie. Item
de eius plenitudine eciam habetur in festo
visitacionis sermone primo. Item ista gracia
non solum impleuit eius mentem sed ventrem.
in conceptu singulari gracia dei factum est ut
conciperet saluatorem. Unde sequitur.
Dominus tecum. non tamen per essenciam. potenciam.
et presenciam qualiter est in omnibus rebus.
nec solum per graciam eo modo quo est in sanctis
hominibus. sed per carnis assumpcionem. Quia
corpus diuinitati vnitum fuit formatum
de sanguinibus purissimis beate virginis.
et intra viscera virginis latuit nouem
mensibus. Dicit ergo dominus tecum. et hoc tripliciter.
Tecum inquam deus pater. quia tu es spon-
sa patris. Tecum dominus filius. quia tu es
mater filii. Tecum dominus spiritus sanctus. quia tu
es thezauraria spiritus sancti. Et tamen
non tres domini incarnati in te. sed vnus
est dominus filius incarnatus. Item bernardus.
Dominus tecum. tecum in corpore. tecum in utero.
tecum in auxilio. Benedicta tu in mulie-
ribus. Quod exponitur per triplicem. vno modo

sic. Benedicta tu in mulieres. id est super
mulieres. et hoc quantum ad triplicem gra-
dum benediccionis in genere muliebri.
ad quorum gradum tercium. nulla mulier
attigit alia. Primus gradus quod fecunda.
sed non virgo. Secundus quod virgo. sed non fecun-
da. Tercius quod virgo simul et fecunda.
Duo primi conueniunt ceteris mulieribus.
Tercius est solum marie priuilegium. Un-
de eciam benedicta dicitur super mulieres. quia
cetere concipiunt et pariunt pueros pu-
ros homines. sed hec genuit deum et ho-
minem. Item alia racione fuit benedicta super
mulieres. quia illam generalem maledictio-
nem euasit. In dolore paries etc. Alio
modo exponitur sic. Benedicta tu in mu-
lieribus. id est inter mulieres. Et hoc
triplici racione. quia participauit benedictio-
nem cum omni genere et statu mulierum.
Fuit enim cum virginibus virgo. cum con-
iugatis fecunda. cum viduis casta.
Tercio modo sic. Benedicta tu in mulie-
ribus. id est a mulieribus. Et hoc propter
triplicem benediccionem quam habuerunt per
ipsam contra tria mala a quibus libera-
te sunt mulieres propter beatam virginem.
Primum fuit verecundie. Nec enim
mulier ausa fuisset apparere. cum per
mulierem perditum fuit totum genus huma-
num. Secundum malum fuit maledictum
legis. secundum quod maledicta erat omnis
mulier que non produceret semen in
israel. Deut. xxiii°. Quod maledictum
aboleuit primiceria virginum. dum primo
obtulit deo suam virginitatem. Ter-
cium malum fuit deiectio. Erat enim
naturaliter deiecta et infima condicio
mulierum. Unde prouerbiorum vltimo. Mulie-
rem fortem quis inueniet. Quasi diceret
nullus nulla. Sed certe postea illud preci-
bus inuenta est mulier fortis. cuius
precium procul et de vltimis finibus. quia
ipsa de sinu patris et limo terre pan-
nem redempcionis concepit in vtero
suo. Et hec sua fortitudine supplan-
tauit dyabolum. De qua genesis iii° ipsa
conteret caput tuum. et ideo cessauit
abiectio mulierum. De clausula vero
que adiungi solet in hac salutacione.

videlicet. Et benedictus fructus ventris
tui. Habetur infra in festo visitacionis
in exº. Exurgens maria. Et non
tamdiu quod super hac salutacione numquam
homo pervenire valebit excellencius.
nec aliquis dulcius et gracius beatam
virginem poterit salutare seu laudare.
quam hac salutacione quam ipse deus pater
dictauit et ei per angelum destinauit.
Sequitur in exº. Que cum audisset scilicet beata virgo.
cum audisset scilicet nouam salutacionis for-
mam. vel sic. Que scilicet verba angeli cum
ipsa virgo audisset. id est in silencio et
taciturnitate auscultasset. Et sic promp-
ta fuit ad audiendum. tarda ad lo-
quendum. Ambrosius. Discite virgines
verborum vitare lasciuias. Maria eciam
salutacionem angeli verebatur. Et ideo
additur. Turbata est in sermone eius.
scilicet angeli. Turbata id est aliqualiter
timore perterrita. et hoc propter noue
apparicionis speciem secundum Crisosto-
mum cantatur. Et expauescit virgo de
luce. Nycolaus de lyra. Turbata
est non quidem de apparicione angeli.
fuit enim solita videre angelos. sed de
salutacione insolita. quia nichil mira-
bilius est viro humili. quam sua exaltacio. — No[ta].
Et ideo cum beata virgo esset humilima. au-
diens salutacionem tante excellencie
turbata fuit. non turbacione incredu-
litatis sicut zacharias. sed turbacio-
ne admiracionis. Ideo bene dicitur. tur-
bata est in sermone eius scilicet angeli. non
autem in visione. Et cogitabat qualis
esset ista salutacio. Iam enim turba-
ta fuit virginali verecundia ondit
humilem. Quod autem cogitauit de sa-
lutacione. declarat prudenciam marie.
Et ideo angelus eam consolatus est dicens.
Ne timeas maria de salutacione in-
solita. inuenisti enim graciam apud deum.
non solum pro te. sed pro toto humano genere.
Quasi diceret secundum Crisostomum.
Qui apud deum meretur graciam. non
habet quod timeat. Queritur hic. quare — Q[uestio].
angelus proprium nomen virginis quod in salu-
tacione prius subticuerat. nunc in nar-
racione explicat. Ad hoc dicitur primo

assignari racio. Prima est secundum Bedam. quia
enim ex salutacione virgine turbatam vi-
derat. ideo eam quasi familiarius vocat ex
nomine. ut audito nomine proprio. virgo ad se
redeat. Refert enim hac hora vim expres-
sio proprii nominis alicuius. ut alienatus a
sensu ad se redire dicitur. Ad quod facit. — No[ta].
cum dominus marie magdalene flenti ad
sepulchrum diceret ei. mulier quid plo-
ras. illa minime agnouit eum. existimans
eum ortulanum. sed cum diceret ei maria.
mox eum cognouit. Secunda racio est.
Quia enim angelus in salutacione proprium
nomen omiserit ex reuerencia. ut prima
racio pretendebat. Nunc quasi oblitus de re-
uerencia. ipsam confortando consolatur. Et
propter hoc. ipse fuit maior virgine.
pro quanto confortans et consolans. maior est
consolato quo ad hoc. ideo hic nomen suum ex-
primit. Sequitur. Ecce concipies in vtero.
quia hec concepcio non est facta per apcionem
claustri virginalis. sed per virtutem spiritus
sancti. intra vterum virginis. corpus virginis
formantis. et paries filium. virgo per-
manens in partu sicut et in concepitu. et
vocabis nomen eius Ihesum. Non dicit impo-
nes. quia hoc nomen impositum erat a deo
patre. secundum quod fuerat predictum per personam
prophete ysaie lxij. vocabitur tibi nomen no-
uum quod os domini nominauit. Sed ipsum nomen
fuit diuulgatum per angelum marie. et
ioseph. et per eos aliis. Hic erit mag-
nus. Ambrosius. Non quod ante partum virginis
non fuerit. sed potenciam quam dei filius
naturaliter habet. homo accepturus erat in tempo-
re vnde sit persona homo et deus. Dicit
eciam magnus non quidem eadem magni-
tudine qua iohannes. de qua eciam predic-
tum fuerat. Erit enim magnus coram
domino. luce jº. sed differenter secundum glo-
sam. Ambrosius. quia iohannes magnus
ut homo coram domino. hic magnus ut deus
et dei filius. Et ideo subditur. et filius
altissimi vocabitur. id est ipsius dei qui
solus est altissimus. homo enim altius est inter
creaturas corporales. sed angelus
alcior. deus autem solus altissimus. Ista
autem filiacio dei accipitur per naturam
in omnibus autem aliis competit tantum
per adopcionem. Et dabit illi dominus deus

sede dauid patris eius. Et sic christo dabatur
regnum iudeorum iure hereditarie successio-
nis. Et hoc dauid erat promissum. psalmus. De
fructu ventris tui etc. Unde ieremie xxiii. Ecce
ecce dies veniunt dicit dominus et suscitabo
dauid germine iusti etc. Et non secundum ba-
silium quod non est intelligendum de materiali sede
dauid. Neque enim christus in hoc mundo exer-
cuit temporale regnum in iudaico populo. Sed est
spiritualiter intelligendum. vel de sede patris
eterne. uel de fideli anima in qua sedet dominus.
vel de sede regni eterni. Unde subditur.
et regnabit in domo iacob in eternum.
id est super electos. De domo enim abraha-
et ysaac aliqui fuerunt reprobati sicut
ysmahel et esau. Sed in domo iacob
omnes eius filii a sanctis doctoribus inter electos
sunt computati. quia et si aliqui peccauerunt
penitenciam egerunt. ¶ Textus. Dixit autem
maria ad angelum. Posita angeli nar-
racione. sequitur prudentissima virginis percon-
tacio compertum ad modum concipiendi. Licet
enim crederet firmiter verbum angeli
implendum de concepcione filii promissi. quia
tamen angelus ad plenum non expresserat mo-
dum concipiendi. ideo de hoc consuluit maria
dicens. Quomodo fiet istud. Quia enim certa
de facto querit de modo fiendi. Cuius enim sub-
ditur. quoniam virum non cognosco. id est non
cognoscere propono. Alioquin nulla fuisset
causa istius dubitacionis. quia non repugnat
virgini in futuro tempore partum parere nam hic
autem partus in futurum promittebatur. Secundum
enim quod dicunt doctores catholici beata
virgo antequam desponsaretur ioseph habuit
obseruanciam castitatis virginalis in de-
siderio. non tamen vouit expresse. Sed cum
postea deo ordinante esset ei desponsata
qui erat in simili proposito. simul emi-
serunt votum. Deinde ponitur angeli ex-
pedita responsio. Et respondens angelus
dixit ei ad declarandum modum concipien-
di. Spiritus sanctus superueniet in te. id est non
concipies humano modo. sed diuino. quia non
virtute seminis vilis sed virtute spiritus
sancti. Et bene dixit superueniet in te. quia
prius venerat spiritus sanctus super virginem
adhuc in vtero matris existentem. eam
a peccato originali purgando ut quibus
dicitur. vel secundum alios a peccato origi-
nali preseruando. Sed in concepcione filii
dei superuenit spiritus sanctus. id est iterum
venit ad conferendum maiorem gracie ple-
nitudinem que non sanctificauit mentem
sed eciam ventrem. Vel aliter. Spiritus
sanctus superueniet in te. id est sursum veni-
et in te. ¶ Sed diceres. Quare dixit
hic angelus spiritus sanctus superueniet in
te. et non dixit de patre vel de filio.
cum tamen tota trinitas christum incarnauit secundum
augustinum primo libro de trinitate. Dicendum
breuiter quod quia actus incarnacionis
processit ex summa caritate que appropriatur
spiritui sancto. ideo ille actus conuenienter at-
tribuitur spiritui sancto per appropriacionem. Licet
tamen ad eum tota trinitas concurrerit. Iohannis
iii°. Sic deus dilexit mundum ut filium
suum vnigenitum daret etc. Et virtus
altissimi. id est dei filius qui est dei po-
testas. sapiencia. et virtus ut dicitur prima
ad corinthios primo. obumbrabit tibi. quia in
beata virgine sub umbra carnis latuit
virtus diuinitatis. Vel aliter. obumbra-
bit tibi. id est vmbram faciet in te ab
estu carnalis concupiscentie protegendo. Si-
cut enim vmbra refrigerat ab estu
solis. sic verbum diuinum in sui concepcione
refrigerauit virginem remouendo ab
ea estum concupiscentie. Et hoc est quod dicit
beda. Concupiscencie in te non erit
estus. ubi vmbram faciet spiritus sanctus.
Ideoque et quod nascetur ex te sanctum voca-
bitur filius dei. Quasi diceret. Quia
enim fecundaberis virtute spiritus sancti. non
prolem viri generabis. quia filium dei gig-
nes. quia non ex libidine concipies. ideo non
peccatorem. sed sanctum dei gignes. et per consequens
sine dolore paries. ¶ Et non quod dicit
sanctum indefinite et substantiue absque
determinacione. quia ut dicit ber-
si diceret sancta caro. sanctus homo. parum
dixisse videretur. Posuit ergo indefinite
sanctum. quia quicquid fuit quod virgo genuit
procul dubio et singulariter sanctum fuit.
Et quia filii hominum nascuntur polluti.
Ephe. vj°. Omnes nascimur natura filii
ire. Vocabitur ergo non filius viri. sed filius
dei. non adoptiuus sicut alii sancti. sed na-
turalis. ¶ Deinde ad maiorem assercio-
nem declarat angelus dictum suum per exemplum
cum subdit. Et ecce elizabeth cogna-
ta tua et ipsa concepit filium in senec-

dedit

tute sua. Cui diceret. Si deus concep
cionem seni et sterili potuit dare
iuueni et virgini. Fuerat enim in eliza
beth duplex impedimentum ad concipi
endum. Scilicet senectus que est defectus
etatis et sterilitas que est defectus
nature. quod vtrumque erat conceptioni contra
rium. Et vtrumque tangit hic. Ad ma
iorem autem confirmacionem commemorat
virgini tempus conceptus elizabeth cum ad
dit. Et hic mensis est sextus illi. scilicet
mensis in quo ipsa concepit. que vocatur
sterilis. Eius enim sterilitas tanto
tempore iam erat nota quod sic vocabatur.
Verumptamen quia istud exemplum de elyzabeth
non est vsquequaque perfectum. quia magis
est virginem parere quam sterilem. Ideo an
gelus inducit racionis efficaciam ex dei om
nipotencia cum dicit. quia non erit im
possibile apud deum omne verbum. Id est factum.
Quia dicere dei est facere secundum illud ~~ps~~
ps. Ipse dixit et facta sunt. Omne
enim quod contradictionem non implicat. totum est
deo possibile. cuiusmodi est virginem con
cipere et parere. Queritur hic quare
non statim a principio conceptus elizabeth
facta est hec annunciacio. sed distulit ad
sextum mensem. Dicitur secundum Crisostomum
quod hoc factum est vt tumor ventris
perhiberet argumentum conceptui. A.
Item quia deus specialiter elegerat hunc
sextum mensem. scilicet marcium vt in eo
conciperet. Et hoc specialiter propter
quatuor raciones. Prima racio est quia iste
mensis dictus est mensis nouorum.
et propterea in ipso debuit illud no
uum fieri super terram de quo dicitur.
Jheremie xxxi. Nouum faciet dominus
super terram. femina circumdabit virum.
Glosa. gremio vteri sui. Secunda
racio quia in isto mense incipit terra
renouari cum aliis in terra nascen
tibus. Ipse autem debebat omnia renouare.
Apocalipsis xxi. Ecce noua facio
omnia. Tercia quia in isto mense inci
piunt flores apparere. Et propter hoc
flos non debuit conuenienciu concipi
quam in tempore florum. Canticorum ii. Ego
flos campi. Quarta racio secundum
bedam. quia in hoc mense est equinoctium

vernale. et tunc dies incipiunt fieri lon
giores noctibus. In concepcione autem christi
nox processit. dies autem appropinquauit. Ro
manos xiii. Natiuitate autem voluit secundum bedam
nasci voluit in mense decembri in quo
est solsticium brumale quando dies incipiunt
crescere. Et si quis obiciat. Etiam ante
tempus natiuitatis domini per aliquos dies
videmus crescere diem. Respondeat beda quod
hoc non refert in proposito. quia iohannes
ante christum euangelizauit regnum celorum.
Secundum autem quod numerus senarius non B.
vacat a misterio. Vnde christus conceptus est
sexta etate. sexto cyliade. sexto men
se. et sexta feria. Sexta mundi eta
te. quia ipse erat per quem debebat omnia
tempore perfici. Numerus autem senarius perfectus est.
In sexto cyliade. id est millenario
qui est lymes omnium annorum. Et christus est
limes et finis omnium creaturarum. Fuit no
autem christus natus a creacione seculi trans
actis quinque milibus et ducentis annis
minus vno. Item sexto mense. quia illo
mense factus est mundus. qui per ipsum debe
bat reffici sicut per ipsum factus fuerat.
Item sexta feria. quia illo die creatus
est homo. et per ipsum deberet recreari
iam perditus. Et ideo similiter ~~et~~ etate ea
dem. eodem millenario. eodem mense. ea
dem feria passus est reuolutis xxxiii
annis. vt dicitur in historia scholastica.
Et licet forte scriptum non inueniatur C.
vt omnia conueniret. dici potest quod etiam sex
ta hora conceptus esset. quia ea hora passus
est. sicut etiam eadem hora eua peccauit.
vt sic secundum quandam congruenciam eadem
hora qua eua seducta fuerat per dya
bolum. eadem hora maria edocta sit per
angelum. Secundum alios tamen ista annun D.
ciacio facta fuit hora completorii qua di
es aduesperascit. Et ista hora inuenitur
quadruplici priuilegio illustrata. Primo
quia hac hora fuit sol creatus. quia in die
creacionis eius dicitur vespere et mane
dies vnus. Et ideo fuit conueniens vt ea
hora qua ex prima materia factus
fuit sol lucis corporee. etiam formare
tur sol iusticie ex virgine intacta. Se
cundo quia ista hora fuit agnus pascha
lis immolatus in ritu phase. et man

ductus sicut habetur Exodi xii capitulo. Tercium quia ista hora fuit Christus consecratus in sacramento eukaristie. Matthei xxvi. Et illud fuit figuratum in solempnitate prioris phase. Quartum quia ista hora Christus sepultus et lamentatus. Matthei xxvii. Et ideo ista hora tamquam devotissima ceteris carius est nobis recommendanda. Sed diceres quare. Nam Sapiencie xviii sic dicitur: Cum enim quietum silencium teneret omnia et nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus domine exiliens de celo a regalibus sedibus prosilivit. Ex quo dicto accipitur quod Christus de celo veniens fuit incarnatus in medio noctis cursu. Et sic cum in hora annunciacionis prebente virgine consensum fuit dei filius incarnatus secundum dicta sanctorum videtur quod ista annunciacio non fuit facta hora completorii sed hora noctis media que dicitur hora matutina. Hic respondetur secundum istam dictam quod hora completorii ista annunciacio fuit incepta et hora matutina incarnacio fuit celebrata. Oportet dici quod locucio angeli cum virgine duravit ab hora completorii usque ad mediam noctem. Et sufficit breviter tunc exprimere verborum substanciam sicut in multis exemplis sacre scripture habemus, quod illa que longissimo tempore peracta sunt brevissima pagina sunt descripta. Albertus magnus vero tenet quod ista annunciacio facta est in ortu solis. Item queret aliquis quare angelus adduxerat exemplum de elizabeth, an etiam beata virgo maria dubitavit de verbis angeli an non. Dicendum quod non. Exemplum enim hoc ei dictum est non ad fidei acquisicionem sed ad eius confirmacionem ut scilicet exemplo novo magis confirmaretur. Alias quoque raciones ad hoc idem assignat bernardus. Prima est ut dum miraculum miraculo iungitur gaudium gaudio cumuletur. Secunda ut prius per angelum quam per hominem de hoc misterio doceretur. Tercia ut ipsa huius misterii et aliorum tempore et ordine scriptoribus revelaret. Quarta ut audiens cognatam vetulam concepisse de eius obsequio cogitaret. Quod et fecit statim vadens ad eam cum festinacione. Quinta ut nobis exemplum humilitatis daret ne dedignaremur a minore doceri. Ex eo quod beata virgo edocta est exemplo elizabeth. Sexta. Dixit autem maria ad angelum. Hic iam ponitur devota humiliacio virginee voluntatis que attenditur in adhibicione consensus sui. Tunc quidem consensum flagitaverunt patres et prophete. Nec mirum quia in eo tocius mundi salus pendebat. Unde beatus augustinus exclamat: O beata maria, seculum omne captivum tuum deprecatur assensum. Te domina mundus sue fidei obsidem fecit. Noli morari virgo, nuncio festinanter responde et suscipe filium. Bernardus: O domina redde verbum et suscipe verbum, profer tuum et suscipe divinum, emitte transitorium et amplectere sempiternum. Dixit autem maria et hoc ut verisimiliter creditur expansis manibus et oculis ad celum levatis. Quid dixit? Audiamus desiderantissimum verbum. Ecce ancilla domini. In quo mira et perfectissima humilitas notatur in virgine, videlicet dum mater filii conditoris eligitur ancillam se fatetur. Nec repentina exaltata est promissione ut dicit beda. Unde exclamat bernardus: Que est tam sublimis humilitas que cedi nescit honoribus, insolescere gloria nescit. Mater dei eligitur et ancillam se nominat. De hac humilitate ipsius reperitur supra in sermone de concepcione eius sub sermone secundo. Fiat mihi secundum verbum tuum. Hinc in me incarnando secundum dictum tuum. Quod statim factum est quia virtute dei concepit filium. Augustinus: O felix obediencia, o insignis gracia, que dum humiliter fidem dedit celi in se opificem corporavit. Nam ut dicit damascenus: Hiis verbis dictis statim spiritus sanctus venit super ipsam secundum divinum sermonem quem dixerat ei angelus, purgans ipsam et virtutem susceptivam dei verbi imbuens simul et generativam. Statimque in pura substancia carnis totum corpus christi formatum fuit et cum omnibus corporalibus liniamentis perfectum fuit et ibi statim anima racionalis plena gracia et gloria infusa fuit. In ipso eodem instanti fuit ei divinum verbum unitum inseparabili ~~unione~~ unitate personali. Ita quod omnia ista fiebant in instanti seq-

sanguinis separacio. consolidacio. figu
racio. animacio. deificacio. Et quia ista
non fuerunt successiva sed simul propter
virtutem agentis scilicet spiritus sancti cuius
est instantanee operari. Et hoc est quod
dicit Jeremie xxxi°. Femina circum
dabit virum. Et licet membra secundum
omnia liniamenta fuerunt perfecta in illo
corpore ut dictum est. ipsorum tamen distinc
cio secundum augustinum tam parva fuit et te
nuis quod humano visui vix posset sub
ici. Quia in tanto fuit minus corpus
illud quam alius conceptus cum formatur
quantum istam lxx dies augeri in utero
potuisset. Miraculum quoque erat quod in tam
parvo corpore recepta fuit anima. Hoc autem
factum fuit ideo ut Christi conceptus conceptui ad
tempus manendi in utero non esset nostre
concepcioni dissimilis. Sermo de annun
ciacione beate marie virginis. R. xxxviij.

Ave maria gracia plena etc. Luce
primo. Hec est salutacio dulcissima
quam hodie pater in divinis de excelso
throno beatissime virgini marie per ange
lum suum gabrielem destinavit. quia
filium suum unigenitum pro salute nostra
cooperante spiritu sancto gratia ex ea incar
nari voluit. Unde et nos angelico doc
ti exemplo ipsam beatissimam virginem
libentissime salutare debemus hac
salutacione dulcissima dicentes. Ave
maria. Hoc verbum nomen maria non
a gabriele sed ab ecclesia interpositum est
causa devocionis augmentande. Nul
lum enim nomen fuit prolatum sive in celo
sive in terra quod ita devocionem ac
cendat. compunctionem excitet ut maria.
Unde dicit anselmus. Nichil equale ma
rie. nichil nisi deus maior maria. Unde
bene ei dicitur Canticorum primo. Oleum effu
sum nomen tuum. Certe sicut omnibus liquo
ribus supernatat oleum. ita maria omnibus
nominibus. Hoc verbum nomen est ut mel
in ore. melos in aure. ut amicule
cantus et cythare sonus. et in corde
iubilus. Item virtutes huius benedicti
nominis explicat beatus bernardus sic
inquiens. Ubi nomen marie notatur ibi
demonum effugatur. reis venia. me
dela egris. pusillis corde robur. af

flictis consolacio. peregrinantibus adiu
torium datur. Nondum vero quod hanc sa
lutacionem frequentent et cum omni devocione
libenter dicere debemus. et hoc specialiter
propter quatuor. Primo propter exemplum an
geli. Si enim angelus salutavit eam
multomagis homo qui tot beneficia ab
ea accepit. et cotidie accipit. Magna
enim esset ingratitudo recipere tot beneficia
a beata virgine. et non recognoscere. nec re
gratiari eam salutando frequenter. Eccli
xlix°. Erubescite a salutato de silen
cio. Unde dicit bernardus in sermone de
vigilia nativitatis domini. Si quid spei
si quid gracie si quid salutis ab ea
scilicet beata virgine noverimus redundare.
Item nichil nos voluit habere deus
quod per marie manus non transiret.
Secundo movemur ad dicendum hanc salutacio
nem. Inducere nos debet altitudo et mag
nitudo contenti eorum. scilicet que continentur in ipsa
salutacione que tota plena est mirabilibus
et altissimis misteriis. ut nullius me
moria valeat eam plene explicare.
Legitur in vita sancti thome de aquino.
quod super hanc salutacionem per integram
quadragesimam singulis diebus predicabat.
Verum in singulis verbis ipsius salutacionis
implicantur dulcissima misteria. Ita deus
pater sua omnipotencia beatissimam confirmavit
ut esset immunis ab omni ve. quod importat
illud verbum ave. Filius quoque dei sua sapiencia
sic eam perfudit ut esset pelagus fidei
quo celum et terram illustravit. quod no
tat hoc nomen maria. quod sonat idem quod
stella maris. Spiritus sanctus eciam tota
sua divina dulcedine eam penetrando
sua gracia tam graciosam effecit. ut omnes
qui confitentur per eam graciam invenient. quod
innuitur hiis verbis. gracia plena. In
hoc autem verbo. dominus tecum. admonetur
illius ineffabilis unionis et operacionis
quam tota trinitas in ea perfecit. cum sic
carnis substanciam divine nature in una
persona copulavit. ita quod deus fieret homo
et homo deus. Quid in illa hora gau
dii et consolacionis dulcedinis habue
rit. nullus unquam homo ad plenum po
tuit experiri. Per hanc autem clausulam
Benedicta tu in mulieribus. omnis creatura
mundo cognoscit et testatur eam bene
dictam et exaltatam super omnem creaturam

tam celeste quam terrestre. Per benedictus
fructus ventris tui benedicitur et extol
litur excellentissimus fructus virginalis
ventris qui omnem creaturam vivificat
D. et reternum benedixit. Tercio hanc
salutacionem libenter dicere debemus quia
beata virgo maria multum in ea delectatur
nec aliquis dulcius et gracius beatam virgi
nem poterit salutare seu laudare quam
hac salutacione. Bernardus. Est tibi o
dulcissima virgo maria quasi osculum
imprimere. Ave maria. Tociens osculariis
quociens per ave salutaris. Hinc ergo karissimi
et amatissimi. ad ymaginem eius acce
dite. genua flectite. oscula imprimite.
et ave maria dicite. Quid enim libe
cius. vel quam gracius audiet beata virgo
delectabilius quam salutacionem. qua est sub
secuta humana redempcio. angelice rui
ne restauracio. hostium deiectio. sum
ma amoris divini ostensio. et eius
E. ex.m propria super omnes glorificacio. Unde de hoc
legitur exemplum. In bruxella matrona quedam
honesta. dum die quadam ante ymaginem
sancte dei genitricis semper virginis staret.
illam quam respiceret ait. Domina mea sancta
maria. rogo te ut in hac hora michi
inspirare digneris oracionem que magis
tibi placet. et in qua delecteris. Et statim
ac si aliquis loqueretur in corde eius occur
rit salutacio angelica. Ave maria.
quam cum devote retulisset. ipsa ymago
dulciter ei arrisit. gaudium quod angelo
nunciante concepit. ipso risu devote sese
declarans. que postea sanctimonialis facta
F. ex.m est in ordine cisterciensi. Item aliud exemplum
In polonia miles quidam conversus ad or
dinem cisterciensem nullam sciens oracionem.
Et cum instruendus esset. et nec psalmus
miserere. nec oracionem dominicam discere posset.
proposita est ei salutacio angelica. scilicet ave
maria. Quam cum audisset. respondit. Illa
oracio tam dulciter sonat. spero quod bene
discam. Et de facili postea didicit. et
frequenter eam ruminavit. Mortuus est ille.
et sepultus est. et ecce arbustula pulcher
rima ramis et foliis decenter orna
ta de tumulo illius egressa est. ita quod in
foliis singulis distincte ave maria
apparuit. populo autem desiderante sci
re de quo loco radices illius arboris
exirent. eiecta terra. viderunt omnes quod
principalis radix de corde illius egrede
retur. et laudaverunt deum et mariam

matrem eius. Quarto ad salutandum
beatam virginem perserti hac dulcissima
salutacione. inducere nos debet utilitas re
salutacionis. Qui enim libenter salutant
beatam virginem. resalutantur ab ea. Est
enim curialissima domina. nec potest salu
tari sine resalutacione. Dubio omni procul.
Qui mane vigilaverit ad me. scilicet
cantando michi ave maria. inveniet me. quia
procul dubio habebit me adiutricem.
G. ex.m Unde de hoc legitur exemplum. In cenobio quodam
erat sacrista quidam. et cenobium illud
erat iuxta flumen. qui venerabatur
mariam dicens. Ave maria quociens
transibat ante ymaginem beate marie.
Hic amabat quandam mulierem trans
flumen. Quadam vero nocte dum transiret
flumen ad mulierem. et salutasset ma
riam more solito. dyabolus eum in aquam
proiecit. et submersus est. Venerunt an
geli ad animam eius si possent subve
nire. sed dyaboli dixerunt non est. quia
in malo opere repertus est. Tunc beata
maria venit dicens. dimittite filium
meum. Cui dixerunt non est. Dixit autem
beata maria. meus est. quia finivit michi.
Et dixeritis quod vim vobis facimus.
ponemus in iudicio summi regis. Inte
rea dum fratres debebant surgere ad
matutinas. mirabantur quare sacrista
non pulsaret. et querentes eum invenerunt
eum submersum. Tunc extraxerunt eum. sed
dubitaverunt quid facerent. Tunc ad preces
marie anima reversa est ad corpus. Qui
surgens vivus inter eos stetit. et nar
ravit omnia que sibi acciderant. et ipse
correxit vitam suam quam postea in pace
finivit. Ecce karissimi audistis breviter
quantum valet beatissimam virginem frequen
ter salutare. ei quod toto corde servire.
Nos ergo libenter eam hodie et cotidie
salutare non desistamus. eique toto cor
de servire conemur. ut per eam salutem
et graciam a benedicto filio suo invenire
mereamur. Qui vivit et regnat etc.

Sermo de eadem virgine. CXXXIX.

Benedicta tu in mulieribus. Luce
primo. Nondum est hic quod
beatissima virgo maria bene dicitur bene
dicta. et hoc specialiter propter quatuor.
A. Videlicet propter plenitudinem gracie
in ipsa venerande. propter celsitudinem per
sone in ipsa incarnande. propter mag

Sermo de eadem virgine CXXXIX

nitudine glorie super ipsam cumulande.
Et propter multitudinem misericordie per ipsam
prestande. Primo dico quod beata virgo
maria est benedicta propter plenitudinem
gratie. De hoc dicit angelus gabriel.
Ave gratia plena dominus tecum. benedicta tu
in mulieribus. Benedicta tu quia gratia plena.
tu invenisti enim gratiam apud deum. Unde
ber. Per te accessum habemus ad deum o
benedicta inventrix gratie genitrix vi-
te mater salutis eterne. Benedicta
est autem beata virgo maria propter gratiam
triplicem scilicet cordis. oris. et operis. Primo
benedicta erat propter gratiam cordis. Nam
cor eius fuit plenum omnium virtutum, et ideo
fuit deliciosum ghenuechlic of luste-
lich deo sicut paradisus. Ita ut possit
de ea dici illud cantici 4. Emissiones sicut
paradisus in benedictionibus. Glosa. fructi-
ficans diversas species virtutum. Et non
solum fuit maria paradisus corde. sed etiam
corpore. quia lignum vite in ea pullulavit.
Bernardus. Vere paradisus dei tu es o
maria. que mundo lignum vite protulisti.
de quo qui manducaverit. vivet in eter-
num. Fuit etiam benedicta propter gratiam
oris. Psalmus. Diffusa est gratia in labiis tu-
is. propterea benedixit te deus in eternum.
O quanta gratia fuit in ore suo. que
numquam verbum inutile proferebat. Unde dicit
epiphanius. Maria erat modice loquens.
expedite eloquentie. bene salutans. Omnem
hominem salutabat et honorabat. oculos
depressos habebat. et nullum verbum sine
utilitate proferebat. et mirabantur omnes
sua eloquentia et sciencia. Et quia tantam
gratiam habuit in ore. ideo ipse deus vocem
ipsius audire desiderabat dicens. Canti-
corum secundo. Sonet vox tua in auribus
meis. vox enim tua dulcis est. Istud po-
test intelligi de illa voce. Ecce ancilla
domini fiat michi secundum verbum tuum. Unde
Bernardus. O maria cui placuisti ex
silencio. iam magis places ex verbo.
cum ipse tibi clamet e celo. O pulchra
inter mulieres. fac me audire vocem
tuam. Tertio fuit benedicta propter gratiam
operis. id est morum et conversacionis. De
hac benedictione potest accipi illud iheremie
xxxi°. Benedicat tibi dominus pulchri-
tudo iusticie mons sanctus. Mons
sanctus est sancta maria que bene dicitur mo-
ns propter excellenciam meritorum. propter

altitudinem vite et meritorum. Hic est mons
de quo lapis precisus sine manibus est. dominus
christus sine ope maritali ex ea natus est.
et notatur danielis secundo. Pulchritudo
iusticie. id est pulchritudo morum et bonorum
operum eius. Tanta namque fuit eius pulchri-
tudo ut de ea spiritus sanctus de ea in can-
ticis dicat. Tota pulchra es amica
mea etc. Iheronimus. Quidquid in maria
B. gestum est totum puritas et simplicitas.
totum gratia et veritas fuit. totum misericordia et
iusticia. Tali pulchritudini merito dominus
benedixit. Et sic patet primum principale.
quomodo scilicet maria fuit benedicta propter gratie
plenitudinem. Secundo beatissima virgo
maria benedicta est propter prolis celsitu-
dinem. scilicet propter benedictum fructum ventris
sui. Merito enim terra illa benedicta est.
que tam benedictum fructum protulit. Unde psalmus.
Benedixisti domine terram tuam. id est mariam
matrem tuam benedictam. Unde. Non quia tu
benedicta. ideo benedictus fructus ventris tui.
sed quia ille prevenit te in benedictionibus
dulcedinis. ideo tu benedicta. Istud bene
figuratur secundo regum vi°. ubi dicitur quod
benedixit dominus domum obededom propter
archam. Obededom interpretatur servus E.
C. sanguineus. et bene significat christum qui servivit
pro nobis usque ad sanguinis effusionem.
Huius servi domus fuit maria. archa
in domo locata. fuit etiam christus. quia
christus fuit servus noster et archa nostra.
In archa fuit urna aurea et manna.
Urna aurea anima christi preciosissima. man-
na vero divinitate dulcissima significatur.
Propter hanc archam. id est propter ihesum christum
filium marie dominus benedixit domum ma-
rie. Et sic patet secundum principale quomodo ma-
ria benedicta est propter prolis celsitudinem.
Tercio benedicta est propter glorie sue
magnitudinem. Ezechielis iii°. Bene-
dicta gloria domini de loco suo. Gloria domini est glo-
riosa mater domini que vere benedicta est propter
gloriam quam habet de loco duplici. Bene-
dicta quidem est de uno loco. quo filius
eius apud ipsam requievit in utero. Bene-
dicta quoque est de alio loco. quia ipsa a-
pud filium requiescit in celo. Uterque
horum locorum dignissimus. Unde ber. Nec
D. in mundo locus dignior virginalis uteri
templo. in quo filium dei maria suscepit.
nec in celis regali solio. quo mariam
filius eius sublimavit. In ipsa gloria

qua habuit in hoc duplici loco m̄ito
ē bn̄dcā. P p̄mo loco bn̄dixit eam
angel⁹ dicēs. Bn̄dcā tu ī mulierib⁹.
Et elizabeth. Bn̄dcā tu īter mulie
res. et bn̄dcs fruct⁹ ventris tui. Et
beata que credidisti &c. Et mulier
illa q̄ dixit. Btūs venter qui te
portauit. P alia bn̄dcōne qua nūc
h̄z in scd̄o loco eciā est bn̄dcā ab an
gelis et oībus scīs. Vn̄ de hoc pt
intelligi illud Judith xv°. Bn̄dixert
eā vna voce dicentes. Tu gloria
ih'l'm. tu leticia isrl'. tu honorificēcia
ppli nr̄i. Et nō solū angeli et scī.
s; eciā ipe de⁹ bn̄dixit eā qn̄ ipaȝ
ad illū locū adduxit. Merito ergo et
nos eā bn̄dicē debem⁹. Et sic patȝ
3ᵐ p̄ncipale. Quarto bn̄a v̄go bn̄dcā
F ē ꝓpt' gl'e sue magnitudinē. Q
uarto bn̄dcā ē ꝓpter misericordie sue
multitudinē. Ipa naq; p illā ruth
figur. de qua dicit' Ruth 3° Bene
dcā es a dn̄o filia. q2 priorē miseri
cordiā posteriore superasti. Prior
mīa marie fuit qua exhibuit dū ad
huc viueret ī mūdo. Posterior v̄o mīa
ē quā iā multis ānis exhibuit de
celo. Posterior naq; p̄orē superauit.
q2 ista illā ī ~~mu~~ multitudīe in
numerabiliū bn̄ficioꝝ excessit. Vn̄ ber
Cuius mīe tue o bn̄dcā longitudi
nē. et latitudinē. sublimitatē & pro
fundū. queat inuestigare. Cū diceret
G nullus. Bene g° maria p multi
plici mīa qua p eā homo recipit
bn̄dcā vtiq; dicit'. q2 p eā de⁹ homi
placabilis ē. et p eā dyabol⁹ homi
fugabilis ē. Primo dico q2 maria
bn̄dcā ē. q2 p eā de⁹ hoī placabilis
ē. Sicut figuratū ē in Abigail de
qua legit' scd̄o regū xxv°. Quod cū
dauid offens⁹ occidē volebat nabal
stultū. abigail occurrēs offensum
placauit. qui placat⁹ dixit Bn̄dcm
eloquiū tuū et bn̄dcā tu q2 prohibuisti
me ne irem hodie ad sanguinē et
vlciscerer me manu mea. Nabal stul
tus. figit' pctōrē qui v̄e stult⁹ ē eo
q2 pro vili pctō dat aīam suā & pdit
vitā eternā. quod heu multi faciunt
Vn̄ ecclastes j°. Stultoꝝ infinitus
H ē nūs. Abigail prudēs maria
significat. Interptat' eī opis mei
exultacio. Ipa eī in deo multum
exultauit. Luce p̄mo. Exultauit sp̄s
me⁹ in deo salutari meo. Dicit' abi
gail maria. sicut dauid deū signat.
Dauid aūt offens⁹ a nabal stulto.
p abigail qn̄ de impio p maria re
cōsiliat'. Abigail vlcionē tēporalē.
maria vero eternalē querit. Vn̄
ait ber. Nemo dn̄a tam ydoneus
qui gladio dn̄i obiciat manū pro
nobis. ut tu dei amatissima. p quā
p̄mā suscepim⁹ mīam de manu
I dn̄i dei nr̄i. De hoc legit' exem
cōsolatoriū. Quidā cleric⁹ vanus
et lubric⁹ erat. s; tn̄ dei genitricē
plurimū diligebat. et ei⁹ horas de
uote et alacriter decantabat. Qua
dā g° nocte in visione vidit se an
tribunal dei stare. et dn̄m circū
stantib⁹ dicē. Ille qui nos aspicit.
quo iudicio dign⁹ sit vosipi decer
natis. quē tam diu tolleraui. et
adhuc nullū emēdacoīs signum
ī eo īveni. Tūc dn̄s oībus appro
bantib⁹ dedit snīam dapnacoīs
sup eū. Et ecce v̄go bt̄a surrexit
et filio suo dixit. Pro illo pie fili
clemēciā tuā rogo. ut sup eū snīam
dapnacionis mitiges. viuat ergo
hic ob grām mei. qui ob ꝓpa meri
ta adicit' morti. Cui dn̄s. Tuis eū
peticionib⁹ tribuo. si saltē uel nūc
correctioīs emendā ꝯspexero. Et
quersa dn̄a ad clericū dixit. Vade
et noli ampli⁹ peccare ne deteri⁹
tibi ꝯtingat. Ille ergo ꝯtinuo⁹ vi
tā mutauit. et religionē intrauit.
et ī bonis opibus vitā finiuit.
K Scd̄o maria ē bn̄dcā. q2 per eam
dyabol⁹ homi fugabilis ē. Vnde
ipa est figurata p Judith. de qua
dicit'. Bn̄dixit te dn̄s in virtute
sua. qui p te ad nichilū redegit ī
micos nr̄os. Inimici nr̄i sūt demo
nes. quos bt̄a v̄go maria ad nichi
lū redegit. dū et in se et in multis
alijs vires eoꝝ ꝯfregit. Ber. Tu
bellatrix egregia. Oīs aūt facie
tua milicia spūaliū nequiciaꝝ ī fugā
ē quersa. Confugiam⁹ g° ad eā
ī oībus īpugnacionib⁹ dyaboli.

Qualiter autem suos seruitores a
potestate diaboli liberet patet per exemplum
quod enarrabo. 1. Miles quidam
castrum quoddam in via cum habebat
et omnes transeuntes sine misericordia spolia
bat. virginem tamen dei genitricem cotidie
salutabat. nec pro aliquo impedimen
to ab ipsa salutacione aliquo die ces
sare volebat. Accidit autem ut quidam
vir religiosus inde transitum faceret
et ipsum predictus miles continuo
expoliari iuberet. Vir autem
sanctus rogabat predones ut ipsum
ad dominum suum deducerent. quia ad
ipsum secreta haberet que proferret.
Qui adductus rogauit militem
ut omnes de familia sua congregari
iuberet ut eis verbum domini predicaret.
Cum autem congregati fuissent. Ille ait.
Nequaquam hic omnes congregati estis.
sed aliquis adhuc deest. Cui cum se omnes
ibidem esse assererent. ait. diligenter
perquirite et aliquem inuenietis abesse.
Tunc vnus exclamans dixit. quod solus
ille camerarius non venisset. Ille autem
dixit. vere ipse est qui solus deest.
Pro eo ergo cito mittit. et in medium
ducitur. Cum autem virum dei vidisset.
reuolutis terribiliter oculis ad
instar insani agitabat caput. nec
propius accedere audebat. Vir autem
sanctus dixit ei. Adiuro te per nomen
domini nostri ihesu christi ut quis sis nobis
edicas. et quam ob causam huc
veneris nobis palam pandas. Cui
ille respondit. Heu adiuratus prodere
cogor inuitus. Ego enim non sum
homo sed demon. qui formam hominis
accepi. Quatuordecim annis cum
milite hoc sic permansi. Ita princeps
noster huc me misit. ut qua die
hic salutacionem non diceret dili
genter obseruarem. quatenus in eum
potestate accepta continuo stran
gulare. et sic in malis operibus
vitam finiret noster. Quacumque enim
die salutacionem illam dicebat potes
tatem in eum habere non poteram.
Ecce enim de die in die diligencius
obseruaui. et nullum diem quin eam
salutauerit pretermisit. Hic miles
audiens vehementer obstupuit. et
ad pedes viri dei se proiciens veniam
postulauit. et deinceps vitam in
melius mutauit. Vir autem sanctus
dixit demoni. Precipio tibi demon
in nomine domini nostri ihesu christi ut hinc
statim discedas. et locum tale possideas
vbi nullum gloriosam dei genitricem
inuocantem nocere presumas. Tunc de
mon statim euanuit ex oculis eorum.
Hanc ergo karissimi miam misericordissi
mam virginem frequenter salutemus.
benedicamus. huic fideliter seruiamus.
ut et ipsa suis precibus deum nobis pla
cabilem faciat. et ab hoste maligno
iugiter defendat. Amen.

In die sancto passche super ewangelium
postilla Rubrica. xl.

Maria magdale
ne. et maria ia
cobi. et salome.
emerunt aroma
ta vt venientes
vngerent ihesum etc.
Marci vltimo.
Licet magna
leticia sit rem de
sideratam inuenire. maria tamen leticia
cumulatur cum inuenitur res melior
quam esset res desiderata. Ecce igitur
quante sit leticie presens dies de quo
in psalmo dicitur. Hec dies quam fecit dominus
etc. Quia cum sancte mulieres desidera
rent corpus christi mortuum ut illud vn
gerent. multo melius inuenerunt quam inuenire
sperauerunt. quia annunciante angelo
inuenerunt eum a mortuis resurrex
isse. et cuncta illata christo in passione
mutata sunt in gloriam resurgentis.
De illa itaque sanctarum mulierum
excusacione. et annunciacione resur
rectionis agitur in presenti ewangelio. et expo
nitur sic breuiter. Maria mag
dalene. Ista pre ceteris premittitur quasi
ductrix aliarum. quia feruencius ama
bat. diligencius inquirebat. et ceteras
socias ad hoc incitabat. Et maria
simpliciter mater iacobi minoris. qui fuit
cognominatus frater domini. Alias appel
latur marcus ista maria ioseph. quia
tenera ista fuit mater iacobi minoris.

et joseph et symonis et iude. Cuius
maritus fuit alpheus. pater vero cleophas.
Et maria salome filia salome que sic
denominatur a patre suo. Ista ex ma
rito suo zebedeo duos filios genuit.
jacobum minorem et johannem evange
listam. Unde ille due marie erant mater
tere xpi. sorores scilicet beate virginis.
A Queritur quare iste mulieres tres
essent. et omnes unum nomen haberent scilicet
maria. et omnes unum officium intenderent.
Dicitur quod hoc divinitus fuit factum in
figuram nostri. ut qui vult advenire ad
xpm. debet habere nomen marie. id est
amaritudinem penitencie que consistit in tribus.
scilicet in cordis contricione. in oris confessio
ne. et operis satisfactione. Et hec tria
ad unum officium pertinebunt. scilicet ad gratiam
B et misericordiam consequendam. Sed mirum
videtur multum. quod beata virgo cum istis non
fuit. sed domi remansit. Ad hoc possunt
tres cause assignari. Una est quia
sicut mater sepulchrum filii recenter
sepulti sine nimio dolore videre
non posset. sic beata virgo sepulchrum
filii videre non potuisset. quin gla
dius doloris eius animam pertransisset.
Et satis probabile est. quod eciam si ire
voluisset. johannes eius custos non
permisisset. Secunda causa est quia in paras
ceue et sabbato tantum fleverat et tan
tum se maceraverat. quod adeo fatigata
erat. quod se sustentare non poterat.
Unde dicit bernardus. quod oportuit quod
inter manus discipulorum semiviva
de cruce ad domum propriam portaretur.
Tercia causa est. quod iste mulieres
credebant corpus xpi adhuc esse in
monumento. beata autem virgo sciebat
quod ibi non erat. sed quod iam surrexerat.
C et ideo illic ire nolebat. Hic enim
credendum est. quod resurgens xpus sibi ante
omnes apparuit. licet scriptura hoc
taceat. quod ideo tacuit. quia matris tes
timonium de filio non consuevit audi
ri. Quod autem xpus sibi primo ap
paruit. potest ostendi tripliciter.
Primo per auctoritatem. Sedulius
enim magnus et antiquus doctor ec
clesie. agens de xpi apparicione
dicit. Semper virgo manens huius se
visibus astans. luce palam dominus prius
obtulit. Item dicit sanctus ignacius.

quod primo dominus apparuit sue matri
post resurrectionem et consolabatur eam.
Et quia tota fuit repleta gaudio.
quod oblita fuit omnis doloris quem ha
buit de passione sua. Secundo oste
ditur hoc per ecclesie romane antiquam et ap
probatam consuetudinem. Summus enim pon
tifex ad sanctam mariam maiorem in
die sancto pasche primam celebrat mis
sam sine stacione. per hoc innuens
beate marie primam factam fuisse appa
ricionem. Tercio per quandam moralem
racionem. Deus enim precepit hono
rare parentes. Sed si esset aliquis filius
in ultramarinis partibus constitutus. de quo
mater intellexisset quod mortuus esset. et
tandem sanus rediens. personas extra
neas visitaret. et ad matrem tri
bulatam ultimo accederet. iste bonus
filius non esset. nec matrem suam hono
rasset. Hoc eciam xpus matrem non
multum honorasse videretur. si prius
alios de sua resurrectione letificasset.
et tandem matri desolate apparuisset.
D Iste autem tres marie ut sequitur
in textu. emerunt aromata. Aroma
est res flagrantis odoris. et secundum
quosdam ex diversis conficitur. Vel Con
tere thus mirram. calamum. costum. ci
namomum. his superfundas oleum
sic fiet aroma. Et dicitur aroma quasi
are vel aeris omo. id est odor. eo quod
aris sepe imponitur. et odor eius
aeri commiscetur. Ut venientes unge
rent ihesum. Mos enim erat iudeorum
defunctorum corpora condire aromati
bus ut conservaretur a fetore et ver
mium corrosione. et ab incineracio
ne. Sed iste mulieres erant decepte.
quia corpus xpi deitate erat balsama
tum. et ideo si decem milia annorum in
terra iacuisset. non potuisset putre
fieri. nec incinerari. nec a vermibus
corrodi. In hoc tamen iste sancte mulieres
voluerunt ostendere mortuo dileccionem
E quam habuerunt vivo. Pauci enim
sunt qui amicum vere diligunt in vita.
quia fere omnes amicum diligunt propter
sua. et non propter se. Eccli. vi. Est
amicus socius mense. et non permane
bit in tempore necessitatis. Pauciores
sunt qui diligunt in morte. Primo
sepe parentes filiis. et filii parentibus

tibus adessent in morte. qui pro salute anime sue voluit aliqua ordinare. Rarissimi sunt qui diligunt post mortem. quia post modicum et filius patris. et pater filii. et amicus amici obliviscitur. Psalmus. Oblivioni datus sum tamquam mortuus a corde. Item. periit memoria eorum cum sonitu.

F. Iste autem sancte mulieres dilexerunt Christum in vita. quia sequebantur eum predicantem. Luce viii°. Sequebatur eum maria magdalena et alie multe que ministrabant ei de facultatibus suis. Dilexerunt eum in morte. quia sociaverunt eum in cruce pendentem. Johannis xix°. Stabat iuxta crucem domini ihesu maria mater eius et soror matris eius etc. Dilexerunt post mortem. quia voluerunt eum ungere in monumento existentem. In quo bene considerare possumus ferventem amorem et devotionem istarum sanctarum mulierum. [illegible] nus enim ut dicitur Johannis xix°. Joseph ab arimathia et nicodemus sepelierunt corpus et condiderunt illud aromatibus. tamen minus erat eis. quia preter se eis actum erat ab aliis. Ista enim est condicio amantis ut magis eligat ipse per se obsequium rei amate impendere. quam ut alius impendat.

G. Dicitur in evangelio. Et valde mane una sabbatorum id est prima die post sabbatum. que nunc dies dominica dicitur. venerunt ad monumentum quod erat iuxta civitatem edificatum in orto. orto iam sole. scilicet cum celum ab oriente iam albesceret secundum augustinum. quod non fit nisi affinitate solis orientis. Nam in evangelio johannis dicitur quod venerunt ad monumentum cum adhuc tenebre essent. scilicet alique tenebrarum reliquie. secundum glosam. Vel potest dici quod valde mane cum adhuc tenebre essent ceperunt venire ad monumentum. sed iam ortus erat sol quando ad monumentum venerunt. Iste enim mulieres habitabant in civitate. et sepulchrum erat extra civitatem. et ideo quia via longa erat. et honestas dominas non decet currere. sed mature incedere. et porta civitatis iherusalem tarde aperiebatur. ideo iam ortus erat sol quando ad sepulchrum pervenerunt. Est ergo sensus. Valde mane venerunt. id est venire ceperunt. orto tamen iam sole quando pervenerunt. In quibus omnibus fervens earum amor exprimitur. Cum enim indecens sit mulierem egredi foras valde mane. impetuositas vis amoris postposuit omnem que videbatur indecentiam. Exemplo ergo harum. fideles querere volentes Christum faciant hoc mane. Ysaie vi°. Mane vigilabo ad te. Hic arguuntur pigri. qui tardant ad dominum se convertere. Item arguuntur hic illi. qui per totam ebdomadam pro lucris temporalibus magnas vigilias exercent. sed diebus festivis cum deum et salutem anime querere deberent. surgere ad audiendum divinum officium fastidiunt. Certe hii dominum toto corde non diligunt. et per consequens certitudinaliter scire possunt quod a regno celorum longe sunt etc.

Dicitur. et dicebant ad invicem. id est colloquentes interrogabant se mutuo. Quis revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti. quasi diceret. Nulla nostrum per se potest. eciam omnes non possumus simul. custodes non adiuvant nos. ymmo pocius impedirent nos. Nullum ergo restat auxilium nisi divinum. Hic iterum commendatur fervens amor istarum mulierum. quia nullum impedimentum vel aliquod periculum retrahebat eas ab obsequio Christi. cum tamen lapis magnus appositus erat monumento. et milites custodirent illud. Et respicientes viderunt revolutum lapidem. Qualiter autem iste lapis revolutus fuit. dicit matheus. Et ecce terremotus factus est magnus. angelus autem domini descendit de celo. et accedens revolvit lapidem. Hic lapis revolutus est ut dicit beda. ut daretur sue resurrectionis indicium. Non enim angelus revolvit lapidem. ut dominus clauso sepulchro exiret. Qui enim adhuc mortalis nascens clauso exivit virginis utero. Ille iam inmortalis resurgens. de clauso potuit exire sepulchro. Erat quippe magnus valde. unde mulieres nullatenus revolvere potuissent absque plurimorum auxilio. Racio autem quare lapis ille fuit adeo magnus est. ne discipuli possent furari corpus. Vel ne fieri aliud indecens circa corpus

h xpi machinarentur. ¶ Moraliter
hic lapis magnus designat peniten-
cie pondus. Propter quod incipientes
ad deum converti timere incipiunt ne
possint inchoatam penitenciam consumma-
re. Ideo dicunt ingemiscentes. Quis re-
volvet nobis lapidem ab ostio mo-
numenti. Id est a corde in quo xpus
sepeliri desiderat. Sed non debet dif-
fidere et retrocedere. sed procedere co-
minus cum ipsis sanctis mulieribus et vi-
debunt quomodo lapidem revolutum. Des-
cendet enim angelus de celo. id est gracia
sancti spiritus qui lapidem amovebit quia
totum penitencie pondus sublevabit. Ipse
enim dominus ait Mathei xi. Iugum enim
i meum suave est etc. Unde bernardus in
epistola ad robertum. Subito procedenti
de umbra ad lucem. de ocio ad labo-
rem. grave videtur omne quod incipit. sed
postquam ab hiis dissuescere et ad illa
paulisper assuescere ceperit. usus
tollit difficultatem. invenitque facile
esse quod impossibile ante putavit. ¶
k Dr. Et introeuntes monumentum.
Monumentum appellat domunculam
illam in qua erat sepultus. Nam ante
ostium domuncule fuit positus lapis
ille magnus. Unde nota quod dicit beda
quod monumentum domini fuit satis mag-
num et excisum tamquam domus rotunda.
de rupe sublatente viderunt iuve-
nem id est in forma iuvenis angelum
sedentem in dextris. id est a dextris
ingredientium ubi erat locus sepulchri.
coopertum stola candida. id est candido
vestimento. Unde Matheus dicit.
quod vestimenta eius erant sicut nix. quod
non est intelligendum de veste corporea.
sed erat quedam resplendencia et virtute spi-
rituali angeli ad similitudinem
vestis. et obstupuerunt. Obstupescere
est ex admiracione rei in se terreri
et pavere. quia terrena mortalitas
celestem claritatem ferre non prevalet.
ut dicit gregorius iiii° dyalogorum.
Unde eciam dicit Matheus. Pre timore
eius exterriti sunt custodes et facti
sunt velud mortui. Sed noluit an-
gelus in tantum terrere has mulieres
ut iacerent velut mortui. sed solum
l ut obstupescerent. ¶ Quare autem

milites intantum sunt exterriti et mulie-
res non. Ideo esse potest quod hoc fieret
in figura xpi qui in iudicio blandus
apparebit bonis et iustis. et terri-
bilis malis et iniustis. cum tamen unius
est aspectus. ¶ Dr. Qui. scilicet angelus.
dicit illis sermone blando et consolato-
rio. Nolite expavescere. Quasi dicat
secundum gregorium. Paveant custodes
qui non amant adventum supernorum ci-
vium. vos autem nolite timere meam
presenciam. quia vestrum concivem videtis. Et
ut magis confidat. ostendit se scire quod
scilicet ipse querit. cum adiungit. Ihesum que-
ritis nazarenum crucifixum. Unde secundum
Theophilum. angelus crucem non erubescit.
in ipsa enim est salus hominum et beatorum
spirituum. Surrexit. quasi dicat. Nolite
querere crucifixum et mortuum. sed que-
rite resurgentem a mortuis. Quia
ut dicit Ieronimus. Radix amara cru-
cis evanuit. flos vite cum fructibus
erupit. Et qui iacuit in morte. sur-
rexit in gloria. Non est hic in monumen-
to sicut putatis. ideo hic eum non querite.
Gregorius. Non est hic per presenciam car-
nis. qui nusquam presencia maiestatis
abest. Et ut probet se verum dicere
quod surrexerit et non esse ibi. subiungit.
Ecce locus ubi posuerunt eum. ut si
meis sermonibus non creditis. vacuo
credite sepulchro. Sed ite. dicite
m discipulis eius et petro. ¶ Specia-
liter nominavit petrum. quia propter verecundi-
am negacionis xpi erat confusus. Unde
nisi specialiter fuisset nominatus. non fuisset
ausus venire inter discipulos. ut dicit
gregorius. Et ideo ut scire deberet quod
per fletum suum fuit sibi dimissum peccatum.
est proprio nomine nominatus. Vel eciam ideo quia
mortem xpi petrus specialiter abhor-
ruerat. ut de resurrectione magis
gauderet. Quia precedet vos in galileam.
et ibi sequimini eum ibidem. Ibi eum vide-
bitis. non quidem crucifixum nec mor-
tuum. sed resurrexisse vivum. sicut dix-
it vobis. Hoc enim ihesus predixit disci-
pulis suis. Mathei xxvi°. Postquam resur-
rexero. precedam vos in galileam. Ga-
lilea transitus seu transmigracio interpretatur.
Eamus igitur et nos tamen spiritualiter
in galileam. id est a terrenis ad celestia.

in̄simigrando ut xpi gloria vide
possim⁹. Colon iij°. Si ↄsurrexistis
cū xpo q̄ sursū sūt q̄rite. &c. De
hora sine tpe sc̄e discordie videnr.
Jheronim⁹ dicit. q xps r̄surrexit
media nocte. Aug⁹ mane. Ambro
si⁹ videt̄ ↄcordare cū Jheronimo. et
ipa ecclīe ↄsuetudo sine aplorū tra
dicio. Na tradut xpm iacobo frī
dm̄ media nocte apparuisse. q devo
uerat se nō ↄmedere donec &c. Et io
missam tūc celebrari istituisse. unde
missā quā sabbato cantat ecclīa
ē missa noctis dn̄ice. Vn̄ ī ea fit mē
cio de r̄surrectione. Huic sine con
cordat greg⁹ ī troducēs exēpl de sam
sone media nocte portas civitatis
tulisse &c. Sz opioni augustini at
testat̄ illud ps qd dicit̄ in psona
xpi. Exurgā diluculo. Et ē dilu
culū ysidoro testante. idē qd mane.
Vn̄ glosa dicit. ibidē hora notat dn̄i
ce r̄surrectionis. Sz ad ista dicēdū
scdm̄ bonaventurā. q scdm̄ veritatē
surrexit media nocte. s; quātū ad
apparicionē mane dicit̄ r̄surrex
isse. Dicit̄ enī res fieri q̄n mō loq̄ndi
q̄n p̄mit⁹ innotescit. et talis fuit i
tellec⁹ aug⁹ni. Quievit aūt dn̄s
trib⁹ dieb⁹ in sepulchro p synodiche.
Et addit bonaventura. q forte
r̄surrectio xpi fuit īter horā me
die noctis et diei dn̄ice. Et quia
mediū h; cū extremis pticipiū.
io dicit aliqui r̄surrectionē xpi
fuisse ī media nocte. Aliq̄ ī mane
sine aliq̄ ↄdictione. Scdm̄ btm̄
thomā. xps credit̄ r̄surrexisse ī
crepusculo matutino. scz īter medi
am noctē et aurorā. Quod aūt
obicit̄ de sampsone. dd̄m q nō
opz q figurā ī oīb⁹ respondeat
veritati. vel ęq̄t. q nulla figura
ē ita silis veritati. quī sit ex aliq̄
sui pte dissilis. Potest eciam dici
q sampson ī hac re gesta nō fuit
figura r̄surrectionis quātū ad tps
r̄surrectionē. s; magis quantū
ad potēciā r̄surgētis magnificā
do. sicut samson portas civitatis
potēcia fortitudīs asportavit. ita

et xps divinitatis potēcia surrexit.

Sermo in die sc̄o pasche Rubrica.

Ihesum q̄ritis nazarenum. &c.
crucifixū. surrexit. nō ē hic. Marci
ultimo. Karmi. qui querēt aliquē
de bonis xpianis hoīb⁹ q̄n ↄgre
gati sūt in ecclīa xpi. quē q̄ritis.
respoderet oēs indubitant. Jhm̄
salvatorē nrm̄ nazarenū. qui cru
cifixus fuit p nobis. et qui hodie
surrexit a mortuis. Vn̄ ad cor
bū possum⁹ respōdere v̄ba pre
assūpta. Jhm̄ q̄ritis nazarenū
&c. In quib⁹ v̄bis tria ↄsiderare
possum⁹. Primū est. quō debem⁹
Jhm̄ nazarenū q̄rere crucifixum.
qui a mortuis surrexit. Scdm̄
ē videre q̄n eū invenim⁹. ubi eū po
nere debeam⁹. Terciū ē quō eū
debem⁹ inde custodire. Circa A.
primū ē nōndū. q Jhm̄ xpm̄ debe
m⁹ querere trib⁹ mōdis. Primo B.
cū gemitib⁹ et suspiriis et dolore
cordis. Ita querebat eū sponsa.
Canticoꝝ iij°. Surgā et circuibo
civitatē. p vicos et plateas. et q̄
ram q̄ diligit aīa mea. Idē ē dili
genter investigabo ↄsciam. et q̄rā
cū gemitib⁹ et suspiriis quē dili
git aīa mea. scz xpm̄ dulcissimū.
Et eciā cū dolore cordis. Ita q̄rebat
btā v̄go et joseph Jhm̄. Vn̄ luce ij°.
Dixit mr̄ ei⁹. id ē btā v̄go ad illum.
Fili q̄d fecisti nobis sic. Ego et pa
tens dolentes q̄rebam⁹ te. Et q̄
mirū. q rē preciosam pdiderat. per
triduū aūt p⁹ q̄d xps inventus est.
designat̄ nobis. q post hec tria. scz
dolore cordis. et gemitu. et suspiria.
xps invenit̄. Scdo debem⁹ eum C.
q̄rere cū munerib⁹ sacris. Ita que
sierut eū tres reges. et io invenerūt
eū ī bethleem. Ita q dicit̄ Mathei
scdo. ubi dicit̄ q apertis thesauris
suis obtulerūt ei munera. Aurum.
thus. et mirrā. P aurū fervor ca
ritatis. p thus devocio orōis. Per
mirrā. mortificacio carnis designat̄.
Que tria debem⁹ ei offerre q̄redo
Jhm̄ si volum⁹ eū invenire. De hijs
munerib⁹ habes sup latī⁹ in smone
de ephiphania dn̄i. Tercio debe⁹ D.

cum querere cum unguentis preciosis.
Ita concurrunt cum iste tres marie de
quibus loquitur ewangelium hodiernum. marci
ultimo. Maria magdalene et ma
ria iacobi etc. Et cum veniret ad
sepulchrum dixit eis angelus. No
lite expavescere. Ihesum queritis naza
renum etc. Ita similiter et nos debemus
eum querere cum unguentis preciosis
E sicut tres marie. Per istas tres
marias tres hominum status designa
tur qui christum debent querere cum
unguentis preciosis. scilicet status incipi
encium. proficiencium. et perfectorum.
F Per mariam magdalenam significatur
status incipiencium. quia magdalena
premunita vel defensibilis interpretatur.
Et incipientes debent se premunire
et defendere se viriliter contra dya
bolum. carnem et mundum. et debent
querere christum dum inveniri potest.
ysaie lv. Querite dominum dum inve
niri potest etc. Sed et isti debent secum
G portare triplex unguentum. Primum
debet esse contricionis. secundum confessionis.
tercium satisfactionis. Illud triplex
unguentum debet esse contra triplex
peccatum. scilicet peccatum cordis unguentum
contricionis. contra peccatum oris confessio
nis. contra peccatum operis satisfactionis.
In hac unctione mutatur vetus
homo in novum hominem. sicut saul
unctus mutatus est in virum alterum.
H primo regum x. Item per mariam
iacobi status proficiencium significatur.
quia iacob supplantator interpretatur.
et ipsi proficientes debent supplan
tare omnia vicia. et ire de virtute in
virtutem. sicut dicitur in psalmo. Isti
proficientes debent christum querere cum
triplici ungento. et hoc contra triplex pec
I catum. Quia peccat homo in deum.
in proximum. et in semetipsum. In deum
per superbiam. In proximum per invidiam.
et avariciam. In semetipsum per luxuriam.
Unde hugo de sancto victore. Superbia
aufert michi deum. Invidia proximum.
Ira meipsum. Unde primum ungue
tum quod debent portare proficientes.
debet esse unguentum compunctionis contra
peccatum in semetipsos. Et istud debet
confici ex peccatorum propriorum consideracione.
Secundum est compassionis. contra peccatum in
proximum. et illud confici debet ex mise
riarum consideracione proximi. Tercium est
devocionis. contra peccatum in deum. et illud
debet confici ex consideracione celestis pa
trie. Isto triplici unguento mirabiliter
delectatur cor proficiencium. Unde proverbiorum
xxvii. Unguentis et variis odoribus
delectatur cor. Cum istis unguentis de
bent proficientes christum querere si volunt
eum invenire. luce xi. Petite et acci
pietis etc. Petite per compunctionem et
accipietis. querite per compassionem et
invenietis. Pulsate per devocionem et
K aperietur vobis. Item per mariam
salome que interpretatur pacifica design
natur status perfectorum. quia perfecti id debent
habere pacem pectoris. et id per veram
contemplacionem habitare in pace eter
nitatis. Istud dicit apostolus ad colossenses
iii. Que sursum sunt querite. ubi
christus est in dextera dei sedens. que
sursum sunt sapite non que super terram.
L Isti similiter debent secum portare
triplex unguentum. Primum debet esse
omnis carnalis desiderii. et mundi con
temptus. et abnegacio sui ipsius. Ma
thei xvi. Qui vult venire post
me. abneget semetipsum etc. Secundum
est celestis alimonie consideracio. Un
de consideremus que et quanta sunt que
promittuntur nobis in celis. vilescunt
nobis omnia que habentur in terris. Tercium
est in celestis glorie perquisicio. Psalmus.
Gustate et videte quoniam suavis est dominus.
Istis tribus modis debemus ihesum nazare
M num querere. Sed sciendum quod tribus
modis queritur a malis. Quia quidam
querunt eum ad perdendum. Isti significantur
per herodem. de quo dicitur mathei ii.
ubi dicitur quod apparuit angelus domini
in sompnis ioseph dicens. Surge et
accipe puerum et matrem eius et fuge
in egiptum. et esto ibi donec dicam
tibi. Futurum est enim ut herodes querat
puerum ad perdendum eum. Per herodem
qui gloriatur in pellibus interpretatur. signi
ficantur superbi. qui de diviciis suis
gloriantur. et de pulchritudine. et de
fortitudine. Isti quantum in eis est querunt
christum ad perdendum eum. Et quia christum
in corpore proprio non possunt occidere.

ideo sicut herodes innocentes. id est
simplices et humiles et pauperes ver
berat et interficiunt. et bona eorum que
sunt vita eorum rapiunt. Eccli xxxiiij°.
Panis egencium vita pauperum est.
Iste alij querunt eum ad faciendum eum
regem et ad eos reficiendum. et isti sunt
carnales et gulosi. Et signantur per illos
quos saciavit de quinque panibus
et duobus piscibus dominus. qui querebant
eum ut facerent eum regem. Unde johannis
vj°. Amen amen dico vobis. queritis
me non quia signa vidistis. sed quia ex
panibus meis manducastis. et satu
rati estis. Ab istis carnalibus et gu
losis fugit deus. et ideo isti eum invenire
non possunt. Unde job Nescit homo
precium eius. nec invenitur in terra suaviter
vivencium. Item et canticorum iij°. sponsa
dicit In lectulo meo quesivi eum
et non inveni eum. vocavi et non respon
dit michi. Iste alij querunt eum ad ven
dendum et tradendum. isti sunt cupidi
et avari qui xpm vendunt. et animam
suam salutem per mendacium et falsas
infidelitates suas. Isti signantur per iudam
proditorem suum. qui ex cupiditate sua
vendidit eum iudeis. et isti non inveni
ent eum. Certe hijs tribus potest xpc
dicere illud johannis vij°. Queritis me.
et non invenietis. et ubi ego sum. ibi non
potestis venire. Et illud johannis viij°.
Ego vado et queretis me. et in peccato
vestro moriemini. quia dampnati estis in
inferno. Et tunc illi ut dicitur apocalipsis
viij°. Querent mortem et non inveni
ent. et desiderabunt mori. et mors
fugiet ab eis. Ideo fratres karissimi. et ita
non debemus eum querere. sed primis
tribus modis. et tunc inveniemus eum.
Circa secundum notandum est quod postquam B.
invenimus eum. debemus eum ponere
in consciencia pura et munda. Sicut
joseph ab arimathia accessit ad py
latum et pecijt corpus ihesu. Et accepto
corpore. involuit illud in syndone mun
da. et posuit in monumento novo.
Per ioseph qui iustificatus interpretatur
significatur quilibet bonus xpianus.
qui debet esse iustificatus per contricione
et confessione. et satisfactione. Talis
debet petere et accipere corpus ihesu.
et debet illud volvere in syndone

munda. id est in consciencia munda et corde
puro. et tunc debet ponere in monumen
to novo. Et in hoc significatur quod qui accipit
corpus domini. debet frequenter mortem
domini xpi in memoria habere. luce
xxij°. hoc facite in meam commemora
cionem. Et prima ad corintheos xj°.
Quocienscumque manducabitis pa
nem hunc etc. mortem domini annunciabitis.
Circa tercium notandum quod postquam C.
invenimus eum et posuimus in consciencia
munda et mundo corde. debemus munde
custodire. Et hoc bene facimus. si
nos a peccato mortali propter eius amo
rem custodimus. Sed heu multi sunt
sicut iudei. qui in die dominica que appel
latur palmarum xpm honorifice suscepe
runt. et postea eum crucifixerunt. et dixe
runt ei multa vituperia. Sic quidem
satis digne in die pasche susceperunt
corpus xpi. sed post triduum illum ab eis
eiciunt et expellunt. eundo ad cho
reas et tabernas etc. Similes iude
proditori. qui postquam comedebat ad
mensam domini. et ibi corpus suum recepe
rat. tamen cito tradidit eum hostibus suis.
Tales sunt peyores latronibus. quia
latrones timent talem contumeliam
facere illis. ad quorum mensam sedebant.
De talibus potest dici illud Eccli vj°. Est
amicus socius mense. et non permanebit
in tempore necessitatis. Ideo fratres karissimi. debemus
nos pure custodire post suscepcio
nem corporis xpi a talibus malis. et
tunc ipse manebit in nobis. Unde
proverbiorum xviij°. Qui servat ficum
comedat fructus eius. et qui custos
domini sui est. glorificabitur. id est eternam
gloriam habebit. Quam nobis pres
tare dignetur etc. Alius sermo. Rubrica
Surrexit dominus   ca. lxij.
vere alleluya. Sic karissimi can
tat sancta mater ecclesia in sollempnitate
presenti. Et scribitur originaliter prima
pars verborum istorum luce xxiiij°. Beda ve
ro pars apocalipsis xix°. Ubi johannes
audivit vocem magnam tamquam tubarum
multarum. deum super castum et deiectio
ne mistice babilonis laudancium et
dicencium. alleluya. Fratres karissimi. heri et
nudiustercius ut novit caritas
vestra. planxit pia mater ecclesia

mortuum suum. Versa quippe fuit in luctum cythara eius et organum ipsius in vocem flencium. Hodie vero quando ille tam dilectus tamque sibi amabilis qui mortuus erat revixit, et qui perditus videbatur inventus est, respirauit nimirum in iocunditate et exultacione, ita ut econtrario tristicia sua versa sit in gaudium. Recte igitur et non inmerito volens invitare ad laudem et exultacionem sancta mater ecclesia filios suos psallit de dilectissimo sponso suo: Surrexit dominus vere alleluia. In quibus verbis duo breviter innuuntur. Primo Christi resurrectio. Secundo gaudium dicti et exultacio. Primum tangitur cum dicitur: Surrexit dominus vere. Secundum notatur cum subiungitur: alleluia. Primo dico quod in verbis premissis tangitur Christi resurrectio cum dicitur: Surrexit dominus vere. Circa quam resurrectionem duo specialiter sunt nobis consideranda. Primo qualiter dominus noster surrexit.

A. Secundo quare. Pro primo sciendum quod Christus quatuor modis surrexit, videlicet potenter, mirabiliter, utiliter et veraciter. Primo dico quod surrexit potenter, scilicet virtute propria. Multi enim resurgunt a mortuis sicut lazarus, filius vidue et filia archisinagogi et alii, sed non propria virtute sed vel Christi vel ad preces alicuius sancti. Sed Christus resurrexit propria virtute, quia non solum erat homo sed verus deus, et divinitas verbi numquam fuit separata nec ab anima neque a corpore. Et ideo anima cum voluit resumpsit corpus, corpus autem animam. Iohannis x: Potestatem habeo ponendi animam meam et iterum sumendi eam. Item: Solvite templum hoc et in triduo etc. Et licet fuerit mortuus, hoc tamen non fuit ex infirmitate vel necessitate sed sponte et propria virtute. Et hoc patet quia cum emisit spiritum clamauit voce magna, quod alii morientes facere non possunt, quia moriuntur ex infirmitate. Unde centurio dixit: Vere filius dei erat iste. Et ideo sicut sua virtute posuit animam suam, ita sua virtute recepit eam. Hec

thomas de aquino super symbolum. Secundo surrexit mirabiliter, quia remanente clauso sepulchro. Sicut enim exiuit clauso utero matris et ad discipulos clausis ianuis intrauit, sic iterum clauso sepulchro inde exire potuit. Tercio surrexit utiliter, quia regnum celorum prius clausum per multa milia annorum modo aperuit, et capta preda quam redemit suo precioso sanguine letanter intrauit. Quarto surrexit veraciter, ut patet in verbis premissis: Surrexit dominus vere. Quod autem veraciter surrexit probauit multis argumentis. Actuum primo: quibus prebuit seipsum vivum. Et specialiter ostendit se veraciter resurrexisse in palpacione et comestione. Sic ergo patet breviter qualiter Christus surrexit.

B. Secundo considerare debemus quare surrexit. Pro quo sciendum quod Christus resurrexit propter tres causas. Primo ad tristium consolacionem. Secundo ad peccatorum iustificacionem. Tercio ad future resurrectionis premonstracionem. Primo dico quod Christus surrexit ad tristium consolacionem. Unde psalmus: Propter miseriam inopum et gemitum pauperum nunc exurgam dicit dominus. Passio Christi multos turbauerat, ideo Christus resurgere voluit ut eos consolaretur qui de sua passione turbati fuerunt. Quantum putatis fratres mei hodie beata virgo de resurrectione filii gaudium concepit. Que mens capere vel que lingua exprimere eius leticiam poterit. Et certe congruum fuit ut anima beate virginis que transfixa fuit gladio doloris in filii passione et turbata, hodie de filii sui resurrectione consolaretur et letificaretur. Sic discipuli qui erant tristes de morte Christi hodie letificati sunt. Unde Iohannis xx: Gavisi sunt discipuli viso domino.

C. Secundo Christus resurrexit ad peccatorum iustificacionem. Unde ad Romanos iiii: Christus traditus est propter delicta nostra et resurrexit propter iustificacionem nostram. Ideo namque Christus resurrexit in corpore ut peccator resurgat in anima. Audi ergo o peccator, sicut

xpus mortuus est et resurrexit numquam
de cetero morietur. sic et tu specia-
liter debes mori peccatis et resur-
gere per penitentiam ita quod numquam de cetero
moriaris per culpam. De ista resurrec-
tione spirituali dicit beatus bernardus sic
inquiens. Quicumque post lamenta
penitentie non ad carnales redit consola-
tiones sed in fiducia quadam divine
miseracionis excedit et ingreditur
devocionem quandam novam et gaudium
in spiritu sancto nec tamen compungitur pre-
teritorum recordacione quia delectatur
memoria et inflamatur eternorum
desiderio premiorum. Iste plane est qui cum
xpo resurrexit qui pascha celebr-
at qui festinat in galileam.
Tercio surrexit ad future resurrec-
tionis premonstracionem. Unde prima ad
cor. xv. Si xpus predicatur quod surrexit
a mortuis quomodo quidam dicunt in
vobis quod resurrectio mortuorum non est.
Quasi diceret. Ideo resurrexit ut
ostenderet futuram resurrectionem fore
possibilem. In novissimo namque
die omnes tam boni quam mali senes
et pueri resurgent integro corpore
debita statura et etate perfecta scilicet xxx
iii vel xxxii annorum secundum quod patet
ex dictis apostoli ad ephesios.
Ibi enim non erit claudus vel cecus. Unde
apostolus ad cor. Mortui resurgent incor-
rupti. Resurgent corpora eadem numero
que prius erant. Ex eodem pulvere
in quem redacta fuerunt. ita quod ob
pulvis ille ubicumque dispersus fuerit
ad eandem animam redeat que ipsum
primitus ut viveret et cresceret ani-
mavit. Nec solum surgent corpora quan-
tum ad membra principalia sed etiam
salvis capillis et ceteris membris
que faciunt ad decorem. Resurgent
enim homines quantum ad esse quantum
ad integrum esse et quantum ad deco-
rum esse. et resurget unusquisque in opti-
mo suo esse. Erit tamen differentia magna
inter bonos et malos. Boni quippe
habebunt corpus clarum impassibile
agile et subtile. Dampnati vero
corpus obscurum passibile grave
et carnale sive grossum. Item boni

semper erunt in gloria et mali sem-
per in pena. Sed quia difficile est credere
quod corpora incinerata vel a bestiis
comesta possint eadem numero resurgere.
Propter hoc notandum quod ipsum potest D.
ostendi ex quatuor. scilicet ex scripturis
ex figuris ex creaturis et ex congruis
racionibus. Primo ostenditur ex scripturis.
Unde job xix. Scio quod redemptor meus
vivit et in novissimo die de terra surrec-
turus sum. et in carne mea videbo deum sal-
vatorem meum. Quem visurus sum ego
ipse et non alius. scilicet in iudicio. et oculi
mei conspecturi sunt. Hic habes aperte
quod homo idem numero resurget. Numquam
potest corpus humanum ita incinerari vel
in tot partes dividi quin in die novis-
simo statim ut insonuerit vox filii dei
integraliter reformabitur. et anime sue
unietur in momento in ictu oculi. et
ad iudicium adducetur redditurus de
factis propriis racionem. Unde apostolus. Salva-
torem expectamus dominum nostrum ihesum
xpm qui reformabit corpus humilita-
tis nostre etc. Et idem. Omnes quidem
resurgemus etc. Secundo ostenditur
ex figuris. Unde ezechielis xxxvii.
ubi dicitur de ossibus aridis que in fi-
gura ostensa sunt prophete quia eo
prophetante accesserunt ossa ad ossa
unumquodque ad iuncturam suam et sup-
er ea nervi et carnes ascenderunt.
et extensa est cutis desuper et postea
ingressus est spiritus in ea et vixerunt.
In hoc figurata est futura resurrectio
Unde ibidem dicitur. Hec dicit dominus. Ape-
riam tumulos vestros et educam vos
de sepulchris vestris populus meus.
Tercio ostenditur ex creaturis. Unde E.
legitur de leone quod catuli eius dum nati
sunt dormiunt per tres dies et iacent
ut mortui. Quod videns leo rugit
et clamat et sic clamore suo suscitat
eos. Sic xpus qui dicitur leo de tribu
iuda clamabit in die adventus sui
ad iudicium et ad illum clamorem omnes
mortui suscitabuntur. Clamabit namque
Surgite mortui et venite ad iudicium.
Unde iohannis. Venit hora in qua omnes
qui in monumentis sunt audient vocem
filii dei. Item legitur de pellicano F.
quod filios suos mortuos per sanguinem

sui resuscitat. Sic xpus per virtute
sanguinis sui oes mortuos suscita
bat. Iste legit de fenice qui solet
vivere annis quingentis. qui circa vlti
mu vite sue facit nidu de lignis aro
maticis. qui ex calore solis accedit
et fenix in igne descendens cobur(it)
et ex cineribus illius alius fenix nas
cit. Ex hoc g(ue) sequit(ur) congrua ratio
q(uod) si natura ex cineribus potest vnu
fenice pducere. multomagis pt xpus.
qui conditor e nature de cineribus corpus
humani hoine vivu suscitare. Vnde
Johis v. Hec e voluntas patris mei
qui misit me. ut ois qui videt filiu
et credit in eu. habeat vita eterna.
et ego resuscitabo eu in novissimo
die. Thomas sup symbalu. Est
aut fides, et spes resurrectionis
nobis vtilis ad quatuor. Pmo
ad tollendas tristicias. seu tempe
randas de morte amicorum. Beda ad
tessalonicenses j°. Nolimus vos ig
norare de dormientibus etc. Secdo
ad auferendu timore mortis. Na
si ho no speraret alia vita melio
rem post morte. sine dubio mors
esset valde timenda. et potius deberet
ho quecumque mala facere. qua mor
te incurre. Sz q(uia) credimus alia me
liore vita post morte. constat quod
nullus debet timere morte. nec ti
more mortis aliqd peccati facere.
Tercio reddit sollicitos ad bene opan
du eo. q(uia) eni credimus p hec que hic
facimus recipe in futura resurrectio
ne bona eterna. Ideo studemus bona
opari. Cor. xv°. Si tn in hac vita
sperantes essemus. miserabiliores
essemus oibus hoibus. Quarto
retrahit a malo. ppter timore pene
qua credimus malis pparari. Johanis.
Procedent qui bo fecerunt etc. Sub smo

de eodem. Rubrica xliij.

Alleluya. Hec e scda ps the
matis passupti. in qua tan
gitur gaudiu huius gloriose diei et
exultacio. Vn nondu q(uia) h(oc) dco
alla. scdm doctores hebraica e
q(uia) nec latinis. nec grecis. nec bar
baris. licet in sua lingua trasferre.
Est eni ta sacru no(m)e. ut johanes
in apocalipsi refert ipm spiritu

revelante in celo audivisse. et ppt
hoc consuevit in terris sic cantari.
sicut in celo resonabat. Exponit
aut diversimode scdm doctores.
Vn iheronimus sic exponit. Alle. ide
creatura. lu. ide laudat. ya. id est
dnm. Augus sic. Alle. ide salua. lu.
ide me. ya ide dne. Gregorius sic
exponit. Alle. ide pr. lu. ide filius
ya. ide spus scus. Ambrosius vero
sic. Al. ide lux. le. ide virtus. et luya.
ide vita. q(uia) lux. virtus et vita. Se(d)
papias volt q(uod) alla signat laudate
deu in vnu. ab alle. q(uod) e laudate.
et lu. dnm. et ya. in vnu. Sz hugu
cio volt. q(uod) alleluya dicat ab allelu.
qd e laus. et ya. qd e nomen dei. scdm
qd e invisibilis. Vn de hoc habet isti
versus. Alla nomis expones pluribus istis.
Al salvu me fac lu fac. s dic dns ya.
Alle pater. natus lu. spus ya. q(uod) vocat.
Al lux. le virtus. s luya vita vocat.
Alle laudate. dnm lu. ya fiat vnu.
Allelu laudate sonat. fert dns ya.
Est kim qua preciosu et profu
du e hoc dulce nome alla. qd ta
diversas et gloriosas a scis docto
ribus patit(ur) expones. et io no ia
niter. s summa devocioe z desiderio
decantari debet et audiri. Et q(uia)
nis kim diversimode ut pmissum
e exponit(ur). scdm comuniorem
tn accepcione dicit(ur) ee interiectio
leticie. exprimens mentis affectu cir
ca graciaz actione et laudem dei.
que ad plenu exprimi no potest.
sicut h(ec) interiectio. heu. affectu dolo
ris. pape. affectu admiracionis. ach
affectu turbacionis. Vach indignacio
nis videt(ur) exprimere. Vel saltem
alla e vbu exhortamini ad gau
diose laudandu deu. Vn quia in
hac pnti solepnitate paschali p
sacramentu dnice resurrectionis no
bis pauperibus et indignis celorum e
ianua reserata. q(ue) ppter prevaricacionem
cione pmorum parentu oibus hoibus
contrariisque scis per multa annorum
milia fuit clausa. Ideo spus scus
instituit. ut illud paroma celeste.
hoines ad patriam vocati i laude
dei sup terram frequentarent. freque
tando addiscerent. ut eu pvenirent

Sub smo de eode r. xliij

ad celestem patriam illud expediti
cius in laude dei resonaret. ¶ Unde C
sciendum est quod hodie mistice adpleta
videtur prophecia illius iusti Thobie quam
predixerat quod per omnes vicos Iherusalem
alleluia cantabitur. ¶ Per hanc enim Iherusalem D
spiritualiter intelligitur ecclesia dei in qua est
interne pacis visio. ¶ Hec urbs E
beata Iherusalem tribus vicis sive pla-
teis distinguebatur. sicut ipsa civitas
Iherusalem ad litteram triphariè distinc-
ta fuisse legitur. ¶ Primus autem vicus F
spiritualis Iherusalem fuit in celis. ubi ha-
bitabant sancti angeli cum deo iam in pa-
tria regnantes. In quo quidem vico
cum omni ~~quidem~~ laude et graciarum actione
hodie alleluia cantatum est. quia quidem
angeli beati exultaverunt et gavisi
sunt gaudio magno. Cum quod dominus rex
ipsorum post passionem et ignominiam
tanta sublimatus est gloria. Cum quod ruine
eorum iam instaurari ceperunt. Cum eciam
quod homines quos tamquam concives suos inter-
na caritate multum diligunt. iam reverti
possunt ad patriam. atque post diutina
exilia licenciam habent propter mor-
tem sacerdotis magni redeundi in ci-
vitatem suam. Quapropter et aliqui ipsorum
celestium spirituum hodie in signum interio-
ris leticie cum vestimentis candidis
et vultibus choruscis in terris visi
sunt. et cum hominibus super domini sui resur-
rectione verba consolatoria locuti. ¶ G
Secundus vicus ~~fuit~~ spiritualis Iherusalem fuit
in terris ubi homines iusti morabantur
adhuc in via peregrinantes. Illi ni-
mirum hodie alleluia cantaverunt et
letati sunt. qui tamen desolati fuerunt
hiis diebus. quibus quidem apparuit eis
dominus in multis argumentis consolans
tristes. instruens ignaros. atque loquens
de regno dei. ¶ Tercius vicus huius H
spiritualis Iherusalem fuit apud inferos. ubi
anime sanctorum tenebantur captive per mul-
tos annos expectantes redempcionem
suam a salvatore suo scilicet Christo. Quis
digne karissimi exprimere valeat. quanto
gaudio exultaverint illi sancti patres lon-
go tedio apud inferos detenti. quando eis
sedentibus in tenebris lumen glorie
resplenduit. quando post famem et sitim
longissimam. tam habundanter po-
tavit vos fons vite. O quociens cla-
maverunt alter ad alterum alleluia. Benedictus
qui venit in nomine domini. deus dominus et illuxit
nobis. ¶ Patet igitur karissimi qualiter per
omnes vicos Iherusalem hodie alleluia canta-
tum est. Quapropter et nos omni devocio-
ne qua possumus redemptori nostro in
hac iocundissima solempnitate cante-
mus hoc perpetuum dulce canticum alleluya.
ei sine cessacione de suis tam inmensis
beneficiis gracias agentes. Unde ad hoc
invitat nos beatus bernardus sic inqui- I
ens. Disce in referendo gracias ~~agere~~
non esse tardus aut segnis. Disce ad
singula dona gracias agere diligenter.
considera que tibi apponuntur ut nulla dei
dona graciarum actione frustrentur. Item apos-
tolus ad colossenses iii. Omne quodcumque facitis
in verbo aut in opere omnia in nomine domini
nostri ihesu christi facite. gracias agentes
deo et patri. Item augustinus ad sanctum aurelium.
Quid melius animo gerimus et ore
promimus et calamo exprimamus.
quam deo gratias. nec dici brevius. nec
audiri lecius. nec intelligi grancius.
nec agi fructuosius potest. ¶ Sci- K
endum autem quod multiplex malum de
ingratitudine venit. ¶ Primum est quod bo-
na iam a deo accepta auferri facit.
Unde super illud Ro. primo. Qui cum deum
cognovissent non sicut deum glorifica-
verunt. aut gracias egerunt. dicit augustinus.
Quod deus dederat gratis. tulit in-
gratis. ¶ Secundum quod impedit ab hiis
que darentur homini nisi fuisset ingratus.
Gregorius. non est dignus dandis. qui non
agit gracias de datis. Bernardus.
Ingratitudo est ventus urens. siccans
scilicet fontem pietatis. rorem misericordie. flu-
enta gracie. ¶ Tercium est quod non solum
privat hominem bonis. ymo eciam penam
addit. Unde ezechias rex punitus est
de ingratitudine. Cum enim dedisset ei
dominus triumphum incredibilem. et percussisset
centum octoginta quinque milia in castris
Senacherib. licet secundum Iosephum cum
templo hostias deo immolasset. non tamen
digne gracias egit. et canticum non can-
tavit sicut in huiusmodi patres facere
consueverant. et ideo egrotavit usque ad
mortem. Ysaie xxxviii. ¶ Ecce karissimi
audistis breviter quantum videlicet
graciarum actio. quatuorque mala de ingra-
titudine veniunt. Caveamus ergo

sumo studio ne incurramus hoc vicium
ingratitudinis. quod utique tunc incurrimus
si post tanta beneficia nobis in ista
sollempnitate collata. scilicet post absolucio- B
nem peccatorum et sanctam communionem etc. ad peccata
pristina redimus. si officium divinum
negligimus. et ad deo serviendum tor-
pescimus etc. A quibus omnibus nos custo-
diat ihesus christus dominus noster qui hodier-
na die surrexit a mortuis. vivens
et regnans cum deo patre in unitate
spiritus sancti deus per infinita secula. Amen. C

Alius sermo de eodem. Rubrica. xliiii.

Hec est dies quam fecit dominus.
exultemus et letemur in
ea. Ps. cxvii. Karissimi ha-
bent pie matres hoc pre con-
suetudine quod cum pueros suos offen-
dunt et quandoque eciam percuciunt propter dis-
ciplinam. postmodum videntes quod pue-
ri inconsolabiliter flent. eos consolantur
verbis dulcibus et eis blandiuntur. Ita
mater nostra ecclesia istis diebus nos multum
provocavit ad fletum. ieiuniis. et oracionibus.
et ceteris afflictionibus. et eciam ad
memoriam reducendo graves christi in pre-
dicacione fatigaciones. et suas san-
guineas pro nobis effusiones. Et hoc
fecit propter hoc ut nos videntes eius
fatigaciones sibi servire non essemus
pigri. Videntes et eius sanguineas
passiones. pro ipso eciam aliquid susti-
neamus. Quia hoc totum non sustinuit
propter se. sed propter peccata nostra. Et ideo
sancta mater ecclesia sicut sapiens mater que
vult consolari desolatos filios suos. post
tantam turbacionem. reducit nos ad
maximum gaudium. hoc cantico leticie
passumpto pro themate. Hec est dies
quam fecit dominus etc. quod quidem canti-
cum hodie ad omnes horas. et per totas
octavas in signum leticie in divinis
A laudibus canitur. Pro quo sciendum.
quod quamvis omnium dierum et temporum ipse solus
sit conditor. qui universorum institutor est
et rector. Nam ut ait boecius tercio
de consolacione philosophie. metro vi. Unus
omnium rerum pater est. qui cuncta ministrat.
Qui dedit phebo radios. et cornua
lune etc. prius tamen dominice resurreccionis
dies singulariter et anthonoma-
tice a domino factus dicatur. propter multi-
plices et superexcellentes prerogati-
vas. quibus pre ceteris diebus a domino
magnifice dignificata est. et consecra- D
ta. que nobis sunt causa exultacio-
nis [illegible] et leticie. quare bene
sequitur in fine. exultemus et letemur
in ea. Unde notandum quod specialiter
quatuor in hac die facta sunt propter que
exultare et letari debemus. Hodie na-
mque amicus noster christus exaltatur. Hodie
potestas inimici nostri humiliatur. Hodie
frater noster captivus liberatur. Hodie
spes vite eterne nobis preparatur. Bene
ergo cantatur. hec est dies quam fecit
dominus etc. Primo dico quod gaudere
debemus hodie quia amicus noster christus
exaltatur. Qui enim primo humiliatus
fuit miserabiliter moriendo. hodie ex-
altatus fuit mirabiliter resurgendo. Phi-
lippenses ii. Humiliavit semetipsum factus
obediens usque ad mortem. mortem autem
crucis. propter quod et deus exaltavit illum
etc. Ideo hodie exultare debemus. Si
enim alicuius frater. vel amicus dilectus
egrotaret et convalesceret. multum de hoc
gauderet. quanto magis gaudere de-
bemus. ex quo christus qui est amicus noster
dilectissimus. et frater noster secundum humanam
naturam. qui pro nobis mortuus fuit.
hodie revixit. luce xv. Oportet te
fili gaudere. quia frater tuus scilicet christus
mortuus fuit. et revixit. perierat.
idest perditus fuerat. et inventus est. Dis-
cipuli perdiderunt magistrum suum. mater
filium suum. sed hodie eum cum gaudio in-
venerunt. Et multi peccatores qui per
totum annum salvatorem suum perdiderunt.
hodie eum invenerunt. Et ideo omnes hodie
spiritualiter gaudere debemus. Sed
heu multi sunt. qui hodie non gaudent
spiritualiter. sed nimis seculariter et
carnaliter. Plures enim sunt qui gau-
dent quod quadragesima transiit ut libe-
rius possint vacare crapule et
aliis ludis secularibus. Unde sicut eciam
pro uno alleluia in lxx. dimisso. duo vel
quatuor repetit isto tempore paschali.
sic isti statim post pascha penitenciam
deserentes. revertuntur ad peiora peccata.
vel maiora. Et ideo karissimi simus in cus-
todia. et caveamus nos de leticia va-
na. ne christum quem hodie invenimus re-
amittamus. Sed pocius gaudeamus
in domino. ecclesias sollicitius frequentantes.
et ei totis viribus grates referentes
qui tanta fecit nobiscum. De gaudio
mundiali et spirituali supra habetur in na-
tivitate domini nostri ihesu christi. Secundo

In alius sermo de eodem xliiii

debemus gaudere quia potestas inimici
nostri scilicet diaboli humiliatur. Ysaie xxix.
Addent mites leticiam et pauperes
homines in sancto israhel exultabunt.
quoniam defecit qui prevalebat inimicus.
scilicet diabolus. qui tamen prevaluit per omnes
animas quamdiu erant in inferno de-
tinuit. Iste hodie defecit. quia christus
hodie animas patrum de lymbo eduxit
nec ei resistere valuit. Sed quis homo
haberet inimicum cui resistere non
valeret. si ille debilitaretur. multum
de hoc gauderet. Sic gaudere de-
bemus. quia hodie inimicus noster diabolus
est debilitatus. quia nobis vim inferre
non potest. nisi voluntarie sibi consen-
ciamus. Gregorius. Debilis est hostis
noster qui non vincit nisi volentem.
Ideo hodie exultemus in domino. Unde
primo regum 2o. Exultavit cor meum in
domino. dixit anna. Et reddit causam ex-
ultacionis dicens. Arcus forcium supe-
ratus est. et infirmi accincti sunt robore.
id est potestas demonum victa est. et in-
firmi id est homines qui fuerunt debiles.
robusti facti sunt. Tercio gaudere
debemus. quia captivus frater noster hodie
liberatur. Ps. In convertendo dominus cap-
tivitatem syon. Id est. Dum converteret dominus
captivitatem syon. id est fidelium animarum.
facti sumus sicut consolati. Tunc repletum
est gaudio os nostrum etc. Multum
gauderet homo si haberet unum fratrem
in captivitate paganorum. et si ille
liberaretur. quanto magis gaudere de-
bemus. quia hodie tot milia fratrum nos-
trorum de captivitate demonum sunt
liberati. Dicitur autem filii israhel cum
essent liberati de captivitate egip-
ciorum. et submersi essent inimici eorum.
cantavere canticum leticie propter suam
liberacionem. Sic et nos canticum le-
ticie scilicet alleluia tempore paschali cantamus
frequencius quam alio tempore propter nostram
liberacionem. Quarto debemus
exultare quia hodie spes vite eterne
reparatur. prima petri i. Benedictus deus
et pater domini nostri ihesu christi qui secundum
magnam misericordiam suam regeneravit nos
in spem vite per resurrectionem christi de
mortuis in quo exultabitis. Quasi
diceret. Merito exultare debetis.
quia per resurrectionem christi spes vite
eterne vobis facta est. Exulta ergo
hodie o homo. quia magna tibi spes

de eterno gaudio facta est. Sicut enim
christus hodie resurrexit et postea in ce-
lum ascendit. sic et tu debes per christi adiu-
torium in die novissimo cum corpore glo-
rificato letanter resurgere et ad vitam
eternam pervenire. Ysaie lxi. Gaudens
gaudebo in domino. et exultabit cor
meum in deo meo. Quia induit me
vestimento salutis. et indumento leticie
circumdedit me. Indumentum leticie erit
corpus glorificatum quod erit tunc sep-
templiciter clarius sole. Sic ergo patet
homini quomodo gaudere debemus. quia hodier-
na die christus exaltatur. diabolus humi-
liatur. primus liberatur. spes eterne
vite reparatur. Unde merito ecclesia ad
gaudium spirituale nos invitans decantat
hunc versiculum. Hec dies quam fecit dominus.
exultemus et letemur in ea. Prestet
nobis altissimus ut hic taliter gau-
deamus. ut tandem ad gaudia eterna
pervenire mereamur. Amen. Feria
secunda pasche super ewangelium postilla. R.

E. Duo ex discipulis ihesu. xxiv.
ibant in castellum etc. Luce
ultimo. Dominus ihesus volens ap-
parere discipulis suis in die resurrec-
cionis fecit sicut bonus et magnus
dominus. qui premisit ad eos mulieres quibus
apparuit ad denunciandum eis quod resur-
rexerat. et sic essent parati ad eum re-
cipiendum alacriter. Et cum venirent
ad eos. apparuit petro et premisit illum.
Sed testimonium mulierum non erat ac-
ceptum. et testimonium petri non erat
solidum. quia solus erat. Voluit ergo dominus
adhuc duobus apparere. ut et visum eius
testimonium perhiberent. et sic apparuit
eis ut in ewangelio continetur. Dicit ergo ewangelium.
Duo ex discipulis ihesu. scilicet septuaginta
discipulis quorum unus vocabatur cleo-
phas. ut ipsa habetur in ewangelio. Alius
dicitur fuisse lucas qui scripsit ewangelium
F. hoc. propter quod et nomen suum tacuit. Se-
cundum ambrosium in sermone de sancto lau-
rencio dicitur fuisse amaabus qui fuit
unus de lxxii. Ibant in castellum quod
erat in spacio stadiorum sexaginta
a iherusalem nomine emaus. Sta- G.
dium continet centum xxv passus. Se-
decim stadia faciunt leucam. Ex quo
patet quod non distabat ab iherusalem
quatuor leucis integre. sed deficiunt
quatuor stadia. Isti ergo duo disci-

puli cum audissent cum aliis apostolis et dis
cipulis mulieres referentes de visio
ne domini et monumentum vacuum vidis
se sed dominum non vidisse et petrum et
iohannem dicentes se monumentum va
cuum vidisse et dominum non invenisse ante
quam mulieres secundo redierunt que dix
erunt [se] eum vidisse et antequam petrus
diceret eum sibi apparuisse arripue
runt iter eundi in castellum supradictum
nullam habentes spem eum amplius vide
B di illa die ¶ Et ipsi loquebantur ad
invicem de omnibus hiis que acciderant
scilicet de domino ihesu utputa de eius tradi
cione captione flagellacione illu
sione passione sepultura et de appa
ricione facta mulieribus Unus querebat
et alter respondebat sicut mos est
sociorum itinerancium conferre de bonis
ad relevandum laborem itineris O
bona societas Nullus querebat nisi
de domino ihesu Sed heu quam pauci lo
quuntur de ihesu id est de salute ihesu sed
magis ad fabulas convertuntur Et
hoc ideo quia apud multos nondum sur
rexit sed adhuc mortuus est et tanquam
mortuus periit apud eos memo
ria eius psalmista Oblivioni datus sum tanquam
mortuus a corde ¶ Sequitur Et factum
est dum fabularentur Non dicit hic fa
bulari id est fabula et inutili sermone
sed a for faris quia non loquebantur
de vanis sed de morte ihesu et operibus
eius et secum quererent id est interroga
rent et ipse ihesus appropinquans ibat cum
illis Audi quam bonus israhel deus
qui appropinquat primo vadit cum illis
qui ipsum querunt et desiderant et libe
ter de ipso loquuntur Dicit ipse dicit
Mathei xviii° Ubi duo vel tres con
gregati sunt in nomine meo in medio
illorum sum ¶ Exemplum Duo iuvenes
monachi simul concordaverunt quod quociens
vellent convenire et optima que de
ihesu scirent tractare ut ipse ihesus
in medio eorum eciam veniret propter illud
ewangelii ubi duo vel tres etc. et po
suerunt unum cussinum in medio ubi ihesus
sedere deberet Tandem abbas sup
veniens vidit ihesum in medio dulciter
cum eis conferentem quod tamen ipsi ignora
verunt Et sic viso abbate voluerunt
cussinum abscondere Et ipse ihesus
disparuit ¶ Sequitur Oculi autem
eorum tenebantur ne eum agnoscerent

ferre nullus tenuit eos nisi qui secum
associavit Quod ideo factum est quia
incredulitas eorum et dubietas deme
rebatur quod christus cognicionem sui cor
poris ab eis retardaret Et ait
ad illos Qui sunt hii sermones quos
confertis ad invicem ambulantes et
estis tristes Discipuli erant tris
tes in corde suo de magistro suo quem
perdiderant nec sperabant eum recu
perare Unde tristiciam quam habebant
in corde ostendebant facie et locucio
C ne et gemitu ¶ Bonus deus iungit
se libenter tristibus non cachinna
tibus aut vane letantibus sicut heu
quamplurimi iam existunt Ubi namque
tristicia est propter peccatis ibi presens est dominus
ibi presens est consolacio eius psalmista Secundum
multitudinem dolorum meorum in corde
meo consolaciones tue letificaverunt
animam meam ¶ Volens ergo pius dominus
tristes discipulos consolari causam
tristicie consuluit non ex ignorancia
sed ut eorum responsioni incredulitas
eorum convenienter arguatur et sic re
duceret eos ad sui cognicionem et
fidem Discipuli vero mirabantur
de eo quod ipse videbatur ignorare quod
tota sciebat civitas iherusolimita
na et ideo reprehendere nitebantur
eum de ignorancia nescientes quod dominus
esset Unde sequitur ¶ Et respondens unus
scilicet ex discipulis duobus cui nomen
cleophas dixit ei Tu solus peregri
nus in iherusalem et non cognovisti que
facta sunt in illa hiis diebus Tu solus
non facit exclusionem aliorum peregri
norum cum multi valde peregrini et
de diversis partibus venissent in iheru
salem ad diem festum pasche sicut
facit exclusionem ab isto sic appa
rente scilicet noticie mortis ihesu ut
sit sensus Cum multi peregrini istis
diebus venerunt in iherusalem mirum
est quod tu solus inter alios peregrinos
ignoras ea que nota sunt aliis omnibus
Quibus ille scilicet dominus in specie peregri
ni dixit Que et dixerunt De
ihesu nazareno qui fuit vir propheta
in opere scilicet miraculorum et sermone
scilicet predicacionis et doctrine coram
deo et omni populo Et quomodo eum tradide
runt summi sacerdotes et principes
nostri in dampnacionem mortis et cruci

cognoverunt eum. Nos autem sperabamus quod ipse esset redempturus Israel. Quasi diceret: iam evanescit spes nostra. Cuius causam subditur: Et nunc super hec omnia tertia dies est hodie quod hec facta sunt, qua scilicet predixerat se resurgere, et tamen adhuc non apparuit discipulis, licet tertia dies sit prope finem, sicut dicitur infra: advesperascit et inclinata est iam dies. ¶ Christus resurrexit tertia die, cuius ratio est: quia nativitas, mors et resurrectio Christi fuit propter salutem nostram, et ideo tunc voluit resurgere quando salus nostra perficeretur. Unde si statim resurrexisset, non fuisset credendum quod fuisset mortuus. Si autem multum distulisset, discipuli omnino defecissent in fide, et sic nulla utilitas fuisset in passione sua. Et ideo resurrexit tertia die, et ut crederetur mortuus fuisse, et discipuli in fide persisterent. ¶ Sed et mulieres quedam ex nostris terruerunt nos, que ante lucem fuerunt ad monumentum. Non de resurrectione Christi quam nunciabant fuerunt territi, sed de ablatione corporis eius quam discipuli timebant. Et non invento corpore eius venerunt dicentes se etiam visionem angelorum vidisse qui dicunt eum vivere. Sed discipuli non credebant plene, timentes ne tamen mulieres de facili fuissent deluse. Propterea sequitur: Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, scilicet Petrus et Johannes, et ita invenerunt sicut mulieres dixerunt. Non quantum ad visionem angelorum seu audicionem verborum ab ipsis, sed quia invenerunt sepulchrum vacuum corpore et sola linthiamina remansisse. Ideo subditur: Ipsum vero non invenerunt. ¶ Et ipse scilicet dominus dixit ad eos, scilicet duos discipulos increpans eos: O stulti, propter cecitatem intellectus, et tardi corde propter tarditatem ad credendum in omnibus que locuti sunt prophete de Christi morte et resurrectione, quas scripturas debebant intelligere, maxime quia fuerant cum Christo qui discipulis suis de talibus loquebatur. Sed heu hodie stultorum infinitus est numerus. Quis stultus et tardus corde nisi qui non cognoscit

deum suum, periculum peccati, fallaciam mundi, vite brevitatem, sui ipsius debilitatem, proprie utilitatem. Postea Christus subiungit docens eos: Nonne oportuit Christum pati et ita intrare in gloriam suam, tum propter patris preordinationem, tum etiam propter Christi exaltationem, tum propter humanam redemptionem, tum propter scripturarum impletionem. Ideo subditur: Et incipiens a Moyse et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnibus scripturis que de ipso erant. Non quod omnes scripturas que de Christo sunt explicaret, quia in tam brevi tempore non fieret, sed explicavit quantum sufficiebat ad propositum ostendendum, ut sic per auctoritates scripturarum reduceret eos ad fidem et spem resurrectionis tam Christi quam nostre. In hoc etiam innuens quod scripture sacre et expositiones earum diligenti animo et studio sunt audiende et a predicatoribus venerabiliter interpretande, quia cum eis instruimur de omnibus que necessaria nobis sunt ad salutem. ¶ Sequitur: Et appropinquabant castello quo ibant, et ipse scilicet dominus se finxit se longius ire. Non fuit ibi aliqua falsitas, quia fuit talis fictio ad designandum veritatem, scilicet distanciam eius a cordibus eorum propter fidei defectum. Tales enim apparitiones ut dicitur fiunt secundum disposicionem ~~meritorum~~ interiorem illorum quibus fiunt. Unde qualis erat eis in mente, ita apparuit eis ad extra, scilicet extraneus peregrinus et adhuc longius iturus, quod forte fecisset si eum affectuose hospicio non suscepissent. Item aliter: Quod finxit se longius ire non fecit propter aliquam simulationem, sed ut eorum augeret desiderium et excitaret devotionem, ut scilicet invitaretur et teneretur ab eis. Ita dicit Beda: Simulabat se longius ire quia hoc volebat audire: Mane nobiscum domine etc. ¶ Unde sequitur in textu: Et coegerunt illum, id est obnixe rogaverunt, sicut interdum fit quod homines quasi cogentes trahunt hospites amicos ad domos suas dicentes: Mane nobiscum quoniam advesperascit et inclinata est iam dies. ¶ Due cause induxerunt discipulos ut dicerent ad Jhesum: Mane nobiscum. Una fuit miserationis

D.

quia putabant eum peregrinum et paupe
rem esse. ideo non solum rogaverunt sed etiam
cogendo tenuerunt eum ut intraret cum
eis. Alia causa fuit devocionis. quia ex
verbis eius que audierant in via de Christi pas
sione resurreccione gloria et honore
ita fuerunt devocione repleti. Ideo
nolebant ab eo separari. sperantes
adhuc maiora et dulciora ab eo
audire. Non enim poterant saciari ver
bis eius tam dulcibus. Sed heu multi
sunt qui tedio afficiuntur cum audiunt
de deo loqui. utputa illi qui dormi
unt cum audiunt verbum dei. sed alacri
ter vigilant ad audiendum fabulas
seculi etc. ¶ Sequitur in textu. Et intra
vit cum illis. Conspice hic magnam
bonitatem dei. quam benigne scilicet in
travit cum eis. Sic adhuc hodie non
dedignatur intrare ad nos si eum
pio et devoto corde per oraciones et
sancta desideria invitaverimus. Et factum
est dum recumberet cum illis accepit pa
nem et benedixit ac fregit et porrige
bat illis. sicut consueverat facere ante
passionem. Sic enim frangebat ac si
scinderetur cum cultello. Et aperti sunt
oculi eorum et cognoverunt eum. quia
voluntarie se eis ostendit in effigie
qua erat cognoscibilis ab eis. et
cum hoc cognoverunt eum in fraccione
panis. ¶ Unde quod dicitur hic aperti
sunt oculi eorum non est intelligendum
de oculis corporalibus sicut vult
Augustinus. sed de oculis mentalibus. quia
menti eorum aliquid inherebat quod eos
Christum cognoscere non permiserunt usque
ad illam horam. sed tunc forte quedam
scintilla fidei excitavit cor eorum
ad eum cognoscendum. Et ipse scilicet dominus
noster evanuit id est disparuit ab ocu
lis eorum. ostendens per hoc quod habe
bat corpus glorificatum quod subito
potest disparere propter dotem agilitatis. .A
Et dixerunt ad invicem increpantes
se mutuo quod tam tarde cognovissent
eum. Nonne cor nostrum ardens erat in
nobis dum loqueretur in via et aperiret
nobis scripturas. Ac si diceret. Quo
modo igitur fuimus tam insensati et ignari
quod tam tarde cognovimus eum. Bene
potuissemus cogitasse quod ipse esset.
qui nobis tam dulciter loquebatur.

sic quod ex verbis eius cor nostrum tam ve
hementer intrinsecus ardebat. ¶ Q
uerunt quali ardore ardebant corda
istorum discipulorum. Sciendum quod non ardo
re elementali. sed ardore caritatis.
Unde Gregorius. Audito sermone Christi
inardescit animus cordis. Unde ardor
et fervor eorum patet cum subditur. Et
surgentes eadem hora regressi sunt
in Iherusalem. Quamvis enim iam esset
tarde ut patet ex predictis et via
satis prolixa. tamen ex fidei fervore
et remoto iudeorum timore. statim
regressi sunt in Iherusalem ad alios dis
cipulos qui erant inclusi in senaculo
propter metum iudeorum. ut habetur Iohannis
xx°. ad nunciandum eis resurreccionem.
Ideo subditur. Et invenerunt congrega
tos undecim. quia adhuc Thomas erat
cum illis. et eos qui cum ipsis erant.
scilicet alios discipulos dicentes. quia
surrexit dominus vere. et apparuit Sy
moni. Quando autem ista apparicio fue
rit non legitur expresse. sed tamen creditur
fuisse illo tempore quando Petrus cucurre
rat ad monumentum et viderat lin
theamina posita et abiret mirans
secum quod factum fuerat. Et ipsi scilicet
duo discipuli narrabant que gesta
erant in via. scilicet apparicionem eis
factam. et quomodo cognoverunt eum in frac
cione panis. Sermo secunde ferie de
apparicionibus domini post resurreccionem suam.

Surrexit dominus vere. Luce xxiiij.
et apparuit Symoni. ¶ Hec
verba supra sunt ex evange
lio hodierno. et scribuntur Luce ultimo.
In quibus verbis duo notare possimus.
Primo Christi veram resurreccionem cum
dicitur. Surrexit dominus vere. Secundo
eiusdem resurreccionis manifestacio
nem cum subinfertur. et apparuit Symo
ni. ¶ Circa primum sciendum quod dominus
noster sex modis vere se resurrexisse
probavit. ¶ Primo per angelum qui non
mentitur. ¶ Secundo per frequentem appa
ricionem. ¶ Tercio per comestionem
per quod ostendit quod non magica arte
surrexerit. ¶ Quarto per palpacio
nem per quod probavit quod in vero corpore.
¶ Quinto per cicatricum ostensionem
per quod probavit quod in eodem corpore.

in quo mortuus fuit. Sexto pro
domus clausis ianuis ingressionem.
pro quod ondit quod glorificatus surrex-
it. Hec enim omnes dubitaciones circa
xpi resurrectione videtur fuisse in
discipulis. Quantum ad secundum scilicet B.
resurrectionis xpi manifestacione
sciendum quod xiiij apparicio(n)es inve-
niuntur in scripturis quibus dominus ni-
suis discipulis apparuit post eius re-
surrectionem. quarum tamen nisi decem scrip-
te sunt in ewangeliis. Primo ut C.
pie creditur apparuit gloriose vir-
gini marie matri eius statim post suam
resurrectionem. quamuis ab ewangelis-
tis subticeatur. hoc tamen eciam appro-
bare videtur. que statim ipsa die apud
sanctam mariam maiorem celebrant stacio-
nem. Si enim hoc ideo non creditur quia
nullus ewangelista testatur. consequens
est ut post resurrectionem sibi nunquam
apparuit. quia ubi. ut quam nullus ewa-
gelista edicerit. Sed absit ut talem
matrem talis filius tali negligencia
dehonorauerit. Sed ideo forsitan hoc
ewangeliste subticuerunt. quia eorum fuit
officium solummodo testes resurrectionis
inducere. Matrem autem ad testificandum
pro filio eos inducere non decuit. Si enim
verba ceterarum feminarum deliramenta
visa sunt. quanto non magis matrem pro
filii amore crederent delirare. hoc
ergo ewangeliste scribere noluerunt. sed pro
constanti reliquerunt. Debuit enim
primus matrem letificare de resurrectione.
quam amplius ceteris constat doluisse
de morte. hoc eciam testatur Ambrosius
in libro tercio de virginibus dicens.
Vidit maria resurrectionem domini et prima
vidit et credidit. Vidit maria mag-
dalena quamuis adhuc dubitaret. Ra-
ciones quare dominus primo apparuit
matri sue. habes eciam supra in postilla
super ewangelium hesternum. Qualiter
autem ista apparicio facta sit. habetur in
quodam libro qui intitulatur vita ihesu
xpi in hunc modum. Veniens dominus D.
ihesus in die dominico cum honorabili mul-
titudine angelorum ad monumentum
summo mane. et recipiens corpus illud
sacratissimum. ex ipso monumento clauso.
processit propria virtute resurgendo. Et
post pauca. Domina ergo orante et la-
crimas emittente. ecce subito venit

dominus ihesus in albissimis vestibus glorie
resurrectionis et nouitatis sue. vultu
sereno. speciosus. gloriosus et gaudens.
ac dicens. Salue sancta parens. At illa
adorans et surgens cum lacrimis pre
gaudio cum amplexaretur. Postea conseden-
tibus eis pariter diligenter et curiose
intuebatur eundem in vultu et in cicatri-
cibus manuum. et per totum. querens si omnis
dolor ab eo discessisset. Stant ergo
et colloquuntur ad inuicem gaudentes.
et pascha ducentes delectabiliter et
amicabiliter. Et narrat ei dominus ihesus
qualiter populum suum liberauit ab infer-
no. et que fecit in illo triduo. hec ibidem.
Secundo apparuit marie magdale-
ne soli ad monumentum persistenti et
ploranti. Secundum ewangelistas tamen
ista fuit prima apparicio. Marci ul-
timo. Surgens ihesus mane prima sabba-
ti. apparuit primo marie magdalene.
Quia ipsi de apparicione qua dilecte
matri sue apparuit non faciunt mencio-
nem ut supra dictum est. Sunt autem quatuor E.
cause quare beate marie magdalene
prius apparuit quam aliis apostolis seu dis-
cipulis. Prima est ut sicut mulier
fuit nuncia mortis. ita mulier esset
nuncia vite. In glosa. Secunda est
ex solacium peccatoris ut nemo quantumcumque
peccator desperet de gracia dei. Romanos
v. Ubi habundauit delictum. superha-
bundauit et gracia. Tercia causa
propter feruorem dilectionis. quia feruen-
cius diligencius diligebat et sollicicius
querebat. Prouerbiorum. Ego diligentes
me diligo. et qui mane vigilaue-
rint ad me inuenient me. Quar-
ta causa est propter perseueranciam inquisicio-
nis. quia recedentibus a monumento dis-
cipulis non recedebat. Gregorius. Con-
tigit ut eum tunc sola videret. que
remanserat ut quereret. Mathei x.
Qui perseuerauerit usque in finem
saluus erit. Unde ista apparicio ta-
li modo facta describitur in libro qui dicitur F.
vita ihesu xpi. Maria magdalena.
et maria iacobi. et salome. summo
mane diei dominice. scilicet resurrectionis
dominice. ceperunt ire ad monumentum
cum unguentis. Cum autem venerunt extra
portam ciuitatis. reuocabat ad me-
moriam afflictiones et penas magistri
sui. et in omnibus locis in quibus contra
ipsum. et per ipsum notabiliter factum

fuerunt aliquantulum subsistebant
genuflectentes et osculantes terram
gemitus et suspiria dantes atque di-
centes. hic obuiauimus ei cum cruce
super collum. quando mater eius semimortua
facta est. et hic se vertit ad mulieres.
hic crucem deposuit fatigatus et super
isto lapide se appodiauit parumper.
hic fuit ubi sic crudeliter et forti-
ter impulerunt eum ut velocius am-
bularet et quasi eum currere cogerent.
hic spoliauerunt eum nudum. et hic cru-
cis patibulo affixerunt. Et tunc cum
magno clamore et inundacione la-
crimarum procidentes in facies suas
adorauerunt et osculate sunt crucem
adhuc precioso sanguine domini rubri-
catam. ¶ Deinde surgentes et euun-
tes versus sepulchrum dicebant. Quis
reuoluet nobis lapidem ab ostio mo-
numenti. Et aspicientes viderunt
reuolutum lapidem. et angelum domini se-
dentem super eum qui dixit. Nolite ti-
mere etc. ut in ewangelio continetur. Ille vero
frustrate spe sua. quia putabant cor-
pus domini inuenire. non attendentes
ad verba angeli. conterrite et gemen-
tes redeunt ad discipulos dicentes
corpus domini esse sublatum. Tunc petrus
et johannes cucurrerunt ad monu-
mentum. Currunt ipsi. currunt maria
magdalena et socie eius post eos.
Cum autem peruenerunt ad monumentum.
respicientes in ipso non inuenerunt
corpus. sed viderunt lintheamina et
sudarium. Et dolentes et flentes dis-
cipuli discesserunt. marie vero reman-
serunt ibidem. Et respicientes in mo-
numentum viderunt duos angelos stan-
tes in albis qui dicunt eis. Quid
queritis viuentem cum mortuis. Ille autem
nec tunc attenderunt ad verba eorum.
nec aliquam consolacionem receperunt
de visione angelorum. ymmo ille due
marie conterrite et quasi absorpte
elongauerunt se aliquantulum et se-
.B debant dolentes. ¶ Magdalena
vero estuans amore. et nesciens quid
aliud facere deberet. quia sine magistro
suo viuere non poterat. nec ibi eum
inueniebat. stabat ad monumentum
foris plorans. hec ex vita ihesu christi.
¶ Unde super isto verbo dicit expositor.
Stabat ad monumentum. quia ubi alibi
eum quereret nesciebat. Stabat fo-
ris. quia intus corpus dominicum non esse iam
viderat. Stabat plorans quia aliud
ageret nesciebat. quid offerret ali-
ud non habebat. Fluebat in lami-
nis aromata pii pectoris. et pro
guttis sanguinis quas ille in pas-
sione sudauerat. lacrimarum ymbres
ipsa fundebat. Inclinauit se et pro-
spexit in monumentum. visura saltem
ubi fuisset. quem scire non poterat ubi
esset. Gregorius. Amanti semel aspe-
xisse non sufficit. quia vis amoris inten-
cionem multiplicat inquisicionis.
Et merito duos angelos vidit.
quia in eo quod pie cepit. pie perseue-
rauit. Non mouetur ad angelos duos
mulier sola. Qui dicunt ei. Muli-
er quid ploras. Hic offerunt verba
solacii. sed languens magis excitant
dum solantur. Respondit. Quia tule-
runt dominum meum et nescio ubi po-
suerunt eum. Dehinc conuersa retrorsum
dominum vidit. sed tamen credidit ortula-
num. Qui dixit illi. Mulier quid
ploras. Quem queris. Piissime
domine cur queris quid ploras. Non e-
ras utique tu ortulanus ille. quid
plantaueras in orto anime sue. Michi
ergo mirum qui vena cordis si ei
cordis intima responderet. Ait enim.
Si tu sustulisti eum. dicito michi et
ego eum tollam. Bernardus. Conside-
ra quam vehementissimo affectu
bonum hec mulier diligebat christum re-
gem. Domine magister si tu sustulisti eum.
Quem eum maria. quem eum. cum de
nullo feceris mencionem. ad quem
facis relacionem. Putas ne cuncti
omnium cordibus versetur ita memoria
dilecti tui. sicut in consistorio cordis
tui. Ergo magister eum tollam. Bernardus
Mira res. hominem perfecte etatis. vix
cuius corpori vix centum libre suffi-
ciunt vnguentorum. tenerrima mu-

lier portabis et tolles. Ardens
et affectiua locucio que de puri
tate amoris effusa permittit quod
implere non potest. Nichil enim ama
ti difficile esse videtur. Ait illi ihesus
Maria. Et erumpit amantis dulcedo.
ut non erumpat flentis amaritudo.
Nouerat dominus consuetum ancille nomen.
cognoscat ancilla consuetam domini vocem.
Maria. Quasi diceret. Scio quibus scias.
et que velis. Ecce me queris. me
ploras. Nec breuius nec celerius
hoc exprimi potuit. Vocauit eam. et
illa respondit. Raboni. quod interpretatur
magister. Raboni idem magister. Tu es quem
querebam. quare te in tam diu celasti.
Quam dissimilia sunt raboni. et si
bi sustulisti cum dicto michi. Illico
mutate sunt lacrime. et quas contu
cor se tacendum prius exprimebat.
eas postmodum cor gaudens exulta
do effundebat etc. Cum autem diceret
Rabboni. occurrit ad pedes eius vo
lens eos osculari. Sed dominus volens
animum eius ad celestia eleuare. ut cre
deret eum non animo esse in terra dixit.
Noli me tangere. nondum enim ascendi
ad patrem meum. supple in corde tuo.
quia me non credis equalem patri esse.
sed sublatum tamquam purum cadauer.
Ac si diceret. Quia tamquam mortuum
queris. viuentem tangere non mereris.
Sed vade dic fratribus meis. Ascendo
ad patrem meum et patrem vestrum etc.
Ecce karissimi qualiter ista beata maria
magdalena dominum primo pre ceteris vi
dere meruit. propter nimium feruorem
querendi et perseueranciam. Si ergo
volumus dominum inuenire. debemus eum
cum feruore et perseuerancia querere.
Unde dicit Origenes. Audeo tibi confi
denter promittere. si in fide ihesum ad mo
numentum cordis tui steteris. si ihesum
plorando quesieris. si exemplo marie
nullam aliam consolacionem de ihesu nisi
ipsum ihesum recipere volueris. Ipso
reuelante ipsum inuenies. et ipsum re
cognosces. ita ut non sit tibi necesse
ab alijs querere ubi est ihesus. Sed tu ma
gis eum nunciabis alijs. quia vidi dominum.
et hec dixit michi etc. Tercio ap
paruit dominus mulieribus de monume
to recedentibus. que quidem apparicio

h.

secundum doctores sic fuisse describitur.
et habetur eciam in vita ihesu. Nam prius
dominus apparuit beate marie magda
lene soli ad sepulchrum ploranti. ipsa
post aliqualem morulam discessit a
monumento et veniens ad socias que
secum venerant ad monumentum sed pre
dolore aliquantulum se elongauerant.
nunciauit eis que viderat et audie
rat. Ille vero de resurreccione gau
dentes. sed quod eum non viderunt dolen
tes recedunt cum ea de monumento
et de loco circa monumentum. Cumque
ergo ille tres marie simul pergerent
antequam peruenirent ad ciuitatem ap
paruit eis dominus ihesus dicens. Auete.
Ille vero plusquam dici potest exhile
rate procidentes tenuerunt pedes eius
et adorauerunt eum. Tunc enim datum
est magdalene ut tangeret eum. quod
fuit ante dilatum quando querebat viuen
tem cum mortuis. scilicet in sepulcro et
loco mortuorum. Et sic pariter cum
magna iocunditate loquuntur ad in
uicem. Dicit autem eis ihesus. Ite nun
ciate fratribus meis. ut eant in gali
leam ibi me videbunt sicut predixi
vobis. Venit ergo maria magda
lena cum alijs que cum ea erant an
nuncians discipulis. Ecce karissimi
audistis quod mulieribus de monume
to venientibus occurrit dominus. Mo
numentum dicitur a monendo. eo quod
moneat mentem hominis de recordacio
ne mortis. Tunc igitur homo venit
de monumento. cum accensus eterne
patrie desiderio. dissolui cupit et
esse cum christo. Talibus itaque christus
occurrit adiuuando et consolando.
Ysaie. Occurristi letanti et faci
enti iusticiam. Quarto dominus ap
paruit joseph qui eum sepelierat.
Et hec apparicio non scribitur in qua
tuor ewangelijs. sed habetur in ewangelio
Nicodemi. Captus enim erat propterea
a iudeis eadem vespera qua sepeli
uit dominum. et reclusus in quodam cu
biculo diligenter sigillato. et post
sabbatum eum interficere volebant.
Apparuit ergo ei dominus ihesus. et faciem
eius abstersit. osculum dedit. et inde

salutis sigillis in propriam domum re
duxit. Ecce karissimi quomodo dominus suos
non obliviscitur nec derelinquit usquequaque
sed tempore suo consolatur et adiu
vat. Quinto dominus noster apparuit
jacobo minori. De ista itaque apparicio
ne non habetur in ewangeliis sed scri
bit apostolus ad corinthios. Unde sicut dicit
josephus et beatus iheronimus in libro
de illustribus viris. Iste beatus jacobus
in parasceue mortuo domino votum
vovit se non comesturum donec vi
deret dominum a mortuis resurrex
isse. In ipsa autem resurrectionis die cum usque
ad diem illam jacobus cibum non gustasset.
eidem dominus apparuit. ac eis qui cum
eo erant dixit. Ponite mensam et
panem. Deinde panem accipiens benedixit
ac fregit et dedit jacobo dicens.
Surge frater mi et comede. quia
I filius hominis a mortuis resurrexit.
Hic docemur karissimi quod illi qui con
dolent passioni domini eam in corde
suo gestantes. eidemque lacrimis
et jeiuniis ac ceteris afflictionibus
se pro posse conformantes. consolacio
nem a domino consequentur. Quia secundum
apostolum. Si fuerimus socii passionum
K erimus et consolacionum. Sexto
dominus noster apparuit petro. sed ubi.
quando vel quomodo. non dicit ewangelista.
Habetur tamen in vita ihesu quod hec appa
ricio hoc modo fuisse creditur. Cum enim
magdalena et socie eius redeuntes
domum narrassent discipulis resur
rexisse dominum. petrus merens quod
dominum suum non videret. nec quiescere
valens propter amoris vehemenciam.
discessit ab eis. et solus ibat versus
sepulchrum. nesciebat enim ubi eum
alibi quereret. Dum ergo eum sic que
reret. dominus ihesus apparuit eidem. Tunc
petrus procidens in terram veniam pe
ciit de hoc quod eum dereliquit. et eum
pluries negavit. Dominus autem peccata
sibi dimittens. dicit ei ut confirmet
eciam fratres suos. Steterunt ergo simul
et cum gaudio colloquuntur ad invicem.
Post hoc petrus benedictione ac
cepta. redicens ad dominam et ad dis
cipulos omnia narravit. et deinceps
in omnibus multum fidelis deo fuit.
In hac apparicione karissimi magna datur
consolacio peccatori. Unde dicit bernar
dus. Magna domini ihesu domino et vere
digna pietatis dignacio. quod ei quasi
singulariter et pre ceteris dignatus
est apparere. quod pre ceteris de negacione
eius rea consciencia consumebat.
ut ubi habundavit peccatum. superhabun
daret et gratia. Septimo. dominus post
resurrectionem apparuit duobus dis
cipulis pergentibus in emaus. Nam
cum versus castellum illud pergerent
quasi desperati de ipso. et tristes
de hiis que acciderant conferendo. venit
dominus ihesus. et iunxit se illis in specie
peregrini. et ibat cum illis in specie pe
regrini. interrogans et respondens
et conferens verba salubria. sicut supra
L patuit in exposicione ewangelii.
Consideremus hic fratres magnam bo
nitatem domini. Primo quod non potuit eius
fervens amor sustinere eos sic er
rare et tristari. vere fidus amicus et
fidelis comes. et benignus dominus. iun
git se ipsis. querit tristicie causam.
et exponit eis scripturas inflammans
corda eorum. Hic cotidie nobiscum
facit spiritualiter. Si enim aliqui gra
vati pusillanimitate vel accidia. de ipso
loquimur. statim adest confortans et il
luminans corda nostra. et eciam inflam
mans in amore sui. Optimum enim re
medium est contra tales pusillanimitates
loqui de deo. similiter et cogitare.
et precipue de passione eius. Secundo
consideremus bonitatem domini non solum et
amore ut dixi. sed et humilitate eciam
profunda. quia scilicet humiliter vadit
dominus omnium cum eis quasi unus ex ipsis.
scilicet qui fuerit de minoribus discipulis
eius. Non sic faciunt elati. nolunt enim
nisi cum precipuis viris conversari et
ambulare. Octavo. apparuit
dominus discipulis in unum congregatis
januis clausis absente thoma. qui
postquam audisset ab illis duobus disci
pulis dominum surrexisse. abiit non cre
dens. Stetit ergo ihesus in medio dis
M cipulorum et dixit eis. Pax vobis etc.
Ista apparicio karissimi specialiter commen
datur a quibusdam. Primo. quod sero

ide post multa desideria et post
longa suspiria. Secundo quod secreta.
scilicet foribus clausis. Bernardus. Vere
cautus est sponsus nec vult indulgere
presencia sua parentibus ceteris. Ysaie
Secretum meum michi. secretum meum
michi. Tercio quia in communi exhi
bita et omnibus equa. Unde stetit ihesus in
medio eorum. Ubi dicit expositor.
Quid dicas singularitatis amator.
Communia loca. communia opera. communes orationes.
communes obseruancias quod fastidis. Quid
amas diuisoria. Quid tantopere diuer
sorias captas. Cristus rex noster medium
amat. visitat congregatos. Caueat
dispersi. paueant dispersores. Quar
to quod melliflua salutacione condita.
Unde dixit eis. Pax vobis. In hoc nomine
pax tres sunt littere in una sillaba in
quo trinitas et unitas designatur.
In p pater. In a prima vocali filius.
Est enim singularis. sicut in cristo
triplex est substancia scilicet verbum et anima.
In x. que est duarum consonarum. spiritus sanctus
ab utroque procedens. Ve eis qui pacem
patris et filii et spiritus sancti non seruant.
Unde augustinus. Qui in pace non fuerit
inventus. abdicatur a patre. exheredita
tur a filia et nichilominus a spiritu sancto ef
ficitur alienus. Nec poterit ad heredi
tatem peruenire. qui testamentum eius no
luit obseruare. Quinto quia signis
triumphalibus confirmata. Nam os
tendit eis manus et latus. Ubi dicit
beda. Solent in signum virtutis clipe
orum foramina demonstrari. Ita et
dominus ostendit signa sue passionis. ad
ymitacionem virtutis. Ecce karissimi
habetis octo apparitiones que in die
sancto pasche fuisse leguntur. quarum quinque
ewangeliste scripserunt. ceteras vero
alii ut supra patuit. Nono appa
ruit suis discipulis die octaua re
surrectionis ianuis clausis quando thomas
erat cum eis. cui cicatrices vulnerum
palpandas prebuit. et de eius pectore
omnem dubitacionem amouit. Permisit
autem dominus discipulum suum dubitare ad
nostram utilitatem ut sic euidencius
resurrectio sua probaretur. Unde dicit
gregorius. Michi minus maria mag
dalena prestitit que citius credidit.
quam thomas qui diu dubitauit.
Decimo apparuit dominus discipu

lis undecim in galilea in monte tha
bor ut dicit. dicens eis. Data est m
ichi omnis potestas in celo et in terra. Ite
docete omnes gentes baptisantes eos
in nomine patris. et filii. et spiritus sancti. doce
tes eas seruare quecumque mandaui
vobis. Et confortamini. quod ego vobis
cum sum usque ad consummacionem seculi.
N. Hic docemur quod si volumus ut dominus ap
pareat nobis spiritualiter et assistat
ut eamus in galileam. id est transmigre
mus de viciis in virtutes. et ascenda
mus in montem per contemptum terrenorum etc.
O. Undecimo apparuit dominus septem
discipulis laborantibus in piscacio
nibus. Cum enim hii septem quadam die
iuissent piscari ad mare tyberiadis.
et per totam noctem laborantes nichil
cepissent. mane facto apparuit eis dominus
stetit in litore maris. Querens autem
dominus si aliquid cepissent. et illis respon
dentibus non. dixit eis. Mittite in
dexteram nauigii rethe. et invenietis.
Miserunt ergo. et multitudine cepe
runt magnam. Dixit itaque iohannes petro.
Dominus est. Tunc petrus nudus existens
succinxit se tunica et festinus venit
per mare. Alii vero nauigio venerunt.
Et cum descendissent. viderunt piscem
positum super prunas. et panem paratum.
Dominus enim hec eis parauerat. Fecit
etiam accipi de piscibus eorum et assari.
et simul cum eis comedens fecit conui
uium cum eis in litore maris. Quo conui
uio completo. dominus interrogauit petrum
tribus vicibus an eum diligeret. dicens.
Symon iohannis diligis me plus hiis.
Et petrus. Domine tu scis quod amo te.
Tunc dominus commendans ei gregem dixit.
Pasce agnos meos. Et dominus predicens
petro mortem ipsius ait. Cum esses iunior
cyngebas te etc. significans quod per passio
nem crucis clarificaturus esset deum. Et
cum de iohanne petrus quereret. hic autem
quid. Dominus respondit. Sic eum volo manere
etc. quasi diceret. Volo quod per viam
passionis me sequatur. sed in senio et in
contemplacione requiescat. Ecce karissimi
quam multa et quam magnifica facta
sunt in ista apparicione. Hic considerare
possumus humilitatem domini nostri quo scilicet
humilitatis sue more ministrauit suis
discipulis panem et piscem mandu
cans cum eis. Item caritatem petri et
cetera multa. Duodecimo dominus

nr apparuit plusq̄ quingentis
fr̄ib9 simul secd̄m qd scribit aplo
ad cor. Sed quo loco et q̄n vel
quō nō est scriptū. Sz nulli dubiū
quin stans īter eos et pdicans
ac loquēs de regno dei. magna
eos iocūditate repleuit. Appare
bit q ipsi dn̄m cū desiderio z sol
licitudie expectare cupierit. z io
cū leti aspicere meruerit. Hic et
nobis ↄtingeret. si in expectādo
dn̄m et aduētū ei9 feruidi et sol
liciti pseueranter essem9. Ter
ciodecimo dn̄s apparuit discipu
lis [suis] recūbentib9 in cenaculo in ipo
die ascēcionis comedēs cū eis āā
sūū discessum. ī signū et memo
riale dileciōis et gaudij. Quibus
ergo ibidē simul comedentib9 cū
leticia magna. In hoc vltimo qui
uio dicit eis dn̄s ihs. Tempus ē
ut reuertar ad eū qui misit me.
Vos aūt manete hic in ciuitate.
quousq̄ īduamini virtute ex al
to. q͛ int̄ paucos dies replebimi
ni spū sc̄o quē vobis pmisi. Ex
probrauit eciā īcredulitatem et
duriciam cordis. q͛ hijs qui vide
rūt eū ṙsurrexisse a mortuis. sz
angelis suis nō crediderant. Grego.
Tunc discipulos dn̄s īcrepauit. cū
corporaliter eos relīq̄. vt verba
que ṙcedēs diceret. in corde audi
enciū arcius īpressa ṙmanerent.
Tandē cū eos dn̄s dulciter z mul
tipliciter docuissz et ↄfortasset.
dicit eis q exeant in mōtem oli
ueti q͛ inde volebat ascendere.
Et tunc disparuit ab eis. Igit̄ apli
vndecim. cū mr̄e dn̄i. et alijs dis
cipulis ac mulierib9 statim de ci
uitate vnanimiter egressi. vene
rūt ī mōtem oliueti. qui est ↄ̄pe
ihrlm̄ sabbati hn̄s iter. distans
a therusalē in spacio miliarij. q͛
nō ampliori spacio licebat inde
is pgredi in sabbato de ciuitate
uel villa in qua erat. sz p mille
pass9 poterat circa deambulare.
Et ibidē iterū apparuit eis
dn̄s. Tunc qui conenerant repert
ipm̄ īterrogare dicētes. dn̄e si

in tp̄e hoc restitues regnū isrl̄hel.
tpale sc3 quātū ad quosdam impe
ritos et carnaliter sapientes. qui
videntes alienigenā regnare
et iudeos esse sub psidē. querebāt
de restitucioē regni. Alij vō ma
gis īstructi de dilacione ecclesie.
Nō est inq̄ vrm̄ noscē tp̄a. zc̄.
Et tandē cūctis ↄpletis misterijs
videtib9 illis eleuatus ē in celū. zc̄.
Hic q° habetis quatuordecī
appareciones dn̄i p9 suā ṙsurrec
cione que scripte reperiūt̄. Cre
dibile tn̄ est. et verisimile videt̄.
q benign9 dn̄s p9 suā ṙsurrec
cionē sepe bn̄dictam mr̄em suā et
discipulos visitabat. et magda
lenā dilectam discipulā ↄfortans
et exhilarās eos qui sic vehemē
ter de sua passione fuerāt ↄter
riti et ↄtristati. Ad et btō aug9
ↄsentire videt̄ dicēs de tp̄e p9
resurrectione. Nō inq̄ oīa scrip
ta sūt. Crebra ei9 conuersacio erat
cū eis. Rogem9 ergo dn̄m nrm̄
ihm̄ xp̄m. vt et nos dignetur
visitare in p̄nti p suā grām. et
in futuro p gloriam ↄferendo
sempiternā. Qui viuit et regn̄t
cū deo in vnitate spūs sc̄i deus
p oīa secula seculoꝝ. Amen.

Ali9 s̄mo Rubrica. xlvij.

Tu sol9 peregrin9 ī ihrlm̄
et nō cognouisti que fca
sūt in illa hijs diebus.
Luce vltīo. In hijs v̄bis duo sūt
ↄsideranda. Primo. quare ī specie
peregrini apparuit xp̄s discipu
lis suis. et quare pegrin9 dicitur
xp̄s. Secd̄m ē. quō quilibz iust9
debeat apparere pegrin9. Cir
ca p̄mū sciendū. q xp̄s
in die ṙsurrectiōis sue in specie
pegrini apparuit discipulis suis.
quia pegrin9 erat a cordib9 eoꝝ
et extune9. maxime quantū ad
glorie ṙsurrectionē. q͛ de ei9 re
surrectione adhuc dubitabāt. Et
io dicit̄ ab eis pegrin9 specialit̄
pter quinq̄. Primū est. q͛
peregrin9. qui est extra patriā

Ali9 s̄mo p xlvij

non cognoscitur a gentibus. Ita Christus
dum esset in mundo non fuit agnitus
quia extra patriam suam erat. Et
ideo dicitur in psalmo. Considerabam ad dex-
teram et videbam et non erat qui cog-
nosceret me. Et beato philippo dixit
Johannis xiiii. Tanto tempore vobiscum sum
et non cognovistis me etc. Et in psalmo
Extraneus factus sum fratribus meis
et peregrinus filiis matris mee. ¶ Se-
cundum est quia sicut peregrinus non re-
putat terram per quam transit esse pa-
triam suam. Ita Christus non reputabat
mundum istum in quo erat suum reg-
num. Johannis xviii. Regnum meum non
est de hoc mundo. ¶ Tercium quia
C sicut peregrinus habet peram et ba-
culum. Ita Christus pro pera habuit
carnem. et in ista pera fuit precium
nostre redempcionis. et omnes thezauri
sapiencie et sciencie dei. ut habetur
Colossenses ii. Similiter in ista pera
fuit panis vite. Johannis vi. Ego
sum panis vite. Qui venit ad me
non esuriet etc. Item pro baculo ha-
buit crucem per quam mundum istum tran-
sivit. Genesis xxxii. In baculo meo
transivi Jordanem istum. id est mundum.
¶ Quartum est quia sicut peregrinus
quando venit ad hospicium in ingressu
suo letanter suscipitur. Sed in egres-
su suo stricte cum eo computatur. Sic
Christus letanter in ingressu suo. id est
in nativitate sua cum gaudio mag-
no susceptus fuit. Unde Luce ii. dicitur
quod in nativitate eius cantaverunt
angeli gloria in excelsis deo etc. Et
ibidem dicitur quod angelus dixit pas-
toribus. Ewangelizo vobis gaudium
magnum etc. Sed in egressu eius. scilicet
in passione stricte cum eo computa-
verunt. in tantum quod vestimentis eius eum
spoliaverunt. et nudum inter duos la-
trones posuerunt. et graviter vul-
neraverunt. Psalmus. Foderunt manus
meas etc. Et ibidem dicitur. Divise-
runt sibi vestimenta mea etc. ¶
Quintum est quia sicut peregrinus cito
traditur oblivioni. Ita Christus et eius
passio. Unde ipse conqueritur in psalmo
Oblivioni datus sum tamquam mor-
tuus a corde. Et Ysaie lvii. Justus

perit et non est qui cogitet. Et sic
patet primum scilicet quare Christus dicitur
B peregrinus. ¶ Quantum ad secundum sci-
endum quod quilibet iustus bene dici po-
test peregrinus. quia tota vita iusti
non est nisi quedam peregrinacio. Unde
psalmo. Advena ego sum apud te et pe-
regrinus sicut omnes patres mei. Nam simili
modo. sicut peregrinus multis miseriis
et penalitatibus affligitur. scilicet fame
et siti. calore et frigore et huiusmodi.
Sic homo quamdiu est in presenti vita. mul-
tas sustinet miserias. Job xiiii. Homo
natus de muliere. brevi vivens tempore
repletur multis miseriis. Augustinus. Vita
presens. vita fragilis. que quanto magis
procedit. tanto magis ad mortem acce-
dit. Vita fallax plena laqueis mortis.
Nunc gaudeo. sepe tristor. Nunc vigeo.
sepe infirmor. Nunc vivo. statim mori-
or. Nunc felix appareo. sepe miser.
Nunc rideo. sepe fleo. Sicque omnia mu-
tabilitati subiacent. ut nec in hora
una in statu suo permaneat. Hinc fa-
mes. hinc sitis. hinc calor. hinc frigus.
hinc timor. hinc languor. hinc dolor
exuberat. Subsequitur huius importu-
na mors. que miseros homines mille
modis rapit. hunc febribus. illum oppri-
mit doloribus. hunc suffocat aquis.
illum interimit laqueis. hunc cruciat
ferro. illum corrumpit veneno. hunc
perimit flammis. illum diversis periculis.
Hinc ergo breviter patet quomodo presens
vita bene dici potest peregrinacio. ¶ Si-
cut ergo Christus post resurrectionem suam
fuit peregrinus. ita quilibet iustus
post exitum peccatorum debet esse peregrinus.
D ¶ Ut autem quilibet iustus verus di-
catur peregrinus. multa requiruntur que
ad peregrinum spectare solent. ¶ Primo
spectat ad peregrinum quod non multum
se oneret cum in peregrinacione vadit.
Sed solum ea que sunt ad victum sunt necessaria
secum portet. ut iter suum expedicius
E possit explere. ¶ Sic quilibet
iustus tendens ad celestem patriam
non debet esse multum oneratus
diviciis et honoribus et dignitati-
bus. Sed sufficiat sibi ut habeat ne-
cessaria. Ad hoc hortatur nos

aplus ad thimotheum vi° dicens. Nichil
intulimus in hunc mundum. haut du
bium quod nec auferre quid possimus.
habentes ergo alimenta et quibus
tegamur hiis contenti simus. Nam qui
volunt divites fieri. incidunt in temp
tacione dyaboli. et in desideria mul
ta et inutilia. et nociua que mergunt
homines in interitum et perdicione. Si igitur
tamen per hac vita et via vt vere pe
grini transire volumus. necesse est
ut omnia nobis superflua amputemus.
solis necessariis contenti. Nam qui multum
portat non potest festinanter am
bulare. Unde dixit petrus ad ihesum.
Ecce nos reliquimus omnia. et secuti
sumus te. Bernardus. bene petre.
et non ad insipienciam tibi. non enim
sequi poteras oneratus. Hic potes
recitare de avaricia. et quam difficili
me possunt avari intrare in regnum ce
lorum. Secundo spectat ad peregrinum
ut habeat peram et baculum. Hic qui
libet iustus debet habere peram hu
militatis. in qua debet abscondere
thezaurum suum. id est omnia bona sua
ne latrones videant eum. id est demo
nes. vel rapiant. Unde gregorius in mo
ralibus. Depredari desiderat. qui the
saurum in via publice portat. Hec
est pera david pastoralis. primo
regum xvii°. in qua debet esse quinque
lapides. qui sunt quinque consideracio
nes. ex quibus provenit humilitas.
Consideracio scilicet nativitatis. vite bre
vitatis. mortis. proprie iniquitatis.
et consideracio humilitatis xpi. De
claram protulit vis. Item debet habere
baculum in manu ferreatum. ex quo
sustentetur et adiuvetur ad transe
undum vias malas. Baculus iste
est spes eterne beatitudinis. qui est
lapsis solacium. et laboris sustenta
mentum. De primo psalmus. Virga tua et
baculus tuus ipsa me consolata sunt. Iste est baculus de
quo primo regum xvii° dicitur. Tulit
david baculum quem habebat semper
in manibus suis. Iste baculus debet esse
longus per perseveranciam. acutus per
fortitudinem. rectus per proximi consideracio
cione. ferreatus per pacienciam.
Item ad peregrinum spectat quod for
cia calciamenta faciat. Iheremie

v°. Prohibe pedem tuum a nuditate.
Qui enim nudis pedibus incedit. mag
na dieta facere non potest. Calciamen
ta que iustus habere debet in pedibus.
id est in affectibus. sunt exempla sanctorum
contra molestias carnis. Unde gregorius
labores sanctorum precedencium recolamus
et non erunt gravia que tolleramus. Item
ad peregrinum spectat. ut vestes suc
cingat. et sursum levet. ne trahat
illas per lutum scilicet luxurie. Quia quando
aliquis trahit vestes suas per lutum
non potest multum cito incedere. et ideo
debet illas succingere. In hoc notatur
castitas. Unde prima petri ii°. Prop
ter quod succincti estote lumbos mentis
vestre. Et luce xii°. Sint lumbi vestri
precincti etc. Gregorius. lumbos precingi
mus cum contra carnis luxuriam per con
tinenciam eos coartamus. Item
debet peregrinus per viam rectam et regiam
incedere. Via recta et regia est via
caritatis. De qua dicit apostolus prima
ad corinthios xii°. Adhuc demonstrabo
vobis viam excellenciorem. Item ista
est via regia de qua dicitur nuncii
filiorum israhel ad regem amorreorum
numeri xx°. Da nobis transitum per
terram tuam. via regia incedemus. nec
ad dextram. neque ad sinistram decli
nabimus. Tercio ad peregrinum
spectat. quod eligat sibi bonam societa
tem. Hic quilibet spiritualis peregrinus
eciam facere debet. Unde hortatur nos
aplus ad tessalonicenses ultimo. Denuncia
mus vobis fratres in nomine domini nostri ihesu
xpi. ut abstrahatis vos ab omni fratre
ambulante inordinate. Item dicit psalmus.
Cum sancto sanctus eris etc. Ecclesiastici xiii°. Qui
tangit picem inquinabitur ab ea. Se
neca. Cum illis conversare qui te me
liorem facturi sunt. vel quos meliores
efficere poteris. Tolerandi sunt
mali dicit augustinus. hoc intellige in
conversacione publica. quia in conversacione pri
vata quilibet tenetur eos ~~privare~~
vitare. Caveat se ergo unusquisque
de mala societate. Solet enim dici
vulgariter. quaet gheselschap heeft
mi doet. quod intelligendum est non
solum de morte spirituali. sed et temporali.
Exemplum duo socii euntes ad villa

f

G

H

I

audierunt in taberna iuuenes can
tantes et saltantes et eos imitan
tes. Tunc vnus dixit alteri. phus di
cit. Non est transeundum per sede gentis
iniquę non ibo ad eos. Et hijs dictis
secessit. Alius autem declinauit ad eos.
Venit autem quidam ville iudex in
qua illi homicidium fecerant et cepit
omnes qui erant in tali societate. Et
cum videret ille scolaris se moriturum
ait. Modo experimento scio. et nimis
tarde doleo. quod fatuus est qui non fugit
se male societati. ¶ Quarto spec
tat ad peregrinum. quod dietas suas per
ficiat laboribus continuatis. ut scilicet non
cesset nec quiescat donec perueniat ad
terminum quo tendit. Sic spiritualis
peregrinus scilicet quilibet iustus dietas
suas debet complere nec cessare. aut spiritum
ex tepore seu torpore remittere.
sed in omni tempore quod bonum est agere.
donec perueniat ad terminum opta
tum qui est vita eterna. Vnde dixerunt
exploratores. Iudicum xviii. Surgi
te ascendamus vidimus terram opulen
tam valde et vberem. Nolite negli
[illegible] nolite cessare. eamus et possideamus.
nullus est labor. Apocalypsis ii. Esto fi
delis usque ad mortem. et dabo tibi co
ronam vite. Item Matthei x. Qui perse
uerauerit usque in finem hic saluus erit.
Bernardus in epistola. Sciat diabolum
soli semper perseuerantie insidiari. quam sola
virtutem nouit coronari. Crisostomus.
Tolle perseuerantiam. nec obsequium mer
cedem habet. nec beneficium gratiam. nec lau
dem fortitudo. Denique non qui cepit
sed qui perseuerauerit saluus erit.
Idem. Incipere multorum est. finire paucorum.
Semper in principio delectacio est in fine
probacio. ¶ Ideirco karissimi nos qui iam
de gratia dei bonum agere cepimus stu
deamus semper ut in eo perseueremus.
Nam si homo omnibus diebus vite sue
ambulasset in via dei. et usque ad finem
non perseueraret. ad regnum dei perue
nire non posset. ¶ Vnde de hoc legitur
exemplum. Tres fratres de ordine crucifero
rum capti fuerunt a paganis. et cum
duo eorum ducerent de carcere ad
mortem. tercius adiurauit eos dicens.
ut ad se rediret et de statu suo ei
reuelaret. Quorum vnus apparuit
in magna claritate dicens se sal

natum. Alter apparuit in magno eiu
latu dicens se dapnatum. Cumque ille cau
sam sue dapnacionis quereret. respon
dit. quod non perseueraui. Cum enim mor
tem imminere viderem. penituit me quod
ordinem intraueram. et magnam poten
ciam et seculi dignitatem reliqueram.
Et in talibus cogitacionibus vitam
finiui. et in bono proposito non perseue
raui. ¶ Item exemplum de heremita qui
^ et dapnatus sit.
in fine vite sue factus est latro. et
dapnatus est. Rogemus igitur dominum etc.

Feria 3a pasche super ewangelium postilla

Stetit ihesus R. xlviii.
in medio discipulorum suorum
etc. Istud ewangelium scribitur
luce vltimo. In quo describitur
apparicio facta omnibus discipulis preter
thomam. Hec enim ostensio est illa de qua
Johannes ait. Cum sero esset die illo vna
sabbatorum. et fores essent clause propter
metum iudeorum. venit ihesus et stetit
in medio eorum et dixit. Pax vobis.
Vbi dicit Johannes thomam non fuisse
cum illis. Nam dum duo discipuli venis
sent de castello emaus. et retulis
sent vndecim discipulis quomodo christum
vidissent. et cognouissent in fractio
ne panis. et alij dicerent quod surrex
it dominus vere et apparuit symoni.
tunc thomas nolens credere exiuit.
Et post hoc ihesus in medio discipu
lorum apparuit. Et hoc est quod dicit
presens ewangelium. ¶ Stetit ihesus in medio
discipulorum suorum. Stetit in medio
ut ab omnibus videri posset. et audiri.
et tangi. Ostendens quod in omnibus
rebus medium est seruandum. Et dixit
eis. Pax vobis. Annunciat eis pa
cem factam inter deum et hominem ipso
regrediente de bello. et triumpho
glorie. Ego sum. non res fantastica.
seu illusio dyabolica. Nolite timere.
Confortat eos propter subitam eius presen
ciam. vel quod discipuli post mortem eius
propter iudeos in magno erant timo
re. Vnde confortauit eos ut illos non
timerent. quod in medio eorum esset. Vnde
deuteronomij vii. Non timebis eos.
quod dominus in medio tui. ¶ Sequitur. Con
turbati vero et conterriti existima
bant se spiritum videre. ¶ Hic posset
queri. quare discipuli estimabant
se spiritum videre. cum tamen loquebantur ad

tuicem q xps vere resurrexerat
Sunt primo. q no oes talem habe
bat estimacione. Sed no est cre
dibile. q petrus et iohes et duo
discipuli qui venert de emaus
hoc crediderut. Ideo sna maioris
ptis paucoru opinione includit
Jte ut dicit Beda et glosa. Qdone
rut discipuli xpm fuisse veru ho
ie. s postq mortuus e. no cre
diderut die tercia vera carnem
de sepulchro posse resurgere. ppter
qd putabat se spm videre que
emiserat in sua passione. Vel
quia ad eos ianuis clausis intra
uit subito. io no crediderut ee
corpus xpi. s apparere spm eius.
Diuina eni puidencia ut dicit
Nycolaus de lyra. pmisse sut du
bitare ad maiorem certificacio
ne fidei de dnica resurrectione.
Et io dns volens eos de eius resur
rectione certificare et csolari.
dixit eis. Quid. id e qua de ca
turbati estis. putantes vos fantas
ma seu spm videre. et cogita
ciones inordinate ascendut de i
fimis. no desup venientes i cor
dibus vris. Videte manus meas
et pedes meos. Id e cicatrices
in manibus et pedibus meis ex
fixura clauoru. ut videatis quia
ego sum. Id e q corpus meu est
ide mio qd pependit in cruce.
Palpate et videte dupplici sensu
sz tactu. visu. veritate pbantes.
Quia sps carne et ossa no hz
sicut me videtis habere. Et cu
hoc dixisset. ostendit eis manus
et pedes. Id e cicatrices i mani
bus et pedibus. ut sic pbaret eu
veru corpus habere et no fantas
.a. ticu. Quereret forte aliquis.
quare dns post resurrectione sua
cicatrices quarumda vulneru voluit
servare. Sunt q hoc fecit primo.
ad instruendu fide resurrectionis.
Vn dicit augus. Ad dubia corda
sananda vulnera vestigia sunt
seruata. Vn dixit thome dubitan
ti. Infer digitu tuu in locu clauoru.
et mitte manu tua in latus meu.

et noli esse incredulus. Secdo ut
patri suo pro nobis supplicans oste
dat ei iugiter quale p nobis susti
nuit genus mortis. Vn ber. O ho
securu accessu habes ad deu. ubi
mr ante filiu. et filius ante patrem. mr
ostendit filio ubera. filius patri latus
et vulnera. Nulla ergo poterit ee
repulsa ubi tot cocurrut caritatis
insignia. Tercio ut oibus nobis
insinuet. q misericorditer sumus
redepti. Ps. Confitemini dno
qm bonus. qm in seculu mia eius
Quarto ut in iudicio appare
at impiis qua iustissime damp
nabuntur. Vn augus in psona dni
dicit. Ecce hominem que crucifix
istis. videte vulnera q infixistis.
videte latus qd pforastis. qm p
vos. et ppter vos apertu e nec tn
intrare voluistis. Ite ergo maledicti etc.
Quinto ad effectu nrm frigi
du inflamandu ut dicit Ambro
sius. Sexto in signu victorie.
Vn dicit beda. No ex impotencia cu
randi seruauit cicatrices. s ut
ppetuu victorie sue circumferret
triumphu. Septimo ppter sue
dilectionis indiciu. Sequitur in
ewangelio. Adhuc aut illis no creden
tibus. q qui cito credit leuis est
corde. et mirantibus se vide corpus
veru ianuis clausis ad se intrasse
pre gaudio. q videret viuu que
plorauerat mortuu. dixit plus eos
certificando. Habetis hic aliquid
qd manducetur. ut manducando
ostenderet se habere corpus viuifi
catum vehiculum aiam. Et illi
obtulerunt ei partem piscis assi. cuius
forte alia ptem comederat. et fa
uu mellis. Et cu manducasset cora
eis. ex causa pdicta. sumens reli
quias dedit eis. et hoc io ut psi
staret eis fiducia secu comedendi.
Quia scientes eu ia habere ali
am vitam comedere cu eo no aude
.b. bat. Sciendu hic q quauis
xps cu eis vere manducauit cibu
dentibus conterendo. sapore cibi

percipiendo et cibum in stomachum
recipiendo. que omnia requiruntur ad
veram manducacionem. Non tamen ille cibus
convertebatur in carnem et sanguinem
eius. quia corpus glorificatum cibo non
indiguit. Sed secundum doctores cibus
ille virtute divina resolutus fuit
in vaporem vel in aerem vel in aliam
materiam prout sibi placuit. Hic
incidit questio quedam. quare dominus
noster post suam resurrectionem de pisce
asso et favo mellis voluit man-
ducare. Respondere potest quod hoc
fecit propter misticam significacio-
nem in ipsis intellectam. Nam secundum
bedam piscis assus est ipse christus
passus in aquis humani generis
captus laqueis mortis in passione
assatus. Ipse est favus mellis nobis
in sua resurrectione factus est. Mel
in cera divinitas in humanitate. Et
in huiusmodi comestione significat
quod illos in corpore suo ad eternam
quietem suscipit. qui cum tribulacio-
nes pro deo senciunt. ab amore in-
terne dulcedinis non recedunt. Et
cum hic assantur. illic vera dulcedine
saciabuntur. et qui hic fuerunt pisces
assi. illic erunt mellis favi. Pis- C.
cis assatus christus passus est. nutritus
in aquis tribulacionis. captus in late-
re squamatus in expoliacione. salitus
in sputorum multiplicacione. assatus
in cruce. Huius felle piscis invinge
oculos tuos et vide si est dolor
sicut dolor eius. ludolphus in vi-
ta ihesu. Item possumus et aliud sen-
sum moralem ex ista comestione
considerare. Nam cum dominus resurrexisset
a mortuis. et discipulis suis ap-
pareret cum eis manducare vellet. non
presentaverunt sibi fercula preciosa
et diversa. sed partem piscis assi.
Quando tamen discipuli isti ausi fuis-
sent tanto domino in tam magna
solempnitate partem piscis assi que
de comestione eorum forte reman-
serat presentare. nisi quia sciebant
eum semper ante passionem suam eos

veritate et sobrietate verbo et
exemplo docuisse. Nos ergo tamen exem-
plo domini et discipulorum eius studeamus
esse sobrii. precipue in ista sancta solep-
nitate. Multum enim temptat nos dya-
bolus isto sancto tempore ut bona nostra
meritoria que consecuti sumus per ie-
iunium quadragesime iam amittamus
per vicium gule. et sic consequenter
proni ad singula vicia efficiamur.
utputa ad vana leticia. luxuriare.
Hanc virtutem scilicet sobrietatem libe-
ter sectari debemus propter multas
utilitates quas consequimur per ipsam.
Primo namque sobrietas valet ad D.
sanitatem. Unde dicitur Ecclesiastici xxxi. Sa-
nitas est anime et corporis sobrius
potus. Item dicit Crisostomus super — Sitis intelligendum est de cibo
epistolam ad hebreos. Nichil sic salu-
te. nichil sic sensuum acumine operatur
nichil sic egritudinem fugat. sicut
moderata refectio. Iheronimus in epistola
ad rusticum monachum. Modicus et tepatus
cibus et carni et anime utilis est. Item
idem in quadam epistola. Mater sanitatis
est abstinencia. mater egritudinis est vo-
luptas. Secundo sobrietas valet
ad iocunditatem corporalem et spiritua-
lem. Ecclesiastici xxxi. Exultacio corporis
et anime vinum moderate potatum. Cri-
sostomus. Simplicior victus et vita me-
diocris plurimum habet iocunditatis. Eg-
rio vero divitum mense ex execrabiles
quod et horride ac membrorum commina-
cionis plene. Gregorius in moralibus.
Si in carne hoc quod libet abscidimus
mox in spiritu quod delectat invenimus. E.
Tercio sobrietas est et valet ad
lasciviam reprimendam. Nam ut dicit Ihe-
ronimus super epistolam ad tytum. Ubicumque
saturitas et ebrietas. ibi libido domina-
tur. Item ambrosius in sermone de ul-
tima. Ieiunes amica virginitati est. inimica
lascivie. Saturitas vero castitatem
prodigit. nutrit illecebram. Item iohannes
cassianus de institucione monachorum.
Nunquam poterit ardentes concupiscencie
stimulos inhibere. quisquis desideria
gule refrenare nequiverit. Interior
hominis castitas virtutis huius consumma-
cione discernitur. Nunquam enim robus-
tioribus emulis colluctari posse co-

fidas cum. quod in leniori conflictu consper-
ceris ab inferioribus prius quam superari. hec
f ille. Quarto sobrietas valet ad
multarum virtutum habilitacionem. So-
brius enim est agibilior ad bonum et
castior cautus in lingua. promcior
ad devocionem. et purior in affectu.
Unde dicit Augustinus in libro ad sacras vir-
gines. Sobrietas est mentis et sensus
membrorum omnium corporis que tutela. Cas-
titatis pudicicie que munimine pu-
doris prima. amicicie pacis que ser-
vatrix. honestatis que semper coniuncta. cri-
minum viciorum que omnium perfuga. Item
dicit Origenes omelia xxvii. So-
brietas omnium virtutum mater est. e contrario
d ebrietas omnium viciorum origo. Quin-
to sobrietas valet ad sapienciam
acquirendam. quia sensum magis vigilem
facit et subtilem. et memoriam te-
nacem. Unde legitur Danielis primo. quod
pueri qui cibos regios contempserunt.
simplicioribus cibis contenti. intellige-
ciores ceteris inventi sunt. Unde dicit
Boecius. Vinum autem modice sumptum
intellectum videtur conferre acumen.
non modice sumptum conturbat racionem.
intellectum hebetat. memoriam enervat.
oblivionem immittit. et racionem confun-
dit. ignoranciam inducit. Sexto
sobrietas aufert dyabolo ingressum
in hominem. et diabolum in arido ponit
ubi ipse non quiescit. Mathei xii.
Ambulat per loca arida querens
requiem et non invenit. Unde sicut fa-
mes lupum de nemore exire facit.
sic sobrietas diabolum de homine. Sep-
timo et ultimo valet ad meritum glo-
rie tam per se ipsam quam pro virtutibus
sibi connexis. Quia quo magis hic
nobis de voluptate subtrahimus.
eo magis hic spiritualibus et illic celes-
tibus deliciis habundamus. Gregorius in
omelia. Qui a paradisi gaudiis per
cibum cecidimus. ad hec in quantum
possumus per abstinenciam resurgamus.
Hec pauca de sobrietate sufficiant
pro presenti. Sed redeamus ad textum. Se-
quitur. Et dixit. scilicet dominus ad eos scilicet
discipulos. Hec sunt verba que locutus
sum ad vos cum adhuc essem vobiscum
scilicet in carne mortali ante passionis

instanciam. quia necesse est. non necessitate
coactionis. sed immutabilis ordina-
cionis impleri omnia que scripta sunt
in lege Moysi. et prophetis. et psal-
mis de me. In hiis tribus totum veteris
testamentum comprehenditur. Reduxit autem
eis ad memoriam verba que eis locutus
fuerat ante passionem. ut per hoc eis
ostenderet habere corpus animatum. non
solum anima sensitiva. sed intellectiva et
precise eadem qua prius. Tunc scilicet post
visum. post tactum. et post memoratam
legem aperuit illis sensum ut intellige-
rent scripturas. ut sic quod videt et
legit. eciam intelligat. Et dixit
eis. quoniam sic scriptum est et a deo or-
dinatum. et sic oportebat Christum
pati. secundum illud Danielis ix. Post
ebdomadas lxii. occidetur Christus. et re-
surgere a mortuis tercia die. secundum
illud Osee vi. Vivificabit nos post
duos dies. In die tercia suscitabit
nos. et predicari in nomine eius. quia non
est aliud nomen datum sub celo hominibus
in quo oportet nos salvos fieri.
Actuum iiii. penitenciam quo ad vos.
et remissionem peccatorum quo ad deum.
In omnes gentes non tamen quantum ad
Iudeos ut fiat unum ovile et unus
pastor. Sermo unus sup. R. xlix.

Stetit Ihesus in medio discipu-
lorum suorum et dixit eis. pax
vobis. Luce ultimo. Sicut
dicit beatus Gregorius. Omnis Christi actio
nostra est instructio. Et ideo non solum
in verbis Christi debemus instrui. sed
eciam in eius actionibus. Posita est
itaque nobis in verbis premissis mag
fiducia qui volumus et cupimus
esse discipuli Christi. et qui communica-
mus in festo iam preterito eius sanc-
tissimo corpori et sanguini. Nam
ille qui nos suo corpore et sangui-
ne refecit. qui a mortuis mor-
te destructa resurrexit. qui infer-
num confregit. qui fortis et potens
est in omni proposito ipse nobis dat mag-
nam fiduciam per hunc actum qui innuitur
nobis in hiis verbis. Stetit Ihesus
etc. In quibus verbis specialiter
duo tanguntur. Primum est Christi
familiaris apparicio cum dicit. Ste-

tur ihesus in medio discipulorum suorum.
¶ Secundum est eiusdem singularis
salutacio cum subdit: et dixit eis
pax vobis. ¶ Primo dico quod in ver-
bis premissis notatur familiaris ap-
paricio xpi ad suos discipulos cum
dicitur stetisse in medio discipulorum
suorum. ¶ Sunt autem plures raciones A.
assignari quare dominus stetit in me-
dio. ¶ Primo ut ex consuetudine visita-
ta a discipulis suis plenius agnos-
ceretur. Quia dum conversatus est inter
eos in medio eorum sedebat. et in
medio eorum ambulabat. Luce
Ego in medio vestrum sum sicut qui
ministrat. ¶ Secundo ut gloria resur-
rectionis ab omnibus videretur. provocan-
do eos ad probitatem per cicatricum
ostensionem cum dicit. Videte manus
meas et pedes meos. Id est opera et
affectus meos erga vos. docens ut
habeamus manus prestitas per lar-
gicionem. et pedes id est affectus per
compassionem. ¶ Tercio ut omni sollici- B.
tudine equaliter se habere monstra-
ret. Est enim ipse quasi centrum a quo
radii graciarum equaliter ad circum-
ferenciam diriguntur scilicet ad nos qui
sumus in labore et circuitu huius vi-
te. Sapiencie vi°. Pusillum et magnum
ipse fecit. et equaliter est ei cura
de omnibus. Ubi dicit Iheronimus. Non
est rex apud illum nobilior. non paup-
errimior. non dives potencior. non ser-
vus deterior. sed omnibus equalis. om-
nibus preest. omnibus deus est. Actuum
x°. In veritate comperi quod non est per-
sonarum acceptor deus. ¶ Quarto
ut uniformitatem se diligere com-
probaret. Mathei xviii°. Ubi duo
vel tres congregati fuerint in nomine
meo in medio eorum sum. Ubi dicit ex-
positor. Amat medium mediator
dei et hominum. Frustra queris in
lectulo. frustra circuis civitatem
in medio est. et in consilio iustorum et
congregacione. Non simus ergo ex
illis de quibus dicit apostolus Iudas
in canonica sua. Hii sunt qui segre-
gant semetipsos. animales spiritum non
habentes. Sic est in monachis omnibus qui ab

unitate dividuntur. nec dubites quin
ab eo recesserit spiritus vite. ¶ Quinto C.
ut claves medii nos doceret. quia
in medio virtus est et in extremitatibus
vicium. Philosophus. Virtus est medium super-
fluitatis et indigencie. Unde et lignum
vite est in medio paradisi. Debemus
enim semper in exerciciis nostris tenere me-
dium. ne nimium simus indiscreti vel
dissoluti. sive in abstinenciis. sive in
aliis exerciciis. Sicut dicitur Numeri. Pub-
lica gradiemur via. non declinantes
ad dexteram neque ad sinistram. Unde
dixit quidam. Omnibus adde modum. mo-
dus est pulcherrima virtus. ¶ Secundo
in verbis premissis tangitur singularis
salutacio xpi qua suos discipulos
salutavit cum dicit. Pax vobis. ¶ D.
Cum enim dicit Augustinus. In bono pacis
omne genus boni et gracie et virtutis
penitus includatur. Ideo dominus noster ihesus
qui propter nos mortuus est et resur-
rexit. quociens discipulis apparuit
obtulit eis donum pacis. ¶ Est sci- E.
endum quod duplex est pax scilicet
mala et bona. ¶ Pax mala tri- F.
plex est. scilicet cum dyabolo. cum carne.
et cum malis hominibus. ¶ Pacem cum dya- G.
bolo habere est eius suggestionibus
aditum prebere. qui tunc pacem nobis
exhibet cum sub eius dominio possi-
det nos pleno iure. De qua pace
dicit Bernardus. Est pax pessima que ad
eternam calamitatem pertrahit. cum sug-
gestionibus malorum spirituum consenciunt
peccatores. ¶ Hec pax figurata est H.
per pacem quam Ioab simulabat a-
mase dicens. Salve mi frater. et tenu-
it dextera manu mentum amase
usque quo percussit eum in latere et
effudit intestina eius. ii° regum xx°.
Quid per amasam qui fons dicitur
nisi peccator accipitur. qui tamquam furibun-
dus paci Ioab id est diaboli se com-
mittit. ¶ Item legitur primo regum xi°. I.
quod cum naas obsideret Iabes galaad
dixerunt viri Iabes ad naas. habe-
to nos federatos et serviemus
tibi. Et respondit naas. In hoc
feriam vobiscum fedus ut eruam omnium
vestrum oculos dexteros. Naas in-
terpretatur serpens et signat diabolum

qui obsidet iabes galaad. Id est mundum
in quo est siccitas interioris sterilitatis
et vetustas mutabilitatis. Iabes
enim interpretatur siccitas. Nunquam autem
cum habitatoribus mundi diabolus
pacem habet nisi eruat eis oculum
k. dextrum. ¶ Anima spiritualiter habet duos
oculos. dextrum qui negociatur circa
eterna. et sinistrum qui negociatur
circa temporalia. Hunc diabolus eruit
dextrum oculum. quando animam per peccatum
ita excecat quod nichil cogitat de
eternis. Quamdiu homo habet ocu-
lum dextrum clarum ad cogitandum de
l. eternis. nunquam cessat diabolus eum
impugnare. ¶ Diabolus enim parum impug-
nat peccatores. quia in omnibus ei consenci-
unt et eius voluntatem semper faciunt.
Sed bonos qui ei non consenciunt mul-
tipliciter impugnat. Unde gregorius.
Illos diabolus pulsare negligit quos
m. ex^m in se quieto se possidere sentit. ¶
Unde legitur quod quidam heremita vidit
unum diabolum solum sedentem in porta
civitatis. et vidit in quadam abba-
cia quod unicuique monacho diabolus
assistebat. Cum autem quereret ab an-
gelo qui eius ductor fuit quare hoc
esset. Respondit. quia in civitate illa omnes
faciunt voluntatem diaboli. et ideo suf-
ficit ibi unus diabolus ad temptandum
n. eos. ¶ Secunda pax inter nos est et
corporis nostri carnem. quam pacem pa-
cifice possidemus cum eius voluptati-
bus consentimus. foventes carnem magis
deliciis voluptatibus. et quiete nichil
ei ex omnibus que desiderat denega-
tes. Ista pax prefigurata est in thobia.
qui cum corpori suo acquiesceret. id est indul-
gens ei quieti. stercore yrundinis
excecatus est. Sic qui corpori suo nimi-
um acquiescit. illius oculi. intellectus
scilicet et affectus penitus excecantur. hoc
humore carnalis voluptatis exce-
cata fuit gens zodomitica. quos
propter fedam libidinem carnalis concu-
piscencie angeli qui fuerunt cum loth
o. percusserunt cecitate. ¶ Sic eciam
excecatus fuit quidam nomine theotimus
de quo refert beatus Ambrosius in qua-
dam omelia. quod cum iste gravi ocu-

lorum laboraret incommodo. et amaret
uxorem interdictam. scilicet a medico facul-
tatem coeundi. cupiditatis impaciens
atque impetu libidinis raptus se mo-
derari nesciebat. Dicens enim pre-
videns quod per hoc esset oculos amissurus.
priusque conveniret uxori. In ipso
enim fervoris cupiditatis et consue-
tudinis apparatu. vale inquit amicum lu-
men. Certe tum quo iste delectacione
carnis fuerat excecatus et devictus
ut nec oculos formidaret amittere
ut suam delectacionem posset explere.
p. Unde ovidius. Dum venit ille furor nes-
cit habere modum. ¶ Tercia pax est
quam habemus cum malis hominibus consen-
cientes eis in malo. causa timoris. vel
amoris. vel spe alicuius retribucionis.
De qua dicitur in exodo. Cave ne
unquam cum habitatoribus terre iungas
federa amicicie. Unde dicit paulus ad
romanos primo. Quoniam qui talia agunt id
est mala agunt. digni sunt morte. Non
solum qui faciunt. sed eciam qui facien-
tibus consenciunt. Levitici xx. Ego po-
nam faciem meam contra illum. succidam quod
illum et omnes qui consenserunt ei. Cave-
at ergo se unusquisque ne iungat se aut
federa ineat cum pravis et dissolutis.
Ita dicit philosophus. Cum sceleratis sceleris te-
v9 ste poeta. Hostitur ex simili. qui
non cognoscit ex se. ¶ De prava
societate fugienda. eciam habes supra
die hesterno in sermone. Tu solus
peregrinus etc. et sic patet breviter
de triplici pace mala et fugienda.
q. ¶ Secunda pax dicitur bona. et illa simi-
liter est triplex. scilicet fraternalis. in-
r. ternalis. et eternalis. ¶ Prima
pax bona dicitur fraternalis. scilicet
quam habere debemus cum proximo.
Unde dominus in matheo. Habete pacem
inter vos. Ad hanc eciam hortatur
nos apostolus ad ephesios iiii. Obsecro
vos ut digne ambuletis vocacione
qua vocati estis cum omni humilitate
et mansuetudine. cum paciencia sup-
portantes invicem in caritate etc.
etc. In hiis verbis apostolus specialiter
nota tria que valde necessaria sunt ad pacem
et ad mutuam concordiam servandam.
s. ¶ Primum est ut simus humiles in con-
versacione. Unde ecclesiasticus iii dicit. Quan-
to magnus es. humilia te in omnibus etc.

Unde cum apostoli de humiliacione non intenderent, sed de placione ceperunt tractare, facta est inter eos contencio. Unde dicit Luce xxii: Facta est contencio inter eos quis eorum esset maior. Sed Christus volens eos ad pacem et concordiam revocare de humilitate instruxit dicens: Qui maior est vestrum fiat sicut minor etc. Ubicumque enim tamen simul morantur superbi, ibi frequenter rixe committuntur, quia alter alteri cedere non vult etc. Secundum est ut simus mansueti in locucione. Unde Proverbiorum xv: Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitat furorem.

T. Tercium est ut simus pacientes cum iniuriam a proximo seu obpugnacionem. Et istud est maximi meriti. Unde dicit frater Egidius: Ad maioris meriti est unam iniuriam a proximo sustinere quam centum pauperes pascere. In hoc enim maxime assimulamur Christo qui cum malediceretur non maledicebat. Ecce audistis tria necessaria ad pacem cum proximo servandam. Unde debemus libenter servare pacem cum proximo prout apostolus nos hortatur ad Romanos xii dicens: Quantum in vobis est cum omnibus pacem habentes. Quia ut dicit dominus Mathei v: Beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur. Et beatus Gregorius dicit: Sicut vocantur filii dei qui pacem faciunt, procul dubio sathane filii qui confundunt id est pacem turbant. Unde tamen si vere velimus vocari pacifici non solum debemus et nos pacem cum proximis servare, sed eciam si possumus discordantes pacificare.

V. exemplum. Unde de hoc nota exemplum quod legitur in vitaspatrum. Cum quidam monachus venisset in loco qui dicitur cellia ubi multitudo monachorum diversis habitabat cellulis, nec ad presens inveniret cellulam ubi manere posset, quidam de senioribus habens cellulam vacantem prestitit ei donec aliam inveniret ubi commode manere posset. Videns autem senior ille quod plurimos fratres eundem monachum visitare desiderantes ab eo verbum salutis — habebat enim graciam docendi verbum dei — stimulatus invidia indignari cepit et dicere: Ecce ego in tantis temporibus in hoc loco habito et non ad me conveniunt nisi rarissime aliqui in diebus festis, et ecce ad istum pene cotidie quod plurimi fratres vadunt. Dixit autem discipulo suo: Vade et dic ei ut egrediatur de cellula illa quia necessaria est michi. Pergens autem discipulus ~~illius~~ venit ad fratrem illum dicens ei: Mandavit abbas meus caritati tue ut sibi demandas qualiter habeas. Audivit enim te infirmari. Ipse vero remandavit ei ut pro eo oraret quia stomachum valde doleret. Reversus autem discipulus dixit abbati suo: Nimis rogat sanctitatem tuam ut vel tres dies iubeas ei inducias dari ut possit sibi aliam cellam providere. Transactis autem tribus diebus iterum misit discipulum suum dicens: Vade et dic ei ut egrediatur de cella mea, quia si rursus distulerit veniam et cum baculo eum expellam de eadem. Pergens autem frater discipulus ad predictum fratrem dixit ei: Nimis valde sollicitus est abbas meus de infirmitate tua, ideo misit me requirens si melius habeas. Et ille hec audiens dixit: Gracias ago domine sancte caritati tue quia sollicitus es de me. Per preces vestras melius habeo. Reversus autem discipulus dixit abbati suo: Etiam et nunc satis deprecatur sanctitatem tuam dicens ut usque in diem dominicum expectes eum et statim egredietur. Cum autem advenisset dies dominica et non statim egrederetur, accipiens baculum senior inflamatus invidia pergebat ut cedendo expelleret eum de cella. Precedens autem discipulus eius dixit ei: Si iubes pater precedo te, et videbo ne forsitan aliqui fratres ad salutandum eum venerunt et si viderint te scandalizentur. Precessit ergo discipulus eius et ingressus ad eum dixit: Ecce abbas venit ad salutandum te. Egredere ergo celerius et cum graciarum actione occurre ei, quia pro nimia caritate venit ad te. Qui statim surgens cum nimia alacritate occurrit ei. Cumque vidisset eum antequam approximaret, prostravit se pronus in terram et adorabat senem cum graciarum actione dicens: Retribuat tibi dominus tamen pater bona eterna pro cellula quam michi propter nomen eius prestitisti, et in celesti Iherusalem inter sanctos suos xpus

dominus tibi gloriosam et splendidam
preparet mansionem. Hoc autem audiens
senior compunctus est corde et proiciens cordis
baculum cucurrit in amplexum eius
et osculatus est eum. Invitavitque illum
ad cellulam suam ut pariter cum gratiarum
actione sumeret cibum. Vocavit
autem senior predictum discipulum suum
et interrogavit eum dicens. Dic michi
si dixisti isti fratri verba que propter cel
lulam istam mandavi ut diceres ei.
Tunc discipulus ille confessus est dicens.
Vere pater dico quoniam propter humilitatem
quam tibi exhibere debeo quasi patri
et domino ideo non audebam tibi respon
dere aliquid quando mittebas me ad eum.
Verumptamen nichil eorum dixi ei que man
dabas ad eum. Hec audiens senior
statim stravit se in terram ad pedes
discipuli sui dicens. Ex hodierna
die tu pater meus esto. et ego discipu
lus tuus. quoniam te festinante. et mo
derate cum timore et caritate dei
agente. et mea et illius fratris animam
de periculi laqueo Christus dominus liberavit.
Huius ergo discipuli exemplo.
et nos similiter studeamus pacem cum primo
habere. et discordantes ubi possu
.x. mus pacificare. Secunda pax bona
dicitur internalis. Hec pax consistit in
quieta consciencia. scilicet cum omnia peccata nostra
per amaram contricionem sunt purgata.
per fidelem confessionem fideliter
accusata. et per condignam satisfactio
nem viriliter emendata. Ex quibus
omnibus divina misericordia placata. dicit
nobis quod dixit marie magdale
ne. Dimissa sunt tibi peccata. vade in
.y. pace. Quamvis enim impii et
peccatores quandam pacem videntur habere
in immundiciis suis. non tamen illa pax
vera est. Unde de impiis dicitur per
prophetam. Non est pax impiis. Quomodo
enim pax potest esse illi qui guer
ram et litem in domo consciencie
habet. cui omnia tam bona quam ma
la nocent. qui iacet in spinis vicio
rum. quem vermis consciencie remordet.
qui onus diaboli portat. qui iacet
in immundicia. Oportet ergo ut faciat
iusticiam. hoc est ut habeat vitam vir
tuosam. per quam pervenitur ad

bonam conscienciam qui pacem et pectoris
tranquillitatem possidet. Unde dicit
beatus augustinus. Fac iusticiam. Si enim non
amaveris iusticiam. pacem non habe
bis. Bona enim res est pax. Vis ergo
pervenire ad pacem. fac iusticiam. Hec
ille. Proverbiorum xii°. Non contristabit
iustum quicquid ei acciderit. Si enim
interdum temptacionem aut molestiam
patitur. semper consolatur ad seipsum dicens.
Omnia bona sunt propter regnum celorum.
Item proverbiorum xv°. Secura mens quasi
iuge convivium. Et ysidorus in libro
soliloquiorum. Nulla michi pena gravior
pena consciencie. Vis autem numquam tristis esse.
bene vive. Hanc ergo pacem et quietem
cordis diligamus et custodiamus. Cum
vero per aliquam negligenciam eam amit
timus. iterum per puritatem cordis ac bo
nam conscienciam eam renovare debemus
ne propter inquietudinem cordis a spiritu
sancto efficiamur alieni. qui non vult ha
bitare nisi in anima quieta et pacata.
Psalmus. In pace factus est locus eius. Ter
cia pax bona dicitur eternalis. quam
habent sancti in eterna patria. De qua
dicitur sapiencie iii°. Iustorum anime in manu
dei sunt. usque ibi. Illi autem sunt in pace.
Ibi erit pax vera que numquam turbabitur.
Pax inquam inter deum et hominem.
quia homo numquam per peccatum deum offendet.
Pax inter hominem et hominem. quia homo
cum homine numquam contendet. Ibi enim unus
quisque diliget alium sicut se. Ibi enim
omnium erit concors et una voluntas.
quia quicquid unus vult. omnes volunt. Unde
Anselmus. Sic delectat concordia omnium
in celo erit una voluntas. Item erit
ibi pax inter angelum et hominem
quia concorditer deum imperpetuum simul
sine fine laudabunt. O quam gloriosum
est regnum. in quo pax vera generalis
et inviolabilis invenitur. Econtra in
inferno sunt invidie et voluntates contra
rie. et sempiterna discordia. Ab
hac discordia nos liberet. et ad ce
lestem concordiam et pacem nos perducat
Ihesus Christus dominus noster. qui cum patre
et spiritu sancto sine fine vivit et regnat.
Amen. Sermo de resurrectione domini. Hu

Si consurrexistis breuia l.
cum Christo que sursum sunt querite

ubi christus est in dextera dei sedens.
que sursum sunt sapite. Colossenses iii°.
In verbis istis duo facit apostolus. Primo
enim tangit spiritualem resurrectionem
cum dicit. Si consurrexistis cum christo.
Secundo eiusdem resurrectionis certi/
tudinem cum subiungit. que sursum
sunt sapite etc. ¶ Quia ergo occasio
ne pauca de spirituali resurrectione
sunt dicenda. Propter quod sciendum quod
sicut duplex est mors. sic similiter modo
duplex est resurrectio correspondens.
¶ Prima namque mors dicitur esse naturalis. a.
sive corporalis. Et hec dicitur esse se
paracio corporis ab anima. De hac dicitur
in psalmo. Quis est homo qui vivet et
non videbit mortem. Ac si diceret. ne/
mo. Quia ut dicit secundo regum.
Omnes morimur et quasi aqua dilabi/
mur in terram. De hac morte eciam dicit
apostolus ad hebreos. Omnibus hominibus
constitutum est semel mori. Huic autem
morti corporali correspondet in die
iudicii resurrectio generalis. ut sicut
omnes morimur morte naturali. sic in die
iudicii secundum apostolum omnes quidem resur/
gemus resurrectione generali. ¶ Se/
cunda mors dicitur esse spiritualis. et
hec est separacio dei ab anima. De qua
dicitur Ezechielis. Anima que pecca/
verit ipsa morietur. Item apostolus. Vidua b.
vivens in deliciis. vivens mortua est.
Quid enim per viduam nisi anima que
per reprobam vitam viduata est deo. que
licet peccatis vivat. est tamen mortua coram
deo. Huic morti spirituali correspondet
resurrectio spiritualis. Unde sicut ex peccato
perpetrato morimur spiritualiter. Testan/
te Iacobo qui dicit. Peccatum cum consum/
matum fuerit generat mortem. Sic
peccato emendato spiritualiter resurgemus.
De hac resurrectione dicitur Apocalypsis xx°.
Beatus et sanctus qui partem habet in resur/
rectione prima. Nunquam enim eterne seu bene
resurgemus in resurrectione generali. nisi
prius resurgamus resurrectione spirituali.
nec resurget ad gloriam. qui prius re/
non resurrexerit ad graciam. ¶ Quomodo
autem et qualiter spiritualiter resurgere
debemus. satis tangit nobis apostolus
in verbis propositis cum dicit. Si consur/
rexistis cum christo. Plures enim iam
resurrexerunt. sed non cum christo. quia non
vere resurrexerunt. quemadmodum

de christo scribit ewangelista lucas
capitulo xxiiii° dicens. Surrexit dominus
vere. ¶ Pro quo sciendum quod in sacro C.
eloquio quadruplicem invenimus re/
surrectionem corporum. per quam signifi/
care possumus quadruplicem anime resur/
rectionem. scilicet fictam. particularem non
integram. integram sed recidivam. integram
et non recidivam. ¶ Prima resurrectio D.
dicitur esse ficta. et hec fuisse dicitur sus/
citacio samuelis prophete defuncti.
De qua legitur primo Regum xxviii°. quod
saul volens suscitari de eventu bel/
li sui sequentis diei. petivit a quadam
muliere phitonissa sibi suscitari sa/
muelem. Qui suscitatus dixit ad sa/
ul. Quare inquietasti me ut suscita/
rer. ¶ Phitonem quidam tradunt artem E.
esse suscitandi mortuos. quam phici/
us id est appollo adinvenit. De hac
suscitacione dicitur a quibusdam quod
spiritus malignus apparuit in specie
samuelis. vel fantastica ymago
eius apparuit ibi. et plures alie opinio/
nes sunt de hoc. Qualitercumque autem
hoc factum sit. deo committimus. ¶ Hec F.
resurrectio significat fictam anime resurrec/
tionem. et fictam penitenciam pluri/
morum. qui exterius apparent virtuosi.
Interius autem sunt ab omni bono vacui et
peccatis mortui. De quibus dicitur Matthei
vii°. Attendite a falsis prophetis
qui veniunt ad vos in vestimentis
ovium etc. Hoc peccatum multum odit deus
ut clare patet in ewangelio. ubi frequenter
ypocritas reprehendit. Matthei vii°. Ypo/
crita eice primum trabem de oculo tuo.
Item idem dominus. ypocrite bene prophetavit
de vobis ysaias dicens. quia hic po/
pulus labiis me honorat. cor autem
eorum longe est a me. Ve vobis scribis
et phariseis ypocritis. qui similes estis
sepulchris dealbatis. Et in multis
aliis locis. Interius vero plena ossibus
mortuorum. ¶ Item ypocrisim dominus fer/
mento comparat. luce xii. Attendite
a fermento phariseorum. Quia si/
cut secundum apostolum modicum fermentum
totam massam corrumpit. sic ypocri/
sis omnia bona hominis dissipat. Hos
eciam omnes qui se fingunt amicos dei
et non sunt. fugit spiritus sanctus. Sicut
dicitur sapiencie primo. Spiritus sanctus dis/
cipline effugiet fictum. Et hec de

prima resurrectione sufficiat ad presens
G Secunda resurrectio dicitur esse particula-
ris et non integra. sicut fuit resurrec-
cio illorum spiritualiter. licet non corporaliter
resuscitatorum de quibus dicitur ezechie-
lis xxxvii. Facta est super me ma-
nus domini et eduxit me in spiritu domini
et dimisit me in medio campi qui
erat plenus ossibus. et circumduxit
me per ea in giro. Erant enim multa
valde super faciem campi. siccaque ve-
hementer. Et post pauca sequitur. Factus
est autem sonitus prophetante me. et ecce
commocio. Et accesserunt ossa ad ossa.
unumquodque ad juncturam suam. Et vi-
di. et ecce super ea nervi et carnes
ascenderunt. et extenta est in eis cutis
desuper. et spiritum non habebant. Ecce
tamen quomodo nunc una pars. scilicet juncture
ossium ad ossa. post nervi. post car-
nes. post cutis. per partes surrexit. non
sit simul integraliter. Sic nunc multi
H in anima non integraliter a morte peccati
resurgunt. sed quedam membra in peccati
sepulchro derelinquunt. Non plene
surrexisset. qui surgeret relicta ma-
nu vel pede. Sic quidem resurgunt
peccatores. Cristus resurrexit inte-
graliter. quia nec pedem nec manum
reliquit in sepulchro. Sic et nos
integraliter resurgamus. scilicet anima et
corpore. affectione et opere. que per pe-
dem et manum intelliguntur. Non
integre resurgunt. qui de aliquibus
peccatis penitentes. in aliis manentes
delectantur. hii de peccatis veniam non conse-
quuntur. quia larga dei pietas veniam
non dimidiabit etc. Unde quamdiu quis
unam culpam mortalis peccati habet. impossibi-
le est illum spiritualiter resurgere. Particu-
lariter enim resurgunt usurarii et
avari. quia non in toto. sed in parte resti-
tuunt. relinquunt enim manum in scri-
neo. timentes ne scrinium male ac-
quisita pecunia evacuetur. De quibus
abacuc. Ve qui congregat non sua.
Quidam relinquunt ventrem in sepul-
chro. ut bibuli et voratores. qui de
ventre suo deum sibi fecerunt. Unde
apostolus. Quorum deus venter est. Et in
psalmo. Adhesit in terra venter noster.
Quidam cor in sepulchro dimittunt.
ut invidi. et huiusmodi. Omnes tales
non integraliter resurgunt. quia non

possunt esse partim cum cristo. et partim cum
diabolo. dicente domino. Nemo potest
I duobus dominis servire etc. Tercia resur-
rectio est integra. sed recidiva. ideo
non laude digna. Hec est illorum de quibus
dicitur luce viii°. Ad tempus credunt
et in tempore temptacionis recedunt. Radi-
cem enim stabilitatis non habent. et ideo
ut canis ad vomitum revertuntur.
2ª Petri ii°. Hii resurgunt ut lazarus.
et alii quamplures. qui fuerunt in
biblia. qui secundo moriebantur. Sic sunt
de generibus hominum per penitenciam in anima
resuscitatorum et iterum morientium.
Hii sunt qui in sanctis temporibus ut in qua-
dragesima compunguntur. et post pascha
recidivant. Sunt quidam qui in infir-
mitate vel alia tribulacione emenda-
tur. et postea prosperis succedentibus
emendacionis obliviscuntur. Sunt qui per
predicacionem compunguntur. et postea sollici-
tudinibus suffocantur. Sunt qui ad
exemplum bonorum hominum quos vident
et audiunt ad tempus ardent. et in bre-
K vi tepescunt. Hii omnes sunt ut co-
codrillus in lege immundus. qui ut dici-
tur. cum hominem occidit plorat. et tamen
postea a ferocitate non desistit. Et
eciam qui ad exhortacionem bona
verba tardescunt. sed cito refrigescunt.
Ideo bene dicitur. Marci vi°. Erant
qui veniebant et redibant multi.
L Sciendum tamen hic quod si contingat
hoc modis predictis hominem cadere.
statim tociens quociens cadit debet re-
surgere. nec ex hoc desperare. Omnes
enim fragiles sumus. Et ideo quia ipse
dominus cognoscit figmentum ~~fim~~ nostrum.
quocienscumque peccator venit. totiens
eum divina misericordia recipit. Unde psalmus. Miseri-
cordia et veritas tua semper susceperunt
M me. Unde legitur exemplum in vitaspatrum.
Cum quidam frater abbatem suum frequen-
ter tali sermone inquireret dicens.
quid faciam pater quia cecidi. Ille respon-
dit. Surge iterum. Ille vero et se sur-
rexisse et iterum cecidisse professus. re-
spondit et iterum adhuc surge. Cum
autem frater se frequenter surrexisse et
frequenter se cecidisse narraret. eo-
dem senex utebatur sermone dicens.
Ne desistas surgendo. Cui frater ait.
Et usque quo possum pater surgere
explana. Senex dixit. Usque quo
aut in bono opere aut malo depre-

hens9 ocul9 bas. In quo eni ope fuit
aliqs dephens9. i eo iudicabitur. hec
i vita spirituali. Ro sim9 go kmi ut illi
de quib9 dicit in ysaia. Morientes
no vivant et gigantes no resur-
gunt. Debet tn homo fortiter
pugnare et pcco viriliter resiste
et in bono gstant pseuerare. Et
hec e quarta et vera resurrectio q
cu xpo resurgit. de qua dicit ad
romanos vj. xps resurgens ex mor-
tuis ia no morit &c. Et hac det
nobis dns. ut eternaliter cu eo
vive possim9 &c. In festo aplorum
philippi et iacobi sup ewm postilla R. lj.

Non turbet cor vrm &c.
Ewm istud scribit iohis
xiiij capitlo. In quo dns con
fortat suos discipulos iminente
sua passione. Tristes eni erat eo
q pdixit eis iude pdicione. et pe
tri negacione. et sui absenciam.
et morte que oia erat eis turba
cionis materia. Et io gsolans eos
dicit. Non turbet cor vrm. Cre
ditis in deu. et in me credite. Aug9.
De morte xpi tamq hoi timerent
et io turbarent. gsolat eos eciam
se deu esse gtestans. Creditis inq
in deu. et in me credite. Consequens
e eni. ut si in deu creditis. et in
me credere debeatis. Nq no esset
gseqns. si xps no esset de9. Creditis
in deu. et in me credite. cui naturia
e no rapina esse eqlem deo. Semet
ipm eni exinaniuit. no tn forma
dei amittens. sed forma serui acci
piens. Morte metuitis huic forme
serui. no turbet cor vrm. suscita
bit illa forma dei. hec aug9. Se · a.
quit. In domo pris mei mansio
nes multe sunt. Una e domus dei. s
multe masiones sunt in ea. Nam si
cut sunt diverse qualitates meritorum.
sic erunt diverse retribuciones i regno
celorum. Quia certe unusquisq sedm
illud seruiciu qd in hoc seculo facit
deo. habet pparata sibi requiem et
gloriam a deo. Sicut manifestat aps.
Unusquisq eni ppria mercede accipi
et sedm labore. Et sicut una stella
maiore habet luce in celo q alia.
sic eciam aliqui9 serui dei. qui pro deo
multas tribulaciones in hoc seculo
sustinet. maiore gloriam quam alter

habet in celo. Sequit. Si quo minus dix
issem vobis. Quasi diceret. Si in ce
lesti btitudie e aliqs min9 et defec
tuosi. dicere vobis. q vado parare
vobis locu. Istud no est itellige · B.
du q btitudo uel locus ipius idige
bat aliqua pparacoe. q ipe locus
clas e pparat9 ab eterno sedm illud
qd dicit. mt. xxv. Possidete regnu
qd vobis paratu est a constitucioe
mudi. Ipi tn elci indiget pparacoe
ad hoc q possint btitudine gsequi.
Qui eni sunt ab eterno pdestinati.
no tn btitudine gsequunt nisi me
diante gra q dat spualit in psenti.
Sequit. et si abiero et parauero
vobis locu. Istud no est itellige
du. qd in gla celesti aliqs ascenden
dus pparauerit ut ptactu e. sed q
p ascensione sua donu spus sci
fidelib9 misit. pp qd pparant
ad gsecucione btitudis. Item ve
nio ad vos. et accipia vos ad me
ipm. Sciendu q xps dupliciter · C.
venit ad capiendu fideles. Uno mo
ad capiendu eos ad btitudine aie.
et sic cotidie venit ad ecciam. ac
cipiendo a corporib9 aias scas. trans
ferens eas ad gloriam. Alio mo ve
niet in fine mudi corpaliter. ad
assumendu fideles ad btitudine
aie et corpis simul. Ut ubi ego
sum et vos sitis. Dicit ego sum. q
an passione sua iam erat pfec
btus in quantu de9. et i quantum
homo quantu ad aiam. Sequit. · D.
Et quo ego vado. sc ad premiu scitis.
et via scitis. Via p qua iuit xps
fuit mors ipi9. Ipe aut xps. vel
sequela ipi9 qd pro eode hic acci
pit. e via per qua alij veniunt
ad premiu. Et de hijs oibus disci
pulos istruxerat. licet no itellex
issent ad plenu. pp qd subdit.
Dicit ei thomas. Dne nescimus · E.
quo vadis. et quo possum9 viam
scire. Et sic negat se scire utrumq.
sc via et terminu. pp qd vi
det dcm xpi ei9 verbo esse gtra
riu. Dicendu q no e iconveniens
unu et ide scire. et ignorare diu
simode. licet eni discipuli xpi doc
trina ei9 acceperat in quodam
generali et gfuse. et sic itelligit

In festo aplor philippi et iacobi sup ewm postilla R. lj

verbũ xpi. determinate tñ et pfc̃e
adhuc nesciebat. et sic thomas nega
uit se scire. Propter qđ xpus explicat
magis in pticulari docens eos de via
et termino btitudis. Vñ sequitur.
F Dicit ei ihs. Ego sũ via. scḋm hũa
nitatẽ. Quia ea que gessit xpus
in hũanitate. sũt via pducens nos
ad gloriã. et veritas. licet enĩ xpus
in quãtũ homo. ẽ via btitudis ut
dictũ est. tñ in quãtũ deus est beati
tudis terminus. sicut et pr̃. qr eadẽ
ẽ essencia et bonitas amborũ. in
cuius visione clara et fruicione pfecta
fcã consistit btitudo. Et ĩo dicit ve
ritas. racõe visiõis. et vita rõne
fruiciõis. Itẽ alia exposicio. Ego
sũ via. In initiis uel exemplis. ve
ritas i pceptis. et vita in pmiss.
Vel ego sũ via deducens. veritas do
cens. vita rficiens. Seqt. Nemo
venit ad prem ñ p me. In me cre
dendo. et me imitando ope. Et
in hs ondit se esse viã scḋm hũa
nitatẽ. Et q eciã sit tminus btitu
dinis sicut et pr̃. ondit dicens. Si
cognouissetis me. pfc̃e quãtũ ad
deitatẽ. et prem meũ vtiqz cogno
uissetis. qr et pr̃. et filius. sũt vnũ
in deitate. et amõ cognoscetis eũ.
Id ẽ a tpe passiõis. qr post passio
nẽ imediate aperuit illis sensũ
vt intelligerẽt scripturas. vt ha
betur luce vltĩo. Et ex tũc habue
rũt pleniorẽ cognicionẽ de mis
terio trinitatis. et vidistis eũ. qr
videndo xpm. videbat suppositũ
filij in quo ẽ natura diuina. que
ẽ idẽ qđ pr̃. et sic in filio quodã
mõ prem viderat. Aliter ex
G ponitur. Et vidistis eũ. id ẽ audis
tis. Sicut dicit̃ exodi xx. plus
videbat voces. vbi accipitur vi
dere p audire. Et si queratur vbi
apli audierũt vocẽ patris. dicendũ
q audierãt cũ respondit. clarifi
caui et iterũ clarificabo. Sicut pa
tet Johis xij cº. Aliqui eciã eorũ
audierãt vocem patris i transfi
guracõe sicut petrus. iacobus.
et johes. ut habetur mt xvij. Se
quitur. Dicit ei philippus. dñe osten
de nobis prem et sufficit nobis.
Quia xps dixerat q apli cog
nouerãt prem et viderãt. Ideo
credidit philippus q pr̃ posset

videri oculis carnalibus sicut et
filius. Ideo statim dixit. Dñe ondẽ
nobis. quasi diceret. Credo ꝟbo tuo.
s prem videre desidero. Dixit ei
ihs. ostendedo aliter videtur pr̃.
qr nõ videtur oculis carnalibus. nec
oculis mẽtis visione intuitiua in
hac mortali vita nisi a xpo homine.
Ideo sequitur. Tanto tpe vobiscũ
sum. et nõ cognouistis me. Quasi
diceret. Magna ruditas ẽ q tam
diu doctrinã meã audistis. et adhuc
ita parũ cognoscitis scḋm deita
tẽ. Philippe qui videt me scḋm
deitatẽ. videt et prem. Dicit enĩ
pr̃ nõ videtur ñ in btitudie. sic
nec filius in sua deitate. quia illa
visio ẽ merces. Et qr talis nõ ẽ
hoĩ concedenda in via. Ideo subdit.
Quõ tu dicis ondẽ nobis prem.
Quia oculis carnalibus nõ est vi
sibilis cũ sit spũs. ut patet Johis
iiij. Nec oculis mentalibus videtur
i pn̄ti ut dcm̃ ẽ. Ideo debet suffi
cere habere noticiã fidei de eo. Propter
qđ subditur. Nõ credis quia ego i
prẽ et pr̃ in me ẽ. Quasi diceret.
Istud debes credẽ. et hoc tibi suffi
cit ad salutẽ. Verba q ego loquor
vobis. a meipo nõ loquor. Id est
ab hũanitate tm̃. s a deitate. Pa
ter autẽ i me manens. ipẽ facit opa.
Filius enĩ. et pr̃. sũt vnũ i ꝟtute
opatiua ex qua fiebãt opa mira
culosa. Nõ creditis qr ego in patre
et pr̃ i me ẽ. Id ẽ q eternaliter
pr̃ sit i filio et ecõtrio. Alioquin
pter opa ipã credite. Quasi di
ceret. Si ꝟba mea nõ inducũt vos
ad credendũ. opa miraculorũ tota
naturẽ virtutẽ transcendencia debent
vos ad hoc inducẽ. Amẽ amẽ dico
vobis. qui credit in me. opa que
ego facio et ipẽ faciet. Et bñ di
cit qui credit. qr sicut xps facie
bat miracula p hoc q hũanitas
eius erat deitati cõiuncta i vnitate
suppositi. sic et apli faciebãt ea
in quãtũ erãt p fidem eĩ cõiuncti.
H Et maiora horũ faciet. Quod patz
pmo in doctrina. plures enĩ ad
fidẽ cõũsi sũt pdicacione apostolorũ.
q p pdicacione xpi. qr per eos

quesita e multitudo gentiu · p pdi
catione xpi · aut pauci judeoru · Itē
q apli pdicabat in oibus linguis
ut habet · Act ij° · Cristus vero solu
in una lingua · scz hebraica · q
solus solis judeis pdicauit · scdm q
ipe met dicit · mt x° · Non sū missus
nisi ad oues q perierut domus
isrl · Itē ē qt illud qd dicit Johis
iiij · q pdicauit samaritanis · q
ipi erant judei in pte · Scdo patz
in miraculis · q apli maiora fece
runt · Magnu enī reputatu fuit q
īfirmi sanabant ad tactu fimbrie
vestimētoru xpi · ut habet marci
vj° · Sz mai9 videt · q ad tactum
vmbre petri sanabant · Act v° ·
Subdit aut eu quare apli tanta
erat facturi cu dicit · q ad prem
vado · q maiora debebat fieri p9
effusione plenitudis spūs sci · que
effusio no debebat fieri an ascen
sione xpi · ut dicit Johis vij° · Non
du erat spūs datus · q nodu erat
ihs glorificatus · Et q pter tanta
que fienda erat p aplos posset
credi q esset futuri maiores ipi
xpo · hoc ī mouet dicens · Et quod
cuq petieritis prem in noie meo
hoc faciā · In hoc ondit q apli illa
no fecerut nisi p vtute xpi · Scd
ptz · q talia faciebat deprecando ·
Quo aut in noie ihu petit · ī fin
exponit ī ewo° h° ē pceptu meu ·
ī festo bartholomei · Et patebit
in smone scdo festiuitatis hodierne

Sermo unde sup · Rubricā · lij ·

Non turbet cor vrm · &c · Jo
hanis xiiij · Dns nr vo
lens corpaliter discedere a
discipulis suis phibuit ne admit
teret cordis turbatione · no qualibz
turbatione · s mala · Est enim A.
turbatio duplex · scz bona et mala ·
Mala phibet · Et h° est triplex · pma
est accidie · scda inuidie · 3a ipatiētie ·
Turbatio accidie ē · qn ho tepes B.
cit in caritate dei · et no cogitat q
dei sunt · Et ex hoc adeo infrigidat
cor ei9 · q nuq sentit aliquā leti
ciā spualem · et quq tedet eu vite
sue quoties in aliquo molesta
tur · Et q no habet caritate op
tat scz quq morte · Ista tristicia

valde mala ē · q īducit hominem
sepe ī desperatione · ita q aliqn seipm
occidit · Vn ecci xx° · Tristicia longe
expelle a te · multos enī occidit
tristicia · sp · tam ī corpe q in aīa ·
Hanc habuit achitofel qui seipsu
laqueo suspēdit · scdo regu xvij° · Si
milit et judas · Vn ps · Quare tris
tis es aīa mea · &c · Spera in deo · &c ·
De nulla re tantu ita gaudet di C.
abol9 sicut de ista tristicia · q tunc
homo īclinatur ad omē malu · Ita
cu tristicia mete occupat · multa
mala īducit · Orones naq expel
lere · no pmittit sacre lectioni (nitit) inte
dere · phibet tranquillu et mite esse ·
fratrib9 no patit · ad cuncta opa vir
tuosa ipatiente et asperu reddit ·
Interdu etiā nullis causis exige
tib9 quoda merore depmit · Hanc
ergo tristicia summe caueas · Nam
ut dixit btus Anthoni9 · Vnica ro
vincēdi inimicu ē leticia spualis ·
Vn ber · Oportet inq pusillanimi
tate et tristicia in oibus que agēda
sunt vel tolerāda caue · q hilare
datore diligit de9 · Nec turbetur
quis pusillanimitate spūs · hoc enī
quatu potest laborat aduersari9
nr · ut holocaustu nrm · deuotois
pinguedine euacuet · et ut min9
acceptu sit deo · et qstrictia nra in
spirituali gaudio min9 exhilaret ·
Circa qd tn notandu · q si aliqs D.
voluntarie subdit se obedientie et
pcepto · et tn tristat de aliquo ope
afflictiuo et laborioso · eo q pter
hoc sentiat aliquā afflictionem
corporalem · sicut qtingit ī jeiu
niis · vigiliis · et in ceteris castiga
cionib9 corpis qd freqter qtigit
pcipue īcipientib9 · sed tn put va
let · qrus cu difficultate illa que
pus voluntarie susceperat exequit ·
talis tristicia no est accidia · q no
ē de īteriori bono · s de exteriori
malo · Testat hoc btus thomas
de aquino sic dicens · Si quis volu
tarie implens obedientiā vel pcep
tu · tristat de aliquo ope afflicti
uo vel laborioso · talis tristicia
no ē accidia · q no est de īteriori
bono · s de exteriori malo · Vnde
et martires dicuntur ī lacrimis

seminasse ut augustinus exponit. Nec
illa tristicia passionis est accidia. quia non
est de interiori bono. sed de exteriori ma
E lo hec thomas. Secunda turbatio est
invidie. qua invidus tristatur de prosperitate
et bono alterius. Ista invidia secundum da
mascenum. est tristicia de alienis bonis.
Vel invidia secundum alios. est dolor ex
aliena felicitate nascens. torquens animum.
Dicitur autem invidia a non videndo. quia
non potest videre bona aliorum. hoc vicium
valde est detestandum. Unde nam secundum unam
acceptionem dicitur peccatum in spiritum sanctum.
quia est contra bonitatem dei que spiritui sancto
appropriatur. Invidia enim nascitur ex certa
malicia. De hoc vicio dicit Basilius.
Sicut rubigo ferrum. sic invidia animam
in qua nascitur corrumpit. Socrates.
Uindicati sunt hominum felicium gaudia.
tanti sunt invidorum gemitus. Seneca.
Utina invidi in omnibus civitatibus ocu
los haberent. ut de omnibus prosperitatibus
torquerent. Hugo de sancto victore. Iustius
invidia nichil est. que protinus ipsum ac
torem torquet. excruciatque simul. Item
de hac maledicta invidia dicit Crisostomus
super matheum xxi°. O invidia que sem
sibi est inimica. Nam qui invidet sibi que
de ignominia facit. illi autem cui invi
det gloriam parat. Tercia turbacio
est impaciencie. qua homo turbatur et do
let de flagellis dei. de quibus debe
ret pocius gaudere. scilicet paupertate.
infirmitate. aut aliqua alia adversi
F tate seu tribulacione. Merito karissimi
deberemus gaudere in adversitatibus
et tribulacionibus. et non turbari. et
hoc propter multas et magnas uti
litates quas homo per ipsas consequitur si
patienter eas sustinuerit. Et hoc spe
G cialiter propter quinque. Prima utili
tas. quia signa sunt magni et singula
ris amoris dei. Ad hebreos. Quem di
ligit dominus deus castigat. flagellat
autem omnem filium quem recipit. Hinc
eciam dicit Iudith. Omnes qui placue
runt deo. per multas tribulaciones
H fideles transierunt. Et ob hoc legitur
in vitaspatrum de quodam sene qui fre
quenter egrotabat. Cum autem uno
anno contingeret eum non egrotare. gra
viter affligebatur et plorabat di
I cens. dereliquit me dominus. Secunda uti
litas propter quam tribulaciones sunt
leto animo sufferende. est magna gracia dei

Quem diligit dominus corripit. et quasi pater in
filio complacet sibi. Et in apocalipsi 3°. Ego
quos amo arguo et castigo. Ad hebreos xii°.

provenit. Cum enim exigente dei iusti
cia. nullum peccatum impunitum remaneat
magnum est divine gracie indicium. cum in foro
gracie et nunc nos hic purgare et emen
dare dignatur. ne in forum severitatis
et iusticie reservet in quo et gravius
et diutinius pro peccatis singulis puni
remur. Unde Iheremie dicit. Te non con
sumam. sed castigabo te in iudicio. scilicet
nunc. ne quasi innocenti parcam tibi.
Et ezechielis iiii°. Diem pro anno dedi
tibi. Unde augustinus. hic secat. hic urit. ut
in eternum parcat. Bernardus. Crudelior est
omni indignacione ista misericordia qua peccan
ti parcit deus. nec corripit per flagella.
Illi namque irascitur deus quem peccantem
non flagellat. Nam quem flagellan
do non emendat. in futuro dampnat. Ie
ronimus. Quilibet iustus debet flagel
la domini pacienter tollerare. quia aut
ad purgacionem. aut ad probacio
K nem flagellat. Tercia utilitas est.
quia nos faciunt ut a peccatis caveamus.
Cum enim peccatorum dulcedo per tribulacio
num amaritudines admiscetur. tunc
primum cognoscimus quod nulla est sufficien
cia in peccatis. Quo cognito. statim
ad deum convertimur. peccata integraliter
relinquentes. Nota ozee ii° pulchre de
claratur. ubi legitur de muliere ad
ultera que cum propter sepem de spinis
factam. et viis suis opposita. amato
res suos invenire non posset. in se re
versa dixit. Revertar ad virum
meum priorem. quia tunc melius mihi erat
quam nunc. Sic anima per spirituale adulterium
a deo suo ad creaturam conversa. dum
ibi inordinatas delectaciones quesierit per tribulaciones sibi obiectas
quasi adeo misericorditer impeditur
ut que delectaciones quesierat. tribulacio
nes inveniat. et sic tandem vexacio
ne dante intellectum. revertitur ad dominum
deum qui dat sibi oleum misericordie. peccata
remittendo. frumentum cum adipe in
laboribus confortando. vinum leticie in
tribulacionibus consolacionem infunde
do. Unde dicit gregorius. Electis suis deus
iter asperum facit. ne dum delectantur
in via. obliviscantur eorum que sunt
in patria. Augustinus. Cum molestie huius
vite frequentate crebrescunt. eciam
requiem non desiderare compellunt. Ite
Ysidorus. Durius circa suos electos
deus in hac vita agit. ut dum forcio
ribus flagellis premuntur. nulla oblectamenta presentis vite

delectentur. sed celestem patriam ubi
certa requies est et indesinenter deside-
rent. Quarta utilitas in tribu- L.
lacionibus consistit quod nullus in hac vi-
ta ad statum magne perfectionis et sanc-
titatis pervenire poterit, nisi tribu-
lacionibus roboretur. Unde paulus ad
thimotheum. Omnes qui pie volunt in
christo religione vivere, necesse
est ut persecucionem paciantur. Iacobi
primo. Paciencia perfectum opus habet. Ce-
tere namque virtutes habent perfec-
cionem quantum ad sufficienciam. paci-
encia vero quantum ad excellenciam.
Luce vi°. Perfectus omnis erit, si sit sicut
magister eius. Scimus autem quod magister usque
ad mortem tribulacionibus est afflictus.
unde per tribulaciones assimulamur
christo. cuius tota vita fuit afflictio etc.
Quinta utilitas est quia per hanc M.
brevem tribulacionem evademus eter-
nam. Naum propheta. Non consurget du-
plex tribulacio. Afflixi te et non
affligam te ultra. et nunc conteram vir-
gam de dorso tuo. et vincula tua
disrumpam. Unde dicit gregorius. Sancti pe-
nas temporales lucrum reputant. quia per
has eternam evadere non ignorant.
Item augustinus. Si exceptus es a passio-
ne flagellorum, exceptus es a numero
filiorum. Gregorius. Continuus successus
temporalium est certum future calamita-
tis indicium. Vitulus mactandus liber
ad pascua mittitur. Hoc attende- N.
bat quidam senex de quo legitur in
vitaspatrum. Cum quidam fratres ad eum in
heremo venissent. et interrogantes
quomodo labores et afflictiones tam
magnos sustinere posset. respondit.
Totus labor temporis mei quem hic sustinui,
nec non est idoneus comparari ad unam
diem tormentorum que peccatoribus in hoc
seculo preparantur. Volens per hoc
innuere quod sine laboribus et afflictio-
nibus non pervenitur ad regnum celorum.
Et ideo karissimi hec attendentes non
turbemur si aliquam tribulamur. sed po-
cius cum gaudio tribulaciones sus-
tineamus. Non faciamus sicut symee
ascendentes arborem nucis. que cum
corticis amaritudinem inveniunt, sta-
tim nucem proiciunt. et ideo nucleum non
gustant. Item apes et si inferant
puncionis dolorem, amantur tamen. quia

ministrant mellis dulcorem. Et tamen suf-
ficiat de primo, scilicet triplici turbacione
mala quam prohibet dominus. In verbis pro-
sitis dicens. Non turbetur cor vestrum.
Quantum ad secundum sciendum quod alia est O.
turbacio bona. Et hec similiter est
triplex. Prima est que fit per peccatorum pe-
tracione. Secunda ex proximorum compas-
sione. Tercia que provenit ex iniquorum
persecucione. Prima turbacio quam
homo habet ex peccatorum perpetracione
bona est. De qua dicitur ad cor[inthios] secundo.
Que secundum deum tristicia est stabilem
operatur salutem. Ysidorus. Nullum inve-
nitur delictorum tale remedium, sicut cor-
dium dolore continua memoria. De hac
materia. Require infra magdalene in ser-
monibus utrisque. Secunda turbacio P.
que fit ex proximorum compassione bona
est quam docuit nos exemplo suo
christus. qui videns mariam flentem pro
morte fratris sui turbavit semetipsum
et ploravit cum eadem. Item appropinquante
hora passionis. cepit ihesus contristari et
mestus esse. Item ante tempus passionis
sue. videns civitatem iherusalem flevit
super illam dicens. quod si cognovisses et
tu, subaudi fleres etc. Gregorius. Plus
est compassio quam datum. Exteriora enim
largiens, rem extra semetipsum prebet.
qui autem fletum et compassionem tribuit
proximo suo. aliquid de seipso dat.
Tercia turbacio quam habet ho- Q.
mo propter deum ex iniquorum persecucione
bona est. Istam reliquit dominus discipulis
suis cum ad passionem iret post cenam
dicens ad eos. Mundus gaudebit. vos
autem contristabimini. sed tristicia vestra
vertetur in gaudium. Iohannis xvi°. De
quo gaudio dicitur mathei quinto.
Beati qui persecucionem paciuntur propter
iusticiam. quoniam ipsorum est regnum celorum.
Ista tristicia brevis est. et in magnum
et eternum gaudium convertetur. Unde
apostolus prima ad cor[inthios]. Id quod in presenti
est momentaneum et leve tribulacionis
supra modum in sublimitate eterne glo-
rie pondus operatur in nobis. Vere karissimi
momentaneum et modicum est quicquid
hic patimur respectu premii eterni.
Ysaie liiii°. Ad punctum in modico
dereliqui te. et in miseracionibus
magnis congregabo te. In momento

indignacio̅is absconde faciem mea̅
parum p a te. et in mia̅ eterna miser
tus sum tui. Hac tribulacione sc̄a̅i,
quor̄ p̄secucione cu̅ gaudio sustinue
ru̅t isti duo sc̄i ap̄li quor̄ hodie fes
ta agim9 p ut patet in legenda. Re
cita hic si placet. Rogem9 g° dn̄m̄ etc̄.

Sermo vnde sup̄. Rubrica. liij

Quodcu̅q3 pecieritis prem̄ i noi̅e
meo hoc faciam. Johis xiiij. In
istis v̄bis duo c̄siderare possu̅
m9. P̄mo eni̅ hortat᷑ nos dn̄s ad pe
tendu̅. Scd̄o docet nos petendi mo
du̅ ut exaudiam᷑. P̄mu̅ patet cu̅ di
cit. Quodcu̅q3 pecieritis prem̄. 2m
cu̅ subdit᷑. In noi̅e meo hoc faciam. .A
Quantu̅ ad p̄mu̅ sciendu̅. q̄d
nobis petendu̅ ē libenter p̄pt᷑ multa.
P̄mo p̄pter i̅structione xp̄i. Vix
eni̅ est aliq̄d opus q̄d ita ita dilige
ter instruxeit. Ip̄e eni̅ docuit quid
sit orandu̅. vbi. q̄n. et quomo. quo
fine. et qua nc̄citate vt patet i ewa̅
gelijs. Verecu̅du̅ eni̅ est discipulis
xp̄i. q̄ no̅ studeat adiplere q̄d mgr̄
eor̄ diligentissime docuit. Item se
cu̅do ad orandu̅ incitat nos exe̅m xp̄i.
qui licet orone no̅ i̅digeret. tn̄ ad
erudicione̅ n̄r̄m orauit. Mt° xiiij.
Dimissa turba ascendit in mo̅tem
sol9 orare. Ite̅ eiusde̅ xxvj°. Sedete
hic donec vada̅ illuc et orem etc̄.
Tercio i̅citant nos exempla sc̄or̄u̅.
vt patet i b̄to Jacobo minore ap̄lo
cui9 hodie fest̄u̅ colit᷑. qui ex assidui
tate orandi c̄traxerat in genibus
duricia̅ camelor̄. Ite̅ in b̄to bartho
lomeo qui centies i die. et totidem
in nocte flexis genib9 orauit. Ite̅ i
paulo p̄mo heremita qui mortuus ^habuit
signu̅ orantis etc̄. Quarto hor
tatur nos facilitas hui9 opis. Si
eni̅ alicui dicat᷑ vt det elemosina̅.
excusare se potest etc̄. s̄ quib3 p̄t
habe̅ orone̅ se salte̅ mentale̅ eciam
si sit mutus. Quinto necessitas ora̅
di q̄ua̅ in p̄nti habem9. Tria solet
homib9 clamandi esse occasio. Ignis.
aqua. et hostes. hec tria quasi coti
die incitat nos. p̄pterea orare nob
nece̅ est. Scilicet. Ignis c̄cupisce̅tie
p̄pterea clamare debem9 ad aqua̅
diuine gr̄e. et ad aqua̅ lacrimar̄u̅
recurrere. Ite̅ fluct9 malar̄u̅

.B .C .D

cogitacionu̅. p̄pterea clamare habe9
frequenter. illud Mt viij°. Dn̄e salua nos
perim9. Ite̅ hostes vndiq3 videm9
ad portas castri n̄ri etc̄. Quantu̅
ad scd̄m sciendu̅. q̄ dn̄s n̄r docuit
nos v̄bis p̄missis petendi modu̅ vt
exaudiam᷑ cu̅ subdit. In noi̅e meo hoc
faciam. Quia multi eni̅ orant et no̅
exaudiu̅t᷑ quia in noi̅e ihu̅ no̅ pe
tunt. Et quo no̅ndu̅. q̄ ad hoc q̄
aliq̄s in noi̅e ihu̅ petat et exaudiri
mereat᷑. plura requirunt᷑. Primo
requirit᷑ pc̄i mortalis i̅munitas. Na̅
qui in pc̄o mortali ē. diuisus ē a deo.
io no̅ potest petere in noi̅e xp̄i ihu̅.
p̄pterea no̅ exaudit᷑. Johis ix°. Scim9
quia peccatores deus no̅ exaudit. Hij
eni̅ assimilant᷑ strucioni qui ad vo
landu̅ alas erigit. sed p̄pter ponde
rositate̅ corpis a terra nullaten9 se
suspendit. raris pennis induit᷑. sed
magno corpe grauat᷑. Sic pctīs
grauat9 no̅ potest ascende̅ oratione
vt exaudiat᷑. Ysidor9. Non potest
habere pc̄i certa̅ fiducia̅. qui adhuc
in p̄ceptis dei pigritat. et que pc̄i
recordatio delectat. Vn̄ dicit Crisosto9.
Qui orat et peccat. no̅ honorat deu̅.
s̄ deludit. Vn̄ tales assimilant᷑ mi
litib9 qui xp̄o genua flectebant et
alapas sibi dabat. Qz aut pcc̄o
res de9 no̅ exaudit. Intelligendu̅ ē
in quantu̅ peccatores. Peccator naq3 orās
deu̅ pro remissione pcc̄or̄ cu̅ c̄tri
cione. Jam corpo no̅ ē peccator. s̄cdm
illud. ps. Dixi c̄fitebor adu̅sum me
iniusticia̅ mea̅ dn̄o etc̄. Et ut sic sepe
peccatores exaudiu̅t᷑. Vb̄u aut̄ c̄sosto
mi i̅telligendu̅ ē de p̄sistentib9 in pec
cato cu̅ p̄posito p̄sistendi. et tn̄ ora̅
tib9 p̄pter homi̅es. vel p̄pter questu̅.
vel aliquid tale. Ex quo trahitur
documentu̅. q̄ cu̅ quis orare voluerit
debet p̄us in corde suo de pcc̄is suis
co̅pungi saltem c̄punctione g̅nali.
Scd̄o requirit᷑ p̄funda humilitas.
Vn̄ sic facē debem9 sicut pauperes qui
cu̅ petu̅t elemosinas miserabiliora
sua membra exponu̅t et detegu̅t ad
videndu̅. ut p hoc homi̅es ad c̄passio
ne̅ sibi p̄uocent. Sic et nos cu̅ deu̅
petim9. miserabiliora n̄ra debem9
dei obtutib9 p̄sentare. et hoc sine
omi ambiguo in corde dei mīa̅m
p̄uocabit. Eccī xxxv°. Oracio

[illegible]

humiliantis se nubes penetrat. Unde
gregorius in libro moralium. Ille ingt vera
oratione deo exhibet. qui semetipsum per
orationem deo exhibet. qui semetipsum in
pulnis sit humiliter videt. qui sibi ni
chil virtutis tribuit. qui bona que agit
esse de misericordia conditoris agnoscit. Et hoc
attendens illa sancta oratrix dicebat.
Judith ix°. Tu domine cui humilium et man
suetorum semper placuit deprecacio. Item psalmista.
Respexit in oracione humilium etc.
Sic orabat ille publicanus de quo dicitur
luce xviii°. quod stabat alonge et non
audebat oculos ad celum leuare. Sed
percuciebat pectus suum dicens. Deus propi
cius esto michi peccatori. Tercio re
quiritur ut utilia et ea que salutis
sunt petamus. Ihesus enim saluator interpre
tatur. Et ideo qui contra salutem suam petit.
in nomine ihesu non petit. Unde paulo peten
ti amocionem stimuli. dictum est. Sufficit
tibi gracia mea. Ideo frequenter eciam non
exauditur petendo amocionem tribulacio
num. Unde filijs zebedei dictum est. nescitis
quid petatis. Mathei xx°. Quarto
requiritur orantis feruens desiderium.
Dum cor non orat. in vanum lingua labo
rat. Unde dominus lacrimans orauit. Item
facie in terram defixa. Gregorius xxii
moralium. Eterna vita si ore petimus
nec tamen corde desideramus. clamando
tacemus. Quinto requiritur confiden
cia ut scilicet illa que petimus nos a domino
obtinere non diffidamus. Jacobi primo.
Postulet in fide nichil hesitans. Bernardus.
Indignus celesti benedictione esse conuin
citur. qui deum dubio querit affectu.
Sexto requiritur perseuerancia ut
scilicet constanter in precibus perseueremus.
Unde dominus luce xi. Quis vestrum habe
bit amicum et vadit ad illum media
nocte. dicens illi. amice accomoda
michi tres panes. quia amicus meus
venit de via ad me. et non habeo quod
ponam ante illum. et ille deintus respon
deat et dicat. Noli michi molestus esse
iam ostium meum clausum est. et pueri
mei mecum sunt in cubili. non possum
surgere et dare tibi. et ille si perseue
rauerit pulsans. dico vobis. et si non
dabit surgens eo quod amicus eius sit.
propter improbitatem tamen eius surget. et
dabit ei quotquot habet necessarios.
Et ego dico vobis. Petite et dabitur

vobis. Item judith iiii°. Scitote quod
exaudiet preces vestras si permanse
ritis in ieiunijs et oracionibus in con
spectu domini. Item jacobi quinto. Mul
tum valet deprecacio iusti assidua.
Augustinus. Si non est amota oracio. securus
esto quod nec misericordia. Unde quidam impa
cientes sunt cum primo non exaudiuntur.
Sicut saul de quo scribitur primo re
gum xxviii. Consuluit saul dominum
qui non respondit ei. Et sequitur.
Dixitque saul. Querite mulierem
habentem phitonem etc. Septimo
requiritur amocio malarum cogi
tacionum secundum posse ne scilicet aliud in
corde cogitet quam ore loquitur. Parum
enim aut nichil prodest oracio sine
aduertencia. Unde dicit dominus ysaie
xxix°. populus hic labijs me hono
rat. cor autem eorum longe est a me.
Augustinus. Quid prodest strepitus la
biorum. si mutum est cor. Item augustinus. Non
enim oracio est in oris vocibus. sed in
cogitacionibus cordis. Multi namque
ut dicit augustinus voce sonant in corde
muti sunt. et quam multi tacent labijs.
et clamant affectu. quia ad cor hominis
aures dei. Item dicit beda in quadam
omelia. Et sunt nonnulli qui in
tantes eciam sermonibus multis
oracione vel psalmodia prolongant.
sed alibi corde tendendo. nec ipsi
quid dicant recolunt. ore quidem
orantes. sed mente foris vagantes.
Hij omni oracionis se fructu priuant
putantes a deo precem exaudiri. quam
nec ipsi qui fundunt audiunt. Sci
endum tamen quod istud intelligendum est
de illis qui ex proposito euagantur
mente cum orant. nec cogitacioni
bus resistere conantur. quia hij pec
cant. et fructum oracionis non consequuntur.
Euagacio autem mentis que fit preter
propositum. oracionis fructum non tollit.
Unde dicit Basilius. Si pre debili
tate a peccato fixe nequis orare.
quantum potes teipsum cohibeas. et
deus ignoscit. eo quod non ex neglige
ncia sed ex fragilitate non potes ut
oportet assistere coram deo. Hec basi
lius. Ysidorus. Verba deprecantis deus
non attendit. sed orantis cor aspicit.
Non quod diu homo in peregrina
cione huius moratur. distraccione

mentis

mentis nostra diuinum cultum uel oro
nes pfecte attere no pt, ista ut dr
apls. Corpus qd corrumpit aggrauat
aiam. et deprimit terrena inhabita
cio sensum multa cogitantem. Bern
de instabilitate cordis conqueritur bts
Bern in suis meditacionibus sic inqui
ens iter cetera. Sicut molendinum
velociter voluitur et nichil respuit.
sed quicquid iponitur molit. si autem
nichil apponatur seipsum consumit.
b Sic cor meum semper e in motu. nec
requiescit vmq. h bern. Et ideo
docebat abbas agathon. put le
gitur in vitas prm. nullum laborem
ee tm in religione. qm orare deum.
Dyabolus enim nullum opus tm cona
tur interrumpe. qm tm oronem deuotam.
Aliud enim opus quousque pficiatur
habet aliqua requiem. oro autem
nulla. Ecce karmi audistis pau
ca de oroe. qr scz libenter orare
debemus. et quid orare debemus
ut exaudiamur. Sz iam hijs dimis
sis. restat dicere de hijs gloriosis
aptis. quorum hodie festa agimus.
quanta scz dns opatus e oronibus
et precibus eorum. Nec mirum qr in
noie ihu pecierunt. et ideo dns
ex pmisso eos exaudire teneba
tur. vt patet in vbis p themate
passumptis. Quodcumque pecieritis
in noie meo hoc faciam. Et ut scire
possitis que et quanta dns ope
ratus e pcibus eorum. breuiter lege
dam eorum passionem. Recitata que
placeret. In festo inuencionis sce
crucis Ewangelium cum postilla
Require infra in festo exaltacionis
eiusdem. Sequitur sermo de sca
cruce dni nri ihu xpi. Rubri
ca. liiij.

Benedictum est lignum p quod
fit iusticia. Sapie xiiij
In hijs vbis tria sunt co
sideranda. Primum e quod sit illud
lignum. Secundum e quare dicitur bene
dictum. Tercium e que sit illa iusti
.a. cia que fit p ipsum. Quantum
ad primum sciendum quod illud lig
num e crux preciosa. de quo dicitur.
Dulce lignum. dulces clauos. et c. hoc
e in quo dns nr ihus xpus cruci
fixus fuit. et in quo pcca nra in
corpe suo portauit. prima petri.
Et pcca nra in corpe suo ipse pbulit
sup lignum. ut pccis mortui. iusticie
viuamus. Hoc e lignum de quo dicitur
.D. Osee xiiij. Exaltaui lignum humile.
hoc e lignum conuertens amaritudinem
in dulcedinem. De quo exodi xv. vbi
dicitur. qr egressi filij israhel de egip
to in desertum. ambulauerunt tribus
diebus p solitudinem. et no inuenerunt
aquam nisi aquas marath fluuij.
quas no poterant bibere eo qr essent
amare. Et murmurauit pplus
contra moysen dicens. Quid bibemus.
At ille clamauit ad dnm. qui oste
dit ei lignum. quod cum misisset in a
quas. verse sunt in dulcedinem. Vi
ri israhel. sunt viri iusti videntes deum
p veram fidem. vel viri religiosi. vide
tes deum p veram contemplacionem. Qui
debet esse de egipto. id e de pctorum
tenebris. vel de mundo. et debet ve
nire pus desertum penitencie uel religionis.
et debet p illud desertum ambulare
p tres dies. Quantum ad pnie tres
dies sunt. confessio. contricio. et satisfac
cio. Quantum ad religiosos tres dies
sunt. paupertas. vera obediencia. et
castitas munda et sca. Sz quia iusti
in istis inueniunt dulcedinem. et religio
si amaritudinem. debet lignum crucis
apponere. et tunc cito aque. id e tribula
ciones oes in dulcedinem conuertuntur.
Vnde augus. Si passiones saluatoris
recoluntur. leue reputabis qcqd pro
.C. eo paciēris. Secundum vero hic qr
sicut habent historie. in composicione
crucis fuerunt quatuor ligna. non
vnum lignum tm. scz cedrus. cipressus.
oliua. et palma. Truncus sine pes
qui fuit in terra vt dicitur fuit cedrus.
Illud quod fuit ex transuerso fuit de pal
ma. Illud vero quod appositum fuit
supius in quo fuit titulus crucis. ihs
nazarenus rex iudeorum de oliua fuit.
Sz illud quod erat in longum fuit ci
pressus. De istis quatuor dicitur
Eccl xxiiij. Quasi cedrus exalta
ta sum in libano. et quasi cipressus
in monte syon. Quasi palma exal

In festo inuencionis sce crucis ewangelium cum postilla require in festo exaltacionis eiusdem. Sermo de sca cruce dni nri ihu xpi. liiij

tatum sum in cades. et quasi oliua spe-
ciosa in campis. ¶ Sicut ergo karissimi D.
in cruce ut fertur fuerunt hec qua-
tuor ligna. ita spiritualiter debet esse
in cruce penitentie. ¶ Cedrus significat com- E.
punctionem cordis. custodiens etiam
a putrefactione et a vermibus viciorum.
Unde Job ii°. dicitur quod amici eius per quos
signantur carnales delicie non loquebantur
verbum ei. quia videbat dolorem eius
vehementem. Sic vermes viciorum
amaritudinem penitentie fugiunt. Item oderi-
fera est. et ex odore suo interficit ser-
pentes. Unde exodi xiiii dicitur quod pha-
rao et exercitus eius submersi sunt in ma-
ri rubro. ¶ Per cypressum significatur humilitas. F.
quia arbor alta est et odorifera et rotun-
da ut dicit glosa. Ita humilitas facit
hominem odoriferum coram deo. et exaltat
eum usque ad celsitudinem gloriosam. Qui
est perseverans in humilitate quod notatur
in rotunditate. Luce xviii°. Qui se hu-
miliat exaltabitur. Proverbiorum xxix°.
humilem spiritu suscipiet gloria. ¶ Per G.
palmam designatur dilatacio caritatis.
quia palma ut dicitur in ramis dilatatur
superius. Ita caritas dilatat cor hominis
ad duo. scilicet ad tribulaciones paciencter
sustinendum propter christum. prima cor. xiii°.
Caritas paciens est benigna est. Secundo
dilatat affectum ad diligendum deum. et ad
diligendum amicos et inimicos. Psalmus. Viam
mandatorum tuorum cucurri cum dilatasti
cor meum. Et quia sponsa istam latitudi-
nem habebat. ideo dicitur Canticorum vii°. de ipsa.
Quam pulchra es et quam decora karissima
in deliciis. statura tua assimilata est
palme. Vel per palmam significatur vite aspe-
ritas. quia in inferioribus ut dicit glosa
aspera est. et habet nodos in suo stipite
per quos ascenditur ad fructus eius qui
multum sunt dulces. Nodi isti sunt aspe-
ritas tribulacionis. asperitas victus et ves-
titus. diuturnitas vigiliarum. et assidui-
tas oracionum. Per ista ascenditur ad fructus
vite eterne qui multum dulces sunt.
Et ideo dicit sponsa. Canticorum vii°. Ascendam
in palmam et apprehendam fructus eius id est
vitam eternam. ¶ Per oliuam significatur misericordia. H.
quia ex oliua fit oleum quod superexaltat
omnes liquores. Ita misericordia superexaltat
iudicium. Jacobi ii°. Vel per oliuam quia sp-

est viridis significatur bona perseverancia quam oportet
habere qui vult saluus fieri. Mathei
x°. Qui perseveraverit usque in finem
hic saluus erit. Et Proverbiorum xi°. Iustus
quasi viride folium germinabit etc.
¶ Circa secundum notandum quod illud lig- I.
num dicitur benedictum ab effectu. quia
fructus quem portavit fuit benedictus
Luce primo. Benedictus fructus ventris
tui. Sed antequam in ligno isto positus
fuisset. maledictus erat omnis qui pen-
debat in ligno. Iuxta illud. Male-
dictus omnis etc. Istud lignum inventum
fuit in isto festo. In alio festo exal-
tatum. sed in die passionis benedictum.
In isto ligno gloriabatur apostolus qui di-
cebat ad galathas vi°. Michi absit
gloriari etc. Istud lignum portavit
fructum vite quem prius portaverat
beata virgo in suo ventre. Sed beata
virgo vivum. lignum vero mortuum.
In isto ligno benedicto multas tribu-
laciones sustinuit christus pro nobis.
Trenorum primo. O vos omnes qui transitis
per viam etc. ¶ Vere christianus de oculis K.
cordis respice que et quanta susti-
nuit christus pro nobis in isto ligno.
Unde Bernardus. O homo respice oculo no.
mentali quanto remuneracionis debito
astringaris domino pacienti. sangui-
neum sudorem. alaparum contumeliam.
flagellorum instancia. coronam spineam.
ludibria. verbera. crucis angaria.
patibuli suspendium. oris pallorem.
fellea cibaria. acida pocula. titu-
lum famosum. vestimenti sordes. sup-
plicium. obprobria nephandissima.
Bone ihesu quorum istorum ego sum cau-
sa non tu. quia nichil horum commisisti. Unde
anselmus. Quid commisisti dilectis-
sime puer ut sic iudicareris. Quid
fecisti amantissime iuvenis ut sic
cruciareris. Ecce ego plaga doloris
tui. causa tue pene. et tue offensionis
occasio. Sed bone ihesu non est qui dicat
morior pro te. immo pauci sunt qui
passionem tuam velint ad memoriam
reducere quam sustinuisti in ligno cru-
cis benedicto. Vere benedictum propter fruc-
tum benedictum quem portavit. per quem
acceperunt omnes benedictionem gratie.
Johannis primo. De plenitudine eius omnes

acc(e)pim(us). Circa tercium nond(um)
q(uod) iusticia s(an)c(t)i p(er) illud lignu(m) b(ene)d(i)c(t)u(m)
e(st) redempcio toci(us) g(e)n(er)is hu(m)ani. Ca
iusticia exigebat. q(uod) p(er) hoc q(uo)d ho(mo)
peccauerit. p(er) hoc redimi debebat.
Vn(de) per lignu(m) s(er)ui f(a)c(t)i sum(us). et
p(er) cruce(m) a s(er)uitute liberati sum(us)
diaboli. P(ro)pter lignu(m) sciencie
boni et mali sum(us) eiecti de pa
radiso. et io iusticia exigebat
q(uod) per dei sapienciam que e(st) fili(us)
dei saluarem(ur). Ps. Iust(us) d(omi)n(u)s et
iusticias dilexit. (et)c(etera). Ite(m) alius
s(er)mo. Michi absit gloriari. Req(ui)
re infra in exaltacio(n)e s(an)c(t)e crucis.

In solempnitate ascencionis d(omi)ni sup(er) ew(angeliu)m postilla. R(ubrica) lv.

Recumbentib(us) vndecim
discipulis. app(ar)uit illis
ih(esu)s. (et)c(etera). Marci xvj.
Consueuerunt principes
ad curiam imp(er)atoris in regione
longinqua ituri. capitaneis (et) of
ficiatis suis (com)mittere terras suas.
dando eis p(otes)tatem cu(m) certis ma
datis. qualiter vsq(ue) du(m) venerit
debeant terra(m) et homines guber
nare. Sic xp(istu)s princeps generis
hu(m)ani. ad prem suu(m) imp(er)atore(m)
celeste(m) tra(n)siturus. certos capitane
os et officiatos sup(er) ecc(les)iam sua(m)
videlicet ap(osto)los instituit. dando
eis potestate(m) sup(er) o(mn)ia demonia.
et ut languores curarent (et)c(etera). ma(n)
dans eis ire i(n) vniu(er)su(m) mundu(m) et
p(re)dicare ew(angeliu)m. Et de hoc agitur
in p(rese)nti ewangelio. et exponit(ur)
sic breuiter. Recumbentibus. id
e(st) comedentib(us). vndecim discipulis
app(ar)uit illis ih(esu)s. i(n)ducens cu(m) eis
vt pat(et) actuu(m) p(ri)mo. Et quiescens
p(re)cepit illis (et)c(etera). Et h(oc) fecit p(ro)pter
duo. P(ri)mo i(n) signu(m) dilectionis.
q(ui)a ap(osto)li cu(m) no(n) erant visuri i(n) car
ne. ideo anteq(uam) recederet. mandu
cauit cu(m) illis. quemadmodu(m) amici
volentes se tra(n)sferre de vna pro
uincia in alia(m). (con)sueuerunt amicis
suis facere conuiuiu(m). et tu(n)c pere
grinant(ur). Sc(d)o vt veritate(m) sue

carnis demonstraret. Tunc eni(m) cum
marie dicunt eunde(m) no(n) esse alienu(m).
q(ui)a vlterius nullu(m) signu(m) resurrec
cio(n)is erit (con)sumtus. Veritatem autem
carnis p(ro)bauit manife(st)e comestio. Nec
eni(m) veru(m) carne(m) no(n) habet. no(n) p(ote)st
comedere. P(er) hoc aut(em) q(uod) dicit hic
Recumbentib(us) vndecim discipulis. dat(ur)
i(n)telligi vt dicit m(a)g(iste)r in historijs
iam hora(m) sexta(m) tra(n)sijsse. Sec(und)o. exp(ro)-
p(ro)bauit incredulitate(m) eor(um) et duri
cia(m) cordis. q(ui)a hijs qui viderant eum
resurrexisse no(n) crediderunt. hijs sc(ilicet)
angelis. marie magdalene. et alijs
mulierib(us) et discipulis in emaus.
.B. Greg(orius). Tunc discipulos d(omi)n(u)s incre
pauit. cu(m) corp(or)aliter eos reliquit. vt
verba q(ue) recedens diceret. in cordibus
audiencium arti(us) i(m)pressa re(man)ent.
.C. Quare aute(m) discipuli ta(m) tardi
fuerunt ad credendu(m) xp(ist)i resurrectio
ne(m). gregori(us) duas assignat causas
Vna. r(aci)o(n)e i(n)firmitatis eor(um). Nondu(m)
eni(m) sic erat p(ro)fecti. vt mirabilia cog
noscerent op(er)a dei. Sc(d)a. r(aci)o(n)e n(ost)re
future firmitatis. Ita vt dicit leo
p(a)p(a). Non p(er)misisset d(omi)n(u)s discipulos du
bitare de ei(us) resurrectio(n)e. nisi eor(um)
dubitacio n(ost)re fidei fuisset (con)firmacio.
Et greg(orius). Min(us) inquit in maria
magdalena p(ro)stitit que ci(ti)(us) credidit.
q(uam) thomas qui diu dubitauit. Ille eni(m)
dubitans cicatrices vulneru(m) tetigit. et
de n(ost)ro pectore vuln(us) dubitacionis
amputauit. Sec(und)o in ew(angeli)o. Et dixit
eis. Euntes i(n) mundu(m) vniuersum (et)c(etera).
Sciendu(m) hic q(uod) hec verba sc(ilicet). Eun
tes (et)c(etera). statim p(ost) p(re)missa non fuit
locut(us). Ewangelista eni(m) breuiloquus.
o(mn)ia no(n) scripsit que d(omi)n(u)s in hac die
gessit. s(ed) ut patet actuu(m) p(ri)mo. Conue
scens p(re)cepit eis ab iherosolimis ne
discederent. s(ed) expectarent p(ro)missione(m)
p(at)ris. qua(m) audistis inq(ui)t per os meu(m).
Quia iohes quide(m) baptizauit aqua.
vos aute(m) baptizabimini sp(irit)u sancto
no(n) p(ost) multos hos dies. Hoc dicto p(re)
cepit eis ut egrederent(ur) de ciuitate
i(n) mo(n)te oliueti. et tu(n)c statim euanuit
ab oculis eor(um). Et hoc e(st) q(uo)d dicit lu
cas. q(uod) eduxit eos foras verbo non
manu. Et statim p(ost) comestionem.
vndecim ap(osto)li. et alij discipuli. et mu

i sollep(nitate) asce(n)s(ionis) d(omi)ni sup(er) ew(angeliu)m postilla R(ubrica) lv

liceret fideles vnanimiter egressi
iuxta preceptum domini venerunt in montem
oliveti ubi statim apparuit in medio
eorum et dixit eis. Euntes in mundum
vniversum etc. ut postea habetur. Et sicut
lucas dicit actuum primo. Sed cum hec verba
diceret dominus illis qui convenerant sacer
tes quod in celum vellet ascendere. Inter
rogaverunt eum quidam dicentes. Domine
si in tempore hoc restitues regnum israhel.
Reputabant illud tamquam carnales pro
temporali regno iudeorum quod translatum
erat ad gentes. Dominabantur enim ali
enigene iudeis. Unde desiderabant quod
regnum ipsum dominacioni iudaice restitue
retur. Naturale enim est ut quilibet
desideret regni sui magnificenciam
et libertatem. Spes autem aliquorum
discipulorum fuit quod ideo christus venisset in
carnem ut regnum iudeorum in statum
pristinum restitueret. Unde luce xxiiij
dixerunt discipuli euntes in emaus.
Nos autem sperabamus quod ipse esset redemp
turus israhel. Et respondit dominus. Non est
vestrum nosse tempora vel momenta que pa
ter posuit in sua potestate. Quasi diceret. Ad
vos non pertinet scire futura. que in sola
disposicione dei sunt posita. de quorum
numero est restitucio regni iudaici. Nam
ipsum non est restituendum corporaliter.
sed spiritualiter. quando iudei credent in christum
circa finem seculi. Sed accipietis virtutem
supervenientis spiritus in vos. Iterum
spiritum sanctum eis repromisit. et eritis michi
testes in iudea et in omni samaria usque
ad ultimum terre. Unde necessaria erant illis
virtutes spiritus sancti quibus confirmarentur.
Hoc autem testimonium fuit in iherusalem
et samaria et usque ad ultimum terre.
Et hoc concidit cum verbis que marcus
ponit hic. Euntes in mundum universum
predicate evangelium omni creature. Secundum C.
gregorium. Omnis creature nomine homo in
telligitur. quia homo habet aliquid omnis crea
ture. scilicet esse cum lapidibus. vivere cum plan
tis. sentire cum animalibus. intelligere cum
angelis. Quapropter secundum aristoti
lem homo dicitur minor mundus. quasi
omnem creaturam continens. Item secundum eun
dem homo dicitur omnis creatura. quia propter
eum omnis creatura mundi videtur esse
producta. Item secundum gregorium. homine omnis
creature. potest omnis nacio gencium

designari. Cum enim ante christi passionem
mandatum fuerat apostolis ne gentibus
predicarent. post christi resurrectionem man
datum fuit ut in omnes gentes evangelium
divulgarent. Matthei xxviij. Ite docete
omnes gentes. Baptizantes. Qui credi D.
derit et baptizatus fuerit salvus
erit. Duo ponit hic necessaria ad sa
lutem. scilicet fidem et baptismum. etc. Qui
vero non crediderit condempnabitur.
Ad hebreos xj. Sine fide impossi
bile est placere deo. Et quamvis pueri
baptizati non habent fidem. virtutem
tamen fidei habent. scilicet sacramenti. cuius vir
tute salvantur. Habent enim fidem cuius
virtute salvantur. In fide ecclesie que
credit pro eis quod ipsi non possunt
credere. Signa autem eos qui cre E.
diderint hec sequentur. In nomine meo
id est in virtute nominis mei. demo
nia eicient. Unde luce ix. Dedit eis
potestatem super omnia demonia. Lin
guis loquentur novis. id est diversis
quod in ipsa die penthecostes factum
est. quando apostoli repleti spiritu sancto. loque
bantur variis linguis. Actuum secundo.
Serpentes tollent. sicut legitur de
beato paulo. Actuum xxviij. quod vipe
ram que manum eius momorderat
excussit in ignem. Item de sancto philip
po legitur. quod draconem maximum qui
plures occidit expulit in desertum.
Et si mortiferum quid biberint non
eos nocebit. ut legitur de iohanne
evangelista. Item de multis mar
tiribus. quod plumbum liquefactum et pix so
luta et aqua bulliens fuerunt eis
in ora infusa. nec tamen illis nocue
runt. Super egros manus imponent
et bene habebunt. Actuum iij dicitur
quod petrus et iohannes ascendentes
in templum unum sanaverunt qui
ex utero matris claudus fuerat.
ipsius manu apprehensa. Item non
solum credentes homines salvabant
ad imposicionem manuum. sed eciam
hominibus spiritus sanctus dabatur. Unde
Actuum viij. Tunc imponebant ma
nus super illos et accipiebant
spiritum sanctum. Sciendum quod signa F.
ut dicit beatus gregorius. In exordio
ecclesie ad questionem gencium fuerant
necessaria. Nunc vero fide confirmata

non est necessarium uti miraculis
Et ponit exempla gregorius. Sicut
cum arbusta plantamus tamdiu
eis aquam ad radices fundimus
quousque ea convaluisse videamus
etc. Et fideles non debent multum
desiderare ut faciant signa. quoniam si-
militer et infideles et mali ea fe-
cerunt. Unde luce ix°. dixerunt disci-
puli xpo. Preceptor vidimus quen-
dam in nomine tuo eicientem demonia
et prohibuimus eum. quia non sequitur te
nobiscum. Et dixit ihesus. Nolite pro-
hibere eum. Item matthei vii°. Multi dicent
michi in illa die. domine domine. nonne
in nomine tuo demonia eiecimus. et
in nomine tuo multa signa fecimus. H
Et tunc confitebor illis. quia numquam
novi vos. Discedite a me omnes
G qui operamini iniquitatem. ¶ Et-
iam quia sicut in primitiva ecclesia fides
credencium ostendebatur per ista signa
ad litteram intellecta. Ita in presenti tempore
oportet quilibet fidem per eadem
signa ostendi spiritualiter intellecta.
Hec vero signa sunt opera nostra. sine
quibus fides non proficit ad salutem.
¶ Primum ergo signum credencium est.
ut abiciat a se demonium. si quod
in eis per peccatum est. Demoniorum per
peccatum fit habitacio. Eicitur autem de-
monium per sacramentum baptismi. xpi
nomine invocato. et per sacramentum peni-
tencie. Eicit enim demonium contricio cor-
dis. confessio oris. et satisfactio
cum remote procedit. ¶ Secundum signum
credencium est. loqui linguis novis.
ut si quis erat solitus secularia
verba dicere. dei verba loquatur.
Item si quis fuit piger ad oracio-
nem sit sollicitus. Generaliter talis po-
cius loquitur nova lingua. quam si
ex barbara lingua ytalicam seu
latinam loqueretur. ¶ Tercium signum
credencium est serpentes. hoc est omnem
falsitatem a se et ab aliis aufer-
re. Serpentes enim acutissimas
habent linguas. psalmista. Acuerunt lin-
guas suas sicut serpentes etc. ¶ J
Quartum signum est potacionibus
mortiferis non consentire. Videlicet
delectacio mortifera veniat in men-
tem. aut ira. aut avaricia. aut

luxuria o qua mortiferum bibitur
Sed fideles viri hoc mortiferum spiritua-
le potum commiscuerint. cogitando xpi
passionem. tormenta inferni. et gloriam
paradisi. propter quod nichil eis nocebit
tale mortiferum. sed magis ex eo cas-
tigatur. Beda ad corinthios vi°. ut castigan-
ti non mortificanti. ¶ Quintum signum
credencium est proximis nostris opera exhi-
bere. Super egros manus imponent
et bene habebunt. Egri namque dicuntur
qui aliorum subsidio indigeant etc. Hec
ergo sunt signa credencium. que ut
dicit beatus gregorius. tanto maiora sunt
spiritualiter intellecta. quanto per hec non
corpora sed anime sustentantur. ¶ Deinde
Et dominus quidem ihesus postquam locutus est.
unicuique osculatus est in amore
cordis intimo. secundum enim quod dicit
ambrosius. apostolis reliquit oscula pacis.
Deinde valedicens eis. elevatis ma-
nibus benedixit. sicut lucas dicit. sicut
pater recedens a filiis. bona omnia
promittendo. conferendo. ut eos contra
hostes muniret. et bonis celestibus
augeret. Et ut dicit theophilus
forte in hac benediccione vim con-
servativam eis influxit usque ad
spiritus sancti adventum. Ihesus finitis ad
orientem versa facie ut dicit damas-
cenus libro iiii°. capitulo x°. Assumptus
est in celum. elevatis manibus ferebatur
in celum. et nubes suscepit eum ab ocu-
lis eorum. quia claritate cuiusdam um-
bre circumdantis ulterius non est visus.
Non quod ad ascendendum eguerit mi-
nisterio. sicut nec sublevacione an-
gelorum. sed per hoc ut ostenderetur quod omnis
creatura parata est obsequi suo crea-
tori. tam corporalis sicut nubes. quam
spiritualis sicut angeli. Omnes enim vir-
tutes angelice secundum iheronimum
xpo venerunt obviam decantantes
gloriam deo. Quin eciam racionales. sicut
sancti patres cum xpo ascendentes. psalmus. As-
cendens in altum captivam duxit capti-
vitatem. ¶ Et dicit sulpicius episcopus ihe-
rosolimitanus. et habetur in glosa super
actus. Quod dum facta fuisse eciam in mon-
te oliveti unde xpus celum ascendit. lo-
cus ubi steterunt vestigia pedum

xpi ascendentis. nunquam potuit con-
tineri pauimento. sed marmora ex-
cuciebant in ora opponencium. et pul-
uis adhuc retinet vestigia pedum
nec deleri potest. Sequitur. Et sedet
a dextris dei. Sessionem istam ut di-
cit augustinus non accipimus corporaliter quasi k.
membris humanis deus pater sit figuratus.
sed per dexteram illam possumus intelligi ex-
altacio et magnificencia xpi quam
super omnem creaturam habet. Hebreos
primo Sedet ad dexteram maiestatis
in celis. tanto melior angelis effectus.
quanto differencius pre illis nomen here-
ditauit. Item sedet a dextris propter
gloriam et honorem diuinitatis ut dicit
damascenus libro iiii capitulo xxi. Quem
enim volumus honorare ponimus ad dex-
tram. Pars dextera est nobilior et pocior
pars corporis. Item racione vnitatis essencie
cum patre. Unde ber. Domino meo dari est
singulariter sedere a dextris patris
in gloria. In essencia patri consubstancia-
lis. generacione consimilis. maiestate non dis-
par. eternitate non posterior. Item
secundum augustinum sedet a dextris quia potes-
tatem accepit homo ille a deo ut veni-
at iudicaturus qui venerat iudicandus.
dexteram enim significat potentem. Cum
autem discipuli intenderent in celum. Ecce
duo viri scilicet angeli in specie virorum
astiterunt iuxta illos in vestibus albis
in signum leticie et solempnitatis. Nam
secundum gregorium In albis vestibus gaudium
et solempnitas mentis attenditur. Qui
et dixerunt. Viri galilei quid statis as-
picientes in celum. quasi tristes de eius
recessu. Cum enim assumptus esset ihesus in
celum. adhuc post eum suspensis vultibus
sursum aspiciebant. quia vbi amor ibi o-
culus. et vbi thesaurus ibi est cor tuum.
hic ihesus qui assumptus est a vobis in ce-
lum. sic veniet quemadmodum vidistis eum
euntem in celum. scilicet in eadem carnis sub-
stancia et claritate maiestatis. et
vulnerum cicatricibus. Quare cicatri-
ces vulnerum dominus retinuit. Require
supra feria 3a pasche in postilla super
ewangelium Stetit ihesus etc. Quibus auditis.
abeuntibus angelis. reuersi sunt apostoli
cum gaudio in iherusalem. Gaudebant
quidem de exaltacione xpi. Item quia veram
esse cognoscebant quod de illo credide-

runt. Item quia sciebant se electos amicos
tam superexcellentis principis.
Item quia expectabant spiritum sanctum aduen-
turum. Recepto vero spiritu sancto apostoli
per vniuersum mundum predicauerunt. Vnde
subditur. Illi autem profecti predicaue-
runt vbique. quia xpus dixerat. Eun-
tes in mundum vniuersum. Sciendum l.
tamen non accepto spiritu sancto statim apostoli
diuisi sunt per mundum. sed perman-
serunt adhuc circiter duodecim
annos in iudea sicut ait beda.
et deinde solempnis eorum diuisio
facta est per orbem vniuersum. Domino coop-
erante. nisi enim ipse eis operaretur
nichil operarentur. Ysaie xxvi.
Omnia opera nostra operatus es domine.
Et sermonem confirmante sequentibus
signis. que supra dixerat. In nomine
meo demonia eicient etc. Ser-
mo de ascensione domini. K. lvi.

Ascendit deus in iubilacio-
ne. ps xlvi. Que qui-
dem verba decantat hodie
sancta mater ecclesia. annuncians fidelibus
xpi ascensionem. Et quia consummata
sunt hodie omnia que pertinebant ad sa-
lutem humanam. Ideo festum istud dicitur
festum festiuitatum omnium. et nostre sa-
lutis perfectio. Quia propter hoc
incarnatus. triginta tribus annis
laborauit. postea passus est et re-
surrexit. et tandem in celum ascen-
dit. ut nobis illud aperiret quod
hodie factum est. Unde in verbis
premissis duo notare possumus.
Primo veram xpi ascensionem cum dicit.
ascendit deus. Secundo qualiter ascendit
cum subdit. in iubilacione. Circa
primum notare possumus quod xpus vera- m.
citer ascendit cum corpore et anima. et
hoc deuicto hoste. et ablato spolio
ab eo. Consueuerunt autem reges post
victoriam hostium suorum ascendere
palacium ad quiescendum. Sic hodie
xpus fecit. quando morte deuicta. et
ablato spolio quod dyabolus annis
multis possederat. scilicet animas que
erant in lymbo. hodie ascendit
ad palacia celi ad quiescendum.

quia nimis laborauerat quod indiguit
quiescere. Sed ad quid ascendit. Cer,
te ut illud regnum quod amiserat
cum ad nos descendit rehaberet.
luce xix°. Homo quidam nobilis abiit
in regionem longinquam accipere
regnum et reuerti. supple ad iudi,
cium iudicare viuos et mortuos.
et ponere coronam cum fratribus suis. et
sic primum patet. Secundo videamus
modum scilicet qualiter ascendit. Ascen,
dit autem quadrupliciter. scilicet letan,
ter. potenter. patenter. et velo,
B citer. Primo dico dominus ascendit
letanter. sicut dicit in verbis pre,
missis. ascendit deus in iubilacione.
et hoc quadruplici iubilacione. scilicet
propria. angelorum. apostolorum. et captiuo,
rum. Primo dico ascendit in iubila,
cione sui ipsius. quia mundi miseria huius
euasit. Unde in persona Christi dicit ysa.
Gaudens gaudebo in domino. quia induit
me vestimento salutis. Iste gaude,
bat propter operis sui consummacionem.
homines enim letari solent multum cum
magnalia opera laudabili fine per,
egerunt. Sic Christus opus suum a patre
celesti sibi commissum laudabiliter
expleuerat. Unde dixit. Iohannis xvii°.
Opus consummaui quod dedisti michi
ut facerem. Et moriens dixit. Con,
summatum est. Nam mundum vicerat per
paupertatem. et hominem perditum reppe,
rerat per penalitatem. Et ideo letan,
ter ascendebat. luce xv°. dicens ad
angelos. Congratulamini michi. quia
C inueni ouem meam que perierat. Se,
cundo dominus ascendit in iubilacione
angelorum. Iubilabant enim angeli
specialiter de duobus. scilicet de Christi
visione. et de ruine eorum reparati,
cione. De Christi visione iubilabant
propter tria. scilicet propter vestimenti
eius nobilitatem cui numquam simile
apparuit in celo. Tunc enim vestis
fuit caro eius sanguine proprio tincta.
cuius gutta preciosior fuit toto mun,
do. Numquam per carnem eius non sumus
simpliciter redempti. sed per carnem
proprio sanguine rubricatam. Unde
de tali vestimento mirabantur
angeli dicentes alter ad alterum.

Quis est iste qui venit de edom.
id est de mundo sanguineo. tinctis
vestibus de bosra. id est membris corporis
sui aspersis sanguine. Secundo iubila,
bant angeli propter eius formositatem.
Unde dicit. Iste formosus in stola sua.
D Tercio iubilabant angeli propter
diuinitatis et humanitatis vnionem.
que tam sublimiter vnita est quod ne,
mo potuit intelligere. Unde Iohannes
baptista magnus eius secretarius
dixit quod non erat dignus soluere
corrigiam calciamenti eius. In as,
censione enim Christi cum viderent angeli
nouum hominem venientem quem numquam
in celo viderant abiicio. et cum in,
tuerentur eius faciei pulchritudinem.
repleti sunt inmenso gaudio. ita quod
semper in eo prospicere desiderant. cuius fa,
ciem numquam cernere cessant. Nam
ut dicit. prima petri primo. In quem est in
quem angeli desiderant prospicere. Super
quo dicit glosa. quod tanta est eius
qui pro nobis passus est gloria. ut eciam
angelice in celo virtutes cum sint
eterne felicitatis perfecte. non solum
inmortalis dei magnificencia. sed
eciam assumpte humanitatis clarita,
te semper aspicere gaudeant. Unde
tam iocunda est facies illa sicut dicit
fulgencius. quod si anima esset in omnibus
penis inferni. et videre posset faciem
illam. numquam omnino sentiret penam.
Secundo angeli in ascensione domini
iubilabant propter ruine eorum reparati,
cionem. Videbant enim eum venientem
cum multitudine magna saluandorum.
qui replere debebant locum de quo lu,
cifer cum suis ceciderat. Unde si gau,
dium est angelis super vno peccatore
penitenciam agente vt dicit luce xv°.
quid putas. quale gaudium tunc erat.
cum viderent tot milia saluandorum
cum Christo venientia. Hic ergo patet
E de iubilacione angelorum. Tercio
dominus ascendit in iubilacione apostolorum
luce vltimo. Recessit ab eis. et fere,
batur ~~et~~ in celum. et ipsi adorantes re,
uersi sunt in iherusalem cum gaudio. Gau

debat autem specialiter de tribus. Primo 10
de nostra eorum exaltacione. Secundo de
spiritus sancti missione. Nisi enim ascenderet
spiritum sanctum non misisset. Unde in Johanne
dicitur. Nisi ego abiero paraclitus
non veniet ad vos. Tercio de dici
iudicii certificacione. Unde eis dictum
est ab angelis. Viri galilei quid sta-
F. tis etc. Quarto dominus ascendit in
iubilacione captivorum quos de lim-
bo acceperat. Qui gaudebant de
tribus. Primo de sua liberacione.
Unde dicit in psalmo. Ascendens in altum cap-
tivam duxit captivitatem. Secundo de
summi boni adepcione. Non est magnum
si quis extrahatur de carcere ut tamen
maneat in miseria. Sed sic non est de sanctis
patribus quia omne bonum et gaudium adepti
sunt. quia ipse Christus filius est eis omnia in om-
nibus. Tercio de socii tanti societate
propter quem totum genus humanum est ex-
altatum. Unde ad philippenses. Dedit illi nomen
quod est super omne nomen etc. Unde legitur
quod quidam monachus beati bernardi cum ia-
ceret in agone mortis astante beato
bernardo risit. qui cum quesiuisset
causam risus respondit. Risi ter propter tri-
plicem victoriam. quia vici carnem mundum
et dyabolum. Et super omnia risi quia nollem
me esse angelum. quia videbo Christum in
mea natura quod non facerem si essem
angelus. Item legitur de quodam here-
mita quod nolebat esse angelus eo quod
esset frater Christi. Et sic patet quomodo Christus
ascendit letanter. Secundo Christus G.
ascendit potenter scilicet propria virtute.
Legitur in veteri lege de quodam qui
vocabatur enoch quod tantum placuit deo
ut illum habere voluit in terrestri
paradiso cum corpore et anima. Et tamen cum
transire deberet non potuit ibi venire
nisi mitteret deus sibi angelos qui
eum ibi deferrent. Item helyas qui
similiter in tantum deo placuit. tamen in pa-
radisum propria virtute non potuit ve-
nire nisi dominus mitteret sibi igneum
currum et equos igneos in quo de-
portatus est. Dominus autem nec per angelos
nec per igneum currum sublevatus est in

celum sed propria virtute. Tercio dominus H.
ascendit patenter ut nobis viam
per quam ascenderemus ostenderet. Et
ideo dicit propheta micheas ii. Ascen-
dit iter pandens ante eos. scilicet electos
suos. Que est ista via per quam as-
cendere debemus. Certe hec est via
penitencie et tribulacionis. Unde legitur
in libro numeri. quod filii israel dicebant
ad dominum cum debebant intrare terram
promissionis. per quam viam ascendemus.
Respondit dominus. per desertum ydumee.
Per illud desertum intelligitur penitencia.
per quam vel in qua deseritur propria
voluntas. que est ad penam. Per istam
viam ascendit maria magdalena.
et multi alii peccatores. Item in
sequenti sermone habentur tres vie
per quas ascendere debemus. Q- I.
uarto dominus ascendit velociter.
psalmus. Ascendit super cherubin et vo-
lavit etc. Et certe velociter ascen-
dit. quia tantum spacium in momento
transivit. Dicit enim rabi moyses
quod inter celum et terram tantum spacium
sit. quantum homo in plana via pos-
set ire quingentis annis. et septem
sunt celi. vide ergo quantum illud spa-
cium sit quod ipse in ictu oculi tran-
sivit. Mirare ergo o homo ve- K.
locitatem corporis Christi. Immo pocius
letare et lauda. quia velocitatem
qualem in corpore suo hodie ostendit
talem in celo corpori tuo dabit. Phi-
lippenses iii. Salvatorem expectamus
dominum ihesum Christum qui reformabit
corpus humilitatis nostre configuratum
corpori claritatis sue. Tanta velo-
citate habebit corpus tuum. quod in ictu
oculi moveri poteris de celo ad
terram et econverso. Unde dicit augustinus. ubi-
cumque voluerit esse spiritus protinus erit
et corpus. Unde legitur de quodam
monacho qui abbati suo apparens
dixit ei statum suum. Et requisitus
de anima prioris eiusdem cenobii defunc-
ti respondit. Anima inquit eius velocius
fulmine volavit. Exemplo igitur L.
Christi ascendamus et nos mentis gres-
sibus ad istam terram. Compellunt enim
nos tria. Primo miserie huius

mūdi que multe ſūt et que ibi
nō ſūt. Vn̄ legit̄ Michee ſecūdo.
Surgite et abite q2 nō habetis hˀ
requiem. ¶ Secūdo facilitas optinen
di. Vn̄ in libro nūi. dicit calef. Aſ
cēdam9 ut poſſideam9 terrā ꝓ
ꝓmiſſiōis. poterim9 de facili poſ
ſidere eā. ¶ Tercio ꝯpellere nos
debet ſpūaliter aſcendere ad illā
terrā vera caritas quā oēs ſci
ad ipām habuerūt. eo ꝙ ipm̄ deū
cū exercitu angelico ꝑ īfinita ſecu
la laudare deſiderauerūt. ¶ Sic
corde aſcendit miles quidam qui
ꝑtib9 vltmarinis oīa loca in qb9
ſaluator nr̄ fuerat ſollicite cū la
crimis viſitauit. Cui dū omīa
loca ꝑquiſiſſꝫ. vltimo venit ī mō
tē oliueti vn̄ dn̄s celū aſcēderat.
vbi poſt longā orōnē cū lacimis
dixit. Ecce dn̄e vbiqꝫ queſiui te
diligēter. vn̄ dū veni ad locū vbi
celos aſcendiſti. neſcio vbi ampli9
te requiram. Jube ergo ſpm̄ meū
ſuſcipi. ut ad dexterā pr̄is videā
te reſidentē in glā. Et hijs dcīs
ſine dolore ſpm̄ ſuū reddidit. et ad
ipam terram quā ſic deſiderauerat
feliciť aſcendit. Ad quā nos aſcē
dere faciat ihc xp̄s dn̄s nr̄. ꝛc.

Sermo vnde ſup. in lon.

Aſcendit iter pandens an
te eos. Michee ij°. Cum ut
dicit bt̄s greg. Cūs xp̄i
actio. nr̄a eſt īſtructio. Hec debe9
ꝙ in hoc ꝙ dn̄s hodie in celum
aſcēdit. īſtruxit nos. ꝙ poſt ipm̄
in celū debem9 aſcendē. Et hoc
īnuit nobis in vbis ꝓphete ꝑtac
tis cū dicit. Aſcēdit iter pandēs
an̄ eos. Ad qd̄ eciā hortatur nos
ꝓpheta yſaias ij°. Venite aſcēdā9
ad mōtē dn̄i. et ad domū dei iacob.
et docebit nos vias ſuas. ¶ Sed
ſciendū. ꝙ ſex ſūt vie ſcdm̄ ſex
grad9 eundi et aſcendendi ī tem
plū. de quib9 habet̄ ij° paralipom
ix°. vbi dicit̄ ꝙ fecit rex ſalomon
ſoliū de ebore grande. et ſex gra
dꝰ erant quib9 aſcendebat ad
illud. ¶ Primus grad9 ē gemit9

et luct9 de pccīs ꝓpꝛiis et alienis. Vn̄
dicit̄ exodi iij°. Aſcendit clamor fi
lioꝝ iſrl̄ ad deū ab opib9. et exaudi
uit gemit9 eoꝝ. et recordat9 ē fe
deris qd̄ pepigit cū abrahā. yſaac.
et jacob. Vere luct9 de pccīs facit
aīam fidelem aſcendē per deuocio
nē in celū ī pn̄ti. et in futō ꝑ eter
nā habitacione. Vn̄ eccī xxxv°. No
ne lacime vidue deſcendūt ad mar
illā. et de maxilla ad celū. ¶ Item
facit eā in fine aſcēdere ad eternā
ꝯſolacionē. Mt quīto. Btī qui lugēt.
qm̄ ipi ꝯſolabūť. ¶ Sꝫ ꝯtrario
riſ9 maloꝝ facit eos deſcendere in
īfernū. Et io dicit̄ luce vi°. Ve vob
qui nūc ridetis. q2 plorabitis et fle
bitis. Et ꝓuerbioꝝ xiiij°. Extrema
gaudij luct9 occupat. ¶ Secundus
grad9 ē innocēcia et mūdicia. ꝑs.
Quis aſcendet in mōtē dn̄i. ꝛc. In
noceſ manib9 et mūdo corde. Innocēs
dicit̄ qui nō nocet ſibi per pccīi
maculā. nec deo ꝑ pccī offenſam. nc
ꝓximo per aliquā iniuriam. Mūdi
corde dicunť ſobrij et caſti. Certe ta
lis mūdicia facit hoīem aſcendē
ad dei viſionē. Mt quīto. Btī mūdo
corde qm̄ ipi deū videbūť. ¶ Sed
ꝯtra īmūdicia luxurie et gule
facit hoīem deſcendere in īfernū.
Vn̄ ꝓuerbioꝝ quīto dicit de muliere
adultera. Pedes ei9 deſcendunt ī
mortē. et greſſ9 ei9 ad īferos pene
trant. Pedes aīe peccatricis ſūt ma
le voluntates ei9. et mala deſideria
q̄ faciūt eū in morte culpe et ī mor
te gehēne deſcendē. ¶ Terci9 gra
dus ē auſteritas pn̄ie. ſiue mortifi
cacio carnis. Vn̄ canticoꝝ vij° dicit
ſponſa. Aſcendā in palmā. et appre
hendā fruct9 ei9. Aſcendā ī pal
mā. ſcꝫ in crucē pn̄ie. et apphendā
fruct9 ei9. ſcꝫ fruct9 pn̄ie. Mt iij°.
Pniām agite. et appꝛinqbit vobis
regnū celoꝝ. Et io mathei xvj. di
cit dn̄s. Qui vult venire poſt me.
abneget ſemetipm̄. et tollat crucē
ſuā. et ſeqť me. ſcꝫ in celū. Jdeo pe
nitēcia ſiue mortificacio carnis
facit aſcendē in celū. ¶ Sed ꝯť
carnalitas et accidia faciūt homi
nē ī inferno deſcendere. Carnales

in͠ ſmo vn̄ ſup̄ ī lon

et accidiosi qui nolunt hic penitenciam
agere. isti sunt servi pharaonis id est
dyaboli. servientes in palea luto
et latere. Et ideo abbissi in fine
operient eos. Exodi xv°. Abissi
operuerunt eos. descenderunt in pro
fundum quasi lapis. Certe in fine
dominus dicit ut habetur Mathei xxij°
ligatis manibus et pedibus et proi
cite eum in tenebras exteriores etc.
Quartus gradus est humilitas. De E.
isto dicitur Genesis xix°. ubi dicitur quod
loth ascendit de segor in monte.
loth interpretatur declinans. et significat illum
qui semper debet declinare a malo
per humilitatem. et tunc de humilitate
debet ascendere in montem glorie. De hoc
gradu dicit Luce xiiij°. ubi dominus dicit
Cum invitatus fueris ad nupcias recum
be in novissimo loco. id est humilia te
locus novissimus est humilitas. Cum autem
venerit qui te invitavit dicat tibi
scilicet christus. Amice per fidem et caritatem
ascende superius ad eternam gloriam.
Et post dicitur. Qui se humiliat exal
tabit. Proverbiorum xxix°. humilem spiritu
suscipit gloria. Vere humilitas facit
hominem ascendere in celum. Humilitas
est sicut bonum fundamentum quod facit
ut edificacio possit in altum ascen
dere. Sed econtrario superbia facit
ad infernum descendere. Unde Proverbiorum
xvij°. Qui in altum facit domum
querit ruinam. Vere cum lucifero demo
niorum omnes superbi descendunt in infer
num. Quintus gradus est opus misericordie. F.
Misericordia est sicut oleum quod super
enatat et ascendit super omnes liquo
res. Jacobi primo. Misericordia superexaltat
iudicium. Vere per misericordie opera debemus
ascendere. quia in patria dicit dominus misericordie
opera facientibus. Mathei xxv°. Venite
benedicti patris mei etc. Et Actuum j°
dicitur quod dominus de monte oliveti ascen
dit in celum. Mons oliveti dicitur in
quo olive crescunt ex quibus fit oleum
per quod misericordia significatur. Unde ipsa misericordia fa
cit hominem ascendere in celum. Sed
econtrario avaricia facit avaros qui
nullam misericordiam habent descendere in in

fernum. Unde Jheremie primo. Dissipate
universos fortes babilonis. et descen
dent in occisione. Et prima thimo
thei vj°. Qui volunt divites fieri
incidunt in laqueum. Certe iniquitas
eorum descendit super capita eorum in
infernum. Psalmus. Convertetur dolor eius
in capud eius et in verticem ipsius etc.
Sextus gradus est perseverancia in G.
bonis. De isto dicitur Josue primo. As
cendite ad montana. id est ad regna
celestia. ne vobis occurrant rever
tentes scilicet demones. Et prima Cor
ix°. Sic currite ut comprehendatis.
quia unus scilicet perseverans accipit bra
vium. Mathei x°. Qui perseveraverit usque
in finem etc. Isti sunt sex gradus quibus
ascendit ad solium veri salomonis.
id est ad celum ad quod hodie ipse ascen
dit. Rogemus ergo dominum etc. In
die penthecostes super epistolam
postilla. Rubrica lviij.

Cum complerentur dies
penthecostes. Hec
est epistola diei hodier
ne. et scribitur Actuum
secundo. In qua breviter
tangitur historia ad
ventus sancti spiritus in apostolos.
Et exponitur breviter sic. Cum A.
complerentur dies penthecostes. id est
quinquaginta dies. A pentha quod
est quinque et coste decem. Quinqua
gesima namque dies a paschate cele
bris erat apud iudeos. in memo
riam beneficij legis date. que fuit
data in monte synai. Exodi xx°.
quinquagesima die a principio egres
sionis de egipto. Et convenienter illa
die missus fuit apostolis spiritus sancti donum
per quod lex eternam? impressa fuit
et firmiter radicata in cordibus eorum.
Iste ex alia racione misit deus spiritum B.
sanctum non statim post ascensionem suam. sed
decem dierum spacio interiecto. Ut scilicet
discipuli ieiunantes. orantes. et ge
mentes. disponerent se ad spiritus sancti
suscepcionem. Nullus enim ipso repletur
nisi qui querit. petit. et pulsat.
cum instanti et importuno spei desiderio.

In die penthecostes super epistolam postil

Ac p hoc sicut debita prouauit hora
in paciendo. sic in resurgendo. sic
i celu ascendendo. sic etia spm scm
mittendo. Sequitur. Erant oes
scz discipuli nuo centu viginti pa
riter in eodem corpe et aia. In eode
loco. scz ihrlm in cenaculo orantes.
Et factus e scz hora diei tercia re
pete de celo sonus tamqua aduenientis
spus vehementis. id e venti et toni
trui. Non tm apli et alij existentes
cu eis fuerunt territi. deo hoc faci
ente in signu qd dabat eis spus
scus qui e consolator cordiu. Et
repleuit tota domu insolita clari
tate. vbi erant sedentes. id e mane
tes. eo mo quo dicitur deutronomij
ij° caplo. Sedistis in cades barne
multo tpe. id e mansistis. Apli
eni tuc erat in orone qd pba
biliter creditur ex precedentibus. vbi
dicit. q erant pseuerantes i oro
ne. q no fit qr sedendo. s magis
flectendo genua. uel stando. Et
apparuerunt illis visibiliter oculis
corporalibus dispertite lingue tamqua ignis
seditqz sup singulos eoz. Et reple
C. ti sunt omes spu sco. Spus scus
dabatur eis in linguis igneis. Ad sig
nandu signo visibili exterius inuisi
bilem gratia spus sci recepta interius
p qua essent feruidi i amore dei
et loquentes oibus linguis ad publi
cacione ewangelij. Ideo subditur.
Et ceperunt loqui varijs linguis put
spus scus dabat eloqui illis. Secdm
q dicit glosa hic. apli no solu loq
bantur et itelligebat oia ydeomata.
s etia ipis loquentibus in vno ydeo
mate quodcumqz essz illud. omes
audientes quatumcumqz essent diuer
soz ydeomatu. intelligebat qlibz
ydeoma pprium diuina virtute hoc
faciente. Sicut eni p rebellione ad
deu diuise sunt lingue. gen xj°. Ita
p ifusione spus sci vnite. Sequitur.
Erant aut i iherusale habitantes
viri religiosi id e in cultu diuino
deuoti. ex oi nacione que sub celo
e. qui conuenerat ihrlm. Iudei eni
captiuati p salmanazar regem
assirioz no redierunt in judea. Si
militer captiuati p rege caldeoru

no redierunt omes qauis habuerunt lice
cia redeundi. s remanserunt multi. alij filioz amore
quos genuerat ibi. et amore possessio
nu quas acquisierunt detenti. Similiter
multi captiuati p antiochu rege gre
coz et diuersis gentibus venditi. ibi re
manserunt. Verumptm aliqui eoz magis
deuoti ppt reuerecia tepli veniebant
aliqn i ihrlm. maxie in solepnitatibus
magnis quaz vna erat solepnitas
penthecostes. Sequitur. Facta autem
hac voce scz spus vehementis. ut aploz
et cu eis existeciu deu voce magna lau
danciu. qui prius timore ducti no aude
bant loqui. et merito qfusa e et stu
pefacta. seu admirata. Et subditur ea.
qm audiebat vnusquisqz lingua sua illos
loquentes. qr nuqua tale miraculu fuit
visu vel auditu. Et pre admiracioe
dicebat. Nonne ecce oes qui loquuntur
galilei sunt. Et quo nos audiuimus
vnusquisqz lingua nram in qua nati
sumus. Parthi et medi et elamite
et qui habitat mesopotamia. que e
ps syrie. Iudea et capadocia. pontu z
asiam. frigia et pamphilia. egipti
et ptes libie q est circa cyrenen. et
aduene romani. Iudei qz. id e de illi de
stirpe iuda. et pseliti. id e quersi de ge
tilitate ad judaismu. cretes et arabes.
Et ptz tota hic in qua noiant habita
tores diuersaz regionu i quibus sunt
diuersa ydeomata qui ibidem aderant
Audiuimus eos loquentes nris linguis
magnalia dei. Sequitur in actibus aploru
Stupebat aut oes. scz boni et deuoti.
et mirabantur ad inuicem dicentes. Quid
na vult hoc ee. Alij aut. scz mali et
puersi. irridentes. credentes eos ebrio
sos ee. dicebat. qr musto id e vino ple
ni sunt. Certe si bono et spuali itellcu
ipa dixissent. veru dixissent. Apli eni
et discipuli isti. vino repleti fuerunt.
D. Spus eni scus recte vino cparatur
pter quatuor pprietates ipius. Vinum
eni acuit itellectu. put dicit boecius.
Vinu modice sumptu itellectui cfert
acumen. Sic etia spus scus. Intelligimus
eni p spm que i inferno sunt ut time
amus. que in mundo sunt ut caueamus.
que in celo sunt ut diligamus. que a
deo data sunt nobis ut gracias agamus.

Iste sedo vinum inflamat affectum. Sic et sps scus in nobis caritatem accendit. Ardor huius caritatis nutriendus est bonis meditacionibus ut non extinguatur per desidiam. Iste tercio vinum letificat. Ps. Et vinum letificet cor hominis. Unde bene sps scus paraclitus dicitur id est consolator. quia tristes gaudentes facit. spualiter non carnaliter. Iste quarto vinum inebriat. Sic eciam spus scus. Zacharie ix°. Bibentes inebriamini quasi vino. Nota ebrij sunt audaces. rubet in facie. divites se putant cum sint pauperes. Et hec conveniunt hiis qui sunt spu sco inebriati. Hic ergo patet quod discipuli xpi vino dicuntur pleni. Sed quoniam isti iudei mali. non spualiter sed carnaliter dicebant eos esse vino plenos. Ideo beatus petrus opinionem eorum ondebat esse erroneam. Et hoc est quod sequitur in textu. Stans autem petrus constanter et intrepide cum undecim. scilicet apostolis. elevavit vocem suam. ut loqueretur magis auctentice. et locutus est eis. Viri iudei qui habetis noticiam scripturarum maxime qui habitatis iherusalem universi. in qua tunc vigebat studium legis et prophetarum. Hoc vobis notum sit. et auribus percipite verba mea. Non enim sicut vos estimatis. scilicet erronee. hij ebrij sunt. cum sit hora diei tercia. Tunc enim comedere incipiebant homines hora sexta. Et maxime iudei qui erant magis temperati. eo quod erant cultores unius dei. et potissime in iherusalem ubi vigebat ille cultus. Dicit ergo. Cum sit hora diei tercia. quasi dicat. Adhuc non est comedendi hora. Sed hoc est quod dictum est per prophetam iohel. In principio scilicet tercij capituli. Et erit in novissimis diebus. id est in diebus novi testamenti qui dicitur novissimi. eo quod non succedet aliud testamentum. propter quod dicitur prima johis 2°. Filioli novissima hora est. Et hebreos primo. Novissime diebus istis locutus est nobis in filio. etc. Effundam de spu meo super omnem carnem. id est super omnem hominem cuius cor erat tenerum ad modum carnis. id est non obstinatum in peccatis. Et ad hoc inducitur auctoritas Ezechielis xxxvi°. Auferam cor lapideum de carne vestra. et dabo vobis

X Quod exponit Raba. sa. super iohelem. Super omnem carnem X

cor carneum. Corda vero aplorum erant tenera per devocionem. et disposita ad spus sci recepcionem. Potest eciam aliter exponi. super omnem carnem id est super iudeos et gentiles indifferenter propter quod Ro. x°. Non est distinctio iudei et greci. Nam idem dns omnium dives in omnes qui invocant illum. habundanter dando eis spm scm. Et prophetabunt filij vestri. et filie vestre. id est indifferenter dabitur spus scus personis utriusque sexus. Unde et cum aplis fuerunt mulieres in die penthecostes. que receperunt spm scm cum eis. Dicitur eciam Act. xxi°. quod philippo erant quatuor filie virgines prophetantes. De viris eciam dicitur. Act. xiij°. Erant in ecclesia que erat anthiochie prophete et doctores etc. Iuvenes vestri visiones videbunt. id est hominibus cuiuslibet etatis dabitur spus prophecie. et seniores vestri sompnia sompniabunt. id est revelaciones divinas in sompnis habebunt. ad quas percipiendas anima est tunc magis disposita propter quietacionem sensuum exteriorum etc. Hijs et alijs multis auditis a beato petro de xpo. crediderunt eodem die. scilicet penthecostes circiter tria milia. et apposite sunt ad numerum fidelium etc. Postilla super ewangelium eiusdem diei. Rubrica. hic.

Si quis diligit me sermonem meum servabit etc. Johis xiiij°. Quia hodie ecclesia celebrat solempnitatem spus sci missi in discipulos. et quia volentes salvari necesse est ut spm scm accipiant. Ideo proponitur nobis hodiernum ewangelium in quo docetur quo nos disponere debemus ad recepcionem eius. Unde cum dns recessurus cum discipulis dixit se in brevi ab eis recessurum. et spm scm eis missurum. Unde volentibus scire aplis quo recipiendus esset. dixit. Si quis diligit me. sermonem meum servabit. Quasi diceret. Spus scus est fons amoris. et inflamat eos in quos descendit. Qui ergo vult eum recipere debet prius eum diligere. ita ut opere impleat quod in sermone mandatorum audivit. Quia obviam in opere perdit

ex amore existente in corde. Greg.
Probacio dilectionis exhibicio est operis.
Nunquam est dei amor ociosus. operatur
enim magna si est. si vero operari renuit.
amor non est. Tanta denique est vis
amoris ut nichil difficile videatur
amanti. nec pericula. nec pene. nec mor,
tes. Unde seneca in proverbiis. Nichil est
quod non tolleret qui perfecte diligit. Iste
dicitur vulgariter. Amor vincit omnia.
Sequitur. Et pater meus diliget eum. per
hoc ostendit se unum cum patre in essencia.
Non enim diligit pater quin eciam a
filio diligatur. Et ad eum veniemus.
Quia ut dicit dyonisius. Amor trans,
format amantem in amatum. Ex quo
deum diligimus in ipsam dilectionem
que deus est transformamur. ad deum eun,
tes non passibus corporis sed affectibus
mentis ut dicit Aug. Nec venit
pater et filius sine spiritu sancto. Non enim ve,
B niunt nisi amantes per spiritum sanctum ut di,
cit beatus Aug. Unde nondum quot
licet tota trinitas veniat ad animam
sanctificandam. specialiter tamen attribuitur
spiritui sancto quia ipse amor est. Amor
autem et dileccio est cum qua unimur deo
et ipse nobis. Quia ut dicit Ber.
in sermone de penthecoste. Sicut pater
et filius unum sunt. sic nos per spiritum sanctum
unum sumus cum ipsis. Et in hac unione
consistit sanctificacio nostra. Quia secundum
dyonisium. Deitas est exceptiva in unita
C tem consurgere. Sequitur. Et mansionem
apud eum faciemus. O felix anima que
digna est fieri habitaculum dei. et illa
est infelix et maledictioni proxima
que est habitacio demonum. Greg.
in omelia. In quorundam cordibus venit
divinitas quia in compunctione dei in spem
recipiunt. sed non manent. quia temptacionis
tempore hoc ipsum quod acceperunt obliuis
cuntur et ad pristina redeunt peccata.
In eo vero qui vere diligit sic venit
divinitas ut maneat. quia sic divinitatis
amor cor ipsius penetrat ut ab eius amo,
re nulla temptacione recedat. Ille enim
vere amat. cuius mentem delectacio pra,
va ex consensu non superat. Deinde cum
dicit. Qui non diligit me sermones
meos non servat. declarat premissa. Quia
enim premiserat dilectionem esse causam
observacionis mandatorum dei declarat
per suum oppositum. quia opposita iuxta se
posita magis elucescunt. Dicit enim di,
lectio dei causat in nobis observan,

ciam mandatorum. sic per oppositum carencia
dilectionis est causa non observacionis. Et
cessante causa. cessat effectus. Et tales
sunt mundani qui non sunt digni habere
tale beneficium. Sicut vos qui estis discipu,
li mei veri. Sequitur. Et sermonem
quem audistis non est meus sed eius qui
misit me patris. quasi diceret. Sermo
quem locutus sum vobis non pertinet ad
me solum. sed eciam eius qui misit me patris.
quia unus est patris et filii et spiritus sancti
sermo. Item aliter. Et sermonem quem
audistis etc. hic removet quandam
dubitacionem. quia supra dixerat. Si quis
diligit me sermonem meum servabit. et
addidit. et pater meus diliget eum. Vi,
debatur forte discipulis quod debuisset
inferre. Et ego diligam eum. sed dixit
et pater meus diliget eum. Et ideo quare
sic dixerat declarat cum dicit. Et
sermonem etc. Lingua enim Christi non move
batur ad loquendum ex concepcione anime nisi
secundum quod anima movebatur a divinitate.
Et ideo verba Christi magis erant Christi in
quantum deus. quam inquantum homo licet
in humanitate illa verba proferebat. Et
non quod hic dicit sermonem quem audistis
grammatice deberet dici sermo quem
audistis etc. Sed ut dicit Gregorius in pro
logo moralium. Sacra scriptura non subditur
regulis donati. Salvatur tamen per figuram
anthitesim qua ponitur casus pro casu
Non eciam contra hoc quod dicit non est meus.
quia videtur sibiipsi contrarius. Iam enim ante
et in principio dixit sermonem meum. hic
vero dicit sermo non est meus. Quo
modo ergo est sermo meus et non meus. Item iam
dixit sermones in plurali. qui non dili,
git me sermones meos non servat. hic
autem et in principio huius evangelii dicit
sermonem meum in singulari numero. Quo co,
cordabimus ista. Ad hoc possimus dicere
secundum intellectum augustini. quod ubi dicit
sermones in plurali. denotat eos esse
suos tamquam ab ore suo esse prolatos. quia
sermones sunt idem ipse. Sed ubi dicit ser
monem in singulari. denotat eum esse pa,
tris cuius ipse verbum est. Non utique suum
sed patris est verbum que nec sua ymago
sed patris. sed nec suus filius idem ipse sed
patris. Recte igitur auctori attribuit
quidquid facit equalis a quo habet hoc ipsum
quod illi est differenter equalis. Sequitur.

Hec locutus sum vobis apud vos manens.
id est in presencia corporali apparens ad
vestram consolacionem instructionem et di-
rectionem. Paraclitus autem idem consolator
et advocatus spiritus sanctus quem mittet pater
in nomine meo. ille vos docebit omnia. Id
est faciet vobis intelligere omnia que dico
vobis. Apostoli enim adhuc rudes erant
et in timore positi ex auditu passio-
nis christi. quo verba christi non bene capie-
bant ad plenum. propter quod dicit quoniam
spiritus sanctus postea supplet illum defectum.
Et suggeret vobis omnia quecumque dixero
vobis. id est ad memoriam reducet. quia
multa de illis que christus dicebat obliti fu-
fuerunt apostoli timore passionis concussi. Unde
ut theophilus dicit. Spiritus sanctus et docu-
it et commemoravit. Docuit quidem que
non dixerat eis christus tamquam non valentibus
portare. Commemoravit vero quecumque
dominus dixerat. que obscuritatis causa vel in-
tellectus tarditate commendare memorie
nequiverunt. ¶ Sequitur. Pacem relinquo vobis.
pacem meam do vobis. Post resurrectio-
nem enim suam apparens dixit eis. Pax vobis.
quia infra illos xl dies fuerunt corda illorum
pacificata ex turbacione passionis christi.
Non quomodo mundus dat ego do vobis.
Hoc dicit ad distinguendum pacem sanc-
torum a pace mundi. que magis apparens
est et ficta quam vera. Pax enim mundi
ordinatur vel pocius deordinatur ad quie-
tam fruicionem bonorum temporalium ut dicit
Augustinus. quia frequenter concomitatur mul-
tiplicacio peccatorum secundum illud. Deutronomii
xxxii. Incrassatus est dilectus et recalcitra-
vit &c. Ezechielis xvi. Hec fuit iniqui-
tas zodome sororis tue. saturitas pa-
nis. habundancia et ocium. Pax vero
quam christus nobis reliquit est ut adversa
sine turbacione toleremus. ¶ Sequitur. Non
turbetur cor vestrum. quasi diceret. Non
debetis turbari de morte mea. Neque
formidet. hoc addidit eos assecuran-
do. quia timebant mori cum eo. Audis-
tis quia ego dixi vobis vado et venio
ad vos. quasi diceret. Non recedo
sic a vobis per mortem. quin adhuc vo-
bis apparebo post meam resurrectionem.
Sequitur. Si diligeretis me. gauderetis
utique quia vado ad patrem. me exal-
tantem et clarificantem. quia pater
maior me est. non secundum deitatem in qua
est filius equalis patri. sed secundum humani-
tatem in qua filius minor est patre.

Cum hoc littera sic debeat exponi et in-
telligi patet quod christus loquitur de seipso
secundum illam naturam in qua contigit ei
D. mori et exaltari. hoc autem non potest
esse nisi in natura humana. Ergo patet
falsitas Arrii &c. ¶ Sequitur. Et nunc
dixi vobis priusquam fiat. Predixerat
enim se iturum ad patrem moriendo re-
surgendo. celos ascendendo. Ut cum
factum fuerit credatis. scilicet quod non sum
tantum homo qui mori potest et exaltari.
sed eciam deus qui certitudinaliter pre-
dico futura contingencia quod est proprium ipsius
dei. Mos enim est huius evangeliste
frequenter ut cum refert aliqua pertinens
ad christi humanitatem in qua est mi-
nor patre. adiungere aliquid ~~solet~~ pertinens
ad deitatem in qua est equalis patri. quia
credere utrumque est de necessitate salutis.
¶ Postquam autem christus ita consolatus est
suos discipulos. loquitur cum eis fami-
liariter. dicens mortem suam esse proxi-
mam. Et hoc est quod sequitur. Iam non
multa loquar vobiscum. id est in hoc
mortali corpore existens. quia tempus sue passio-
nis erat propinquum. Venit enim prin-
ceps mundi huius. id est diabolus. qui est
E. princeps hominum mundanorum non per
creacionem. sed per seductionem. vene-
rat autem prius ad christum temptandum
in desertum. venit et nunc per principes
iudeorum contra ipsum incitando. Et in
me non habet quicquam. id est nullum peccatum
et per consequens nullam mortis causam
invenit. Sed ut cognoscat mundus
quia diligo patrem. id est ad hoc sustine-
neo mortem ex dilectione quam ha-
beo ad patrem. quia deus pater christo homini
inspiravit voluntatem paciendi pro
salute mundi ex maxima caritate
qua diligit hominem propter deum.
Et sicut mandatum dedit michi pater
sic facio. id est ex obediencia ad pa-
trem libenter subeo mortem.

Sermo de solempnitate penthecostes

Factus est repente de | Act. ii.
celo sonus tamquam advenientis
spiritus vehementis. id est venti
ubi erant sedentes. scilicet discipuli. Ac-
tuum ii°. ¶ Sicut in omni magno facto A.
solent precedere grandia prenuncia
verbi gratia. Cum dominus erat descensurus
in montem Synai. et daturus legem.
ceperunt oriri tonitrua. et micare
fulgura. clangorque bucine vehemen-

ter perstrepebat ut legitur exodi xix°.
Et cum stante helya in monte et ex-
pectante transitum domini ut ei promissum
fuerat a domino. Ecce spiritus id est ventus
grandis et fortis subvertens montes
et conterens petras. et post spiritum commo-
cio. sed non in spiritu nec in commocione
dominus. sed ista erant prenuncia. iii° Regum
xix°. Item venturum dominum ad iudicium
precedent signa terribilia etc. Item reges
et principes ad aliquem locum insolitum
venientes faciunt tibias et buci-
nas ante se sonare. Et quia mis-
sio spiritus sancti erat maximum et val-
de singulare festum. conveniens fuit
quod cum magno sono prenuncia eius indi-
cante veniret. Non enim iste sonus
fuit verba patris. vel spiritus sancti. sed fuit
indicium potestatis paterne spiran-
tis et mittentis spiritum sanctum. Hic eciam
nec lingue. nec ignis fuerunt spiritus
sanctus ut dicit beda sed per
B ea insinuebatur exterius. quod interius
in cordibus gestum fuit. Unde scien-
C dum quod spiritus sanctus missus est sub mul-
tiplici specie. Primo in specie vehe-
mentis spiritus. id est venti. Hoc autem
factum est ad innuendum quod spiritus sanctus
quos replet agiles facit ad bene
operandum. Ambrosius. Nescit tar-
da molimina spiritus sancti gracia. Unde cer-
tum est quod quicumque agilis est ab bonum
operandum et ad deo serviendum
quod habet spiritum sanctum. Sed quidam habent
spiritum sanctum et expellunt eum a se per
inmundas et inutiles cogitaciones
et operaciones. Sapiencie primo. Spiritus
sanctus aufert se a cogitacionibus
que sunt sine intellectu. et corripietur
id est expelletur a superveniente ini-
D quitate. Secundo spiritus sanctus fuit
datus in igne. ad innuendum quod cor-
da illorum quos replet in caritate
ardere facit. Unde luce xii°. Ignem
veni mittere in terram et quid vo-
lo nisi ut ardeat. Gregorius. In igne
apparuit spiritus sanctus. quia ab omni
corde quod replet. torporem frigoris
excutit. et hoc in desiderio sue

eternitatis accendit. Unde certissimum signum
est quod qui habet caritatem habet spiritum sanctum.
Item ignis semper tendit sursum. Sic illi
qui habent spiritum sanctum semper tendunt sursum
ad celestia. non curantes terrena.
sed ut stercora reputantes. et conver-
sacio eorum in celis est. iam in specie
et desiderat ibi esse in re. Cupiunt
enim dissolvi et esse cum christo. Unde apostolus
ad romanos vii°. Infelix ego homo quis me
liberabit de corpore mortis huius. Non
enim putavit se felicem quamdiu hic
extiterat. Item ignis redigit in ci-
nerem ea que in eo ponuntur. Sic spiritus
sanctus illos quos replet humiles facit
et viles in reputacione sua. Prima petri
v°. Deus superbis resistit. humilibus autem
dat graciam. Sicut enim aque deserunt
montes. et fluunt ad valles. sic spiritus
sancti gracia deserit superbos. et venit
ad humiles. Ecclesiastici iii°. Quanto mag-
nus es humilia te in omnibus et a domino inve-
nies graciam. Exemplum in maria quia humilis
erat. ideo angelus dicebat. Spiritus sanctus
superveniet in te etc. Item de hoc quod
spiritus sanctus in specie ignis apparuit.
habetur specialis sermo die sequenti.
E Tercio spiritus sanctus apparuit in specie lin-
gue. ad innuendum quod lingue apostolorum
per totum mundum et per omnes linguas mun-
di dividi debebant. Item ad innuendum
quod quos replet. affabiles ad proximos
reddit. et de divinis loqui facit. Glosa.
Sicut olim erat ut omnibus linguis lo-
querentur qui spiritum sanctum habebant. sic
nunc signum est ut spiritum sanctum habeant.
qui pacem cum proximo suo loquuntur et
tenent. similiter quod de deo sunt loquun-
tur et tractant. De modo loquendi
habetur infra sermo specialis feria iii
F sequenti. Quarto spiritus sanctus datus
est in specie flatus. Johannis xx°. Insuffla-
vit et dixit. Accipite spiritum sanctum. Per
hoc voluit ostendere necessitatem spiritus
sancti. Sicut enim ~~spiritus~~ corpus non potest
vivere sine ullo spiritu. sic anima vivere non
potest sine spiritu sancto. Psalmus. Auferes spiritum
eorum et deficient. Et sequitur. Emitte
spiritum tuum et creabuntur. Item johannis vi°.

Spiritus est qui vivificat. Et quoniam sic ne-
cessarius est, ideo omni diligencia cavere de-
bemus ne spiritus impediatur venire ad
cor nostrum. Item eciam dominus ideo insuffla-
vit ut per spiritum sanctum renovaret in disci-
pulis ymaginem in eis deformatam.
In principio enim deus inspiraverat in fa-
ciem primi hominis spiraculum vite. Genesis ii°.
que quidem vita fuit multum sauciata
propter mandati prevaricacionem. Ideo
Christus novus homo et specialiter in resur-
rectione innovatus novitatem vite sue vo-
lens commendare suis discipulis insuffla-
vit eis de novo spiraculum vite spiritua-
lis. In cuius flatus vigore ipsi spiritu sancto
innovati innovarent ulterius alios ve-
tustatem peccatorum ab eis extergentes. Et
hoc quod ibidem subditur: Quorum remise-
ritis peccata remittuntur eis. Quinto
spiritus sanctus apparuit in specie columbe
super ihesum baptizatum ut patet Luce tercio.
Item et postea pluries legitur spiritum sanctum
in eadem specie apparuisse. Et hoc ad
innuendum quod omnes qui volunt spiritum sanctum
accipere debent esse spiritualiter sicut columba
in vita sua. Habet autem columba inter
ceteras specialiter septem proprietates quas
specialiter debemus habere si volumus ac-
cipere septem dona spiritus sancti. Prima proprie-
tas est quod habet gemitum pro cantu. Non enim
solent letanter cantare sicut alie aves
sed gemere. In hoc datur intelligi quod omnes
qui volunt spiritum sanctum accipere debent
fugere gaudia et delicias huius mundi
et semper esse in gemitu pro peccatis et ti-
mere ne incurrant eternam dampna-
cionem. Et sic accipitur primum donum scilicet
timoris. Secunda proprietas columbe est quod
alienos pullos pascit et nutrit ut
proprios. In hoc datur nobis doctrina quod
omnes qui volunt accipere spiritum sanctum debent
libenter pascere pauperes et pupillos
et eorum necessitatibus verbo et facto
subvenire. Per hoc acquiritur secundum donum
scilicet pietatis. Tercia proprietas columbe
est simplicitas. Est enim animal simplex
sine felle et sine dolo. Non ledit ore
nec carpit ungue. Sic debent omnes
esse qui volunt accipere spiritum sanctum. Ma-
thei x°. Estote simplices sicut columbe.
Item sapiencie primo. In simplicitate

cordis querite illum. Mathei vi°. Si oculus
tuus simplex est, id est intencio, totum
corpus tuum lucidum erit. Per hoc accipi-
tur tercium donum spiritus sancti scilicet donum
sciencie que docet hominem recte conversari
in medio nacionis prave et perverse.
Et hoc non fit melius quam simplici-
tate. Require eciam supra de simplici-
tate in sermone de sancto mathia. Beatus
quem elegisti etc. Quarta proprietas
est quod libenter habitat in forami-
nibus petre. Per hoc significatur quod
qui volunt accipere spiritum sanctum liben-
ter habitare debent per assiduam medita-
cionem in foraminibus petre et in vul-
neribus christi. Petra enim est christus secundum
apostolum. Unde dicit christus anime sancte Canticorum
ii°. Surge propera amica mea columba
G. mea in foraminibus petre. Quasi
diceret. Pone meditaciones tuas in
vulneribus meis cogitando quod propter
te passus sum. Per istud acquiritur quar-
tum donum spiritus sancti scilicet fortitudinis quod
facit hominem fortem ad sustinendum ad-
versa. Unde gregorius. Si passio christi
H. ad memoriam revocetur nichil adeo
durum est quin equo animo toleretur.
Quinta proprietas est quod meliora gra-
na solet colligere et viliora abicere.
Per quod significatur quod volentes accipere spiritum
sanctum debent meliores doctrinas et mo-
res et meliora exempla eligere. De-
bent enim singulorum doctrinam audire
et conversaciones videre et ex hiis omnibus
meliores ymitari. Seneca. Si vis
vitam tuam diligere alicuius sancti viri mores
respicite. Per hoc acquiritur quintum do-
num spiritus sancti scilicet donum consilii quo scilicet homo
inter multas res et multa consilia
melius [illegible] eligere. Sexta proprietas
est quod iuxta aquas sedere solet ut
visa umbra accipitris in aqua effu-
giat. Per aquas intelligitur scriptura
sacra iuxta quam sedere debemus
libenter diligendo et audiendo eam
ut in ea possimus videre umbram acci-
pitris id est diaboli conantis accipere
animas. Umbra autem diaboli est peccatum.
Istam umbram videmus in scripturis
scilicet quod sit peccatum et ideo libenter iuxta
eam residere debemus. Per istud

acquirit sextum donum scilicet intellectus ut
scilicet possit intelligere quid possit astuci-
as diaboli et peccata debeat effugere.
Septima proprietas columbe est quod quando
vult requiescere volat ad nidum suum
scilicet ad fenestram et numquam alibi re-
quiescere solet. Sicut patet in columba
Noe que emissa non invenit ubi requi-
escere posset sed reversa est ad fenestram
arche. Per hoc significatur quod illi qui volunt
accipere spiritum sanctum non debent requiem
querere in istis rebus transitoriis sed
debent volare per meditaciones sanctas
ad nidum suum unde venerunt et ad quem
creati sunt. ibi invenient requiem et
numquam alibi. Per hoc acquirit septimum do-
num scilicet sapiencie id est sapide sciencie. quando
scilicet homo ex contemplacione superiorum
incipit habere celestem dulcedinem et sa-
porem etc. Alius sermo de quo supra. Rubrica

Paraclitus spiritus sanctus etc. Iohannis xiiii.
quem mittet pater in nomine meo
ille vos docebit omnia. Iohannis
xiiii. Karissimi hodierna die excellen-
te sancta mater ecclesia celebrat solempnita-
tem qua dominus noster postquam super omnes
celos ascendit quinquagesima die
sue resurrectionis promissum spiritum sanctum
in corda discipulorum misit. Quam
quidem solempnitatem tota devocione
nos celebrare convenit. Ita ut dicit
beatus Bernardus Si sanctorum solempnia ce-
lebramus quanto magis illum a quo
habuerunt ut sancti essent quotquot fuere sancti.
Si veneramur sanctificatos quanto ma-
gis ipsum sanctificatorem. Decet ergo ut
hanc venerandam solempnitatem omni
devocione suscipiamus qua colimus
spiritus sancti adventum a quo cuncta bona
nobis proveniunt et sine quo nemo
salvus fieri potest. Ad cuius laudem
ut aliquid digne loqui valeam ipsius graciam
adimmatem salutemus eam que gracia
eiusdem spiritus sancti mediante concipere
meruit altissimum dei filium dicentes
devocione pia Ave maria etc. Pa-
raclitus spiritus sanctus etc. ut supra. Notate
karissimi quantus amicus est nobis deus pater
qui olim filium suum. nunc autem spiritum sanctum
nobis mittit. Cuius missionis utilita-
tem omnis nemo mortalium exprimere
sufficit. in verbis tamen premissis tan-

guntur duo effectus spiritus sancti quos habet
A in hiis ad quos mittitur. Primus est
in mestorum consolacione. qui tangitur in eo
quod dicitur paraclitus spiritus sanctus etc. Secundus
effectus est veritatis instructio. qui tan-
gitur cum subditur. Docebit vos omnia.
B Circa primum sciendum quod paraclitus spiritus
sanctus est nobis in hac valle miserie mis-
sus ad consolandum nos in miseriis pre-
C sentibus existentes. Consolatur autem spiritus
quosdam et non omnes. Omnes enim non me-
rentur accipere consolacionem spiritus sancti. et
precipue illi qui hic vanam consolacionem
a mundo et non a spiritu sancto veram am-
plectuntur et querunt. Illis autem pocius
desolacio maledictionis eterne debetur
secundum quod dicitur Luce vi. Ve vobis di-
vitibus qui habetis hic consolacionem ves-
tram. Non enim decet Christum sponsam suam
id est animam consolari que a mundo tamquam
ab adultero querit consolacionem. Bernardus
Renuat anima tua consolari in aliis si vis
in dei memoria delectari. Quicumque ergo
vult a spiritu sancto consolari. debet primo con-
tristari. quia consolacio non datur nisi con-
tristatis. Unde in persona spiritus sancti dici potest
illud Ysaie lxi. Misit me dominus scilicet pater
et filius ut consolarer omnes lugentes.
D Omnes autem lugentes sunt in triplici
genere secundum triplicem statum fidelium. Omnes
enim fideles cuiuscumque status sint qui deo
placere cupiunt. continue lugere et contris-
tari debent. Iohannis xvi. Mundus gaude-
bit. vos autem contristabimini. Primo
dico quod incipientes sive penitentes
debent lugere peccata sua. hoc enim est primum
preparatorium ad adventum spiritus sancti. quia
spiritus sanctus et mortale peccatum nullo modo
se compaciuntur in eadem anima. sed mutuo se
expellunt sicut lux et tenebre in eodem
emisperio. Dato eciam quod aliquis spiritum
sanctum accepisset. statim dum mortale pec-
catum committit. spiritus sanctus recedit quia immun-
diciam sustinere non potest. Sapiencie primo. Spiritus
E sanctus non habitabit in corpore subdito
peccatis. multo minus in anima. Similatur
namque aliquali similitudine animali quod dicitur
taxus. quod est animal mundissimum. et in mun-
do loco moratur. sed veniens vulpes
animal fetidum et inmundum maculat locum
suum. quod percipiens taxus. cito recedit.
vulpi relinquens locum. quia fetorem nullatenus

alius sermo de quo supra [illegible]

potest sustinere. De hoc habetur exemplum de f.
quodam monacho in vitas patrum qui ad-
amabat filiam cuiusdam sacerdotis ydolorum.
petiit a patre eius sibi eam dari in uxorem
Ille autem respondit quod non posset hoc facere
nisi prius deum suum super hoc consuluisset.
Et abiens ad demonem quem colebat
interrogavit eum an illi monacho filiam
suam dare posset. Et respondens demon
dixit. Si negat deum suum et baptismum
et propositum monachi interroga eum. Et ve-
niens dixit ei. Nega deum tuum etc. et da-
bo tibi filiam meam. Ille vero consensit. et
statim vidit velut columbam exire de
ore suo et volare in celum. Pergens autem
sacerdos ad demonem dixit. Ecce pro-
misit se illa tria facturum. Tunc diabolus
dixit ei. Non dedes ei filiam tuam in uxorem
quia deus eius non recessit ab eo. sed adhuc
adiuvat eum. Et veniens sacerdos nar-
ravit ista monacho illi. Qui compunctus
dixit in semetipso. Si tantam bonitatem
ostendit in me deus cum ego infelix nega-
verim et ipsum et propositum monachi. bonus
autem deus eciam sic malum nunc usque adiu-
vat me. cur ergo recedo ab eo. Et re-
vertens ad heremum. venit ad quendam
senem et narravit ei rem que fuerat
facta. Et respondit ei senex. Sede mecum
in spelunca. et tres ieiunia ebdomadas
continuas et ego deprecor pro te deum
Et cum completa fuisset prima ebdomada ve-
nit senex interrogans fratrem illum si aliquid
vidisset. Qui respondit. Etiam vidi columbam
sursum in altitudine celi contra caput meum
volantem. Et respondens senex dixit ei.
Attende tibimetipsi. et deprecare deum
intente. Secundo vero venit iterum senex
ad fratrem interrogans eum si aliquid vidisset.
Et respondens dixit. Vidi venientem co-
lumbam iuxta caput meum. Et precepit ei
senex dicens. sobrius esto mente et
ora. Et completa tercia ebdomada. ve-
nit iterum senex et interrogavit eum si
aliquid plus vidisset. Et ille respondit.
Vidi columbam que venit et stetit
super caput meum. et tetendi manum meam
tenere eam. Illa autem surgens intravit in
os meum. Et gracias agens deo senex
dixit fratri. Ecce deus suscepit penitenciam
tuam. decetero attende tibimetipsi et esto
sollicitus. Et respondens frater dixit. Ecce a-
modo tecum ero donec moriar. Ecce

lumen patet quomodo spiritus sanctus recedit a pecca-
toribus. sed iterum redit et mittitur vere pe-
nitentibus consolans eos per peccatorum remissio-
nem. ¶ Secundo proficientes debent lugere g.
et tristari. quia propter infirmitatem
non tamen boni operantur quantum libenter
vellent. Romanos vii°. Velle michi adia-
cet. perficere autem non invenio. Unde augustinus
in soliloquio. Ecce magis per me credi-
di. minus semper potui. Dicebam enim hoc
faciam vel illud perficiam. fiebat enim post
nec hoc nec illud. Aderat voluntas.
sed deficit facultas. Mathei xxvi°.
Spiritus promptus est. caro autem infirma.
Hos consolatur spiritus sanctus. ipsis auxi-
lium et robur prestando. Unde ysaie xl°.
Noli timere serve meus iacob. effundam
super semen tuum spiritum meum. Iacob in-
terpretatur luctator. et significat eos qui
contra carnem luctantur. quod maxime
pertinet ad proficientes. Deinde iacob
sunt illi qui eum in hoc ymitantur.
Et istis promittitur spiritus sanctus ut auc-
ta roborentur. Romanos viii°. Ipse spiritus ad-
iuvat infirmitatem nostram. Item ipse
spiritus sanctus ad bene operandum instruit
et fortificat ad proficiendum. ¶ Ter- h.
cio perfecti eciam lugent et tristantur.
quia quamdiu exilium eorum prolongatur.
dicunt cum psalmista. Heu michi quia incolatus
meus prolongatus est. Et alibi. Quando
veniam et apparebo ante faciem dei mei.
Sic lugebat augustinus dicens. Heu me.
quod diu dicetur michi. ubi est deus tuus.
Quam diu dicetur michi expecta reex-
pecta. Et nunc que est expectacio mea.
nonne dominus. Aliter eciam tristantur
et lugent perfecti et contemplativi. quando
scilicet divina consolacio eis subtrahitur.
et tunc sepe lugent et tristantur donec
redeat in idipsum. Sic eciam apostoli tris-
tabantur de subtractione presencie
corporalis christi. Iohannis xvi°. ¶ Pro quo i. nota
sciendum quod spiritus sanctus sepe subtrahit
consolacionem suam sensibilem a suis
dilectis. Et hoc specialiter propter sex
causas. ¶ Primo ne extollantur si semper
ad libitum hanc graciam haberent. ma-
gis enim humiliantur cum non habent devo-
cionis graciam quam eam diligenter que-
runt et habere desiderant. Utputa in
diebus solempnibus. et quando communicare
debent etc. Et sic ex hoc suam

infirmitatem cognoscunt et quod a deo sit
ipsa gratia et non possunt habere eam pro
sua voluntate. Secundo ut a peccatis
purgentur. quia forte propter aliqua exerci-
cia minus purgati sunt vel aliqua habent .A
delicta que non recolunt. Ut ergo am-
plius purgentur a peccatis in hoc puniuntur .B
in quo magis dolent. Quia quilibet
devotus maxime dolet de subtractione
gratie. sed ista subtractione eciam
contingit modica. aliqua sancta intollera-
bilia sentit incommoda. Sicut in modica
eclipsi solis terre nascencia senciunt
maxima detrimenta. Quanto igitur dolor
est gravior. tanto purgacio est effi-
cacior. Tercio ut desiderium crescat.
Ex dilacione enim solacii crescit de-
siderium et capacior redditur sinus anime .C
ad maioris boni suscepcionem. Q-
uarto pervenit ex culpa et negligen-
cia. ut quia minus caute fuerunt minus custoditi in
verbis ociosis vel parvis delectacionibus
ut eo caucius habita custodiatur.
Pro quo sciendum quod communibus venialia pec-
cata non excludunt spiritum sanctum a corde
hominum quantum ad habitum. non tamen
requiescit in eis quantum ad actualem
devocionem. quia tales contristant spiritum
sanctum. et idcirco consolacionem ipsius reci-
pere non merentur. Quinto ut eter-
narum penarum timor incuciatur. ut quia
considerat quod tam amara sit carere
gracia ad tempus. quanto magis intollera- .D
bilior erit illa eterna abiectio.
Sexto propter meritum maioris gracie
et glorie. dum desiderium non impletum
affligendo purgat animam per pacien-
ciam desolacionis. quia humilis sustinen-
cia meroris. quasi lima reddit animam
puriorem seu clariorem et magis sus-
ceptibilem splendoris divini. Hic igitur
patent breviter sex cause quare
interdum sensibilis consolacio seu gracia .E
spiritus sancti subtrahitur devotis hominibus.
Et ergo tales illo tempore non sint nimium
desolati ex hoc putantes se omnino
derelictos a domino cum non sint sibi con-
scii in aliquo peccato mortali faciantque
quod in eis est. Et tantum de primo prin-
cipali. qualiter scilicet spiritus sanctus mestos
consolatur. Subsermo R. lxij.
Ille vos docebit omnia etc. Hec est secunda
particula thematis propositi in qua tan-
gitur secundus effectus spiritus sancti qui est ve- .F
ritatis instructio. Ipse enim missus est
nobis ad docendum omnem veritatem.
Pro quo sciendum quod hec distribucio
quia vadit in infinitum ad tria contrahitur
in quibus omnia includuntur. Docet enim
spiritus sanctus veritatem de nobis. de rebus
et de deo. Primo dico spiritus sanctus do-
cet nos veritatem de nobis. ut scilicet
nosipsos cognoscamus. Et ista sciencia
est nobis summe necessaria. Unde dicit beatus
bernardus ad beatum eugenium papam. Pro-
veris licet. lata terre. alta celi. profun-
dum maris. si teipsum nescieris. eris
instar congesti pulveris ventis ob-
noxium. A te ergo tua consideracio in-
choet ne frustra extendaris in alia
te neglecto. Sed heu karissimi plures
sunt qui seipsos minime cognoscunt.
qui tam religiosos quam seculares inspi-
ciunt diiudicantes eos eciam de mini-
mis rebus. non considerantes maiora la-
tencia in cordibus eorum. Quos redar-
guit dominus in ewangelio dicens. luce sexto.
Quid vides festucam in oculo fratris
tui etc. Quod eciam conqueritur beatus ber-
nardus. Multi multa sciunt et seipsos
nesciunt. alios inspiciunt et seipsos
deserunt. Et vere karissimi si nosipsos bene
cognosceremus aliorum facta et dicta
tam faciliter non diiudicaremus.
Unde legitur in vitaspatrum abbatem
moysen dixisse. Cum manus domini
occidit omne primogenitum in terra
egipti. non erat domus in qua non
esset mortuus. Tunc dixit ei quidam frater.
Quid est hoc verbum. Ait ille. Quia si
consideraremus inquam peccata nostra. non vide-
remus peccata proximi. Stulticia est enim
homini habenti mortuum suum eo relicto
abire et flere mortuum proximi sui.
Nullus ergo karissimi debet iudicare
alium. aut diiudicando contempnere sine ra-
cionabili causa. Unde ubi non apparent ma-
nifesta signa de malicia alicuius de-
bemus eum ut bonum habere. in meliorem
partem quod dubium est interpretando.
Melius enim est quod aliquis frequenter fal-
latur habens bonam opinionem de ali-
quo malo homine. quam quod raro fallatur
habens malam opinionem de aliquo bono
quia ex hoc fit iniuria alicui. non de pri-
mo. Sunt autem tres cause quare

non debemus iudicare primum. Iudicans
enim alium peccat tripliciter. In seipsum men-
dacium loquendo. In primum contra verita-
tem veniendo. Contra deum iudicium suum
usurpando. Primo dico peccat iudi-
cans alium contra veritatem mendaciter
loquendo. Unde ysaie   Non est qui iudi-
cet vere. Quia et si verum est quod iu-
dicat, tamen quia cor et intencio hominis sue
noticie non subiacet, ideo non pro veri-
tate sed pro mendacio iudicat. Bernardus.
Est qui verum loquitur et mentitur. Et
qui mendacium loquitur et verum dicit.
Quia qui verum loquitur sub intencione
decipiendi mentitur. Et qui mendacium
loquitur credens se verum dicere non men-
titur. Secundo peccat in primum contra
caritatem veniendo. Bernardus. Omnis qui al-
terum iudicat perdit seipsum vacuum carita-
te. Denique quid aliud detrahendo sive
iudicando nisi ut is cui detrahit ve-
niat in odium et contemptum ipsis apud
quos diiudicat et detrahit. Augustinus.
Certum est quod de malo incerto neminem
iudicare, quem tamen incipimus dilige-
re, sed defendere, sed excusare quam-
diu in publicum non prodiret. Sed contra
caritatem perdidimus, facilius alterutrum
iudicamus. Tercio primum iudicans
peccat in deum, suum iudicium usurpan-
do. Illa cordis occulta et medulle cor-
dium et intenciones soli deo patent. Unde
Regum iii° dicitur: Tu solus nosti corda hominum.
Et alibi: Homo videt in facie, deus autem
intuetur cor. Qui ergo hoc quod solius dei
est usurpabit, deum sua iurisdictione pri-
vabit. Bernardus. Cave serve dei ut quem
ymitari non vis dampnare videaris.
Cave aliene conversacionis esse aut curio-
sus explorator aut temerarius iudex.
Etiam si perversum actum deprehendas, nec
sic iudices primum, magis autem excusa
intencionem si opus non potes. Puta igno-
ranciam, puta subrepcionem, puta casum.
Quod si omnino omnem dissimilacionem
rei certitudo recusat, suade nichilominus
tibi ipsi et dicito apud te: vehemens
nimis fuit ipsa temptacio. Quid de
me ista fecisset si accepisset in me
similem potestatem. Hec Bernardus. Si vero
aliqua suspicio de primo ex fragi-
litate nobis subrepit, debemus illi re-
sistere et a diffinitiva sententia huiusmodi

iudiciorum nos continere. Unde beatus thomas
de aquino. Si suspiciones vitare non
possimus, iudicia tamen firmas quas sentimus
continere debemus. Quantum autem dis-
plicet deo ut primum iudicemus se-
quens exemplum declarat. Fuit quedam
inclusa que cotidie cibum ab angelicis
manibus suscepit. Hec residens iuxta
quoddam castrum vidit unam pulcherrimam
meretricem cum iuvenibus iocantem. Unde
ipsa ingemuit dicens intra se: Heu quod
tam pulchra et vilis es dampnanda.
Accidit autem non longe post quod angeli
inclusam more solito non cibarent.
Inclusa vero infra triduum humanum
cibum sumere noluit, sed sic custodi sic
affatur: O karissima iuva orare ad dominum
ut michi revelet quare in sua solita
pietate deneget. Oracione facta habuit
in responsum: Quare illam meretricem
iudicasti dampnandam, non prius debes
sumere cibum angelicum nisi veniam pe-
tas ab illa. Rogavit illa ut veniret
meretrix. Rogat secundo et tercio et
tandem venit meretrix. Inclusa vero
prostrata rogat veniam a meretrice
dicens: O mulier, iudicavi te aliquo-
ciens in corde meo dampnandam, hoc
remitte michi et indulge. Illa ig-
noscit. Inclusa surgit et meretrici
que audivit ab angelo revelavit.
Meretrix hoc audiens quod adhuc divi-
na gracia eam protexisset dicebat: O
mira domini quam magna est pietas tua
que me adhuc fetidissimam non re-
nuisti. Sed converti volo, et in ista
cella quamdiu vivo manebo inclusa
pro mea enormitate. Et sic ipsa
facta est inclusa cum alia inclusa. Hiis
ergo premissis diligenter attentis
summe caveamus alios iudicare, sed
magis rogemus spiritum sanctum ut doce-
at nos veritatem de nobismetipsis
quia scilicet viles et negligentes sumus
agnoscere. Secundo docet spiritus sanctus
veritatem de rebus. Docet autem quod
sunt vilia, brevia, inutilia et prope
nulla. Propter quod dicit veritas Ma-
thei   Quid prodest homini si univer-
sum mundum lucretur etc. De quibus dicit
bernardus: Laboras ut acquiras, ac-
quiris ut perdas, perdis ut doleas.
Item quidam versificator: Dives divi-
cias non congregat absque labore. Nec

tenet absque metu. nec deserit absque dolore. Item iste res mundane acquisite animam humanam numquam saciant. sed magis cruciant. Unde hugo de sancto victore. Omnis iocunditas. omnis potencia. omnis opulencia rerum creatarum allicere cor humanum potest. saciare autem non potest. Item anselmus. Omnis creatura que deus meus non est. inopia est. Et quare. Quia vere secundum beatum gregorium in libro moralium. Alia humana que ad deum appetendum est creata. quicquid quod infra deum appetit minus est. Ideo iure ei non sufficit quod deus non est. Tercio docet spiritus sanctus veritatem de deo. De quo modicum scire salubrius est quam in aliis multum scire. Unde ipse dicit ieremie nono. Non glorietur sapiens in sapiencia. nec fortis in fortitudine sua. nec dives in diviciis suis. sed in hoc glorietur qui gloriatur scire nosse me. Cur autem pre omnibus aliis sit in dei noticia gloriandum. docemur in libro sapiencie xv. ubi dicitur. Nosse te consummata iusticia est. Hec namque cognicio omni homini necessaria est ad salutem. Unde bernardus. Qui ignorat deum. poterit ne ei esse salubris. Et subiungit. Nequaquam. Non enim poterit amare quem ignorat. nec habere quem non amaverit. Qui enim nec habuerit. nec amaverit. anathema est. Pro quo sciendum quod comprehensive deum nemo ad plenum comprehendere valet. Unde dicit beatus augustinus de verbis domini. loquimur de deo quid mirum si non comprehendimus. Si enim comprehendis non est deus. Attingere aliquantulum magna beatitudo est. comprehendere vero omnino impossibile est. Possumus tamen ex rerum creaturarum noticia. aliqualem capere noticiam creatoris spiritu sancto adiuvante. quemadmodum ut patet sapiencie xiii. A magnitudine speciei creature. cognoscibiliter poterit creator eorum videri. Item apostolus ad romanos primo. Invisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur. De hac cognicione docet Ambrosius dicens. In magno opere huius mundi considerare debemus in quibus relucet luce clarius auctor mundi. videlicet quid sit. quomodo sit. ad quid sit constitutus. Et in esse rerum ineffabilis potencia commendatur. quod tam multa. tam magna. tam multipliciter. tam magnifice sunt creata. In modo vero sive ordine quo hec quidem sursum hec vero deorsum. hec in medio ordi

hec

natissime sunt locata relucet nobis sapiencia singularis. Si vero ad quid facta sint mediteris. occurrit tibi tam utilis benignitas. tam benigna utilitas. que eciam ingratissimos quosque multitudine et magnitudine beneficii possit obruere. Quia omnia propter electos. In rerum ergo sive creaturarum consideracione non solum cognoscimus quod est. sed quod potentissimus. sapientissimus. benignissimus est. Potentissimus quidem quod ex nichilo omnia. sapientissimus quod ordinatissime omnia. benignissimus quod ad utilitatem nostram omnia sunt creata. Hec ille. Sic ergo patet de tribus scienciis que docet nos paraclitus spiritus sanctus. scilicet nostri. rerum et dei. ex quibus nobis tres virtutes necessarie oriuntur. Nam ex sciencia nostri humilitatem. ex sciencia rerum contemptibilitatem. et noticia dei addiscimus caritatem. que omnes tres necessarie nobis sunt ad salutem. nec quisque salvus fieri potest sine istis. Ad quas nos perducat etc.

Feria secunda post penthecostes super ewangelium postilla

Sic deus dilexit | Ser. lxiij. mundum etc. Johannis iii. Hesterno die secundum quod representat ecclesia. misit deus vehementissimum ignem videlicet spiritum sanctum in terram. ut corda hominum ad amorem suum inflammaret. Sed heu quod multorum corda adhuc frigida remanserunt. et parum aut nichil ex illa magna bonitate dei quam heri nobis exhibitam audierunt sunt compuncti seu emendati. Adhuc hodie in ewangelio hodierno nobis eximiam suam caritatem proponere non dedignatur. ut sic quasi violenter nos de amore seculi retrahat et ad amorem eius accendat. Dicit ergo ewangelium. et sunt verba christi ad suos discipulos. Sic deus dilexit mundum. ut filium suum unigenitum daret. Audite karissimi infinitam bonitatem dei. Non enim dicit ut redderet tamquam debitum. vel venderet tamquam mercedem. vel mutuo concederet tamquam repetendum. sed simpliciter daret absque condicione suum unigenitum filium. non dicit famulum vel angelum. sed suum unigenitum filium. et non de multis unum. sed unum solum habens. eundem dedit. Et ista dacio unigeniti filii fuit manifestissimum signum amoris divini. Unigenitus enim

feria 2a post penthecostes super ewangelium postilla [illegible]

filius dei. ipse est infinitum bonum, quo
nichil melius aut preciosius dari potest.
Et vere durum et induratum cor est quod
hoc igne caritatis non accenditur. Bernardus.
O duri et indurati et obdurati filii
adam, quos non emollit tanta benig-
nitas, tanta flamma, tantus ingens
ardor amoris, tantus vehemens ama-
tor, qui pro vilibus sarcinulis tam precio-
sas merces expendit. Utinam auferat
a nobis dominus cor lapideum etc. Sed
audite causam huius missionis filii dei.
Ut omnis inquit qui credit in ipsum non
pereat, sed habeat vitam eternam. At- no.
tende hic o homo: si esses captus et debe-
res occidi, si rex aliquis terrenus mit-
teret filium suum in captivitatem pro te
ut te redimeret, signum esset quod rex
ille te multum diligeret. Hic certe
rex celestis maximum signum dilectionis
tibi ostendit quod filium suum unigenitum
propter te misit in mundum ut te a cap-
tivitate liberaret. Quam stulti ergo
et perversi sunt qui deum non diligunt,
qui ostendit eis tam magnum signum
dilectionis. Si enim rex francie aut alius
ardentissime diligeret vilissimum
servum de toto regno suo et ille infe-
lix eius amorem vilipenderet vel con-
tempneret, certe fatuus iudicaretur et
tanto maiori pena dignus quanto ma-
ior esset qui contempneretur. ¶ Sed atten- B.
de bene quid dicitur in textu. Ut omnis
inquit qui credit in ipsum, fide scilicet for-
mata tendendo scilicet in ipsum per ca-
ritatem, non pereat. Unde secundum augustinum
Credere in deum est credendo eum amare,
credendo in eum ire, credendo ei adhe-
rere et eius membris incorporari. Non
ergo simpliciter intelligenda sunt verba
salvatoris ut solummodo fides sufficiat
ad salutem, prout quidam heretici dixerunt,
nisi etiam christum factis confiteamur. Nam
ut dicit iacobus apostolus: Fides sine ope-
ribus mortua est. Unde dicit augustinus: No-
lite tamen quasi de fide securi esse; adiun-
gite fidei rectae vitam rectam, ut christum
confiteamini verbis vera dicendo et factis
bene vivendo. Nam si confitemini verbis
et non factis, fides est demoniorum et
non christianorum. ¶ Sequitur in textu: Non enim
misit deus filium suum ut iudicet mun-
dum. Quasi diceret: bene dixi quod

deus pater ex magna dilectione dedit filium
suum. Cum propter quid non misit deus filium suum
in mundum per assumpcionem humane nature,
scilicet quantum ad primum adventum ipsius, ut iu-
dicet mundum, id est condempnet, sed ut salve-
tur mundus per ipsum. Ipse enim non venit iudi-
care vel condempnare, sed iudicari et condep-
nari pro salute nostra. ¶ Sequitur: Qui credit
in eum non iudicatur, id est non habet causam unde
dampnetur. Qui autem non credit iam iudi-
catus est, id est in se habet causam sue dampnacio-
nis, sicut ille dicitur mortuus qui habet
in se causam mortis. Et hoc est quod subditur:
quia non credit in nomine unigeniti filii dei,
qui venit pro salute mundi. Impossibile C.
namque est sine fide placere deo, ut ait apostolus
ad hebreos. Nam fides catholica religio-
nis, ut dicit Crisostomus, est lumen anime, ostium
vite et fundamentum salutis eterne. Unde
quicquid meriti, quicquid beatitudinis anima habet, ex
fidei fundamento procedit. De hoc beatus
augustinus super johannem sic dicit: Sicut in ra-
dice arboris nulla prorsus apparet pul-
chritudinis species, et tamen quicquid est in arbo-
re pulchritudinis vel decoris ex illa pro-
cedit, sic ex fidei humilitate quicquid meri-
ti, quicquid beatitudinis anima susceperit, est ex
fidei fundamento procedit. Hec augustinus. Nos
ergo karissimi gracias agamus deo semper pro hoc
excellenti beneficio, quod scilicet ipse dignatus
est nos inter fideles suos computare. Ecce
quot milia paganorum et iudeorum et he-
reticorum in mundo sunt qui in nomine unige-
niti filii dei non credunt aut male cre-
dunt, et ob hoc nichil prosunt eis ad sa-
lutem quecumque operantur. Nos ergo bonum
fundamentum scilicet fidem habentes superedifi-
cemus bona opera, ne fides nostra maneat
vacua et mortua, ut supra dictum est. ¶ De-
inde in textu dominus declarat suum dictum,
scilicet quod non credentes in filium dei habent
in se causam manifestam sue dampnacionis
dicens: Hoc est autem iudicium, id est hec est
causa iusti iudicii et iuste condempnacionis,
quia lux, id est christus, qui est lux vera, ut
patet johannis primo, venit in mundum car-
nem assumendo et in ea apparens salutem
humani generis operando, et dilexerunt
homines magis tenebras quam lucem, tene-
bras infidelitatis preeligendo. Et subdit
causam: Erant enim opera eorum mala. ¶ D.
Pro cuius intellectu sciendum quod iudei legis
periti de quibus dominus specialiter hec lo-
quebatur aliquam noticiam de christo habuerunt

cognoscentes eum esse verum Christum ex scriptu-
ris quas ex prophetis sciverunt et etiam ex
manifestis signis et miraculis. Sed cum
esset plenus iniquitate et peccatis et Christus
eos increpasset excitati sunt contra eum *(margin: et doce[re] [illegible] ... pusset)*
passionibus ire. rancoris et iudicii quibus
passionibus impediebantur ab actuali con-
sideracione veritatis prohabite de Christo.
Catho. impedit ira animum etc. Sic adhuc
heu timeo quod plures sunt qui licet fidem
habent et credunt hiis que predicare contra
vicia audiunt. tamen tenebris peccatorum scilicet
superbie luxurie avaricie et similium ita
sunt excecati quod ad veram lucem et emen-
dacionem vite pervenire nequeunt. licet se
in statu dampnacionis esse cognoscant. Et
ergo nulli dubium quin ex quo tenebras
magis quam lucem diligunt. inopinate cum
in statu securiori se esse suspicantur mor-
te preoccupati sine mora in tenebras exte-
riores proicientur ubi erit fletus et stridor
dencium. Quod deus a nobis avertat. ¶
Secundo in ewangelio ubi dominus introducit ad hunc
errorem super premissis dicens. Omnis enim qui
male agit odit lucem. id est manifestacio-
nem. vel veritatis doctrinam. vel veritatis
predicacionem. et non venit ad lucem. id est
ad publicum ut non arguantur opera eius.
quia tantam complacenciam et delectacionem habet
in operibus malis ut nec velle de eis ar-
gui vel arguentibus acquiescere. Psalmista. Noluit
intelligere ut bene ageret. Qui autem
facit veritatem. id est opera meritoria et
virtuosa. que bene dicuntur vera quia sunt
a veritate que deus est. et ad veritatem
ducencia. Vel veritatem id est divine volun-
tati conformia. venit ad lucem id est in pala-
vel ad Christum qui est vera lux. ut mani-
festentur opera eius. non ad propriam laudem sed
ad dei gloriam et proximi edificacionem.
quia in deo sunt facta. id est in veritate dei.
sine cuius virtute opus meritorium non
potest fieri. Et sic patet ewangelium. Sermo

Sic deus vii sup. ff. lxiij.
dilexit mundum ut filium suum uni-
genitum daret ut omnis qui credit
in ipsum non pereat sed habeat vitam eter-
nam. Johannis iii°. In quibus verbis tangitur
venerabilis dileccio dei ad nos. ¶ Pro
quo sciendum quod quamvis multa sunt signa
A dileccionis dei ad nos. precipue tamen tria
sunt que in verbis premissis considerare
possumus. ¶ Primum est filii dei incarnacio.

quod tangitur ibi Sic deus dilexit mundum
ut filium suum unigenitum daret. ¶ Se-
cundum est spiritus sancti missio cum subiungitur.
Ut omnis qui credit in ipsum non pereat.
Quamvis enim hic expresse non dicatur de
spiritus sancti missione. potest tamen eadem missio
hic implicite intelligi. Non enim ad fidem
pervenissemus nisi apostoli spiritu sancto conforta-
ti eandem nobis annunciassent. ¶ Ter-
cium signum dileccionis dei erga nos est
future beatitudinis. Quod tangitur cum subin-
fertur sed habeat vitam eternam. ¶ Pri-
B (1m signum) mum dico signum dileccionis dei erga nos
est filii dei incarnacio. Unde prima Johannis
iiij°. In hoc apparuit caritas dei. non
quia nos dilexerimus deum. sed quoniam ipse pri-
or dilexit nos. et misit filium suum pro-
piciacionem pro peccatis nostris. De hac
dileccione super habitum est in postilla
ewangelii super illo verbo Sic deus dilexit
C (2m sig) mundum etc. ¶ Secundum signum dileccionis
dei ad nos est spiritus sancti missio. De qua
missione specialiter hiis sacris diebus
solempnia observamus. et ideo decet ut de
hac aliquid lacius loquamur. ¶ Vere karissimi
magnum valde. ymmo venerabile sig-
num dileccionis nobis deus in hac missione
D ostendit. Sed forte diceret aliquis. Quid
prodest michi quod deus apostolis suis in hac
solempnitate spiritum sanctum misit. Dico certe
quod multum et plus quam exprimere va-
leamus. Postquam enim apostoli receperunt spiritum
sanctum predicaverunt fidem per totum mundum
et ex eorum predicacione fides dilatata
est. qui prius ianuis clausis congregati
fuerunt propter metum iudeorum. hodie et
ex nunc ex dono spiritus sancti ausi sunt in
publico verbum dei predicare coram regibus
et principibus. Item sicut in hac solemp-
nitate missus est apostolis. sic misit nobis
eundem in baptismo. et continue nobis
mittit deus cum vel compungimur de peccatis
aut accendimur ad bona opera. aut re-
luctamur contra vicia. totum hoc habemus
E ex spiritu sancto. ¶ Et ut specialius de uti-
litate spiritus sancti scire possitis. Sciendum
quod septem sunt dona spiritus sancti que confert
hominibus mediantibus quibus resistere pos-
sumus septem viciis capitalibus per que
cotidie impugnat nos spiritus malignus.
F (1m vi.) ¶ Primum namque nostrum vicium capitale quo
nos impugnat spiritus malignus est superbia.
Augustinus. Superbia est enim amor proprie excel-
lencie. vel sic. Superbia est quedam

presumpcio animi qua presumit uel audet homo absque timore facere ea que sunt contra deum creatorem suum videlicet peccare. Istud peccatum est dyaboli. propter quod eiectus est de celo. eo quod presumpsit se opponere deo suo. Et quia ipse in illo cecidit. ideo in illo homines magis temptat. Et hec superbia est inicium omnis peccati. Quando enim homo presumit et audet facere mala que sunt contra deum. tunc pronus est ad omne malum faciendum.

G. 1m do

Contra hoc peccatum scilicet superbiam dat spiritus sanctus primum donum scilicet timoris. Huius doni virtus est quod facit hominem ita timoratum et tantum timere deum quod pro toto mundo nec pro vita sua vellet aliquid facere ex industria quod sciret esse contra deum. et omnia opera sua facit homo cum timore. et omnia verba sua loquitur cum timore. Job. verebar omnia opera mea.

H.

Si ergo habes illam graciam quod omnia verba tua proferas cum timore. scilicet times quod deo possint displicere. primo tuo creatori. signum est quod habes primum donum scilicet timoris. Istud donum tamen est homini maxime necessarium. quia dicitur ecclesiastici primo. Qui sine timore est non poterit iustificari. Unde sicut legitur in vitaspatrum.

exm

Dixit abbas iacobus. quod sicut lucerna obscurum cubiculum illuminat. ita et timor domini si venerit in cor hominis illuminat eum. et docet eum omnes virtutes et mandata dei.

I. 2m vi

Secundum ~~donum~~ vicium sive peccatum capitale quo nos impugnat spiritus malus est invidia. Aug. Invidia est dolor aliene felicitatis. Hec multa mala operatur. Indurat enim cor quod non potest compati afflictionibus proximorum. Claudit oculos quod non potest videre felicitatem aliorum. Obturat aures quod non potest audire bonum de alio. Claudit manum ne possit dare indigentibus elemosinam. Et stringit pedem quod non potest ad ire proximorum utilitatem. Claudit os quod non potest loqui de alio bonum. Hec omnia facit invidia donum maligni spiritus.

K. 2m do

Contra quod dat secundum donum spiritus sancti scilicet pietatis. Pietas secundum gregorium idem est quod misericordia. Virtus huius doni est quod facit hominem misericordem et compassivum in necessitatibus proximorum. Si ergo habes talem graciam quod quando vides proximum tuum afflictum uel tribulatum quod cor tuum sit paratum ad gemendum oculi aperti ad flendum. manus aperte si habes unde ad largiendum. os tuum paratum ad consolandum et consilium dandum. uel docendum. pedes paratos ad visitandum &c. certum signum est quod habes illud donum spiritus sancti scilicet pietatis. quia istud nullus habere potest sine speciali spiritus sancti gratia. Si autem non es misericors proximo non potes salvari si in isto peccato obieris. Ponet enim dominus homini in novissimo iudicio septem opera misericordie. bonis ad consolacionem. et malis ad iudicium et perpetuam condempnacionem.

L. 3m vi

Tercium peccatum capitale quo impugnamur a spiritu maligno est ira. Damascenus. Ira est desiderium vindicte. Gregorius. Ira oculum mentis excecat. Multa mala tamen facit ira. Excecat enim oculum mentis. aufert homini sensus suos et racionem. et facit eum insanum sicut dicit augustinus. Et sicut dicit idem. homo iracundus ad omnia mala est pronus et inclinatus.

M. 3m do

Contra hoc dat tercium donum spiritus sancti scilicet sciencie. Virtus huius doni est quod docet hominem recte conversari in medio nacionis prave atque perverse. Augustinus. Sciencia est cognicio divinarum humanarumque rerum. Et hic intelligitur quod donum sciencie consistit in hoc quod homo sciat in hoc seculo neque taliter cum hominibus conversari quod vita sua deo placeat. et tamen cum hoc hominibus irreprehensibilem se exhibere. ut omnes qui eum vident uel audiunt de conversacione eius emendarentur. Unde apostolus ad romanos xii. Providentes bona non tantum coram deo. sed eciam coram hominibus. Istud ergo donum sciencie quod docet hominem bene conversari est necessarium contra iram que facit hominem male conversari.

N. 4m vi

Quartum peccatum capitale quo nos impugnat spiritus malignus est accidia. Accidia est enim torpor quo quis aut bona negligit inchoare. aut bona inchoata implere fastidit. Hec facit homini multa mala. Accidiosus enim non potest diu sine murmure sustinere. Non potest ieiunare neque orare neque ecclesias frequentare. neque verbum dei audire. omnia videntur sibi dura et gravia. Nullum dampnum nullam flagellacionem dei. nullam infirmitatem et nullum dolorem sine impaciencia potest sustinere. et breviter ad omnia mala paratus et ad omnia bona tardus. Semper cum aliqua facere debet ex obediencia se excusat. et quecumque potest in contrarium allegat. Unde narrat petrus alphonsus de sciencia clericali de quodam

O. exm

dño qui precepit servo suo ut quadam
nocte clauderet ianuam domus sue. Ipse
accidia oppressus surgere noluit. Sed dixit eam
esse clausam. Mane facto dixit dominus. Ape-
ri ianuam. Cui ipse. Sciebam quod volebas
eam esse hodie apertam. ideo nolui eam claudere.
Cui dominus. Surge fac opus tuum quia dies
est et sol altus est. Cui servus. Si altus
est sol da michi comedere. Cui dominus. Vis
nocte comedere. Cui servus. Si nox est.
permitte me dormire. Sic accidiosus
semper vult esse sine operacione etc. Audistis
ergo karissimi quanta mala facit accidia.
4m do. F Contra hoc peccatum datur quartum do-
num spiritus sancti. scilicet fortitudinis. Virtus huius
doni est quod reddit hominem fortem ad omnia
adversa tolleranda. agilem ad omnia bona
facienda. et dat pacienciam in omnibus
adversis. temptacionibus. flagellis. et in-
firmitatibus. Augustinus. Fortitudo est amor
facile omnia tollerans propter id quod ama-
tur. Hoc donum est nobis maxime neces-
sarium. quia nisi fuerimus fortes ad bene
operandum. et ad sustinendum adversa
5m vi. A non habebimus meritum in celo. Quin-
tum vicium capitale quo nos spiritus malignus
impugnat. est avaricia. Augustinus. Avaricia
est multa male congregare. nec paupe-
ribus superflua erogare. Hec karissimi ava-
ricia facit hominem omnia desiderare. omnia
que potest congregare. nunquam habundare.
sed de defectu formidare. Proximum frau-
dare. indigentibus nimis parce vel nichil
subvenire. omnem spem suam in istis tran-
sitoriis ponere. plus de bonis quam de
deo cogitare. ymo deum sepe oblivis-
ci in sapiencia mundana. et ut sepius animam
eterne dampnacioni dare. Omnia ista ma-
5m do. K la facit avaricia. Contra hoc datur
quintum donum spiritus sancti. scilicet consilii. Virtus
huius doni est quo inter mala consilia pru-
dencius et utilius consilium eligere debemus
sciat. Diversa invenimus in hac vita
consilia. Quicunque autem de omnibus illis
melius et prudencius eligere scit. hoc est
ex isto dono. Ubi gratia. Mundus consulit
tibi ut queras divicias. potencias.
honores et dignitates. Caro consulit
tibi ut deliciose vivas. ut bene come-
das et dormias. et suaviter iaceas
etc. Diabolus consulit tibi ut sis superbus.
invidus. iracundus. et ut cadas de peccato

in peccatum. Mali homines consulunt tibi
mala. gulosi tabernam et crapulam.
luxuriosi luxuriam. quilibet malus
secundum suam maliciam. Deus autem consulit
tibi ut des bona transitoria et accipi-
as vitam eternam. ut libenter tribulacio-
nes sustineas. ut pro peccatis tuis peni-
tenciam agas ut possis evadere penam
infernalem etc. multa bona. Ecce audis-
tis multa consilia. si ex omnibus istis scis
melius et prudencius eligere. hoc ex hoc do-
no spiritus sancti quinto scilicet consilii habes.
S. Sextum peccatum capitale quo nos spiritus
6m vi malignus temptat est gula. Augustinus. Gula
est inmoderata cibi aviditas. hec ita
sensum ebetat. ut non potest se elevare
ad deum. nec spiritualia sibi sapiunt. Gulo-
sus enim nichil aliud cogitat. in nullo
alio studeat nisi quo ventrem repleat.
Unde secundum apostolum. Ipsi sunt quorum deus
venter est. Et quia ventrem pro deo ele-
gerunt et colunt. ideo sensus eorum ebetatur
quod de deo parum cogitat vel intelligit.
I. Contra hoc datur sextum donum spiritus
6m do sancti scilicet intellectus. Virtus huius doni est
quod acuit sensus hominis ut per creaturas
quas videt. sciat cognoscere creatorem
suum quem non videt. ut per terrena sciat
comprehendere celestia. Unde apostolus ad romanos primo
Invisibilia dei a creatura mundi per
ea que facta sunt intellecta conspiciuntur.
etc. Require de hac materia supra. In ser-
mone de sancto thoma apostolo in tercio mem-
bro. Item in sermone hesterno. Paraclitus
autem spiritus sanctus etc. In fine sub sermonibus.
Item per hoc donum intellectus omnia que
videmus trahere possumus ad nostram
V. edificacionem. Unde legitur quod cum quidam
exm frater hoc repletus dono intellectus
dixisset se nichil aspicere quo non edi-
ficaretur. alius dixit. Quid tibi confert
edificacionis visio bufonis. Et ille. Cer-
te multum. Quia nichil merui quare
me deus fecit hominem et non bufonem.
Quociens ergo bufonem video hoc be-
neficium ad mentem revoco. et gracias
ago ei qui me inmerito tam formam exe-
crabilem non tribuit. Sed speciem pulchram
et ymaginem regiam michi dedit.
X. Item aliud simile exemplum legitur in vitis patrum
exm quod quidam fratres venerunt ad quendam
patrem temptantes eum. quia non convenit
secularia loqui. sed semper edificatoria. Et
dicunt ei. Gracias agimus deo quia
multum pluit anno isto. et irrigat compe-
tenter arbores palmarum et bene incipi-

unt producere ramos et iuenuit fres
qui solent manuu suaz opib9 occu
pari. Cui respodit. Hic est qui sps
scs descendit in corda sanctoz. vires
cit quodammo et inouat et pferut
folia in timore dei. Vnicuiqz ergo
hoim i cunctis que videt z audiut
supna et celestia atqz edificatoria
cheiut. certu e signu q donu itel
lecty hnt. Septimu petm capi
tale quo nos sps mal9 ipugnat. e
luxuria. siue carnalis delectacio. que
facit homi multa mala. Nam ipa
mete excecat. dilectione dei minuit.
et creatoris sui oblivisci facit. Greg9.
Cu luxuria mentem inuaserit. nullum
bonu cogitare pmittit. Bernard9.
luxuria corp9 eneruat. aiaz maculat.
famam pdit. Primu offendit. deum
amittit. sensq hebetat. itellectu obtene
brat. hoiem in pecude mutat. ymo
hoiem ipm pecude degenerat. cu pe
cus sciat cupiscendi tpa. luxurios9
cupiscit oi hora. Ecce kmi omia
ista mala facit luxuria. siue carna
lis delectacio. Contra hoc dat septi
mu donu spus sci. scz sapiencie. Sa
piencia id e sapida scia. et e quida
spualis sapor iterne dulcedinis.
qua sentit deuotq homo i cotepla
cione celestiu. Istud donu dat contra
luxuria seu contra carnale delectacione.
Greg9. Gustato spu dei. desipit ois
caro. Hic ergo kmi breuiter audistis
utilitate missionis sci sps rc. Ter
ciu et ultimu signu dilectionis dei
erga nos. e futura beatificacio. Hec
dilectio excedit oes alias. scz q dns
nr pro tam breui et paruo seruicio
quo hic sibi seruim9. eternalit pre
miari nobis disposuit. et tam magno
et incoplicabili premio. O kmi fres
q dica vobis de isto inenarrabili
pmio et gaudio. quib9 fruunt beati i
regno celoz. Cu scdm aplm. Nec ocu
lus vidit. nec auris audiuit. nec in
cor hois ascedit. quanta pparauit de9
diligentib9 se. Gaudiu hoc quo fru
untur bti. e ita magnu q scdm btm
bernardu. Ois iocunditas ei cparata
meror e. ois suauitas dolor e. z oe
dulce amaz e. oe decoz fedium e.
oe q pt delectari molestu e. Et bre
uiter. supna btitudo ut dicit Aug9
cosistit in duob9. scz in necessaria p
sencia ois boni. et i necessaria ab
sencia ois mali. De h° gaudio et laci9
habet infra om scoz in smone. Ecce
q bonu rc. Propter hac btitudine pos
sidenda. oia alia bnficia dei sut nobis
exhibita. Ad hoc eni originalit creati
sum9. Et q ppt petm primoz pntum
hac pdideram9. ppter nimia caritate
sua qua dilexit nos de9. misit filiu suu
i mundu. qui nos sua passione ab etna
morte liberauit. ut sic oes qui credunt
p. A^m vi — i xpm no pereat. Et ut crederem9
in eunde filiu. i hac sca solepnitate
misit nobis spm scm quo cofortati et
illuiati apli qui prius erat trepidi. tunc
predicauerut securi dnm nrm ihm xpm
ubiqz p orbe terraz. ut sic p hac fide
si ea operib9 scdm posse impleam9. p9
hac breue et peritura vita. possidere
valeam9 vita eterna. Et hec inueniut
verba pro themate passupta. Sic de9
dilexit mundu. ut filiu suu unigenitu
daret. ut ois qui credit in ipm no pe
reat. s habeat vita eterna. Ad qua nos
pducat rc. **Sermo de sancto spiritu.**

E excelso. **Rubrica lxv.**

I. A^m de — De misit igne in ossib9 meis et eru
diuit me. Trenoz i°. In hijs
verbis describit spus scs in
ea virtute qua hodierna solepnitate
venit in discipulos. Que quide verba
pnt ee eccie sce de xpo ea loquentis
ut sit sensq. Misit sps xpus. igne id e
spm scm in spe ignis. de excelso. supple
throno. i ossib9 meis. id e membris scz
aplis et discipulis meis. Qz aut I.
spus scus p igne designat. multa sut
testimonia scripturaz. Vn exodi xxiiij°.
Erat spes glorie dni quasi ignis ardes.
Et deutronomij iiij°. Audi israhel. de9
tuu9 ignis cosumes e. Et ysaie lxvj°.
Ecce dns in igne veniet. De hoc apti9
veritas dicit. luce xij°. Igne veni mit
tere in terra. et q volo nisi ut arde
at. Et sciendu q lic deu nullis for
mis. nullis lineamentis ymaginari de
beam9 sicut dicit deutronomij v°.
Non facies tibi sculptile. neqz similitudi
ne om que in celo sut desup. et q
in terra sut deorsum. et que versan
tur in aquis sub terra. Nos tn cor
poralia spualib9 cmodantes. formas
sensibiles iducim9. ut virtutes sps
sci qui e iuisibilis exprimam9.
Vn nondu est. q sps scs bene dicit B.
ignis ppter quiqz. Primo qz sicut
ignis materialis purgat ferru a rubi

gine. et aurū et argentū ab omī
immūdicia. Ita ignis spūs sci qn̄ ve
nit in cor hoīs. purgat illud a ru
bigine auaricie et cupiditatis. et
ab oī immūdicia peccoꝝ. Vn̄ mala
chie iijº dicit. Ipe ē quasi ignis
conflans. et emundās argentū. et
purgabit filios leui. id ē peccores
obligatos ad malū faciendū. Et
ysaie iiijº. Si abluerit dn̄s sordes
filiaꝝ syon. et sanguinē ihr̄lm
lauerit de medio ei⁹ in spū iudi
i. spm̄ iudicii — cij et meroris. Spūs meroris ē
spūs compunctionis de pctīs. Spūs — C
iudicij ē sps timoris iudicij. De — etᵐ
quo ysaie xxvjº. A timore tuo
dn̄e concepim⁹ spm̄ salutis ꝑ quē
purgat pctā in cordib⁹ nr̄is. Et
eccī xlvijº dr̄. q̄ spūs purgauit
pctā illi⁹. s. hoīs penitētis. Se
cūdo spūs sc̄us dicit ignis. quia
sicut ignis illuīat. ita spūs sc̄us
illustrat pctōꝝ corda aduenīes
eis. et hoc ē qn̄ pctā relinquūt.
Ephesios vº. Surge qui dormis.
et exurge a mortuis. et illuminā
bit te xp̄s. s. ꝑ grām suā. Ipe naqꝫ
illuīat iustoꝝ corda. et intellectū
coꝝ ad cognoscendū veritatem.
Johis xvjº. Cū venerit paclit⁹ doce
bit vos omnē veritatem. Ter
cio spūs sc̄us dicit ignis. q̄ sicut
ignis emollit dura et liq̄facit. ut
ferrū et ceram et metalla. ita ig
nis spūs sc̄i emollit corda pctoꝝ
dura et lapidea. ad obedienciam
et dei dilectionē. et ad miseroꝝ
compassionē. Vn̄ psalmista plenus — D
igne spūs sc̄i dixit. Factū ē cor
meū tanq̄ cera liquescēs ꝛc. Et
sponsa canticoꝝ vº. liquefacta
ē aīa mea ut dilect⁹ me⁹ locut⁹
est m. Iste dilect⁹ ē spūs sc̄s. qui
ipe amor dicit quo debꝫ aīa cui⁹
libet vere penitentis liquefiā ee
ꝑ obedienciā et dei dilcōne. ꝛ ꝑ
miseroꝝ cōpassione. Quarto — E
spūs sc̄us dicit ignis. q̄ sicut ig
nis arescit et indurat mollia. ut

testas. lutū et lateres. Ita ignis
spūs sc̄i īdurat et arescit corda
carnalia contra pctā ꝑ fortitudi
nē. et grām quā p̄stat ad bene
opandū. Et io dicit psalmista
plen⁹ igne spūs sc̄i. Aruit tanq̄
testa virt⁹ mea. Preterea indurat
hominē ad sustinēdū tribulacōes
pro xp̄o ꝑ paciām quā confert hoī.
Isto igne apl̄s erat indurat⁹ et
consolidat⁹ qui dicebat. Oīa possū
in eo qui me confortat. Sic alij apl̄i
de quib⁹ actꝰ vº. Ibant apl̄i gau
dentes ꝛc. Sicut legit in vitis
patrū. Quidā adolescens veniēs
ad quendam senē in heremo cu
piēs deo et illi seni in heremo
seruire. susceptꝰ ē ab eo. Sꝫ cū ille
senex quadā vice ī meridie dor
miret illo iuuene vigilante. ve
nit ad eū spūs neqꝫ temptans
eū ut ab heremo recederet. Ille
vero īntelligēs temptacionē demo
nis restitit ei. et sic vsqꝫ ad sep
timā temptacionē sustinuit. Se
nex euigilās vidit illū iuuenē
ī capite suo habē septē coronas.
et quesiuit quis ei dedisset. Cui ille
exposuit q̄ esset temptat⁹ a dya
bolo septē vicib⁹. et confortacione
et adiutorio spūs sc̄i oēs vicisset.
et io pro qualibꝫ temptacione
coronā sibi datā īdicauit.
Quinto spūs sc̄us dicit ignis
q̄ sicut ignis īcendit ꝛ īflammat
Ita ignis spūs sc̄i corda nr̄a ad
amorē dei īflāmat ꝛ īcendit.
Vn̄ ps. Concaluit cor meum
intra me ꝛc. Et sciendū q̄
oportꝫ hūc ignē caritatis. cinē
humilitatis tegi. q̄ sicut ignis
ignē conseruat. sic humilitas que
ꝑ cinerē sigtur. conseruat ignē
caritatis. et grāꝫ spūs sc̄i in
cordib⁹ nr̄is. Vn̄ iacobi quarto
De⁹ supbis resistit. humilibus
aūt dat grām. Iste nondū
q̄ triplex ē ma ignis mate
rialis q̄ nutrit ipm̄. s. ligna.
pinguedo. et oleū. Ita isti spūa
liter nutriunt ignē caritatis ī

cordibus nostris. Per ligna signatur bona opera ut ieiunia et vigilie que nutriunt ignem caritatis in nobis. De quo Levitici vi°: Ignis in altari meo semper ardebit. Id est in corde viri iusti. Secunda materia per quam iste ignis nutritur est pinguedo. Et in hoc notatur devocio oracionis quia sicut dicitur Iacobi quinto: Multum valet deprecacio iusti assidua. Tercia materia ignis est oleum misericordie et pietatis per quam nutritur iste ignis caritatis in cordibus nostris. Istud autem oleum fatue virgines non habuerunt in lampadibus suis, id est conscienciis suis, ideo lampades earum extincte sunt igne caritatis et ideo non potuerunt cum sponso intrare ad nupcias. Mathei xxv°. Sed prudentes virgines que habuerunt oleum misericordie et pietatis et ignem caritatis in lampadibus suis, id est conscienciis suis, ideo cum eo meruerunt intrare ad nupcias eterna scilicet gaudia. Ad que gaudia nos perducat spiritus sanctus etc.

Feria 3a post penthecostes super ewangelium postilla k. lxvi.

Locutus est Ihesus ad phariseos dicens: Amen amen dico vobis qui non intrat per ostium in ovile ovium etc. Iohannis x°. Sicut patet ex capitulo precedente huius loci ewangelii, dominus postquam illuminasset cecum natum et dixisset inter cetera: In iudicium ego in hunc mundum veni ut qui non vident videant et qui vident ceci fiant. Id est ad illuminacionem simplicium et humilium qui reputant se non videre, et ad excecacionem legis peritorum superborum reputancium se videre. Vel exponitur de illuminacione gentilium per fidei suscepcionem et obtenebracionem iudeorum per ipsius refutacionem. Audientes hec iudei indignati sunt contra verba hec et dicebant: Numquid et nos ceci sumus? Quibus verbis presupposuerunt quod ipsi ceci non essent et quod possent per semetipsos videre sine Christo qui est verum lumen, et per quem possent eciam per se ad veritatem pervenire. Propter illorum ergo vanam et superbam arrogantiam dominus noster parabolam ewangelii hodierni eis proposuit, in quo ostendit opinionem eorum esse falsam et impossibilem dicens: Amen amen, id est vere dico vobis, ego enim sum veritas que mentiri non potest. Qui non intrat per ostium, id est per me qui sum ostium, in ovile ovium, id est in congregacionem fidelium, sed ascendit aliunde, id est per alium modum, quod faciunt omnes infideles et eciam mali fideles. Ille fur est et latro. Ipsi enim querendo gloriam suam oves Christi magis spargunt et furantur quam colligunt. Et quos furantur et rapiunt falsis scilicet eorum dogmatibus et exemplis tamquam latrones occidunt. Augustinus: Humilis est enim ianua Christus dominus. Qui intrat per hanc ianuam oportet ut humiliet se ut sano capite possit intrare. Qui autem se non humiliat sed extollit per maceriam vult ascendere. Qui autem per maceriam ascendit ideo exaltatur ut cadat. Sequitur: Qui autem intrat per ostium, id est per Christum vel per fidem Christi et alias virtutes eius, pastor est ovium, secundum veritatem habens scilicet iustum ingressum. Huic ostiarius, id est spiritus sanctus, aperit, id est revelat omnem veritatem. Nemo enim potest cognoscere et implere mandata dei nisi per graciam spiritus sancti. Et ergo bene ostiario comparatur. [illegible] sicut qui vult intrare per ostium oportet ut per ostiarium intromittatur, sic qui vult per ostium, id est per Christum, intrare in congregacionem fidelium et iustorum ac inter eos computari non potest hoc

Al.

n̄ p spm scm. Bonū ē ergo ut qui
libet hui9 ostiarij familiaritatē ac
quirat. Sequit᷑. Et oues vocem
ei9 audiūt. id ē doctrīā ei9 recipiūt.
q᷑ bruta aīalia suos bn̄factores sēp᷑
recognoscētes. ut ptz p experienciā.
Vn̄ ysaie j°. Cognouit bos posses
sorē suū. etc. Et pp̄as oues vocat
noīatim. cognoscēdo familiariter
p subditis. habet enī noīa eorū
scripta in libro vite. Hinc aplūs
ait. Nouit dn̄s qui sūt ei9. et edu
cit eas. de tenebris ignorancie et
culpe. Et cū pp̄as oues emiserit
de ignorancia mētis. uel de īmū
dicia criminis educēdo. ante eas
vadit. Nunc enī modū hn̄t pasto
res ī terra illa. q pcedūt gregē
sibilando vocē. ad cui9 auditum
oues dirigūt᷑. et oues illū sequū
tur q᷑ sciūt vocē ei9. id ē appro
bāt doctrīā ei9 tanq̄ verā. Alienū
aūt. id ē falsū pastorē qui ē fur
vsurpādo aliena bona. et latro
occidendo alterius bona. nō sequūt᷑
p ymitacionē. sed fugiūt. qd̄ est
verū de oīb9 veris et electis et
sequela finali. q᷑ nō nouerūt vocē
alienorū. id ē doctrīā et vitā eorū
tanq̄ falsam et nō ymitabilem
cōtempnūt. Ite per istū furē et
latronē posset eciā ītelligi diabol9
qui sp̄ docet homines facē illa q
sūt cōtria deo. et facit eos cupis
cē honores hui9 seculi. et gloriam
mūdi amare etc. Seqt᷑ in eūº.
Hoc puerbiū dixit eis ihūs. Puerbiū
dicit᷑ qn̄ v̄bū pro v̄bo ponitur.
sic ē in parabola. qn̄ per vocem
vnā rem signātem. alia res signi
ficat᷑. Illi aūt nō cognouerūt quid
loqretur eis. Dixit g° eis iterū
ihūs. exponens scz pabolā. Amē
amē dico vobis. ego sū ostiū oviū.
Merito xp̄us dicit se ostiū. quia

sicut nemo clausā vndiqz domū
intrare pt n̄ p ostiū. Ita et nemo
pt venire in pris regnū nisi p
filiū. Vn̄ et ip̄e dei fili9 dicit.
Johīs Pr̄ diligit filiū. et oīa
dedit in manu ei9. Omēs quotquot
venerūt an̄ me. fures sūt et latro
nes. Hº nō ē ītelligendū de pphetis
a deo missis. s̄ de illis qui vene
rūt ex capite pp̄o pter xp̄m. scz pseu
do pphete. et pseudo apli. Sicut
dicit᷑ actuū v°. de theoda. et
iuda galileo. Theodas enī ut di
cit josephus fuit quidā magus
qui decepit multos de pplo isrl.
et duxit eos usqz ad jordanis flu
uiū. pmittens eis diuidē aquas
ut trāsiret sicco pede sicut et pa
tres eorū. Judas aūt galile9 tpe
quo xp̄us fuit nat9 phibebat
pplm iudeorū pfiteri cesarem. et
reddē tributū. et multi secuti sūt
eū. Tales g° et eis similes fures
fuerūt ī tpē sibi autoritatē doc
di īiuste vsurpauerūt. et latrones
ī tpē p falsam doctrīā alios spūa
liter occiderūt. Et nō audierunt
eos oues. id ē fideles. Vn̄ scien
dū. q fideles et xp̄o seruientes
oues ei9 vocant᷑. Et hº ppt᷑ quas
dā bonas pprietates que īueniūt
in oue. Primo enī oīs ē aīal obe
diens voci pastoris sui. Sic quisqz
fidelis ac seru9 xp̄i debet ei obe
dire tanq̄ vero pastori. audiendo
scz vocē ei9. id ē doctrinas et pre
cepta. Secdō ouis ē aīal man
suetū. paciens tollerās aduersa.
nō defendens se cornib9. nec den
tib9. aut vngulis. seu calcibus.
vel eciā clamorib9. s̄ tacens susti
net mortē in nullo se defendens.
Sic seru9 xp̄i paciens et mansue
te debet aduersitates ppt᷑ eū susti
nere. qui ut dicit᷑ ysaie liij°.
Sicut ouis ad occisionē ductus

e. et quasi agn9 cora tondente se
obmutuit. Tercio ouis est aial
valde fructuosu. qr oia que i ea
sut. vtilia sut. scz lac. lana. cutis.
cornua. fim9 &c. Sic seru9 xpi
debet in oib9 ee vtilis et fructuo
sus. i cogitacioe. locucioe. opere.
couersacioe. et exemplo. Aug9
Sic se debz seru9 dei exhibere
et age. ut nemo sit qui eu vide
no velit. audire no desideret. et
eu filiu dei se esse dubitet. vt
in eo ipleat. Fructus ei9 dulcedo
et tota desiderabilis. Quarto
ouis e aial valde sobriu et mo
dentu i cibo et potu. sustentat
eni modicis expesis scz erudis
herbisulis. Sic seru9 dei debz ee
parco et moderat9 i victu. scdm
illud apli. habetes alimeta et
quib9 tegam. hijs ctenti sim9.
Ite de pprietatib9 ouis. require eciam
ista i postilla ewagelij. Designa
uit dns ihs. Symonis et jude.
Sequit i ewo. Ego su ostiu. hic
pbat vtruqz dictu in dcm expo
sicioe. Et pmo qr sit ostiu. quia
officiu ostij e saluare ea que
sut int domu. et per ipm fit
igress9 et egress9. Et sic e de
xpo. qr p ipm fideles seruant
et saluant. ut ecia sup dem e.
Et hoc e qr dicit actuu quarto.
Nec eni e aliud no9 in quo
oporteat vos saluos fieri. Et
hoc e qd dicit. p me si quis in
troierit saluabit. Similit per
ipm e igress9 ad fide. et egress9
de miseria ista ad gram. et sic i
veniut pascua etne viriditatis.
Et h° e qr dicit. et igredietur
hic ad fidem. et egredietur ex
hoc mudo. et pascua iveniet. qr
beati eficiut interi9 in aspectu
diuinitatis. et exteri9 in aspectu
huanitatis per qua sut saluati.

Ideo dicit pascua in plurali. Coseqnt
pbat scdm. scz qr alij fuert fures. qr
no venert ad salute ppli sed magis
ad destructione ei9. Et h° e qr dicit
Fur no venit n ut furet. vsurpa
do qd no e suu. sic et illi venert
vsurpado qd no erat eis debitu.
Et mactet. et pdat. qr multi de
ppto occisi sut corporalit. et ecia
spualit. credetes psuasioni eoru.
Ego veni no sicut ipi. sed ut vita
habeat p gram i psnti. et habu
danci9 habeat p glam in futuro.
qr gla e gracia cumata. Sermo
de sco spu. Rubrica lxvij.

Repleti sut omes spu sancto.
et ceperut loqui varijs lin
guis. Actuu scdo. In qbus
vbis circa aduetu sps sci duo no
tant. scz. spus sci liberalitas. et af
fluencia. scdo eiusde signoz eui
dencia. Pmu tagit cu dicit. Repleti
Repleti sut oes spu sco. Scdo cu
subdit. et cepert loqui varijs lin
guis. Circa pmu sciendu. qr in A.
verbis pmissis tangit sps sci libe
ralitas et affluencia. in eo qr no
dicit moti uel tacti sut spu sco. s
repleti. Ite in eo qr no dicit. repleti
sut aliqui. s omes. quia liberaliter
et affluenter spu sco repleti fue
rut apli. patuit ipo die penthe
costes. Ipi naqz ita repleti fuerut.
qr seipos no poterat ctine. sed
statim i alios eude spm effudert.
Sicut videm9 in dolio musto re
pleto. qr p feruore quoda et sup
habudanti repleccione exaestuat. et
effundit de plenitudie sua i terra.
et circa jacete madefacit. Sic fece
rut apli. io cantat de eis eccia.
Musto madere deputat. quos sps
repleuerat. In tra aute de plenitu
dine sua effudert. qr tota terra
sua doctrina repleuert. Sapiencie
pmo. Spus dni repleuit orbem ter
raz &c. Ps. In omne terram

exuit sonus corr. etc. Hic quoque patet primum
scilicet spiritus sancti liberalitas et affluen-
cia. ¶ Circa secundum sciendum quod in verbis
premissis notatur spiritus sancti signorum evi-
dencia cum dicit: Et ceperunt loqui
variis linguis. Fuit enim illud spiritus
sancti evidens signum ut apostoli variis lin-
guis loquerentur quas non didicerant.
B ¶ Unde notandum hic pro instructione
nostra quod spiritus sanctus sue presencie signa
ostendit in tribus scilicet in corde, in ore
et in opere. ¶ Primo dico spiritus sanctus
C sue presencie signa ostendit corde. Et
illorum specialiter sunt tria scilicet spirituale
gaudium, fervens desiderium et inte-
D gritas affectionum et sensuum. ¶
Primum signum presencie sancti spiritus in
corde est spirituale gaudium. Si enim post-
posito gaudio carnali et mundano
gaudium tamen queris in domino et in spiritu
signum est evidens te spiritum sanctum rece-
pisse. De hoc signo dicit apostolus: Non
est regnum dei esca et potus sed insti-
cia et pax et gaudium in spiritu sancto.
Hoc signum habuit Johannes baptista
in utero matris de quo dicitur luce
primo: Spiritu sancto replebitur adhuc ex
utero matris. Et postea mater dixit:
Ecce quo facta est vox salutacionis
tue in auribus meis exultavit infans
in utero meo. Neque ille puer gaude-
bat in carne quam expertus non fuerat
nec in mundo quem non intraverat, sed
in spiritu sancto quem presentem agnoverat.
Noli ergo sequi gaudium de quo
dicitur proverbiorum xiiii: Risus dolore
miscebitur et extrema gaudii luctus
occupat. Item Job: Ducunt in bonis
dies suos et in puncto ad infernum
descendunt. Sed sequere gaudium de quo
dominus dicit in ewangelio Johannis: Gaudebit
cor vestrum et gaudium vestrum nemo
E tollet a vobis. ¶ Secundum in corde
est fervens desiderium. Qui enim spiritus
sancti dulcedinem pregustaverit non nisi
ipsam et celestia desiderare novit

Ecclesiastici xxiiii: Spiritus meus super mel dulcis.
Gustato enim spiritu dei desipit omnis
caro ut ait gregorius. Hoc signum habuit
Symeon de quo dicitur luce ii: Spiritus
sanctus erat in eo a quo eciam promis-
sum acceperat non visurum se mortem
etc. Qui ut dicit beatus augustinus in ser-
mone: Cotidie pre nimio desiderio
dicebat in oracione sua: Quando veniet,
quando nascetur, putas durabo, putas
videbo. Ideoque obtinuit quod peciit.
Psalmus: Desiderium anime eius tribuisti ei.
Et econtra mali carnalibus estuant
desideriis. Numeri xi: Populus qui ascen-
dit de egipto flagravit desiderio
carnium et ideo subsecuta est eos
ulcio gravis. Adhuc esce eorum
erant in ore ipsorum et ira dei ascen-
F dit super eos. ¶ Tercium signum in
corde est integritas affectuum et mo-
tuum mundicia. Ubi enim spiritus sanctus
habitat affectus motus et sensus
corrumpi non possunt. Prima corinthiorum vi:
An nescitis quoniam membra vestra sunt
templum spiritus sancti et non estis vestri.
Ac si diceret: Si spiritum sanctum habetis
a deo non estis vestri ut a carne
et eius motibus et affectionibus
possitis corrumpi. Bernardus: Pone
sicut signaculum super cor tuum pone.
Quia si christus ostium cordis intrave-
rit et spiritus sanctus ostiarius fuerit con-
sequenter sequitur ut assistat mi-
lia angelorum agmina ad custodiam
et fores exteriorum sensuum excu-
bancia. Non enim audet alienus
hospes invadere illud hospicium tam
propter hospitis honorabilis pre-
senciam et reverenciam ostiarii timen-
ciam. Hoc signum specialiter habuit
sancta maria de qua dicitur luce i:
Spiritus sanctus superveniet in te etc.
Ideoque tam mente quam corpore intacta
et immaculata permansit. Hic ergo
patet tria signa spiritus sancti in corde.
G ¶ Sunt eciam signa spiritus sancti in
ore et illorum eciam specialiter sunt

tria scz. pplor instructio. graciarum
actio. et phecia futuror. seu edi
ficacio bonor. Primum ergo signum h.
in ore e instructio pplor. que non
potest utiliter fieri sine gra spus
sci. Greg. Nisi intus sit qui doce
at. doctoris lingua in vanum labo
rat. Idem. Nulla mora docendi
e ubi spus scs doctor e. Hoc signum
habuerunt apli de quibus dicitur. Ac
tuum ii°. Repleti sunt oes spu sco.
Et apparuerunt illis dispertite lingue
tamquam ignis. Greg. Spus scus
in igne et linguis venit. quia eos
quos repleuerat ardentes pariter
et loquentes facit. Idem. Ociosa
e lingua doctoris. q pbere non va
let tam diu amoris. Secundum sig i.
num in ore e oracio siue graciarum actio.
que non fit nisi in spu sco. Romanos
viii°. Nam quid oremus sicut oportet
nescimus. Ipse namque spus postulat
pro nobis gemitibus inenarrabilibus.
Hoc signum habuit elizabet cum ex
clamauit voce magna et dixit. Be
nedicta tu in mulieribus &c. Est enim
unus orandi modus. graciarum actio. et dei
beneficia meditari et efferri. Et
e contra qui habet inhabitatorem spm
immundum muti sunt. Sicut dicitur luce
xi°. Erat ihs eiciens demonium et illud
erat mutum. cum eiectus esset locutus
e mutus. Tercium signum in ore k.
est phecia futuror. Spus enim scs
monet linguam ad phetandum non
solum fidelium. sed eciam infidelium. Non
enim voluntate humana allata e aliqn
phecia. sed spu sco inspirati lo
cuti sunt dei homines. Et de caypha
licet malo dicitur. Johis xi°. Expedit
ut unus moriatur homo &c. Glosa.
Nota eciam malos p spm futura
pdicere. quod tamen diuino e eis dono
tamen sacramento. Quia summus pontifex
erat. et ideo spu dei locutus e. Hoc
signum habuit zacharias de quo
dicitur luce i°. Zacharias repletus
spu sco phetauit dicens. Benedictus
dns deus israhel &c. Et sic patet

signa spus sci in ore. Sunt eciam l.
tercio signa spus sci in ope. quorum
eciam sunt tria. scz. subsidium uel compassio
miserorum et afflictio. paciencia ad
uersorum immunitas peccator. Pri m.
mum quod signum in ope e subsidium
miseror. Compassio enim primum ad
caritatem ptinet. que ut dicitur ad Ro
manos quinto. Diffusa e in cordibus nostris
p spm scm qui datus est nobis. Hoc
signum habuerunt septem dyacones
de quibus dicitur. Actuum vi°. Conuo
cantes duodecim apli multitudinem
discipulor dicebant. Non equum et
iustum e derelinquere verbum dei. et mi
nistrare mensis. Considerate ergo
fratres et vobis viros boni testimo
nii septem. plenos spu sco. quos con
stituamus super hoc opus. Glosa. Horum
enim officium erat circa ministerium
mensar. et occupari circa sustenta
cione pauper xpi. Quicumque quod
indigentibus xpi ex compassione neces
saria subministrat. oportet se spm
scm habere inhabitatorem. cui opa
mie attribuit et p que pficiunt.
Secundum signum in ope est paciencia n.
aduersor. Greg. Melius e pacienter
aduersa tollerare. quam bonis opibus insu
dare. Spus enim scus ad tollerandum
aduersa vires et paciam aministrat.
Ro. viii°. Spus scus adiuuat infir
mitatem nostram. Hoc signum habuit
btus stephanus de quo dicitur Actuum
vii°. Cum aut esset stephanus plenus
spu sco. intendens in celum et vidit &c.
Dicitur eciam ibi. quod intuebantur vultum
eius tamquam vultum angeli stantis inter
illos. Et hoc erat signum magne pa
ciencie. Impacientes enim vultum in de
terius mutant. ymmo faciem pallidam et
tortuam pretendunt. Si ergo inter ad
uersa seruaueris pacienciam. presumitur
quod habeas spm scm in te. et in tri
bulacionibus te confortante. Ter o.
cium signum in ope e immunitas pec
catorum. Sapie primo. Spus scus dis
ciplinae effugiet fictum. Ite in mali

uolam animam non introibit sapiencia nec
habitabit in corpore subdito peccatis. Hoc
signum habuit pre omnibus aliis christus. De
quo dicitur luce iiij°: quod plenus spiritu
sancto regressus est a iordane, id est a
baptismo. Hoc signum habere debent
omnes baptizati, scilicet incidendo peccatis
et prauis operibus insistendo fugat
a se spiritum sanctum et recipiunt vice versa
dyabolum pro habitatore et possesso- C
re. Primo regum xvj°: Spiritus domini re-
cessit a saul et exagitabat eum
spiritus nequam. Et qui in preceps impellit D
hominem de peccato ad peccatum quousque
eum in foueam desperacionis precipi-
tet et exagitet, quod est valde peri-
culosa. Ut quia nos omnes defendat
qui in celis sine fine viuit et reg- E
nat. Amen. Sermo unde supra
Rubrica lxviij.

Accipietis virtutem spiritus sancti
in vos. Actuum j°. Hec
verba locutus est dominus discipu-
lis suis dum ab eis recedere et ad ce-
los ascendere vellet, iubens eis ut
se ad hoc prepararent quod post paucos
dies spiritum sanctum accipere deberent.
Unde non solum illis discipulis sed et
omnibus fidelibus dominus dare promisit spiritum
sanctum si se ad hoc debite preparauerit.
A Pro quo sciendum quod ad hoc quod fide-
les se digne preparent et disponant
ad recipiendum spiritum sanctum tria sunt
eis necessaria, scilicet ut sint corde mun-
di, ore bene dispositi et opere feruidi.
B Primo dico quod volentes accipere
spiritum sanctum debent esse corde mundi.
Dicit enim: nullus sapiens poneret
balsamum in vase non puro, sic nec
deus spiritus sancti balsamum mittit in
corde inmundo. Unde propheta prius peciit
cordis mundiciam cum dixit: Cor mun-
dum crea in me deus. Deinde balsami
inmissionem dicens: Et spiritum rectum in-
noua in visceribus meis. Item sicut

libenter hospitatur in domo munda
sic spiritus sanctus in consciencia pura. Unde
gregorius in omelia: Certe si domum
nostram diues aut potens quis
intraret omni festinancia domum
totam mundaret ne quid forte esset
quod oculos amici intrantis offen-
deret. Tergat ergo sordes praui
operis qui deo parat hospicium men-
C tis. Cor autem uniuscuiusque tunc vere
dicitur mundum si non sit cogitacio-
nibus malis inquinatum, si sit humile,
D si sit quietum. Primo ut cor unius-
cuiusque vere sit mundum et spiritus sancti
fiat habitaculum requiritur ut non
sit cogitacionibus sordidis et malis
inquinatum. Nam ut dicitur sapiencie j°:
Spiritus sanctus aufert se a cogitacio-
E nibus que sunt sine intellectu. Pro
quo breuiter sciendum quod cogitacio
sordida et mala aduenit hominibus
tripliciter. Aliquando namque venit cogitacio hominis
contra voluntatem et sensum racionis ita
quod ex toto corde dolet quod talis vi-
lis cogitacio vexat eum. Et tunc nul-
lum est peccatum nec spiritum sanctum expellit.
Gregorius: Cogitacio quantumcumque inmun-
da est non polluit si humana racio
non consentit. Immo pro pugna quam
habet cum eis meritum sibi acquirit.
Tales enim cogitaciones non sunt
in potestate nostra ne scilicet veniant.
F exemplum Unde legitur exemplum in vitas patrum
quod quidam frater venit ad abba-
tem pastorem dicens ei: Multe
cogitaciones veniunt in animam
meam et periclitor in eis. Et eiecit
eum senex sub aere nudo et dicit
ei: Expande sinum tuum et apprehende
ventum. Et ille respondit: Non possum
hoc facere. Et dicit ei senex: Si-
li si hoc non potes facere, nec co-
gitaciones prohibere potes ne in-
troeant. Sed tuum est resistere eis. Item
quandoque aduenit cogitacio mala
in cor hominis et ipse consentit et
voluntarie delectatur in ea nec tamen
habet propositum faciendi quod cogitat

[illegible]

Talis morosa cogitacio. licet nō
īēndit facē qd cogitat. tñ ex eo
qd ꝯsentit et delectatur ī ea. mor
taliter peccat. sicut dicit Thomas
de aq̄no et alij doctores. Vn̄ de
tali morosa cogitacōne arguit
dn̄s dicēs. leuitici ij°. Vsqꝫ quo
morabunt̄ in te cogitaciones noxie.
Iste aūt qn̄ venit cogitacio ma
la in cor hoīs. et hō cōsentit ex
ꝓposito faciendi si pt. Et hec ē
maius mortale qȝ antecedēs. et re
putat deus tale cogitacione pro
facto. Vn̄ dicit in exo°. Qui vi
derit mulierē ad ꝯcupiscēdā eā.
jam mechatus ē in corde suo. Hijs
ergo duob9 vltīs modis cogitacio
nū sp̄us scūs recedit a corde hoīs.
Secdo. ut cor hoīs sit mūdū et G.
aptū ad recepcionē sp̄us sci. req̄
rit̄ ut sit hūile. libenter enī hō
venit ad illud hospiciū vbi hono
rari se credit. hūilitas aūt spiritui
scō honorē facit. Ecci iij°. Mag
na potēcia dei. solus ab hūilib9
honorat̄. Ipe enī sp̄us scs aqua
dicit̄. que nō fluit in montibus
supboꝝ. s in quallib9 hūiliūm.
Ps. Qui emittis fontes ī con
uallib9. int̄ mediū moncū ptrā
sibūt aque gcīaꝝ. id ē in hūilib9.
Vn̄ bernard9. Solet sp̄s diuine
grē familiaris esse hūilitas. Di
cit enī aqua deserit montes.
et fluit ad valles. sic grā sp̄us
sci deserit corda supboꝝ. et des
cendit ad corda hūiliū. Vnde qꝛ
maria hūilis erat. ideo sp̄s scūs
sup eā descēdebat. Tercio ut H.
cor hoīs fiat aptū ad sp̄us sci
recepcionē. req̄rit̄ qꝛ sit quie
tū et tranquillū. libenter enī
hō ad illud hospiciū se diuertit.
vbi quiete se habē credit. Sic
sp̄us scūs in corde quieto et pa
cifico libenter requiescit. Vnde
ysaie lxvj°. Sup quē requiescet
sp̄us meus. nisi sup hūilem et q̄e
tū. In huius figurā. filij israhel

nō poterāt recipe māna qꝛ diu fuerāt
in egipto. nec quādiu habuerāt fari
nā egipti. et qꝛ diu nō trāsierāt ma
re rubrū. Nā in egipto nō ē quies.
nec cū farina eius. nec citra mare
eius nō ē quies. Illi sūt in egipto. q
sūt in peccātīs. nā egipt9 tenebre ī
terptat̄. Illi retinent farinā. qui
adhuc hn̄t cogitaciones et delec
taciones pcci. Illi adhuc nō trāsierūt
mare. qui adhuc pssuris et varijs
sollicitudinib9 huius seculi detinent̄.
Et in oīb9 istis nō ē quies. Johis
xvj°. In mūdo pssurā habebitis. i
me aūte pacē. Et sic patet pmū
pncipale. scꝫ qꝛ volentib9 recipere
sp̄m scm̄. necessariū sit ut sint mū
di corde. Quātū ad scdm̄ prin I.
cipale sciendū. qꝛ volentes se debi
te pparare ad recipiendū sp̄m scm̄.
debent ēē ore bene dispositi. Quo
ad verā ꝯfessionē. deuotā orōnem.
et ociosoꝝ verboꝝ amputacionē.
Primo dico qꝛ debet esse dispositi K.
p verā ꝯfessionē. Vn̄ ps. Os meū
aperui. Glosa. p ꝯfessionē puram.
et attraxi sp̄m. suple scm̄. Istud
figuratū est in hoc. qꝛ p manuum
imposicionē dabat̄ sp̄us scūs. Act
viij°. Cū audisset apli qui erant
iherosolīs qꝛ recepit samaria vbū
dei. miserāt ad eos petrū et johānē
etc̄ vsqꝫ ibi. Tūc iponebāt manus
sup illos et accipiebāt sp̄m scm̄.
Eodē mō dat̄ sp̄us scūs. qn̄ post
ꝯfessionē ī absolucionē sacerdos ma
nū iponit. Et m9 ī diabolo q̄ vidit
hoīes nigros et īmūdos accedere
ad ꝯfessionē. et claros et mūdos
recedere. Secdo debent ēē disposi L.
ti et parati in ore p deuotā orōnē.
Vn̄ luce iij° dicit̄. qꝛ ihū baptisato
et orante descēdit sp̄us scūs corpo
rali specie sicut columba in ipm̄. Ite
in actib9 aploꝝ legit̄. qꝛ discipuli
post ascēsionē dn̄i pseuerātes in
orōne acceperāt sp̄m scm̄. Tercio M.
volentes se disponere ad sp̄us sci re
cepcionē. debent esse dispositi in

ore pro ociosorum verborum appreciacione.
Si enim spiritus sanctus aufert se a cogi-
tacionibus que sunt sine intellectu ut
supra dictum est. quanto magis a sermonibus.
Sicut enim non libenter intraret
homines domum alicuius ubi cerneret
ianuam ipsius inmundam et sordibus de-
turpatam. Sic spiritus sanctus non intrat
in cor hominis ubi ianua scilicet os eius
noverit vanis sermonibus deturpa-
tam. Sed ubicumque invenerit de divinis
loquentes et audientes. illis libenter
se adiungit et tribuit. Actuum x°. Ad-
huc loquente petro cecidit spiritus sanctus
super omnes qui audiebant verbum. Item Matthei
xviii°. ubi duo vel tres congregati sunt
in nomine meo in medio illorum sum. De
modo loquendi patebit in sermone se-
quenti. Et sic patet 2m principale quomodo
volentes recipere spiritum sanctum debent
M esse in ore bene dispositi. ¶ Circa
tercium principale notandum quod vo-
lentes se digne disponere ad suscep-
cionem spiritus sancti debent esse in opere
fervidi et non tepidi aut accidiosi.
Nam ut dicit ambrosius. Nescit tar-
da molimina spiritus sancti gracia. Valde enim
detestatur spiritus sanctus accidiosos et tepi-
dos. quod potest ostendi per hoc quod legitur
luce xv°. Dico vobis quod maius gau-
dium erit in celo super uno peccatore
penitenciam agente quam super nonaginta
novem qui non indigent penitencia. Ubi ex-
ponit gregorius de iustis illis qui de-
sidiose se habent. et de peccatore fer-
vente ad penitenciam. Sicut dux in prelio
plus militem diligit qui post fugam
reversus hostem fortiter premit. quam eum
qui numquam fugit nec umquam fortiter
egit. Plus amatur ager qui post
spinas et tribulos fructus uberes red-
dit. quam ille qui numquam spinas et tri-
bulos aluit et sic sterilis extitit.
O ¶ Item quantum tepiditas displiceat spi-
ritui sancto potest ostendi ex verbis apocalipsis
iii ca°. Utinam frigidus esses aut ca-
lidus. Calidus est qui fervens est ad bo-
num. Frigidus qui simpliciter desistit
a malo. sed quia tepidus es inci-

piam te evomere de ore meo. Tepidus
vero est qui medio modo se habet.
Et dicit glosa interlinearis quod ma-
ior spes est de frigidis quam de
tepidis. Cuius rei hec causa. Quia
tepidi quandam securitatem accipi-
unt de hoc quod aliqua boni agunt
et ideo se non corrigunt. Tepidus vo-
de ore dei evomitur. quia per predicato-
res in quibus deus loquitur de consor-
cio sanctorum per execracionem removetur.
Vel tunc tepidus evomitur quando in de-
teriora precipitatur vel quando impenitens
moritur. De hac tepiditate dicit
bernardus. Tepiditas sola est que
solet deo vomitum provocare. Qui-
cumque ergo desiderat spiritu sancto reple-
ri sint opere fervidi non tepidi. ¶
P Et specialiter debent esse fervidi
in opere triplici. Scilicet in corpo-
ris maceracione. misericordie exhibicio-
ne. et sancte ecclesie sedula frequentacio-
N ne. ¶ Primo dico cupientes acci-
pere spiritum sanctum debent se ad hoc prepa-
rare corporis maceracione seu cas-
tigacione. Unde dicitur actuum ii°. Penitenciam
agite scilicet per carnis maceracionem
et accipietis donum spiritus sancti. Unde
spiritus sanctus ignis est. Sicut ergo lig-
na cum exsiccantur et humiditas ab
eis consumitur apta sunt ad suscepcio-
nem ignis. Sic homines per attenuacio-
nem ieiunii et sobrietatis apti effi-
ciuntur ad suscepcionem spiritus sancti. Quod
eciam figuratur genesis viii°. per columbam
emissam de archa noe. que cum in-
venisset adhuc terram paludosam et
non aridam ibi non remansit. Sic
spiritus sanctus per columbam designatus
venit ad illos qui habent corda
et corpora arida et ab omni humore
superfluitatis desiccata etc. In cuius
signum ut patet actuum ii°. spiritus sanctus
datus est apostolis cum adhuc essent ie-
iuni hora scilicet diei tercia etc. ¶
R Secundo volentes accipere spiritum sanctum

debent se ad hoc pparare misericor-
die exhibicione. Quod eciam bene figu-
ratur per emissionem columbe. quam scilicet noe
emitteret de archa super oliuam
resedit. per oliuam significatur mia.
quia sicut oleum quod de oliua nascitur
super omnes liquores eleuatur. sic mia
alias virtutes superexcellit. Unde
legitur in actibus apostolorum. quod cornelius
centurio propter opera mie quam primis
exhibuit meruit a beato petro bap-
B. tizari et spu sco repleri. Ter-
cio volentes se pparare ad spus
sci suscepcione. debent esse ferui-
di circa sedula frequentacione. Quia
nis enim in omni loco spus scus ve-
nit ad suos dilectos. Johis tercio.
Spus vbi vult spirat. specialius
tamen et parcius gratiam suam tribuit
in loco quem ipse sibi ad hoc dedi-
cauit. Unde ps. Replebimur in bonis
domus tue. Quod bene figuratur in
hoc. quod apli non vagi in plateis.
aut tabernis. sed pariter in cena-
culo vbi dns cenam suam cum ipsis
manducauit congregati. spu sco
sunt repleti. Quid per istud figuratur
scenaculum. nisi scam ecclia vbi coti-
die in memoria huius cene in perso-
na xpi a sacerdote missa celebra-
tur debet intelligi. Ad hanc quicumque
deuote et sedule confluxerint. et
toto corde spus sci aduentum affec-
tauerint. sic quod ut premissum est pparaue-
rint. absque dubio ipm merebun-
tur accipere. et tandem ipso donante
ad gaudia perpetua peruenire. Quod
nobis prestare dignetur idem spus
scus qui cum patre et filio viuit et
regnat vnus. Amen. Sermo
vnus super Rubrica lxix

Apparuerunt aplis dispertite
lingue tanquam ignis. seditque
super singulos eorum. Actuum
A. scdo. Quare spus scus datus
est aplis in specie lingue pocius
quam alterius membri. Una potest esse
ro. lingua enim est membrum igne gra-
uiter inflamatum difficile ad regendum
vtile si bene sit rectum. Quia igitur lingua
igne malo inflamata erat. io igne
spus sci indigebat. Jacobi iii. lingua
ignis est etc. Et quia difficile regitur.
io igne sci spus pre ceteris membris
indiget. Jacobi iii. Omnis natura
bestiarum et volucrum et serpencium
et ceterorum domatur et domita sunt
a natura humana. linguam autem nullus
domare potest. Item quia vtilis valde
si bene regatur. ideo necesse est fuit ut
spm scm rectorem haberet. Pro B.
quo sciendum. quod ad hoc quod quis lin-
guam suam cum adiutorio spus sci bene
regere valeat. necesse est ut in sermone
suo sex specialiter attendat. que
comprehenduntur in hoc versiculo. Quis v9
quid. cui. dicas. cur. quo. quando requiras.
Quicumque hoc in sermone suo bene ser-
uauerit. nosceat se hoc ex spus sci gratia
speciali ~~hre~~ habere. Mathei xx.
Non enim vos estis qui loquimini. sed
spus patris vestri qui loquitur in vobis.
Primo igitur vnusquisque attendere debet
in animo suo. quis est qui dicere vult.
vtrum scilicet dictum illud ad eum pertineat
an pocius ad alium. Nam si ad alium po-
cius quam ad eum illud dictum pertineat.
illi dicto miscere se non debet. Dicitur
enim per leges. Culpa est misceri rei ad
se non pertinenti. ut dicit regula juris.
Ita culpa est dicere quod ad se non per-
tineat. Unde dicit Jhus sirac ecci.
De ea re que te non molestat ne
certaueris. Item attendendum est vtrum C.
qui loqui vult sit in quieto sensu
an irato. Nam si turbatus est animo a lo-
cucione cessare debet. Nam ut dicit Se-
neca. Iratus nichil nisi criminis lo-
quitur. Quare et Catho dixit. Iratus
de re incerta contendere noli. Impedit ira
animum ne possit cernere verum. Et alius
dixit. Ler videt iratum. iratus non
videt illam. Item dixit petrus alfonsus
habet hoc humana natura. ut animo quoque
patenter conturbato in vero falsoque

discernendo. discrecionis careat oculo.
d Item attendat prius qui alium dicere
vel alium reprehendere ~~vult~~ velit. an de
simili deo vel sancto valeat reprehendi.
Unde apostolus ad Romanos. Inexcusabilis es
o homo qui iudicas. in quo enim al-
terum iudicas. teipsum condempnas. Eadem
enim agis que iudicas. Et Cato dicit.
Que culpare soles. ea tu ne feceris
ipse. Turpe est doctori cum culpa re-
2° e darguit ipsum. Secundo qui bene
loqui desiderat. prius quod dicere velit
attendat. scilicet si sit verum vel falsum.
Ait enim Jhesus Syrac xxxvii. Ante omnia
opera tua verbum verax precedat a te.
et ante omnem actum tuum consilium stabile.
Super omnia enim veritas est colenda.
que sola deo homines proximos fa-
cit. cum ipse deus veritas sit. Ipsomet
hoc attestante qui dicit. Ego sum
via. veritas. et vita. Qui igitur
loqui debet. veritatem omnimode dicat.
mendacia dolosa penitus devitet.
Ait enim Salomon in ecclesiaste. Pocius
diligendus est fur. quam assiduus in men-
dacio. Si autem in verbo aliquo dubi-
taverit quod dicere velit. an scilicet sit verum
an falsum. pocius tacendum est aut du-
f biose proferendum. Unde quidam sapi-
entem interrogavit quomodo optime
posset dicere. Et respondit. Si tantummodo
g dixeris quod bene sciveris. Item etiam
attendendum est ut sit efficax et non
vane quod loqui velit. Unde Seneca
de formula honeste vite. Sermo
tuus non sit vanus. sed aut consoletur.
aut doceat. aut precipiat. aut mone-
at. Item scriptum est quod de omni verbo
ocioso reddituri sumus racionem.
Contra hanc doctrinam heu quam plures
faciunt qui non solum vana et ociosa
verba. sed etiam turpia et inhonesta pro-
h ferre non erubescunt. Caveat se ab
istis boni et honesti. Non enim tales
sunt mundi et boni. Inmundicia enim
oris testis est inmundicie cordis. Ex
habundancia enim cordis os loquitur.

ut dicit dominus in Matheo. Sicut enim
porcus cognoscitur per linguam. sic homo.
Et ideo non credendum est quod habeant
munda corda qui verba habent inmunda.
Qui enim de turpibus libenter loquitur
ribaldus esse probatur. Sicut per
linguam cognoscuntur theutonici.
greci. et gallici. Unde et petro dictum
est. Mathei xxvi°. Nam et loquela
tua manifestum te fecit. Ergo
qui vult ut credatur quod mun-
dum habeat cor. habeat foris os
mundum. Cruda per verba scurrilia
nititur provocare alios ad risum.
Ridet quidam audientes. sed eo
recedente dicunt. Ach qualis ri-
baldus. aut nequam est ille. Ideo qui loqui
vult. loquatur utilia et honesta.
i Quantum autem deo placeat salu-
bria et utilia loqui. et contrarium
sibi displiceat. patet per exemplum.
exemplum In vitas patrum quod aliquando pluribus
fratribus sedentibus. et inter se
de scripturis sanctis. et que ad sa-
lutem animarum pertinent loquentibus
vidit quidam sanctus pater circa eos
angelos stantes. et hilari vul-
tu de eloquio divino gloriantes.
Cum autem aliud quodcunque inter se
loquerentur. statim angeli sancti recede-
bant longius indignantes contra
eos. veniebant autem porci sordi-
dissimi et morbo pleni. et vo-
lutabant se inter eos. Demones
enim in specie porcorum delectabantur
de superflua et varia locucione.
k Item loqui proponens. attendat
utrum quod loqui vult. sit asperum
an dulce et suave. Dulcia enim
et lenia verba sunt proferenda. con-
traria vero tacenda et penitus
omittenda. Unde dicit Jhesus Syrac
in ecclesiastico. Tibie et psalterium
suavem faciunt melodiam. super utrum-
que autem lingua suavis. Et iterum
ibidem dixit. Verbum dulce multi-

plicat amicos et mitigat inimi-
cos. Vn̄ pamphilus. Excitat et
nutrit. fiendia dulcis amore.
Itē salomō. Mollis responsio fran-
git iram. sermo durus suscitat fu-
rorem. Vn̄ de hoc legitur exemplum
in vitaspatrum. Tepore quodam
abbas macharius dum ad monte
nitrie ascenderet. discipulo suo
ut ipm̄ precederet inpermisit. qui
cū iam illū preiret. obuiauit ei qui-
dā sacerdos ydolorum cursu concito
veniens et lignum grande portans.
Cui exclamans ait. Quo curris
demon. At ille iratus tantis eū
plagis affecit ut exanimem
pene relinqueret. Et relicto eo
sacerdos ydolorum iterū currebat.
Progressusque parū obuiauit beato
machario. Qui ad eū ait. Sal-
ueris laborator. salueris. At ille
admirans rn̄dit. Quid in me bo-
ni experisti. ut ita me salutares.
Cui senex ait. Quia vidi te la-
borantē et curris ignoranter.
Cui sacerdos dixit. Et ego ex
salutacione tua compunctus. mag-
num dei seruū te esse cognoui. Nā
alter nescio quis miserabilis mo-
nachus occurrens mihi iniurias fecit.
sed ego illi plagas pro verbis im-
posui. Tunc tenens pedes sancti ma-
charii proclamabat dicens. Nisi
monachum me feceris nō desistam.
Progressique pariter venerunt ad locum
in quo cesus frater iacebat. quē
vtrique tollentes quia incedere nō
poterat. manibus in ecclesiam portau-
erunt. Cū autē fratres ceteri vidis-
sent sacerdotē illū cū beato ma-
chario comitantē. stupefacti
monachum eū cum admiracione perfi-
ciunt. ac multi propter illū ex pa-
ganis facti sunt xpiani. Dicebat
ergo abbas macharius. quia sermo
superbus et malus eciā bonos vi-

ros conuertit ad malū. Sermo vero hu-
milis. eciā malos vertit in melius.
Tercio loqui volens. attendere
debet cui loquatur. vtrū scilicet amico. m. 3°
aut alii. Amico loqui bene et tute
potes. quia nichil est dulcius quā habere 1.
amicum cū quo tamquam secum ipso loquatur.
Nō tamen amico talia dicenda sunt
de quibus propalandum timet si postea
inimicus fuerit. Vn̄ dicit Seneca
in epistolis. Sic loqueris cū amico. tamquam
deus audiat. et sic viuas cū hominibus
tamquam deus videat. Et alius dixit.
Sic habeas amicum. ut nō timeas
eum fieri inimicum. Idcirco quod secre-
tum esse vis. nemini dicas. Tucius
est enim tacere. quam ut taceat aliū ro-
gare. Ait enim seneca. Si tibi ipsi
nō imperasti ut taceres. quo ab
alio silencium queris. Si autē de
secreto consilium habere volueris. ami-
cissime fideli et probato atque secreto
illud committas. Dixit enim salomō.
Multi pacifici sint tibi. consiliarius
vnus de mille. Itē catho. Consilium
archanum tacito committe sodali. R.
Inimico autē nō multum loquaris.
nec secreta tua illi detegas. eciā si
cū eo in graciam redieris. Decipitur
est enim. Cū inimico nemo tute in graciam
redit. Vapor enim odii semper latet in
pectore inimici. Itē salomon dicit
Inimico antiquo ne credas in eternum.
ita Ista tamen nō intelligere debemus ut
ipsos nō diligamus. quia dominus nobis
precepit inimicos diligere. Nō tamen tene-
mur eis esse ita familiares sicut
amicis. Faciliter enim homo ex familia-
ritate eorum incidit in periculum. aut aliud
peccatum grauius. Ideo melius est ut a fa-
miliaritate et conuersacione eorum absti-
neamus. Itē abstinendum est a colloquiis
irrisorum et generaliter omnium cū quibus
quis nō potest proficere. Quarto 4°
loqui desideras attendere debes cau-
sam quare dicere proponis loqui vult. hoc
est causa dicti sui. Nā sicut in factis
et faciendis causa est requirenda
dicente seneca. Cuiuscumque facti causā
requirere. et cū inicia inueneris

7° ·O gritꝰ cogitabis. Ita ecia in dcīs eī
ē requirenda. Quanto loqui de
sideras. attēdere debꝫ quō loquat̄ᵉ
sꝫ ut modꝰ loq̄ndi seruet. Ait enī
v9 cassiodorꝰ. modꝰ vbiqȝ laudandꝰ ē.
Et ite quidā. Omibꝰ adde modū
modꝰ ē pulcherrima virtꝰ. Et sedm
q̄ dicit̄ᵉ in libro de doctrīa cordis.
iste modꝰ ꝯsistit in trbus. ut scilicȝ
attēdamꝰ quo gestu. quo sono. qua
significacione loquamur. Sit aute
gestus modestꝰ et hūilis. sonꝰ mitis
et suauis. et significacio verax.
Gestꝰ in loq̄ndo debꝫ ēē modestꝰ.
nō brachia piciendo. nō digitū ex
tendēdo. Sonꝰ ecia in loq̄ndo sit mitis
et suauis. nō clamosꝰ. nō tumultuo
sus. Vn̄ seneca. Vox tua sit sine cla
more. īcessꝰ sine tumultu. Significa
cio ecia vbi debet ēē verax. nō so
phistica. Quia dicit̄ᵉ in ecc̄astico.
Qui sophistice loquit̄ᵉ. odibilis est.
Ite ibidē. In oī actu. verbū verū
6° ·P pcedat te. Certo loqui desideras.
attēdere debꝫ qn̄ loq̄ndū est. id ē
tpus. Nā ut dicit salomō ī ecc̄aste.
Est tpus tacendi. et tpꝰ loq̄ndi. Ite
ihūs sirac in ecc̄astico. Homo sa
piēs tacebit vsqȝ ad tpus. lascīuꝰ
et īprudēs nō suabit tpus. Mag
enī res est vocis et silencij tpānt̄
tu. Ut dicit seneca. Et nō solum
tuū silenciū suā. ſ ecia alioꝝ si
lenciū expecta. Expectare ḡᵒ debes
dicēdi tpus. donec tibi pbeatur au
ditꝰ. Ait enī ihūs sirac ī ecc̄astico
Vbi nō est auditꝰ. ibi nō effūdas
smonē. et īportune noli extolli ī
sapīa tua. Et nō solū in dicendo
alijs. ſ ecia in rndendo tpus ex
spectare debes. Vn̄ scriptū ē. Ne
pperes rn̄dēre donec finis fiat
īterrogacionis. Nā ut ait salomō.
Qui pus rn̄ndꝫ q̄ᵐ audiat. stul
tū se ēē demōstrat et ꝯfusione dig
nū. Ite tpus ē tacēndi. cū in medio
senioꝝ et maioꝝ sederis. Sicut dit̄
ihūs sirac ī ecc̄astico. In medio
magnatoꝝ nō psumas loqui. Ite
tpus tacēdi ē. cū quib⁹ se maliciōsis

et obsuatoribꝰ obsessos videt. Vn̄
salomon. In puḃijs. In auribꝰ insi
piencium ne loquaris. ne forte des
piciat doctrīa eloquij tui. Insipi
entes aute appellat īcorrigibiles
et obstinatos quibꝰ desipit quicq̄
dei ē. Certe k̄mi audistis quot
rq̄uirut̄ᵉ ad hoc q̄ aliquis bene
·Q loquat̄ᵉ. Quia ergo tot requi
rut̄ᵉ. et homo de facili labit̄ᵉ ī lin
gua. valde necessariū ē vnicuiqȝ
ut sit cautꝰ in verbis. et caueat
se a multiloquio. Vn̄ dicit̄ᵉ. Tacē
qui nescit. nescit loqui. Nescit ḡ
stultꝰ loqui. qui tacere nō potest.
Nā quidā sapiēs īterrogatꝰ cur
tm̄ taceret. an q̄ stultus esset.
rn̄dit. Stultꝰ tacere nō potest.
Vn̄ ad silenciū suandū hortat̄ᵉ
nos btūs iacobꝰ in ep̄la sua. Sit
aute oīs homo velox ad audien
dū. et tardꝰ ad loq̄ndū. Ite salo.
Qui custodit os suū. custodit
aīam suā. q̄ aute īꝯsideratꝰ ē
ad loq̄ndū. senciet mala. Ite dit̄
seneca. Nichil eque pderit q̄ᵐ
quiescē. et cū alijs loqui mīma.
secū multa. Ite socrtes phūs. Oī
bus placē poteris. si gesseris optīa.
et locutꝰ fueris pauca. Ite Catho.
Virtute pmā puto ꝯpescē linguā
·R re. Aliud exᵐˡᵒ silencij. debemꝰ
respicē doctrinas et fcā sanctoꝝ
prm qui rigidissime se cohibue
rut a loq̄citate. Vn̄ legit̄ᵉ in vitas
prm de scō agathone abbate. q̄
tribꝰ ānis lapidē in ore portauit.
Ite īterrogauit q̄dā fr̄ abbatē
siso di dicēs. Desidero custodire
cor meū. Dixit ei senex. Et quō
possumꝰ custodire cor nr̄m si lin
gua nr̄a januā apertam habuerit.
Ite venit aliqn̄ scē memorie
theophilꝰ archiepus allexandrinꝰ
in heremo sichi. Congregati aute
fr̄es dixerut ad abbatē pambo.
Dic vnū smonē p̄ri ut edificet̄ᵉ
aīmꝰ eiꝰ in hoc loco. Et rn̄dit
senex. Si in taciturnitate mea

non edificatur. neque in sermone meo
edificabit. Rogemus ergo dominum
qui misit apostolis spiritum sanctum in linguis
igneis, docens eos loqui et intellige-
re omnem veritatem, ut et eundem spiritum
nobis mittat, ut sic verba et facta
nostra regamus, ut tandem ad regnum
celeste pervenire valeamus. Amen.

In die sacramenti super ewangelium postilla. R. lxx.

Caro mea vere est cibus etc.
Istud ewangelium scribitur Johannis
vi°. In quo ostenditur a domino
veritas sacramenti altaris. Quia
frequenter discipulis suis et iudeis
loquebatur parabolice. Ne ergo crederent
quod caro eius contineretur in hoc sacra-
mento eucharistie tantummodo sicut
in signo, ideo hoc removet dubium,
dicens discipulis suis et turbis
iudeorum: Caro mea vere est cibus, A.
et sanguis meus vere est potus.
Hiis verbis dominus voluit nos intel-
ligere quod corpus et sanguis eius
vere continetur in sacramento eucha-
ristie, et non figuraliter sicut
est opinio quorundam hereticorum
qui dicunt quod corpus christi est in sacra-
mento eucharistie ut res signi-
ficata tantum et non ut res contenta.
Ut sicut cum dicitur petra erat
christus, per petram christus signifi-
catur. Sic cum dicitur hoc est corpus
meum. Fides autem catholica tenet
quod in hoc sacramento veraciter et re-
aliter continetur corpus christi sicut
natus est de virgine. Item dicitur eciam
caro christi vere cibus et sanguis
eius vere potus, quia reficiunt animam
que est immortalis. Cibus autem corpo-
ralis reficit tantum corpus quod est cor-
ruptibile. Item cibus corporalis prestat
vitam et sacietatem temporalem,
sed caro christi vitam immortalem et sa-
cietatem perpetuam. Item cibus corpo-
ralis convertitur in substanciam mandu-
cantis, sed caro christi manducantem
ad se trahit et sibi ipsi unit, ut
supra patet in textu. Considere- B.
mus hic carissimi inestimabilem
caritatem dei erga nos. Primos
parentes deus multum dilexit, quos
pavit fructibus paradisi. Sed quodam-
modo quo ad quid iudeos plus dilex-
it, quos in deserto pavit pane celi.
Sed super omnia nos diligit, quem car-
ne propria nos pascit. O vera dileccio,
cui poterit comparari. Si multum
diligit qui dat sua, quantum diligit
qui dat seipsum. Si probacio dileccionis
exhibicio est operis, qui magna ce-
nodia dat, magnum se ostendit ami-
cum, et qui maiora maiorem, qui autem
maxima maximum. Ergo se maxi-
mum amicum ostendit qui carnem
propriam et sanguinem nobis dedit.
Unde cuilibet christiano dicere potest:
Quid debui ultra facere et non
feci, quod tui duriciam cordis possit
emollire. De hac inestimabili
caritate exclamat Urbanus papa
in epistola de institucione hodierne
festivitatis sic inquiens: O divini
amoris immensitas, divine pietatis
superhabundancia, divine affluencia
largitatis. Dedit enim dominus omnia,
quia subiecit dominus omnia sub pedibus
nostris, et super universas terre creatu-
ras contulit nobis dominium princi-
patum. Et misteriis eciam spirituum
superiorum nobilitat et sublimat hominis
dignitatem. Et cum tam copiosa fuit
erga nos munificencia, volens ad-
huc ipse in nobis suam exuberantem
caritatem precipua liberalitate mon-
strare, semetipsum nobis exhibuit
et transcendens omnem plenitudinem
largitatis, omnem modum dileccionis tri-
buit se in cibum. O nimis singularis
et ammiranda liberalitas, ubi do-
nator venit in donum, et datum est
idem penitus cum datore. Quam
larga et prodiga largitas cum tribuit
quis seipsum. Dedit igitur se nobis
salvator in pabulum, ut quia per cibum
homo in mortem corruerat, et per cibum
ipse relevaretur ad vitam. Cecidit
homo per cibum ligni mortiferi, rele-
vatus est per lignum cibi vitalis. In illo
pependit esca mortis, in isto vite
alimentum. Hec ille. Sed diceret
aliquis: Cum christus carnem nobis C.

In die sacramenti super ewangelium postilla R. lxx

tradidit in cibum et sanguinem in
potum quare hoc fecit sub alia spe-
cie. Respondetur secundum Innocencium papam quod
tribus de causis hoc fecit. Primo
ut fides haberet meritum que est de
hiis que non videntur. Quia fides non
habet meritum ubi humana racio prebet
experimentum. Secundo ne abhorreret
animus quod cerneret oculus. Quia non
habemus usum carnem crudam et san-
guinem comedere. Quia igitur Christum de-
vorare dentibus fas non est, in miste-
rio carnem et sanguinem nobis com-
mendavit. Tercio ne ab incredu-
lis religioni christiane insultaretur.
Nichil enim abhominabilius quam ut sangui-
nis similitudinem sumamus. ut ita ve- et
ritas non desit. et ridiculum non nul-
lum fiat a paganis. quod hominis cruorem
D occisi bibamus. Sed quare tunc
magis sub specie panis et vini caro
et sanguis Christi sumitur quam sub alia
specie. Respondetur secundum eundem Innocencium
quod ideo. Quia sicut panis pre ceteris
cibis corpus reficit et sustentat. et
vinum hominem letificat atque inebriat
Sic caro Christi interiorem hominem plus
ceteris graciis spiritualiter reficit
et saginat. Unde excellenter eucha-
ristia dicitur id est bona gracia. quia in
hoc sacramento non modo augmentum
virtutis et gracie. sed ipse totus sumitur
qui est fons et origo gracie. Habet
eciam similitudinem cum re mistica que est
unitas fidelium. Quia sicut ex mul-
tis granis conficitur unus panis. et
ex plurimis acinis vinum in unum
confluit. sic ex multis fidelium perso-
nis unitas ecclesiastica constat. Unde
apostolus. Unus panis et unum corpus mul-
ti sumus. hec Innocencius. Sed redeamus
ad textum ewangelii. Sequitur. Qui man-
ducat carnem meam et bibit meum
sanguinem. non tamen sacramentaliter. sed
eciam spiritualiter percipiens effectum sacra-
menti. In me manet. id est unitur mihi.
et ego in eo. per caritatem sicut amans
est in amato et econverso. Quomodo autem quantus
amor est ineffabilis dileccio caritatis
si sciremus bene ponderare. Nam in ista
manducacione homo non tamen efficitur fi-

vel filius Christi. sed efficitur ipse Christus per
transformacionem gracie. non substan-
cie sed transformative. Quia sapidus
est cibus iste. qui secundum modum predictum
hominem facit deum. et nos et vicium
nostrum. quem vere mors est funditus
occidit. et in dei vitam provehit. Ve-
re sic cibati possumus dicere cum apostolo.
Vivo ego. iam non ego. vivit vero
in me Christus. De hoc eciam habes in
sermone isto. Sacramentum hoc. sub ser-
E mone secundo in sexto effectu. Sed
cum dicit dominus. Qui manducat
carnem meam et bibit meum sangui-
nem etc. Quare fideles quoque non ita
bene accipiunt sanguinem domini si-
cut et corpus. Respondetur quod in primitiva
ecclesia ita fiebat ut populus sub utraque
specie communicaret corpus et sanguinem
domini. Postea tamen provide ordinatum
est ut non communicaret sub specie vini
propter periculum effusionis. Quia sub
specie panis accipitur quodammodo
sanguis intinctum ibi continetur ex
concomitancia reali. Nam sub utraque
specie est totus Christus. aliter tamen et ali-
ter. Quia sub specie panis est
vera caro Christi ex virtute sacramen-
ti. cetera vero sunt ibi ex concomi-
tancia. Et eodem modo sub specie
vini et sanguis Christi ex vi sacra-
menti. cetera vero concomitative.
Ulterius dicit dominus in ewangelio.
Sicut misit me vivens pater. qui est
vita per essenciam. et ego vivo propter
patrem. Filius enim inquantum deus et in-
quantum homo vivit propter patrem. scilicet
procedit ab eo. accipit tamen eandem
vitam quam habet pater. Secundum vero
quod homo. vivit propter patrem. secundum
quod unitur supposito procedenti a patre.
Quia unionem concomitatur pleni-
tudo gracie que est spiritualis vita. Et
eodem modo nos inquantum per sacra-
mentum unimur deo. vivimus spiritua-
liter cum eo. Tamen eius unio est re-
alis in unitate suppositi. Nostra
autem unio apud ipsum est per fidem
et dileccionem. Et hoc est quod
sequitur. Et qui manducat me

sed aliter et aliter. Nam secundum quod deus vivit propter patrem

eripe vinet ꝓpt me. Vñ dicit au
g. Nos qui eternã vitã ex no
bis habere nõ possum9. panẽ illũ
manducãdo viuam9. Sequit. hic
ẽ panis viu9 qui de celo desce
dit. Nõ sicut pres vri manduca
uerũt mãna et mortui sũt. Et
iõ nõ fuit vere cib9 celestis. s3 tm̃
figura ei9. qui vitã spũalem nõ
ꝯferebat. s3 eã dari in hoc sacra
mẽto pfigurabat. ¶ Ad quo scien
dũ. ꝙ mãna qd ~~mãna~~ pluit fi
lijs israhel. figura fuit corporis
xpi. et hoc specialiter ꝓpter octo
ꝓprietates. p quas q̃dã ꝯuenien
ciã hñt ad inuicẽ. ¶ Primo dico
ꝯueniencia mãnatis cũ pane
nr̃o ꝯsiderat' ex origine. Sicut F.
enĩ mãna de celo pluit. sic mã
na nr̃m de celo ẽ ipo attestãte
qui ait. Ego sũ panis viu9 qui
de celo descendi. ¶ Scdõ ꝯueniũt
in hoc. ꝙ mãna sp cadebat cũ
rore. Sic mãna nr̃m dulcissim9
cadit cũ rore graciẽ. ¶ Tercio
ꝯueniũt in sapore. Quia sicut G.
erga deuotos habebat omne
delectamẽtũ vt habet' sapie xvj°.
Panẽ paratũ pstitisti eis habẽ
tẽ oẽ delectamẽtũ. et malis hoĩ
bus erat insipid9. Vñ dicebant
nu͂ xxj°. Aĩa nr̃a nauseat sup
cibo isto leuissimo. Sic mãna nr̃m
digne sumẽtib9 ẽ vite spũalis so
laciũ. et idigne sumẽtib9 iudiciũ.
Vñ Alberto de corpe xpi. Sicut
aures diuersor ṽba audienciũ di
uersas in ṽbo inveniũt ꝓ vniuscu
iusqȝ statu illũiaçoẽs. Ita fauces
diuersor huc cibũ gustãciũ. diuer
sas ꝯueniũt graz refectiones.
Ita tñ si fauces nõ sint infecte
amaritudine aliena. Infirmis
enĩ oĩa isipida sũt. ¶ Quarto
ꝯueniũt. quia sicut legit' de mãna
te ꝙ qui plus collegerat nõ ha
buit ampli9. neqȝ qui min9 para
uerat habuit min9. Sic vbi pars
ẽ corporis xpi. est et totũ. Et
tñ quis accipit in pua pticula.

sicut in hostia magna et integra.
Vñ canit in seqñcia hodierna. Fũc
to demũ sacrãmẽto nõ vacilles s3 me
mẽto. tm̃ ẽe sub fragmẽto. quãtũ
toto tegit'. ¶ Quinto vero panis
et nou9 ꝯueniũt in h' loco. Nõ enĩ
dabat' mãna i deserto vbi pres
aliud delectabile nõ habebat. Sic
panis xpi nõ reficit ad dulcedinẽ
grẽ. nisi eos qui in deserto corda
trãsferũt. ut scil3 mũdanas nõ re
cipiãt ꝯsolaciones. Vñ bernard9.
Delicata ẽ ~~grã~~ ꝯsolacio diuina.
et nõ datur admittẽtib9 aliena.
¶ Sexto hij panes ꝯueniũt in
miraculo. quia vterqȝ panis est mi
raculose exhibit9. naturalibus
potencijs ad hoc existentib9 iuali
dis et ifirmis. Vñ de miraculo
veteris panis dicit'. Exodi xvj°.
Pluã vobis panẽ de celo. Panem
aũt pluẽ miraculosũ ẽ. De miraculo
autẽ nr̃i panis dicit dñs. Panis
quẽ ego dabo caro mea ẽ. Panẽ
autẽ esse carnẽ sup modũ mira
bile ẽ. De vtriusqȝ autẽ panis mi
raculo dicit ps. Memoriã fecit
mirabiliũ suor. ẽẽ. In quo autem
mirabilia sua fecerit subiũgit
dicẽs. Escam dedit timẽtibus se.
¶ Septimo ꝯueniũt in effectu.
Dicit enĩ philo ꝙ mãna ad calorẽ solis liquescebat.
rẽ vero ignis torridũ et durũ fie ad calo
bat. Sic mãna nr̃m reuerendũ
cũ in calore diuine caritatis sumit' liqscit.
et oĩa iteriora nr̃a iebriant ab
vbertate et voluptate dei. Si vero
sumit' in calore terrene. auaricie.
inuidie. malicie. et nequicie. magis
ac magis idurescit. Vñ videm9
ad sensũ. ꝙ qui i mortalib9 freqñt'
cõmunicãt. tã duri efficiunt'. ut dif
ficilime ꝯũtant'. ¶ Octauo ꝯue
niũt in defectione. Mãna enĩ de
fecit filijs israhel terram pmissiõis
itrantib9 et de fructib9 terre gus
tãtib9. Vñ Josue. Defecit mãna
postqȝ comederũt de fructib9 tre.
nec vsi sũt vltra filij israhel cibo
illo. Sic et nos in huj9 mũdi deser
to sub specie panis et vini velato

vtim̄ corpore dn̄i . s; cū ad patriam
puenim9 et ad terram pmissionis .
rñe . hui9 panis species deficiet . et
nuda veritate deo facie ad faciem
ꝯficiem̄ . Vn̄ ap9 . Cū venerit qd
pfem ē . euacuabit qd ex pte ē .
Ista eni manducacio corpis dn̄i ē
pparacio ad vitā eternam ꝯsequēdā .
Vn̄ seqr in eu̾ad . Qui manducat
hūc panē viuet ieternū . Aug9 .
Qui manducat intꝰ nō foris . qui
manducat corde nō q̄ pmit dēte
rc . Reqre in sequēti smone latius
de hac manducacione . Sermo de sa
cramēto eucharistie . R. lxxi .

Qui manducat hūc panē vi
uet ieternū . Ex ewangelio
hodierno . Johis vi . Transi
turꝰ de hoc mūdo ad prēm salua
tor dn̄s nr̄ ihūs tpūs . cū tēpus
passiōis sue istaret . supra cena in
memoria mortis sue istituit sūmū
et magnificū sui corpis et sangui
nis sacramētū . corp9 in cibū . et san
guinē in poculū tribuendo . Nam
quocienscūqȝ panē hūc manducamꝰ
et calicē bibimꝰ mortē dn̄i nūcia
mꝰ . In institucioē namqȝ hui9 sacramēti
dixit ipē aplīs . Hoc facite in meā
ꝯmemoracionē ut pcipuū et isig
ne memoriale sui amoris eximij q°
nos dilexit ē nobis hoc pcelsum z
memoriale h° sacramēti . Conuenit
igitr deuocioni fideliū solepniter re
colere istitucionē tā salutiferi tāqȝ
mirabilis sacramēti . vt ieffabilem
modū diuine pñcie in sacramento
visibili venerem̄ . et laudet dei po
tēcia q̄ in sacramēto eodē tot mira
bilia opatr . nec nō de tā salubri . tāqȝ
suaui beneficio exsoluatr deo grāz
actiones . Verū quīs in die cene qn̄
sacramētū pdēm nostr institutū .
iter missaz sollepnia de istitucioē
ipīꝰ specialis mēcio habeatr . totū
tn̄ residuū eiusdē diei officiū ad
xpi passionē ptinet . circa cuiꝰ ve
neracionē eciā illo tpe occupatr .
Vn̄ ut i integro celebritatis officio
istitucionē tanti sacramēti solepniter
coleret plebs fidelis . Romus pontifex
vrbanꝰ qrtꝰ . pie statuit prefate
istitucioīs memoriā pma feria vª
post octauas penthecostes . vt pote
hodie a cūctis fidelibꝰ celebrari .
vt qui p totū ānū circulū . hoc sa
cramēto vtim̄ ad salutē . eius
istitucionē illo specialit̾ recolamꝰ
quo spūs sc̄us corda discipuloz
edocuit ad plene cognoscenda
huiꝰ misteria sacramēti . Et ut p
dicta feria quīta . et p octauas
sequētes eiusdē salutaris istitucio
nis honorificēciꝰ agatr mēoria .
et fideles ad tanti festi celebri
tate auidiꝰ ꝯuenirēt . pfatus
pōtifex eis qui in huiꝰmodi
horis in hac solepnitate perso
nalitr itersūt stipēdia spūalia
aplica largicione ꝯcessit . Vnde
oībꝰ vere penitētibꝰ et ꝯfessis
qui matutinali officio huiꝰ festi
psencialit̾ i ecciā vbi celebraretr
adessent centū . qui aūt sedis to
tidē . Oīs quoqȝ qui ceteris hoīs
iterfuerit . qualibet hora . xl . Illis
aūt qui p octauas i matutinaz
vesperaz . misse . ac ceteraz horaz
officijs iterfuerit . pro qualibet
horaz die de oīpotētis dei mīa
et btōz aploz petri et pauli .
auctē ꝯfisis centū dieꝫ idulgē
ciā tribuit omī tpe duraturam
Martinꝰ vero pp̄ cuiqȝ singulis
vere penitētibꝰ et ꝯfessis qui
et quociēs in huiꝰ sacramēti pro
festo ieiuniū . vel loco illiꝰ aliud
iuxta suoz ꝯsilia ꝯfessoz opus
fecerit centū . et qui matutina
li officio iterfuerit ducentos .
et qui misse totidē . qui vero
pmis vesperis ducētos . et qui
in scdis totidē . qui vero ceteris
horis iterfuerit pro qualibet
horaz octuaginta . Rursꝰ aūt
i quibuslibet octauaz diebus
p singulis matutinaliū . missaz .
vespaz . similiter centū . nec non
reliquaz horaz officioz huiꝰ
modi xl . Illis vero qui pcessio
nes in quibus ipm̄ visitaum

.Sl.

Sermo de sacramento eucharistie R. lxxi.

sacramentum dicto festo deferetur continuo secuti fuerint. et celebrantibus in festo ac octavarum diebus pro pace ac tranquillitate ecclesie. necnon in eodem festo communicantibus quibuslibet centum dies de iniunctis eis penitenciis misericorditer relaxavit. Eugenius vero papa quartus etiam pro frequentacione huiusmodi veneracionis sacramenti premissis per martinum ipsam relaxatis diebus alios totidem dies pariformiter ab ipsis fidelibus consequendos adiecit. De hac ergo gloriosa solempnitate pauca dicturus verba premissa assumpsi. Qui manducat hunc panem etc. In quibus verbis duo considerare possumus. Primo namque dominus noster Ihesus Christus invitat nos ad manducacionem spiritualem sui corporis cum dicit. Qui manducat hunc panem. Secundo subiungit huius manducacionis fructum et utilitatem cum subdit. vivet in eternum. Quantum ad primum sciendum quod dominus noster Ihesus Christus in verbis premissis invitat nos ad spiritualem et condignam corporis sui manducacionem cum dicit. Qui manducat hunc panem. Non enim hec verba tantum intelligenda sunt de sacramentali manducacione sed etiam spirituali. Unde sciendum quod corpus Christi quatuor modis sumitur. B. Quidam enim accipiunt spiritualiter tantum. ut qui accipiunt rem sacramenti. id est graciam et non ~~fructum~~ ipsum sacramentum corporis Christi. C. De hoc modo sumendi dicit beatus Augustinus. Crede et manducasti. Id est corpori Christi mistico incorporatus es. Unde cum fideles missam devote audiunt. si sunt absque peccato mortali. isto modo cotidie corpus Christi accipiunt. si cum omni desiderio et devotione hoc totis visceribus concupiscant. Sacerdos enim non solum pro se. sed in persona tocius ecclesie communicat. Unde discipulus in horologio eterne sapiencie querit ab eterna sapiencia. Quid de hiis qui maximo cum

desiderio te in sacramento recipere concupiscunt. et cum hoc quod desiderant habere non possunt. Videt enim se ministrum huius sacramenti stantem. et sumentem te respiciunt. cordis brachia ad te extendunt. os anime aperiunt. te recipere cupientes. nec est qui exaudiat. qui te porrigat. et animam esurientem impleat tua presencia desiderata. 1mo Tu scis et vides et gustare multum est afflictivum amanti anime. Respondit eterna sapiencia. Sunt multi qui me in hac mensa sacramentaliter accipiunt. et tamen ieiuni recedunt. Et sunt qui hac mensa fraudantur. et tamen de plenitudine eius copiosissime inebriantur. Nam illi quidem solum sacramentum. isti virtutem eius accipiunt. Unde scribit Cesarius D. quod in civitate que Traiectum sancti Servacii. Exemplum quedam femina sancta Yda nomine fuit. universa transitoria virtute mentis transiliens. et in Christi amore animum figens. Hec dum staret ad missam. et sacerdos plures hostias consecrasset. nimio sacramentorum divinorum succensa desiderio petiit ac suspiravit. Et ecce columba miri candoris ea intuente hostiam de pixide tollens. et advolans eius ori porrexit. Quam illa devotissime suscipiens tanto maiorem dulcedinem ex ea sensit. quanto maior fuit is qui dedit. Statim columba revolans calici rostrum immisit. de quo parte sanguinis Christi hauriens. redit ad feminam in os eius eundem stillans liquorem etc. Applica. Ecce karissimi audistis quomodo fidelis quisque devotus spiritualiter cotidie manducare possit corpus Christi. Notate quomodo cum quanta devocione unusquisque habere se debet in missa tempore communionis presbiteri. Unde nonnulli religiosi ob hanc causam uno agnus dei cantato. statim cum omni humilitate et devocione quibus possunt in facies suas ruunt. nec resurgunt donec communio sit completa. ut sic iterum ad hanc spiritualem manducacionem omnibus aliis occupacionibus intermissis. corda eorum cum omni affectu preparare possint etc. Sed heu quod plures hac mag

na gracia quā tn̄ ꝯsequi possent
minime curantes. ip̄s hoc nō expec
tant. ꝑ stati eleuacioe facta pro ma
iorissima ab eccīa recedunt ad fi
ne misse nō ꝑmanentes. dantes
se ad fabulas. ul' alia inutilia ne
gocia. Certe hij qui bn̄ interesse
possent. nec curant ꝑmane. non
efficiuntur ꝑticipes huius sacramenti.
v° Vn̄ dixit quidā. Qui vult audi
re missā. nō debet abire. donec
cantatur et totū ꝑficiatur. Qui tn̄
ꝓpter causam legittimā coguntur exire.
scꝫ ꝓpter bonū obediencie. aut ali
as. pedibus exeant. et corde mane
ant. et sic a ꝑticipacioe cōionis
C. nō fraudabuntur &c. Item secūdo
quidā accipiunt corpus xp̄i sacrame
taliter tm̄. et nō spūaliter. ut cō
municantes in mortali peccato. hij ut
sup̄ patuit ex vbis eterne sapie
cie licet corpus xp̄i a mēsa dn̄i sacrame
taliter accipiunt. tn̄ ieiuni recedunt
scꝫ a salubri effectu sacramenti. Vn̄
dicit b̄tus aug9. Est quidē in pec
catoribus et indigne sumentibus vera
xp̄i caro et verus sanguis ꝑ essen
cia. nō salubris efficiencia. hec
aug9. Quia malus sumit corpus
xp̄i ad iudiciū et dapnacionē. iustus
vero ad salutē eternā. Vn̄ aug9.
Aliud inquit ē sacramentū. aliud vir
tus sacramenti. Quā multi de altari
accipiunt et moriuntur. Vn̄ dicit ap9.
Iudiciū sibi manducat et bibit. Nō
enī bucella dn̄ica venenū fuit
iude. et tn̄ accepit. Et cū accepit
stati inimicus in eū intrauit. Nō qꝛ
malū accepit. ꝑ qꝛ bonū male ma
lus accepit. Videte ergo fr̄es panē
celestē spūaliter manducate. et
innocenciā ad altare portate. hec aug9.
Item tercio quidā accipiunt corpus
xp̄i spūaliter et sacramentaliter. ut
qui cōicant in grā. ꝑcipientes rem
et sacramentū. Et isti ampliorē grām
et deuocionē ceteris paribus susci
piunt. nulli dubiū q̄ primi qui si
militer accipiunt donātē cū dono

causā cū effectu. Item quarto quidā
nec spūaliter nec sacramentaliter
corpus dn̄i accipiunt. ut qui nec
sacramentū ꝑcipiunt. Subsermo R.
Qui manducat hūc xxij.
panē viuet ineternū. ut s.
Respondū ergo q̄ ad hoc
q̄ aliquis digne et spūaliter
corpus dn̄icū manducare possit
tria specialiter sunt necīa. scꝫ ut
habeat ꝯsciam purā. fidem inte
A 1° grā. et deuocionē intimā. Primo
dico manducare debemus corpus dn̄i
cū cū ꝯsciencia pura. ut scilicet
nichil inueniamus in ꝯsciencia nr̄a
q̄ nō sit cōtricione castigatū.
cōfessione denudatū. ad cōfes
soris ꝯsiliū ꝯpetenter emēdatū.
et cū ꝓposito abstinēdi renuncia
tū. vt cū ap̄lo dice possimus. Ni
chil michi ꝯscius sū. scꝫ quin sit cū
ꝑdictis circūstanciis emūdatū.
De hijs purgamentis dicitur leui
tici xij°. Nō ingredietur sanctuariū
scꝫ corpus dn̄i donec inpleantur oēs
dies purgacionis. Glosa. ꝑdictos
ꝑfectus intellige. De hac eciam
purgacioē dicitur leuitici. Mun
date domū dn̄i dei vr̄i. Et ap9.
Mundemus nos ab oībus inquina
mentis carnis et spūs. Item dicitur
leuitici xxij°. Homo qui accesse
rit de stirpe vr̄a ad ea q̄ sanc
tificata sunt in quo ē inmūdicia.
B 2° peribit corā deo. Secūdo man
ducare debemus corpus dn̄i fide
integra. ut scꝫ certissime veraciter
et absq̄ vlla dubitacioē credamus
q̄ illa hostia ꝯsecrata. sit verus
dei filius. ex virgine natus. q̄ cru
cifixus ē et resurrexit. et sedꝫ
ad dexterā. venturus iudicare &c.
Nec debemus discutē qualiter ibi
sit corpus xp̄i. Nulla enī lingua
valet hoc explicare. neq̄ sensus
aliquis ꝑcipe. nec hūana racio
valet hoc ꝯphendē. ꝑ sola fide
ꝯuenit hoc scire. Omnes enī sensus
hoīs hic fallunt. Ita visus dicit

Sermo R. xxij

video panem. Auditus dicit. audio
fractum panis. Odoratus. odoro
vinum et panem. Gustus. gusto vi-
num et panem. Tactus. tango panem.
Sola fides reclamat hiis sensibus
omnibus dicens. Falsum. non est pa-
nis et vinum quod videtis. quod au-
ditis. quod gustatis. quod odoratis.
quod tangitis. sed loco panis et vi-
ni est sacrosanctum corpus et sanguis
domini nostri ihesu christi. et panis et vi-
ni sunt accidencia. Ita natura
cessit miraculo. creatura creato-
ri suo. supra consuetudinem operatur
virtus benediccionis christi dicentis. Ac-
cipite et manducate hoc est corpus
meum etc. Huic fidei auctoritati assenciunt
omnes sensus et dicunt illud prophete
Ysaie. Vere tu es deus absconditus
Et sequitur. Confusi sunt omnes scilicet
sensus. quia deus coram eis est abscondi-
tus. Unde karissimi cavere debemus a
curiosa et inutili perscrutacione huius
sacramenti profundissimi si nolimus
in dubitacionis profundum submergi.
plus enim valet deus operari quam homo
intelligere potest. Si non possumus
intelligere nec capere que circa nos
sunt. quomodo que supra nos sunt compre-
hendemus. Fides a nobis exigitur
et sincera vita. non altitudo intel-
lectus. nec profunditas misteriorum
dei. Unde cantatur in prosa. Verbum
caro panem verum. Usque ibi. sola fi-
des sufficit. Quidam graviter
temptantur de fide et sacramento. sed
non est hoc eis imputandum. sed pocius
inimico. Non curemus ergo nec dispu-
temus cum talibus cogitacionibus. nec
ad inmissas a dyabolo dubitaciones
respondeamus. sed credamus verbis
dei qui non fallit nos. credamus
sanctis eius et prophetis et fugiet a
nobis nequam inimicus. Ad corro- C.
boracionem autem fidei nostre multa
et innumerabilia miracula per hoc sacra-
mentum corporis domini facta leguntur
quorum aliqua breviter recitabo.
Legimus enim cum sanctus gregorius

quandam mulierem communicaret et diceret
corpus domini nostri ihesu christi custodiat te
in vitam eternam. illa subrisit. Ille
vero continuo manum retrahens inter-
rogavit quare rideret. Que respon-
dit. Quia panem quem manibus meis
feci dicis esse corpus christi. Tunc beatus
gregorius oravit dominum et corpus
domini factum est instar digiti hominis. et
sic eam ad fidem convertit. Et iterum
oravit et formam priorem accepit.
Et tunc tradidit illi ad edendum.
Plura alia miracula habes infra in
sermone Sacramentum hoc. sub sermone
ultimo etc. Tercio manducare de- D. 3°
bemus corpus christi cum devocione inti-
ma. Unde super illud prima ad corinthios xi°
Quicumque manducaverit panem vel
biberit calicem domini indigne etc. dicit
glosa. Indigne manducat qui devo-
ta mente non accedit. Unde Origenes.
Corpus quidem et sanguinem christi in
dampnacionem sibi sumunt tam men-
tis quam corporis qui absque gustu
accesserint interne dei dulcedinis
et amoris. Debemus ergo acce-
dere cum devocione intima. ut scilicet
non accedamus quasi ad cibum corpora-
lem. sed cum omni humilitate et desiderio
ab omnibus aliis extraneis negociis
quantum possibile est abstracti. Humili-
tate dico. ut scilicet nos omnino indignos
putemus quantum ex meritis propriis
tam dominum suscipere. Humili eciam devo-
cione mirari debemus quod tantus dominus
ad tantillum famulum. et tanta nobili-
tas. ad miserum vermiculum. et ma-
iestas tanta. ad vilem leprosum dig-
natur venire. Accedere eciam nichilo-
minus debemus cum magno deside-
rio et affectu sperantes firmiter
omnia bona nobis dari in ista suscep-
cione. Ita per locum a maiori. qui dat
quod maius est. dabit utique quod minus
est. Omnia namque bona in celo et in terra
sparsim posita minora sunt hoc bono
et eadem omnia in celo et in terra con-
tenta et hoc summo bono collecta
speramus nobis dari. De hoc mirabi-
li dono in quo omnia bona sunt. dicit

Ap9 ad Roō. Qui nō et nobis
cū illo oīa donauit. Ac si dicat. Si
de9 seipm̄ nobis dedit. quō negabit
oīa bona qui eadē in se habz. Et
ad maiorē fiducīa habēdā cogitare
debem9 q̄nto desiderio et affectu
xp̄us hūc cibū p̄parauit in cena
sua vltīa. et q̄ magnā caritate
nobis in h° ostēdit. p̄parauit nāq̄
hūc cibū cū maximo desiderio. ipo
attestante. luce xxij°. Desiderio de
sideraui h° pascha manducare vobis
cū anteq̄ paciar. Cū ergo vn9
quisq̄ pro modulo suo ī eo deside
rio q̄ntū sibi possibile ē accedit.
tūc s̄cdm̄ huanū modū cōpetēter
et cōuenienter ē p̄parat9. In q̄nto
aūt desiderio vn9quisq̄ accedit.
īt anto xp̄us sibi occurrerit. ipo dicē
te. Mathei vij°. Qua mēsura me
si fueritis. remecietur vobis. Ite bēr.
Quale te p̄parueris deo. talis
necē est occurrat tibi de9. In quo
desiderio q̄nto quis sepi9 accesserit.
tanto ī eo ampli9 et augetur. ut
fiat q̄d dicitur. Apocalipsis. Qui scs̄
est. santificetur adhuc. Vn̄ dicit ecci
quarto. Qui edūt me adhuc esuri
ent 7c. Sciendū tn̄ hic q̄ sepe cō
tingit deuotis hoīb9 cū se ad h°
sacrm̄tū p̄cipiendū p̄parant. quib
orōnes multas deo p̄soluāt. et se
p̄ cōfessionis lauachrū expurgat.
corde tn̄ duro et affectu ī manet.
Circa q̄d sciendū. q̄ sicut habetur
in horologio eterne sapie. multis
ex causis atq̄ modis talis duricia
etiam deuotā affligere cōsueuit. ut
exptorū extat sn̄ia. Sz hoc vnū
tenendū ē. ut q̄ncūq̄ p̄ diligētē
īquisicionē eidē duricie causam
dedisse nō īuenerit. et q̄d suū
erat fecerit se ad hoc sacrm̄entū
p̄ut potuit habilitando. si super
hoc mētis duricia emerserit qui
electos suos mille modis tribula
re cōsueuit. nō debz aliq̄ hec res
frangere. s̄ nec se notabiliter p̄pter
huiusmōi causā a salutari hoc sacr̄
mento subtrahere. sciens q̄ talem

sensibilem deuocionē habē nō ē
in potestate hoīs. s̄ sūmi et be
nignissimi largitoris. qui nō p̄ut
quisq̄ volt. s̄ q̄n sibi placuerit
dabit. p̄ut iudicauerit esse ad lau
dē sui ip̄i9. et suscipientis vtili
tate. Quare aūt g̃ra deuocio
nis dulcis subtrahit. Req̄re die
penthecostes s̄rmone p̄mo. Pa
raclit9 aūt sp̄us scūs. 7c. Qua
tū ad s̄cdm̄ principale sciendū.
q̄ in verbis p̄missis tangitur
hui9 manducacionis fruct9 et vti
litas cū dicitur. viuet ieternūm.
Est enī ista manducacio p̄para
cio ad vitā eternā. vel ei9 adop
cio. Vn̄ dicit alibi Iohis vj°. Qui
manducat meā carnē. et bibit
meū sanguinē. habz vitā eter
nā. Nō dicit habebit. s̄ habet
in vita p̄nti. et hoc p̄pter cer
titudinē. Qua tales sūt ita cer
ti de regno celoz. ac si iā h̄rent.
Et bn̄. q̄m illū accipiūt. qui est
panis vite eterne. et sibi coad
unatur. Vn̄ Raban9. In virtute
hui9 sacrm̄eti. oīa mēbra capiti
suo xp̄o coadūnata ī eterna cla
ritate gaudebūt. Et istud mani
feste sigtū ex°. 3° regū xix°. figu
ra helye. qui comedit et bibit.
sub vmbra iuniperi. et ambula
uit vsq̄ ad mōtē dei oreb. id ē
ad gloriā sempiternā. Ad quā
nos p̄ducat 7c. Ite ī s̄c̄ptibus
sz s̄rmone. Sacrm̄etū hoc mag
nū est. sub s̄rmone s̄cdo h̄ntur
fruct9 hui9 manducacionis lacī9
et bn̄ possent hic recitari. Tan
gitur enī implicite ī hoc verbo
viuet ieternū. Omnes enī fruct9
quos ex ip̄a manducacione cōse
quimur finaliter ordinantur ad ha
bendā vitā eternam. Alius
s̄rmo vn̄ sup̄ Rubricā. lxxiij.

Probet aūt seipm̄ homo et
sic de pane illo edat. et
de calice bibat. 7c. Hec
sūt v̄ba bt̄i pauli ap̄li p̄ma ad
corī xj°. In quib9 v̄bis erudit

Ali9 s̄mo vn̄ sup̄ r̄ lxxiij

quilibet fidelis ut probatus et bene
preparatus ad mensam domini accedat.
quia terribilis comminacio sequitur.
Qui enim indigne manducat iudi
cium sibi manducat et bibit. Dicit
ergo: in recepcione medicine corporalis
precedit preparacio. sic eciam in recep
cione medicine spiritualis. scilicet eu
charistie debet precedere preparacio
congrua et salutaris. ne id quod
debet esse remedium et salutis. con
vertatur in iudicium et mortem.
secundum verba apostoli iam dicta. Vo
lens ergo accedere ad mensam domini
et tam accipere venerabile christi
corpus. debet esse immunis ab omni
peccato. Quo autem accipiendum est
corpus ihesu. docet capitulo xxvii. Accep
to corpore ioseph involuit illud syn
done munda. Illo ergo fervore
et devocione accipere debemus cor
pus ihesu de altari. quo fervore
accepit illud ioseph de cruce.
In syndone munda illud corpus
ihesu involvit. qui pura mente. pu
ro corde et pacifico eum suscipit
Unde bene mundicia mentis per syndo
nem significatur. quia est genus lini can
didissimi. quod candidi in cordibus
seu consciencijs esse debemus ostendit.
dicitur Treni iiii. Candidiores na
zarei eius lacte. Mundicia cor
dis est lac quo deus et angeli eius
delectantur. In lacte enim cito appa
ret musca. vel vermis. seu alia
immundicia. Ita in consciencia mun
da et candida non potest latere
qualiscumque macula. Et sicut de
lacte cito abicitur musca a come
dente. ita de pura consciencia ci
to abicitur musca volatilis prave
cogitacionis. Et vere tamen unus
quisque merito cum cordis mundi
cia et omni sanctitate ad sacramentum commu
nionis debet accedere. quia christus quod acce
pit totus fuit sanctitas et est. Iuxta
illud luce primo. Quod enim ex te
nascetur sanctum vocabitur filius dei.
Unde levitici xx. Sancti estote quoniam
ego sanctus sum dicit dominus. In cuius

rei signum omnia que ordinantur ad hoc sacra
mentum. videlicet ecclesia. altare. calix.
pathena. corporale. vestimenta. sanctifi
cantur. Et ipse minister sacratus est
in sacerdote ut sic omnia stupendo modo
clamet nobis mundiciam. et ingerat
nobis sanctitatem. Unde dicit ambrosius.
a. Quanta cordis contricione et lacrimarum
fonte. quanta reverencia et timore.
quanta corporis castitate et animi puri
tate divinum illud et celeste miste ac
rium est tractandum vel sumendum. domine
ubi caro tua in veritate tua sumitur
et sanguis tuus in veritate bibitur.
Sciendum vero quod sanctitas sumencium b.
potest attendi in quinque que desig
nantur in hostia. que est pura. triticea.
tenuis. munda. et rotunda. Unde versus. vel
Parvula. triticea. tenuis. sine fece.
rotunda. Sic accipientes hostiam sa
lutare. Primo debent esse parvuli
id est humiles. Augustinus. Si te humiliave
ris deus descendet in te. si te exal
taveris deus recedet a te. Secundo
debent esse fecundi bonis operibus.
Quia triticum in terra proiectum ce
teris seminibus plus augmentatur.
et multiplicatur. Sic opera bona in
sumente debent multiplicari. Ter
cio debent esse tenues scilicet volunta
ria paupertate et non avari. Item tenu
es per sobrietatem cibi et potus.
Quarto mundi sine fece luxurie.
Quinto debent esse rotundi
per dilectionem. quia sicut rotunditas
caret principio et fine. sic deus
qui caritas est ut dicit iohannes in epistula
Vel rotundi id est volubiles contra ac
cidia. Item tria nocumenta manducantibus
corpus christi habentur in sermone prece
denti. Item nondum super hoc verbo quod c.
dicit apostolus. Qui enim indigne ma
ducat etc. quod indigne sumentes cor
pus domini multa mala incurrunt. Nam
qui indigne sumunt christum. crucifigunt
eum cum iudeis et tradunt cum iuda
proditore. Et ideo tales a dyabolo
plenius possidentur. Unde ambrosius.
Qui indigne sumunt corpus christi
idem est ac si interficiant. Item augustinus
in persona domini. O peccator tu sacerdos

tunc amplius affligere noli peccatis
tuis. Plus enim me ledit vulnus pec-
cati tui. quam vulnus lateris mei. Talis
autem homo ut dicit hylarius deum
ad vindictam concitat. sanctos a se fu-
gat. hostem suum letificat. vitam suam
abbreviat. qui corpus christi indigne
nota lacerat et manducat. ¶ Item ponun-
tur a doctoribus specialiter septem
mala. que tales miseri in dampnacio-
nem eorum incurrunt nisi penitenciam egerint.
¶ Primum est quod gravius et diucius sepe
infirmantur. ¶ Secundum quod aliqui tales
in pena cicius moriuntur. De hijs duo-
bus dicit apostolus prima ad corinthios xj°. Ideo
inter vos multi infirmi et imbecil-
les. scilicet longa invalitudine quantum ad
primum. et dormiunt multi. morte
scilicet corporali quantum ad secundum. Item
psalmus. Fiat mensa eorum coram ipsis in
laqueum. et in retribuciones et in scan-
dalum. ¶ Tercium quod penam graviorem
nonnumquam incurrunt. ingerendo se ad tan-
tum convivium sine debita disposicione.
Et dicetur eorum cuilibet illud mathei xxij°
Amice quomodo huc intrasti non habens
vestem nupcialem. psalmus. Appone ini-
quitatem super iniquitatem eorum etc. ¶ Quartum
quod communio hominis plus aggravatur
et amaricatur. Job. Panis eius ver-
tetur in fel aspidum intrinsecus. Qua-
si diceret. Superno panis corporis
christi vertetur in fel amaritate con-
sciencie. ¶ Quintum est quod dyabolus
in eos potestatem maiorem accipit. ut
patet iohannis xiij°. de iuda in quem post
buccellam introivit sathanas. quasi
accipiens in eum maiorem potestatem
quam prius habuerat. Et sic novis-
sima eorum fiunt eciam peiora prio-
ribus. ¶ Sextum quod tales magis in-
durantur et obstinantur in malo et
perseverant ad mortem ut qui in mala
et carnali vita eorum sicut cecati a
propriis maliciis. Sicud patet de iuda.
qui accepta buccella videns quod pec-
cavit tradendo sanguinem innocentem
desperavit et abiens laqueo se suspen-
dit. Et eciam in quibusdam ~~in~~ cri-
minosis clericis et religiosis. in
quorum comparacione facilius pagani.

iudei et sarraceni convertuntur. Sunt
enim tales religiosi ut luna. que quanto
magis soli appropinquat. tanto magis
obscuratur. sic et ipsi. quanto sepius
corpori christi appropinquant. tanto am-
plius indurantur. obscurantur. et exceca-
tur. Unde psalmus. Obscurentur oculi eorum
ne videant etc. ¶ Septimum malum
quod tales in eternum gravius dampnantur.
Unde super illo verbo Quicumque man-
ducaverit panem vel biberit calicem domini
indigne. iudicium sibi manducat etc.
Glosa. Sic si christum ihesum occidisset
punietur. Unde psalmus. Effunde super eos
iram tuam etc. Deleantur de libro viven-
cium etc. Quod deus a nobis aver-
tat. ¶ Et sicut indigne sumentes
corpus domini multa mala incurrunt.
ut iam dictum est. ita a contrario digne
sumentibus multa bona proveniunt. Unde
de effectu et virtute huius sacramen-
ti dicit bernardus. Duo inquit
sacramentum corporis christi operatur in
nobis. ut videlicet sensum minuat
scilicet ab illicitis. et in gravioribus
peccatis tollat omnino consensum. Verbi
gracia. Si quis nostrum non tam cre-
bros ut solebat. nec tam acros sus-
tinet iracundie motus. invidie. luxu-
rie. ac ceterorum viciorum. gracias agat
corpori et sanguini domini nostri quoniam vir-
tus operatur in illo. Item ut dicit
Richardus de sancto victore. In hoc
sacramento tota consistit salus dic-
que omnem graciam quam habet homo
mediante christi sacramento illi tribui-
tur. ¶ Item de multiplici effectu
huius sacramenti dicit Ber. Corpus
christi est peregrinantibus dieta. egrotantibus me-
dicina. debiles confortat. valentes
delectat. languores sanat. sanita-
tem conservat. Fit homo mansuecior
ad correpcionem. paciencior ad
laborem. ardencior ad amorem. saga-
cior ad cautelam. ad obedienciam
promptior. ad graciarum acciones devo-
cior. Item hec sacramenti communio fortiores
reddit homines ad resistendum temp-
tamentis dyabolicis. et malignus
spiritus cum viderit hospicium cordis
cuiuscumque devoti pro hospite christum

fore occupatu intelligit xpc diuina
psencia locu ad teptandu sibi
esse pclusu. Et io quoda pcussus
terrore osfus abscedit. Vn dicit
crisos9. vt leones flama spirantes.
sic ab illa mensa discedimus terri
biles effecti dyabolo. Hec i sexti
sermone septe effectus notabiles
sacmenti sub sermone sedo. De
digne et idigne comicantibus legit
ex m i vitas ptrm. q quida eps
audies de duobus viris et plebe
sua nimie ipudicicie et adulteris.
rogauit deu ut si ita esset agnos
cere posset. Cu vero ps oblacione
osecrata vnusquisq ad comione
accederet. p singulorum facies a
mas eorum intelligebat. Videbat
naq pctorum facies nigras ut
carbones. et oculos sanguine
repletos. Alios vero scz iustos vi
debat clara facie et vestibus albis
indutos. vt aut cognosceret de
illis quorum crimina audierat qo
ne illis porrexit. et vidit vnu
ex hijs clara facie et honorabili
albis q vestibus circudatu. alterum
vero nigru et horribili vultu.
Orauit g eps de singulis que
ei onsa fuerat se edoceri. Astans
aut angelus dni dixit ad eu.
Oia q de ipis audisti vera sut.
Sz ille vnus adhuc in sordibus suis
pmanet et voluntate peccandi.
ideo illu nigra facie flama suc
cedi vidisti. Ille vero alter silis
illi quide erat sicut audieras.
s io illu clara facie illustrari vi
disti. q recordatus hor q pus fe
cit. et renucias opibus malis. cu
lacrimis et gemitibus dei mias
postulabat. pmittes ut si pte
rita illi fuisset pcta dimissa. vl
terius ad eade no rediret. Et io
poribus criminibus deletis ad hac
quam audistis gracia puenit. Ecce
kmi audistis q dapnosa picula
incurrut idigne comicates. 2 q
mita bo digne comicatibus pueni
ut. Ideo iux exortacione apli.
Pbet seipm homo zc. Sermo

Sacramentu hr vii sup R. xxiiii.
magnu e. Ad ephesios quito.
Cosiderandu nobis est. q A.
septe sut sacmeta quibus tota eccia
catholica vtit. q tradut nobis ex
septeplici effusione sanguis xpi
effluxisse et euenisse. scz baptismus. B.
vnctus. cofir. ofes. vt. ordo q pass.
In osc. sudor. dorsu. pes. palma.
caput. cor. Redde singula singulis.
In pmo venerabilis baptismus fluxit
nobis et venit de icisioe xpi. Et e
ianua et porta p qua itroit ad
fide catholica. Et sine isto sacrme
to nullus pt intrare vita eternam.
nec aniuari collegio btorum. Secdo
sac vnctio pfluxit nobis de sangui
neo sudore q xps dns nr suda
uit in orto i orone pstratus. passio
nis et mortis sue tpe istante. qn
ipe p timore pene mortis dixit.
Pr si fieri potest zc. Et huiusmoi
sacmetu ofert infirmis dupteru
at. de quo btus iacobus sic loqt.
Infirmat quis in vobis iducat
pbros eccie et oret sup eu. vnge
tes eu oleo i noie dni. et oracio
fidei saluabit ifirmu. et alleuiabit
eu dns. et si in pctis e dimittet
ei. Et scdm hec vba multu neccie e
hoi. Et est ecia vltimu sacmentu
nec dat nisi morituris hoibus.
Tercio venerabile sacmentu
ofirmacois pfluxit nob de dorso
ihu xpi de vulneribus virgis et
flagellis fcis. Et est ta venerabile
hoc sacmetu q nullus pt oferre
nisi epus solus. Et ofirmat et
cofortat hoiem i fide ex quid
nois. Quarto venerabile sac
metu cofessiois effluxit nobis
de vulneribus i pedibus fcis cu gros
sis clauis. Et e nobis valde neces
sariu huius sacmetu. Quia hua
na fragilitas sp labit ad nephas.
Et ppheta dicit. Ecce eni i iniqui
tatibus ocepts su. Itē iohes i epla
Si dixerimus qz pccm no habemus
zc. Si aut ofitem pcta nra. et

fidelis et iustus e deus ut ea nobis
remittat. Vn aug9 hoc vbu per
cam. portas aperit paradisi. ps.
Dixi cfitebor adusu me dno. Q
uinto venerabile sacmetu mronij
qd ipe de9 psonalit istituit efflux
it nobis de palmis et manib9 ihu
xpi. nec aliquis pt celebrare divor
cia sine licecia et aucte ecclastica
vn dicit ap9. Viri diligite uxo
res vras sicut xpus dilexit ecciaz.
Sed heu paucissimi tales mariti
modo reperiunt qui tata dilectione
habet ad uxores sicut xpus ad
ecciaz. Et ergo patz q periculosu
e q pluribus in matrimonia co
sistere. Ideo bn precogitare debet
nodu alligati quid faciet. Sex
to venerabile sacmetu ordinis
effluxit nobis de capite ihesu
xpi spinis coronato. Et sut no
ue ordines. quiq minores et qua
tuor maiores. Et huiusmoi no
cferunt a quolibet. sed duptaxat
a platis sce eccie. sicut ab abba
tib9 et epis. Et h9 sacmetu ha
bentes sut ministri ac dispensa
tores alioz sacmetoz in eccia
dei. Septimo venerabile sac
metu eukaristie effluxit nobis
de corde xpi lancea milits longi
ni pforati. Et illud sactissimu
istitutu e in vltima cena qn xps
iturus erat de hoc mudo ad prem
suu. Et hoc e qd hodie in statu
tu e solepniter celebrari. Causa
istitucois sup patuit i pmo sermo e.
Qui inducat. Et io alijs dimis
sis. solu de h9 alia restat dicenda
Vn sciendu q qvis vba apli
p themate pmissa. scz. Sacmetu
hoc magnu e quenient possit
attribui singulis sacmetis. Oia
eni utiq magna sut. Excellecia
tn cuenit huic sacmeto eucha
ristie. ex vniusa alia sacramenta
.B. pcellit. Vn sacmetu h9 eucaris
tie specialit pt dici magnu. p
mo maximu ppter sex. scz. ppt

ei9 multiplice pfiguracione. ppt
istituentis nimia dilectione. ppt
ipi9 maxima dignitate. ppter
fidelm magna fide et credulita
te. ppter ei9 multiplice vtilitate.
et ppt eiusde p inna miracula
.C. evidete onsione. Pmo dico
sacmetu hoc magnu e ppt ei9
multiplice pfiguracione. Fuit
eni multipliciter an pfiguratu
i lege et an lege. Pmo i fructu
ligni vite. Sicut eni esus fruct9
illi9 pseruauit vita corporale.
sic hui9 sacmeti esus cogruus
vita spuale. Scdo in abel iusti
oblacoe. Abel eni iustus et ptho
martir et pastor oium. significat
veru pastore xpm. q aiam sua
posuit p omib9 suis. Oblacio ve
ro ei9 scipta de pmogenitis oui
um et adipib9 eoz. sigt corp9
qd ipe xps semel quide i cruce
obtulit. s cotidie i altari offert
deo pri gtissima oblacionem.
Tercio pfiguratu e sacmetu
hoc in sacficio melchisedech. Gen
xiiij°. Melchisedech rex salem
pferens pane et vinu. erat eni
sacerdos altissimi bndixit ei. scz
abrahe et ait. Bndictus abraha
deo excelso q creavit celu et tra
re. Nunc iste melchisedech q iter
ptat rex iusticie qui et rex sale
id e pacis fuit n xpm figura
uit. De quo ps. Orietur in dieb9
ei9 iusticia et habundancia pac.
qui scdm aplm sempiternu hab3
sacerdociu. Vn ps. Tu es sacer
dos ieternu scdm ordine mel
chisedech. P oblacione vero panis
et vini figurat sacmetu alta
ris. Hec aut oia ap9 ad hebreos
vij°. pulchre psequitur historiam
eliciens allegoria. Quarto sac
metu h9 pfiguratu e in holo
causto abrahe priarche. Ibi eni
ysaac offert et nichil patitur.
pmo iteger pmanet z illesus.

Aries vero patitur et mactatur.
Sic hic christus offertur et sumitur
sed nichil patitur. Primo vivus per-
manet et illibatus. Sacramentalis
vero species que per arietem designatur
patitur, scinditur, dividitur et in
alimentum corporis convertitur. Quinto
prefiguratum est in immolacione agni
paschalis pro salute filiorum israhel.
Exodi xii. Quem enim agnus ille
sine macula masculus anniculus nisi
christum figurat. Ipse enim est vere
agnus propter pacie mansuetudinem. Unde
ysaie liii. Quasi agnus coram ton-
dente se obmutuit. Sine macula
propter innocencie puritatem. prima petri
2o. Qui peccatum non fecit etc. Mas-
culus propter potencie fortitudinem. Apo-
calypsis xii. Peperit filium masculum. An-
niculus propter congruencie perfectionem.
Leviticus primo. Agnum anniculum of-
ferat pro peccato etc. Sexto prefigu-
ratum fuit in manna deserti. Exodi
xvi. Sicut enim manna indignis
fuit abhominabilis. dignis vero delecta-
bilis. sic est de sacramento. Unde dice-
bat mali. Anima nostra nauseat etc.
De bonis vero scriptum est. Sapiencie xvi.
Panem paratum prestitisti eis habentem
omne delectamentum. De hoc lacius sup-
ponitur in postilla ewangelii. Sep-
timo fuit prefiguratum in panibus
proposicionis. Exo xxv. Quia sicut illi
panes cotidie non ministrabantur
nisi a sacerdotibus et mundatis in tempore
necessitatis ut patet de david primo
regum. Sic et corpus christi etc. Oc-
tavo prefiguratum fuit in pane sub-
cinericio quem helyas comedit sub
umbra juniperi. et ex fortitudine
illius ambulavit xl diebus et xl
noctibus usque ad montem dei oreb. iii
regum xix. Iste panis signat christum qui
sensibus fuit subcinericius per humanita-
tis assumpcionem. coctus vero per
passionem. Istum qui digne manducat
divina virtute confortatus am-
bulat de virtute in virtutem in fortitu-
dine cibi istius xl diebus prosperita-
tis et xl noctibus adversitatis. id est

toto tempore huius peregrinacionis sive vite
presentis usque quo veniat sit cum anima
et corpore ad montem dei id est ad celum. nota
Secundo sacramentum hoc magnum est propter D.
ipsius instituentis id est christi nimiam di-
lectionem. quia ex magno zelo caritatis
christus hoc sacramentum instituit. Unde
psalmus. Zelus domus tue comedit me. id est
comestibile me fecit. Dicit glosa.
Zelus est amor inter virum et mulierem.
Unde dicit augustinus. Non invenimus aliquem
virum uxorem suam tantum amare quod ei
carnem propriam in cibum et sanguinem
proprium in potum velit dare. Ergo christus
verus amator fecit in cena qui in-
stituit illud venerabile sacramentum
dicens. Mathei xxvi. Accipite et come-
dite ex hoc omnes. Hoc est corpus
meum. Similiter et calicem etc. O inestima-
bilis dileccio quam dominus noster erga nos
habuit quia non ad videndum sed eciam
ad palpandum et comedendum seipsum
nobis dedit. Unde crisostomus. Hoc
fecit christus ducens nos ad maiorem ami-
cicie federis suam quam caritatem declarans
erga nos. prestans se non solum videri
desiderantibus sed et palpari comedi
et amplecti. De hac caritate eciam
habetur in postilla ewangelii. Tercio E.
sacramentum hoc magnum est propter ipsius
materie dignitatem. Continet enim
verbum incarnatum quo nichil dignius
vel excellencius vel preciosius aut sanc-
tius esse potest. Unde dicitur in sermone de
solempnitate hodierna. Quid hoc
convivio preciosius esse potest in quo non
carnes vitulorum aut hyrcorum ut olim
in lege sed nobis sumendus proponitur
christus verus deus. Item alexander
papa. Nichil ergo in sacrificiis maius
esse potest quam corpus et sanguis
christi. Nec ulla oblacio hac pocior
est. Hec alexander. Unde in isto sacramen-
to altaris est via veritas et vita.
Via qua digne accedentes ducit
ad deum. unde et viaticum dicitur. Veri-
tas quia edentes christo incorporat. Unde
et sacramentum dicitur. Vita quia christo incor-
poratos in anima mori non sinit. Unde
et eucaristia dicitur id est bona gracia.

De p̊mo saluator dicit. Ego sū pa/
nis viuꝰ qui de celo descendi. Ecce vna.
Quia enī descendit. ipē ē qui et ascē/
dit sup oēs celos. secū adducēs oīa
mēbra sua. alia ī re. alia in spe. De
scdō dicit. Caro mea vere est cibus
et sanguis meꝰ vere ē potꝰ. Ecce
veritas. De tercio dicit. Qui man/
ducat hūc panē viuet ī eternūm.
Ecce vita. Sic intelligas de alijs.
f Est tamen ꝙ dignū ē hoc sacramē/
tū. Quia ꝓpter hoc ꝯsiderare possumꝰ
ī q̄nta reuerēcia istud habē debeamꝰ
et cū q̄nta cordis mūdicia illud ac/
cipe debemꝰ. Si iheremias fuit sc̄i/
ficatꝰ ī vtero. q̄ de eo ꝓphetare de/
buit. Johēs baptista q̄ eū debuit
digito demōstrare. Maria q̄ debuit
ī ventre portare. Quid tu qui debēs
ore sumē. digitis tractare. et ī cor/
de pcipe. Si oza ꝑcussꝰ fuit q̄ tm̄
archā dnī tenuit vt dicit̄ scdo re/
gū viꝭ°. Quid fiet de illo qui ipm̄
sanctissimū sacrmētū polluto ore. et
corde ꝑuerso accipe p̄sumit. Meliꝰ
vtiq̄ essꝫ sī corpꝰ illud ī lutū p̄ice/
ret q̄ taliter sumeret. sub sermo pmꝰ
a Sacramentū hoc magnū ē. li. lxxv.
uis. Quarto hoc sacramē/
tū hoc dicit̄ magnū ꝓpter
fideliū magna fidē et credulitatē
quā nēcē est ut habeat circa ipm̄
Nō enī hoc sacramētū ē magnoꝝ
credēciū. hoc ē magna fidē habēn/
ciū cibꝰ ē. Sicut ipē xp̄s btō augꝰ/
tino dixit ī libro ꝯfessionū viꝭ°. Ci/
bus sū grandiū. cresce sp in fide
et manducabis me. Et hoc magna
fidē oportꝫ nos habē circa hoc sac/
mētū. ꝓpē multa et magna mirabi/
b lia ī hoc sacramēto existēcia. Vnde
sciendū ꝙ singularit̄ septē mirabi/
lia ī hoc sacramēto eucaristie sūt cōsi/
deranda oī ꝯsideracōe digna. Pri
p̊mū mirabile ē ꝙ ī virtute verbi
diuini trāsubstanciat̄ panis ī corpꝰ
xp̄i. et vinū ī sanguinē eiꝰ spēbꝰ
sensibilibꝰ siue accidēcijs nō muta/
tis. Vocant̄ aūt species sensibiles
siue accidēcia. color hostie. figura
circularis. sapor. odor. ꝛc. hijs nō
mutatis trāsit̄ panis et vinūm.

vere res mirabilis ē et intellcm̄
hūanū trās excedēs. Tn ad hoc
credēdū iuuat̄ intellcs hūanus
ꝑ plura rōe scꝫ et hijs que fiūt in
natā. Prima rō est de inuencōe
hūana. Vn̄ videmꝰ ꝙ v̄bis hom̄
nature rex cogunt̄ et mutant̄.
Na serpētes ad manū ī cantatē
venire cogunt̄ et acuto gladio
interficiuntur. Si hec fiūt v̄bis
hūanis. quid mirū si v̄bū dīne
institucōis panē ꝯuertit ī corpꝰ
xp̄i. et vinū ī sanguinē eius.
Secūda rōe scriptura. Nā ut
ipā testatur vnico v̄bo deus
fecit oīa. ps. Quia ipē dixit.
et fca sūt. Quid igit̄ mirū.
Nōne eodē v̄bo v̄tutis sue qui
fecit oīa. poterit ꝯūtere panē
in corpꝰ. et vinū ī sanguinē.
Tercia rō ꝯsistit ī nā. Multe
enī ī nūabiles mutacōes ꝯ/
tingūt ī nā. Cibꝰ enī et potꝰ
corporalit̄ sūptꝰ fiūt caro et
sanguis mediante nā. Vt dit
augꝰ ī libro de ciuitate dei. ꝙ
ī quadā t̄ra sūt fontes aliqui
talis nē ꝙ quidq̄ imergit̄ ꝯ/
uertit̄ in lapidē. Nōne eciam
ouū mutat̄ ī pullū. Tales mu/
tacōes et hijs ꝯsiles fiūt vir/
tute nē stellar. Et si tales mu/
tacōes fieri pnt mediante
nā. Multomagis ille qui nature
imperat et sup ē. pt se mediant/
te mutare panē ī corpꝰ suū. et
vinū et ī sanguinē. Secūdm mi/
rabile ē ꝙ in singulis altaribꝰ
ꝑ totū mūdū ubi celebrat̄. et
in singulis hostijs ꝯsecratꝫ. et
ī singulis ꝑticulis hostie diui/
se totꝰ et ꝑfcūs ē xp̄s simul
ī oibꝰ vnꝰ et īdiuisꝰ. Natura res
huiꝰ mirabilis rei sīle inueni
ī nā. Vn̄ dicit augꝰ in libro de
q̄ntitate aīe. q̄ aīa in toto corpe
ē. et in singulis ꝑtibꝰ tota. Igi/
tur scdm̄ hoc. ī capite est tota.
ī corde tota. et sic de singulis

subsermo p° ē lxxv.

membris. et tamen in omnibus sit una tantum.
Similiter et verbum quod nunc loquor
posito quod unum sit, singuli audi-
entes et percipientes hoc audiunt
et percipiunt totum. tamen non dicitur
unum tantum in corde quam in ore loquentis
et ipsum audientibus et percipientibus.
Quia totum penetrat singulas
aures et corda totum et integrum,
Iter fuit in sinu patris et premi-
nus derelinquens. totus et integer ve-
nit in uterum virginis. utrobique totus
et tamen unus. Sic eciam celum non de-
relinquens in singulis altaribus. In
singulis hostiis. et in singulis par-
ticulis adest totus et integer. et tamen
in omnibus sit unus et indivisus. Vere a
domino factum est istud et est mirabile in
oculis nostris. Exemplum eciam sume in
speculo in quo representatur homo
licet in plures frangatur partes. tamen in
qualibet sui parte fit facies hominis
presentari. Tercium mirabile est
quod corpus christi sub pluribus hostiis
vel sub maioribus non est maius.
nec sub paucioribus vel minoribus
non est minus. nec eciam augmentatur
ex eo quod multociens et a pluribus
conficitur. Mira res. huius rei simile in-
venitur in scriptura et in natura. In sc-
riptura quoniam legitur exodi xvi. de
manna quod qui plus collegerat
non habuit amplius quam qui minus
collegerat. Et hoc fuit figura
huius sacramenti. Videmus eciam in natura
quod anima humana in maiori corpore non
est maior. et in minori corpore non
est minor. ideo non augmentatur aug-
mentato corpore. nec minuitur cor-
pore minuto. Quartum mira-
bile est quod a criminosis sumptum non
coinquinatur. Racio huius est in natura scilicet
solis. Quia sol per loca fetida tran-
siens non inde inmundus efficitur. Sic
sacramentum istud quod criminosis non
negatur non fit pollutum. Ve tamen illis
qui non diiudicant illud pre ceteris
cibis. sed indigne et polluto ~~ore~~
corde accipiunt. Nam secundum apostolum
Qui manducat corpus domini vel bi-
berit sanguinem eius indigne. iudi-

cium sibi manducat et bibit. Quintum
mirabile est quod quamvis comeditur a iusto
illius animam pascit et reficit. et tamen non
diminuitur nec corrumpitur. Mira res.
huius mirabilis rei simile aliqualiter in-
venitur in scriptura. Unde legitur quod
dominus quinque milia hominum saciavit de
quinque panibus etc. Qui licet divisi
fuerant tamen non videntur multum con-
sumpti vel minuti. quia collecti fuerant
duodecim cophini fragmentorum. Sic
corpus christi comeditur tamen non diminui-
tur nec corrumpitur. Sextum mira-
bile est quod corpus christi cum tota mag-
nitudine illa quam habet in celo. et
quam habuit pendens in cruce non di-
minutum non contractum. continetur sub
tam parva specie hostie. Mira res. huius
rei simile invenitur in scriptura et in
natura. In scriptura. legitur enim in libro
regum. quod helizeus incubuit super
puerum quem resuscitavit. et posuit os
suum super os pueri. oculos suos super
oculos pueri. et sic de toto corpore
dici potest. Scimus autem quod facies
viri maior esse solet quam facies pue-
ri. Unde maior distancia videtur esse
ab ore viri usque ad oculos viri. quam
ab ore pueri usque ad oculos pueri.
Quomodo ergo secundum hoc propheta potuit
faciem suam coaptare ita faciei pue-
ri. Utique virtute divina videtur hoc
factum esse in figura huius sacramenti.
quod contentum est sub tam parva specie
Videmus eciam in natura quod pupilla
oculi que parve quantitatis est. recipit
in se magni montis speciem. et spa-
cium terre. et eciam aeris. nec ultra
eum extenditur. Sic ergo corpus christi
sub sacramento altaris clausum est et
tamen non videtur lucere. Sic eciam mag-
num est ibi. et tamen locum non occupat
ultra speciem. quia ibi nec relacionem
ad locum habet nisi per speciem hostie.
A domino factum est istud etc. Septi-
mum mirabile est quod cum tota sua
quantitate non diminuta intrat in
os hominis sine oris dilaceracione
Mira res. Huius rei simile invenitur in
scriptura et in natura. Clamat enim

scriptum quod nullus ignorat quod Christus ~~resurgens ex mortuis~~ ingressus est et egressus ad discipulos suos ostio clauso. Etiam videmus et tamen naturaliter quod radius solis penetrat vitrum sine vitri corruptione et laceracione. Sic Christus verissime cum tota sua magnitudine intrat in os hominis et tamen os non lacerat. Et a domino factum est istud etc.

Sermo secundus. Rubrica lxxvi.

Sacramentum hoc magnum est etc. ubi. Quanto bene sacramentum hoc dicitur magnum propter eius multiplicem utilitatem et fructum in digne sumente. Pro quo sciendum quod istud venerabile sacramentum septem habet effectus nobiles et principales. quorum tres primi ad incipientes possunt aptari. duo ad proficientes. et duo ad perfectos. Primus effectus est peccatorum remissio quod de venialibus principaliter est intelligendum non de mortalibus. Unde sacramentum accipitur ut cibus nutriens. modo cibus prodest viventi non mortuo. Verum secundum aliquos mortalia lapsa omnino a memoria per digna eucharistie sumpcione dimittuntur. Cibus eciam corporalis datur ad restaurandum deperditum. Spiritualiter vero in nobis cotidie aliqua perdicio fit ex calore carnalis concupiscencie. ex qua per multa venialia in nobis fervor diminuitur caritatis. Sed illius restauracio est virtus sacramenti. Unde Ambrosius. Panis iste cotidianus in remedium sumitur cotidiane fragilitatis. Item Ambrosius. Quia semper cotidie pecco. cotidie debeo medicinam accipere. Et Augustinus de verbis domini. Accipe cotidie quod cotidie tibi prodest. Unde in primitiva ecclesia tempore apostolorum ab omnibus fidelibus cotidie sumebatur.

Secundus effectus est fomitis mitigacio. Sicut enim calor ignis extinguitur vel remittitur superveniente cinere et per infusionem aque. sic concupiscencia que fovetur in carne superveniente illo venerabili sacramento refrigeratur et minoratur. Unde res huius sacramenti est caritas. non solum quantum ad habitum sed eciam quantum ad actum que excitatur in hoc sacramento per commemoracionem purificatur anima et clarificatur. Unde licet non possimus semper vivere sine concupiscencia et venialibus peccatis. tamen sepe contingit quod in digna sacramenti suscepcione concupiscencia diminuitur. et anima ab omni reatu veniali et ab omni scoria cuiuscumque peccati purificatur. Istum autem effectum ne ad tantam plenitudinem veniat. multum impedit mentis distractio et evagacio.

Tercius effectus est bonorum operum per peccatum mortificatorum revivificacio. Cuius exemplum aptum est in sole. qui tempore vernali ascendens super nostrum emisperium sua vitali influencia vivificat omnia terre nascencia que per frigus hyemis fuerunt mortificata. Similiter virtualis influencia huius sacramenti omnia in anima vivificat. que per peccati gelicidium fuerant arefacta. Quod tamen intelligendum est de operibus bonis ante peccatum in gracia gestis que reviviscunt. Secus est de illis que in peccatis mortalibus gesta sunt. que non reviviscunt quia numquam viva fuerunt secundum aliquos.

Quartus effectus est virtutum et bonorum operum fructificacio. Sunt enim anime racionali multa virtutum semina naturaliter implantata que propter desidiam hominum non pullulant in actum. Sed virtute huius sacramenti mens ita fecundatur. ut huiusmodi virtutum semina in profunda mentis latencia pullulent foris ad operis exercicia. Plerumque enim virtutum opera que prius erant homini insipida et fastidiosa. sumpta ~~[illegible]~~ comunione efficiuntur ei sapida et deliciosa. Unde dicitur Genesis penultimo de Aser qui figuram Christi gessit. Pinguis est panis Aser. scilicet id est Christi. et prebebit delicias regibus. Panis enim Christi in hoc sacramento dicitur pin-

Sermo 2us [illegible]

quibus propter omnium virtutum et dono-
rum exuberanciam. et hic prebebit
delicias regibus id est devotis homini-
bus regimen anime debite regentibus.
Talibus enim deliciose sapit fructus
huius sacramenti. Quintus effectus
est et devocionis et gracie et spiritua-
lis fervoris et dileccionis augmen-
tacio. Numquam enim digne hoc sacra-
mentum sumitur quin aliquam spiritua-
lis gracie eciam imperceptibiliter homi-
ni impellet. Quod figuratum est numeri xj°
ubi dicitur quod descendente manna
descendebat eciam et ros. Quia
ad susceptionem eucharistie accres-
cit homini ros gracie. Unde xpus personali-
ter ibi sumitur ad cuius presenciam
nisi fuerit defectus ex parte sumen-
tis merito fervor devocionis
et caritatis debet excitari. Ni-
chil enim dulcius experiencia tanti
divini amoris ubi sic celestis dominus
devote anime mirabiliter unitur. Gracia
enim et veritas per ihesum xpum facta
est ideo in homine veniens vitam gracie
operatur. Iuxta illud iohannis sexto
Qui manducat me et ipse vivet
propter me. Sextus effectus est
mistica incorporacio. Non quidem
ille cibus vertitur in sumentem sicut
naturalis cibus. sed pocius ipsum sumen-
tem in se convertit. Unde dictum fuit
augustino confessionum vij°. Non tu
me mutabis in te sicut cibum
carnis tue. sed tu mutaberis
in me. Et hec incorporacio fit
per amoris transformacionem. A-
mor enim secundum dyonisium habet
virtutem transformativam. transmu-
tat enim amantem in amatum. Et
hac transformacione mistica
mentis in xpum innuit illa transmu-
tacio supernaturalis que fit in hoc
sacramento in quo sicut virtute
divina una substancia in aliam conver-
titur. videlicet panis in corpus
xpi. ita mens devota virtute
huius sacramenti per amorem sic in ipsum
me incorporatur ut fiat corpus
xpi spiritualiter ita quod vivat am-
modo vitam xpi et de spiritu xpi.

Anima ut dicit augustinus de spiritu xpi
non vivit nisi corpus xpi. Tunc autem
quis vivit de spiritu xpi quando in suis
actionibus movetur et agitur spiritu xpi.
et totam vitam suam conformat exem-
plis vite xpi. Sic paulus vivo autem
iam non ego. vivit vero in me xpus.
Hunc effectum promisit ipse xpus com-
municantibus dicens iohannis vj°. Qui man-
ducat carnem meam et bibit meum
sanguinem in me manet et ego in
eo. Septimus effectus huius sacra-
menti est eterne vite acquisicio. Unde
iohannis. Qui manducat meam carnem
et bibit meum sanguinem habet vi-
tam eternam. Non dicit habebit. sed
habet in presenti. et hoc propter certitudinem
Sicut enim alibi dicitur mathei v°. Beati
pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum
celorum. Non autem erit. sed est. et hoc propter
certitudinem. quia tales iam certi sunt
de regno celorum ac si iam haberent
Vel aliter dicit habet. quia in presenti
inchoant vitam eternam. Isti enim per
virtutem huius sacramenti quandoque tanto
dulcore divine dulcedinis perfun-
duntur quod ab omnibus desideriis naturalibus
abstrahuntur. et per internam suavitatem
in quandam insipiditatem sui ipsius et omnium
rerum creatarum producuntur. Quod in-
nuitur in transmutacione supernaturali que
fit in hoc sacramento in quo facta conver-
sione remanet sola apparencia
panis substancie sine eius reali ex-
istencia. Sic et in proposito mens de-
vota per internum dulcorem huius sacra-
menti plerumque ita in deum rapitur et
transformatur amore. ut extrinsecus
solum habeat apparenciam hominis. et in-
trinsecus habeat existenciam deitatis.
hoc est propter necessitatem corporalis in-
digencie ducere appareat vitam huma-
nam. in spiritu tamen et mente ducit vitam
celibem et divinam. ut dicere possit
cum apostolo. Nostra conversacio in celis est.
Sic ergo patet septem effectus huius
venerabilis sacramenti. Sciendum B.
tamen quod hii omnes effectus sunt non dantur

sp oib9 indifferenter. licz tn̄ corp9
xpi ad iudiciu nō accipiut. ß ~~cm~~
q̄ntū requirit ardor caritatis ꝛ af
fectꝰ deuocōis exn̄tis in ipō reci
piente scdm maiꝰ et minꝰ. Vn̄
q̄nto quis maiore caritate ꝛ deside
rio accesserit. tanto maiorē effica
ciā sacrm̄eti ꝯsequet'. Vn̄ bernar9
Equale inquit te parauerit deo. ta
lis nr̄e ē occurrit t' de9. Itē An
selm9. Sacrm̄etū dn̄ici corpis ille
plus manducat. q̄ plus amat. et
pl9 rursū amādo. et pl9 manducat
et plus amat. Itē dicit albert9 i
cōpendio de corpe xpi. Corp9 dn̄i
vnicuiq3 hoi scdm statū suū suffi
ciente ꝯfert mēsurā gr̄e. Nō em̄
dandū est rustico. q̄d militi. nobili.
q̄d ignobili. puero. q̄d seni. Et io
de9 idē pmanēs. ministrat seruis
se tamq3 panē seruoꝝ. et dat se pa
nē deliciosū. hijs qui accedūt in
affectu amicoꝝ. Et scdm hanc cō
formitate marie fructificatur ac
cedentes. Vn̄ penitetib9 pbet sa
porē et gustū penitēdi. diligētib9
amplius diligēdi. Et nōdū ecia
hic. q̄ sicut digne sumētib9 multa
bona puenerūt sicut iā patuit. ita
a ꝯtrario idigne sumētes. multa
mala icurrūt. Require sup i smone
pbet aute seipm̄ ꝛc. Ibi ecia ha
bent' effectꝰ sacrm̄eti breuius.

Subsmo tercius. Rubrica lxxvij.

Sacrm̄etū hoc magnū est
Certo sacrm̄etū corporis
dn̄i bn̄ magnū dicit'. q̄r p̄t'
innumera et euidentissiā miracula
quib9 declaratū ē et ostensū ad cor
roboracionē nr̄e fidei. Vn̄ nō solū
i creatura ronali ut i spiritib9
uel hoib9. uel ecia irronabili ut i
aīalib9. ß ecia i creatura isensibi
li. ut aqua. terra. aere. et igni. ē
manifestata vtus dn̄i huiꝰ sac
m̄eti. quoꝝ mirabilia q̄r oīa nar
rare nequaq3 valeo. saltē aliqua
coꝝ breuiter recitabo. Et pmo
B Exm de malignis spiritib9. Refert fr̄
Jordan9 pdicatoꝝ mgr. q̄ dū ad
quādā eccliam i qua erat demo
niac9 venisset. corā multis astan
tib9 demoni imperauit ut de ob
sesso exiret. Qui renuit. Tunc
fr̄ Jordan9 ad fenestrā vbi erat
hostie nō ꝯsecrate accessit. ꝛ vnā
accipiēs i ore demoniaci posuit
pcipiendo ei ut i vtute dei exi
ret. Tūc demoniac9 cū detibus
suis destruēs hostiā. subsanando
cepit ridere dicēs. Nō exibo p
te q̄r hic nō ē xps. Et tandem
vnā ꝯsecratā accipiēs. dixit.
hic ē xps. Tūc demon. verū ē.
Et io ecia pn̄ciā ei9 ferre nō
possū. et recedo ab isto loco.
Itē legit' de miraculis btī petri
mris de ordine pdicatoꝝ. q̄ cū
quēdā hereticū ꝯuitisset. et ipse
postea p alios hereticos fuisset
puersus. accidit ut btūs petrus eū
visitaret p9 puersionē suam.
Qui despiciēs ei9 ꝯsorciū et
amiciciā. suū hospiciū ei iterdix
it. Btūs vero petrus iterrogat
cām rei. Tūc hereticus. decepisti
me cū vbis et falsitatib9. Tūc
scūs. Quō ꝯstat tibi q̄ te de
cepim. Tūc hereticus. fratres
mei duxerūt me ad quoddā
teplū mire altitudīs et puchri
tudīs i quo vidi xpm̄ ꝛ mrēm
ei9 vgine cū celesti curia i ca
thedris aureis residere. a q̄bus
mic̄ ꝯsecutus sū. et ab eis au
diui q̄ tu falsitatē et errore
doceas. Tūc scūs. Si ista vera
sūt. et hec cū tuis poteris michi
ostēdere. adherebo vobis. et q̄d
pdico renūciabo. Qui accedens
ad alios hereticos. et scm̄ expli
cās. gauisi sūt valde. Et cōsti
tuū statuentes. scm̄ petrū ad lo
cū pfatū duxerūt. Tūc scūs ma
ne ꝯsurgēs. missā celebrat. et
duas hostias ꝯsecrauit. vnam
sūpsit. et alterā reuerenter in
pixide secū occulte portauit. et
ad locū pdictū vna cū hereticis
perrexit. Qui videns claritatē
palacij et pulchritudinē eius.
ac fulgorē residenciū i thronis

subsmo 3us lxxvij

et pulchritudine assistencium ri
dere cepit. Tunc illa que credebatur
ab hereticis. mater dei. dixit sancto.
Fur maledicte petre cum errori
bus et falsitatibus tuis decepisti
et corrupisti creatos et redemp
tos per filium meum. Tunc sanctus. Que
estis vos que talia dicitis. Tunc
illa. Ego sum mater dei. et hic est
filius meus. hii sunt seruitores mei
angeli. Tunc sanctus protinus attraxit
pixidem et obtulit regine in solio
residenti dicens. Si regina es ma
tris xpi. ecce filius tuus. quem si susceperis
velut matrem dei recognoscam.
Quo dicto. statim fulgura cecide
runt. et cum flammis et fetoribus
illa illusio euanuit. et inuenerunt
se esse in loco fetido et corrupto
Et ex tali miraculo firmiter xpo.
Credo xpm esse in sacramento alta
ris miraculose ostensum est hominibus.
Unde refert cesarius quod quidam mo
nachus de ordine cisterciensi. cum in
die natiuitatis domini missam celeb
raret cum lacrimis. iam non specie panis
sed infantem pulcherrimum vidit. Cuius
amore succensus et pulchritudine
delectatus ~~delectatus~~ amplexatus est eum
Et deinde ipsum super corporale posi
tum in forma sacramentali reassumpsit.
Iste legitur quod quidam frater familiaris
cuidam nobili. domum eius frequentabat
et filium eius vnicum plurimum dili
gebat. Et quia puerilia iocalia ei
offerebat. puer sequebatur eum vbique
Et dum ad ecclesiam cum fratribus secutus
vbi cotidie celebrauit fratres. pu
er inter fratrem vidit manifeste
in eleuacione corporis xpi puerum in
manibus eius. Vidit postea fractio
nem et sumpcionem et ideo fugit et
abscondit se in turri. Quesitus
autem et inuentus nullatenus venire
voluit. Cumque frater ille iussisset ut eum
adduceret. puer clamauit. Sal
uate me. saluate me. quia iste vult
me comedere. sicut comedit hodie
vnum pulcherrimum puerum. Ingre
dientes vero cum dicti. inuenerunt quod
de sacramento altaris hoc vidisset.

Item refertur quod quedam mulier per — F.
multos annos in cecitate mentis ma
nens in dominici corporis sacramento dubi
tauit. de quo dolens affligebatur.
Et consilium a viris sanctis querebat sed
nichil proficiebat. Tandem romam
adiit et dubia adhuc circuiens eccle
siam quandam in qua missa erat cele
branda intrauit et deuote rogauit
deum ut hanc dubitacionem ab ea au
ferret. Tunc in eleuacione corporis xpi
xpm vidit in forma hominis et eam
a cecitate mentis curauit. Ter — G.
cio xpm verum dei filium esse in sac
ramento altaris per miracula ab ani
malibus racione carentibus nobis exhibi
ta est ostensum. Et primo de apibus. Re
fert namque cesarius quod matrona quedam
cum apes multas nutriret et ille non
D. proficerent. primo passim morerentur.
cum consilium huius in remedium circumquaque que
reret. dictum est ei quod si corpus domini inter
illas locaret. mox ipsi lues cessaret.
Que eciam adiens. et se communicare vel
le simulans corpus domini sumpsit. quod
statim a sacerdote recedens extrauit
et in vno ex aluiolis illud locauit.
Mira dei potencia. vermiculi cre
atorem cognoscentes. de fauis suis
E. dulcissimis. hospiti suo dulcissimo
capellam mire structure fecerunt
in qua altare eiusdem materie eri
gentes. sacratissimum corpus super illud
posuerunt. Et benedixit dominus operibus
earum processu temporis. cum matrona idem
vasculum aperuisset. et iam dictum orato
rium considerasset. expauit. currensque
ad sacerdotem confessa est ei omnia que
egerat et que viderat. Tunc ille assump
tis secum parochianis suis ad vascu
lum venerunt. apes circumuolantes.
et in laude creatoris sui bombizan
tes abegerunt. capellule parietes.
fenestras. tectum. campanule. ostium.
et altare. admirantes. et corpus domini
cum laude et gloria ad ecclesiam tulerunt.
Item accidit in dyocesi andegauensi — H.
quod dum sacerdos quidam ad communicandum — crm.
infirmum accederet. et per quendam locum
communem transiret. obuius fuit ei quedam

iudeus cum pulchro equo. Cumque iudeus absque omni reverencia subito vellet transire, equus genua flexit et cum lacrimis prout potuit suo supplicavit creatori. Quem cum iudeus cum calcaribus et verberibus compelleret ad surgendum, nequaquam amoveri potuit donec corpus Christi venerenter transiret. Et vox huiusmodi ut fertur fuit audita: Agnosco creatorem meum, quem tu negas de virgine natum. Tunc iudeus compunctus ex tam evidenti miraculo Christo credidit et baptismum suscepit.

I .exm Item in villa que Gmende dicitur nocte fures ecclesiam infringentes inter cetera eciam scrinium cum corpore domini inde tulerunt. Qui cum nil aliud in eo preter reliquias et pixidem cum sacramento repperissent, nil prorsus de eis curantes eandem pixidem super sulcum agri ville proximum ponentes confusi recesserunt. Mane vero cum rusticus quidam cum aratro et bobus in eodem agro araret, venisset quod animalia iuxta pixidem stupendo steterunt. Quos cum arator stimularet nec procederent, nunc retrahendo nunc exorbitando iratus ait: Quis dyabolus est in bobus istis? Non enim clare videre poterat quia in ortu diei arabat. Diligencius tamen circumspiciens deprehendit ante pedes boum pixidem et scrinium ecclesie sue iuxta illam. Tunc causam rebellionis non ignorans omnibus in agro dimissis in villam decucurrit, tam sacerdoti quam ceteris que acta sunt referens. Tunc omnes simul in agrum descendentes cum cruce et thuribulo et cereis corpus dominicum in ecclesiam deportaverunt.

K .exm Item prout legitur accidit in provincia narbonensi ut quidam hereticus informaret quendam piscatorem per quem modum posset habundare in piscatura piscium. Qui requirenti modum respondit: Recipe corpus Christi et ad domum tuam porta et in ore primi piscis pone et liberum ire dimitte, et ex tunc quotquot pisces volueris retrahabis. Qui complens audita et cum ex hoc ditatus fuisset, pre verecundia per xx annos sine confessione stetit. Accidit autem ut ille hereticus qui hoc docuit reverteretur ad veram fidem et mirabili modo induceret populum ad susceptionem et reverenciam sacramenti altaris. Quod audiens piscator, penitencia ductus confessus est hoc peccatum, sed non est absolutus. A sacerdote autem monitus est ut a communione desisteret quousque absolucionem episcopalem habuisset. Qui mirabili modo compunctus ad locum in quo commiserat peccatum accessit flens et dolens. Et dum elevasset oculos, vidit in parte fluvii piscem stantem et in ore corpus dominicum ostendentem et ad eum directe accedentem. Ipse vero credens recipere piscem non potuit, sed currens sacerdoti celeriter nunciavit. Et venientes ambo non viderunt; ceperunt cum maioribus lacrimis deum rogare ut eis ostenderet. Statimque piscis apparuit et in ore corpus Christi retinuit et ad sacerdotem directe veniens in manus eius illud reposuit. Qui corpus Christi et piscem accipiens hoc miraculum populo predicavit. Hic quoque patet quomodo eciam animalia bruta et irrationabilia permissione divina cognoverunt corpus Christi in sacramento altaris.

L Tercio verum dei filium contineri in sacramento altaris probant miracula in creaturis insensibilibus, utputa in quatuor elementis ostensa. Et primo dicetur de igne, postea de reliquis.

M .exm Legitur in mariali magno quod quidam puer filius iudei ductus ad ecclesiam Christianorum cum aliis pueris ad communionem accessit. Quod cum pater eius novisset, eum in fornacem ardentem proiecit. Quod aspiciens mater tamquam furiosa civitatem totam cum vocibus dolorosis implevit. Concurrerunt Christiani et incendia ab ore fornacis huc et illuc dispergi aspiciunt, et dissipato igne invenerunt puerum quasi super plumas nobilissimas discumbentem. Et abstracto eo illeso ab igne referebat quod mulier in cuius basilica panem acceperit sedens in cathedra cum parvulo filio me cum suo pallio ne ignis michi noceret apparuit. Tunc Christiani iecerunt patrem in fornacem.

N .exm Item refert Cesarius quod in dyocesi coloniensi quedam ecclesia aliquan-

crusta est. Cumque omnia que cremari poterant in cinere fuissent redacta. flammis sopitis homines intrantes solam pixidem cum corpore christi super altare repperiunt. Quod per miraculo magno sicut viderunt fratribus aliis referentes deum glorificaverunt. plurimum per hoc in fide confortati. Item refert [C.]
(Cesarius) cesarius quod tempore illo quo manifestari ceperunt hereses albigenses quidam maligni virtute dyabolica suffulti quedam signa atque portenta ostenderunt. quibus et easdem hereses roboraverunt et multos fidelium in fide subverterunt. Super aquas ambulaverunt et non sunt submersi. Cernens hoc sacerdos quidam catholicus et vita religiosus. sciens vera signa cum falsa doctrina esse non posse. corpus dominicum in flumen iactavit. Mira christi potencia. Mox enim ut elementum tetigit sacramentum. fantasia cessit veritati. et pseudo illi sancti quasi plumbum descendentes in profundum sunt submersi. Pixis vero cum sacramento ab angelis sublata est. et in ecclesia super altare posita. Item refert idem [D.]
cesarius. quod plebanus sancte columbe in colonia cum in quadam solempnitate paschali populum communicaret. hostia de manu eius lapsa. cecidit super pavimentum lateribus stratum. ut autem dominus ostenderet se dominum terre sicut et maris. mox ut hostia christi ut speciem modici ponderis lapidem tetigit. lateris illi duricia cessit ita ut circulus et littere in eo appareret. quemadmodum fieri solet cum molli cere sigillum imprimitur. Sacerdos territus mox hostiam levavit. et laterem eruit. In quo cum tam ipse quam multi alii miraculum vidissent et expavissent. consilio et ope sacerdos locum tam mirabiliter signatum misit. pulverem inter reliquias ponens. Item narrat idem. quod [E.]
in villa cui aurode vocabulum est. sacerdos quidam euerhardus nomine ad ecclesie eiusdem festivitatem quodam tempore vicinos sacerdotes convocavit. Solempnizantibus eis in vesperis circa

altare et insanientibus. unus ex eis pixidem que super altare cum corpore domini pendebat. casu evertit. et quinque ex eis hostias excussit. Quod cum comperissent ceteri mox organa sua suspenderunt. Querentibus eis hostias et non invenientibus. populo eiecto. et foribus obseratis dum omnes angulos perscrutarentur nec comperiret. unus eorum divinus nutu ambitum qui erat circa murum ascendit ubi easdem hostias in modum crucis dispositas attendit. Erat idem circuitus pixide multo altior. Obsequiatur domino suo. eius corpus de pixide lapsum excepit ne super terram laberetur. ubi ab angelis susceptum in locum altum sublime deportatum est. Item habemus ex hiis que dicta sunt evidentissima argumenta. quod omni creature rationali ut spiritibus scilicet malignis et hominibus. irrationali ut animalibus. insensibili ut quatuor elementis sit manifestata virtus huius sacramenti. In nativitate sancti johannis baptiste super ewangelium sermo xxviii.

Elizabeth impletum est tempus pariendi et cetera. Luce primo. Kum ut moris est magnatibus. volens imperator vel rex regni et dominus dominacium longinquam meam visitare provinciam per viscera misericordie sue oriens ex alto. et infima videlicet tocius sui regni regionem quasi peregre profecturus. atque ut angelus magni sancte trinitatis consilii decretum fortiter ac solempniter profecturus. solempne ut decuit premittere voluit precursorem qui eius adventum sit et tam eiusdem atque cognitum cum recipiendi modum prout eius decuit magnificenciam ignaris hominibus prudenter premuniaret. De cuius gloriosi precursoris ac nuncii adventu in mundum presens loquitur ewangelium dicens. Elizabeth impletum est tempus pariendi. Ambrosius. Si diligenter adiutis invenies hoc nusquam positum nisi in quadam iustorum. Denique impleti sunt dies ut pareret maria. Impletum est tempus ut pareret elizabeth. Impletum est vite tempus cum sancti viri ex hoc vite curriculo demigraverint.

In natiuitate sancti johannis baptiste super epistolam sermo xxviii.

plenitudinem habet iusti vitam. Inanes
autem dies impiorum. Et peperit filium
sicut per angelum erat predictum. Et audie-
runt vicini et cognati eius quia magni-
ficavit dominus misericordiam suam cum illa. quasi dice-
rent auferendo sterilitatis obprobrium ab ea.
Quia enim sterilis fuit in lege maledicta
et despecta. et dando ei talem ac
tam filium sic nunciatum mirabiliter et
conceptum supernaliter. et congratulaban-
tur id est congaudebant ei secundum quod dixit
angelus zacharie. Multi in nativitate
eius gaudebunt. Unde dicitur in sermone
hodierno qui ascribitur beato bernardo.
Erubesce lucifer qui mane oriebaris.
Machinacionibus tuis factum est ut humani
generis universitas in peccatis conciperetur. nas-
ceretur in tristicia. Sed iste extra uterum sancti-
ficatus oritur in gaudio. leticiam quam mun-
A do sua nativitate infudit. Unde in hoc
privilegiatus est iste beatus iohannes. quod dies
in qua natus est celebratur. dies autem
aliorum nativitatis sanctorum non celebratur
sed dies mortis eorum. Dicit enim salo-
mon. Melior est dies mortis die na-
tivitatis. Quanto enim melior est
felicitas quam infelicitas. tanto melior
est porta felicitatis quam infelicitatis.
Porta felicitatis est mors sanctorum.
per hanc enim intratur in eternam felicita-
tem. Psalmus. Cum dederit dilectis suis sop-
B num. ecce hereditas domini. Porta
infelicitatis est nativitas. hec enim depor-
tat hominem ad multas miserias. cuius
testis est puer cum nascitur qui a plo-
ratu incipit. nec ridere potest propheta
calamitatis sue. Unde miseria nas-
cendi est peccatum. Quis enim effugere
potest peccatum. Secunda est pena multipl-
ex. Adhuc est una grandis miseria
scilicet ignorancia. quia quasi ignorat homo
utrum ad mortem diutat vel ad vitam.
Quandoque homo iam cessaverit a peccato et
sit in statu penitendi. nescit tamen utrum
futurus sit vite eterne vel eterne damp-
nacioni. Legitur in genesi. quod agar fu-
git dominam suam. et angelus invenit
eam. et quesivit ab ea. unde venis et
quo vadis. Et respondit. A facie sa-
rai domine mee ego fugio. Ad primum
respondit. ad secundum non. Sic si dico tali

cum unde venis. dicit. a facie domine
mee. scilicet peccati fugio. Si autem dico
quo vadis. nescit respondere an ad
vitam vel ad mortem vadat. Videmus
ergo quare celebratur dies mortis
sanctorum et non dies nativitatis eorum.
quia nativitas est introitus ad miserias.
mors autem est exitus de miseriis.
Dies autem celebratur quando natus est
iohannes baptista. quia cum ipse natus
est nuncius magni domini venit qui
nobis magna et eterna gaudia
adesse nunciare debuit. Unde dicit
beatus maximus episcopus in sermone
hodierno. Rectissime fratres toto ho-
die orbe christi eterna primordia na-
tivitatis eius scilicet beati iohannis letissima
festivitate concelebrantur. qui eterna
mortalibus adesse gaudia stupenti
mundo testis fidelissimus revelavit.
hec ille. Unde hoc fecit. cum dixit.
matthei 3o. Penitentiam agite appropinquabit
enim regnum celorum. Unde dicitur in
sermone hodierno qui ascribitur beato
bernardo. Veni ad iohannem et audi
vocem exultacionis. vocem novitatis.
vocem leticie. nunc verbum. sermonem
gracie. gratie largitatem quod celaverat
deus. tacuerat angelus. latuerat
patriarchas. prophete nescierant.
Penitentiam inquit agite appropinquabit
enim regnum celorum. Verbum primo dul-
ce et gloriosum. Verbum regni celorum.
letum et adorandum illi soli querens
qui primus novi testamenti posuit
fundamenta. hec est illa vox de qua
maximus ille contemplator celestium
visionum in hec verba prosequitur. Et
vocem primam quam audivi sicut cithar-
edorum citharizancium in citharis
suis etc. hec ille. Sed redeamus ad
evangelium. Sequitur. Et factum est in
die octavo post nativitatem eius. vene-
runt circumcidere puerum secundum quod pre-
cipitur in lege iudeorum. Et quia in
circumcisione imponebatur nomen
puero sicut modo imponitur in baptis-
mo ideo subditur. Et vocabant
eum nomine patris sui zachariam. quia
illud fuit antiquitus satis communiter

obseruatum. et adhuc alicubi ob-
seruatur. et marie in magnis perso-
nis quod primogenitus filius nominat-
ur nomine patris. Et respondens mater eius
dixit. nequaquam. sed vocabitur iohannes.
hoc enim fuerat sibi a deo reue-
latum. quia a marito non didicit eum
scribens esse mutus antequam rediret ad
eam de templo. Ambrosius. Spiritu
prophecie didicit quod non didicerat
a marito. Non poterat ignorare
preuncium quem prophetauerat christum.
Et dixerunt ad illam. Quia nemo
est in cognatione tua qui vocetur hoc
nomine. Ambrosius. Bene addit quia
nemo in cognacione eius vocetur hoc
nomine. ut intelligas nomen non generis
esse sed vatis. Sequitur. Innuebant
autem patri eius per signa visibilia
quem vellet vocari eum. Ex quo
patet quod non tantum erat mutus sed sur-
dus. Si enim potuisset intelligere
verba quam melius et breuius expressisset
mentis conceptum. quesiuisset vtique
ab eo per verba et non per signa. Et
postulans pugillarem id est paruam
tabulam que pugno capitur vel clau-
ditur. vel calamum. scripsit. dicens.
scilicet per scripturam. Iohannes est nomen
eius. Ac si diceret. hoc nomen
nos non imponimus. sed iam a deo
accepit. habet suum nomen quod ag-
nouimus. non quod elegimus. Et mi-
rati sunt vniuersi de tali concor-
dia patris et matris in nomine pueri.
et marie de hoc mirati sunt. quia
nullus erat in cognacione eorum qui
tali nomine vocaretur. Item eciam mi-
rati sunt de aliis mirabilibus que
videbant circa puerum natum. Sequitur.
Apertum est autem illico id est statim. os
eius. Sicut enim per verbum dubitacio-
nis loquelam amisit. ita per confessio-
nem fidei in scripto quam non poterat
verbo eam accepit. et loquebatur
non verba ociosa. sed benedicens deum
id est laudans. Et factus est timor
magnus id est admiracio magna.
vel timor domini super omnes vicinos
eorum. quia tam mirabilia videbant

et audiebant de puero nato. et de
loquela patri restituta. et super omnia mon-
tana iudee diuulgabantur omnia verba
hec. Quia facta insolita et mirabilia
liberacius narrantur. Et posuerunt omnes
qui audierant in corde suo dicentes
Quis putas puer iste erit. quasi diceret
valde magnus erit. Cuius causam subditur
Etenim manus domini erat cum illo. id
est virtus dei operatiua miraculorum
in annunciacione. concepcione. et natiuita-
te ostensorum. ex quibus racionabiliter
concludebatur magnitudo pueri futura
coram deo sicut fuerat ~~predictum~~ predictum
zacharie. Erit enim magnus coram
domino. Sequitur. Et zacharias pater
eius impletus est spiritu sancto et prophetauit
Ambrosius. Vide quam bonus deus et fa-
cilis indulgere peccatis. Non solum ablata
restituit. sed eciam insperata concedit.
Ille dudum mutus prophetat. Hec enim
gracia dei maxima quod eum qui nega-
uerat confitetur. Nemo ergo diffidat. NB
nemo veterum delictorum conscius. pre-
mia diuina desperet. Nouit dominus
mutare sententiam. si tu noueris emen-
dare delictum. Beda. Quid autem
prophetans et benedicens deum zachari-
as dixerit audiamus. Benedictus
dominus deus israel. quia visitauit et fecit
redempcionem plebis sue. In quibus
profecto verbis notandum quod beatus zacha-
rias quod inchoatum et proxime futurum
in spiritu preuiderat. prophetico more
quasi iam factum esse narrabat. Visita-
uit enim nos apparens dominus in carne
quasi longius a se recedentes quos in
peccatis positos querere et iustificare
curauit. Visitauit quasi medicus
egrotos quia vt inueteratum superbie
nostre languorem sanaret. nouum nobis
sue humilitatis exemplum adhibuit. Fecit
redempcionem plebis sue. quia nos venun-
datos sub peccato. et antiqui hostis
seruicio addictos. dato sui sanguinis
precio liberauit. Vnde nobis benigne hor-
tatur apostolus dicens. Empti estis precio
magno. glorificate etc. Plebis autem
sue dicit. non vtique quam inueniens ple-
bem suam repperit. sed quam visitando

et redimendo sua fecit. hec ille. **Sermo unde supra. Rubrica lxxix**

Inter natos mulierum non surrexit maior iohanne baptista. Mathei xi. Hodie dilectissimi dies illuxit insignis toto diebus ceteris sanctior. quanto sanctiorem patris infudit. In hac enim die natus est ille sanctorum splendor. iustorum gloria. angelorum leticia. excellentissimus homo. consanguineus christi. amicus sponsi. sponse parator. Unus est et secundum non habet. prout patet in verbis premissis. ubi dominus noster ipsum pre ceteris sanctis magnifice commendavit dicens. Inter natos mulierum etc. Pro quo sciendum quod maioritas beatissimi iohannis patet attendi in multis. Primo namque beatus iohannes fuit magnus in predestinacione. Sicut dominus loquitur ei per prophetam Iheremie primo. Priusquam te formarem in utero novi te. Novit enim dominus qui sunt eius id est predestinatos. Unde per contrarium ait reprobis. Non novi vos id est non eritis de gaudiis paradisi. Etiam dominus novit iohannem illo modo secundum quod dixit nathanaeli. Priusquam te philippus vocaret cum esses sub ficu novi te. Deus autem plenius novit iohannem quem predestinavit eum in presenti in maiori gratia et ampliori gloria in futuro. Secundo beatus iohannes fuit magnus in annunciacione. Quia idem archangelus qui nunciavit marie virgini ihesum christum filium eius. idem archangelus annunciavit beatum iohannem nasciturum. Cum enim pater beati iohannis zacharias sacerdos esset in templo solus in quodam die festo ut officium faceret secundum consuetudinem veteris legis et omnis populus foris templum exspectaret. apparuit ei angelus gabriel stans a dextris altaris dicens. Ne timeas zacharia de hoc quod vidisti me. Ego sum angelus dei ad te missus et nuncio tibi oracionem tuam a deo esse exauditam. Propter enim deprecatus fuerat de adventu messie et de habenda prole. Et uxor tua pariet tibi filium quamvis sterilis sit et senex. et vocabis nomen eius iohannem. Et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue. et multos filiorum israel convertet ad dominum deum suum. et ipse precedet ante eum ipse precursor eius erit. Et multi in nativitate eius gaudebunt. Ecce karissimi quam magna fuit ista annunciacio. Unde de hac magnitudine dicitur sic in sermone hodierno qui ascribitur Bernardo. Salva reverencia redemptoris. quia non derogamus regi si regis militem honoramus. Cum ille dominus. hic servus. ille creator. iste creatura. Digniorem tamen per ministracionem iohannes nunciatur quam christus. Christus feminis in thalamo. iohannes in templo. et non solum in templo. sed cum sacerdos sanctorum in insigni die solempnitatis eorum. Iohannes ab eodem angelo eciam loco digniori. tempore sanctiori. apertiori miraculo predicatur. Tercio fuit magnus in eius sanctificacione in utero matris. Quia sicut dicit evangelista spiritu sancto repletus est adhuc ex utero matris sue. nemine legimus sanctificatum fuisse preter Iheremiam prophetam et iohannem baptistam. quamquam de singulari virgine nulla sit ambiguitas quin ipsa sublimiter omni sanctificacionis gracie mundata sit. ut pote sacrarium illud in quo deus dei filius carnem fuerat suscepturus. Sed longe minor Iheremie sanctificacio quam iohannis. Ille quidem in utero matris sanctificatus. hic spiritu sancto repletus fuisse cognoscitur eciam ita copiose quod in matrem redundaret. quam et prophetissam effecit. Modo multo certe est excellencius repleri quam sanctificari. Ecce quam magnum et inauditum dominus fecit beato iohanni adhuc in utero matris existenti. Quia sicut in utero repletur spiritu sancto. repletur et mater et prophetissa efficitur. puer exultat. et mensibus tribus matri domini elizabeth obsequia prestat. Declara diffusius si placet. Quarto fuit magnus in eius nativitate. Nam magnum gaudium quod parentes. amici. cognati et vicini tunc habuerunt. testante

et

Sermo unde supra rubrica lxxix

luce euangelio. Et erit tibi gaudium et exultacio. et multi in natiuitate eius gaudebunt. Heu totum genus humanum nascitur in tristicia et dolore. et concipitur in iniquitate. Testante propheta. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum etc. Sed ecce iste benedictus puer sanctificatur in utero. oritur in gaudio. leticiam quod sua natiuitate mundo dedit uniuerso. Nec alicuius sancti natiuitatem sancta mater ecclesia celebrat. preter christi natiuitatem. eiusque matris benedicte. et beati johannis baptiste. Et hoc triplici racione. Vna racio est quod omnes isti in utero matris sancti ut sanctificati fuerunt. Secunda quia omnes miraculose nati. Nam christus de pura virgine. virgo maria de sterili matre. et johannes de sene utroque parente. angelo nuncio mediante. Tercia quia in natiuitate istorum trium venit gaudium magnum toti mundo. De isto eciam lacius patuit supra in postilla euangelii. Secundo fuit magnus in natura et prosapia. quia de sacerdotali genere natus est. quod valde magnum fuit in veteri lege. Tunc enim poterant sacerdotes licite ducere uxores. et nullus poterat fieri sacerdos nisi de genere sacerdotali existeret. Quod autem fuerat de genere sacerdotali. euangelista declarat dicens. Fuit in diebus herodis regis. sacerdos nomine zacharias. et uxor eius de filiabus aaron. et nomen eius elizabeth. Ecce karissimi nobilis de nobilibus. iustus de iustis nascitur. Quia erant ambo iusti ante deum. incedentes in omnibus mandatis et iustificacionibus sine querela. Tercio fuit magnus in vite sue sanctitate. et hoc potest attendi. Primo ab austeritate prime que consistit in tribus. aut ex parte loci. aut vestimenti. aut ex parte cibi. Ex parte loci patet. Nam infra annos puericie sue. reliquit totum mundum. homines fugit. patriam et parentes spreuit. et spiritu sancto ductore quinquennis ut dicit johannes damascenus heremum intrauit. ne leui verbo vitam suam macularet.

et ut deo iugiter vacaret. Vnde cantat ecclesia. Antra deserti teneris sub annis etc. Nec obstetit annorum infirmitas. quando deus roborabat. Spiritus enim sanctus non attendit differenciam sexuum. singularitatem corporum. temporum angustiam. sed quemcumque. et quandocumque. et quo vult dignatissima replet benignitate. ut dicitur in sermone hodierno
B. quem bernardo ascribitur. Item patet prime eius austeritas in vestitu. Sicut enim euangeliste testantur. ipse erat vestitus pilis cameli. et zona pellicea circa lumbos eius. Et de hoc deus eum commendat. luce vii° et matthei xi°. Quid existis videre hominem mollibus vestitum. Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed johannes non cum regibus sed cum feris et serpentibus. non in palacio. sed habitat in deserto. Item prime eius austeritas patet eciam in victu. Nam locustas et mel siluestre manducauit. locuste sunt parua animalia volantia per modum saltus. et reperiuntur in deserto iudee. que frixa cum oleo sunt cibus pauperum. Mel siluestre reperitur in truncis arborum. Vel secundum rabanum. sunt folia arborum alba et tenera. que manibus confracta habent saporem quasi mel. et talibus vescebatur beatus johannes. et aquam bibebat. bibit. Vnde dictum est ab angelo. Vinum et siceram non bibet. Et de hoc commendat eum deus. matthei xi° dicens. Venit johannes baptista non manducans neque bibens et dicunt demonium habet. Propter quod non manducaret. sed quod reperiunt. Si igitur karissimi qui numquam mortaliter peccauit talem penitenciam fecit. quid nos miseri peccatis pleni facere debemus. Secundo eius sanctitas attenditur a sua puritate. quia se seruauit virginitate tam mente quam corpore. Vnde deus in euangelio vocat eum angelum. luce vii° et matthei xi°. hic est de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum etc. Jheronimus. In carne preter carnem viuere non terrena vita est sed celestis. Tercio eius sanctitas attenditur in sua humilitate quam habuit. Cum enim iudei

putasset Iohannem esse Christum propter eius
sanctitatem et misisset ad eum, patet Iohannis
primo, sacerdotes et levitas ut inter-
rogarent eum: Tu quis es? Et confessus
est et non negavit. Et confessus est quia
non sum ego Christus, neque Helyas neque
propheta. Dixerunt ergo: Quis es ut
responsum demus hiis qui nos miserunt.
Respondit humiliter: Ego vox clamantis
in deserto, id est ego sum preco et nuncius dei
qui in me clamat. Glosa. O mira et
mira talis humilitas: qui Christus esse
creditur, servum Christi se esse fatetur. Item
tante humilitatis quod se indignum minimo
opere iudicavit. Luce 3º: Venit fortior post
me cuius non sum dignus corrigiam cal-
ciamenti solvere. Sic ergo patet quam
magnus ipse fuit vite sanctitate. Sep-
timo beatus Iohannes fuit magnus offi-
cii dignitate. Solent enim in atriis
regum magni reputari qui maioribus
officiis sunt deputati. Iohannes enim ha-
bebat triplex officium in curia celi.
Primum fuit baptizandi Christum. Unde
Matthei 3º: Venit Ihesus a Galilea in Ior-
danem ut baptizaretur a Iohanne. Et
ibi primo aperte revelatum est ei sancta
trinitas. Nam filius baptizatus est et
aperti sunt celi et spiritus sanctus descendit
super eum in specie columbe et vox patris
audita est: Hic est filius meus dilectus etc.
Secundum officium fuit prophetandi
excellenter. Unde pater suus prophetavit
de eo dicens: Tu puer propheta etc.
Et non solum propheta sed plus quam prophe-
ta. Unde dominus Matthei xiº: Quid existis
videre? prophetam? Etiam dico vobis plus
quam prophetam. Nam quem alii prophete ali-
quando predixerunt futurum, hic digito de-
monstravit dicens, Iohannis primo: Ecce
agnus dei etc. Tercium officium fuit
predicandi viriliter. Cuius predicacio in
tribus consistebat. Primo in peccatorum rep-
rehensione. Dure enim peccatores repre-
hendit et nemini pepercit nec timo-
re aut favore a veritate declina-
vit. Unde regem Herodem intrepide incre-
pavit dicens, Marci viº: Non licet te
habere uxorem fratris tui. Et ideo propterea
capite truncatus est. Non loquebatur

blanda sive placencia ut plerique
faciunt etc. Secundo eius predicacio con-
sistebat in eterne glorie promissione.
Nam penitentibus regnum celorum pro-
mittebat. Unde Matthei iiiº: Penitentiam agi-
te, appropinquabit vobis regnum ce-
lorum. Tercio in futuri iudicii et
gehenne pene comminacione. Unde
secundum quod patet Matthei iiiº et Luce iiiº:
Cum Iohannes vidisset multos phari-
seorum et saduceorum non secundum ve-
ritatem sed simulacione et insidiacio-
ne venire ad eius baptismum, con-
stanter eis comminabatur dicens:
Genimina viperarum, quis demonstra-
vit vobis fugere a ventura ira? Quasi
si diceret: licet falsitas vestra late-
at in conspectu populi, non tamen poterit
latere in iudicio dei, quia tunc erunt
manifesta abscondita cordis vestri.
Iterum comminans dixit: Omnis arbor que
non facit fructum bonum excidetur
et in ignem mittetur. Sic ergo karissimi
patet quam magnus et excellens fuit
sanctus Iohannes baptista. Et quam me-
rito dominus dicit de eo verba presuppo-
sita: Inter natos mulierum etc. Nos
ergo karissimi qui convenimus ad celebran-
dum nativitatem huius sanctissimi precursoris
et baptiste domini, si eam digne et lau-
dabiliter celebramus, pro certo spera-
re debemus quod quanto maior est
apud deum tanto melius et magis
pro nobis intervenit apud deum. Sed
est nobis summopere providendum ut qui in
nativitate eius gaudemus exterius, si-
cut precipue seculares faciunt,
eius in nativitate interius gaudeamus.
Non est enim gaudium verum ipsorum in
festis sanctorum. Unde psalmista: Non est pax
ossibus meis a facie peccatorum meorum,
scilicet conscientia me remordente. Ideo
circa conscientias nostras a maculis
et sordibus per contricionem etc. purgemus
ut tante solempnitatis gaudium dig-
ne celebrare valeamus. Oremus
ergo deum fratres karissimi ut intercedente
pro nobis beato Iohanne baptista gau-
dium presentis solempnitatis ita peragamus
ut tandem ad gaudia solempnitatis eterne
perduci mereamur. Quod nobis prestare etc.

Sermo de quo sup(ra) B(eat)i lxxx.

Tu puer p(ro)pheta altissimi
vocaberis p(re)ibis ante faciem
d(omi)ni (et)c. Luce j°. In quib(us)
v(er)bis tria p(ossu)nt (con)siderari q(ue) fuer(un)t i(n) b(ea)to
baptista. i(n) quib(us) nece(ssari)e (est) ut nos
ip(su)m seq(ua)m(ur). Scilicet ip(s)i(us) p(ro)funda
humilitas. vite puritas. et p(ro)pheti-
ca dignitas. Primo dico q(uod) in
v(er)bis p(re)missis (con)sideratur b(ea)ti joh(ann)is
p(ro)funda humilitas cu(m) dicitur. Tu in
singulari n(umer)o. q(uod) (est) (contra) sup(er)bos
qui nolu(n)t q(uod) loq(ua)tur eis in singula-
ri s(ed) in plurali n(umer)o. B(ea)tus iohannes
vere humilis fuit. Cu(m) enim cu(m) talis
esset ut posset credi de(us) si voluiss(et).
voluit t(ame)n. s(ed) iudeis (con)tendentib(us) an
ip(s)e esset xp(istu)s. tradidit no(n). s(ed) nec he-
lias. nec p(ro)pheta. Ioh(ann)is iij°. Qui p(ost)
me venit fortior me (est). cui(us) no(n)
su(m) dign(us) (et)c. De h(oc) habes sup(ra) ser-
mone p(re)cedenti. Vn(de) et nos seq(ua)m(ur)
eu(m) i(n) hac humilitate. Et si volum(us)
h(abe)re vera(m) humilitate(m). oportet nos
minue(re) nosmetip(s)os sicut faciebat
b(ea)tus joh(ann)es q(ui) dicebat. Oportet illu(m)
cresc(er)e. me aut(em) minui. Q(ua)mvis ip(s)e
xp(istu)s diceret de illo. q(uod) int(er) natos
mulieru(m) (et)c. Vn(de) si volum(us) e(ss)e vere
humiles. oportet nos minue(re) facta
n(ost)ra. et no(n) augmentare p(er) iactancia(m)
sicut phariz(eu)s faciebat q(ui) dicebat.
No(n) su(m) sicut ceteri ho(m)i(n)es raptores.
adulteri (et)c. s(ed) debem(us) dic(er)e sicut
docuit d(omi)n(u)s discipulos suos. Luce
xvij°. Cu(m) feceritis o(mn)ia q(ue) p(re)cepta
su(n)t vob(is). dicite. S(er)vi i(n)utiles sum(us).
Secu(n)do in v(er)bis p(re)missis notatur
b(ea)ti joh(ann)is puritas cu(m) dicitur. puer.
Vn(de) cu(m) t(ri)plex sit pu(ri)tas. sc(ilicet) cordis.
oris. et op(er)is. o(mn)e(m) h(an)c t(ri)plice(m) puri-
tate(m) habuit. Cordis puritate(m)
habuit. q(ui)a an(te) s(an)ctificat(us) fuit q(uam)
nat(us). Vn(de) dixit angel(us) zacharie
Replebit(ur) sp(irit)u s(an)c(t)o adhuc ex utero
m(at)ris sue. Ite(m) puritate(m) oris ha-
buit q(uo)d p(otes)t ostendi. q(ui)a t(ame)n cito adhuc
puer fugit tumult(us) ho(mi)n(um) (et) abijt
i(n) desertu(m) ut posset se custodire a
p(e)c(c)at(is) oris et alijs. Vn(de) canitur

de eo. Antra deserti (et)c. Ite(m) puritate(m)
oris habuit dice(n)do o(mn)ib(us) maiorib(us)
et minorib(us). P(eniten)tia(m) agite. Mt iij°.
Et herodi regi. No(n) licet tibi habere
uxore(m) fr(atr)is tui. P(ro)p(ter) q(uo)d decollatus (est).
Mt xiiij°. Ite(m) puritate(m) op(er)is habuit.
Vn(de) legit(ur) de ip(s)o op(er)a p(eniten)tie q(ue) ho(m)i(ne)m
purificant. Vn(de) Mt. iij°. Erat joh(ann)es
vestit(us) pilis camelor(um). et zona pel-
licea circa lu(m)bos ei(us). sc(ilicet) p(e)nitent(us).
et locustas et mel silvestre (com)mede-
bat. Ite(m) pur(us) v(ir)go fuit. Nos q(uo)q(ue)
joh(ann)e(m) seq(ue)ntes t(ri)plice(m) puritate(m) habe-
am(us). Cordis ne i(n)tumescat p(er) sup(er)-
bia(m). q(ui)a sup(er)bia odibilis (est) deo (et) ho(m)i(n)ib(us)
(et)c. Eccl(esiastic)i decimo. Ite(m) ne destruat(ur) per
ira(m) et invidia(m). q(ui)a dicit(ur) Job v°. q(ui)a
viru(m) stultu(m) i(n)terficit iracundia (et) par-
vulu(m) occidit i(n)vidia. Ite(m) ne decipiat(ur)
p(er) aliq(ua)m p(ra)va(m) cogitacione(m). q(ui)a dicit(ur)
sapie(ntie) p(ri)mo. P(er)v(er)se cogitac(i)o(n)es sep(ar)-
ant a deo. Ite(m) debem(us) habe(re) pu-
ritate(m) oris. p(ro)hibe(n)do lingua(m) n(ost)ra(m)
a detraccio(n)e. susurracione. adula-
cione. iactancia. mendacio (et) (con)tumelia.
Ps. P(ro)hibe lingua(m) tua(m) a malo (et)c.
Ite(m) debe(mus) habe(re) puritate(m) op(er)is. cus-
todiendo nos a pecc(at)o gule (et) luxurie.
Et h(ec) duo su(n)t nobis necc(essari)a q(ue) ha-
buit b(ea)tus joh(ann)es. sc(ilicet) cibi et potus so-
brietas. et vite asperitas. De p(ri)mo
dicit(ur) Eccl(esiastic)i xxxj°. Sanitas a(nim)e (et) cor-
poris sobri(us) pot(us) (et)c. Eccl(esiastic)i. P(ro)pter
crapula(m) multi p(er)ier(un)t. De s(ecun)do dicit(ur)
ad coloss(enses) iij°. Mortificate me(m)bra
v(est)ra q(ue) su(n)t sup(er) t(er)ra(m). Qui g(o) ista(m)
t(ri)plice(m) puritate(m) h(abe)t. sicut puer joh(ann)es
g(rati)a dei (est) in illo. Tercio in v(er)bis
p(re)missis notat(ur) b(ea)ti joh(ann)is p(ro)phetica
dignitas cu(m) dicit(ur). P(ro)pheta altissi-
mi vocaberis. Ip(s)e naq(ue) no(n) solu(m)
fuit p(ro)pheta. s(ed) plus q(uam) p(ro)pheta. Ce(r)t(u)s
en(im) p(ro)phetar(um) taliter p(ro)phetavit de
xp(ist)o sicut joh(ann)es. Certe null(us). Alij
p(ro)phetaver(un)t xp(istu)m ventur(um). johannes
ostendit eu(m) p(rese)nte(m). Alij v(er)bis p(ro)pheta-
ver(un)t. joh(ann)es eu(m) digito demonstravit.
Alij p(re)viderunt xp(istu)m oculo mentis. Jo-
hannes vidit xp(istu)m no(n) solu(m) oculo me(n)-
tis. s(ed) eciam oculis carnis. Vn(de) ip(su)m
ostendens dixit. Joh(ann)is j°. Ecce agn(us)

E dei 2c. Et nos karmi johem seq͂
tes quilibz nrm̄ spūalit͛ debz esse
ppheta. Ppheta ei videns dicit͛ visio
ne itellectuali. ut habet͛ i glosa sup
p̄mū ysaie. Vn̄ dixit saul ad pue͛
suū. p̄mo regū ix°. qn̄ querebat asi
nos pris sui. Veni eam⁹ ad viden
te. denotās samuele pphetā. Ppheta
eni pp̄e dicit͛ qui videt futura. id ē
F itelligit. ecia pp̄e qui itelligit p̄n
cia et pterita. Ppheta ergo altis
simi creatoris debz ee penitēs. qui
debz vid͛ oculis metis. p̄ncia. p̄te
rita. et futu͛. Pterita sc͛ peccō͛ suo͛
G detestacione. Et xpi opacionem
sc͛ ei⁹ icarnacione. paupitate. hu
militate. et passione. De quo exodi
iij°. dicit moises. vado et videbo
visione hanc grande q͂re nō cobu
rat͛ rub⁹. P rubū qui videbat͛ co
buri et nō cōburebat͛. sigt͛ icarna
cio. q̄ nō fuit aliq̄ i carne v͛ginis
corrupcio. De aliis nu͛ xxj°. ubi di
cit͛. q͛ moyses fecit serpēte eneū
et posuit eū pro signo. q͛ cū pcus
si aspiceret sanabant͛. Serpens
suspēsus i palo. xpm̄ suspēsū in
ligno sigficat. ut habet͛ johis iij°.
Sicut moyses exaltavit spētem i
deserto ita exaltari oportet filiū hoīs
Vn̄ qui bene et affectuose istū ser
pēte aspiceret positū i ligno ⁊ sus
pēsū nō ess͛ teptacio i illo ut ifir
mitas a qua nō sanaret͛. Greg͛
Si passio xpi ad memoria revocet͛
nichil adeo durū qd nō equo aīo
tolleret͛. O vos avari qui habetis
man⁹ aptas ad accipiendū. ⁊ clau
sas ad dandū. aspicite xpm̄ nudū
pedente i cruce i quo notat͛ ei⁹
paupitas. et ipi⁹ pforatas man⁹ ⁊ aptas
~~et lat⁹ aptū~~. qd͛ est signū largi
tatis. O supbi aspicite xpm̄ i cruce
despectū. alapis pcussū i quo notat͛
ei⁹ humilitas ut cōfundami et hu
miliami. Itē o vos penitētes et tri
bulacione sustinetes aspicite xpm̄
i cruce suspēsū. flagellatū. sputo
maculatū. spinis coronatū. clavis
i manib⁹ et pedib⁹ cōfixū. lancea
latere dextro pforatū. et cōsolami
i tribulacioē vrā. De ista visione

H dicit͛ Trenoꝝ iij°. Attēdite et videte si est
dolor sicut 2c. Itē p̄ncia debem⁹
videre visione metali. sc͛ nr̄am
ifirmitate. et mūdi vanitate.
De p̄mo ad romanos vij°. Video
alia lege i mēbris meis repug
nante legi metis mee. De scd͛o
eccli ij°. Vidi i oib⁹ vanitate et
afflictione et nichil pmanere
sub sole. Itē futura debem⁹ p
vide. ut mortis amaritudine. iu
dicij crudelitate. penarum ifern
acerbitate. et eterne glorie mag
nitudine. De p̄mo dicit͛ eccli xlj°.
O mors q͂ amara ē memoria tua.
De scd͛o. Iheremie j°. dicit dn̄s. qd
tu vides iheremia. Virgā vigila
te ego video. id ē xpm̄ ad iudiciū
venientē. De t͛cio. Iheremie p̄mo.
Quid tu vides iheremia. Ollam
succensa ego video. p q͂m signatur
pene eterne acerbitas. De q͂rto
dicit͛ eccl͛s xj°. Dulce lumē ⁊ de
lectabile ē oculis vide͛ sole. id est
xpm̄. Hic g͂ patz magnitudo ⁊
sc͛itas bti johis baptiste. Et quo
nos spūalit ipm̄ ymitari debem⁹
si volum⁹ esse sicut btūs johēs
q͂ iterptat͛ i quo ē grā dei. id est
grāz dei habe͛ i p̄nti. et gloria i
futo. Et q͛ heu debiles sum⁹ ro
gem⁹ hūc btissimū virū ut p
nobis itercedat ad dnm̄ q͂ten⁹ ei⁹
adiuti grā ipm̄ ita sequi valeam⁹
ut tāde ad glam̄ eterna pueniē
mereām͛. Amen. In solēpnitate
scōꝝ aploꝝ pet͛ ⁊ pauli sicp͛ eum

V
Enit ihs /pos. R°. lxxxi
in ptes cesaree philippi
2c. Et licet m⁹ hoc scribit͛
Mt xvj°. Et exponit͛ sic breviter
Venit ihs i ptes cesaree philippi.
id ē illi⁹ civitatis. Dicit͛ eni cesa
rea philippi. q͛ renovata ⁊ amplia
ta fuit a philippo tetrarcha frē
herodis. cui⁹ pr̄ p̄mo eande civi
tate appellavit cesarea in honorē
augusti cesaris. Itē dicit͛ cesarea
philippi. ad dria͛ alteri⁹ q̄ dicit͛
cesarea palestine. ubi cornelius
cēturio remāsit. Ieronimus iste loc⁹

i sollēpnitate aploꝝ pet͛ ⁊ pauli

e cesarea philippi vbi jordanis orit²
ad radices libani. et habz duos fon-
tes. vnu noie jor. et alterz dan. qui
simt mixti. jordanis nom efficiunt.
Et iterrogabat discipulos suos
dicens. Non iterrogabat ignorans
quid crederet. ut qd respoderent.
sz ut eorz fideli confessione conueni-
entius solidaret² in fide. Quē di-
cunt hoies ee filiu hois. Id ē qd di-
cunt turbe vulgares ee filiu hois.
qr de ipo erat varie opiones i populo.
Non dixit qui me dicit esse hoies.
sz filiu hois. ne iactant² de se qre
videret². At illi scz discipuli dixert.
Alij johez baptistā. Cuius opionis
fuit herodes et alij sequaces sui. Cu
eni herodes audiss de xpo z de mi-
raculis eius q fecerat. dicebat. Quē
ego decollaui johēz ipē surrexit
a mortuis. et ideo virtutes opant² i illo.
Alij aut helyā. ppt² zelu veritatis.
Alij vero jheremiā. ppt² patientiā
i aduersis. Aut vnu ex pphetis an-
sz antiquis. scdm qd habet² luce
ix°. vbi habet² sic. Quia ppheta
vnus de prioribus surrexit. Opinio eni
dom loqutiu de i mortalitate et de
resurrectioe fuit. qd aīa separata
a corpe sit maioris virtutis qm ad-
iuncta tali corpi quale nuc habe⁹.
Scdm qd dicit² sapie ix°. Corpus qd
corrumpit² aggrauat aīaz rc. Et
siliter qd i resurrectioe erut hoies
maioris virtutis. Et qr videbat xpm
maiora mirabilia face qm aliqs pphe-
ta fecerat. io credebat qd vnus de
ab antiqs pphetis surrexiss a mor-
tuis. et sic maiora miracula faceret
qm an fecisse. Et hoc mō motus est
herodes qd ess iohēs baptista. Post-
qm aut dns audiuit diusas rōnes
et opiones hoim q de eo dicebant².
statī specialit² locutus ē ad suos dis-
cipulos dicēs. Vos aut quē me ee
dicitis. quasi diceret. Si alij errat
opinioe falsa de me. vos tn no de-
betis errare q tn diu mecu fuistis.
et meā doctrīā frequenter audiuistis.
z miracula tāta vidistis. Respondēs
symo petrus dixit. Petrus tamqm
principalis iter alios. pro se et pro
alijs dedit responsu. Tu es xpus

filius dei viui. Dei viui dicit ad drām
hoz qui colebant² sicut dij a genti-
libus. ut saturnus. hercules. jupiter. et
cōsiles. Fuit eni opio antiquoz. ut
qn tales psone excellentes morieba-
tur. ad vitā deoz trāsferebāt². Ideo
apls ad excludēdu illas falsitates.
dixit. dei viui. Rndes aut ihs dixit.
scz petro. Btūs es symo bariona.
id ē filius iohāne. Bar eni idē ē qd
filius. Jona aut ponit² p diminutio-
ne subtracta media sillaba. p johāna
vn bariona hic accipit². ac si diceret²
filius iohāne. Ite pt aliter itelligi.
Btūs es symo bariona. id ē filius
columbe. Sic eni vocatus ē a dno. qr
cofessus ē eu esse filiu dei. Columba
naqz sigt spm scm. qr sps scus in
specie columbe apparuit dno qn bapti-
zatus ē a johāne. Btūs aut petrus
dicit² esse filius spus sci. qr ad hoc qd
dixit de dno. no dixit ppria virtute.
sz spus scus fecit eu dicere. Et ideo
sequit². Quia caro et sanguis no re-
uelauit tibi. id ē ho mortalis no docuit
te istā veritatē. sz pr meus qui est i
celis. et p cosequens tota trinitas. qr
indiuisa sut opa trinitatis. Et ego di-
co tibi. et pro socijs tuis. qr tu es pe-
trus. Id ē cofessor petre vere q xpus
ē scus. et sup hac petrā. quā cofessus
es. id ē sup xpm edificabo ecclīam
meā. Et porte iferi. id ē psecutiones
et isultus tyrannoz. et temptationes
spirituu malignoz. no pualebut ad-
uersus eā. a vera fide subuertēdo. Ex
quo patz. qd ecclīa no cosistit i hoibus
rōne potestatis. vl dignitatis ecclīasti-
ce vel secularis. qr multi pncipes z
sumi potifices et alij iferiores iuēti
sut apostatasse a fide. ppt qd ecclīa
cosistit i illis psonis. i quibus ē noti-
cia z vera ē cofessio fidei z veritatis.
Ite p portas iferi possimus itelligere
vicia et peccā q no tmt ptate ecclīa
scam eradicare. qr ecclīa dei cōsistit i petro
ecciderit. tn p pniaz cito resurrexit.
Et tibi dabo claues regni celoz. Cla-
ues regni celoz sigt ptate ligādi
et soluēdi. Dicit eni clauis ad hoc
ponit² in ostio. ut alij recipiant². et
extranei excludant². sic ptas ligādi
atqz soluendi sacerdotibus datur.

qua iusti debet recipi. et iniusti expelli
Et quodcumque ligaueris super terram erit li
gatum et in celis. et quodcumque solueris
super terram erit solutum et in celis. Non
debemus intelligere fratres quod ista potestas
sit data soli beato petro. sed sicut pro
omnibus respondit. tu es christus filius dei vi
ui. Ita in uno omnes acceperunt potestatem
ligandi atque soluendi. licet petro prin
cipalius sit data in signum vnitatis aliorum
capitaneus. Item hec potestas non solum da
ta est apostolis. sed etiam episcopis et sacer
dotibus qui tenent ordinem apostolorum
in sancta ecclesia. Ipsi enim habent potestatem
ligandi atque soluendi. ut quoscumque
viderint homines humiles et vere penite
tes possint absoluere a timore eterne
mortis. et quos viderint semper iacere
in peccatis. et qui nolunt conuerti. illos
possint pro primo et debent ligare ex
communicando in eterno supplicio. Sermo 2us de

Constitues apostolis Rubrica lxxxij.
eos principes super omnem
terram. ps. xliiij. Quamuis
hec verba possint exponi de omnibus apostolis
precipue tamen de hiis duobus gloriosis
apostolorum principibus scilicet petro et paulo
A quorum hodie solempnia colimus. Pro
quo sciendum quod hij beati apostoli consti
tuti sunt principes super quadruplicem
terram. Prima est terra inferior quam
calcamus. terra scilicet elementalis sub
stancie. Secunda terra est interior quam
portamus. scilicet terra consciencie. Tercia est
terra exterior quam venerantes ama
mus scilicet terra sancte ecclesie. Quarta vero
est terra superior quam desideramus
B scilicet celestis patrie. Prima terra dico
cui apostoli isti prefuerunt fuit hec terra
inferior quam pedibus calcamus et quam
nobis deus dedit ad vsum ut nobis
eius fructus esset in cibum. Huic prefuerunt
apostoli. quia deum eam propter christum contemp
serunt super totam sublimari meruerunt
Terra et reges suos suos fideles
toti regno preficiunt et eis vniuersa
subiciunt. Ergo quanto fortius rex
summus ipsi mundo prefecit apostolos su
os. quos suos sibi fideles inuenit.
Mirum valde quod deum apostoli testantur

se propter deum omnia reliquisse inuenerunt
se principatum super omnia accepisse. Vnde
sicut dicit apostolus paulus. Fuerunt tamquam
nichil habentes et omnia possidentes.
C Nobilis karissimi margarita pau
pertas voluntaria. quia dum omnia propter
deum contempnit. dominium super omnia ac
cipit. Sicut econtra auarus dum omnia
appetit. omnium se seruum facit. Ergo
auari non possunt esse beati. quia numquam
possunt esse contenti. Ille enim solus
potest dici beatus. qui modicum habet
et illis est contentus. Vnde dicit poeta.
Cui satis est quod habet. satis illum
D constat habere. Legitur in vitas patrum.
quod quidam pauper monachus habens
vnam mattam et cum vna medietate
sibi substernebat et erat validum
gelu. Frater vero quidam de nocte
surgens stabat ad ostium celle illius
monachi et auscultans audiebat
eum dicentem. Gracias tibi ago domine
quod modo multi sunt diuites in custodia
vel qui in ferro sedent. aut pedes
habent constrictos in cippo. ego vero
velut imperator extendo pedes me
os et ambulo quo voluero. Hanc
securitatem diuites et auari non
habent. quia semper timent amittere pe
cuniam et numquam sunt securi. Job xv.
Sonitus terroris semper in auribus eius.
et cum pax sit insidias semper ille suspi
catur. Illud ad litteram verum est de diui
tibus qui semper timent. Si domi sunt
timent fures. si in via latrones. et
E numquam possunt secure dormire. Se
cunda terra est interior quam nobiscum
portamus scilicet terra consciencie. quam ad mo
dum terre oportet excolere ne spinas
et tribulos generet. Ita sicut terra
inculta non aratro terra. non aquis
aspersa. non calore solis excocta. fit
penitus infecunda. vel forte gene
ret spinas et salices. Sic consciencia
si dimittatur inculta discretionis
aratro non bene concrita. aquis lacri
marum non sepe balneata. celesti in
cendio caritatis non excocta. gene
rat non bona sed mala. Vnde de hac
terra scribitur ad hebreos vj. Terra
veniente super se bibens ymbrem
et generans herbam oportunam

illis a quibus colitur accipit benedictio
nem a deo. Sup hanc terram principes
constituti sunt isti sancti apostoli qui construe-
runt bene perfecerunt. quam et sapientissime
coluerunt. lacrimis deuocionis asperserunt.
et ardore diuine caritatis excoxerunt.
Vnde de quolibet istorum potest expo-
ni illud psalmi. Constituit eum dominum
domus sue. Per damnum possumus intel-
ligere consciam cum dominabantur et quam
regebat multa diligencia ~~[illegible]~~
Vnde dicitur de beato petro in libro
clementis. quod ipse erat tanti ardo-
ris et deuocionis quod semper pannum por-
tabat in manica propter lacrimas
defluentes. Non enim volebat sine
lacrimis et ardore per horam constantem
permanere. etc. Require eciam in passionali.
Item beatus paulus tanti ardoris
erat pro fide et nomine christi dilatandis
quod non possit de facili explicari. Ipse
enim omnes apostolos antecellit in laboribus
plurimis. in fame et siti. in vincu-
lis et percussionibus. et aliis diuersis
persecutionibus et calamitatibus. que omnia
pre nimia caritate pro nichilo re-
putauit ut christum lucrifaceret. et
homines ab erroribus conuerteret. Ita ut
dicit beatus johannes episcopus in sermone.
Beatus paulus quasi vniuersum mundum
genuisset sic currebat. sic omnes in
regnum dei festinabat inducere.
Tercia terra cui perfecerunt isti sancti f.
apostoli est terra exterior quam vene-
ramur et colimus que est sancta ecclesia
Vnde de quolibet potest dici illud cantica moysi.
Constituit eum super excelsam terram
ut comederet fructus agrorum. Ex-
celsa terra est ipsa ecclesia que omnibus terris
a deo est prelata. cui isti sancti apostoli
perfecerunt et fructus agrorum comederunt
quando sibi per fidem infideles conuerterunt.
Ita petrus precipue in iudea. Paulus
vero in grecia populum conuerterunt. et
tandem post multos labores et fruc-
tus quos fecerunt. ambo romam con-
uenientes et fidem predicantes. ambo
vna die pro amore christi et sancte
ecclesie mortem sustinuerunt. Recita
hic historiam vsque ad finem. Quar- h.
ta terra est terra superior quam de-
sideramus. et hec est terra celestis pa-

trie de qua dicit propheta in psalmo
Credo videre bona domini in terra viuen-
cium. Vere terra viuencium dicitur illa vita
beata. vbi nemo vmquam infirmatur. nullo
vmquam dolore distenditur. nunquam ibi mo-
ritur. quia continua sanitas ibi habetur.
Item nemo ibi aliquo eget. quia summum
bonum omnes possident. vltra quod nichil
homo appetere potest. Item nullus ibi timore
afficitur. nemo perturbacione concutitur.
nullus ibi hostiles formidat incursus.
quia ibi est summa tranquillitas. Item ibi ser-
uitus non timetur. quia omnium summa liber-
tas. libera quoque voluntas. Item ibi nemo
vmquam conturbatur accidia. nec commouetur
tristicia. quia ibi est summa leticia nunquam
discontinuata. quia nunquam deest gaude-
di materia. Dum continue cernitur pul-
chritudo summa. et degustatur dulce-
do diuina. Et propterea dicitur eccli. x.
Beata terra cuius rex nobilis est. Sup
hanc terram tam nobilem constituti sunt
isti gloriosi apostoli petrus et paulus
Vnde cuilibet eorum dici potuit illud
math. xxv. Euge serue bone et fidelis
quia super pauca fuisti fidelis. super
multa te constituam. Pauca dicit ista
temporalia eternis comparata que sunt adeo multa
quod nulla possit exprimi lingua.
Sup hanc terram constituit eos cum dixit
dominus petro in forma vniuersi corporis
apostoli. Quodcumque ligaueris super
terram etc. Cuius tam vmquam h.
principum vel regum tantam potestatem
accepit. Magna fuit potencia
allexandri. magna et illius nobilis
assueri. magna romani imperii. Sed
tamen fuit super terram hanc. Potestas
autem apostolorum se extendit ad celum.
O potestas altissima. potestas latis-
sima. potestas veneranda et honoran-
da. portarum infernalium destructiua.
et bonorum supercelestium collatiua. Quis
vmquam possit exprimere lingua quanta
et qualis sit illa celestis terra que
sacerdotali potestati est commissa. Si
hec elementalis terra que peregrinantibus
est ad tempus data est tam lata tam lon-
ga ut in ecclesiastico dicitur. Cuius
latitudinem terre dimensus est. quanta est terra
illa que repatriantibus in perpetuum est con-
cessa. Item si hec terra peccatoribus
data et ad temporalem vsum concessa. tot

perducit bonos. quot sunt illa bona que sunt
in celesti terra amantissimis filijs dei con-
cessa. Item si hac terra sic est hominibus dulcis
vita licet tot doloribus. tot calamita-
tibus plena. qualis est illa terra. et quam
dulcis est in ea vivere vita ubi nulla
est mors timenda. nulla penitus ibi
pena sed leticia sempiterna. Item si
delectat hic vivere cum amicis temporalibus
ubi vix est amicicia non falsa. quam de-
lectabilis erit ibi vita ubi erit sanctorum
omnium amicicia vera nullo umquam
tempore finienda. Item si sic delectant
diuicie perituræ. quid facient summe
ille diuicie eternum permansure. Item si
sic nos delectat corporis sanitas quam
destruit sepe infirmitas. qualis illa
sanitas erit ubi in perpetuum nulla in-
firmitas erit. Item si sic nunc delectat
pulchritudo hec corporalis que
modica febre turbatur. quam erit delecta-
cionis ubi pulchrior sole pulchritu-
do imperpetuum non peribit. Item si sic
delectat nunc esse filius militis. vel
comitis. vel baronis. quid delectacionis
erit esse filius summi regis. ubi hec
filiacio numquam perdi poterit. Venere-
mur karissimi patrone horum beatorum apostolorum
petri et pauli. qui non solum ligant in
terra mortalium sed eciam in terra viuencium.
Ad quam precibus eorum nos perducat pater
et filius et spiritus sanctus. Amen. Sermo
de quibus supra. Rubrica lxxxiiii.

Ecce nos reliquimus omnia
et secuti sumus te. Mathei xix.
Quamuis hec verba apostolorum
omnium esse pateant. principaliter tamen petri
et pauli apostolorum existunt eo quod beatus
petrus hec dixit. et in solempnitatibus
sancti pauli eciam eorum et quo supra
sunt legitur. a Sed forte diceret aliquis.
quod sancti apostoli reliquerunt quia pene nichil
habuerunt. Ad hoc dicendum secundum
gregorium. quod deus in omnibus magis pon-
derat affectum quam censum. b Nam
quidam sunt pauperes voluntate sunt et
ope. et tales sunt veri pauperes.
Unde bernardus dicit quod paupertas non
est virtus. sed amor paupertatis. Qui-
dam sunt pauperes ope sed non voluntate
qui scilicet nichil habent sed habere vellent.
et tales non sunt veri pauperes. sed po-
cius dicendi sunt diuites. Ita ut dicit
philosophus. Non omnis qui non habet dicendus
est pauper. sed ille pocius qui non habet
et hoc ipso gaudet. Quidam sunt pau-
peres voluntate sed non ope. sicut illi
qui habent diuicias sed eas non amant
sed ex eis largas faciunt elemosinas.
Quidam vero sunt qui nec voluntate
nec ope sunt pauperes. et tales sunt
vere diuites. eo quod diuicias habent
et eas toto affectu diligunt. Videmus
ergo apostoli veri pauperes fuerunt. quia et
voluntate et ope omnia reliquerunt. non
solum que habuerunt. sed omnia que habere
et concupiscere potuerunt. Unde gregorius
loquens de petro dicit. Multum re-
liquit qui contulibet parum totum de-
seruit. Multum eciam dimisit. qui
desiderium habendi dereliquit. Et conclu-
dit quod a sanctis apostolis tot dimissa
sunt. quot ab eis concupisci potuerunt.
Nos enim ut ipse dicit et habita
diligimus. et non habita sollicite que-
rimus. et ideo pauperes esse non possumus.
Dicunt ergo apostoli et verum dicunt. Ecce c
nos reliquimus omnia etc. Pro quo
sciendum quod si christum cum apostolis sequi
volumus. tria cum ipsis relinquere
debemus. scilicet peccatum quo anima macu-
latur. mundum quo foris ad vana pro-
trahitur. et seipsum ne in superbiam
eleuetur. Primo dico quod cum apostolis d
peccatum est relinquendum quo intus inficitur
mens. Nichil enim inficit cor humanum nisi
peccatum. Unde et dicebat dominus. Mathei xv.
Non quod intrat in os coinquinat homi-
nem. sed que procedunt de corde illa sunt
que coinquinant hominem. scilicet male
cogitaciones. furta. homicidia. etc.
Ergo ante omnia relinquenda sunt peccata.
ut munda ante omnia sint corda. Sed e
autem relinquenda peccata per cordis contri-
cionem. per oris confessionem. et per operis
satisfactionem. Ita quando sagitta quis
est vulneratus. mox ante omnia dolet
vulneratus. postea medicum aduenire
facit. et illi vulnus detegit. ultimo
dietam seu medicinam quam imponit

Sermo de aplis supra lxxxiiii

assumit. Sic per omnia faciendum est de
vulnere spirituali ut primo de peccatis
doleat et lacrimas effundat. Secundo
medicum anime advocans peccata ei confi-
tendo aperiat. Tercio vero ut penitenciam
quam imponit assumat. Nullum enim
tam enorme peccatum est quod penitencia non
purgetur et tribus iam dictis partibus non
mundetur. Unde dicit augustinus. Quemcumque No bn.
necessitas peccatorem ad penitenciam cogat.
neque criminis quantitas. neque temporis bre-
vitas. neque vite enormitas. neque
ultime hore extremitas excludit a
venia. si plena fuerit eius mutacio vo-
luntatis. sed in amplissimos sinus pi-
etatis filios suscipit prodigos re-
vertentes. Ergo fratres karissimi exem-
plo sanctorum apostolorum qui primo reliquerunt
omnia huius mundi delectabilia. relinquamus
et nos omnia vana. omnia anime inimica.
omnia nos a deo separancia et a vera
vita. Nam de hac derelictione dicitur
proverbiorum xxviii°. Qui enim abscondit
scelera sua non dirigetur. qui autem confes-
sus fuerit et reliquerit ea misericordiam con-
sequetur. Sicut enim impossibile est vul-
nus sanari posse si teneatur abscon-
sum. sic peccatum si non fuerit sacerdoti
confessum. Unde boecius in primo de con-
solacione prosa 2a. Confitere peccatum tuum
ne abscondas. Quia si operam me-
dicantis expectas necesse est ut vulnus
detegas tuum. Exemplum petri qui post
negacionem penituit et amarissime
flevit. Item paulus post multa mala
que xpianis intulit. multa valde tor-
menta pertulit. Impossibile est enim omni
homini posse regnum celeste percipe-
re nisi toto corde peniteat post delictum.
sed captus trahendus est ad infernum. ubi
erit fletus et stridor dencium. non per
unum annum. sed milia milia. et per infi-
nita secula. Secundo enim apostolis de-
bemus relinquere mundum quo ad vana f.
pertrahimur. Primo mundus cum omnibus
que sunt in eo est relinquendus. non solum
exteriori facie. sed pocius toto corde.
Unde johannes in prima canonica sua capitulo
ii°. Nolite enim diligere mundum. neque
ea que sunt in mundo etc. Ergo sunt
relinquenda omnia non tantum opere sed corde.
ut non solum temporalia non queramus.
sed nec ea corde amemus. sicut

apostoli omnia reliquerunt. Sciebant enim quod
xpm pauperem sequi non possent
onerati. Non enim equali passu currit
camelus oneratus et vacuus. Ty- g.
gris filiorum pondere pressa a venato-
ribus capitur. que sine filiis minime
teneretur. Dum enim venatorem sentit.
filios quos nimio amore diligit. unum
sibi in brachiis. alterum super se ponit. que
ex magnitudine ponderis venatorem
catulos non effugit. Apostoli igitur pauperes
omnium temporalium onera abiecerunt. et ideo
quasi cursim ad summum celorum culmen
leviter transvolaverunt. Unde bernardus
loquens de petro ait. Bene petre et
non ad insipienciam tibi omnia reliquisti.
Sciebas enim quod sequi non poteras one-
ratus. Quia oneratus vir per terram
vadit. quomodo ad celum ascendere poterit.
Sciendum autem hic. quod omnia opere re- h.
linquere et omnino nichil retinere preceptum
non est sed consilium. hoc tamen attendat
homo temporalia habentes ut si non relinquat
ea per usum. caveat ipsi ne eadem
diligat per affectum inordinatum. Quan-
to autem homo minus curat de rebus
huius seculi. tanto ferventius surgit
ad amorem dei. De paupertate eciam
require super Andree in sermone Relic-
tis retibus. Tercio debet homo
apostolorum exemplo relinquere semetipsum
et tradere se totum xpo. Quid enim
est se derelinquere nisi voluntatem propriam
abnegare. et se divine voluntati commit-
tere. Ille vero se abnegat. qui de se ni-
chil curat. sed ad moriendum pro xpo se
paravit. De hac materia eciam Require
super Andree in sermone Si quis vult
etc. Et quis ita hoc fecit sicut isti
apostoli. qui sic erant ad mortem pro xpo
parati. Nam et petrus dicebat xpo.
luce xxii°. Paratus sum
tecum et in carcerem et in mortem ire.
Et paulus dicebat. Actuum xxi°. Ego
non solum alligari cupio. sed mori paratus
sum pro nomine domini nostri ihesu cristi.
Et quibus karissimi temporibus non patitur omnia
enarrare. Primo nec valemus quanta
passi fuerunt isti apostoli pro xpo. breviter
tamen aliqua de ipsis enarrabo. Recita
de legenda que placet. Fere

kmi audistis q[uam] libenter [et] q[uam] vo-
luntarie seipos hij bti apli dedert
i[n] passione et morte. Quid nos
miseri dicem[us] qui pauca aut ni-
chil omino p[ro] xpo pati possum[us]
aut volum[us]. p[ri]mo sepe in minimo
v[er]bo offendim[us] in quo valde gra-
vari conquerim[ur]. Studeam[us] kmi
ut defectus n[ost]ros emendem[us]. roga[n]-
tes deu[m] o[mn]ipote[n]te[m] ut meritis et
p[re]cib[us] hor[um] b[eat]or[um] aplor[um] det nob
p[ro]p[ri]am volu[n]tate[m] relinq[ue]re. et deo
ac p[re]latis eccl[es]ie vice dei tenentib[us]
se libe[n]ter obedire. et tande[m] cu[m]
ip[s]is ad gaudia et[er]na p[er]venire me-
ream[ur]. Quod p[re]stare dignetur
p[ate]r et fili[us] et sp[iritu]s s[an]c[tu]s Amen.

In solepnitate visitacois gloriose v[ir]-
g[in]is ma[rie] sup[er] ew[angeliu]m postilla .h. lxxxiiij.

Exurgens maria abijt
i[n] mo[n]tana. ij. luce j[o].
In ho[m]i[n]ib[us] p[er]fectis hec
vicissitudo at[tenditur]
ut s[cilicet] post ociu[m] con-
te[m]placiois sequat[ur] negociu[m] actiois.
Cu[m] igit[ur] bta v[ir]go maria fuit in
su[m]ma p[er]fectione sup[er] oem[n] pur[am]
ho[m]i[n]e[m] ipa co[n]cepto dei filio. no[n]
dubiu[m] quin i[n] maxio jubilo de su[m]-
ma [con]te[m]placioe exurgens abijt i[n]
mo[n]tana ad exhibe[n]du[m] officiu[m] p[ro]g-
[n]ati elizabeth. Et de hoc dicit p[re]-
sens ew[angeliu]m cui[us] exposicio sequit[ur]
et e[st] talis. Exurgens maria s[cilicet]
de [con]te[m]placioe in qua p[ri]us sedebat.
Vel aliter. Exurgens s[cilicet] a quiete
oronis et devocionis. que erat p[re]e
ma om[n]ib[us] op[er]ib[us] suis. abijt i[n] mon-
tana. q[ui]a locus ubi manebat zacha-
rias erat altior galilea a qua re-
cessit maria cu[m] festinacioe. Fes-
tinavit maria p[ro]pter quatuor ro-
nes specialit[er]. P[ri]mo p[ro]pter vir-
ginale pudicicia. ne s[cilicet] diu videret[ur]
i[n] publico. Ambrosi[us]. Discite vir-
gines no[n] circu[m]cursitare p[er] alienas
edes. no[n] demorari i[n] plateis. nec
aliquos i[n] publico misce[re] s[er]mones.
Maria i[n] domo sera. festina i[n] pub-
lico. mansit apud cognata[m] sua[m] trib[us]

.A.

mensib[us]. no[n] q[uod] ea delectaret dom[us]
aliena. s[ed] q[uia] freq[ue]nci[us] videri in
publico displicebat. Scdo fes-
tinavit p[ro]pter a[n]i[m]i leticia[m]. letan-
tes accelerant accedunt. q[uia] scdm
Ambrosiu[m]. Erat leta pro voto[1]
festina p[re] gaudio[2] ut ex ipa dul-
ci fluctu salutacionis sue voce gau-
diu[m] redundaret i[n] johem clausu[m]
i[n] utero matris. O q[uam] felix fuisset
qui i[n] illo itine[re] ea[m] obviam habuiss[et]
et voce[m] salutacois ab ea recepiss[et].
Tercio festinavit p[ro]pt[er] mister[ij]
i[n]stancia[m]. Ambrosi[us]. Nescit tarda
molimina sp[iritu]s s[an]c[t]i gr[ati]a. Quar-
to p[ro]pt[er] i[n]telligencia[m] sp[irit]uale[m]. ut det[ur]
i[n]telligi q[uod] necia e[st] festinacio illi
qui vult ad p[er]fectione[m] attinge[re].
Ad hebreos xj[o]. Festinem[us] i[n]gre-
di i[n] illa[m] requiem. Et scdo cor[inthios] ix[o].
Sic currite ut [com]p[re]hedatis. Uno
co[n]trario dicit[ur] de fatuis v[ir]ginibus
q[ue] novissime venerat. io i[n]trare
ad sponsu[m] no[n] potuerat. In civita-
te iude. id e[st] therusale[m] q[ue] sita e[st]
i[n] mo[n]tanis. et i[n]travit i[n] domu[m]
zacharie. Ad i[n]tellectu[m] hui[us] tre scdu[m]
q[uod] dom[us] zacharie no[n] erat in
therusale[m] s[ed] distabat ab ihrlm
ad duas leucas. videlicet q[ua]tuor
miliaria ut dicit[ur] in hystoria.
Potest g[ra]o istud i[n]telligi q[uod] beata
v[ir]go veniens a nazareth p[ri]mo ap-
plicuit ihrlm. et de[m] t[r]ansiens
venit ad opidu[m] in quo erat do-
m[us] zacharie. Et si obicit[ur] quo-
mo[do] h[o]c q[uod] dicit[ur] in civitate iude i[n]-
telligit[ur] ihrlm cu[m] ihrlm no[n] sit
i[n] t[ri]bu iuda s[ed] be[n]iamin. R[espon]d[e]t[ur] q[uod]
veru[m] e[st]. s[ed] iuda no[n] e[st] hic nome[n]
t[ri]b[us] s[ed] regni ut dicit mag[iste]r i[n] hys-
torijs. Et salutavit elizabeth.
Mirandu[m] hic q[uod] sit ro q[ua]re beata
v[ir]go [con]cepto v[er]bo eterno ivit ad
visita[n]du[m] elizabeth et cu[m] ea ta[n]to
t[em]p[or]e mansit. Dicendu[m] scdm ambrosiu[m].
Q[uod] ad hoc fecit bta v[ir]go no[n] quasi
i[n]credula de oraculo ut zacharias.
no[n] i[n]certa de nuncio. q[uia] sciuit eu[m] e[ss]e
angelu[m]. no[n] dubitans de exemplo
sibi dato i[n] elizabeth. S[e]d p[ote]st assig-
nari triplex racio questi[onis]. P[ri]ma

.B.

[1] i[n] tanto ex[ulta]bat gau[dio]

ut per hoc virgo humilitatis officium exerceret. Sciebat enim se tantam graciam non nisi per humilitatem meruisse. Et ideo postquam ipsa verbum eternum conceperat non minus, immo magis humilitati studuit et in ea se exercere voluit. Nec enim sufficit humilitatem solum in mente tenere, sed oportet eam et opere exercere. Unde licet maior esset non dedignabatur ire ad minorem. Ambrosius. Didicistis virgines marie pudorem discite et eius humilitatem. Venit propinqua ad proximam, iunior ad seniorem. nec solum venit sed eciam prior salutavit. Decet enim ut quanto castior virgo tanto humilior sit. ¶ Secunda racio ut virgo cognate sue congratularetur quam audierat ab angelo concepisse et que diu lamentata fuerat propter obprobrium sterilitatis. cuius et sterilitas divulgata fuerat ad maiorem ruborem suum. in tantum quod eciam ut communiter vocaretur sterilis. ¶ Tercia racio est ut ex sua presencia nascituri Johannis perfectum provideret. Et hec racio specialiter respicit ad eius tam diuturnam mansionem. quia videlicet mansit cum ea tribus mensibus ut patet infra in textu. Sequitur. Et factum est ut audivit salutacionem marie elizabeth. exultavit infans scilicet johannes in utero eius congaudens ad presenciam domini sui. Et quia eius lingua non poterat. animo exultante salutat et gestu corporis quasi gestiens assurgere domino suo cuius erat precursor tripudiat. et sic statim ad presenciam domini officium precursoris inchoat. ¶ Hoc autem duobus modis potuit fieri ut dicit Augustinus. Uno modo sic quod johannes nondum natus cognosceret per spiritum sanctum dominum presentem in utero virginis. Et secundum hoc oportet dicere quod in eo fuit acceleratus usus racionis. Alio modo sic quod johannes non cognosceret presenciam salvatoris sed mater eius que habebat usum racionis. Illa tamen mocio pueri facta est ad declaracionem sanctitatis virginis in ea existentis. Sicut de beato francisco legitur quod aves racione carentes predicacionem eius attente audierint ac si verba eius intelligerent. Quod autem factum est a deo ad approbacionem predicacionis sancti viri. Neutrum tamen modum asserit determinate Augustinus. sed dicit sive hoc modo, sive alio modo dicta facta fuerit exultacio attribuenda est tamen divino miraculo. Et hoc satis patet quia non potuit fieri per naturam. Prima tamen racio magis est pia et devota et videtur eciam probabilior. Tunc enim impleta fuit illa promissio facta zacharie de johanne. quod spiritu sancto repleri deberet ex utero matris sue. ¶ Et nota quod ex plenitudine gracie quam christus receperat in maria. effudit per salutacionem virginis graciam sanctificacionis in johannem que ulterius redundavit in matrem. Unde sequitur in textu. Et repleta est spiritu sancto elizabeth. Ambrosius. Repleta mater est non prius repleta mater quam filius sed cum filius esset repletus spiritu sancto. replevit et matrem. Et exclamavit voce magna. Spiritus enim infantis non valentis clamare nec loqui propria voce. fecit clamare matrem voce magna. tum in signum magne affectionis. tum quia magna dei sacramenta cognovit secundum glosam. tum quia illum tenebat in utero qui erat vox verbi. Secundum nycolaum de lyra ista magnitudo vocis magis intelligenda est racione devocionis interioris quam soni exterioris. Et dixit. Benedicta tu inter mulieres supple et super omnes. Hec clausula satis exposita est supra in annunciacione beate virginis in evangelio quod missus est. ¶ Notandum vero secundum glosam quod apparet ex isto eciam elizabeth ipsa verba angeli ad mariam dicta per spiritum sanctum primo intellexisse. Quod patet ex eo quod eandem benediccionem et angelus virgini attulerat. et ubi angelus suam salutacionem terminaverat ibi elizabeth inchoavit. ad innuendum quod eodem instinctu utrique fuerunt de misterio edocti. tam angelus quam elizabeth. Cum tanta enim efficacia virtutis impressum erat virgini istud ave ab angelo. quod ab ore suo progrediens singularem effectum gracie ulterius in alios redundaret. ¶ Deinde elizabeth benedicendo plenius dicit. Et benedictus fructus ventris tui. non sicut alii homines benedicti. sed sicut ait

ap9. Qm̄ e sup oīa de9 bn̄dict9 in
secula. Et pt introduci hᶜ clausula
scdm̄ theom̄ ut sit reddicio cause
ad pcedentē clausulā. Dixerat eni
bn̄dcā tu int mulieres. Deinde q̄si
interrogātiē quo. quare subiungit
Et bn̄dict9 fruct9 ventris tui. Cosue,
uit eni sacᵉ scriptura. et' qz'' p'' accipe
vn̄ ē illud ps. Bn̄dict9 qui venit in
noie dn̄i. de9 dn̄s et illuxit nobis
Bnard9. Jdo qz tu bn̄dcā. io bn̄dict9
fruct9 ventris tui. ß qz ille te pueniᵗ
i bn̄dictionib9 dulcedīs. ideo tu bn̄,
dicta. Vere eteni bn̄dict9 fruct9 ve,
tris tui i quo bn̄dicte sūt oēs gen,
tes. de cui9 plenitudiē tu quoqz ac,
cepisti cū ceteris. et si differenci9
a ceteris. Sequit. Et vn̄ hoc michi
ut m̄r dn̄i mei veniat ad me. Q.si
diceret scdm̄ glosā. Quātū bonū m̄
accidit. qꝫ m̄r dn̄i mei venit ad me.
Vel aliter. Vn̄ hoc m̄. i. d ē quib9 me,
ritis meis ē hoc. ut m̄r dn̄i mei veniat sic humilit' et
devote ac reverent' ad me sua et ancilla sua
ac si diceret. hoc nō merui. Et
nō qꝫ elizabeth fecit sicut faciunt
homes sci qui q̄nto plus per dei
dona exaltant. tanto psūndius
i se humiliant. ad ppam sp̄ indignita,
te et fragilitate recurrendo. Nec
mirū qz sicut dicit glosa Ambrosij.
Jde sp̄us scūs qui pphecie donū de,
dit elizabeth ut meritū dei cognos,
ceret. pit et humilitatis v̄tute ei
pstitit. Ecce eni ut fca est vox. Vox
turtur colūbine simplicitatis. Vox vir,
ginee puritatis. Vox amene suavi,
tatis. salutacionis tue i aurib9 meis
Quid eni aliud sonerat virgo nisi
salutare. q salute om̄i gestabat in
utero. et effectū angelice salutacōis
gerebat in corde. Exultavit i gaudio
infans i utero meo. hᶜ exultacio
scdm̄ augustinū. fuit tacite vnt dn̄i
reddita. scz exaltacio dn̄i. Quō hᵒ
fieri potuit ut ifans i utero exulta,
ret. sup dcm̄ ē. Et bta que credidis,
ti. qz p assensū fidei cōcepit Apparet
ex hijs vbis scdm̄ glosam qꝫ maria
nō dubitavit. ß credidit verbis an,
geli. nec pter aliqd dubiū ad eliza,
beth venit. et io fructū fidei cōsecu,
ta est. Et nō q̄ntū bonū sit fides

que meruit i v̄gine icarnacoēz
xpi. Qm̄ pficientᶻ in te scz pfe,
ctio. que dca sūt tibi a dn̄o. scz p
angelū nūciantē. et eciā p sp̄m
scm̄ mēte v̄gis illustrantē zeā
i mediate docentē. Et nō scdm̄
Albertū et bedā. qꝫ elizabeth pphe,
tavit de pn̄ti. pterito. et futuro.
De pn̄ti quide. qz eā m̄rem dn̄i
appellavit. dicēdo. Vn̄ hoc m̄ ꝛc.
De pterito cū dixit. Bta q credi,
disti. De futuro vero cū addidit.
Qm̄ pficientᶻ in te ꝛc. Sequit.
Et ait maria. Magnificat aīa
mea dn̄m. Scdm̄ glosam. bta v̄go
audita exposicione elizabeth qua
btam̄ eā pdicavit. m̄rez dn̄i ap,
pellavit. fide forte laudavit. nō
ampli9 tacē poterat dona que
pceperat. Et q v̄ginali pudore
acceptū oraculū silecio tegebat.
iā congruo tp̄e patefecit. Vn̄ ex,
ultans prupit in canticū leticie
dicēs. Magt aīa mea ꝛc. Nicola9
de lira. Quasi diceret maria. O
elizabeth tu me magnificas. ß
ego totū deo attribuēs ipm̄ mag,
nifico in hᵒ cantico. Magnifi,
care aūt hic nō ē idē qꝫ magnū
face. qz de9 nec augmentū recipit
nec detrimentū. ß ē idē qꝫ magnū
laudare. vel pdicare. sine ore. sive
ope. Vn̄ dicit ambrosi9. Magni,
ficatᶻ dn̄s. nō qꝫ dn̄o aliquid huā,
na voce possit adiungi. ß qz mag,
nificatᶻ in nobis. Ymago eni dei
xp̄us ē. Et io si qd iustū religio,
su qz fecerit aīa illā ymagine
dei ad cui9 similitudinē ē creata
magt. Sc̄ᶻ. Et exultavit sp̄us
me9 in deo salutari meo. Q. d.
scdm̄ glosā. Quia terrena nō curo.
psperitas nō emollit me. nec ad,
versitas frangit. io sola illi9 me,
moria me delectat a quo sal9 re,
peritᶻ eterna. Illi9 divinitate letorᶻ
cui9 tpali cōcepcōe caro fecūdatᶻ.
Deinde subdit cām̄ cātandi scz
dīna bn̄ficia collata seu exulta,
cōis sue dicēs. Quia respexit ꝛc.

Qn dicēret. Vn debeo magnifi-
care et laudare dnm et i eo ex-
ultare. qr respexit humilitate
ancille sue. No dixit nobilitate
nec altitudine. qr deus humilia respi-
cit. et alta a longe cognoscit. Cu-
nctis eni bta virgo et oibus vir-
tutibus fuit disposita ad conceptione
filii dei. specialit tn hoc fuit ex
humilitate. io solu de ipa gloriatur.
Ecce eni ex hoc btam me dicent
omes generacoes. Judei z getiles.
Ex oibus eni generacionibus aliqui
sut conversi ad fide qui confitentur ipam
virgine btam. Et no qr hec vba no
dixit maria inani gla vexata. sz sa-
cro tacta spu q futura psciuit ut
dicit gregorius. Quia fecit m magna
qui potens e. virtute eni potencie
dei infinite. facta sut hec. Querit
theologis de bta virgine. Que
magna fecit. Rndet. ut creatura
ederes creatore. illibata conciperes.
famula deu generares. ut per te
deus mundu redimeret. p te illuminaret.
p te ad vita revocaret. Et scm nomen
eius. Quia quicqd scitatis pt cogita-
ri totu eminencius e in eo. De tercio.
Et mia eius. Postqua recoluit benefi-
cia a deo sibi collata. et gras egit
de eisde. Hic ia eciā recolit beneficia
exhibita toti mundo dicens. Et mia
eius. id e beneficiu incarnacois qd ex
mia dei factu e. Vn petebat david.
Ostende nobis dne miaz tua zc.
quasi diceret. Ondisti potencia
tua i creacoe mundi de nichilo. et
sapiencia tua i mundi gubernacoe,
sic ordinata. et iusticia tua i peccatorum
punicoe sicut i diluvio et subversi-
one zodome et gomorre. Et io
onde nobis dne miaz tua. i incar-
nacoe filii tui a pgenie sz iudeorum.
Quia sicut dicit iohis iiii. Salus
ex iudeis e. qr incarnacio facta e in
virgine iudea nacoe. Sz qr beneficiu
incarnacois ad totu mundu diffun-
ditur. ideo subditur. In pgenies. scz
oim gencium. Verumptm qr beneficium
incarnacois se extendit ad oes quantum
ad sufficienciam. no tn quantu ad effi-

caciā. sz tm ad iustos. ideo subditur. ti-
mentibus eum. scz timore filiali et casto.
Fecit potēciā in brachio suo. id e in
filio suo qui vocatur brachium dni. ysaie
liii. Brachium dni cui revelatu est.
Dispsit supbos. id e legisperitos z pha-
rizeos. qui fuerut supbi mente cordis
sui. spnentes consiliu dei. Ipi eni cu ce-
teris iudeis xlii° anno a passioe xpi
fuerut captivati p titu et vespasia-
nu. et p orbe dispsi. Et loqtur h virgo
bta de futuro p modu preteriti ppter
certitudine eventus sive pphecie. Sequitur.
Deposuit potētes de sede. id e iude-
os qui erat potētes i lege z pphetis.
dimittēs eos ex suo demerito i pro-
fundu errare. et exaltavit humiles
id e gētiles humiliter et devote pdi-
cacione aplorum suscipientes. Et io
subditur. Esurientes ipleuit bonis. qr
gētiles cu magno desiderio qd per
esurie designatur vbu dei susceperut.
et divites dimisit inanes. p excecati-
one eorum et falsu intellectu scriptu-
rarum. Sequitur. Suscepit isrl zc. hic recolit
bta virgo maria beneficia exhibita po-
pulo iudeorum specialit cu dicit. Sus-
cepit isrl puer suu. qr deus accepit
carne puerile de populo isrl. qd fuit
beneficiu ipi populo collatu. et marie
quantu ad credentes de populo illo. recor-
datus mie sue. Ad modu eni recor-
dantis se habuit quando filiu suu patribus
antiquis pmissu i carne dedit et
misit. Ideo subditur. Sicut locutus est
ad patres nros. id e ad patriarchas
et pphetas. abraha et semini eius.
secdm qd dicitur gen. xxii. In semine
tuo bndicentur oes gentes. In secula.
qr ceto humana pmanebit eternalit
deitati coniuncta. Sequitur in ewangelio.
Mansit aut maria cu illa scz eliza-
beth quasi tribus mensibus. et sic patet
qd mansit ad tepus ipius ptus eliza-
beth. qr i fine sexti mensis nunciavit
sibi angelus conceptione elizabeth. et
reversa est in domu sua. completo tn
prius ortu precursoris ut gtr dicitur.
hoc dicunt beda et Ambrosius. Unde
dicunt aliqui. qr ipa recepit precurso-
re dni et tenuit. Aliqui tn doctores

ut theophil9 et alij dicu(n)t q(uod) imminete
ptu elizabeth recessit. q(ui)a virgines i
ptu mulier(um) no(n) solet esse. Et q(ui)a alie
mulieres ia(m) venerat ad ptu(m) elizabeth
io obsequiu(m) marie no(n) erat ultra ne
cessariu(m) quod p(er) alias mulieres pote
rat fieri. Quare aut(em) tanto t(em)pore
mansit dictu(m) e(st) sup(ra). Sermo viij sup(ra) .k.

Benedicta tu inter | lxxv.
mulieres. et b(e)n(e)dict(us) fructus
ventris tui. luce j. Verba
hec p(ro)lata su(n)t a b(ea)ta elizabeth m(at)re
b(ea)ti joh(ann)is p(re)cursoris ad laudem et
extollencia(m) gloriosissi(m)e v(ir)ginis m(at)ris
d(omi)ni. In quib(us) v(er)bis duo p(osu)nt notari.
P(ri)mu(m) e(st) excelle(n)s b(e)n(e)dictio v(ir)ginis
q(uan)tu(m) ad se ipa(m) cu(m) dicit(ur). Ben(e)d(ic)ta
tu inter mulieres. Sc(un)d(u)m vero q(uan)tu(m)
ad p(ro)lem concepta(m) cu(m) subdit(ur). Et be
A. nedict(us) fructus ventris tui. Circa
p(ri)mu(m) ad p(ri)mu(m) sciendu(m). q(uod) merito be
ata v(ir)go dicit(ur) b(e)n(e)dicta q(uan)tu(m) ad
se ipa(m). q(ui)a b(e)n(e)d(ic)ta fuit b(e)n(e)dictione
diuina et hu(m)ana. P(ri)ma b(e)n(e)dictio
fuit gratuita. Sc(un)da debita. In pri
ma (con)sistit p(er)fec(ti)o s(an)c(t)itatis p(ri)ncipiu(m).
In sc(un)da p(er)fec(ti)o s(an)c(t)itatis p(re)miu(m).
B. P(ri)mo dico b(ea)ta maria fuit b(e)n(e)d(ic)ta
b(e)n(e)dictio(n)e diuina. Et hec quide(m) fuit
i ipa p(er)fecta. q(ui)a fuit p(re)cipua. plena
C. ria. et p(er)petua. Ben(e)dicta fuit bene
dictio(n)e p(re)cipua sc(un)d(u)m q(uod) i(n)sinuat(ur)
Judith xiij. ubi sic dixit ozias ad
ea(m). Benedicta es tu filia a d(omi)no deo
excelso p(re) o(mn)ib(us) mulierib(us) sup(er) t(er)ra(m).
Quod dictu(m) e(st) illi mulieri vidue
no(n) i p(er)sona sua. cu(m) multis alijs fue
rit collata b(e)n(e)dictio magis p(re)cipua.
s(ed) pro v(ir)gine maria dictu(m). q(ue) a deo
p(re) o(mn)ibus mulierib(us) e(st) exaltata (et) b(e)n(e)
dicta b(e)n(e)dictio(n)e p(re)cipua sine excep
D. cione aliqua. Benedicta eciam fuit
b(e)n(e)dictione plenaria. Et certe tam(en)
hac plenitudine dignu(m) fuit esse
in illa. Non e(ni)m n(isi) ad omni b(e)n(e)dic
cione et gr(aci)a plena. filiu(m) dei dig
nu(m) descende(re) fuit. Et io salutatur
ab angelo. Aue gr(aci)a plena (et)c(etera). Unde
Jheronim(us) i s(er)mone de assu(m)pcio(n)e.
Ceteris p(er) p(ar)tes p(re)stat(ur). marie vero

sim(u)l se tota i(n)fudit gr(aci)e [deleted]
plenitudo. Ite(m) bernard(us). Nullus
i(n)uenimi(us) q(uan)to deuocio(n)is affectu
a nobis ea(m) voluit venerari. qui
tot(i)(us) boni plenitudine(m) posuit
i maria. s(uper) bea. Unde tam ipa e(st)
ta(m) plena b(e)n(e)dictio(n)e et gr(aci)a q(uod) ei(us)
plenitudo red(un)dat i latitudine(m)
E. toti(us) eccl(es)ie. Sicut e(ni)m vas ple
nu(m) si tangit(ur) si i(n)clinat(ur) facile e
mittit liquores. Sic si mariam
deuote tangim(us) et humiliter i(n)cli
nam(us). ab ea sine dubio aliquid
b(e)n(e)dictio(n)is et gr(aci)e obtinebim(us).
F. P(ro)pter q(uo)d eciam velleri (com)paratur.
ps. Descendit sicut pluuia i vell(us).
In q(uan)titate vell(us) pluuia(m) recipit.
s(ed) et facilima (com)p(re)ssione eam di
mittit. Ideo cu(m) fiducia ad eam
G. accedam(us). Ben(e)d(ic)ta fuit eciam
b(e)n(e)dictio(n)e p(er)petua. Juxta illud sc(un)do
re(gum) vij. ubi rex dauid dixit ad do
minu(m). Benedic d(omi)ne domu(m) serui
tui ut sit i sempiternu(m) cora(m) te
(et)c(etera). Que e(st) g(ra)o dom(us) dauid nisi
v(ir)go maria i qua ver(us) dauid s(cilicet)
e(st) xp(istu)s habitauit et sibi dicauit
et b(e)n(e)dixit i eternu(m). Sic ergo pat(et)
breuit(er) q(uo)mo(do) b(ea)ta v(ir)go maria bene
dicta fuit b(e)n(e)dictio(n)e diuina a q(ua)
H. fuit su(m)me s(an)c(t)itatis p(ri)ncipiu(m).
Sc(un)do b(ea)ta v(ir)go maria fuit b(e)n(e)d(ic)ta
b(e)n(e)dictio(n)e hu(m)ana i su(m)me s(an)c(t)itatis
I. p(re)miu(m). P(ro) quo sciendu(m) q(uod) t(ri)pli
ci ex causa legim(us) i sacra scrip
tura mulieres b(e)n(e)dici. s(cilicet) p(ro)pter
decor(em) i(n)tegritatis. p(ro)pter mun(er)is
fecu(n)ditatis. et p(ro)pter op(us) virilitatis.
Et p(ro)pter hor(um) triu(m) excellencia(m)
legit(ur) b(ea)ta v(ir)go maria ter fuisse
b(e)n(e)d(ic)ta. s(cilicet) ab archangelo gabri
ele. a s(an)c(t)a elizabeth. et a b(ea)to sy
meone. Et hoc quide(m) satis (con)grue
et ordinate. Sic e(ni)m decebat ut
angel(us) b(e)n(e)diceret v(ir)ginitati. eli
zabeth pregnans fecu(n)ditati. syme
on vir iust(us) virilitati. Primo
dico q(uod) in sac(ra) scriptura mulieres
K. legim(us) b(e)n(e)dici p(ro)pter decor(em) i(n)tegri
tatis. Est e(st) aut(em) t(ri)plex grad(us)

Sermo viij sup(ra) lxxv

itegritatis ¶ Primus est in continencia
coniugali. Et quantum ad hoc fuit bene
dicta Ruth a boos dicente ad eam.
Ruth iii°. Benedicta es a domino filia l.
quia non es secuta iuuenes pauperes
siue diuites. In quo commendat eam
quia noluit cum aliquo fornicari. sed
expectauit copulam matrimonii. in qua
postmodum eam assumpsit. Et hoc
tunc temporis satis laudabile fuit. ¶
Secundus gradus est in continencia viduali
Et quantum ad hoc benedicta fuit iudith
Unde dicitur iudith xv°. Benedixerunt m.
illam omnes vna voce dicentes Tu
gloria iherusalem. tu leticia israel. tu hono
rificencia populi nostri. quia fecisti viriliter
et confortatum est cor tuum eo quod casti
tatem amaueris. In quo excellentem
meruit benedictionem. quia vidualem
continenciam seruauit vsque ad diem mor
tis sue. ¶ Tercius gradus est in contine
cia virginali. ob quam virgo maria
meruit ab angelo benedici. luce i°.
Ingressus angelus etc. Et huic precipue
debetur hec benedictio. quia ipsa inter
omnes virgines obtinuit principatum.
¶ Benedicta ergo Ruth propter conti
nenciam coniugalem. Iudith propter contine
ciam vidualem. Virgo autem maria super
omnes benedicta propter continenciam virgina
lem. Oportet ergo quemlibet qui vult benedic
cionem assequi. in aliquo istorum gra
duum inueniri. ¶ Secundo legimus in n.
sacra scriptura mulieres benedici
propter munus fecunditatis quod simi
liter habet tres gradus. ¶ Primus est ipsius
nature per scripturam. Et quantum ad hoc fuit
benedicta zarra vxor thobie. secundum
illud thobie x°. Dixit gabelus ad
thobiam. Benedicat te deus israel. et
dicitur benedictio super vxore tua.
et videatis filios vestros. et filios
filiorum vestrorum vsque in terciam et quar
tam generacionem etc. Quod quidem constat
esse dictum quantum ad fecunditatem
naturalem que virum et feminam comita
ri consueuit in etate iuuenili. ¶ Secundus
gradus est nature adiute per graciam. Et
quantum ad hunc fuit benedicta anna
vxor helcane que quidem primus fuerat
sterilis licet esset iuuenis. sed per bene

dictionem diuinam meruit fecundari.
De qua dicitur primo regum i°. Et bene
dixit hely. helchane et vxori eius
dixit quia. Reddat tibi dominus semen de
muliere hac etc. ¶ Tercius gradus est ipsius
gracie operantis super naturam. Et quantum
ad hunc benedicta fuit beata virgo maria
ab elizabeth. luce i°. Et repleta est
spiritu sancto elizabeth et exclamauit
voce magna et dixit. Benedicta tu in
mulieribus etc. ¶ Benedicta ergo sarra
filia rachuelis. magis benedicta anna
mater samuelis. sed marie benedicta
mater domini saluatoris. ¶ Tercio legimus o.
in sacra scriptura mulieres benedici
propter opus virilitatis. Et habet simi
liter tres gradus. ¶ Primus est vincere
aduersarium fugientem. Et quantum ad hunc
benedicta iahel vxor aber cynei. Iudi
cum quinto. Benedicta inter mulieres ia p.
hel vxor aber cynei. benedicatur in
tabernaculo suo. Et racio huius redditur
Quia percussit et interfecit contra sizaram
fugientem qui erat primus princeps
exercitus madian (chanaan). ¶ Secundus gradus est q.
vincere aduersarium inuadentem. Et sic
benedicta fuit iudith. prout legitur iudith
xiii. Vniuersi qui audiebant adorauerunt
dominum et dixerunt. Benedixit te dominus in
virtute sua qui per te ad nichilum redegit
inimicos nostros. Ipsa enim amputauerat
caput holofernis. ¶ Tercius gradus r.
est vincere aduersarium dominantem. Et quantum
ad hunc benedicta fuit virgo gloriosa a
sene symeone. luce secundo. Benedixit
illis symeon scilicet marie et ioseph et
ait ad mariam. Ecce positus est hic in
ruinam et resurrectionem multorum. et in
signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam
pertransibit gladius. hoc fuit in pugna
quam christus habuit cum dyabolo in qua christus
fuit mortuus secundum carnem. et beata vir
go fuit vulnerata et transfixa secundum
mentem. Et hoc fuit summa victoria
et summa virilitas. Maioris est enim
virtutis vulnus equo animo sustinere. quam
vulnus inferre. et velle filium proprium
videre in cruce suspensum. quam hostem
propria manu interficere. ¶ Si ergo bene
dicta iahel que vicit sizaram fugientem.
et magis benedicta iudith que vicit ho
lofernem inuadentem. sed marie si dici

potest vtrumque matre benedicti maria.
quia vicit mundum et dyabolum crucifige
re filium. et sua ipsius animam transfodiere.
Quia igitur christus virginis non vult viliter
agere et pugnare. necesse est ipsum male
dictionem incurrere secundum illud Jheremie.
Maledictus qui facit opus domini negli
genter. Sic igitur patet primum principale
quomodo scilicet beata virgo maria dicitur be
nedicta propter tria ad scripturam. Quantum
ad secundum sciendum quod beata virgo maria
fuit eciam benedicta propter fructum ad plenum con
ceptum de quo dicitur in verbis premissis
Et benedictus fructus ventris tui. Fruc
tus enim uteri virginalis fuit Jhesus
christus filius dei patris. qui merito dicitur
benedictus. quia in ipso fuit omnis benedictio
rum collectio. Ipse enim est benedictus in
se. quia est benedictus in secula seculorum.
Benedictus in aliis. quia in ipso benedicuntur
omnes tribus terre. Benedictus in nomine. psalmus
Sit nomen domini benedictum. benedictus in
omnibus. Unde in dicto Danielis. Benedicant
te celi terra mare et omnia que in eis sunt.
Sunt autem tres potissime cause quare
scilicet iste fructus est ab omnibus benedi
cendus. et vere est benedictus. videlicet
quia pulcher in colore. suavis in odore.
et dulcis in sapore. qui colore nos
delectat. odore nos confortat. in sapore
nos saciat. Primo dico iste fructus
pulcher in colore. in quo nullus potuit
ei comparari. Unde de fructu dicitur psalmus
Speciosus forma pre filiis hominum. Ipse
enim speciosus forma dicitur. quia nulla
fuit in eo penitus deformitas. quod nulli
alii persone hoc competere. et ideo bene
dictionem optinuit singularem. Item
dicitur de eo Canticorum primo. Ecce tu pulcher
es dilecte mi et decorus. Ipse enim est
in quem desiderant angeli prospicere. ut
dicitur prima petri. Candor enim est
lucis eterne. et speculum sine ma
cula. ut dicitur sapiencie vii. Secundo iste
fructus est suavis in odore. Canticorum primo.
In odore unguentorum tuorum currimus.
Et in ecclesiastico xxiiii. Ego quasi vitis
fructificavi suavitatem odoris etc.
Tercio dulcis est in sapore. Unde
hunc saporem gustavit sponsa cum dicit
Canticorum ii. fructus illius dulcis gutturi

meo. Et psalmus. Quam magna multitudo
dulcedinis tue domine etc. Item. Gustate
et videte quoniam suavis est dominus. Et
propter hoc dicebat beatus bernardus
Qui te gustant esuriunt. et qui te
bibunt adhuc siciunt. desiderare nes
ciunt nisi ihesum quem diligunt. Propter hunc
ergo fructum super omnes benedictum. quem
nobis edidit maria. ipsa merito
super omnes cognoscitur et predicatur bene
dicta. Ex fructu enim arbor cog
noscitur. quia non potest arbor bona ma
los fructus facere. et econverso. Hanc
igitur et nos karissimi non cessemus cotidie
benedicere et honorare. ut et benedictio
nem et graciam ab ea mereamur obtinere.
Ipsa namque omnibus eam benedicentibus
et honorantibus remunerat si non
fallor secundum quod patet in sequenti exemplo.
In episcopatu cameracensi theodericus
dominus cuiusdam castri. frequenter impugnans
baldwinum comitem. quadam die cum
exercitu eius terram violenter intravit
et inter alia mala duas abbacias
sanctarum monialium combussit. Tunc quidam
heremita commorans in nemore iuxta
castrum. vidit aperte hora serta dum
oraret beatam virginem in celo sicut in
maiestate regia assistentibus angelis
presidentem. et duas sanctas virgines
in quarum honore ecclesie ille fundate
fuerant. quas dominus ille destruxit a
beata virgine instanter de illo iusticiam
sibi fieri flagitantes. Tunc beata
virgo ait. Non possum karissime de theode
rico iusticiam facere. quia oda uxor eius
michi tam devote famulavit quod virum eius
non possum nocere. nam cotidie sexa
gesies me salutat. vigesies quidem
terre prostrata. vigesies flexis ge
nibus. et vigesies stando salutacio
nem angelicam vel in ecclesia. vel in tha
lamo michi decantat. Sed ille sancte
virgines mala ipsius theoderici repli
cantes et vehemencius conquerentes
dum iusticiam quererent. Oro ait vos
karissime ut pro amore meo ad presens
de ipso conticeatis mihi detis. et promitto
quod cito de illo faciam iusticiam vobis.
et contra dominam odam nichil delinquet.
In ipso itaque anno causa consanguini
tatis celebratum est divorcium inter

theodericu et odam uxore sua.
Cu ergo iam nil ad ea ptineret. ille
i silua cu venandi preerit et ab inimi
cis suis occisus i quadam abbacia
qua ipse de suo fecerat sepultus e.
Ipa quoque oda relicto seculo i eode
monasterio diu vixit. et hoc mira
culu ita esse sepe narrauit. Vn iste
modus et nus salutandi btam vir
gine a pluribus teneri osueuit.
Alia hes in septi smone. Smo
Benedicta vn sup. R. lxxxvi
tu inter mulieres. Luce p.
mo. Respondu qz beata
vgo duodecim bndictoibus p oibus
mulieribus a deo e bndicta. orna
ta. priuilegiata. et coronata xij
stellaz quibus in ospectu celestis
curie gloriosissie rutilat in celis.
A. Quaz pma bndictio e. qz et
eciam an ocepcione filij i oparabi
liter purius et sanctius oibus mor
talibus vixit. Vn dicit ber. Decuit
regina celi singulari priuilegio absque
oi peto duce vita. q du peti mortis
qz pareret peemptore. munus vite
et iusticie obtineret. Ite de hoc hes
ecia ista i smone de assupcione.
multe filie. De vtutibus eius i specia
li. Require sup i ocepcioe. i smone
Tota pulchra es. sub smone scdo.
B. Scda bndictio. qz sine pudore
ocepit. quia no ex virili omix
tione. s virtute spus sci. Ter
cia. qz sine pondere portauit. vt
dicit aug i smone. Cu esset i ep
vgo grauida. salubri leuitate plau
debat. lume eni qd in se habebat
pondus habe no poterat. Quar
ta. qz sine dolore peperit. De hoc
habes sup i natiuitate dni in pos
tilla. Christ. edictu. Quinta.
quia deu oim creatore filiu ha
buit. Sexta. qz post ocepcione
filij fomite alicuius peti no sensit.
nec peccare ecia potuit venialit.
Septima. qz maiore dulcedine
pre oibus alijs ocepit. Octa
ua. qz martiriu aie in passione
C. filij sup oes sustinuit. Nona.
qz cu maiori et ampliori gloria

et copiosiori comitatu angeloz plusqz
aliquis scoz ascendit. Ita sicut dies
verni circundabat ea flores rosaz et
lilia quallium. videlicet chori angeloz
inestimabili mo fulgentes et vernantes
qui ea ad celi palacia duxert venere
diffie. Vn et angelici ciues aduetu
eius gloriosu postulantes et laudantes
dixerunt. Que e ista que pgreditur qz
aurora. Ite que e ista q ascedit
p desertu sicut virgula fumi.
Quia toti curia celestis odore et
delectacoe vtutu eius repleta e. Ite
que e ista q ascendit de deserto de
licijs affluens. innixa sup dilectu.
Decima. qz xpus psonalit ut credit
pro ea descedit ut ea ad thronu
glorie deduceret gloriose sup oes
choros angeloz. Undecima.
qz dedit ei tuc plena ptatem in
celesti iherlm. Vn ipa dicit. In eccio
xxiiij. In iherlm ptas mea. Duo
decima. qz preciu rogare et filio p
mo loquendi ut mir valeat impare
scdm qz canit eccia. Ora patrem.
iube filium. De hijs quatuor vltimis.
ecia require supra de assupcione
Merito ergo bta maria dicitur
bndcta int mulieres. Vn ipa psi
gurata e p judith. de qua dicitur
judith xiij. Bndcta es tu filia a
dno deo excelso p oibus mulierib
sup terram. Quia qz tam oipotens
deus ea ita bndixit. et no solu pre
mulieribus. s p oibus creaturis ta
singulariter et magnifice hora
uit. io merito et nos oi studio et
deuocoe debemus ea hodie et coti
die bndicere et honorare. Dicitur
eni hester sexto. Honore dignus e quecuqz rex celestis btam virginem voluerit honorare. Sola igit tam excellet rex
honorauit. Merito ea oes honorare
et bndicere debemus. Dicit et ipa
bta vgo hodie cecinit in illo dulci
cantico magt. Btam me dicent
oes. qz fecit m magna. Vnde D.
ipaz bndicere et laudare debent no
solu boni hoies. s et mali atqz pec
catores. et hoc specialit ppt tria.
Primo qz ipa pace reformauit int
deu et hoiez. et smaz cont homez

E data mutauit. Ideo ipsa figurata est
per hester que mutauit sententiam regis assue-
ri datam contra filios israel. Nota historiam.
Aman hostis erat iudeorum et volens
eos delere. promisit regi assuero decem
milia talentorum ut eos deleri permitteret.
Et tradidit ei rex anulum suum dicens
Argentum tuum tibi sit. de iudeis fac quod
tibi placet. Tunc scripsit aman litteras
anulo regis signatas. et misit per
totum regnum illud ut omnes iudei suspe-
derentur. Quod audiens hester regina que
erat de stirpe iudeorum. intrauit ad regem
et mutauit sententiam illam quam aman pro-
curauerat. Et factum est ut aman sus-
penderetur. et iudei liberati sunt. Reci-
ta clarius totam hystoriam si placet. Per
regem assuerum qui interpretatur beatitudo. signi-
ficatur rex celestis cui omnes angeli pro-
clamant. Sanctus. sanctus. sanctus. dominus deus omni-
potens. Hic dedit sententiam mortis contra
filios israel. id est contra genus humanum in trans-
gressione primi hominis. Dixit enim dominus.
De omni ligno paradisi comedetis. preter
de vno ligno tantum precepit eis ne come-
deret. dicens. Quacumque hora come-
deritis de ligno hoc. morte moriemini. Cum
autem de ligno illo comedisset. statim
sentenciatus erat ad mortem. ita quod nullus
homo in quinque milibus annorum peruenire
potuit ad regnum celorum. Istud autem factum
fuit per aman qui interpretatur iniquus. et
significat dyabolum iniquissimum. qui persua-
sit eis ut de ligno comederet. Ista
sententia per nullum commutari potuit. nisi
per hester que interpretatur eleuata in populis.
et significat mariam quam rex celestis inter
omnes virgines in reginam et matrem
elegit propter humilitatem suam. Sicut enim
rex assuerus multas virgines de toto
regno congregauisset. adducta est hester
paupercula et humilis virgo. et illa in-
venit graciam in conspectu eius. et posuit
dyadema regni sui. in caput eius. et
fecit eam reginam. Sic rex celestis. inter
omnes virgines et mulieres huius mundi
di. mariam humilem virginem et pauper-
culam elegit. Vnde ait qui nuncium por-
tauit. Benedicta tu in mulieribus. id est
super omnes mulieres. Inuenisti enim graciam
apud dominum. Ecce concipies in vtero
et paries filium. et vocabis nomen
eius ihesum. id est saluatorem. Ipse enim saluum

faciet populum suum a peccatis eorum. Et
sicut ille iniquus aman sententiam mortis
quam aliis procurauit solus subiit. sic
solus dyabolus eternaliter condempna-
tus est sine aliqua spe recuperandi.
Nos vero liberati sumus a morte
perpetua si volumus a peccatis abstinere.
f Secundo debet eam specialiter pecca-
tores benedicere et laudare. quia iram dei
contra eos mitigat et placat. Ideo bene
figurata est per abigail que iram regis
dauid contra nabal mitigauit. Nota
historiam primo regum xxv. Cum dauid
lateret in quodam deserto regeret.
misit ad nabal ~~diuitem~~ diuitem qui
conuiuium fecerat. rogans ut sibi de
conuiuio suo ad comedendum mitte-
ret. quia necesse tunc habebat. Ille autem
noluit. sed improperauit sibi quod esset
seruus fugitiuus. et subsannauit eum.
Quod cum nuncii retulissent ei. iratus
dauid. armauit se cum quadringentis
viris. iurans quod deleret nabal cum
omni domo sua. Quod intelligens abi-
gail vxor nabal. occurrit ei cum
panibus et vino. et cadens ad pedes
eius dixit. In me sit domine mi hec in-
iquitas. Ne ponat oro dominus meus
rex cor suum super virum istum iniquum
nabal. qui secundum nomen suum stultus est.
et stulticia eius cum eo. Ego autem an-
cilla tua non vidi nuncios tuos domine
mi quos misisti. Et placatus est
dauid. Per regem dauid interpretatur
rex celestis. Dauid enim interpretatur manu
fortis. Et rex celestis forcior est
cunctis regibus terre. Iste mittit
nuncios suos. id est predicatores. vel
bonas cogitaciones et inspiraciones
ad domum nabal stulti. id est pecca-
toris. Quid enim stulcius quam pro modi-
ca delectacione dare eternam leticiam.
Mittit autem nuncios suos ut reuo-
cet eum a peccato et ut faciat deo fruc-
tum bonorum operum. Sed stultus peccator remit-
tit nuncios sine fructu. et contempnit
nuncios dei. propter quod irascitur dominus
contra peccatorem et statim occideret eum
si non esset abigail id est beata virgo que
mitigaret iram dei. Abigail interpretatur
prudens. et significat beatam mariam. que
per prudenciam suam deum placat.

quod nos per stulticiam ad iram provocamus.
Exemplum de theophilo et alijs. Require
supra in purificacione et eciam in an-
nunciacione. Sermone. benedicta tu.
De clerico vano et lubrico. Item
aliud. Fuit quidam monachus plenus
malis moribus et ideo abbas et omnes
monachi erant contra eum offensi. Unum
tamen bonum opus habebat quod officium
beate virginis devote dicebat et ter
in septimana missas celebrabat.
et quanto devocius poterat ei serviebat.
bat. Cum autem gravi infirmitate gra-
vatus misisset pro abbate ut eum
placaret et eciam circumstantes ad
eciam mitteret ut pro se oraret
beatam virginem ut animam eius liberaret
a dampnacione eterna. Cum solus re-
mansisset et abbas fuisset ingressus
invenit eum sine sensu et motu ia-
cere. Et congregatis omnibus monachis
dum crederet mortuus subito ce-
pit clamare O beata virgo maria
gracias tibi refero quia liberasti me
a dampnacione perpetua. et rogasti
filium tuum ut cum perfecta confessione et
sacramentorum percepcione mori valerem
Et facta integra confessione et cor-
poris christi communione percepta obiit. Dilec-
tissimi fratres. virgine benedicta omni
virtute ornatam. decore fulgidam. et
reginam civium supernorum honorate
ex corde. quia regis animum trahit. et
celestia dona largitur. et ad eius
nutum cuncta movetur. Hijs dictis
spiritum emisit. Item aliud. In mo-
nasterio sancti petri apud coloniam erat
quidam monachus cuius vita et mores
multum a tali habitu discrepabat. Mona-
chi quidem habitum habebat. sed seculo
fidem servabat. Hic cum aliquam pro
salute corporis pocionem accepisset.
irruente languore defunctus est
sine sacramentorum percepcione. Cuius
anima ab antiquo hoste deducta est
ad loca infernalia. Quod cernens
beatus petrus cuius monachus erat
accessit ad benignum dominum. et pro
anima fratris deprecabatur. Cui dominus. Ig-
noras petre quod propheta me inspirante

te dixit. Domine quis habitabit in
tabernaculo tuo. postea subiungens.
Qui ingreditur sine macula et ope-
ratur iusticiam. Quomodo ergo hic potest
G. salvus fieri. cum sine macula de cor-
pore non sit egressus. neque iusticiam
operatus. Hoc audiens beatus petrus
primo angelos. ac deinde singulos
ordines ~~angelorum~~ sanctorum deprecatus est.
ut dominum oraret pro anima fratris
cum quibus precantibus. dominus dixit sicut
dixerat petro. quod nullus posset habi-
tare in suo tabernaculo. nisi re-
cederet sine macula de hoc seculo. No-
vissime vero accessit beatus petrus ad
sanctam dei genitricem. et ad sanctas virgi-
nes. sciens certissime preces earum exau-
diri. Cum igitur beata virgo maria cum
suis virginibus venisset ad dominum. sta-
tim christus ei assurrexit et dixit ei
et virginibus. Quid a me mater dulcis-
sima cum meis castissimis sororibus
petis. Cumque respondisset. quod pro anima
fratris memorati postularet. christus
dixit. licet per prophetam dixerim. neminem
in tabernaculo meo nisi qui sine macula
exierit posse habitare et iusticiam operatur.
tamen quia tibi placet ut indulgenciam monachus
consequatur. concedo ut anima ad corpus re-
vertatur. et de peccatis suis agat penitenciam.
et demum regnum eternum percipiat.
Tunc ille frater de morte resurgens nar-
ravit que sibi contigerant et que viderat.
et quomodo a potestate diaboli fuisset
ereptus suffragijs beate marie virginis
et beati petri apostoli. Tercio debet
H. beatam virginem benedicere et laudare spe-
cialiter omnes boni. quia ipsa est adiutrix
eorum in temptacionibus et inpugnacio-
nibus diaboli. Ideo bene figurata est I.
per iudith. que adiuvit filios israel quos
holofernes inpugnavit. et caput
sibi amputavit. Nota historiam.
Cum holofernes omnem mundum circui-
ret. et omnes terras et civitates ex-
pugnasset. tandem venit ad terram filiorum
israel. Quod audientes illi paraverunt
se ad ~~pugnam~~ resistendum. Quod audiens
holofernes iratus acrius pugnavit
contra illos. et obsedit betuliam civita-
tem. et abstulit eis aquam que influebat
civitatem. Et cum nimium affligerentur

erat quedam sancta vidua in civitate illa Iu-
dith nomine. casta et pulchra nimis. que
ornavit se et exivit civitatem cum una
ancilla et pervenit ad holofernem. Et
statim captus est in pulchritudine eius
querens quare illuc venisset. Que ait. po-
pulus meus quia offendit deum suum. et
misit me huc nunciare tibi ut capias
civitatem. Quarto autem die misit ho-
lofernes ad eam ut dormiret cum eo. Que
ait. Quidquid illi placuerit hoc faciam.
Ille autem gavisus bibit vinum plus quam in
vita sua umquam biberat. et nocte illa
iacebat pre nimia ebrietate et dormi-
vit. Illa autem accepto gladio eius am-
putavit ei caput. et dedit ancille
sue. et iussit ut mitteret illud in peram
suam. et reversa sunt ad civitatem. Et ma-
ne cum invenirent eum extinctum sine capite
territi sunt. et egressi cives de civita-
.k te prostraverunt eos. ¶ Holofernes inter-
pretatur infirmitas et signat diabolum. qui adeo
infirmus et debilis est. quod nullum vincere
potest nisi volentem. Iste impugnat filios
israel id est viros contemplativos et bonos
qui se ei opponunt magis quam malos.
Gregorius. Hostis noster quanto magis nos
v^e contra se rebellare conspicit. tanto magis impug-
nare contendit. Illos autem temptare ne-
gligit quos quieto iure possidere se
sentit. Sed per adiutorium dei Iudith que
interpretatur glorificans deum. et signat
mariam que hodie glorificavit dominum di-
cens. Magnificat anima mea dominum. Ista am-
.l putavit caput holofernis id est diabo-
Exemplum lo. caput id est potestatem suam. ¶ Exemplum
Fuit quidam carthusiensis religiose vite
qui dum meditaretur quodam tempore de
celestibus. congregacio magna porcorum
ad modum demonum ingressi sunt cel-
lam suam. Cum autem prenderet quod vel-
lent ipsum devorare et inciperent ro-
dere tibias eius. ille cepit clamare.
Ab hoste maligno eripe me dei geni-
trix virgo. Quo statim beata virgo exi-
tum demonum fugavit dicens. Recedite
maligni recedite. quia victoriam numquam
habebitis de meis devotis. Qui eciam
nescientes sicut fumus disparuerunt.
Fratrem autem illum beata virgo consolatum
dimisit dans ei tria precepta. ut
scilicet cibos appeteret viliores. pannos

induerent grossiores et actus susciperet
abiectiores etc. Iste alius sermo scilicet bene-
dicta tu etc. qui habet supra in annun-
ciacione. satis apte possit predicari. In solemp-
nitate beate marie magdalene. super ewangelium

Rogabat ihesum | post fo. s. lxxxvij
quidam phariseus ut mandu-
caret cum illo etc. Istud ewangelium
scribit luce vij. In quo describitur
modus conversionis beate marie magda-
lene. Et exponitur breviter sine di-
visione premissa. ¶ Rogabat ihesum
quidam phariseus ut manducaret cum
illo. Iste phariseus fuit symon leprosus
ut patet xxvi. non tamen tunc erat lep-
rosus. quia iam fuerat curatus a christo. re-
tinuerat tamen nomen leprosi. sicut matheus
post vocacionem ad statum apostolatus
adhuc vocabatur publicanus. Et
ingressus domum pharizei discubuit.
.m ¶ Legitur autem dominus manducasse cum
peccatoribus ut eos ad penitenciam provocaret
ut habetur. matthei ix. Item cum amicis fa-
miliaribus ut eorum devocionem nutri-
ret. ut dicitur iohannis xij de martha
et maria. Item cum cognatis paupe-
ribus ut eorum inopiam suppleret. ut ha-
betur iohannis secundo. ubi deficiente vi-
no christus aquam vertit in vinum. ¶ Sequitur
Et ecce mulier que erat in civitate
peccatrix. Ista mulier fuisse dicitur
maria magdalena que ante conversio-
nem ipsius universis viciis plena fuit.
adeo ut peccatrix appellaretur.
Hec ergo penitens et vere contrita de
peccatis commissis. ut cognovit quod dis-
cubuisset in domo pharizei. attu-
lit id est secum portavit alabastrum
.n unguenti. Alabastrum id est vasculum
factum de alabastro quod est genus mar-
moris candidi in quo incorrupta
vel intemerata servantur unguenta.
Et stans retro secus pedes eius. quia pre
verecundia suorum peccatorum non audebat
se ante ponere. lacrimis cepit rigare
pedes eius. ex quo patet magni-
tudo contricionis eius ex qua tam fle-
vit quod potuerit lavare pedes uni-
us hominis. et capillis capitis sui terge-
bat. quibus antea ad composicionem
vultus abusa fuerat. et osculabatur

in festo beate marie magdalene super ewangelium [illegible]

pedes eius ore scilicet quo superba dix-
erat. et vnguento vngebat. ad re-
frigeracionem caloris et mitigacio-
nem doloris. quod sibi prius pro odore
et delectacione carnis adhibuit.
Istud autem vnguentum secundum doctores
non fuit aliquod grosse materie secundum
quod sunt vnguenta communiter dicta. sed voca-
tur hic vnguentum liquor preciosus de
re aromatica expressus. sicut aqua rosa-
cea exprimitur de rosis. et fuit valde
preciosum. Aduertite hic diligenter
fratres et considerate admirabilem contri-
cionem et penitenciam huius beate mulieris.
Vnde dicit gregorius omelia. Cogitanti C.
mihi de maria penitencia. flere magis
libet quam aliquid dicere. Cuius enim vel saxeum
pectus ille huius peccatricis la-
crime ad exemplum penitencie non emolliant.
Considerauit namque quid fecit. et no-
luit moderari quid faceret. Super
conuiuantes ingressa est. non iussa ve-
nit. inter epulas lacrimas obtulit.
Discite quo dolore ardet. que flere
inter epulas non erubescit. Racione quia
semetipsam grauiter erubescebat intus
nichil esse credidit quod verecundaretur
foris. Attulit alabastrum vnguenti
et stans retro secus pedes eius. Liquet
fratres quod illicitis actibus mulier prius
intenta vnguentum pro odore carnis
sibi adhibuit. Quod ergo sibi tur-
piter exhibuerat. hoc iam deo lauda-
biliter offerebat. Oculis terrena
concupierat. sed hos per penitenciam conterens
flebat. Capillos ad composicionem
vultus exhibuerat. sed iam capillis
lacrimas tergebat. Ore superba
dixerat. sed pedes domini osculans
hoc in redemptoris sui vestigia fige-
bat. Quot ergo in se habuit oblecta-
menta. tot de se inuenit holocausta.
Conuertit ad virtutum numerum numerum
criminum. vt totum seruiret deo in penitencia.
quantum ex se deum contempserat in culpa.
hec gregorius. Nos ergo karissimi si veram
penitenciam agere volumus. necesse est vt
hanc sanctam mulierem sequamur spiritualiter
ista que ipsa fecerat facientes.
Primo namque et ante omnia toto corde D.
propter peccata nostra per veram contricionem

et penitenciam ad dominum redire debemus
Deinde eciam vnguenta afferre. id est bona
opera agere quibus odore bone opinio-
nis eciam respergimus. Vnde dicit
paulus. christi bonus odor sumus deo in omni
loco. Item retro secus pedes domini sta-
re debemus. vestigia eius sequentes que
prius per peccata nostra impugnabamus.
lacrimis pedes domini rigare debemus.
per compassionis affectum erga pauperes.
qui vltima membra et pedes domini spiritua-
liter dicuntur. quia reputacionis minoris
et infime in hoc seculo existunt. Ca-
pillis nostris que corpori superfluunt ipsos
tergentes. id est ipsis ex bonis que nobis
superfluunt subuenientes. Hec eciam
dicit gregorius in effectu. licet largioribus
verbis. hec in ea. Videns autem phari-
zeus qui vocauerat eum. Glosa. videt
pharizeus et inuidet de falsa iusticia super-
bus. nulla compassione motus. natiue sue
singularitatis oblitus. ait intra se scilicet mur-
murando. Hic si esset propheta verus sciens
occulta. sciret vtique que et qualis esset
mulier que tangit eum. quia peccatrix est.
et per consequens non permitteret se tangi ab
ea nec vngi. Hic dicit gregorius. Ecce
intus pharizeus veraciter apud se
superbus. et fallaciter iustus. egram reprehen-
dit de egritudine. et medicum de sub-
uencione. qui ipse quoque de elacionis
vulnere egrotabat. et ignorabat. hec ille.
Mira contra insania quod egrotus reprehendit
medicum quia egroto subuenit. O contra
stulticia quod phariseus superbus et stul-
tus reprehendit sapienciorem se. scilicet
illum qui est dei virtus et sapiencia. Spiritua- E.
liter per hoc significatur quod quidam sunt
presentes superbi de sua iusticia pre-
sumentes. qui aliorum iusticiam contemp-
nunt et vilipendunt. sed tales a domino
recedunt reprobati. Sicut fecit ille
pharizeus publicanum despiciens dicens.
Non sum sicut ceteri homines etc. luce xviij.
Contra tales dicit dominus. Ecci viij. Ne
despicias hominem auertentem se a peccato.
neque improperes ei. Certe tales extre-
ma sunt pleni inuidia. Vnde de ipsis
potest dici illud Job quinto. Per diem incur-
rent in tenebris etc. Vnde dicit beatus
gregorius. Mens inuidi ita de bonis
alterius affligitur quod de radio solis

obscurauit. Ipsi enim sunt silentes noctue lu
cem bonorum operum odientes. Leg certe
non est curandum de contemptu talium. sicut
nec ipsa sancta mulier curauit de contemp
tu pharisei. nec propterea a bono ope
cessauit. Quia qui bonum uidet uel au
dit non debet curare si ceci uel surdi
contempnant ipsum quod bonum uidet uel audit.
Luc. Et respondens ihesus dixit ad illum.
volens scilicet confundere superbiam et arrogan
ciam eius. Symon habeo tibi aliquid dicere.
Quia enim murmurabat in corde suo
dicens. Hic si esset propheta etc. voluit dominus
respondere ad eius cogitacionem que soli deo
nota est. ut ostenderet se plusquam prophetam
At ille ait. Magister dic. Et respondit ihesus
proponens hanc symoni parabolam. ut
de sua responsione conuenienciam conclude
ret seu conuinceret. ut sic secundum greg.
dum sua sententia conuincitur quasi freneticus
funem portet unde ligetur. Dixit ergo dominus.
Duo debitores erant cuidam feneratori.
i. de usurario. vnus idest debitor. de
bebat i. tenebatur denarios quingentos.
et alius quinquaginta. Non habentibus
illis scilicet debitoribus unde redderet. ille
fenerator. donauit i. remisit vtrisque
Quis ergo eum plus diligit. Respondens
symon dixit. Estimo cui plus dona
uit. At ille scilicet dominus dixit ei. Recte
iudicasti. Amor namque in humanis
plerumque causatur ex precedentibus donis.
et per consequens maior amor ex maioribus
donis causatur. Et conuersus ad mulie
rem per misericordiam. dixit symoni. Vides
hanc mulierem quantam scilicet pietatem
mihi exhibuit. Et subdit dominus redar
guens symonem ex triplici defectu
pietatis. et comparando mulierem comme
dans de triplici perfectione pietatis
opposita. dicens. Intraui in domum
tuam. aquam pedibus meis non dedisti.
qui tamen erant fessi et dolentes ex la
bore itineris. et lutosi seu pulueri
zati eo quod sine calciamentis incede
bat. Hec autem sui? mulier lacrimis
rigauit pedes meos. Osculum mihi non
dedisti. hic redarguit eum ex defectu
caritatis. quia osculum est amicicie signum
hec autem ex quo intraui non cessauit os
culari pedes meos. Oleo caput meum

non vnxisti. hic redarguit eum ex de
fectu hylaritatis et leticie spiritualis
Per oleum enim significatur leticia. iuxta illud
ps. Dilexisti iusticiam et odisti ini
quitatem. propterea vnxit te deus deus
tuus oleo leticie etc. Hanc enim leti
ciam spiritualem a vere penitentibus dominus
requirit. ne scilicet cum tedio aut tristicia
inordinata faciant bonum quod debent.
Nam ut dicit apostolus. hylarem datorem
diligit deus. Luc. hec autem vnguen
to vnxit pedes meos. Deinde
post commendacionem huius gloriose
femine dominus subinfert et concludit
sententiam dicens. Propter quod dico tibi.
remittuntur ei peccata multa quoniam di
lexit multum. ac si dominus diceret.
secundum greg. Incendit plane peccati
rubiginem. que ardet valide per amo
ris ignem. Tanto namque amplius
peccati rubigo consumitur. quanto peccatoris
cor caritatis igne crematur. Hec
ille. Queritur hic an dileccio preueniat
peccati dimissionem ut eius causa. Respondetur quod
vera penitencia numquam est sine dileccione.
et quanto dileccio maior. tanto penitencia
fructuosior ut hic. Sed diceres.
Quomodo peccator potest diligere. dicendum
quod non diligit in quantum peccator. sed in quantum
conuersus. Quamdiu enim peccator est
auersus a deo non diligit. sed in ipsa
conuersione ad deum considerando defor
mitatem peccati et penam gehenne. item
bonitatem dei a quo auersus fuit. et
magnitudinem glorie. In tali enim
meditacione exardescit ignis dilec
cionis dei qui primo in exercicio spirituali
sic plus et plus accenditur. sic hic.
Hec mulier accedens ad dominum cepit
diligere. sed tractando pedes domini.
lauando. tergendo. vngendo. et os
culando. osculum enim est signum
amoris secundum greg. Multum dilexit
Vnde dicebat dominus. quoniam dilexit
multum. Sed audiendo verbum illud
quod postea sequitur in textu. fides tua
te saluam fecit. vade in pace. tunc
tota conuersa est in dileccionem dei. Item
contra hoc quod dicit hic dominus. Remit
tuntur ei peccata multa quia dilexit

multu. possz aliqs dice q vba
hec videntur ee ctria premissis
Prius em dns direrat donu ee
causam amoris. hic aut ecotrio
infert amore esse causa doni. Di
cendu ad hoc q primo i parabo
la loqbat mo huano ubi amor
ex dono causat. sz in applicacio
ne pabole ad ppositu quertit.
sz ad loqndu de amore dei erga
nos qui no pcedit ex bonis me
ritis nris. sz magis causat boni
i nobis. Vel alit pt dici. q i h.
pcco sut duo remittenda. scz culpa.
et pena. Culpa aut ex liberalita
te dei remittit. Cu eni nullu bonu
meritoriu possit ee sine gra. quam
no habuimus an culpe remissione.
sz habita gra et culpa dimissa.
adhuc remanet pena remittenda.
ad cuius remissione facit bonu opus
maxime caritate fortu. Et de hac
remissioe loquit dns. Vn sequit.
Cui aut minus dimittit. minus J.
diligit. Remissio aut culpe aut
nulla e. aut tota simul. sz remis
sio pene fit p ptes et no tota
simul de coi cursu. licz aliqn fiat
tota sit pter fervore penitetis.
et ex liberalitate dei. Et h9 fuit
i pposito i hac mulie. Ideo sequitur.
Dixit aut ad illa. Remittuntur
tibi pecca. No solu qntu ad culpa.
sz eciam qntu ad pena ex veheme
ti amore dei. et horrore pcci pre
teriti. Sequitur. Et cepert sit qui ac
cubebat dice int se. Quis e hic
qui eciam pecca dimittit. h9 dicebat.
q videbat tm huanitate exte
rius apparetem. sz ignorabat di
uinitate interius latete q potest
pecca dimitte. Dixit aut ad illa
muliere cofortans ea p pietatis
smaz. fides tua te salua fecit. q
ista fides fuit forma caritate. et
io fecit huitem dignu vita eter
na. Greg9. Fides ea salua fecit.
q qd pecijt posse accipe no du
bitauit. q ia spem ab illo accep
at a quo salute querebat. Sequitur.
vade in pace. ne scz a via verita
tis in viam scandali ulterius

labaris. Greg9. In pace ire pcipit
ur a veritatis itinere i via scanda
li ulterius no diriuet. Hoc h kmi
ista bta mulier veracit fecit. Q
sicut legit in vita sua ipa p9 resur
rectione dni xxx anis in quoda
tumulo manebat, et nichil comedebat n qd
angeli ministrabat ei. et multas
abstinencias. multas vigilias fecit.
et in hoc usqz ad morte pseuerauit.
Quia postqz primo penituit. nuqz
ad vomitu pcci redijt. Vn ipa no
fuit sicut canis redies ad vomitu.
Pvbior xxvi. Sicut sut multi mi
seri qui tota die ad pnia venint.
et tota die ad pcca redeut. De illis
pt dici illud. Iheremie ij. Qz vilis
fca es nimis iterans vias tuas. Ta
les no attedut qd dicit bts greg9.
Incassu bonu agit. si an vite ter
minu deserat. Ideo kmi sic pniaz
agamus et in ea pseueremus sicut
fecit bta maria magdalena. ut
tande cu ea vita eterna cosequi
mereamur. Et sic ptz etc. Ser
mo vn sup. K. lxxxviij.

Remittit ei pcca multa. qm
dilexit multu. Luce vij. Ver
ba h sut saluatoris. data
ad cosolacione cuiuslibet pccoris. i
quibus quide vbis exprimit cu sio
huius btissime mulieris quondam
peccatricis. Et attendit hic i duob9.
Primo qntu ad graz remissionis
cu dicit. Remittut ei pcca multa.
Scdo qntu ad meritu remissiois.
cu subdit. qm dilexit multu. M.
Primo dico cu sio huius bte mulier
ondit qntu ad graz remissiois q
magna valde extitit. q dimissa
sut ei no vnu ut pauca. sz pcca
multa. Fuit em an cu sione pecca
trix famosa. turpis. et feda. ac vni
uersis vicijs plena. Vn dicit Mar
ci ultio. q dns eiecerat ab ipa sep
te demonia. Qd exponens beatus
greg9 sic inquies. Quid p septem
demonia. n vniusitas vicioz desig
nat. Maria q septe demonia habuit.
q vniusis vicijs plena fuit. Lz
diceres. ut q eam i tm vitupas

cum fuerit nobilis matrona et a pluribus di-
B catur virgo fuisse. licet superba. dissoluta
et lasciva. Respondeo. Non hoc dico ad
vituperium et contumeliam. sed ad eius
excessivam commendacionem. divine misericordie
exaltacionem. et peccatorum consolacionem.
Maius enim est de stercore aurum facere
purissimum. et ex eo monile preciosis-
simum fabricare. quam de auro preexis-
C tente monile facere. ¶ Hic homo nul-
lus quantumcumque peccator quantumcumque eciam pecca-
verit desperare debet de venia. Sed
exemplo huius mulieris recurrere
debet ad fontem misericordie. que nulli peccato-
ri contempnit si pro peccatis penitentis
vere contritus fuerit. et penitenciam egerit.
Unde dicit beatus bernardus. Neque cri-
minis quantitas. nec vite enormitas.
nec temporis diuturnitas excludit aliquem
a misericordia dei. si mutacio fuerit volun-
D tatis. ¶ Et beatus augustinus peccantes
quosque ad spem venie ne desperent
hortatur per exempla. In tractatu de
conflictu viciorum sic dicens. Si de cri-
minibus agitur et delictis. ecce da-
vid adulterio simul et homicidio reus.
de inferni faucibus misericordia domini scribitur
liberatus. Ecce manasses omnium pec-
catorum nephandissimus. inpurissimus.
sordidissimus. et scelestissimus. per penitenciam
de morte ad vitam rediit. Ecce maria
magdalena innumeris facinorum sordibus
inquinata. ad fontem pietatis anxia
currens. domini vestigia lacrimis rigans.
O no bn capillis detergens. osculans. unguento
perungens. ablui meruit. Ecce petrus
negacionis sue vinculis obstrictus.
amarissimis lacrimis infidelitatis no-
dos resolvit. Ecce sedicionis simul et ef-
fusionis fraterni sanguinis latro obnox-
ius. unius hore momento una confessio-
nis voce. de cruce ad paradisum
transiit. Ecce saulus ecclesiam dei perse-
quens. multos pro nomine christi perimens
ut ita dicam. mirum se totum amore
inficiens. apostolus factus. in vas eleccionis
commutatus est. Ubi ergo tot tantique
precedunt exempla. non detur locus despera-
cioni. colloquia mala. Unde eciam scrip-
tum est. In quacumque die peccator ingemue-
rit salvus erit. Et ezechielis. Nolo mor-
tem peccatoris. sed ut convertatur et vivat.

hec augustinus. ¶ Ecce karissimi quanta dei pie-
tas quam nulla potest superare iniquitas.
Unde gregorius in registro. Maior est
inquit dei misericordia quam quibus iniquitas.
Et sicut scintilla in medio maris.
sic omnis malicia ad misericordiam dei.
hec ille. Nec mirum quia omnia peccata quamvis
multa et enormia sint. tamen sub numero
et mensura sunt. Misericordia vero dei sine
numero et mensura est. Ergo vincere
eam peccatum non potest. Unde anselmus.
Certus sum domine quod pro peccatis meis et-
iam meream dampnacionem. certior
quod penitencia mea non sufficit ad sa-
tisfactionem. certissimus quod misericordia
tua superat omnem offensionem.
¶ De misericordia dei eciam habes supra
Andree. In sermone. Si quis vult etc.
¶ Secundo dixi in verbis premissis os-
tenditur quam [illegible] huius beate mulieris
contritio ad meritum remissionis cum
dicitur. Quoniam dilexit multum. Nam
sicut magna fuit gracia ex parte
remittentis. ita magnum fuit me-
ritum in ipsa contritione ad fervorem di-
lectionis. Et sicut fuit gracia magna
in dimittendo peccata multa. ita fuit
magnum meritum in dilectione multa.
E quia dilexit multum. Multa enim
dilectio eius ostenditur ex multis que de
ipsa dicuntur. Et commendat eam dominus
in evangelio specialiter quantum ad tria.
que fuerunt signum multe dilectionis in ipsa
que et esse debet in qualibet peni-
tente anima. ¶ Primum est luctus et rri-
gacio pedum ex lacrimis. Unde in ewan-
gelio dicitur pharizeo. Aqua pedibus
meis etc. hec autem lacrimis etc. ¶ Se-
cundum est osculum pedum. Unde dicitur
ibidem. Osculum mihi non dedisti. hec
autem ex quo intravit non cessavit os-
culari pedes meos. ¶ Tercium est
unctio pedum. Unde dicit dominus symo-
ni. Oleo caput meum non unxisti.
hec autem unguento etc. Considerate
ergo karissimi signa dilectionis.
lacrimabatur oculis. osculabatur
ore. ungebat manu. Primum perti-
net ad cordis compunctionem. secundum
ad confessionem. tercium ad operis satis-
factionem. Primo dico in signum

compunctionis et doloris interioris mo-
uebat eam dilectio ad lacrimandum fo-
ris. Unde gregorius. Considerauit namque
quid fecit et noluit moderare
quid faceret. Super conuiuantes ingres-
sa est non iussa venit. inter epulas
lacrimas obtulit. Discite quo do-
lore ardet que flere inter epulas
non erubescit. Nam quia grauiter
semetipsam erubescebat. ideo exterius nichil
credidit quod verecundaretur foris.
Hec gregorius. Et certe sicut ista F.
peccatrix pro peccatis suis amare
fleuit. sic nos peccata nostra merito
deflere debemus. Grande enim ~~pec~~
~~catum~~ malum est peccatum. Nam per peccatum
homo deum offendit. consorcium beatorum
angelorum et omnium sanctorum amittit.
suffragia ecclesie perdit. animam propriam
interficit. celesti regno se priuat.
diabolo se adiungit. et in infer-
num se demergit. Cuius adeo
durum cor habet quod potest se con-
tinere a fletu qui aduertit hec mala
que peccatum inducit. Hoc modo fleuit
petrus postquam negauerat christum.
Unde luce xxiiij. Egressus foras
fleuit amare. Circumspicio
peccator ubique et ex omni parte inue-
nies quanta dampna tibi peccatum
intulit. Respice sursum. et ecce
peccatum tuum offendit. Vide deor-
sum. et ecce te peccatum tuum in inferno
positis dampnatis similem fecit.
Vide a dextris. et ecce consorcium
bonorum perdidisti. Vide a sinistris.
et ecce socius malorum factus es. Vi-
de ante te mortem. quia si mortuus
fueris in peccatis. dampnaberis.
Vide post te. quia si mortuus fueris
in peccatis. suffragia ecclesie tibi
numquam prodesse poterunt. Secundum quod
dicit augustinus in libro de ciuitate
dei. Si scirem inimicum animam patris
mei in inferno. non plus orarem
pro eo quam pro diabolo. Item de
malis peccati etc. eciam habes in sermo-
ne sexto. Hec omnia mala certe G.
euadere possimus per lacrimas
vere contricionis. Quia sicut bap-
tismus abluit a peccato originali et
a vicijs ante perpetratis. sic contricio
siue compunctio et aqua lacrimarum
purgat a malis et criminibus
post baptismum commissis. Unde
dicit ysidorus. Lacrime peniten-
cium apud deum pro baptismo repu-
tantur. quia misericordie deus paratus
est nobis peccata parcere per penitenciam
nostram ad innocenciam deputare. si
per lacrimas renasci studeamus. De quo
eciam dicit beatus gregorius. Hic libenter
obliuiscitur deus quod nocentes fuimus pa-
ratus est nobis penitenciam nostram depu-
tare ad innocenciam si inquinati post
aquas salutis renascimur ex lacri-
mis. De virtute eciam lacrimarum dicit
Rabanus. Lacrime humide nature sunt
ut sordes anime abluant. et perditum bap-
tismum restituant. salse ut fluxum car-
nis restringant. calide ut frigus cor-
poris excuciant. clare ut lacrimantem
ad eternam claritatem perducant. Item
dicit Ciprianus. Nulla est medicina
prestancior anime quam deuota effusio
lacrimarum. Item augustinus. una lacrima de
puro corde procedens totum ignem infer-
ni extinguit. De lacrimis eciam vide
in sermone sexto. Secundum signum di-
lectionis beate marie magdalene fuit
osculum pedum per quod notatur confessio
oris. Osculum enim est signum reconcilia-
cionis et pacis. quia per confessionem anima
reconciliatur et pacificatur deo et ecclesie.
Libenter ergo certe debemus confiteri
peccata nostra. Unde secundum augustinum. Con- H.
fessio est salus animarum. dissipatrix viciorum.
restauratrix virtutum. expugnatrix
demonum. obstruit os inferni. aperit
portas paradisi. hec ille. Debemus
autem frequenter confiteri. et precipue
statim cum timemus commisisse aliquod
peccatum mortale. nec confessionem dif-
ferre et hoc propter quinque. Primo I.
propter incertitudinem hore mortis.
Luce iiij. Venit dominus serui illius in K.
die qua non sperat et hora qua nes-
cit. partemque eius cum infidelibus ponet.
Item diuiti promittenti sibi longam

.A vitā deū ē. Stulte hac nocte repe-
tent aiaʒ tuā. Scd'o est festinādū
q2 morās in pccīs sp accumulat
pccm pccō. et p ɋns penā pene. Vn̄
ī apoc̄ dicit. Qui ī sordib9 ē sor-
descat ad huc. Et btūs greg. Pccm
qd p penitēciā nō diluit. mox suo
pondē ad aliud trahit. Tercio est
festinādū. q2 q̄to quis maiorē morā
fecit tāto magis elongabit a dnō.
et p ɋns tanto difficilior erit ei9
cōuersio. Vn̄ p ouidiū dicit. Qui nō
ē hodie. cras min9 aptus erit. Principi-
is obsta sero medicina parat. Et ps.
Dn̄e qui elongāt se a te peribūt.
.M Quarto. q2 ī extrema egritudīe vix
potest aliqs vē penitē. Multa em̄ ī
illa hora occurrūt īpedimēta. et
pcipue secularib9 et carnalib9 hoīb9.
Nā morb9 vrget. pena terret. filij.
vxor. cognati. et tot9 mūd9 quos
dilexit illicite vocāt eū ad se. Tene
ergo certū et dimitte incertū. Si est
agis pniaʒ dū san9 es nō differē-
do vsqʒ ad īfirmitatē. Vn̄ dicit aug9
in quodā sermone. Si quis posit9 ī
vltīa necitate sue egritudīs voluerit
accipe pniaʒ. et accipit. et mox re-
cōsiliabit. et hinc vadit. fateor vob.
nō negam9 illi qd petit. s; nō psu-
mim9 q bn̄ vadit hic uel erit. Si
secur9 hic erit ego nescio. Pniam
dare possum9. nulli dico dapnabit.
Sʒ nec dico liberabit. Vis ḡo a du-
bio liberari. vis qd incertū ē euadē.
age pniaʒ dū san9 es. Si sic agis
dico tibi qd secur9 es. q2 pniaʒ egis-
ti eo tpe quo peccare potuisti. Si aūt
vis agē pniaʒ qn̄ iā peccare non
potes. pccā dimiserūt te. nō tu illa.
h aug9. Quinto festinādū ē ad cō-
fessionē. q2 si quis in pnti vita do-
minū exhortantē et clamantē nō au-
dierit. clamabit ipe postea et a dnō
nō exaudiet. Diues em̄ ī inferno
sepult9 pro gutta aque clamās nō
ē exaudit9. Festinare ḡo debem9
et nō procrastinare cōfessionē. Sʒ heu
plures. pmo qi oēs in pccā genua
labūt. s; vix semel aut bis ī anno
cōfitent. pmo apud seculares qi p

miraculo reputaret si isto tpe aliqs
.N cerneret cōfiteri. De virtute cōfessio-
nis legit ex.m9 de bto thoma de
aquino. qui cū eēt moritur9 vidit
dyabolū ī angulo cam̄e ī qua ia-
cebat. Quē adiurauit vt diceret
ei qd eēt q plus ei noceret. Qui
respōdit. nichil tm̄ nocet nobis
nec tm̄ vires nrās eneruat sicut
cōfessio. Qn̄ em̄ aliqs homo est ī
pccō mortali. oīa mēbra ei9 sūt liga-
ta et nō pt se moue. Cū vero est
cōfess9 liber ē et mobilis ad omē
bonū. Terciū signū dilcōis bte
marie magdalene fuit vnctio
pedū. p quā notat satisfactio opib.
hec eciā necia ē ad emūdacionē
.O marie mortaliū. Qualis aūt
debʒ esse satisfactio p pccīs. bts
thōs de aquino declarat sic dicēs.
Satisfactio debʒ eē talis per quā
aliqd nobis subtrahim9 ad honorē
dei. Nos aūt nō habe9 nisi tria
bona. scʒ bona aīe. et bona cor-
poris. et bō fortune. scʒ exterio-
ra. Et quidē bonis fortunis sub-
trahim9 nobis aliqd p elemosinā.
s; et boīs corporalib9 p ieiuniū.
Et boīs aīe nō oportet vt aliqd
subtrahim9 nob q̄tū ad eēnciā
s; q̄tū ad diminucionē ipoꝝ. q2
p ea q ea submittim9 deo tota-
liter. et hoc p orōne. h thomas.
.P Vn̄ nōndū q satisfactionū
qdā sūt ptes pncipales. scʒ orō.
ieiuniū. et elemosina. Quedam
vero sūt secūdarie q ad has req-
rūt. vt vigilie. peregrinacioēs. et
disciplīne. Dicendū ḡo q oīa opa
carnē affligēcia reducūt ad ie-
iuniū. oīa vero opa spūalia ad
orōne. oīa aūt opa mīe ad sa-
tisfactionē elemosinam. Ite de sa-
tisfactione reqre eciā in sequēti
sermone. Rogem9 ḡo dnm̄ zc. Ser-
mo vii sup. Rubrica. lxxix

Vides hanc mulierē. luce
vij°. Rūm sicut pma ma-
ria scʒ in. dni fuit spe-
culū et ex.m9 inocēcie. sic hec 2a
maria pposita est nobis in spe

culu et ex^m pnie. In qua nob quatuor specialiter videnda sut. que elucebat i ipa. Scilicz pcti miseria. gtacois angustia. xpi mia. et satisfactio laboriosa. Consideremus a.
ergo pmo in ipa q miseria fuit
peccando an gusione eius. Mi b.
seros eni facit ipsos pctm. ut di
cit salomon i pubijs. Audite fres
q miseros no facit pctm. Dicit
eni lepra oia mebra i corpe infi
cit. sic pctm mortale oes sensus aie
corrupit et tollit. Excecat eni
visu ne creatore suu agnoscat.
et ne horrore districti iudicij ex
pauescat. Vn scribit^r Johis iij. Ois
qui facit pctm no videt deu. Tol
lit eciam auditu ne voci dei obedi
at. ysaie vj^o. Excecat dne cor ipsi
hui et aures eius aggraua. Tol
lit eciam discrecionis odoratu. red
des ei suaue qd e fetidu. et cor
ruptu. q pctores no senciunt fe
tore. s pocius in eis delectantur.
Et ad hoc isinuandu lazarus
qtriduanus fetebat. ut patz Johis
xj^o. Tollit eciam spualem gustu.
q nemo pctor pt in cibis spua
libus delectari. ps. Oem escam abhor
nata e aia eorum etc. Aufert eciam
spualem tactu. q qtuncuqz pcto
res moueant^r diuinis istinctibus.
ut eciam penis monicionibus. tn
no senciut. s ad bonas affectio
nes qsi insensibiles sut. Et io
dicit^r Johelis pmo. Illud q iumenta
ta ide hoies bestiales vsu rois
carentes cputruerut in stercore
suo. ide in pctorum suorum fetore. c.
Ite de enormitate pcti. dicit aug^9.
Pctm e puacio glorie. corrupcio
nature. obprobriu ifamie. elonga
cio dei. appximacio diaboli. amis
sio regni. obligacio ifcrni. h^c ille.
Ite sicut virtutes faciut hoiem
filiu dei. sic pcta filiu diaboli. tes
te bto aug^9 qui ait. Ois nimirum
pctor filius e tot demoniorum q
facit viciorum. Vn legit^r de ista bta
maria magdalena. lu^c vltio. q

dns eiecerat de ipa septe demonia
Quod exponens bts greg^s dicit.
Maria septe demonia habuit. quia
vniuersis vicijs plena fuit. Patz g^o
q miseria an eius cuersione extitit.
Secudo elucz in hoc speculo. scz
maria magdalena gtricionis an
gustia. de qua scribit bts greg^s
i omelia hodierna. Cogitanti m
de marie pnia etc. ut sup patuit i
postilla ewangelij. Exemplo ergo
huius bte marie vnusquisqz pctor
qui se sentit viciorum fece sordida
tu. p gtricione cordis studeat sua fa
cinora emedare. Quia ut dicit hu d.
go de sco victore. Tuc pctor salus
veracit^r icipit. qn veracit^r p delictis
igemiscit. Na ut dicit bts bernar
dus. Amaritudo cordis mete purgat.
angelos letificat. deu placat. Ite
Ambrosius. Quis ambigit. qm mes
ticia penitentis hois oculos sibi
velocit^r attrahit conditoris. Ite e.
dolor et gtricio fres km necio re
quirit^r ad vnuquodqz penitete. q
nuqz pctm dimittit^r nisi homo p
dolore interiore gteratur. Vn dicit
anselmus in libro de similitudinibus.
Sut nonulli qui se pctores ee cog
noscut. s nullu inde dolore hnt. nec
hoc valet ad salute. Nece e eni ut
dolore habeat quisqz de ppetratis
culpis et venia desideret. Et po
nit similitudine de aliquo q peccauit
i dnm suu et inde no doleret. ridi
culu esset si venia peteret de hoc.
vn se no dolere fateretur. Item f.
scdm hugone de sco victore. Absqz
fletu et lacrima neqqm remittitur
ipa culpa. Qui eni ut remigius
dicit. no ob culpa lacrimatus fuit.
lacrime corpus eternalit^r neqqm erit.
Sciendu tn q si quis intime do g.
let p pctis et lacrimas effudere no
pt et tn libenter vellet si posset.
pius deus cui nota sut oia corda
hoc pro sco reputabit. Testat^r hoc
Ambrosius qui sic dicit. Affectus
tuus opi tuo nomen iponit. Et quid
vis et no potes. deus hoc p facto re

putat. Ite dicit Johes abbas montis
Sinai de triginta gradibus sic. Sunt
aie que lacrimari et lugere non va- l
lent. sed pro tristicia merore et gemi-
cione multaque suspiria peccata dilu-
unt et abstergunt. Item petrus damia-
ni. Sufficit si mens sit flebilis
ecia si iugiter flere non possit. ¶
h Diligenda tamen est valde et desidera-
da compunctio lacrimarum. quia nichil ita
monet deum ad miserandum. sine
ecia cogit sicut humilis lacrimarum ef- m
fusio. Testatur hoc augustinus. Oracio alia
habet effectum flectentis. sola lacri-
ma effectum cogentis. Hoc idem affir-
mat beatus Jeronimus sic dicens. Oracio
deum lenit. sed lacrima cogit. Item hoc
idem probat beatus bernardus sic inquiens.
O humilis lacrima. tua est potencia.
tuum est regnum. aspectum non vereris. in-
imicis accusantibus silencium imponis.
sola ingrederis ante deum. sed numquam sola
aut vacua exibebis. Quid plura.
vincis invincibile. ligas omnipotentem. n
De lacrimis ecia habetur in sermone
i precedenti. ¶ Item quante sint lacrime
Exm patet per exemplum. Quidam magnus pec-
cator accepit a confessore suo ut non
cessaret donec aliquod vasculum aqua
impleret eo quod nichil asperitatis pro
peccatis suis vellet suscipere. Cum
deo providente ex meritis confessoris
sui non poterat illud per multa tempora
implere aqua. Cum autem quadam vice
rediens ad se cogitaret quod peccata sua
gravia hec exigebat quod illud vascu-
lum implere non posset. flevit fortiter
et amare. et cadens una lacrima
in vasculum quod in gremio suo habe-
bat subito impletum est. ¶ Tercio in
hac beata maria magdalena relucet xpi
misericordia in hoc quod traxit eam ad penitenciam
k que prius fuit cunctis viciis obnoxia.
In hoc tractu quo peccatores trahit
notatur maxima bonitas dei. Nam fi-
lius dei mille novos mundos crea-
ret. quam traheret ad se unum peccato-
rem gravem e peccato mortali. De hac o
materia ecia habetur supra in sermone p-

cedenti. ¶ Quarto et ultimo in beata
maria magdalena relucet satisfac-
cio laboriosa. ¶ Pro quo nondum
quod satisfactio vera consistit in tribus.
scilicet in plenissima cognicione. in fortis-
sima emendacione. et in humili ex-
hibicione. ¶ Primo dico satisfactio
vera consistit in plenissima cognicio-
ne. ut scilicet sine dissimulacione in
amara cordis contricione delictorum
nostrorum magnitudinem agnoscamus.
Nunquam enim ad veram cognicionem
cordis pervenire poterimus. nisi
mala que commisimus plenissime
cognoscamus. De hac cognicione
dicitur Jheremie. Dirige oculos
tuos in via directam in qua am-
bulasti et vide ubi iam prostrata
sis. Hoc enim facientes displicebi-
mus nobis. Sic ista beata maria
magdalena verissima cognicione
seipsam inspexit. et propterea sibi
ipsi in tantum displicuit. ¶ Secundo sa-
tisfactio consistit in fortissima e-
mendacione quantum tunc facimus quando
omnia corporis membra in penam equi-
valentem et peccatis respondentem
exponimus coram deo. Quod fa-
cere monemur. Deuteronomii xxv°
ubi dicitur quod pro mensura peccati
erit modus plagarum. Et in evangelio.
Dignos facite penitencie fructus. idest
convenientem satisfaccionem peccato. De
hoc dicit gregorius. Dignos penitencie
fructus facit qui tantum in satisfaci-
endo a licitis abstinet quantum se
meminit illicita commisisse. Dig-
nos ergo penitencie fructus facit qui
omnia per que et quibus deum offendit
in culpa in sacrificium deo immolat.
Cor ad dolendum. linguam ad confi-
tendum. corpus ad castigandum. ho-
nores. voluptates. divicias per
quibus deum offenderat abnegan-
do. Sic ista beata maria magdalena
fecit. Nam ut dicit gregorius. Quot
in se habuit oblectamenta tot
de se invenit holocausta. ut in
postilla evangelii. ¶ Tercio satis-
factio consistit in humili exhibicione

ut videlicet quales nos intus agnos-
cimus, utpote viles. abiectos. et
luce diei indignos. tales nos fo-
ris deo et hominibus exhibeamus. non
audentes cum publicano luce xviii
nec oculos ad celum levare. volen-
tes omnes quantum in nobis est eandem
sententiam de nobis tenere. quam teste con-
scientia in nobis cognovimus. ne in
sacculo nostro habeamus diversa pon-
dera. ne sit etiam in domo nostra
maior et minor modius. Hic ista
beata maria magdalena satisfecit
in humillima exhibitione. sternens se retro
secus pedes domini. sparso crine. et
ipsos pedes lacrimis uberrimis ri-
gans. non erubuit ab omnibus vilis et
peccatrix reputari. et a pharizeo
despici. Quia enim ut dicit gregorius
semetipsam graviter erubescebat
intus. nichil esse credidit quod vere-
cundaretur foris. et ideo meruit consequi
remissionem omnium peccatorum suorum. Hic
ergo ex predictis liquet qualiter ista
beata maria magdalena in inicio
sue conversionis pro peccatis suis satisfe-
cit. Iam si placet dicamus in quanta
satisfactione et penitentia post conversionem
suam usque ad mortem perseveravit.
Recita de legenda ipsius quantum
placet. In festo sancti Jacobi apostoli. Super
euangelium postilla. Rubrica xc.

Accessit ad ihesum mater filiorum
zebedei etc. Scribitur matthei
xx°. Postquam dominus noster ihesus
christus predixit se mortem passurum.
et tercia die resurrecturum. Jacobus
et iohannes filii zebedei hec audientes
estimaverunt eum statim post resurrec-
tionem regnaturum. et quod in secundo
adventu promittit. primo esse comple-
dum ut dicit Jheronimus. Et ideo
cupientes ei esse collaterales. et
maiores pre ceteris quia erant eius
cognati germani. informaverunt
matrem eius de hac petitione de qua
dicitur hic in euangelio. Dicit ergo
euangelista. Accessit ad ihesum mater
filiorum zebedei. Ista secundum scripturam

mus vocabatur maria salome. et fuit
filia beate anne matris beate virginis ma-
rie. quam habuit ex tercio viro quem
acceperat. qui vocabatur salome. Ex
quo patet quod fuit soror beate virginis
marie et per te matris. et matertera
christi cum filiis suis. scilicet jacobo maiore
et johanne euangelista consciis de pe-
titione eius. Informaverat enim
ut predictum est matrem de petitione
scripta. adorans scilicet prosternens se pedi-
bus domini. et petens aliquid. id est unam
petitionem ab eo. Non petiit primo
in speciali et determinate nominando
scilicet petitionem ut concessione facta in ge-
nerali. minus postremo posset sibi
denegari. Qui dixit ei. scilicet matri.
Quid vis. non interrogavit dominus quasi
non sciret. sed ut ad petitionem matris
convenienter responderet. Iste ex
hoc etiam moralem possumus accipere
doctrinam ne scilicet simus festini aut pre-
cipites in promittendo. seu responde-
do. sed prius bene expectemus audiendo
et ponderando verba et intentiones
eorum qui nobis loquuntur. Nam ut ait
Salomon. Qui prius respondet quam
audiat. stultum se esse demonstrat
et confusione dignum. Tunc mater aperiens
petitionem suam. dixit illi. scilicet ihesu. Dic
ut sedeant hii duo filii mei. unus ad
dexteram tuam. et unus ad sinistram in
regno tuo. Id est sint tibi collaterales
et primiores ceteris discipulis tuis
in regno tuo post te. Quia enim ut supra
tactum est fuerunt cognati et nepotes
eius. ideo quia adhuc carnales erant et
ipsi. cupiebant esse pre ceteris ma-
iores et magis dilecti. putantes eis
hoc iure propinquitatis deberi. Respon-
dens autem ihesus dixit. Nescitis quid
petatis. Mater horum discipulorum indis-
crete petiit gloriam regni domini nostri
pro filiis. et ideo sapienter dominus eis
modum denegavit obtinendi. Si enim
aliquis peteret aliquam rem pro quinque
denariis que decem valeret vel ultra.
mercator convenienter posset dici.
Nescitis. Sic in proposito. quia isti disci-
puli tantam gloriam sine merito vel
precio petebant. Ideo merito dominus

In festo sancti jacobi apostoli super euangelium postilla Rubrica xc

respondit. Nescitis quid petatis. Fundit autem filiis et non matri. que sciebat ipsam missam esse a filiis et informatam de peticione eis facienda. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. Iheronimus. Calicem in scripturis divinis passionem intelligimus ut est illud in passione domini. Pater si possibile est transeat a me calix iste. Et in psalmo Quid retribuam domino pro omnibus que retribuit michi. Calicem salutaris accipiam etc. Statimque infert quis sit iste calix. Preciosa in conspectu domini. Est ergo sensus litteralis huius. Potestis bibere calicem etc. id est potestis sustinere mortem ignominiosam et crudelem quam ego passurus sum. per quam ego debeo venire ad regnum patris mei. Quasi diceret. Vos desideratis quasi magni prelati et principes sedere ad dexteram et sinistram meam in regno meo. sed hoc sciatis quod illuc venire non potestis nisi calicem quem ego bibiturus sum bibatis. Dicunt ei. Possumus. id est pati sumus pro nomine tuo passionem et mortem subire. Hec loquuntur sicut inexperti propter fragilitatem quod patuit per effectum. quia in passione Christi fugerunt pre timore mortis. Biberunt tamen calicem domini postquam confirmati fuerant spiritu sancto. Et hoc dominus eis predixit verbis sequentibus. Unde sequitur. Ait illis. Calicem quidem meum bibetis. Quia beatus Iacobus propter Christum ab Herode est occisus ut habetur Actuum xii. et in eius legenda. Iohannes vero quamvis gladio mortem non finivit. coram deo tamen martir extitit. quia habuit promptam voluntatem moriendi propter Christum. Nam in dolium ferventis olei missus est. et calicem bibit cum veneno relegatus que est in exilio. Nam secundum Gregorium duo sunt genera martirii. Unum in mente. aliud in mente sit et actione etc. ut patebit in septimo sermone. Secundo. Sedere autem ad dexteram meam et sinistram non est meum dare vobis. in illo supple statu in quo adhuc estis. id est nondum humiliatis et carnalibus. sed quibus paratum est a patre meo. id est vere humilibus spiritualia sapientibus. Iheronimus. Qui autem dicit sedere ad dexteram meam et sinistram meam non est meum dare vobis sed quibus paratum est a patre meo. sic intelligendum est. Regnum celorum non est dantis sed accipientis. Non enim est personarum accepcio apud deum. sed quicumque se talem prebuerit ut regno celorum dignus fiat. hic accipiet quod non persone sed vite paratum est. Si itaque tales estis qui consequi regnum celorum possitis quod pater meus triumphantibus et victoribus preparavit vosque accipietis illud.

¶ Et nota quod quinque sunt genera hominum quibus paratum est regnum celorum. Scilicet penitentibus. Matthei iii. Penitenciam agite et appropinquabit regnum celorum. Item humilibus Matthei xviii. Nisi conversi fueritis et efficiamini sicut parvuli non intrabitis in regnum celorum. Item pauperibus. Matthei v. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Item persecucionem pacientibus pro Christo. Matthei v. Beati qui persecucionem paciuntur propter iusticiam. quoniam ipsorum est regnum celorum. Item misericordie opera facientibus. Unde istis dicit dominus Matthei xxv. Venite benedicti patris mei percipite regnum etc.

Sermo unde supra. Rubrica. xci.

Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum. Matthei xx. Dicit dominus noster Ihesus Christus secundum quod patuit supra in eodem. hec verba respondit discipulis. scilicet Iohanni et Iacobo petentibus gloriam regni eius. sic et hodie omnibus Christianis gaudia celestia desiderantibus et petentibus eadem verba proponuntur. an scilicet possint bibere calicem domini quem ipse potavit. hoc est pro eo sustinere passionem et tribulationem. Felices sunt qui respondent corde vero et non ficto cum istis apostolis. Possumus. ¶ Nullus enim venire potest ad regnum celorum et felicitatem perhennem bonorum possidere. nisi per tolleranciam tribulacionum et passionum. Nam ut dicitur Actuum xiv. Per multas tribulaciones oportet nos intrare in regnum celorum. Et secunda con-

primo. Si fuerimus socii passionum
erimus et consolacionum. Si enim xpm
oportuit pati et sic intrare gloriam
suam qui sine peccato venit in hunc
mundum. quomodo nos miseri qui in hunc
mundum cum peccatis venimus et cotidie
adhuc peccamus ibidem veniemus. non
pro xpo et peccatis nostris aliquid paciamur.
Unde petrus. Xpus passus est pro nobis
vobis relinquens exemplum etc. Nonne dicit B.
ergo quod duo sunt genera passionum
seu martirii secundum gregorium per que calicem
domini bibitur et regnum celeste promere-
tur. Unum genus martirii est in mente.
Aliud in mente et actione simul. quod significatur
in istis duobus apostolis iohanne et iacobo.
Primum martirium quod est in mente habuit
beatus iohannes. qui quamvis per martirium non
occubuit. martir tamen extitit quia passio-
nem quam non suscepit in corpore sustinuit
in mente. Sic et nos hoc exemplo sine C.
ferro martires esse possumus si vera-
citer pacienciam in animo custodiamus.
Pro quo sciendum quod ut eciam dicit D.
beatus gregorius tribus modis virtus paciencie
exerceri solet. Alia namque sunt que
a domino. alia que ab antiquo adver-
sario. alia que a proximo sustinemus.
A proximo namque persecuciones
et dampna et contumelias. Ab an-
tiquo autem adversario temptamenta.
A deo autem flagella tolleramus.
Sed in omnibus hiis tribus modis vigi-
lanti oculo semetipsam debet mens
circumspicere. ne contra mala pro-
ximi pertrahatur ad retribucionem mali.
ne contra temptamenta adversarii se-
ducatur ad delectacionem vel consensum
delicti. ne contra flagella summi
opificis ad excessum prorumpat
murmuracionis. Perfecte enim adversarius
vincitur quando mens nostra et inter
temptamenta eius a delectacione et
consensu. et inter contumelias pro-
ximi custoditur ab odio. et inter fla-
gella dei compescitur a murmuracione.
Patet igitur ex hiis verbis beati gregorii
patet quomodo vere pacientes esse de-
bemus. Primo pacienciam exercet. cum perse- E.
cuciones dampna. vel verba contume-
liosa a proximo pacienter sustinemus.
ne scilicet erumpamus foras in verba vel
facta illicita. nec ei mala retribuere
querimus. sed ex toto corde propter deum sibi
ignoscimus. Nam ut dicit gregorius. qui sic
proximi mala portat. ut tamen tacitus do-
leat et tempus retribucionis querat. paci-
enciam non exhibet sed ostendit. Si ergo F.
karissimi ut predictum est ad mala et iniurias
quascumque illatas a proximis tenemur
esse pacientes. quid illi dicent qui pro
modica et levissima causa rapiuntur
ad impacienciam. et interdum pro modico
convicio. vel eciam propter signum vel ver-
bum ita derelinquunt caritatem ut per
plures dies nec loqui. nec amiciciam
erga proximos velint habere. Unde de hiis
dicit beatus augustinus. Nimis dolendum est
quod cum apostoli nec horribilibus tormentis
poterant a caritate dei separari. nos
interdum ociosis fabulis. et sepe ob pa-
nissimum convicium ita derelinquimus
caritatem. ut non solum multis diebus. sed
eciam mensibus nec loqui. nec amiciciam
habeamus. Hec augustinus. Est sciendum. G.
quod hec paciencia probat unumquemque hominem
qualis intus est in corde. Unde dicit no.
augustinus in epistola ad probam. Facile est
vestem contemptam habere. inclinato
capite incedere. velum super oculos mit-
tere. sed verum humilem pacienciam osten-
dit iniurie. Item dicit beatus grego-
rius x° libro moralium. Nullus quippe
perfectus qui proximorum mala pacienter
non suffert. Qui enim equanimiter
aliena mala non tollerat. ipse sibi
per impacienciam testis est quod a boni ple-
nitudine longe distat. Item dicit idem
quinto moralium. Ille vere perfectus est
qui ad imperfeccionem proximi impaciens
non est. Unde legitur in vitaspatrum H.
quod quidam pater audiens de vera paciencia Exemplum
quorundam duorum fratrum sibi commanencium
tamen volens probare eos venit ad ipsos
visitandos. Cumque ipsi fratres cum gau-
dio suscepissent eum. et ex more
complessent oracionem. egressus in ortum
eorum cepit baculo suo cum toto impetu
omnia olera cedendo confringere. ita ut
nichil omnino remaneret. Videntes
autem predicti fratres nichil penitus dixe-
runt. sed nec vultum tristem habentes

tursum ingressi cellulam vespertinas
que orationes complentes. adorantes
eundem senem dixerunt. Precipis domine
ut eamus et eum qui remansit cum te
compertes quiescemus quia iam hora est ut
cibum sumamus. Tunc senior videns
veram pacienciam illorum adoravit di-
cens. Gracias ago deo salvatori nostro
quod video spiritum sanctum requiescere in
.I vobis. In hac ergo virtute paci-
encie studeat se unusquisque exercere
quicumque desiderat ad virtutes
et ad statum perfectum pervenire. Nam
ut dicit glosa super illud luce xxi°.
In paciencia vestra possidebitis animas
vestras. Paciencia est custos et radix
omnium virtutum. Ideo dicitur quod sicut
radix portat plantam cum ramis
suis et fructu. ita paciencia portat
.k omnia onera que sibi imponuntur. Sci-
endum tamen quod si quis perfectam pacienciam
in adversis habere non valet. agat
tamen quantum valet motus impaciencie
refrenando et dolendo intra semet-
ipsum de imperfectione sua. et mer-
cede ac merito non privabitur. De hoc
beatus Thomas de aquino sic dicit
Quamvis flagella non sint omnia in
potestate nostra. tamen quantum ad aliquid
sunt. ut scilicet pacienter resistat
eis. et sic homo facit de necessitate
virtutem veram et meritoria et satis-
.l factoria esse possunt. hec ille. Quante
autem virtutis sit ista paciencia patet
.Ex. in quodam exemplo vitaspatrum de
quodam sancto heremita qui cum quidam
homo malo spiritu arreptus fortiter in
maxillam percussisset. et senex maxillam
alteram prebuisset. diabolus ipsius paci-
enciam ferre non valens statim re-
cessit. Similiter de filia cuiusdam
primarii demonium habente que dum
quidam discipulo patrum de heremo
ad domum ipsius venienti alapam
dedisset. et ille maxillam aliam
prebuisset. demon coactus clamabat
quod violenta mandata dei expelle-
rent eum inde. et statim curata est
puella. Sed hec sufficiant dicta de p(aciencia)

ma paciencia ergo primum habenda.
.m Secundo paciencia exercetur cum viri-
liter temptacionibus diaboli resisti-
mus ne nos ad delectacionem vel
.n consensum pertrahat delicti. Est
sciendum quod ad expugnandum dia-
bolo convenientissimus modus est
ut non demus locum ei. sed in principio
temptacionis viriliter resistamus
per oracionem et alia bona exercicia.
Unde poeta. Principiis obsta. sero
medicina paratur. Cum mala per lon-
gas invaluere moras. Item gregorius
dicit. Si temptacioni in corde nas-
centi festine non resistitur. hac eadem
qua nutritur mora roboratur.
.o Unde legitur in vitaspatrum quod cum qui- Ex.
dam frater magnam molestiam sus-
tineret a spiritu fornicacionis. et ob
hoc frequenter ad quendam sanctum
patrem venisset ut pro eo dominum de-
precaretur ut ab eadem temptacione
posset liberari. nec oracio senioris
consequeretur effectum. miratus senex
oravit ad dominum ut causam huius
rei sibi ostenderet. Vidit ergo ille
senior eadem nocte in visione illum
monachum sedentem. et spiritus fornica-
cionis in diversis mulierum formis
circa ipsum ludentes. ipsum quoque cum illis
delectari. Vidit eciam angelum domini
astantem et graviter indignantem
contra fratrem illum. quia non surgebat
nec prosternebat se in oracionibus
ad dominum. sed magis delectabatur
in cogitacionibus suis. Cognoscens
ergo senex ille quod culpa et negli-
gencia illius erat quod oraciones eius
non exaudirentur. dixit. quia tua cul-
pa est frater quibus condelectaris co-
gitacionibus malis. Impossibile est
a te fornicacionis spiritum inmundum
aliis orantibus et deum pro te depre-
cantibus discedere. nisi et tu ipse
laborem sumas resistendi. hec au-
diens frater compunctus est corde. et
cum omni sollicitudine secundum doctrinam
senioris facere studuit. et reces-
sit ab eo spiritus inmunde passionis.
.p Item autem temptamenta dia-

boli nichil valet festina confessio
Unde legit in vitas patrum quod quida
senior cuidam inpugnato a spiritu
fornicacionis dixit. Fili ne abscon
das cogitaciones tuas. Ita enim con
fusus inmundus spiritus discedit a te.
Nichil enim ita confundit et allidit
virtutem demonum quod si quis scele
ra inmundarum cogitacionum reve
lauerit sanctis ac beatissimis patribus.
E. Item in quantum aut merentur cum dia
bolicis suggestionibus resistimus
patet per quoddam exemplum In vitis
patrum de quodam fratre qui dum quadam
vice temptacionibus demonum septies
restitisset. visus est a quodam sene sep
tem coronis coronatus fuisse. Et
beatus super feria 2a post penth. in
sermone. De excelso misit ignem etc.
Et sic patet de secundo scilicet de paciencia
habenda contra temptamenta diaboli.
F. Tercio paciencia exercetur cum flagel
la dei libenter et sine murmure sus
tinentur. Dominus enim electos suos in hac
vita flagellat. diversis tribulacionibus
eis inmittendo Et hoc facit ut per
tales adversitates peccata eorum deleantur.
et vitam suam corrigant. ac in virtutibus
proficiant. De hoc dicit beatus Aug.
Nunquam in hac vita humana fragi
litas tolleraret. hoc pius conditor
quantum in bonitate sua est. vel ad cor
rectionem nostram. et nostre pravitatis.
vel ad profectum nostre virtutis dispen
sat. Nunquam deus qui summe bonus
est. et summe nos diligit gaudet in
perturbacionibus nostris. delectatur in
tribulacionibus. Absit hoc a clemen
cia divina. sed ideo vult ut flagel
lemur. ut a peccatis purgemur. Item
Augus. Gaudeat christianus in adversis.
quia aut probatur si iustus est. aut emen
datur si peccator est. De utilitate tri
bulacionum latius habetur super phi
lippi et iacobi. in sermone. Non
turbetur cor vestrum etc. Caveat
G. se ergo unusquisque ne murmuret
contra deum cum ab eo flagellatur

sed libenter sustineat ea que de manu
domini sibi contingunt. Non enim prodest
homini quod patitur in murmuracione sed plurimum
nocet. Non enim propter murmur cessat
tribulacio. sed quod potuit esse merito
rium. propter murmur fit demeritorium.
Et ergo hortatur nos apostolus ad phi
lippenses 2o. dicens. Omnia facite sine
murmuracione. Unde quantum peccatum C.
murmuris displiceat deo patet ex
vindicta quam legitur de peccato huius sup
plicium. legitur namque. maria soror moy
si lepram percussa propter peccatum mur
muris. Item propter peccatum hoc. dathan
et abiron a terra absorpti sunt
ut legitur numeri xvi. Et chore igne
consumptus est ut legitur ibidem. Item
propter peccatum istud misit dominus ser
pentes ignitos in filios israel. Murmu
rante eciam populo contra dominum de
labore. ignis domini devoravit ex
tremam partem castrorum. Item propter peccatum
istud maior pars filiorum israel periit
in deserto. ut legitur numeri xiiii. Omnes
qui a viginti annis et supra murmur
astis contra me non intrabitis terram
super quam levavi manum meam ut ha
bitare vos facerem. preter caleph fi
lium iephone. et iosue filium nun.
Et ut breviter dicam. De nulla re
magis deum offendisse dictus est
populus ille. quam murmurando. Libenter
ergo humiliter et cum paciencia sustineamus
tribulaciones quibus flagellamur a
domino. Hic quarto patet de primo genere pas
sionum seu martirii scilicet mentali quod
per pacienciam exercetur et acquiritur.
quo scilicet genere beatus iohannes apostolus ca
licem domini potasse dicitur. et verus
martir fuisse. Secundum genus martirii
consistit in mente sit et actione. Hoc
genere martires dicuntur illi sancti qui pro
fide et caritate christi spontanea
voluntate in corpore diversa tormen
ta a tyrannis passi sunt et intrep
ti. Hoc genere martirii iste sanctus apostolus
iacobus cuius hodie festum recolimus

calice dñi bibisse legitur ꝛc. Recita legendam ꝛc. Alius sermo de eodem
Rubrica. xxiij.

Occidit herodes iacobum fratrem iohannis gladio. Actuum xij°.
In quibus verbis duo specialiter attendi possunt. Primo herodis malicia cum dicitur. Occidit herodes. Secundo beati apostoli paciencia cum subiungitur iacobum fratrem iohannis gladio. Circa primum sciendum quod in verbis premissis tangitur herodis malicia cum dicitur. Occidit herodes. Magna enim malicia fuit quod tam sanctum et gloriosum virum innocenter occidit. Legitur autem tres fuisse herodes. qui omnes fuerunt interfectores sanctorum et innocentum. Require istum in decollacione sancti iohannis. In postilla etc. Sed hodie non solum tres sed multi reperiuntur herodes. Omnes enim qui homicidium
A committunt. herodes similitudinarie dici possunt. Pro quo notandum quod duplex est genus homicidii. scilicet verum quod
B dicitur corporale et interpretatiuum quod dicitur spirituale. Homicidium corporale dicitur illud quo quis corporaliter occidit. Homicidium vero spirituale duobus modis fit. Primo modo omittendo. Wer ane ermide late dat men doen solde. Ut cum quis videt alium in extrema necessitate et non subvenit ei. Interpretatiue seu spiritualiter dicitur eum occidisse. Unde dicit Ambrosius. Pasce fame morientem. si
C non pavisti occidisti. Et tantum fit istud egenis non ministrando. quanto magis bona pauperibus rapiendo. Unde dicitur ecclesiastici xxxiiij°. Qui aufert in sudore panem. quasi qui occidit proximum suum. Item in eodem. Panis egencium vita eorum est. qui defraudat illum homo sanguinis est. Alio modo
D homicidium spirituale est committendo. id est ane ermide doen dat men late solde. Et hoc fit tripliciter. scilicet corde. ore. et opere. Primo fit corde odiendo scilicet proximum. Unde dicitur prima iohannis
E iij°. Omnis qui odit fratrem suum homicida est. Et istud homicidium tanto

est grauius homicidio corporali. quanto anima que per odium occiditur est preciosior corpore. Quod eciam sedo patet ex hoc quod per homicidium corporale homo interficit alium. per odium autem homo perimit se ipsum. Et ideo quanto nephandius est hominem occidere se ipsum quam alium. tanto detestabilius est spirituale homicidium
F corporali. Et isto modo tam pueri quam mulieres iudeorum christum crucifigentes facti sunt homicide odientes dominum ihesum. Secundo homicidium spirituale committitur ore. scilicet primo detrahendo. Quia ille cui detrahitur occiditur in consciencia illius qui audit detractione in qua prius viuebat per bonam famam. Unde de istis dicitur. Proverbiorum xxx°. Generacio que pro dentibus gladios habent. Et in psalmo. Exacuerunt ut gladium linguas suas.
G Detractio autem secundum quod dicit hugo. est locutio ex inuidia procedens. bona aliorum denigrans. Item secundum augustinum. Detractio est. quando quis mala retro dicit. de proximo sine intentione emendacionis vel cauendi. Item legitur
xxm in vitaspatrum quod cum quidam frater interrogaret beatum anthonium quid esset detractio. ipse respondit. Detractio dicitur omnis sermo malus quem non audet quis
H presente fratre suo dicere. Et sciendum quod plurimi sunt qui propter hoc aliis detrahunt ut ex vituperatione aliorum ipsi laudabiles appareant. Quod prohibet beatus Jheronimus dicens. Nulli omnino vmquam detrahas. ut vituperatione aliorum te laudabilem
I videri velis. Hoc autem vicium valde est cauendum. Detractores peiores sunt furibus. Unde Ambrosius. Tolerabiliores namque sunt fures qui vestes et alia bona nostra diripiunt quam detractores qui famam nostram dilacerant. Cuius racio potest esse quia dicitur proverbiorum. Melius est nomen bonum quam unguenta preciosa. Unde qui aufert alicui nomen bonum. id est bonam famam. plus ei nocet quam si multa bona ei auferret. Quia bona temporalia potest homo recuperare. sed famam bonam raro recuperabit.

pe alius sermo de eodem xxiij

in tota vita sua. Et idcirco de-
tractores multum odit deus. prout
apostolus ad Ro. dicit. Detractores k.
deo odibiles. Et inter omnia peccata
istud difficulter videtur expiari.
Quod patet per hoc quod secundum aug.
non dimittitur peccatum nisi restituatur
ablatum. Cum ergo per detractionem
abstulerit quis primo famam
suam. que inter bona corporalia est
quoddam nobilissimum. ideo impossibile
est vel summe difficile ut ei possit
restituere. cum scire non possit in
quot cordibus hominum venenum sue
detractionis sit diffusum. Et ideo
ab unoquoque longe istud vicium val-
de est detestandum. Item lingua detrac-
toris est quasi vipera infectiva. et
lancea acutissima tres penetrans
ictu uno. Se scilicet. et eum qui audit
quando consentit ei. et eum cui detrahit.
Unde etiam notandum quod valde rep- l.
hensibiles sunt qui libenter audiunt
detractores. Unde dicit Ber. Qui
detrahit. vel detrahentem audit. quid
horum dampnabilius sit facile non dixe-
rim. pari enim reatu tenetur. Et ideo
dicitur Proverbiorum iiij. labia detrahe-
tium sint procul a te. Item Eccl. xxviij.
Sepi aures tuas spinis. et noli
audire linguam nequam. Qui enim
libenter audiunt detractores. qui fratres
suos comedunt. salsam ministrant
eis ad quam eos manducant. hylare
vultum ostendendo. sine qua salsa
morsus quasi insipidus esset detracto-
ribus. Iheronimus. Nemo invito au-
ditore libenter narrat. Si detrac-
tor non haberet audientes. non tam
facile detraheret. Proverbiorum xxv.
Ventus aquilo dissipat pluvias.
et facies tristis linguam detrahen-
tem. Quia si detractor videret
audientem contristari. continuo cessa-
ret a detractionibus. Tercio
homicidium spirituale committitur opere.
scilicet malo. et exemplo alieni occa-
sionem ruine prestando. Et tunc inter-
pretative dicitur illum occidere. Quan-
tum malum sit hoc patet ex euangelio

Mt. xviij. ubi dominus dicit. Qui scan-
dalizaverit unum de pusillis istis qui
in me credunt. expedit ei ut suspen-
datur mola azinaria in collo eius et
demergatur in profundum maris. Scan-
dalizare autem aliquem est facere eum ruere
in peccatum mortaliter dicto vel facto suo
malo. Melius esset ergo homini ut de-
mergeretur in profundum maris. ideo
ut corporaliter moreretur. quam facere alium
in peccatum mortale ruere quo animam occidit.
et eciam morte digna efficitur que
gravius est morte temporali. Dampnum ergo
sum ne demus Primis malum ex-
emplum etc. Et sic patet primum principale. scilicet
malicia herodis. et qualiter multi
assimilantur eidem. Quantum
ad secundum sciendum quod in verbis premissis
tangitur passio seu passio huius beati
apostoli jacobi cuius hodie festum agitur.
In hoc quod dicit. Jacobum fratrem johannis
gladio. Ipse namque pro amore domini l.
nostri ihesu christi ab impio herode gla-
dio est occisus secundum quod patet ex
eius legenda. Require etc. In festo
sancti petri ad vincula sermo. R.

Disrupisti domine xxiiij.
vincula mea. ps. cxv.
Verba hec convenienter pos-
sunt applicari beato petro. cuius hodie fes-
tum celebrat ecclesia. Hodie namque re-
colitur qualiter ipse ab impio herode
cathenatus et carcere reclusus divina
visitatione per angelum de manu
herodis est liberatus. sicut ipse dice-
bat. Actuum xij. Nunc scio vere quia
misit dominus angelum suum etc. Unde in
persona sua possunt bene dicere verba
proposita. Disrupisti domine vincula
mea. Pro quo sciendum quod quadru-
plicia vincula petri dominus disrupit.
quibus ipse petrus fuerat ligatus.
scilicet vinculum terrene cupiditatis. ad
contemptum temporalium eum vocando. Vinculum m.
iniquitatis. peccatum relaxando. Vin-
culum carceris. ipsum de carcere libera-
do. Vinculum corporis. animam de sta-
tu huius miserie educendo. Primum
vinculum dico a quo beatus petrus

2 liberat[us]

solutusque a domino fuit vinculum terrene
cupiditatis. Ista namque cupiditas sive
avaricia est cathena ferrea qua liga-
tur avarus a diabolo ne effugiat
propter quod dicebat manasses. parali-
pomenon. Incurvatus sum multo vin-
culo ferri et non est respiracio.
B Unde sciendum tamen quod nullum vicium
est cuius laquei et vincula sunt potencio-
res quam avaricie ad capiendum et
detinendum homines. Et ideo est quia
avaricia habet laqueos valde abscon-
ditos et diversos et fere ubique posi-
tos. De absconsione huius laquei dicit
Job xviii. Abscondita est in terra
pedica eius. Et psalmista. Narraverunt ut
absconderent laqueos. dixerunt quis vi-
C debit eos. Absconditi possunt
dici huius modi laquei. primo sub-
tiles etiam adeo quod periti magistri non
vident eos. ut patet in subtilibus
laqueis usure et symonie de quibus etiam
summi magistri dubitant. Secundo quia
velati sunt necessitate naturali. Necessa-
rium est enim aliqua habere ad sustentatio-
nem vite. Unde gregorius. primo diabolus
sollicitat hominem ut querat necessaria. quando
vero est in opere. ut querat superflua.
Et ex hoc accidit quod diabolus illos
temptat de avaricia. quos non audet
temptare de luxuria. quia bene audierit
illi quod nichil boni est ibi. Tercio
vero quia sunt velati etiam spirituali ve-
lamine. Qui enim habet divicias potest pecca-
ta elemosinis redimere et multa
alia bona facere. Ad quod refertur ava-
ri illud ecclesiastes vii. Utilior est
sapiencia cum diviciis quam sine. Non atten-
dentes quod valde magnam oportet
habere sapienciam que cum diviciis duraret
diu. cum sapiencia salomonis cum eis durare
non potuerit. Item autem laquei
avaricie multi sunt et ubique positi.
patet per hoc quod legitur sapiencie xiiii.
Creature dei in odium facte sunt in odium
et in temptacionem anime hominum. et in mus-
cipula pedibus insipiencium. In qualibet
enim creatura desiderabili quam videmus
habet avaricia laqueum suum. Unde dif-
ficile laqueos avaricie evadet. qui

corde in terra habitat. Ideo bene dicit
psalmus xxxiii. Laqueus super te qui ha-
bitator es terre. Et prima ad
thimotheum vi. Qui volunt divites
fieri incidunt in temptaciones et in laque-
D um diaboli. Item nullum est vi-
cium quod forcius ligat et teneat homi-
nem. et hoc triplici de causa. Pri-
ma est soliditas rei cui ligatus est.
Possessio enim sua plus durat quam
ipse. Et ideo non solvitur vinctus a
vinculo avaricie dum vivit. Secunda
causa. quia pluribus stipitibus est li-
gatus. et multiplici funiculo. quia
non solum amore proprio. sed etiam filiorum
et amicorum succedencium. Unde in
morte cum desinit eas amare si-
bi. amat adhuc eas filiis suis et
amicis. Tercia causa. quia avaricia
potens est ad submergendum in profun-
dum inferni. Unde apostolus prima ad thi-
motheum quinto. loquens de desideriis
divitum dicit quod mergunt hominem
in interitum et in perdicionem. Et
augustinus dicit. Amas seculum et ab
sorbebit te. Amatores enim suos
vorare novit. non portare. Nec
mirum si avari demergantur. cum
ligatam habeant per amorem ad col-
lum molam azinariam. primo domum
vel rem ponderosiorem. Hoc
autem vinculum avaricie disrupit
dominus a beato petro quando ipsum ad se
vocavit. qua vocacione petrus
omnia relinquens secutus est eum. Mathei xix.
Ecce nos reliquimus omnia etc. Ac-
cipiamus ergo exemplum a beato petro
et audiamus vocem christi ut contemp-
E namus temporalia etc. Secundum vincu-
lum quod dominus disrupit a beato petro
est vinculum iniquitatis. peccata scilicet
eius relaxando seu dimittendo.
Diabolus enim cum homines ad consen-
sum peccati inducit et animam captivat
in vinculis peccatorum. adeo fortiter
constringit quod ipsam ad carcerem
inferni pertraheret nisi per dei
graciam vincula ista rupta fuerint.
Unde dicitur proverbiorum v. Iniqui-
tates sue capiunt impium. et

in finibus peccatorum suorum constringeret
etc. Hoc modo diabolus vinculaue-
rat beatum petrum quando eum ad negandum
christum induxerat. Sed post vincula
eius soluit quando ei veram penitentiam inspi-
rauit. Unde poterat dicere illud
psalmi primo. Contere virgam de
dorso tuo et vincula tua disrumpam.
diabolus enim virgam grauem supra
dorsum petri posuerat. quando eum in
negatione trina prostrauerat. et
peccatorum vinculis ligauerat. Hanc
vero virgam christus contriuit. et vin-
cula disrupit. quando oculo misericordie ipsum
respiciens ad penitentiam mutauit.
luce xxij. Et conuersus dominus respex-
it petrum. et recordatus est petrus
verbi domini et egressus foras fle-
uit amare. Merito flere debuit.
quia a christo vero ac mitissimo domino
recesserat. et a diabolo crudelis-
simo et hoste captus fuerat. Heu quam crudelis est iste hostis. qui
hominem quem captiuat tam multi-
plici vinculo constringit. quod nullum
membrum ad dei seruitium extendere
poterit. Oculos enim vincit ne
beneficia dei consideret. aut defleat
peccata. Aures ne verbum dei audiat.
Os ne confessionem faciat. aut deum
inuocet. Manus ne aliquid boni
operetur. Pedes ne ad bona am-
bulet. Iste qualiter peccatum membra
corporis inficit et ligat. Beda super mag-
dalene in sermone. Vides hanc mu-
lierem. Quid ergo faciet tunc
miser aut quomodo. Certe sicut
beatus petrus fecit. et statim sal-
uetur. defleat culpam. agat penitentiam
et inueniet gratiam. Tercium vin-
culum est vinculum carceris. de quo
liberauit dominus beatum petrum quando per
angelum suum ipsum eripuit de ma-
nu herodis. sicut patet in hodier-
na epistola. Actuum xij°. Prosequere
hic hystoriam epistole si volueris.
Considerate karissimi in hoc facto
quomodo deus amicos suos custo-
diat. et quod fideliter eis in tribula-

cionibus assistit. Ecce petrus in car-
cere clausus erat. vinctus iacebat. sub
custodibus tenebatur. et ubi ipse eua-
dere non poterat. deus eum eripuit.
Ipse enim deus impleuit quod dictum est
per prophetam. et sic dudum promiserat.
Cum ipso sum in tribulacione. eripiam eum
etc. Si ergo tribulacionem sustinue-
ritis. non desperare debetis. quia vo-
biscum est dominus ut vos eripiat. Multi
sunt qui dum tribulantur putant se
a deo derelictos. Attendunt pondus
tribulacionis. et non considerant premium
retribucionis. Et propterea sunt inpacien-
tes et grauiter tribulaciones tollerant.
et quasi deum murmurant. Dicunt enim
quid feci pre aliis quod dominus me tam
multipliciter affligit. Nolite hoc
facere karissimi. Attendite quod discipli-
na in presenti non videtur esse gaudij.
sed meroris. postea fructum paca-
tissimum exercitatis per eam reddet ius-
ticie. Quartum vinculum quo so-
lutus est beatus petrus. est vinculum cor-
poris. Et quam graue vinculum quo
alligatur anima in corpore quasi in carce-
re. deorsum inclinatur. sursum aspirare
non valet ad contemplandum dei faciem
ad quam creata est non potest transire. Ab
hoc vinculo dominus beatum petrum sol-
uit. quando animam eius de corpore mortis
huius eduxit. et ad celestem patriam
ubi nunquam alias miserias susti-
nebit perduxit. O bene illis karissimi
qui talem vitam in hoc mundo
agunt. ut eos a vinculo corporis
absolutos. ad celestem patriam per-
ducant. Ad quam nos perducat etc.

In die sancti laurencij martyris super eum postilla. Rubrica. xxiiij.

Amen amen dico vobis.
Nisi granum frumenti cadens
in terram mortuum fuerit.
etc. Ewangelium hoc describit beatus
Johannes capitulo suo xij°. quod quidem eum
dominus noster locutus est suis discipulis
breuiter ante passionem suam. predicens
se pro salute hominum passurum. et etiam

In die sancti laurencij martyris super eum postilla r. xxiiij.

īnitās nos ad ipm̄ imitandū. Di-
cit ergo discipulis suis. Amē amē
dico vobis. nisi granū frumenti ꝑ̄de
tritici. cadens in terram mortuū fu-
erit. ipm̄ solū manet. si aūt mor-
A tuū fuerit multū fructū affert. P[er]
istud granū frumenti xp̄s signifi-
cat. Et hoc specialiter ꝓpter quinq̄.
Primo ꝓpter ipi9 grani candorē
Granū enī tritici candidū ē interi9
et candid9 panis inde ꝯficit. Sic ꝛ
xp̄s candid9 fuit ꝑ oīmoda vite
puritatē. Vn̄ sapie vii°. Candor ē
lucis eterne. et speculū sine macula.
Vn̄ ꝓpter īcōpabilē vite ipi9 can-
dorē datū est ei a p̄re ut sedeat
sup thronū candidū. et iudicet
oēs fines terre. Scdo q2 gra-
nū frumenti quadā fissura ī vno
latere diuisū ēē phibetur. Sic xp̄s
ꝑ viscerosā miaꝫ patet oib9 ꝯtritis,
cuiqꝫ etiā peccōrib9 dūmō ꝑ verā
pniaꝫ redire velint ad ipm̄. Et
licet sp̄ patuit peccōrib9 miaꝫ pe-
tentib9. tn̄ specialiter qn̄ ad emū-
datione sordiū nrāꝫ. vn9 militū
lancea latus ei9 apeŕuit. et cōti-
nuo exiuit sanguis et aq̄. Ter-
cio ꝯparatur xp̄us grano tritico.
Nā granū tritici īter cetera gn̄a
seminū digni9 ē. et de ipō fit pa-
nis nobilior et dulcior. habens
v̄tutē ꝯfortatiuā. Sic et xp̄us ē
nobilis panis scd̄m q ipē dicit.
Johis vi°. Ego sū panis viuus
tc. Dedit seipm̄ nobis ī cibū. et B
adhuc cotidie dat. Qui quidē
panis dulcior ē oib9 cibis. omē
delectamētū in se hn̄s. scd̄m illud
ps. Panē de celo p̄stitisti eis. oē
delectamētū in se habentē. Con-
fortat etiā sumētē ipm̄ digne
diuina v̄tute. ut ī fortitudine
cibi illi9 ambulet de v̄tute ī vir- C
tutē quousqꝫ ꝑueniat ad mōtē
dei. id ē regnū celoꝝ. Vn̄ ipē
figurat9 ē ꝑ illū panē q helias

comedit. et ī cui9 fortitudie ambu-
lauit xl^a dieb9 et xl^a noctibus
vsqꝫ ad mōtem dei oreb tc. Tercio
regū xix. Iste multi sūt quoꝝ
aīe nauseat sup cibo isto suauis-
simo. q scꝫ in peccātis accedūt sine
ꝯtritione et deuotiōe. et io ex h°
nō delectant. nec ꝯfortant. sed
magis sicut fenū arescet cor
eoꝝ. Iuxta illud ps. Percuss9 sū ut
fenū. et aruit cor meū. q2 oblit9
sū comedere panē meū sp̄ digne.
Qui enī nō adducat īdigne man-
ducādo nō madducat. Quarto
ꝑ granū frumenti significatur xp̄s.
q2 sicut ipm̄ granū quodāmō ru-
bet extrinsecq̄. sic et xp̄s rubuit
ī passione. Vn̄ sp̄osa in canticis.
Dilcs̄ me9 candid9 ꝛ rubicūd9.
Quinto ꝑ granū frumenti sig-
nificatur xp̄s. q2 sicut granū fru-
menti qd̄ spargitur a seminate in
terrā nō prius ꝓfert fructus
multiplicatione nisi ꝑ suā p̄cedētē
mortificatione seu corruptione.
Sic mortuo xp̄o multiplicata
ē fides ī gentilib9. Et passiōe
enī xp̄i oīm nationū fruct9
pcessit. Nisi enī ipē mortuus
fuisset. null9 ad fructū cētesimū
celestis p̄rie deuenire potuisset.
Et hoc ē qd̄ dn̄s innuit ī textu.
Nisi granū frumenti tc. Secūdo. Qui
amat aīaꝫ suā ꝑdet eā. Hic hor-
tatur nos xp̄s ad imitatione
mortis et passiōis. Pro cui9
ītellectu sciendū. q duplicia
sūt bōa hoīs. Queda sūt bona
simpliciter et vera. scꝫ bō sp̄ua-
lia. Queda aūt sūt bō scd̄m
quid. scꝫ bō tp̄alia. et mūdi de-
lectabilia. Et scd̄m hoc beatus
aug9 exponit dupliciter hanc
l'rām. Primo sic. Qui amat aīaꝫ
suā. scꝫ vere. ꝑdet eā in p̄nti. nō
formidās sustinere mala p̄ntis
vite pro xp̄o. Vn̄ dicit aug9

Si cupis vitā tenere cū xpo no / li mortē timē pro xpo. In mor / te eni dicit aīa quodāmō pdi / quo ad pñtē vitā. q separat / a corpe. Aliomō exponit p / sensū gtrīū sic. Qui amat aīaz / suā. scz volendo sibi delectabilia / hui9 mūdi et delicate vivendo / pdet eā scz in futo. q pvabit / vita bta. Et scdm̄ huc sensum / dicit aug9. Noli amare scz aīaz / in hac vita. ne pdas in eterna / vita. Et hc vltīa expō magis / qvenit textui. q sequit. Qui / odit aīaz suā in hoc mūdo. ī vi / tā eternā custodit eā. Et subītel / ligit in ho mūdo. et qū sequit / pdet eā subintelligit in futuro. / Ille aūtz suā odit q voluntarie / D. pro deo vitā tpalē exponit. Qd / em odit. voluntarie exponit. / Et nondū q aīa id ē vita tpalis / E. seu carnalis scdm̄ hūc itellectū / dupliciť odit. scz male. et bene. / Male eni odit cū ppt languo / rē vel paupertatē. aut aliqd īfor / tuniū tedet aliq vite sue. et desi / derat mortē. Vn̄ dicit pūia cor / vnū. Nemo carnē suā odio habuit. / pē ille qui ē nemo. Dicit eni de / eo qui pūū cor habz q ē nemo / et nō hō. Et sine dubio pravi / cordis ē et pauci sensus que tedz / vivē ppt īfortunia et languores. / Sapientē eni nō tedet qmodū / suū fatē et pfectū. Vn̄ strenuos / milites nō tedet tēp9 belloz et / tyrociniož. ymo vellet qd alīud / tēpus nō veniret. q ibi sciunt se / laudē et glām acquirē. Et certe / ī adūsitate patientes. apud deū / laudē et gloriā acquirē. ps. Si / exurgat adūsū me plīu. in hoc / ego sperabo. Ite īfirmū nō tedet / tēps qd sue sanitati ē congruū. / nec emplastra sustinē licz morda / cia et quib9 se novit recuperare

sanitatē. Et etiā ex tribulationib9 cor / poralib9 recupat mltotiēs sanitas / mētis. Job v. Ipē vulnerat et medet. / pcutit et sanat. Glosa. Vulnerat / carnē et sanat mētē. Nō tedeat g / quēq vivē tpe tribulatōis et angus / tie. tc. Secdo bn̄ odit aīa. id ē / vita carnalis. qn̄ scz vsq ad iter / necionē seu redemptionē vicioz / psequit et mortificat ut scz eā / ī eternū custodiat. Sicut eni eger / hns aliqd mēbrū putridū seu / corruptū. facit illud vri igne vel / secari ferro ne ipm ex toto pdat. / Sic caro adienda ē ut ferro et igne / pnīe vicia resecent et amoueat / alioquin finalit̄ deperiret. Se. / Si quis m̄ ministrat me sequat. / Hic iā ondit p rōnē q scz ipm / sequi debem9 p passionē dicēs / Si qs m̄ ministrat. tc. Quasi / diceret. Ronale ē q minister seqt / dnm̄. Tota eni vita xpi fuit pas / sio et tribulatio. Nō g oportz suū / qui dnm̄ suū vult sequi. vivere / delicate. Et ut ad hoc pntiores / reddam̄ statī subdit pmiū dicēs. / Et vbi ego sū. illic et minister me9 / erit. Quia xps ī qtū de9 een / tialiter ē ipa btitudo. In qtum / ad hūanitatē. erat actu btūs in / aīa q est pncipalior ps hoīs. / Ideo ipa aīa aliqn noīat. Vt ha / bet ethicoz x. tc. Si qs m̄ mi / nistraverit. scz obediendo mādatis / meis. et libēter suscipiēs tribula / tiones ppt nom̄ meū. honorifi / cabit eū pr̄ me9 qui ē in celis / Honor eni dat hoi ab aliis hoi / bus in vita pnti ī testimoniū / vtutis. S honor dat hoīb9 a / deo in glā celesti ī pmiū vtutis / Et sic ptz expositio eūagelij.

Sermo viii sup. Rubrica. xxv.

Nisi granū frumenti cadēs ī / terrā mortuū fuerit ipm / solū manet. tc. vbi sup.

laurentii comparatur ut supra patuit in expositione
euangelii Christus comparauit se grano fru-
menti id est tritici et hoc patet quo ad
A. rationes ibidem allegatas. Potest
tamen non inconuenienter et eisdem rationibus
iste gloriosus martir laurencius primo
et quilibet bonus christianus per
granum frumenti signari. Primo
namque sicut granum tritici candidum
est interius et mundum. sic beatus lau-
rencius intus canduit per vite purita-
tem. Unde cantatur de eo. quod puritate
innocentis vite fortissimeque mortis
triumpho. se consortio apostolico so-
ciauit. Unde propter excellentem
vite sue puritatem. cum esset genere
hyspanus. a beato sixto papa romam
est adductus. et in archidyaconum
ordinatus. Quod utique ille sanctus
papa non fecisset. nisi eum pre ceteris
candore vite fulgere cognouisset.
Ideo enim decet ministrum dei in puri-
tate vite. iuxta illud psalmi. Ambulans
in via inmaculata hic michi ministra-
bat. Similiter et quilibet christianus
debet esse granum frumenti candidum per
corporis castitatem. et cordis purita-
B. tem. Qui enim veram castitatem vult
habere. debet corpus sit et cor ab im-
mundicia custodire. Primo debet
corpus ab operatione custodire. Quia
qui illud non custodit. numquam in here-
ditate ihesu christi partem aliquam habebit.
Ad ephesios v°. Scitote intelligen-
tes quod omnis fornicator. aut inmundus. uel
pecator quod est nam. aut auarus. quod
est ydolorum seruitus. non habet hereditatem
tem in regno christi. Et ideo dicit idem
apostolus ad corinthios vi°. Fugite fornica-
tionem etc. Item debet cor suum cus-
todire a consensu qui prouenit ex
praua precedenti cogitatione. Pro-
uerbiorum iiii°. Omni custodia serua cor
tuum. ne scilicet delectetur nimis in praua
cogitatione. vel consentiat. Quia
sicut dicit beatus augustinus. Nichil pro-
dest virginitas corporis. ubi operatur
corruptio mentis. Et bernardus.

virgo carne non mente nullum premi-
C. um habet in retributione. Hec casti-
tas utriusque scilicet corporis et mentis
facit animam albam et candidam. Et
ideo comparatur lilio. Cantica ii°. Sicut lilium
inter spinas etc. Lilium candidum est
et odoriferum et marie quando pun-
gitur a spinis. Sic castitas facit
animam candidam et odoriferam deo
et gloriose virgini marie et omnibus
sanctis et etiam hominibus bonis per bonam
famam. Et ista debet melius custodire
quando pungitur aculeis diuersarum temp-
tationum et paupertatum. et aliarum
persecutionum. De ista pulchritudine
dicitur Sapientie iiii. O quam pulchra
D. est casta generatio cum caritate etc.
Et sicut castitas animam facit albam
et candidam. sic econtrario luxuria fa-
cit ipsam nigram et deformem. Unde
ipsa luxuria comparatur pici propter
fetorem et denigracionem que sunt
in pice. Primum namque luxurie fe-
tet. Unde gregorius. Fetor luxurie
ascendit in celum. Unde in trenis iiii.
Denigrata est facies eorum. scilicet luxu-
riosorum super carbones. De ista de-
nigratione dicitur ecclesiastici xiii. Qui tan-
git picem coinquinabitur ab ea etc.
Secundo beatus laurencius comparatur gra-
no frumenti. Nam sicut granum istud
quandam fissuram in uno latere di-
nissum esse videtur. Sic et beatus lau-
rencius cor habuit fissum et apertum
ad pauperes per largam pietatem pau-
peribus thezaurum quem habuit lar-
giter ministrando. et infirmos cu-
rando. Unde de ipso canitur. Dispersit
dedit pauperibus. Ipse enim sciens
scripturam illud quod etiam hodie legitur
in epistola. Qui parce seminat. parce
et metet. copiose seminauit ut
copiose meteret. Declaratur et le-
genda. Sic et quilibet bonus christianus
debet habere cor et manus apertas
per compassionem et manus largitatem.
Qui enim modo cor aperit et ma-
nus per compassionem et manus largita-
tem. certe sibi aperientur porte iusti-

cie. Sicut dicit in ps. in psona
ecclesie pie. Aperite mihi portas iusti
cie ingressus in eas confitebor domino.
Tercio beatus laurencius comparatur
grano frumenti. quia sicut de ipso fit
panis nobilis et cibus hominis vir,
tute confortatiua. Sic et ipse sco
mittit frumentum est panis et cibus xpi.
dum in craticula pro nomine ipsius as,
saretur. confortauit sua forti paciencia
ac sua doctrina suos cor xpianos
in fide et stabilitate. Multos
enim infideles conuertendo sicut patet
in eius legenda. Unde verius ipse potest
significari per illum panem simila,
gineum. qui assus est in craticula oleo
conspersus. de quo legitur in leui,
tico. Per similam namque que est fa,
rina purissima sine furfure. signifi,
catur bona consciencia eius ab omni peccati ma,
cula purgata. Unde de eo cantatur
Igne me examinasti et non est
inventa in me iniquitas. Ista simila
fuit conspersa oleo leticie et paciencie.
quia letanter et paciente sustinuit
pro xpo huiusmodi tormenta. Unde non
legimus eum unquam murmurasse
sed gracias semper deo egisse dicendo.
Gracias tibi ago domine quia januas
tuas ingredi merui. Unde quasi
deridendo dicebat ad impiissimum ty
rannum. Assatum est iam versa et
manduca. Item similiter conspersa oleo
misericordie. debiles confortando et instru,
endo. Sic et bonus xpianus esse
debet panis et cibus xpi. cibando
et confortando minus perfectos sanis
verbis bonisque exemplis. Quod
quod enim eis facimus xpo facimus
Mt xxv. Quamdiu fecistis uni
ex minimis istis mihi fecistis.
.b. Quinto beatus laurencius comparatur
grano frumenti. Nam sicut ipsum granum
nisi cadens in terram mortuum fue,
rit multum fructum affert. Sic et
beatus martir quia mortuus fuit pro
xpo copiosum fructum attulit sibi

primiorum susceptione et ipsum pie inuoca,
tibus in beneficiorum collacione. Ipse enim beatus
laurencius per suam passionem obtinuit.
quod omnibus qui eum inuocant corde deuo,
to in suis necessitatibus subuenire potest.
Quod in pluribus exemplis et mi,
raculis post ipsius mortem factis claret.
Nos ergo si fructum afferre volumus.
mori deliciis huius seculi debemus.
.a. Quarto granum frumenti quodammodo
rubet extrinsecus. sic beatus laure,
cius rubuit in corpore. passionem pro
xpo viriliter sustinendo. quia et ipse
toto corde cum fletu desiderauit.
Nam cum ipse beatum sixtum ad mortem preeun,
tem obuiaret cum lacrimis clamabat
dicens. Quo progrederis pater sine filio
etc. ut in legenda. Eodem modo et E.
quilibet bonus xpianus debet esse rubi,
cundus per memoriam dominice passionis et h° in angustiis
marie defuit. Nam ut dicit gregorius
Si passio domini ad memoriam reuocetur
nichil adeo durum quod non equo animo
tolleretur. Item bernardus. Nichil dul,
cius in tribulacione quam passionem xpi
cogitare. Qua enim asperitate for,
midabit seruus. si menti occurrerit quod
filii dei sanguine sit redemptus. Si
enim xpi passionem semper recordaremur.
iam dilaconis sagitta vulneraremur
quod pro eo omnia pateremur. Unde legitur F. Exm
de quodam principe paganorum nouiter
conuerso et baptizato. dum in quodam
conflictu contra paganos grauiter esset
vulneratus et xpiani timerent ipsum
propterea vacillare debere. consolaba,
tur eum dicentes. Gracias agas deo
pro cuius honore sic es vulneratus
Tunc ille respondit. Tali consolacione
non indigeo. sed doleo magis quod non
habeo nisi quatuor vulnera propter
dominum meum ihesum xpistum. qui pro me
suscepit tam multa. Unde videmus G.
quod agricola ipsum granum magis vult
ad tempus perdere in terram. et ventis
ac tempestatibus exponere quam in hor,
reo reseruare. Si enim ipsum tantum ama,
ret quod in horreo semper reseruaret. nullum

fructũ faceret. ꝟ mag̃ꝭ putrescẽ
ret et corrũperet. Sic qui tm̃ amat
carnẽ suã vt ĩ quiete et delicijs
eã vult s̃uare. nec ieiunijs et af
flictionib⁹ exponẽ. nichil ex ea
ñ corrupcionẽ et peũn habebit.
Si aũt mortuũ fuerit. mltũ fruc
tũ affert. Jtẽ sicut terra que
quiescit et nõ colit̃ nõ ñ herbas
nociuas affert. cũ vero colitur
bonas affert. Sic caro. Prouerbiorum
xxviij. Qui opat̃ terrã. id ẽ
carnẽ ieiunijs et talib⁹. saciabit̃
panib⁹. qui sectat̃ ociũ ĩ egesta
te erit. Rogem⁹ ergo. ꝛc. Sermo
vnde sup̃. Rubrica. xxvj.

Certamẽ forte dedit illi
vt vinceret. Sapiencie
x°. Rtm̃ oĩs qui aliquid
agit si stultꝰ nõ sit ꝓpter aliquẽ
finẽ agit. Nuq̃ enĩ rusticus
laboraret in agro ut vinea. ñ
ĩde ãnonã vel vindemiã expec
taret. Nec nauta tantis piculis
ĩ mare se exponeret ñ magnũ
lucrũ attẽderet. Sic nec miles
bellare vellet si pueniẽ ad victo
riã nõ speraret. Victoria enĩ
finis ẽ pugne. Finis enĩ scd̃m
phm̃ ĩponit necitatẽ hijs que
sũt ad finẽ. Quare si volum⁹ vic
tores ẽe. necẽ habem⁹ bellare.
Et si bonũ ẽ vincẽ. ꝯstat q̃ bo
nũ ẽ pugnare. Quia cui⁹ finis
bon⁹ ẽ. ipm̃ quoq̃ bonũ ẽ ut
dicit phus. Jllis tm̃ scd̃m diui
nã moderacõẽ leue ꝯcedit̃ bellũ.
qui nequit grauia bella portare.
Sꝫ illis dat̃ certamẽ g̃ue. qui
mlta sciũt̃ pollere v̾tute. Quia
igit̃ hic gloriosꝰ mr̃ laurẽci⁹
fortissim⁹ fuit. io certamẽ for
te datũ est ei. Vñ cũ ipẽ btm̃
sixtũ ad mortẽ duci videret. eũ
seq̃s clamabat dicẽs. Quo p
grederis sine filio pr̃. ꝛc. Cui be
atus sixtus dixit. Non ego te

desero fili neq̃ derelinquo. sed
maiora t̃ debent̃ p fide xpi cer
tamina. Nos quasi senes leuiore
pugne cursũ recipim⁹. tibi aũt
q̃i iuueni manet gloriosior de
tyranno triumphus. Vñ ergo
dicit̃ de eo v̾ba passupta. Cer
tamẽ forte dedit illi ꝛc. Jn q̃bus
quidẽ v̾bis btĩs laurẽci⁹ ꝯmẽ
dat̃ a duob⁹. Pmo q̃tũ ad
statũ temptacõis et pugne q̃b⁹
hic militauit ĩ via cũ dicit̃. Cer
tamẽ forte dedit illi dñs. Scd̃o
q̃tũ ad statũ pmij et victorie
q̃ accepit ĩ p̃ria cũ addit̃. ut vi
ceret. Nuq̃ꝫ cũ est pfcã victoria
ñ in p̃ria. Circa pmũ sciendũ.
q̃ ĩ v̾bis pmissis btĩs mr̃tir
ꝯmẽdat̃ q̃tũ ad statũ pugne
cũ dicit̃. Certamẽ forte dedit
illi dñs. Pro quo nõndũ. q̃
homo q̃tuor habet ĩimicos q̃t
quos certare debet. Pm⁹
hostis ẽ caro ꝓpa. q̃ĩpugnat
nos p malas ꝯcupias. Caro
enĩ ꝯcupiscit bñ comedere et
bibẽ. mollib⁹ vestiri. diu dor
mire. et luxuriari. que oĩa sũt
ꝯtra salutẽ aĩe. Cont̃ h̃ dꝫ
hõ certare p abstinẽciã ieiunij.
p vigilias. orõnes. et asperita
tẽ vestiũ. Cũ enĩ delicias car
ni nr̃e dam⁹. gladiũ hosti nr̃o
tradim⁹. Et qñ ei delicias sub
trahim⁹. gladiũ hosti nr̃o aufe
rim⁹ et eũ superam⁹. Vñ aplꝯ
pma ad corĩ ix°. Oĩs qui ĩ ago
ne ꝯtendit. ab oĩbus se abstinet
scꝫ nociuis. hoc mõ certauit be
atꝯ laurẽci⁹ qui vicia carnis
sũmo studio deuicit. et in oĩ
puritate et ĩnocẽcia vite dño
nr̃o fideliter s̃uiuit. Vñ canit̃
de eo. q̃ puritate ĩnocẽtis vite
fortissimeq̃ mortis triumpho
se ꝯsorcio aplicõ sociauit. Er
go certamẽ forte habuit. Ma
ius ẽ eñ corpus ꝓpriũ subiugare

quod sibi regna subiceret. Unde narrat D.
grecorum historia de allexandro magno
magno quod nullum timebat periculum
et omnibus militibus dabat aurum. nullum
umquam bellum perdidit. nulla civita-
tem obsedit quam non cepit. et tamen cum
omnium victor esset a propria carne
devictus est. Et quem arma tocius
orientis vincere non potuerunt, car-
nis vicia devicerunt. Unde a vino
et a luxuria superatus est. Ex quo
concluditur quod maius est certamen sub-
iugare seipsum quam vincere totum mun-
dum. Secundus hostis est mundus. Iste E.
impugnat nos per avariciam. Omnes
mundi amatores cupiunt ditari,
exaltari, dominari. Ista omnia sunt contra
salutem anime sue. Unde apostolus prima ad
thimoteum vi°. Qui volunt divites
fieri incidunt in temptacionem et in
laqueum diaboli et in desideria
multa inutilia et nociva que mer-
gunt animas in interitum. Eccli viii.
Multos perdidit aurum et argentum.
Nam avarus numquam potest esse quietus
ad serviendum deo. Unde dicit seneca.
Avarus videns regem estimat predo-
nem. die sollicitus nocte pavidus.
semper egenus. Iste dicit gregorius. Nichil
laboriosius quam terrenis desideriis
estuare. nichil quiecius quam in hoc
mundo nichil appetere. Contra
hunc ergo hostem avaricie certan-
dum est per contemptum rerum temporalium
et dignitatum. Unde apostolus ad hebre-
os xii°. Deponentes omne pondus
scilicet honorum terrenorum curramus ad
propositum nobis certamen scilicet contem-
nendo terrena quorum concupiscen-
cia impugnat nos mundus. Sic
fecit beatus laurencius qui thezauros
ecclesie et omnia bona que habuit
largiter pauperibus distribuit
ut patet in eius legenda. Ter- F.
cius hostis est diabolus qui impug-
nat nos diversis temptacionibus ut
nos inducat in peccatorum laqueum.

Ipse enim diabolus non comedit. non bibit.
non dormit. Numquam quiescit. sed semper
circuit more leonis ut aliquem devorare
possit. Unde prima petri v°. Adversarius
vester diabolus tamquam leo rugiens circuit
querens quem devoret. Quomodo autem G.
circueat ex verbis beati leonis datur
intelligi qui ait. Novit cui estus cu-
piditatis adhibeat. cui illecebras
gule ingerat. cui inponat incitamenta
luxurie. cui infundat virus invidie.
Novit quem merore conturbet. quem gau-
dio fallat. quem metu opprimat. quem
admiracione seducat. Omnium discutit
consuetudines. ventilat curas. scru-
tatur affectus et ibi querit causas
nocendi. ubi unumquemque viderit stu-
diosius occupari. Unde legitur in H.
vitaspatrum quod quodam tempore beatus Ex^m.
macharius vidit sathanam transe-
untem per heremum ubi plures habi-
tabant fratres in habitu hominis. vide-
batur autem quasi tunica linea indutus
valde vetusta et tota perforata.
et per omnia foramina eius pendebant
ampulle. Et interrogavit eum beatus
macharius quo tenderet. At ille. va-
do commonere fratres. Tunc sanctus macha-
rius dixit. Et ut quid tibi ampullas
istas. Et dixit. Gustum fratribus
porto. Macharius. Et totas cum
gustu portas. Et respondit. Etiam.
ut si unum aliquid non placet. of-
feram aliud. Si autem nec illud. da-
bo tercium. et ita per ordinem ut mo-
dis omnibus vel unum ex eis placeat
ei. Ecce karissimi quomodo hostes nostri I.
circueunt. ecce quibus dolis et frau-
dibus nocendi aditus querit. et hoc
ideo quia cognoscit quod nos viles
vermiculi ex gleba terre ad hoc cre-
ati sumus ut subeamus loca eorum
a quibus ipsi ceciderunt. et possidea-
mus gloriam quam ipsi miseri perdide-
runt. propter quod invidet nobis ve-
hementer. et cotidie struit laqueos
per quos temptant nos a predicta

k glorià retardare. Huis hostibus
faciliter resiste possimus. no enim vin
tur fortitudine. sed calliditate. si eorum
immissionibus no consenciamus. Absque
enim consensu et voluntate nostra nil no-
cebunt nobis eorum machinamenta.
nec solum no nocebunt. sed omnia coopa-
tur in bonum. Et no solum no ad
meritum sed ad coronas. sed ad meritum
omnis eorum inpugnacio nobis proficiat.
Quia videlicet voluntate dei in nostra
plenissima posuit potestate. Unde gen iiij.
Sub te o homo est appetitus tuus.
et tu dnaberis illius. Propter quod quantum
cumque seviat inimicus. nisi ultro manus
dederimus hostibus. no nocebunt. Unde
dicit beatus jacobus in epistola sua iiij.
ca°. Resistite inquit diabolo. et fugiet
a vobis. Quia ut dicit Crisos-
tomus super mt. In primis congressibus est in-
sufferibilis est impetus diaboli. quem
si quis forti animo sustinuerit. eum in
secundo inveniet infirmiorem. Quanto
enim quis percussus fuerit. tanto magis
refrigescit. Unde bernardus in sermone.
Demonum est mala suggerere. nostrum
est no consentire. Quociens eis resisti-
mus. tociens eos superamus. ange-
los glorificamus. deum honoramus.
Hunc hostem diabolum beatus laurencius
fortiter superavit. quia omnia eius
machinamenta perfecte devicit. et dno
nro ihu xpo usque ad mortem fir-
miter adhesit. etc. Declarari potest
l vis. Quartus hostis est homo
perversus. qui bonos impugnat et per-
sequitur. Unde dicit apostolus secunda ad thio.
iij°. Omnes qui pie in xpo religiose et
iuste volunt vivere. persecutionem pa-
m tientur. Causa autem quare mali
persequuntur bonos est ista. quia boni
detestantur malorum opera. Amos
quinto. Odio habuerunt corripientem.
et loquentem perfecte abhominati sunt.
Johis vij°. dixit ihs. Me autem odit
mundus. quia ego testimonium perhibeo de illo
quia opera illius mala sunt. Contra
hunc hostem beatus laurencius viriliter
certavit. no gladio aut hasta. sed
sua mirabili paciencia. Unde contumelias
gis ab impiissimo cesare decio tor-
quebatur. tanto magis in caritate xpi
et paciencia confortabatur. Quod in hoc
clare patuit. dum in craticula po-
situs tormentorum genera derisit.
n Unde nondum. quod pacientie virtus
cum perfectum habeat opus per flagella
exterius apposita excitatur. qua
excitata anima consolatur. et pro dno
pati delectatur. Iuxta illud prophete.
Dum superbit impius incenditur pauper.
o scilicet caritate. Sicut omne contrarium ex-
citatur ad presenciam sui contrarii et for-
cius operatur. Unde videmus ad sensum
quod aqua superfusa calci. ignis qui
latebat in calce statim inardescit.
et aquam fervere facit. Sed superfuso
illi oleo no fervescit. quia oleum
contrarium igni no existit. Et ideo
eciam aqua calida in loco frigido
posita cicius congelescit. quam frigida.
quia ad presenciam caloris frigus forcius
agit. Ignis eciam si aspersus aqua
fuerit. forcius inardescit. Quia
faber dum ferrum in igne ponit
aquam vel arenam igni aspergit.
quia dum suum contrarium sentit. forcius
incalescit. Ob hanc eciam causam maiorem
sol calorem in mari generat quam
in terra. quia aqua magis quam ter-
ra illi est contraria. Ex hiis igitur
manifeste apparet. quod dum anima no-
bilissima supplicia sibi contraria ad-
esse sentit. excitata ab ea incales-
cit. Quia igitur beatus laurencius
ut premissum est in penis diversis
forcius caritate xpi incanduit. io
in paciencia perfectius extitit. Sic ergo
audistis karissimi quod forte certamen
dnus dedit forti militi suo lauren-
cio. ut scilicet vinceret hos quatuor
hostes prenotatos. carnem scilicet mun-
dum. demonem. et hominem perversum.

Cruos qui tam fortiter. et tam per-
seuerater certauit. dicit quod tunc
hen pauci faciunt. quia plures contra
hostes predictos certare fortiter
incipiunt. sed quia in ipso luctamine non
perseuerant corona non accipient.
Non enim corona datur incipientibus.
sed in bono opere finaliter perseueran-
tibus. Vnde dicitur Apoca. secundo. Esto
fidelis. id est in fide et bono constans.
vsque ad mortem et dabo tibi coronam
vite. Item apostolus ad thimoteum iiii. Bo-
num certamen certaui. cursum consum-
maui. fidem seruaui. in reposita est
mihi corona iusticie etc. Ad quam nos
perducat qui sine fine viuit et reg-
nat. Amen. In assumpcione gloriose
virginis marie super euangelium postilla. In-
trauit ihesus in | brica. xxvii.
quoddam castellum etc. Luce decimo. Eua-
nis etiam in istud secundum litteram loquitur
de martha et maria magdale-
na sorore eius. excellencius tamen secundum
misticum intellectum verificatur quantum
ad omnes sui partes de maria virgine
gloriosa. quare hodie non incon-
grue seruatur a sancta matre ecclesia. Ex-
ponitur ergo sic. Intrauit ihesus in
quoddam castellum. Ad litteram castel-
lum fuit magdalum castrum. a quo
magdalena cognominabatur. Siue be-
thania vbi iste due sorores mo-
rabantur. quam etiam ipsum castrum
fuisse dicitur. Iohannis xi. Erat quidam
languens lazarus a bethania. de
castello marie et sororibus eius. Quod
autem fuerat illud castrum ad litteram.
non est nobis multum cure ad presens.
sed mistice dicamus cum beato Ansel-
mo quod istud castellum fuit corpus
intemerate virginis marie. quod intra-
uit dominus in concepcione. Quod vero dicitur   A.
castellum siue castrum propter
septem que castrum nobile constituunt.
Primum est situs altus. ut vide-
licet castrum in alto sit situatum.

Per quod spiritualiter altitudo vite spiritualis
accipitur. ut scilicet homo spiritualis sit eleua-
tus ab omni inquietudine mundi et af-
fectione carnali. Tale castrum sic
eleuatum fuit beata virgo maria. que
et si fuerat alta nobilitate progenie.
quia regali ex progenie. illa tamen altitu-
do modicum faceret sine altitudine
vite spiritualis celestis quam excellentis-
sime in se habuit. Secundum quod
facit ad nobilitatem castelli est mu-
rus clausus et firmus. Per quem intel-   B.
ligitur firma clausura et vigil cus-
todia virginalis integritatis. que ex-
cellentissime fuit in beata virgine ma-
ria. quam tanto muro virginalis integri-
tatis vndique vallauit. ut nullus
vmquam libidinis accessus esset ad
eam. nec sensus eius sola etiam cogita-
cione ab aliquo tangeretur libidine.
Vnde in ea verificatum est illud. Cant.
iiii. Ortus conclusus. fons signatus.
Tercium quod requiritur ad nobilita-
tem et fortitudinem castri. est turris.
Per quam intelligitur humilitas. que hominem   C.
perducit in altum vsque ad celum. Iuxta
illud. Qui se humiliat exaltabitur.
Et sicut turris est ad protectionem
omnium que sunt in castro. sic humilitas
protegit omnes virtutes. De turri ex-
cellentis humilitatis beate virginis
patet. Nam cum ab angelo salutaretur.
et mater dei eligeretur. et benedicta
inter omnes predicaretur. respondit. Ecce
ancilla domini etc. Et alibi. Quia
respexit humilitatem ancille sue etc.
Quartum quod pertinet ad boni-
tatem castri. est fossatum. Per quod intel-   D.
ligitur paupertas. que omni terreni-
tate euacuat ab anima. Et hec fuit
in castello nostro. id est virgine ma-
ria. De hoc dicitur Luce ii. quod non
erat ei locus in diuersorio quo fili-
um pareret. Item ut dicit Iheronimus.
Maria fuit adeo pauper. quod neque et

colo laborando victum sibi quesivit.
Et sicut dicit Crisostomus. Vir-
go unam tunicam habuit qualem habere
potuit uxor carpentarii. ¶ Secundum
est armamenta ad protectionem castri
e et confugientibus ad illud necessaria. Per
que intelligitur habundancia pietatis
que est in beata virgine que protegit pec-
catores et oppressos ab hoste fu-
gientes ad eam. Cant. iiii. Mille
clipei pendent ex ea, omnis armatu-
ra fortium. ¶ Tercium est alimenta
sine quibus castrum conservari non po-
test. Per que intelligitur copia alimen-
ti spiritualis quam sufficientissime
in se habuit beata virgo. Ipsa enim intra
se continebat panem verum et vivum
qui de celo descendit omne delectamen-
tum in se habentem. Quod qui comederit
f vivet in eternum. Johannis vi. ¶ Sep-
timum est fluminis confluens. Per quod
intelligitur plenitudo gracie que con-
fluxit in beata virgine. Luce primo.
Ave gracia plena etc. Ecclesiastici xxiiii.
In me omnis gracia vie et veritatis etc.
Jheronimus. Ceteris per partes prestatur,
marie autem se totam infudit plenitu-
do gracie. Patet igitur quomodo recte intel-
ligitur per castellum beata virgo maria.
g ¶ Nec pretereundum est quare non dicitur
simpliciter castellum sed quoddam castel-
lum. Etenim multe alie mulieres virgini-
tatis habebant et turrim humilitatis
quare posset dici castellum. Sed ma-
ria secundum Anselmum dicitur castel-
lum quoddam, id est singulare. Licet e-
nim multe alie mulieres virginitatis
habeant et turrim humilitatis, tamen
salva virginitate matres ~~esse~~ non
possunt nec filios generare quod ipsa
sola fecit. Et dato aliquam esse ma-
trem et virginem cum hoc sit impossibile.
tamen maria erat singularis in eo quod
unicum dei filium genuit. Similiter
alie virgines predictas condiciones boni
castri in aliquo participari possunt.
sed in tanta excellencia nulli ita conve-
nit sicut beate virgini. Et ideo castellum

hoc merito quoddam dicitur in sin-
gulari. ¶ Secundum in evangelio. Et ecce
mulier quedam martha nomine exce-
pit illum in domum suam. Et huic erat
soror nomine maria que eciam sedens
secus pedes domini audiebat verbum
illius. Martha autem satagebat, id
est satis agebat circa frequens minis-
terium. Que stetit et ait. Domine
non est tibi cure quod soror mea
reliquit me solam ministrare. Dic
ergo illi ut me adiuvet. In ista
parte ostenditur ad litteram quales fuerunt
ille persone apud quas dignatus
h est dominus hospitari. ¶ Et quidem
sunt due sorores martha et ma-
ria per quas designantur due vite
in sancta ecclesia. Per martham scilicet activa
per mariam contemplativa. Ista labo-
rat ad exhibenda indigenti omnia huma-
nitatis officia. Illa vacat et videt
quod suavis est dominus. Ista circa exte-
riora occupatur. Illa interiora contem-
platur. Et hec duo tangit hic cum
dicitur. Martha autem satagebat cir-
ca frequens ministerium. Et hec ste-
tit ad labores. De maria autem
dicitur quod erat sedens secus pedes
domini et audiebat verbum illius. Illa
autem pascebatur cibo spirituali. Quia non
in solo pane vivit homo etc. Porro
martha dicebat. Domine non est tibi
cure quod soror mea reliquit me so-
i lam ministrare. ¶ Hec dicebat non
quod sorori invidebat quod ipsa labora-
ret et illa in quiete sederet. Sed
ad designandum quod vita activa cum
sibi non sufficit propter difficulta-
tes rerum et ambiguitates causarum
auxilium contemplative requirit, ut
quod ipsa laborando nequit perficere,
ista orando et supplicando vale-
at impetrare. Unde sicut dicitur in
libro Exodi. Cum moyses orabat
in monte, iosue vincebat in valle.
Contemplativa enim multum adiuvat
activam. Unde martha signanter
adiecit. Dic ergo illi ut me adiu-
vet. ¶ Viso breviter quomodo per has

duas sorores signatur due vite
que ita sibi invicem sunt cognate quod
neutra sibi sufficit sine altera. ¶
Sequitur. Vide quomodo hee due per- K.
cellencie fuerunt in castello quod intra-
vit ihesus. id est in beata virgine. Nam
sicut ipsa fuit mater dei singularis.
ita et vitarum istarum effectum quarum
iste due sorores typum gerunt in ea
pre omnibus aliis has vitas sectantibus
extitit singularis. Quod patet
per inductionem. ¶ Primo de vita ac- L.
tiva quantum ad omnia opera misericordie que
alii sancti exhibent primo. sed ipsa
singulariter exhibuit ea dei filio
Alii hospitem quemlibet in domo re-
cipiunt. ipsa filium dei peregrinantem
de celo in terram et non habentem
ubi caput suum reclinaret recepit
in hospicio corporis sui. Ecclesiastici xxiiii.
Qui creavit me requievit in ta-
bernaculo meo. Alii nudum quem-
libet veste mutabili et corrupti-
bili induunt vel operiunt. Ipsa verbum
dei quod in ea carne nudam in uni-
tate persone assumpsit vestivit de
propria substantia. Ad galathas iiii. Factum
ex muliere etc. Alii quemlibet esuri-
entem cibo vel potu reficiunt. Ipsa
deum et hominem humanitus indigentem
non solum exterioribus cibis pavit.
sed ubere de celo pleno. et postea
labore manuum suarum sustentavit
colo scilicet et acu. Alii infirmos
quoslibet visitant. Ipsa deum huma-
nitus infirmum per infanciam non solum
visitavit. sed et balneando fove-
do. levando et gestando frequen-
tavit. et postea ipsum infirmum et
vulneratum pendentem in cruce vi-
sitavit. Item ipsa incarceratum in se-
pulchro visitavit. flens et eiu-
lans. et sepulto humanitatis ulti-
mo humanitatis officia exhibuit
Hic ergo breviter patet quomodo
perfecte partem marthe habuit.
¶ Sequitur de parte marie. que M.

qualis et quanta in beata virgine fuerit
quis valeat explicare. Si enim pars
marthe maior fuit in beata virgine
quam in ipsa martha. et in quibuslibet
hominibus umquam fuerit ab inicio mundi.
qualem et quantam in ea fuisse credimus
partem marie quam dominus tantum laudav-
it postea sequitur in evangelio. ¶ Pro quo sci- N.
endum quod si diligenter considerare vo-
lumus inveniemus septem prerogativas
in maria virgine ex parte vite contem-
plative in comparacione ad mariam. ¶ Fuit
enim primo quieta non vagabunda.
unde inventa est ab angelo solitaria
luce i°. Ingressus angelus ad eam ait.
Ave gratia plena etc. ¶ Secundo fuit ta-
citurna. unde vix post multa verba
respondit angelo. In omnibus quatuor
evangelistis non invenitur nisi quater
locuta fuisse. De hoc habes supra in
nativitate domini in postilla evangelii. Pas-
tores loquebantur etc. ¶ Tercio fuit
expedita a curis et rebus mundia-
libus. luce 2°. non erat ei locus in
diversorio. De paupertate eius dictum est
supra. ¶ Quarto fuit vacans audi-
cioni verbi divini. luce 2°. Maria autem
conservabat omnia verba hec etc. ¶ Quinto
fuit inardescens semper et flagrans
amore celesti. Cantica v°. nunciate
dilecto meo quia amore langueo. ¶
Sexto fuit unica et simplex in
voto. Cantica vi°. Una est columba
mea. Et canticorum iiii°. Vulneras-
ti cor meum in uno oculorum tuorum.
¶ Septimo fuit perquirens et lus-
trans continue curiam celestem et con-
gerens se ei per desiderium. Ecclesiastici xxiiii°.
Gyrum celi circuivi sola. Unde beata
Maria profundissime divine sapiencie
ultra quam credi valeat penetravit
abissum. ut quantum sine personali uni-
one creature condicio patitur illi
luci inaccessibili videretur immersa
¶ Sequitur in evangelio. Et respondens dixit
illi dominus. Martha martha solli-
cita es. et turbaris erga plurima.
¶ Sciendum quod dominus ingeminat O.

nos marthe ad excitandum eam ad
attencionem. homines enim plurimum oc-
cupati ut erat martha non sunt
bene dispositi ad attencionem verbi
dei. Moris enim scripture est. quod si
quando aliquis exhortatur in aliquo ar-
duo negocio. ad attencionem nomen
ingeminare solet. Ut cum dominus vo-
caret moysen de medio rubi ait.
Moyses moyses. ne appropies huc.
·P te. Ostendit autem dominus in hac parte
evangelii triplicem defectum in parte mar-
the respectu marie. Primus est sol-
licitudo in cogitatu. unde dicit sol-
licita es. Secundus est turbacio in
affectu. unde dicit. et turbaris.
Tercius est divisio in actu. Unde
addidit. erga plurima. Ista omnia
impediunt nos ne totaliter tendamus
in deum. Deinde ostendit perfectio-
nem marie dicens. Porro unum est
necessarium. Breve verbum quo com-
prehendit omnem perfectionem vite con-
·Q templatiue. Contemplatiue namque
vite perfectio est in hoc. quod tota inten-
cione tendit in unum. et per hoc ex-
cluduntur omnes defectus et ignomi-
da actiue perfectio. illud unum non
est aliud nisi ipse deus. vel regnum
dei. quo habito nichil deest.
Math. vi. Primum querite regnum dei et
hec omnia adicientur vobis. Psalmus. Unam
pecij a domino etc. Hoc unum qui habet
omne bonum habet. In cuius figura di-
citur thobie iiij. Omnia in te uno sit
habentes. Et sapiencie vij. Venerunt mi-
chi omnia bona pariter cum illa. Deinde
infert sententiam comparacionis de meliori-
tate. quod videlicet illarum duarum partium
·R sit melior. dicens. Maria optimam
partem elegit. quia scilicet pre elegit unum.
postponendo multa. preponitur enim
unum multis sicut dicit augustinus. quia
non unum a multis. sed multa ab uno.
Multa sunt que facta sunt. unus qui fecit
omnia bona valde que fecit. quanto
melior ille qui fecit. Primo simpli-

citer optimus. Quare autem ma-
rie pars sit optima. ostendit causam.
quia non auferetur ab ea. Et per hoc
ex opposito sumitur defectus partis
marthe. quia auferetur ab ea. Ces-
sat autem sollicitudo actiue. preterit
turbacio multiplex. transit labor
multitudinis. et plurime occupa-
ciones. sed permanet caritas unitatis.
Et hec est causa quare pars marie
simpliciter est melior et eligibilior.
quia contemplatiua hic incipitur. et in
·S futuro perficitur. Respondetur vero quod
pars marie ita hic laudatur quod tamen
pars marthe non reprehenditur. quia
eciam ipsa bona. Unde licet contempla-
tiua vita sit simpliciter melior.
tamen pro loco et tempore preeligenda
est actiua ad tempus. tamen quia anterior.
tamen quia penalior. tamen quia fecundior.
Quod bene figuratum est in duabus
uxoribus iacob. Rachel et lia. Unde
sponsus in canticis aliquando spon-
sam iubet egredi ad actionem
dicens. Veni dilecte mi egrediamur
in agrum. Per quem agrum exer-
·T cicium vite actiue intelligitur. Vi-
so breviter de comparacione istarum duarum
vitarum quod una melior. alia que
non auferetur. Et quia beata virgo
utramque per excellenciam in se habuit
ut visum est supra est nunc videndum quo
pars marthe ab ea auferetur. et
pars marie in ea perficiatur. Et
de hoc dicit sic Anselmus. Pars
marthe a beata virgine auferetur.
Iam enim non erit sollicita ut mi-
nistret filio suo sicut puero. cum
omnes ordines angelorum ministrant
ei sicut domino. Iam non turbabitur
fugiens cum eo in egiptum a facie
herodis. quia ipse ascendit in celum.
et herodes a facie eius descendit
in infernum. Iam non turbabitur
erga plurima que fecerunt filio
suo iudei. quia omnia subiecta sunt
ei. Iam marie filius a iudeis vel
militibus non flagellabitur. non

occideretur quia christus resurgens ex mor-
tuis iam non moritur etc. Pars quoque mar-
the ei auferetur et iam ablata est
a bono suo. Pars autem marie perfi-
citur quod non auferetur ab ea. Exaltata
ta est enim super choros angelorum
repleta est in bonis desiderium
suum. Videt deum facie ad faciem
sicuti est. gaudet cum filio in eternum.
hec est pars optima que non auferetur ab
ea. hec Anselmus. Et sic patet quod
istud ewangelium non per humana inuencionem
sed diuina inspiracione fuit assump-
cioni gloriose virginis appropriatum. quia
spiritus sanctus clausit in eo beate virginis
commendacionem quo ad magnitudi-
nem prerogatiuarum super alias. Ideo
signanter concluditur ewangelium in hoc
verbo. Maria optimam partem elegit V.
etc. Ipsa enim virgo maria elegit
optimam partem et in gracia et in
gloria. In gracia quidem in vita
ista per omnimoda virtutum habun-
danciam. quia ut dicit theologus. Dicitur
in comparacione dei nullus homo perfectus.
Sic in comparacione matris domini nul-
la inuenitur perfecta. quantumcumque vir-
tutibus eximie comprobentur in
bonum de ea que cantat ecclesia. Nec
prima similem visa est nec habere
sequentem. In gloria eciam elegit
optimam partem. illam videlicet partem
qua nulla in celum citra thronum dei
maiestatis sublimior. quia exal-
tata est super omnes choros angelorum
etc. ut patebit in sermone sequenti.
Hec est pars optima que numquam auferetur
ab ea. Sub sermo vii sup. li. xxviij.

Maria optimam partem
elegit que non auferetur
ab ea. Verba hec sunt
ta sunt ex ewangelio hodierno et
exponuntur mistice de gloriosis-
sima virgine maria que hodie
per glorie sublimitatem consecuta est

optimam partem exaltata super omnes
creaturas siue que in celis. siue
que in terris sunt. Hodie enim exal- A.
tata est super omnes choros angelorum.
et sublimiter citra thronum dei
maiestatis post christum gloriosa re-
sedit. Nec mirum si super angelos B.
exaltatur. que supereminet angelis
et nature excellencia. et virtutum pre-
rogatiua. Angeli enim sunt ministri
christi. Matthei iiij. Accesserunt angeli et
ministrabant ei. Sed beata virgo est ma-
ter christi. Hic ergo vincit angelos no-
minis excellencia. Vincit eciam eos
virtutum prerogatiua. Jheronimus. As-
cendebat de deserto presentis seculi
prerogatiua virginis de radice perfecte ex-
orta. mirabantur electorum anime que tanta
esset que eciam virtutibus meritorum an-
gelorum vinceret dignitatem. Bene
ergo de ea dicuntur verba proposita. Ma-
ria optimam partem elegit etc. Vnde
ber. in sermone hodierno. Gaude
et gratias age maria que optimam
partem elegisti. Beati oculi qui vi-
dent quod tu vides. et aures que
merentur audire quod tu audis.
Specialiter tamen sciendum quod beatissima C.
virgo maria post suum filium benedictum
omnes sanctos et sanctas excellit in qua-
tuor. scilicet nobilitate. sanctitate. beati-
tudine. et via. Primo dico quod D.
beatissima virgo maria omnes sanctos ex-
cellit nobilitate. Cuius namque nobi-
litas patet non solum ex hoc quod fuit
de clara stirpe regia. sed maxime
ex hoc quod virgo concepit et creato-
rem celi et terre peperit. Vnde aug.
Nobilitas parentis idem dei patris. fuit
in diuinitate nascentis. idem filij.
et nobilitas nascentis in virginita-
te parientis. scilicet marie matris. Quis
unquam vidit tam nobilem feminam.
que haberet tam nobilem prolem. ut
videlicet virgo esset que pareret. et
deus esset ille quem pareret. Hanc
nobilem dignitatem comitatus beatus

theo9. ita dicit in smone hodier-
no. Quod na no habuit. vsus nes-
ciuit. ignorauit eu. mens no capit
huana. pauet celu. stupet terra.
hoc totu e qd p gabriele ma-
rie diuinitus nuciat et p xpm
adimplet. Qua de causa de tali
tantaqz me idignu loqui fateor.
Et et puto qz nemo psumet. tn q
cpta sut que pandut penitus ig-
norat. hec theo9. Ecce km tn no-
bilis e hec vgo qz nullus ea suffi-
e. cient laudare pt. Vn ppter
eius nobilitate nobilioribus creatu-
ris q in mudo sut cpat scilicz
rose. lilio. cedro. cipresso. viti.
oliue. balsamo. stelle. aurore.
f. lune. et soli. Copat aut glo-
riosa vgo maria rose. qz sicut
rosa e flos pulcherrimus oim flo-
ru ita bta vgo habebat excellete
pulchritudine i dilectioe p oibus
scis. Vn de ea canit illud. Cant
xxiiij. Ergo mr pulchre dilectio-
nis etc. Ite sicut rosa longe lateqz
diffundit odore suu. sic ipa lon-
ge lateqz fama sue mie diffudit.
g. Copat aut lilio. qz sicut liliu
iterius exterius qz e sine macula
alicuius nigredinis. sic ipa maria
fuit interius absqz macula praue
cogitacois. verum eciam exterius
absqz macula alicuius pcti vel
h. fci ~~uel dcna~~ mali. Ite com-
parat eciam cedro. qz sicut illa ar-
bor multu alta et longa e pre
aliis arboribus. sic maria singula-
riter p oibus hoibus fuit itendens
i. sursu ad dilcm filiu suu. Ite
cpat cypresso. qz sicut cipres-
sus vtute odoris sui serpetes
et venenu fugat. sic maria oes
venenosas adinuencioes demonis
k. effugauit. Ite cparat viti.
qz sicut suo liquore letificat se
potante. sic maria oes se diligetes
l. iebriat et letificat vino diui
amoris. Ite cparat oliue.

qz sicut oleu oliue fortificat me-
bra debilia. sic maria oes peccores
ad ea clamates fortificat diuina
m. gra. Ite cparat balsamo. qz
sicut balsamus corpa mortuorum
cseruat ne putrescat. sic ipa suos
seruos custodit ne eterna morte
n. pereat. Ite cpat stelle. qz sicut
stelle in celo fixe sut. sic ipa i tuto
eterne btitudis pede suu fixit.
vel aliter qz ipa dicit stella ma-
ris situdinarie. qz oibz in hoc
pelago mudo nauifragantibus
et errantibus portus et littus eter-
o. ne btitudis demostrat. Ite
compat aurore. qz sicut auro-
ra oibus viuetibus grata e. sic
ipa oibus in ea sperantibus mitis
p. et grata extitit. Ite cparat
lune. qz sicut oibus de nocte g-
dientibus lucet. sic ipa oibus pec-
catoribus in caligine viciorum am-
bulatibus sua gra luxit. dumo
q. ad ea suspirauerit. Ite cpa-
rat soli. qz sicut sol inter oes
alias planetas pclarissie lucet.
sic maria inter omes scos ange-
los sola pclarior in gloria luc.
Hec g9 pate de nobilitate eius.
r. Scdo bta vgo maria omes
scos excellit scitate. Congruu
eni erat qz esset scissima q scissimus
dei filiu deberet cape et pare.
vt sic habitaculu quodamo co-
formaret habitatori. ps. Do-
s. mu tua dne decet scitudo.
Domus dni e bta vgo maria qua
xps elegit sibi ad habitandu.
hec debuit ee scissima. qz scm
scorum portare debuit. Ps. Sci-
ficauit tabernaculu suu altissi-
mus. O qz sca fuit hec vgo. Sca
fuit mete et corpe. Nec mieru
qz mete eius nuqz iquinauit huiu-
pus cogitacio. Nec corpus eius coi-
quinatu e a quocuqz modico

pero. In hoc ipsa nec primam similem
visa est nec habere sequentem. Unde C.
ipsa prefigurata est per archam moy-
si que erat deaurata intus et foris.
quia ipsa fuit sancta et munda interius
in corde et opere exterius. Nunquam
in hoc mundo visa fuit aliqua pura
creatura que esset tam sancta. Huius sancti-
tatis testis est Christus qui laudat
eam dicens. Canticorum v°. Tota pulchra
es et cetera. Tante virtutis fuit ipsius D.
sanctitas quod non solum ipsam confirmavit
purissimam. Sed quod plus est et maius
in alios quodammodo redundavit.
Unde ut tradunt magistri. licet ma-
ria esset pulcherrima. nunquam tamen ab
aliquo concupisci potuit. Propter quod
ipsa comparatur cypresso ut supra
dictum est. quia sicut cypressus suo odo-
re serpentes et venenum fugat.
sic ipsa beata virgo virtute castitatis
sue venenosas concupiscencias in aliis
extinxit. O dulcis maria que tu
es sanctissima. purissima. castissima.
sordes viciorum de cordibus nostris pre-
cibus tuis remove. et omnes malas
concupiscencias in nobis extingue
Amen. Subsermo. Rm. xxix

Maria optimam partem elegit
et cetera ubi supra. Tercio A.
beatissima virgo maria
superexcellit omnes sanctos beatitudine.
Pilbior ultio. Surrexerunt filie
et beatissimam predicaverunt eam. Beati
qui per penam purgatorii venerunt
ad celum. Sed beaciores qui se
affligentes tanta caritate fervent.
quod sine purgatorio ad celum et ad
angelorum consorcium assumuntur. Sed
beatissima fuit hec virgo que sine
purgatorio a dei filio comitan-
tibus angelis hodie in celum est in-
troducta. et super omnes choros an-
gelorum collocata. Nam ipse dei B.
filius rex regum et dominus dominancium
tamen in propria persona matri occurrit

et cum magna gloria ad celum per-
duxit. Propter quod salomon admirans
dixit. Canticorum viii°. Que est ista
que ascendit de deserto deliciis af-
fluens. innixa super dilectum. Deliciis
inquam affluens. quia immediate sine
omni pena purgatorii ascendit de
deserto. id est de mundo ad celum.
innixa super dilectum id est filium qui ea-
dicitur eam inter brachia ad celum per-
duxisse. Congruum quippe erat
ut qui matrem suam in hoc mundo in
infancia sua sepe manibus fuerat.
quam mater tamquam tenerum infantulum
et carissimum in sinu suo sepe lo-
caverat. quem de loco ad locum ges-
taverat. ut versa vice matrem de hoc
mundo egredientem eidem intereretur
et ab eodem ad celi pallacium de-
duceretur. Iheronimus. Creditur quod
ipse salvator omnium quantum datur intelli-
gi ipse per se totus festivus matri occur-
rit. et cum ingenti gaudio secum eam
in throno suo collocavit. Et sci- C.
endum quod beata virgo maria excellen-
ter est beatificata pre omnibus aliis quantum
ad tria. Primo in hoc quod Christo vici- D.
nissima residet. Sicut prefiguratum
est iii regum ii°. per matrem bersabee
salomonis de qua legitur. Positus
est thronus matri regis que sedit ad
dexteram eius. Item ps. Astitit regi-
na a dextris eius et cetera. Unde dicit Ihe-
ronimus. Gloriosa et felix ad e-
ternum pervenit thalamum. ad celsitu-
dinem throni intemerata mater et virgo
processit. atque regni solio sublima-
ta post Christum gloriosa residet. Se- E.
cundo in hoc beatificata est pre aliis.
quod in celo aliis potest imperare et
precipere. Ecclesiastici xxiiii°. In iherusalem
potestas mea. Unde dicit Iheronimus
In celo regnat tam sublimis. tam
imperiosa ut parte quibuscumque
velit deferre valeat. Propter quod
ipsa dicitur regina celorum. domina an-

subsermo r xxix

F

gelorum et matri xpi. Tercio in hoc beatificata est quia iam glorificata creditur tam corpore quam anima ut sancti doctores asserunt. Unde super hoc presentes assignari quinque rationes preter alias.

Prima est cognicio reuerencie maternalis. Indignum enim videtur quod ille qui mandauit honorare parentes. proprie matri non seruasset honorem et reuerenciam. Certum videtur quod si corpus beate virginis remansisset in terra. quod filius dei non habuisset plenarie curam de reuerencia sue matris. quare eam reliquisset in terris incognitam et sine honore. cum corpora multorum sanctorum in terris habentur in magno honore. Et hanc rationem tangit beatus augustinus in sermone hodierno dicens. Si ihesus quem scimus omnia posse. voluit integritatem matrem virginitatis seruare pudorem. cur non velit et incorruptam a putredine seruare fetore. Numquid ad eius benignitatem pertinet. matris honorem seruare. qui legem que matris honorem precepit non venit soluere sed adimplere.

Secunda ratio est dignitas excellencie corporalis. quia corpus gloriose matris domini excellentissimum fuit inter omnia corpora mundi. in tantum quod tabernaculum regis glorie esse promeruit et habitaculum xpi. Unde horrendum esset dicere thronum dei. et habitaculum xpi fuisse corruptum. Unde augustinus ubi supra. Thronum dei. thalamum domini atque tabernaculum xpi dignum est esse ubi ipse est. Tam preciosum thesaurum dignius est celo seruare quam terra.

Tercia ratio est unitas carnis xpi et beate virginis. Caro enim xpi de virgine assumpta. quoniam cum carne virginis fuerunt una caro indiuidua. et ideo sicut non decuit xpi carnem corrumpi et incinerari. sic nec carnem beate virginis. Unde bernardus. Conregnat audacter dico beata virgo maria cum filio suo. anime et corporis stola glorificata sicut filius. Neque enim fas est dicere. quod pars corporis filii in ipso sit glorificata. et pars in terra sit putrefacta. Caro enim filii caro matris est. Item augustinus ubi supra. Illud sacratissimum corpus de quo xpus carnem assumpsit. et humane nature diuinam uniuit. vermibus escam traditum esse. quod sentire non valeo. dicere pertimesco.

Quarta ratio est puritas innocencie virginalis. Nam sicut eius corpus purissimum fuit super omnia corpora. sic decuit incorrupcionis munere esse priuilegiatum. sed hoc non esset nisi super celos esset translatum. Ideo beata virgo post xpm specialem obtinet principatum. Unde augustinus ubi supra. Tanta integritate mito incorruptibilitas non putredinis ulla resolucio sequitur. Item idem. Letatur maria leticia inenarrabili corpore et anima in proprio filio. cum filio proprio. per filium proprium. Nec siquidem passa corrupcionis erumpnam. quam nulla secuta est tamen filium pariendo ~~inte~~ integritatis corrupcio. ut sit semper incorrupta. quam tanta perfudit gratia.

Quinta ratio est immensitas caritatis. Dignum enim est ut virgo beata que singulariter filium dei adamat. singulariter ei in corpore et anima uniretur. Unde Anselmus. Superat omnium rerum creaturarum amores et dulcedines. magnitudo virginis in filium. et dulcedinis immensitas qua liquescebat circa eum. Ideo dignum est ut pre ceteris deo strictius sit unita. et vicinius eleuata ad dexteram dei filii in vita eterna.

Hic ergo patet quod absque dubitacione credi potest. quod beata virgo sit eleuata a suo dilecto filio cum corpore et anima super omnes celos. Qualis autem obitus marie fuit. et qualiter assumpta. euangeliste non exprimunt. Legimus tamen ipsam assumpcionem factam fuisse in hunc modum. etc. Recita aliqua de apocrifis que habentur in passionali secundum quod vis.

G

Quarto et ultimo beatissima

virgo maria supercellit omnes sanctos
misericordia. Misericordes sunt qui subue-
niunt aliquibus. misericordiores qui
pluribus subueniunt. Sed hec virgo est
misericordissima que parata est
subuenire omnibus. Unde ipsa omnes ad se
inuitat Ecclesiastici xxiiii° dicens. Transi-
te ad me omnes qui concupiscitis
me et a generacionibus meis ad-
implemini. Id est virtutibus implemini.
Et subdit racionem quare. Spiritus
enim meus super mel dulcis et here-
ditas mea. Id est misericordia quam possideo
hereditario iure. super mel et fauum
Certe numquam fuit fauus mellis tam
dulcis ori. sicut misericordia beate marie
virginis peccatori. Unde bernardus. Maria
sinum misericordie omnibus aperit. ut de
plenitudine eius accipiat vniuersi.
Unde ipsa non solum dicitur miseri-
cors. sed per excellenciam mater misericordie.
Curre ergo o homo ad hanc
misericordissimam matrem et in-
uenies eam tibi propiciam. Unde bernardus.
Quid ad mariam trepidat humana fragilitas accedere. nichil au-
sterum nichil est terribile inuenitur. h.
tota namque suauis est. Ideo inde
filius vocat eam mulierem. id est mu-
lierem. piam et dulcem. sicut
mulier habet naturaliter cor molle et
dulce. Ubi enim non est mulier. inge-
miscet eger. id est peccator. Quia
merito omnes peccatores ingemiscerent
et perirent. nisi mater misericordie subue-
niret. De hac virgine sic prompta
ad miserendum et subueniendum
dicitur Canticorum iii°. Que est ista que i.
ascendit sicut virgula fumi
etc. Sicut enim virgula fumi que er-
it per caminum quolibet facillime
flectitur quocumque pro. sic beata
virgo ad quodcumque suspirium dig-
ne penitentis velocissime flectitur.
Nec mirum si cito succurrit pecca- k.
ti. Quia sicut vas plenum aliquo
liquore. vino scilicet vel alio vsque ad
summum. non potest parum quatiri quin
aliquid effluat de contento. Sic beata

virgo que plenissima est gracia quantum per
creaturam capere potuit modica saluta-
cione et inuocacione non pulsatur quin
aliquid gracie tibi mittat. Unde bernardus.
Sileat misericordiam tuam virgo beata quicumque
eam in suis necessitatibus inuocatam
sibi meminerit defuisse. Sed forte l.
te diceret aliquis. Verum est quod bonos
exaudit. sed ego quia peccator sum et mi-
serabilis et immundus non me digna-
tur exaudire. Respondeo. Quantumcumque
peccator sis diuino tamen doleas. et de
futuris peccatis firmiter te cauere
proponas. et inuoces pio corde. noli
desperare. Nam in multis exemplis
legimus sanctissimam dei matrem pec-
catoribus astitisse. Nec mirum certe.
Nam dei filius per ipsam natus venit in
mundum peccatores saluos facere. et eam
sibi in matrem elegit. mediatricem
inter se et peccatores constituit. Et ideo
quia officium suum est pro peccatoribus inter-
cedere ad filium suum saluatorem nostrum.
Ideo fiducialiter quilibet peccator
accedat. Unde ipsa bene prefigura- m.
ta est per hester reginam. que populum
suum morti adiudicatum suis precibus
et intercessionibus liberauit. Legimus Exemplum n.
de hoc exemplum. Magister quidam scola-
rium singulis noctibus frequentans cubi-
na sua. et oratorium genitricis dei
tribus vicibus angelicam salutacionem coram
ymagine beate virginis dicere consueuit.
Et ecce subito infirmatus vidit omnes
parietes camere in quo iacebat per-
foratas. et per illa foramina ad instar
locustarum egressi sunt demones
animam eius violenter extrahentes. et
ad loca penarum deducentes. habe-
bant autem acutissimos ut acus vn-
gues. et miseram animam ad instar pi-
li vlcissim iactantes. et vnguibus
excerpta exprimentes ineffabile
cruciatum ei inferebant. Inter hos
enim cruciatus contemplata est quasi
stellam per illas tenebras ad se ve-
nire. et audiuit in eadem clarita-
te vocem huiusmodi. Propter intercessio-
nem dei genitricis marie preceptum

est a domino ut anima hec ad corpus revertatur.
Qua revertente erectum corpus supe-
riore parte feretri manibus sublevavit.
Quo viso omnibus fugientibus
solus frater suus remansit. Qui vo-
catus ait. Timeo illusionem diabo-
licam. Et mortuus. Nequaquam, sed dominus red-
didit michi vitam. Signans se ille accessit
et dominum exercit. Suscitatus autem mor-
se ad ordinem transtulit cisterciensem, ubi
tantum profecit ut postea in abbatem
promoveretur, et feliciter moreretur.
Item de benignitate et misericordia beate
virginis marie quod prona sit peccatores
suscipere penitentes patet. Aliud exemplum.
Quidam monachus beate virgini val- O
de devotus temptacione victus lapsus E
est in peccatum carnis, qui propter vere-
cundiam confiteri non audens dubitare
cepit quid faceret. Et totum se ad in-
vocacionem beate marie dedit, et multis A
precibus eam flagitavit ut eum a tempta-
cione illa eriperet et audaciam con-
fitendi impetraret. Cumque nocte quadam
dormiret, beata virgo ei apparuit,
longius tamen assistens in specie iuven-
cule pulcherrime angelis circumsepta.
Quam videns ille cum lacrimis ait.
O virgo virginum, regina celorum, spes
desperatorum, solamen peccatorum, mater
misericordie, mater dei miserere mei. Que
nullum peccatorem ad te confugientem
repellis, numquam michi soli misericordiam tuam
negabis. Cumque hec et similia dice-
ret, mater misericordie quandam domum ingre-
ditur, quam ille prosecutus ad pedes eius
se proiecit dicens. O mater dei omni gracia
plena miserere mei. At illa eum ele-
vatis brachiis amplexabatur et os-
culum tribuens evanuit. Ille vero
evigilans cum magna hilaritate
ad confessionem venit et peccatum suum
confitens in sancta vita perseveravit.
Hinc ergo karissimi tam benignissime
et misericordissime virgini devote
famulemur ut ipsius gloriosis preci- B
bus veniam peccatorum mereamur et

tandem ad gaudia celorum pervenire
mereamur. Ad quod nobis prestare dig-
netur benedictus filius eius qui cum patre
et spiritu sancto vivit etc. Sermo vii super

Que est ista que / R°. celesima

Que est ista que
ascendit de deserto de-
liciis affluens innixa
super dilectum. Cantica viii. In quibus
verbis quatuor possumus considera-
re. Primum est de illa interrogacione
que est ista. Secundum de deserti sig-
nificacione, scilicet quod est illud deser-
tum de quo maria ascendit, quod
notatur ibi de deserto. Tercium
est videre per quos gradus virtutum
ascendit in eterna claritate, quod
notatur ibi que ascendit. Quartum
est qualiter et cum quanta excellencia
et novitate ascendit ibi deliciis
affluens innixa super dilectum. Pri-
mo dico considerandum nobis est
de ista interrogacione que est
ista. Pro quo sciendum quod hec inter-
rogacio fertur fuisse angelorum
assumpcione huius gloriose virginis
admirancium. Considerantes enim eius
benignitatem et beatitudinem, spe-
ciositatem et claritatem, admiran-
do querunt alter ad alterum. Que
est ista, scilicet tam benigna, tam be-
ata, tam speciosa, tam clara. Ad
quam interrogacionem dicendum est.
Ista est benignissima inter benig-
nas, inter beatas beatissima, inter
speciosas speciosissima. Benignis-
sima inquam fuit inter benignas.
Unde cantat ecclesia de ipsa. Virgo
singularis inter omnes mitis. Item
virgo solamen desolatorum, spes et
mater benigna orphanorum. Item
fuit inter beatas beatissima. Cantica vi.
Viderunt eam filie syon et beatissi-
mam predicaverunt eam. Inter specio-
sas speciosissima. Cantica vi. Pulcra
es amica mea, suavis et decora.
Pulchra per exteriorem quantum ad faciem,
decora per morum plenitudinem.

Et Cant. iiij. Tota pulchra
es &c. Quid plus dicam de ista
domina. Clara fuit ut stella matu
tina in eius nativitate. Pulchra
ut luna plena in filii dei concep
cione quia tunc fuit plena gracia.
Luce ii. Refulgens ut sol in fir
mamento celi. et hoc in eius assump
cione. De hoc dicitur Eccli l. Quasi
stella matutina in medio nebule.
et quasi luna plena in diebus suis.
et quasi sol refulgens. sic ista
refulsit in templo domini. id est in ecclesia
modo refulget. Ideo angeli admi
rantes personę dignitatem et ex
cellenciam querunt. Que est ista &c.
Sequitur videre de secundo. quid
significetur per istud desertum de quo
beata virgo ascendisse dicitur. Ad C.
quod dicendum. quod per hoc desertum
significatur mundus. et hoc specia
liter propter duo. Primo propter
defectum et paucitatem hominum ro
nalium. et propter multitudinem anima
lium. Quia in mundo pauci sunt
homines racione utentes et spirituales.
sed ibi sunt multa animalia. id est homines
carnales et ut animalia vivent.
Unde Eccli i. Stultorum infinitus est
numerus. Secundo mundus dicitur deser
tum propter sterilitatem. In deserto
enim mundi huius est sterilitas fru
ctuum ad faciendum bonum. Di
cunt ergo angeli. Que est ista
que ascendit de deserto. id est de
mundo tam sterili. et flebili. insta
bili. et infideli. Quia hodie D.
non est in mundo veritas. nec fi
delitas. filii ad patrem. nec filie
ad matrem. Et ideo dicitur Ozee
iiij. Non est veritas. non est misericordia.
non est sciencia dei in terra. sed homi
cidium et furtum &c. inundaue
runt super terram. Non est veritas
in terra hodie sed vanitas. Ec
clesiastes primo. Vanitas vani
tatum et omnia vanitas. Non est misericordia
in terra sed avaricia. Jeremie vi.
A minimo usque ad maximum omnes
avaricie student. Nec est sciencia dei. sed
ignorancia. Quia ut dicit psalmista.
Noluerunt intelligere ut bene agerent.
Et ideo dicit glosa de deserto infide
litatis. De tercio. scilicet quibus gra
dibus gloriosa virgo maria celos
ascendit. Pro quo sciendum quod E.
ipsa sex gradibus virtutum ascendit.
De quibus habetur iij Reg. x. ubi di
citur quod rex salomon id est christus pa
cificus qui venit facere pacem inter
nos et deum patrem. Fecit thro F.
num eburneum qui habebat sex
gradus. et vestivit eum auro fulvo
nimis. Salomon christus. Thronus
gloriosa virgo maria de quo dicitur
Eccli xxiiij. Thronus eius in colum
na nubis. Et in quadam prosa.
Tu thronus es salomonis. cui nullus
par est in thronis. Iste thronus
fuit de ebore. in quo notatur casti
tas. et vestivit eum de auro. in quo
notatur caritas. Vel thronus
potest dici ipsum celum in quo re
sidet dominus tamquam in throno. Psalmista
lxvi. Celum michi sedes est. Iste thro
nus habebat sex gradus. in quibus
significantur sex virtutes quibus
gloriosa ascendit ad solium salo
monis. id est ad celum. Qui sicut
dicitur secundo paralipomenon ix.
Sex gradus erant quibus ascende
batur ad solium salomonis. Sex gradus G.
igitur sunt. sex virtutes quibus glo
riosa virgo maria ascendit in
celum. et per quas quilibet fidelis
debet similiter ascendere. Et notantur
in illis sex exaltacionibus de quibus
dicitur Eccli xxiiij. Quasi cedrus
exaltata sum in libano. et quasi
cipressus in monte syon &c. Primus
gradus est oracionis pure devocio.
Secundus est vera humiliacio. Tercius bona
operacio. Quartus est castitatis

pmissio. Quinta e pietas et recta
cpassio. Sexta e caritatis latitu
do. h Primo dico e oroîs deuocio
p orone bn ascendit gloriosa v
go in celu. Vn dicit ber. Cum e
qn angel9 venit ad ipaz et attu
lit ei rumores q debebat filiu
dei cpe et parere. no inuenit il
lam coreas ducente. s in came
ra deuote orantem. Et actuu
pmo. q p9 xpi ascensione as
cendit in cenaculu cu aplis.
Vn dicit ibide. hij erat pseue
rantes in orone vnanimiter
i cu maria mre ihu. p hoc fi
guratu e p anam vxore helcha
ne. de qua dicit pmo re j°. Cu
esset ana amara aio. flens lar
giter. orauit dnm et exaudita
est. Iste gradus accipit scdm
cedri exaltatione de qua dicit.
k Quasi cedrus exaltata su i li
bano. id e in gloria. et libanus
candor interptat. Cedrus ut di
cit glosa. Arbor odorifera est.
et ex odore suo interficit serpe
tes et fugat. Ita oro deuota odo
rifera e deo. et hoc sicut icensu
Vn in ps. Intret oro mea sicut
icensu in cspectu tuo. Et ex
odore suo fugat demones. et in
terficit teptacioes diaboli. Vn
dicit greg. Abstinencia interimit
pestes corpis. et oro pestes me
tis. P istu gradu debet quilibet
fidelis in celu ascende cu vgine
gloriosa. Et io dicit ap9 p° ad tess
quito. Orate sine intermissione
Et iacobi quinto.
Multu valet depcacio iusti assi
l dua. Sextus gradus e cordis hu
liacio. Et ipa bta vgo int hu
les humilima fuit. Vn ipa dicit
de se. Respexit humilitate ancille
sue. p illu gradu pfiguratu
e p abigail que cecidit ad pedes
dauid ne interficeret nabal stul
m tu. pmo re xxv°. Abigail inter

ptatur exultacio patris mei. et
signat gloriosa vgine q exulta
uit in deo patre suo. luce pmo.
Ipa p humilitate sua impetrauit
aduersus vez dauid. id e xpm
ne interficeret stultu nabal. id
e genus humanu. Ipa bn p gra
du humilitatis ascendit. et hoc
optime habet luce scdo. ubi
dicit. q ascendit ad motana
postq cocepit filiu dei. et hoc
n ut seruiret elizabeth. Iste gdus
accipit scdm exaltacione cy
pressi de qua dicit. Quasi cy
pressus exaltata su in mote syon.
id e in eterna claritate. Glosa
dicit cypressu apta medelis
corporibus. Ita similiter humilitas
valet ad curandu magna infir
mitate supbie q dicit maxim
delictu. i psalmo. Et emunda
bor a delicto maximo. glosa. id
e a supbia. Quia supbia semp
se exaltat. et oibus vult dnari.
Et humilitas se anichilat et oi
bus seruit et se subicit. Itē glo
sa dicit. Cypressus venustate
come sue nullo deponit ipulsu
venti. Ita vere humilis ppter ipul
su et ventu vane laudis no mo
uet. nec amittit fructu predi
cacionis vel oracionis sicut faci
ut supbi. qui volut deo aufer
re sua vxore. ~~fez sua~~ querentes
ab hoibus laudari. De qua dicit
ysaie xliij. Gloria mea alteri
no dabo. Itē habz folia rotuda
cypressus. Sz quod e rotundu
siue circulare hz ide pncipiu
et eundem fine. Ita in statu ho
minis. ide e pncipiu et ide finis
et ide mediu. qr vilitas i oibus.
P istu debet quilibz fidelis
ascende in celu cu gloriosa
vgine. Vn in pma canonica

petri quinto. Humiliamini sub
potenti manu dei. Quia sicut dicitur
luce xviii. Qui se humiliat exal-
tabitur. Et proverbiorum xxix. Humilem
spiritu suscipiet in gloria. ¶ Tercius O.
gradus est bona operacio. Unde proverbiorum
ultimo. Manum suam misit
ad forcia et scilicet ad opera bona faci-
enda etc. Unde dicit Iheronimus
quod colo et acu acquirebat unde
se et filium suum pascebat. Per istum
gradum beata virgo maria signatur
per mulierem fortem de qua dicitur
proverbiorum ultimo. Panem suum ocio-
sa non comedit. ¶ Iste gradus acci- P.
pitur secundum exaltacionem palme
de qua dicitur. Quasi palma ex-
altata sum in cades. ¶ Palma fa- Q.
cit fructum dulcem. Ita beata virgo
christum portavit qui fructus dulcis
est in ore predicatoris. Unde psalmista Quam
dulcia faucibus meis eloquia tua.
Et Canticorum v°. Guttur illius sua-
vissimum et totus desiderabilis.
Talis est dilectus meus. glosa id est
interius. sapor verborum dei et dulce-
do. quam pauci gustant. qui ante
gustant adhuc esurient. Item dul-
cior est in corde meditantibus. Unde
Canticorum ii°. Sub umbra illius quem
desideraveram sedi. et requievi per
contemplacionem. et fructus illius dul-
cis gutturi meo. Glosa. hic est re-
feccio cordis mei. Item dulcissimus
est in gutture gustantibus. Unde psalmista
Gustate et videte etc. Per istum
gradum similiter debet quilibet as-
cendere in celum. Et ideo dicit spon-
sa. Canticorum vii°. Ascendam in palmam
et apprehendam fructus eius. ¶ Quar- R.
tus gradus est castitatis promissio.
Per istum gradum ascendit beata virgo
et castitatem primo promisit obser-
vare. Unde ipsa dicit angelo. luce
primo. Quomodo fiet istud. quoniam virum
non cognosco. Id est me non cogni-
turum proponendo. Ipsa fuit castissima. quia
virgo in partu. et post et ante. Et
illud optime figuratum est in Ezechie-
le xliiii capitulo. De illa porta quam vidit S.
ezechiel que ter dicitur clausa. ad osten-
dendum virginitatem triplicem in glorio-
sa virgine. in partu. et ante et post. Per
istum gradum significatur per rebeccam. de qua
dicitur Genesis xxiiii. quod erat virgo pulcher-
rima etc. ¶ Iste gradus accipitur secundum ex- T.
altacionem plantacionis rose in iericho.
Rosa prebet in aspectu venustatem
et iocunditatem. In quo notatur caritatis
et contemplacio. In tactu lenitatem. per
quod significatur pacience dulcedo et mansuetu-
do. In odore suavitatem. per quod significatur
cordis et corporis castitas que facit
animam odoriferam deo. Et ideo dicitur
sapiencie iiii. O quam pulchra est casta
generacio cum caritate. ¶ Quintus V.
gradus est pietas. sive cordis compassio.
Iste accipitur secundum exaltacionem olive.
De qua dicitur. Quasi oliva speciosa
in campis. Et oliva provenit oleum.
Per oleum vero pietas designatur. quia
sicut oleum valet ad multa. ita pietas
valet ad omnia. prima ad thimotheum iiii. De
ista oliva dicitur Iheremie xi. Olivam
uberem. pulchram. fructiferam. speciosam.
vocavit nomen tuum. etc. Per istum gradum
debet quilibet ascendere in celum. Unde
luce vi. dicit dominus. Estote misericor-
des etc. Quia sicut dicit Iacobi ii°.
Misericordia superexaltat iudicium. Id est facit
hominem exaltari in iudicio. ¶ Sextus X.
gradus est caritatis latitudo. De qua
dicitur Canticorum viii°. Aque multe id est tri-
bulaciones non potuerunt extinguere
caritatem eius. Iste gradus sumitur
secundum exaltacionem platani. De qua
dicitur. Quasi platanus exaltata sum
iuxta aquam etc. Glosa. platanus dicitur
a latitudine. a platos apud grecos.
quod est amplum. Et in psalmo dicitur
latum mandatum tuum nimis. Glosa. scilicet
caritatis. que se extendit ad dili-
gendum amicos et inimicos. De istis duo-
bus gradibus ultimis. que scilicet pia et mise- Y.

ricoris bta v'go maria exisiit. dicit
Bernardꝰ. O homo securū accessum habes
ad deū. vbi filiꝰ ondit patri latus et
vulnera. mr̄ filio pectꝰ et ubera.
nulla ergo poterit ee repulsa. ubi tot
occurrūt caritatis insignia. De cari/
tate ipiꝰ sup̄ eciā patuit i prece/
denti sermone. Maria optimā ptē
rc. Et similit in aliis sermonibꝰ de
eadem. **Sub sermo R. C j.**

A. **D**eliciis affluens innixa sup
dilcm. Hic ꝯsequenter tā/
gitur quartū. scz qualiter
et cū quāta excellencia et nouitate
gloriosa v'go maria ad celū est as/
sumpta. Et breviter cū magna excel/
lencia et nouitate ista assumpcio fac/
ta fuit. quia simile prius visū no fuerat
in curia celesti. quod aliqua pura crea/
tura cū tantis deliciis sup omes cho/
ros angelorū et cū tanta nobilita/
te celos intraret. Consueuerūt enim an/
geli scōrum aīas in celū subleuare.
sicut legitur de aīa lazari mendici z
in multis aliis. In adventu vero huius vir/
ginis priuati sunt eorū misterio. quia no
ascendendo est innixa sup angelos. sed
sup dilcm filiū suū. Vnde ipa dicit.
Cant. ij. Leua eiꝰ sub capite meo.
et dextera illiꝰ amplexabitur me.
Et quid per leuā nisi vita presens. Et quid
per dexterā. nisi vita ppetua designatur.
Leua igitur hoc est in vita presenti erat
manꝰ dn̄i mei propter sanctitatem
mentis et corporis. et dextera illius
modo in vita eterna in mea assumpci/
one amplexabitur me. me scz collo/
cando in dextera sua. Hanc enim
vicē rependit mr̄i curialissimꝰ fi/
lius. Cū enim esset paruꝰ sustinebat
B. mr̄i supportanti. Vnde Jacob vidit
dn̄m innixū scale. id est bte marie
que est scala peccatorum. gen. xxviij. Ho/
die ergo filiꝰ ipse benedictꝰ rependit
vicē ꝯmittens mr̄i cū reuerencia
et honore. supportans eā ab hoc mun/
do ad gloriā cū magna leticia z
C. honore. Vnde ipa figurata est per
archam federis de qua dicitur. ij. Re.
vi. quod rex dauid deducebat archam

federis dei in ciuitate dauid cū
gaudio. Et erant septē chori cū
eo. Et quid per hanc archam. nisi bta
v'go significatur. que fuit intus z
extra deaurata. id est mundissima
mente et corpore. in qua fuit vrna
aurea. id est xpi humanitas. habens in
se manna. id est vbū dei. hanc dedux/
it dauid. id est xpus cū gaudio
magno cū septē choris. id est vni/
uersitate ciuium supnorum. O
dilcmi quis nobis ꝯcipere valet. que lin/
gua exprimere. aut quibus stilꝰ euol/
uere. cū quanta leticia hodie regina
celi et terre in celis est assumpta.
D. Vnde de hac gloriosa assumpcione
qualiter videlicet et cū quanto mag/
no gaudio sit assumpta. legitur
reuelatū fuisse cuidā sanctimoniali
Mechtildi in hunc modū. In sca
nocte assumpcionis gloriose v'ginis
marie cū ipa sca v'go mechtildis
esset in choro. videbatur sibi quod esset
cū bta v'gine maria i loco decū/
bente. Et ecce ut sibi intelligi
dabatur. altitudo diuine maiesta/
tis inclinabat se in abyssum isti/
us. scz humilimū cor v'ginis et tor/
rente tociꝰ sue diuine voluptatis
illud tā habunde impleuit. ut aīa
eiꝰ sanctissima tota absorpta transfun/
deretur in deū. Hecque marie aīa
sanctissima ineffabili gaudio a cor/
pore exiens ab omni dolore extranea.
et in vlnas filii letissime aduolans.
et sup cor suū amatissime z de/
lectatissime se reclinans. Vsque ad
thronū excellentissime trinita/
tis cū festiuo scōrum tripudio est
educta. Omnes namque angelorum
ordines. et scōrum. in maiore clari/
tate. nouaque leticia in augmen/
tum meritorum suorum a tante regine
E. gloria sunt adepti. Regina
etenim glorie stabat a dextris fi/
lii sui vestita lucidissimis specu/
lis. in quibus scōrum merita miro
modo elucebant. Vnde omes sci ante
thronū cū gaudio venientes.
singuli sua merita contemplabantur
Ac proinde in nouas laudes p/

Subsmo R. C j

cupientes dulcissime deo iubilabant. Patriarche et prophete desideria sua et virtutes magnificabant et familiaritate quam in terris cum deo habuerant commendantes. Invenerunt beatam virginem in hiis omnibus excellere se. Quia virtuosior eis et deum perfectius desiderans familiarissima deo fuisse comprobatur. Sicque singuli sanctorum ordines accedentes et merita sua in beata virgine speculantes, ipsam longe se precedere gaudentes mirabantur. Nam ipsa inter apostolos Christo fidelissime adhesisse et verba eius diligentissime conservasse inventa est. Ipsa inter martires pacientissima et constantissima. Inter confessores illuminatissima et illuminans tam verbo quam exemplo. Inter virgines non solum castissima et sanctissima, sed eciam virginitatis et tocius continentis prima fuit auctrix. Ipsa inter mites mitissima. Inter misericordes misericordissima. Inter humiles humillima. Inter perfectos perfectissima inventa est. Ideo omnium sanctorum excellenciam est supergressa. Hec in libro revelacionum sancte virginis Mechtildis scripta habentur preter alia que causa brevitatis pertranseo. ¶ F.

Et licet gloriosa virgo maria non solum anima sed et corpore assumpta credatur. Fuit enim secundum assercionem sanctorum doctorum ante incineracionem corporis a morte resuscitata et sic assumpta et integraliter cum corpore et anima iam cum Christo regnat in celo. Et ponunt doctores multas raciones pro persuadenda fide ista, quarum specialiter quinque tangam breviter etc. Require in tercio membro principali precedentis sermonis. Maria optimam partem elegit etc. ¶ Quod autem G. beata virgo sit assumpta non solum anima sed et corpore, dicitur sibi revelatum fuisse illa sancta virgo et monialis Elizabeth circa finem libri revelacionum suarum in hunc modum. Cum igitur adesset festivitas assumpcionis domine nostre et sicut egra iacerem in lectulo meo tempore divini sacrificii cum labore vehementi. Et vidi in loco valde remoto sepulchrum quoddam multo lumine circumfulsum, et quasi speciem mulieris in eo et circumstabat multitudo magna angelorum. Et post pusillum erecta est de sepulchro pariterque cum illa multitudo astancium elevata est in sublime. Cumque aspicerem ecce in occursum eius venit de altitudine celorum vir supra omnem estimacionem gloriosus portans in dextera signum crucis in quo et vexillum apparuit, quem intelligebam esse ipsum dominum salvatorem et infinita milia angelorum cum eo. Sicque eam alacriter suscipientes cum magno concentu in superna celorum evexerunt. Cumque hec ita perspexissem, post modicum temporis progressa est domina mea ad ostium luminis in quo eam videre consueveram et stans ostendit mihi gloriam suam. In hora eadem apparuit mihi angelus domini et dixi ad eum. Domine mi quid sibi vult hec visio magna quam vidi. Et ait. Ostensum est tibi in hac visione quomodo tam carne quam spiritu domina nostra in celum assumpta est. Hec ibidem. ¶ Hanc ergo gloriosam dominam nostram tam excellenter assumptam et exaltatam hodie et semper devoto corde veneremur. Ipsa enim est advocata nostra, mediatrix nostra, que indesinenter non cessat pro nobis intercedere ad filium qui sibi nichil negare poterit. Exaudiet enim utique matrem filius. ¶ Unde ipsa figurata est per matrem Salomonis de qua dicitur iii Regum ii. Venit Bethsabee ad regem Salomonem et surrexit rex in occursum eius et adoravit eam, id est debitum honorem exhibuit. Positusque est thronus matris regis que sedit ad dexteram eius. Dixitque ei rex. Pete mater mi, neque enim fas est ut avertam faciem ~~meam~~ tuam. Hic Salomon qui pacificus interpretatur Christum significat. Iste matri sue sanctissime occurrit hodie cum multitudine angelorum et sanctorum omnium et posuit eam ad dexteram H.

sua et eā inestimabili gloria coro
nanit. dedit q3 ei ptatem q gr̃az
oib9 quib9cu3 velit conferre et
impetrare poterit. De hoc legitur

J Ex^m

exm. Duo scolares renunciates
seculo claustrū quoddā igredīūr
ut deo suiret et vitā emendaret.
Sz diabol9 hoc īuideš multū tep
tabat vnū eoz ut ad seculū redi
ret. Cum tēptacioni resistere nō
valens dixit socio suo. Redire me
oportet ad seculū. q on9 ordinis
ferre nō valeo. Qui cū ille ptinē
nullateu9 posset ait. Veni ad alta
re bte vgis marie et salutem9 eā
pmo. Cūq3 orōnē faceret. ille qui
teptabat orare quasi videbat. s3
cor ei9 ut ciciu9 exiret cruciabat.
Socius aūt ei9 vberrime cū lacri
mis btam vgīnē īuocabat. Et
dū fleret iste. ille qui teptabatur
quasi in extasi raptus vidit btam
vgīnē pallio suo lacrimas ei9 reci
piente. et filio suo ondentem ac
dicentem. O dilectissime fili mi.
qui sp exaudis suppliciter te īuo
cantes. suscipe has lacrimas serui
mei. et effectū concede. Cui filius.
Nō est honestū ut tibi aliqd dene
gem. fac cū eo sicut vis. Tūc ille
quasi de g̃ui sōpno euigilās. sociū
adhuc flentē eleuat. et ad pedes
ei9 pcides ait. hodie meritis bte
vgis et lacrimis tuis ab oī tēpta
cione liberat9 sū. Ad claustrū re
deam9. et bte vgini suiam9.

K Ex

Ite aliud exm. Fuit in egipto pu
ella queda nōie maria q duodeci
mo etatis sue āno. Alexandriā
venit ibiq3 xvij ānis publice libi
dini se subiecit et nulli vnq̃ se
negauit. Cūq3 aūt hoies regiois
illi9 pro adoranda scā crūce iherosō
limā ascenderet. rogauit nautas
ut eā secū dimitteret pficisci. Cū
vero eā de naulo requireret. dixit.
Nō habeo fr̃es aliud naulū. s3 pro
naulo habeatis corp9 meū. Itaq3
eā susceperūt. et corp9 ei9 nauli
gr̃a habuerūt. Cū aūt iherusalē
puenisset et pro adoranda cruce
vsq3 ad fores ecce cū aliis pue
nisset. subito et inuisibiliter repul
sam passa ē. nec intus intrare p
mittebat. Iterū aūt puenit vsq3
ad limen ianue. et iterū nimia
paciebat̃ repulsam. cū tn̄ oēs
liberū haberet aditū nec aliqd
inueniret īpedimētū. Rediens
ergo ad se et cogitās q h' sibi
ob scelez suoz imanitate acci
deret. Pectu9 suū cepit manib9
tundē. lacrimas q3 amarissimas
fundē. et a cordis intimo gem
uit suspiriā. Respiciēs q3 vidit
ibidē bte vgis ymaginē. Tūc
ipam lacrimabiliter exorare ce
pit vt veniā pccoz suoz apud
filiū suū impetret. et ad adorā
dā scām crucē eā intrare p
mitteret. pmittēs se seculo re
nunciaturā et de cetero caste
mansurā. Cūq3 h' orasset. et in
nōie bte vginis fiducia rece
pisset. fores iterū ecce adijt. et
sine aliquo impedimēto ecciam
intrauit. Cūq3 scām crucē ado
rasset. et ad ymaginē bte vgis
reuersa fuisset. audiuit voce dicē
tem sibi. Si iordanē trāsieris
salua eris. Iordanē igitur trā
siuit et in desertū venit. vbi
xlvij ānis in magna pnia vix
it. et p9 hoc ad celū feliciter
migrauit. In festo sci bartholomei
apli sup ewm postilla. Kr. C. ij.

H[ec] ē pceptū meū ut
diligatis inuicē &c. Scri
bit^r iohis xv. Dñs nr̃
ihesus xps inter hoc dignat9
ē descendē de celis. ut mētes
hoim leuaret ad celū ut habe
ret inuicem talem dilectionē. q
lem in celis angeli hñt. Spūs
enī malign9 nichil aliud coti
die qrit. nisi quō possit discor
diā inter hoies seminare. Sz
dñs inter oīa pcepta q nobis

dedit hoc precipere vult ut invicem diligamus. Et ideo dominus in ultima cena cum a suis discipulis vellet recedere hoc preceptum eis maxime eis apposuit, ut dilectionem mutuam ipsis (A.) artius imprimeret dicens: Hoc est preceptum meum ut diligatis invicem. Gregorius. Cum cuncta sacra eloquia dominicis sint plena preceptis, quid est quod de dilectione quasi de singulari mandato dominus dicit: Hoc est preceptum meum ut diligatis invicem, nisi quia omne mandatum de sola dilectione est, et omnia unum preceptum sunt? Quia quicquid precipitur in sola ~~dilectione~~ caritate solidatur. Ut enim multi arboris rami ex una radice prodeunt, sic multe virtutes ex una caritate generantur. Nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis, si non manet in radice caritatis. Augustinus. Quibus sit cuncta que mandata sunt colligere, quis enumerando sufficiat? Sed intueamur quod ait Apostolus: Plenitudo legis est caritas. (B.) Ubi ergo caritas est, quid est quod possit deesse? Gregorius. Qualiter autem ista dilectio sit tenenda ipse dominus insinuat, qui in plerisque scripture sue sententiis et amicos iubet diligi in se et inimicos diligi propter se. Nam sunt nonnulli qui diligunt proximos sed per affectum cognationis et carnis, quibus tamen in hac dilectione sacra eloquia non contradicunt. Sed aliud est quod sponte impenditur nature, aliud quod preceptis dominicis ex caritate debetur obedientie. Hii nimirum et proximum diligunt, et tamen illa sublimia premia dilectionis non assequuntur, quia amorem non spiritaliter sed carnaliter impendunt. Unde cum dominus diceret: Hoc est mandatum meum ut diligatis invicem, protinus addidit: sicut dilexi vos. Ac si aperte dicat: Ad hoc amate, ad quod amavi vos. Augustinus. Ut quid enim dilexerit nos Christus nisi ut possimus regnare cum Christo? Ad hoc ergo nos invicem diligamus, ut dilectionem nostram discernamus a ceteris, qui non se ad hoc invicem diligunt, quia nec ~~amant~~ diligunt. Qui autem se propter habendum deum diligunt, ipsi se diligunt. (C.) Gregorius. Una quippe et summa est probatio caritatis, si et ipse diligitur qui adversatur. Hinc est quod ipsa veritas et crucis patibulum sustinet, et tamen ipse suis persecutoribus affectum dilectionis impendit dicens: Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Quid ergo mirum si inimicos diligunt discipuli dum vivunt, quando et tunc inimicos diligit magister dum occiditur? Cuius dilectionis summam exprimit cum subiungit: Maiorem hac dilectionem nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Mori etiam dominus pro inimicis venerat, et tamen positurum se animam pro amicis tamen dicebat, ut profecto nobis ostenderet quia cum diligendo lucrum facere de inimicis possumus, etiam ipsi amici sunt qui persequuntur. Augustinus. Ex hoc fit consequens quod idem ipse evangelista Iohannes in epistola sua dicit: Ut quemadmodum Christus pro nobis animam suam posuit, sic et nos debeamus animas pro fratribus ponere. (D.) Gregorius. Sed ecce nos usque ad mortem nemo persequitur. Unde ergo probare possumus an diligamus amicos? Sed est quod in pace sancte ecclesie fieri debeat, unde clarescat si persecutionis tempore mori pro dilectione valeamus. Certe idem Iohannes dicit: Qui habuerit substantiam mundi huius, et viderit fratrem suum necesse habere, et clauserit viscera sua ab eo, quomodo caritas dei manet in eo? Qui ergo tranquillitatis tempore non dat pro deo tunicam suam, quomodo in persecutione daturus est animam suam? Virtus ergo caritatis ut invicta sit in perturbatione, nutriatur per misericordiam in tranquillitate, quatenus omnipotenti deo primum discat sua impen(E.)dere, postmodum se. Sequitur in evangelio: Vos amici mei estis. Gregorius. O quanta est misericordia conditoris nostri! Servi digni non fuimus, et amici vocamur. Quanta est dignitas hominum esse

[Left margin note:] aliud vbi / vel caritas / nil deest / ad posse

amicos dei. Sed audistis gloriam
dignitatis. audite et laborem cer-
taminis. Si feceritis q ego pcipio
vobis. Ac si apte dicat. Gaudetis
de culmine. pensate quib9 laborib9
venit ad culmen. Aug9. Magna
dignatio. cu servus bon9 esse no
possit n pcepta dni sui fecerit.
hic amicos suos voluit itelligi
vn servi boni possit pbari. Sed
ista dignatio e. ut dns quos no
uit servos suos. dignet dice ami
cos suos. Potest igit esse seru9
et amicus. qui servus e bon9. Quo
aut itellecturi sum9 et servu tam
cu ee servu bonu. cu subdat. Jam
no dicam vos servos. qr servus nescit
quid faciat dns ei9. Ita ne tunc
servi no erim9. qn boni servi fueri
m9. nuqz servo suo bono z pbato
dns ei9 no etia sua secreta qmit-
f tit. Sz sicut sut duo timores. sic
due sut servitutes. Est timor que
pfca caritas mittit foras. i quo
etia est servitus simul foras cum
ipo timore ~~foras~~ mittenda. Est
et alius timor castus pmanens in
seculu seculi. Ad pma ergo servitute
servos ptinentes ituebat dns dicens.
Jam no dicam vos servos. qr servus
nescit quid faciat dns ei9. Non
ille utiqz serv9 ad timore ptines
castu. cui dicit. euge serve bone it
in gaudiu dni tui. s ille serv9 pti-
nes ad timore foras a caritate
mittedu. de quo alibi dicit. Seru9
no manet i domo ieternu. filius
aut manet ieternu. Dm itaqz
dedit nobis ptatem filios dei fie-
ri. no servi. s filii sum9. Ut miro
quoda et ineffabili. s tn vero
mo servi. no servi ee possim9. ho
servus ille nescit. qui nescit quid
faciat dns ei9. et cu aliqd boni
facit sic extollit qsi hoc ipe faci-
at. no dns ei9. et in se no i dno
gloriat. hec aug9. Debet ergo iste
textus sic breuit intelligi sedm
nycolau de lyra. Jam no dicam

vos sz discipulos meos. servos sc
e timore servili subiectos. tn amore
filiali erat subiecti. Et hoc mo
apli aliqn dicut servi. Ad Ro. i°
Paul9 servus ihu xpi. Quia serv9
nescit quid faciat dns ei9. Hoc
videm9 in tpalib9. ut secreta tm
reuelent filiis cuim°i erat apli.
qui xpo erat subiecti amore filia-
G li. Ideo subdit. Vos aut dixi ami-
cos qr oia q audiui a pre meo
nota feci vobis. Hoc no est itelli-
gendu de oibus simpliciter et
absolute. qr apli no habuerunt
tanta plenitudine scie sicut
xps. s e intelligedu de oibus
ptinetib9 ad eoz salute z fidei
et moz pdicatione et ecce gu-
bernatione. Vn crisosto9. Oia
dicit q cuqz eos audire opor-
tebat. Vel sedm greg. Oia
q audiuit a pre que nota fieri
voluit servis suis ut eos efficer
amicos suos. sut gaudia iterne
caritatis. et festa eterne patrie
q nris cotidie metib9 per as-
pirationem sui amoris iprimit
Du eni audita supna celestia
amam9. amata ia nouim9.
qr amor ipe noticia e. Oia g°
eis nota fecerat. qr a terrenis
desideriis imutati. summi amo-
H ris facib9 ardebat. Sz qsquis
ad hanc puenit dignitate ut
amicus dei vocet. dona q pcipit
sup se no suis meritis tribuat
Et io subdit. No vos me elegis-
tis. s ego elegi vos. Oia eni
bona q agim9 no habem9 ex
nobis. s ex gra diuina. Vn aug9.
Quid dicturi sum9 audiendo.
no vos me elegistis. nisi quia
mali eram9. et electi sum9 ut
boni p gram nos eligetis essem9
Et videte kmi qadmodu no
eligat bonos. s quos eligit faci-
at bonos. Ego inqt elegi vos
et posui vos ut eatis z fructu

afferatis. Iste ē fructus de quo ita
dixerat. sine me nichil potestis
facere. Ipse est via in qua nos po
suit ut eamus. Greg. posui vos
ad gratiam. plantaui vos ut eatis
volendo. et fructum afferatis ope
rando. Qualiter vero fructum affer
re debeat subdit. Et fructus vester I.
maneat. Omne enim quod secundum pre
sens seculum laboramus vix usque
ad mortem sufficit. Mors namque
interveniens fructum nostri laboris
abscidit. Quod vero pro eterna agitur
vita etiam post mortem servatur. et tunc
apparere incipit cum labor carnalium
fructus ceperit non videri. Tales ergo
fructus operemur qui maneat. qui
cum mors cuncta interimat. ipsi a
morte exordium sumat. Aug.
Dilatio ergo ē fructus qui nunc ē in
desiderio. nondum in saturitate.
Et ipso desiderio quodcumque petie
rimus in nomine filii unigeniti. dat
nobis pater. Unde sequitur. Ut quodcum K.
que petieritis patrem in nomine meo
det vobis. Hoc petimus in nomine
salvatoris quod pertinet ad ratione
salutis hic ille. Greg. Si omne
quod in nomine filii petimus dat nobis
pater. quid ē quod paulus ter dominum
rogavit et exaudiri non meruit.
Sed dictum est illi. sufficit tibi gratia
mea. Nam virtus in infirmitate
perficitur. Nunquid ille tam egregius
predicator in filii nomine non petiit.
Quod ergo verum est quod quicquid pe
tierimus in nomine filii dat nobis
pater. si auferri a se angelum sa
thane petiit apostolus paulus in nomine
filii. et tamen quod petiit non accepit.
Sed quia nomen filii ihesus ē. ihesus autem
salvator vel etiam salutaris di
citur. Ille in nomine ~~meo~~ salvatoris
petit. qui illud petit quod ad ve
ram salutem pertinet. Nam si id
quod non expedit petitur. non in
nomine ihesu petitur pater. Hinc ē quod
paulus non exaudit. quia si liberaretur

retur a temptatione et non prodesset
ad salutem. Sermo unde supra. Rubrica.
Hoc ē preceptum. Jo. xv.
meum ut diligatis invicem
sicut dilexi vos. Johis
xv. In quibus verbis duo considerari
possunt. Primo namque dominus noster
precipit nobis ut nos invicem dili
gamus. cum dicit. Hoc ē preceptum
meum ut diligatis invicem. Secundo
subiungit. qualiter nos invicem diligere
debemus cum subdit. sicut dilexi
vos. Quantum ad primum sciendum. A.
quod hoc preceptum caritatis pre omnibus
aliis preceptis libenter servare de
bemus. et hoc propter multa. Primo B.
propter nature monitionem. omnes
enim fratres sumus. Unde dicit augustinus
in libro de disciplina christiana. Si
putamus non esse primos nisi qui
de eisdem parentibus nascuntur. adam
et evam attendamus. et omnes fratres
sumus. Idem xii libro de civitate
dei. Nichil tam discordiosum vicio.
tam sociale natura quam genus humanum.
propterea deus voluit creare paren
tem unum. de quo multitudo propaga
retur. ut hac amonitione etiam in
multis concors unitas servaretur.
Ad hunc amorem karitatis omnis creatu C.
ra tam celestis quam terrena nos in
vitat. Nam sicut dicit boecius. Amo
re iunguntur celestia. amore in corpo
ribus elementalibus iunguntur contrarie
elementa. licet in se sint valde con
traria. amore in unum mundum
conveniunt celestia et terrena. Quo
enim mundus ex naturis tam diversis
compositus admodum staret. si amo
re partes eius contrarie non unirentur.
et unitatem in se servaret. Ergo
si amore unita sunt tam diversa. quanto
amor debet esse inter similia. Simili
tudo enim magna ē causa amoris.
ergo si ē magna similitudo hominis
ad hominem. et ratione principii et pre
cepti accepti. et finalis boni ad
quod ~~hominis~~ homines ordinati. constat quod

amore mar(is) debent necti. Nam
et si aialia a duob(us) p(ri)ncipijs des,
cendencia tanto inguntur amore.
ut sic vadat et sic quiescat. et sic
sint. sicut p(ate)t in columbis. anseri,
bus. formicis. et apib(us). et alijs
pluribus. q(ua)ntu(m) se deberet amare
qui oes uniti fuer(unt) in p(ri)mo hoie.
Vn(de) dicit(ur) eccl(esiastic)i xiij. Omne aial di,
ligit si(mi)le sibi. Sic ois homo p(ro)xi,
mu(m) suu(m) amare deberet. Na(m) sic ipse
sc(u)s bartholome(us) et alij ap(osto)li sci
fecer(un)t qui se i(n)uice(m) pro p(ro)ximis
tradider(un)t. S(ed) ubi sunt qui sic p(ro)xi,
D mu(m) diligu(n)t. Plus heu se bruta
aialia diligu(n)t q(ua)m r(ati)onabilia. Si
eni(m) ut dicit greg(orius). p(ro)bacio dilec(ti)o(n)is
exhibicio e(st) op(er)is. audite si no(n) sit
E vez quoddico. Na(m) elephas si ali,
q(ua)n(do) cadit et casu irreparabile vi,
derit eo q(uod) surge(re) de terra no(n) va,
leat fortissime barrit seu vocife,
rat(ur). q(uo)d cu(m) alij elephantes audi,
unt. oes iuniores et forciores
mox ad eu(m) conueniunt. et eu(m) ut sur,
F gat adiuuat q(ua)ntu(m) possunt. Item
passeres p(er) aues cu(m) aliq(ue)m de
suis captu(m) (con)spiciunt undiq(ue) i(n) unu(m)
conueniunt et ut captu(m) liberet cla,
morat ut possunt. q(uod) eciam in vicu,
lis pascunt. Item porcor(um) mos e(st) ut
cu(m) un(us) clamat. oes ad auxili
andu(m) accurrunt. O huana mise,
ria et lacrimabilis defectus amoris
eo q(uod) si ho(mo) cadat et penuria pa,
ciat(ur) no(n) e(st) qui auxiliu(m) eide(m) p(re)stat.
Item si lup(us) et leo. et serpens non
exercent ullam ferocitate(m) in aialia
que sunt sue speciei. qua(m) exercent
in alia. quid dicendu(m) e(st) de homie
qui desenit in aliu(m) hoiez. nisi q(uod)
ferocior e(st) lupo. leone. et serpe,
G te. Secundo. p(re)ceptu(m) dilectionis
sum(m)o studio s(er)uare debem(us) p(ro)pter
ip(s)i(us) p(er)fectione(m). Qui eni(m) p(ro)ximu(m)
diligit. oia mandata dei custodit.
Vn(de) dicit ap(osto)l(u)s ad Ro(manos) xiij. Nemi
q(ui)q(ua)m debeatis nisi ut i(n)uice(m) dili,
gatis. Qui eni(m) diligit p(ro)x(imu)m le,

ge(m) i(m)plenit. Na(m) no(n) adulterabis. no(n)
occides. no(n) furaberis. no(n) falsum
testimoniu(m) dices. no(n) (con)cupisces
re(m) p(ro)ximi tui. et si q(uo)d est aliud
ma(n)datu(m) in h(oc) v(er)bo i(n)staurat(ur). Dili,
ges p(ro)ximu(m) tuu(m) sicut teip(su)m. Ergo (con),
cludit ex p(re)missis. plenitudo ergo
legis e(st) dil(ecti)o. Racio e(st) ista. Na(m) q(ui)
diligit p(ro)ximu(m) optat ei bonu(m) et
no(n) malu(m). Ergo eu(m) que(m) diligit
no(n) occidit. nec (con)tra eu(m) furtu(m) co,
mittit. no(n) falsu(m) testimoniu(m) (con)tra
eu(m) dicit. nec res ei(us) mo(do) i(n)debito
(con)cupiscit. et sic de singulis. Er,
go qui p(ro)ximu(m) diligit uniuersa
ma(n)data custodit. et p(er) (con)s(equen)s lege(m)
H implenit. Vn(de) legit(ur) in vita b(ea)ti
io(hann)is eua(n)geliste q(uod) cu(m) ip(s)e deue,
nisset ad ultima(m) senectute(m) et vix
inter discipulor(um) man(us) ad eccl(esi)a(m)
deferretur. nec posset plura di,
cere v(er)ba. ad qualib(et) pausam h(oc)
dicebat. filioli diligite alterutru(m).
Tande(m) discipuli et fr(atr)es qui ade,
rant audientes q(uod) eade(m) v(er)ba semp(er)
diceret. dixer(un)t. M(agiste)r quare hoc
s(em)p(er) loqueris. Qui r(espo)ndit. Quia
p(re)ceptu(m) d(omi)ni e(st). et si solu(m) fiat. suf,
I ficit ad salute(m). Tercio p(ro)pter ip(s)i(us)
leuitate(m) seu facilitate(m). Mt xj.
Iugu(m) meu(m) suaue e(st) et on(us) meu(m)
leue. Si i(m)possibilia (et) grauia im,
peraret possem(us) excusare n(ost)ram
i(m)potencia(m). S(ed) dil(ecti)o p(ro)ximi sine dif,
ficultate et dispendio alicui(us) rei
ab oi hoie cui(us)cu(m)q(ue) sit (con)dicionis
faciliter i(m)pleri potest. siue diuite.
siue paup(er)e. sano. ut infirmo. No(n)
eni(m) est nec(ess)e emere oues ut boues
vel ire ultra mare ut h(oc) p(re)ceptu(m)
impleat(ur). Deut(er)onomij xxx. Man,
datu(m) h(oc) q(uo)d p(re)cipio tibi hodie no(n)
sup(ra) te est. neq(ue) p(ro)cul positu(m) &c.
S(ed) iuxta te est s(er)mo valde i(n) ore
tuo. et in corde tuo ut facias illu(m).
Vn(de) aug(ustinus). de diligendis inimicis.
Null(us) umq(ua)m in veritate se pote,
rit excusare. cu(m) no(n) de cellario
s(ed) de corde istam elemosina(m) iple(re)
iubet(ur). Posset in aliquis dicere.

Non possum vigilare. Nunquam potest
dicere non possum amare. Quasi
diceret non. ¶ Quarto propter christi k.
imitacionem et assimilacionem.
Ipse enim in tantum primum dilexit quod
pro eius redempcione morti se tradi-
dit. Apocalipsis i. Qui dilexit
nos et lavit nos a peccatis nostris in
sanguine suo. Item apostolus ad titum ii.
Qui dedit semetipsum pro nobis.
Quicumque ergo propter christum vere
primum diligit se similem christo facit
Ita qui primum diligit propter christum
marie amat christum. quo amore
se christo facit similem. Est enim a-
mor vis unitiva assimilativa et
transformativa. Unde dicit hugo de
sancto victore. Scio anima mea quod
amor est vita tua. quia quicquid diligis
in eius similitudinem transformaris.
¶ Talis enim est anima sine divino a-
more qualis est carbo sine igne. Nam
carbo ignitus est pulcherrimus et
splendidissimus quia igni similimus.
Sed igne spoliatus remanet niger-
rimus et tangentibus se infectivus.
Similiter anima divino amore incensa et
medullitus penetrata fit tota splen-
dida et ideo christo similima. Sed anima
igne hoc spoliata tota fit frigida
et nigra et diabolo similima. Unde l.
dicit augustinus quod talis est homo qualis est
dileccio eius. Si terram [illegible] diligis terra
es. si celum celum es. si autem diligis
deum non audeo dicere quod deus sis. sed
audi prophetam. Ego dixi dii estis etc.
[illegible] res. Vis amoris quod amantem
in amatum convertit. et hominem deum
facit non natura sed gratia. Quia
sicut dicit boecius. Unus est deus
sed participacione nichil prohibet esse
quam plurimos. Unde dominus dixit ad
moysen. Ecce constitui te deum pha-
raonis. Ergo nunquam tibi parum videtur
dum per amorem fias similis summo
bono. Quid hoc nobilius. Quod
melius. Quid fructuosius. Ita secundum
philosophum illud semper est melius quod est
meliori similius. Nos ergo cum
sancto bartholomeo et ceteris christi

discipulis primum diligamus. ut et
ipsum imitantes et ei assimilantes
ipsius discipuli inveniri mereamur. Unde
ipse dicit iohannis xiii. In hoc cognos-
cent omnes quod mei estis discipuli si di-
lectionem habueritis ad invicem. Ergo
ubi amor non est ibi christi discipula-
tus esse non potest. quia nec ibi deus
est nec omne bonum per consequens. ¶ Quin- m.
to hoc preceptum dilectionis servare de-
bemus propter eterni supplicii evasio-
nem. et eterne vite acquisicionem.
Unde dicit iohannes in prima epistola sua
capitulo iii. Nos scimus quoniam translati
sumus de morte ad vitam. quoniam diligimus
fratres. Qui vero non diligit manet
in morte. Omnis enim qui odit fratrem
suum homicida est. Et scitis quoniam omnis
homicida non habet vitam eternam in
se ipso manentem. Nos ergo karissimi hiis
attentis que recitata sunt et aliis
fraternum odium penitus fugiamus.
nos mutuo diligere studeamus. ut
sic domino nostro per omnia placeamus. et
tandem ad gaudia celestia feliciter
perveniamus. Qualiter autem primus
diligendus sit. explicabitur sub ser-
mone sequenti. subsermo vnus super. Rubrica

Sicut dilexi vos. c. iiij.
Hic iam tangitur secundum prin-
cipale scilicet qualiter nos
invicem diligere debemus. Docuit enim
christus nos dilectionem verbo
sic et modum dileccionis docuit nos
exemplo. ¶ Unde sciendum quod christus dilexit A.
nos specialiter sex modis quibus
nos invicem diligere debemus. ¶ Pri-
mo enim christus amavit nos amore
gratuito. id est gratis dato. quia nul-
lis precedentibus meritis nostris.
prima iohannis iiii. In hoc est caritas
non quasi nos dilexerimus deum.
sed quoniam ipse prior dilexit nos. ¶ Si- B.
militer et nos diligere debemus
proximos ut diligamus etiam non dili-
gentes. Mathei quinto. Si diligitis
eos qui vos diligunt quam mer-
cedem habebitis. nonne et publi-
cani hoc faciunt. Sarraceni hoc

eum faciunt. et canes diligunt pane
cis dantes. et latrant lapide pro
icientes. Nichil ergo amplius illi
a canibus habent qui solos benefacto
res diligunt. Debemus autem dilige
ter diligere inimicos. quia ipsi plus
deum acquirunt nobis apud deum quam benefacto
res. si patienter iniuriam sustinemus
C Unde legitur in vitas patrum quod quidam
Exem frater quanto plus eum aliquis iniuria
batur aut irridebat. tanto magis
ille currebat clamando dicens
Isti sunt qui nobis occasionem pre
bent ad perfectionem nostram. Qui autem
benefaciunt nobis conturbant animas nostras
Scriptum est enim. Quoniam hii qui bea
D ti ficant nos in errorem nos mittunt
Iste alter senex si quis detraxe
rat ei. ille festinabat. si vicinus
ei erat per se ipsum bene illum remune
rare. Quod si longius manebat trans
mittebat ei munera. Secundo
dilexit nos christus amore recto. quia
non propter utilitatem suam. sed propter
nostram. non ut a nobis acciperet.
E sed ut nobis donaret. Isto amore
non debemus nos diligere deum pri
Deum mum et nosipsos. Canticorum primo. Recti
diligunt te. Sed multi sunt qui di
ligunt amore obliquo. volentes
diligere deum et mundum simul. Quod
quidem fieri non potest. sicut ostendit
Augustinus triplici exemplo. scilicet vasis. sinus
F et manus. Vasis quidem. quia si
quis vult vas plenum aceto imple
re balsamo. debet illud aceto eva
cuare. Unde dicit. Si habitat in te
amor mundi. non est vas quo in
tret amor dei. Exemplo sinus.
quia si quis habet sinum plenum luto. non
debet recipere donum. nisi sinum ape
riat et lutum dimittat. Unde dicit.
In sinum cordis tui patris eat dare.
Claudis sinum. includis peccatum. ex
cludis medicinam peccati. Exem
plo manus. quia si quis habet in ma
nu plumbum. non potest recipere
aurum. nisi prius abiciat plum
bum. Unde Augustinus dicit super Johannem.

Non potest quis amare quod eter
num est. nisi desistat amare quod tempora
le est. Amor hominis est quasi manus ani
me. Si quid tenet. aliud tenere
G non potest. Isto etiam amore recto
debemus diligere proximum. scilicet non
propter suam. sed propter se. Unde Augustinus ad
macedonium. Vera amicicia non
pensanda est temporalibus commodis. sed
gratuito amore portanda. Am
brosius. Amicicia virtus non questus
est. Item Jeronimus in epistola. In ami
cis non res queritur. sed voluntas.
Item Tullius de amicicia. Amicicia
non spe mercedis. sed quod omnis fructus
in ipso amore est. expetenda
putamus. Si utilitas conglutina
ret amicicias. eadem commutata
dissolveret. Unde Boecius in libro
de consolacione. Quem felicitas
amicum fecit. infortunium faciet
inimicum. Debemus etiam isto amo
re diligere nosipsos. ut scilicet non di
ligamus nos carnaliter sed spirituali
ter. non amore privato sed divi
no. non ad mundanam gloriam sed ad vi
tam eternam. Contra quod dicit apostolus
2a ad Thimotheum iii. Instabunt tempora
periculosa. erunt homines seipsos
I amantes. Tercio christus dilexit
nos amore discreto. Amor dis
cretus est quando quis in homine diligit
personam. et odit culpam. nec sic
personis condescendit. quod viciis im
plicetur. Bernardus. Christus naturam
nostram assumpsit. et culpam vita
vit. Christus in carnis assumpcione
condescendit nobis. culpe vita
cione consuluit sibi. Sic et nos
amare debemus proximum. Unde
dicit apostolus ad Romanos xiii. Dilectio
proximi malum non operatur. Tullius
in libro de amicicia. Nulla est
excusacio. si amicicie causa
peccaveris. Unde in isto casu
dominus in ewangelio precipit odire etiam
parentes. fratres et sorores.

Quarto xpc dilexit nos amo-
re utili. quia tanto tpe quo nobiscu
fuit. mortem pro salute pertulit. Ac-
tuu. x°. Qui pertransijt benefa-
ciendo et sanando omnes oppssos
a diabolo. Isto amore debemus k.
diligere deum et proximum. Deum non
tm ore vel corde. sed opere diligamus.
Mt. vij°. Non omnis qui dicit michi
domine domine intrabit in regnum celorum.
sed qui facit voluntatem patris mei
qui in celis est. ipse intrabit in reg-
num celorum. Ac si dicat. Qui
in semel dicit domine. diligendo
me tm corde. non intrabit. nec
bis. scilicet diligendo me corde et ore.
sed qui dicit ter. scilicet corde. ore. et
opere. faciendo voluntatem patris
mei. ipse intrabit. Isto etiam amore l.
utili debemus diligere proximum. Prima
Johis iij°. Filioli. non diligamus
verbo. neque lingua. sed opere et veri-
tate. In quibusdam. caritas habet
linguam magnam. et manum nullam.
Gregorius in moralibus. Dilectio vera
semper exhibenda est et veneranda
cione sermonis. et misterio largi-
tatis. Idem. Probacio dilectionis est ex-
hibicio operis. Quinto xpus di-
lexit nos amore vehementi.
Unde ipse dicit. Johis xv°. Maiorem m.
hac dilectionem nemo habet ut animam
suam ponat quis pro amicis suis.
Similiter et nos debemus diligere
deum amore scilicet vehementi. ut ipsum
scilicet toto corde diligamus. Mt. xxij°.
Diliges dominum deum tuum ex toto
corde tuo. et ex tota anima tua.
et in tota mente tua. Amore
etiam vehementi debemus diligere
proximum. ut pro eius amore res et
animas si necesse fuerit exponamus.
Prima Johis iij°. In hoc cognovimus
caritatem dei. quoniam ille animam suam
pro nobis posuit. et nos debemus
animas pro fratribus ponere. Sex- n.
to xpus dilexit nos amore per-
severanti. Johis xiij°. Cum dilexis-
set suos qui erant in mundo. in fine
dilexit illos. Isto amore perseveranti
debemus diligere deum et proximum. Deum.
ut scilicet diligamus eum in puericia. ado-
lescencia. iuventute. et senectute. nec
desistamus ullo tpe ab eius dilectione.
Mt. x°. Qui perseveraverit usque in
finem. hic salvus erit. Item isto amore
debemus etiam diligere proximum. scilicet
in prosperitate et adversitate. Proverbiorum
xvij. Omni tpe diligit qui amicus
est. Unde dicit Gregorius. Cum quis positus
in prosperitate diligitur. incertum est
an ipse. an prosperitas diligitur.
Amissio enim felicitatis. interrogat
vim amoris. Qui enim in adver-
sitate proximum deserit. aperte eo-
vincitur quod hunc in prosperis non
amavit. Secundum omnes istos sex mo-
dos beatus bartholomeus dilexit
xpm. et omnes proximos suos. quos
xpo satagebat lucrari. ut pa-
tuit ex eius predicacione. miracu-
lorum ostensione. et eius gloriosa pas-
sione. Declara ex legenda. Unde
ipse perfectissime hoc preceptum dilectio-
nis implevit. Quod nobis con-
cedat. qui vivit et regnat deus in
secula benedictus. Amen. Alius
sermo unde supra. Rubrica. C. v.

Tollite iugum meum super
vos dicit dominus. Iugum
enim meum suave est et onus
meum leve. Mt. xj°. In quibus verbis
duo considerare possumus. Primo
etenim dominus admonet nos iugum
suum tollere et portare. cum dicit.
Tollite iugum meum etc. Secundo sub-
dit causam quare illud libenter
facere debemus cum dicat. Iugum
enim meum suave est etc. Pro quo a.
sciendum quod dicit hic notanter
meum. Est enim triplex iugum. scilicet
necessitatis. iniquitatis. et suavita-
tis. Primum portant universi. Secundum
mali et reprobi. Tercium portant

electi dei. In primo ligantur omnes tam
pauperes quam divites. In secundo solum
peccatores. In tercio deum diligentes.
Primum est grave et durum ad portandum.
Secundum grave et malum. Tercium
B suave et bonum. Primum dico iugum
est necessitatis, quo scilicet ligantur omnes
homines. De hoc dicitur Eccli xl°. Oc-
cupacio magna creata est omnibus hominibus
et iugum grave super omnes filios ade
a die exitus de ventre matris
eorum usque ad diem sepulture in ma-
trem omnium. Ista occupacio creata
est omnibus hominibus propter peccatum origina-
le et iugum grave. Istud est iugum gra-
vissimum et durissimum quod salomon
id est deus pacificus imposuit populo
israhel propter peccata eorum. Ut habetur
C iii° Re xii°. Est autem hoc iugum
necessitatis grave et durum propter
D tria. Primo propter presentis vite la-
borem et spiritus afflictionem. quia tota
vita hominis non est nisi labor et
afflictio spiritus. Unde eccles ii°. Cumque
convertissem me ad omnia que fecerunt
manus mee et ad labores in quibus
frustra sudaveram. vidi in omnibus
vanitatem et afflictionem animi. Istum
laborem et afflictionem habet homo sic
a peccato primi parentis. Unde gen iii°.
dominus dicit ade. Quia obedisti
voci uxoris tue et comedisti de
ligno de quo preceperam tibi ne co-
mederes. maledicta terra in ope-
re tuo. In laboribus comedes ex ea cunc-
tis diebus vite tue. Vere in hac
vita est nisi afflictio spiritus. Quia
sicut dicitur ad Rom vii°. Non quod
volo bonum hoc ago. De hac afflic-
cione dicit bernardus in quibusdam
dictis suis. Quid hic inquit nisi
labor et dolor et afflictio spiritus.
Comedere appetis quia fames te cru-
ciat. utrumque labor. sed quia fames
gravior est comedere nescis esse la-
borem. Demum postquam fames de-
pulsa fuerit. vide si non gravius
diceres comedere quam esurire. Sic
se habent universa sub sole ut nich-
il sit in eis vere iocundum. sed ab u-
no semper transire velit ad aliud.
solacque vicissitudine relevetur.
Omne siquidem laboris remedium
alterius laboris initium est. Hec ille.
Secundo iugum hoc grave est
propter vite brevitatem et eius in-
stabilitatem. Unde job xiiii°. Homo
natus de muliere brevi vivens
tempore. Ecce vite brevitas.
Unde jacobi iiii°. Que est vita
nostra nisi vapor ad modicum pa-
rens. Sequitur. Repletur multis mi-
seriis. Ecce hominis infirmitas.
Quia a planta pedis usque ad
verticem non invenitur in eo sanitas.
ysaie i°. Et gregorius. Omnia hec sunt
miserie. Re. Qui quasi flos
egreditur et conteritur. et fugit
velut umbra. et numquam in eodem
statu permanet. Ecce hominis insta-
bilitas et mutabilitas. Et cer-
te homo valde instabilis est. quia modo
est hylaris. et tam cito fit tristis.
modo sanus. modo infirmus. modo vivus.
modo mortuus. et sic de aliis. Ter-
cio propter mortis amaritudinis
recordacionem. quia omnes de necessita-
te oportet mori. ii Re xiiii°. Omnes
morimur etc. Augustinus. Vita presens est
vita dubia. vita ceca. vita
erumpnosa. quia ad ultimum mors
interimit. que omnibus gaudiis fi-
nem imponit. De ista mortis ama-
ritudine dicitur Eccli xli°. O mors
quam amara est memoria tua homini
iusto. Vere amara est de illa co-
gitantibus. sed amarior est illam
cotidie in proximis suis mori-
entibus ante oculos suos viden-
tibus. sed amarissima est illam pa-
cientibus. Propter has miserias
puer recenter mundum intrans
plorat. Unde dicit aug. puer
qui nascitur incipit a ploratu.
lacrime testes sunt miserie.

hondu loquit et ia pphetat.
Quasi diceret i fans. Ideo nuc
ploro. qr statu miseriaz tunc
intro. Secdm iugu quo liga, .f.
tur hoies. no oes. s. peccatores.
e iugu iniquitatis. De hoc ecia
habet ecci xxviij. Iugu illi9
sz diaboli iugu ferreu. et vin,
culu illi9 vinculu ferreu. Istud
iugu gravissimu e et durissimu
ad portandu et pessimu. Et
mariee pp̄ter tria. Primo pp̄ter
ei9 ponderositate. qr tam po,
derosu e qr tu cito trahit hoiez
de una iniquitate ad aliam. et
i fine ad etna dapnacione. ut
statim p pniaz deleat. Vn greg.
Pecm qd p pniaz no diluitur
mor suo ponde ad aliud trahit
Et io dicit ps. Sicut on9 grave
gravate sut sup me iniquitates
mee. Scdo pp̄ter multitudis
sruitute. qr portantes illud in
gu facti sut srui dyaboli. Quia
ut dicit dns. Iohis viij. Qui
facit pecm sru9 e pcti. Et in
2a petri 2o. A quo quis supat9
e ei9et sru9 est. De ista sruitute
dicit Iheremie xvj. Servietis
dis alienis qui no dabut vobis
requie die ac nocte. Et Tren
migravit iuda pp̄ter afflictio,
ne et multitudine sruitutis.
Tercio qr portantes illud iu,
gu. amittut angeloz et dei di,
lectione. Vn Tren 1o. Oes ami,
ci ei9 scz angeli spreuert eam
sz peccatrice aiaz. et fci sut ei
inimici. Et in ps dicit. Odisti
dne oes qui opant iniquitate.
Tercium iugu e suavitatis. Et .b.
istud e iugu pnie qd e preciosu
et gloriosu ad portandu. et sua,
uissimu et levissimu. Ad hoc
portadu amonet nos dns ubi
passipts. Tollite iugu meu etc.
Iugu enim meu suave e etc. Istud
aute iugu dicit leue pp̄ter tria.

Primo pp̄ter dei societate et mag,
na qsolacione. Quia portate istud
iugu hnt dnm sociu qui qfortat
eos. Ps. Scdm multitudine doloz
meoz in corde meo. qsolacioes tue
letificauert aiaz mea. Scdo di,
leue ad gehene et purgatorij qpa,
cione. Quia i inferno ignis nuq
extinguet. Ysaie ultio. In purga,
torio vero ut dicit Aug. ignis e
crudelior qua aliqua pena q poss
hic excogitari. Tercio pp̄ter
magna remuneracione. ij cor iiij.
Id qd in psnti e momentaneu et le,
ve tribulacois nre. supmodu i sub,
limitate eternu gle pondus ope,
rat in nobis. Et io dicit aps ad
Ro8 viij. No sut qdigne passioes
hui9 tpis ad futura glam q reue,
labit in nobis. Hec attendens
bts apls bartholome9. iugu dni
a vocacioe sua usq ad mortem i
corpe portauit. qr affliciones
et psecucioes multas ut patet i
ei9 legenda p xpo letanter sus,
tinuit. et io iam requiem aie sue
in gloria etna inuenit. Ad qua
nos pducat. etc. In decolacioe sci
iohis bapte sup ewm pos. K. E. vj.

Misit herodes et tenuit io, .a.
hane. Marci vo. Tres
legunt in scripturis hero,
des. Prim9 e ascholonita. 2 hic
interfecit pueros tpe xpi. Mt scdo.
Tunc herodes videns qr illusus ess
a magis. irat9 e valde. Et mit,
tens occidit oes pueros in bethle,
em. etc. Scds e antipa. et iste
decollauit btm iohem baptista
de quo legit pns ewm. Terci9
e agrippa. Et hic afflixit dis,
cipulos xpi. et interfecit beatu
iacobu maiore. et incarcerauit be,
atu petru. Actuu xij. Occidit
herodes iacobu fratem iohis gla,
dio. etc. Vn de istis tales habet
vsus. Ascolonita necat pueros. .b9.
antipa iohem. Agrippa iacobu

B

clausit in carcere petrum. Moraliter
per istos tres designantur tria peccata
in nobis occidencia bonum triplex. Primum
est carnalis voluptatis. et significatur
in ascolonita qui interpretatur ignis
infamis. Et revera luxuria ignis est
vsque ad consumacionem corporis et anime
rerum et bone fame devorans. Est
eciam infamis propter turpitudinem ma-
le vite. Ascolonita ergo pueros
interficit. dum carnalis voluptas in-
pedire puritatem corporis et anime des-
truit. Secundum peccatum est rei temporalis
cupiditatis. et designatur in antipa
qui interpretatur dans transitum. Hec enim ipsa
temporalia transitoria sunt. Sapiencie. Transie-
runt omnia illa tamquam umbra. Et i
Johannis ii. Mundus transit et concupiscencia
eius. Antipas ergo iohannem decollat.
dum temporalis cupiditatis miseriam et ele-
mosinarum largicionem anichilat.
Tercium peccatum est ambiciosi hono-
ris famositatis. Et hec insinuatur
in agrippa qui interpretatur advena.
Sic et honor mundanus ex vicio
hominis advenit. non ex natura creatur.
Sapiencie. Nemo ex regibus aliud ha-
bet nativitatis inicium. Unus ergo in-
troitus ad vitam omnibus. Boecius. Deus ho-
mines equales naturam genuit. sed
variante mundo ordine. alios aliis
culpa postponit. Agrippa ergo
iacobum occidit. dum honor superbus
in peccatrice anima humilitatem tollit.
Sed hiis dimissis accedo ad ex-
posicionem evangelii. Misit hero-
des scilicet antipa qui fuit filius he-
rodis ascolonite. qui regnabat
tempore nativitatis christi. Misit inquam suos
nuncios milites et tenuit johannem. et
vinxit eum in carcere propter hero-
diadem uxorem philippi fratris sui. quam
duxerat eam. Ista herodias fuit filia
aristoboli. et soror herodis agrip-
pe. et neptis huius herodis et phi-
lippi fratris sui secundum quod dicit josephus
et magister in hystoriis. Hec fuit co-
iuncta matrimonialiter philippo fratri
herodis. quare hoc tunc erat licitum secundum
legem. Ipsam autem adamavit hero-
des amore illicito. et ideo eam abstu-
lit fraudulenter fratri suo. de volun-
tate tamen ipsius herodiadis. Et hoc
erat ei illicitum ut vivente eius fratre
haberet eius uxorem. Postquam vero
bruis johannes tale malum audivit.
magis voluit displicere terreno
regi. quam celare preceptum domini. Dice-
bat enim johannes herodi arguens
eum de adulterio. Non licet tibi
habere uxorem fratris tui. In lege enim
scriptum est. Si aliquis homo fuisset
mortuus sine filiis. frater sive propinquus
illius reciperet uxorem eius ad sus-
citandum seu recuperandum seme
fratris sui. Sed quia herodes accepit
eam vivente marito. propter hoc argue-
bat eum johannes. Sequitur. hero-
dias autem insidiabatur ei. scilicet beato
johanni. et volebat occidere eum.
Propterea enim timebat ne herodes
ad predicacionem iohannis de peccato
suo peniteret. et eam marito red-
deret. et ideo querebat mortem iohannis.
nec poterat. Herodes enim me-
tuebat johannem sciens eum virum
iustum et sanctum. Solo enim metu
tenebatur ab interfectione iohannis
propter sanctitatem eius que nota erat
omni populo. Timebat enim si eum in-
terficeret. quod totus populus insur-
geret contra eum. et custodiebat
eum recogitans cum herodiade mo-
dum quo interficere posset iohannem
absque sedicione populi. Et audito
eo multa faciebat. et libenter
eum audiebat. Istud simulatorie et
ficto animo eum fecisse intelligen-
dum est. ut sic retineret populum a
rebellione contra eum. Dicit ad
huc. ut timendum est plures hypocrite
faciunt. ut per hoc sancti videantur.
et iusti. et mala que in cordibus
eorum latent. palliant et occultent.
Tercio. Et cum dies oportunus
accidisset. herodes natalis sui ce-
nam fecit principibus et tribunis
et primis galilee. Ista enim erat
consuetudo. quod reges paganorum
et incredulorum solempnizabant

die sue nativitatis. et die sui im-
perii. et coronacionis. Et certe
illi propterea celebrabat diem
nativitatis sue. quia nullam vitam
amabat nisi istam mortalem. in qua
spem et amorem eorum posuerunt.
Sed nos fideles qui eternam vi-
tam amare debemus. semper diem mor-
tis nostre ante oculos mentis nostre
debemus habere. et recordari quia
homo ad laborem nascitur in mundo.
et illi qui fuerunt sancti quando moriuntur
transeunt de labore mundi ad requi-
em paradisi. Textus. Cumque introisset
filia ipsius herodiadis et saltasset
id est tripudiasset. et hoc fuit ex dis-
posicione matris et placuisset hero-
di simul et recumbentibus. rex ait pu-
elle. Pete a me quod vis et dabo
tibi. Et iuravit illi quia quicquid petie-
ris dabo tibi. licet dimidium reg-
ni mei. Et iuravit. maliciose
fecit. ut racione iuramenti. et multi-
tudinis magnorum cum eo commedencium
haberet occasionem decapitandi
iohannem absque rebellione populi. qui
habuit eum excusatum saltem in parte
propter ista. Et hanc sentenciam tenet
venerabilis Beda. Textus. Que scilicet
filia cum exisset ad se deliberandum.
dixit matri sue. Quid petam. Et
illa dixit. Caput iohannis baptiste.
Ecce karissimi notate quantum mali ~~ve~~
provenit ex illa infelici luxuria.
Ista enim herodias nimia estuabat
libidine in herode. propterea tantam
maliciam fuerit contra virum dei. quia
herodem de adulterio arguebat.
Quicumque enim hoc vicio luxurie C.
laborat. Vir autem nullatenus potest
cogitare que pertinent ad salutem suam.
Deum enim non cognoscit. ad celum
non levat oculos. et adeo bruta-
lis efficitur quod verba correpcionis
et admonicionis sue non potest audire.
Ad duo prima pertinet quod legitur
Ozee v°. Non dabunt cogitaciones
suas ut revertantur ad dominum. quia
spiritus fornicacionis in medio eorum
est. et dominum non cognoverunt. Ad

tercium pertinet quod legitur in daniele de
senibus qui exarserunt in zuzanam.
Declinaverunt oculos ut non viderent
celum. neque recordarentur iustorum iudi-
ciorum dei. Ad quartum pertinet quod di-
cit ecclesiasticus. Sapiens quodcumque
audierit laudabit. et adiciet. luxu-
riosus audiet et displicebit ei. et
proiciet illud post dorsum suum. Textus.
in ewangelio. Cumque introisset scilicet filia sta-
tim cum festinacione ad regem. petiit
dicens. Volo ut protinus des michi
in disco caput iohannis baptiste. Et
contristatus est rex. Dicit beda. quod
licet contristaretur in facie. letabatur
tamen in corde. Ostendit enim se fore
tristem ad reprimendum populi sedicio-
nem. Quod patet primo quia voluit
eum occidere sed retardatus fuit tamen
ex timore populi. Secundo quia non est
verisimile quod propter saltacionem
unius puelle promisisset sub iuramen-
to eciam medietatem regni. Tercio
quia si vellet eum vivere. non interfecisset
eum propter iuramentum. Quia in
promissione facta generali eciam cum iura-
mento non intelligitur aliquid illicitum
sub obligacione cadere cuiusmodi
erat interfeccio iohannis. Melius enim
fuisset herodi iuramentum frangere
quam prophetam domini occidere. Textus. Debemus D.
karissimi semper solliciti esse ut non facile
iuremus. Et si per fragilitatem huma-
nam aliquando per subrepcionem iuramus. me-
lius est frangere iuramentum quam mortale
malum committere. Nam legimus quod da-
vid iuravit per dominum occidere nabal
virum stultum et impium. et omnia que
ad illum pertinebant dissipare. sed
postquam abigail uxor nabal venis-
set ad eum et rogasset illum. statim
remisit. et placatus est animus eius.
Propter tamen periculum periurii multum E.
cavere debemus a iuramento. Unde
dominus in ewangelio. Mathei v°. Ego autem dico
vobis non iurare omnino. subaudi. sine
necessitate. neque per celum quia thronus
dei est. neque per terram. quia scabel-
lum pedum eius est. etc. Unde ex istis

Ubi patet quod sicut per deum non est
iurandum temere et absque necessitate ita
nec per creaturas. Quia cum quelibet
creatura sit opus divinum qui iurat
per creaturam iurat per deum. ¶ Sunt
hoc heu in multis tamen primo infiniti sunt
faciunt qui dictis suis de facili ad-
dunt iuramentum. Primo papa vix ve-
nitur quin habet unum iuramentum
tamquam quosdam circumlocutionem dicendo
scilicet quamvis hent gades swoep etc. putantes
tantes se per hoc non peccare. Mala
est consuetudo sicut mei. ¶ Assidui-
tas iurandi difficultatem adducit etiam nobis
Ecclesiastici xxiii. Iurationi non assuescat · B
os tuum. Multi enim sunt casus in illa.
Item inde. Vir multum iurans reple-
bitur iniquitate et non discedet a
domo illius plaga. ¶ Unde legitur
quod quidam miles in consuetudine
duxerat iurare per oculos dei. Quo- · No
dam vero die dum in ludo scaccorum
sic iuraret ambo oculi de capite
eius ceciderunt super asserem et cecus
permansit. quod dominus fieri permisit
posteris in exemplum. ¶ Hoc in evangelio
propter iusiurandum et propter simul
recumbentes noluit eam contristare
denegando sibi petitionem. Sed mis-
so confestim spiculatore precepit
afferre caput eius in disco. Et
decollavit illum in carcere. et
attulit caput eius in disco. Et
dedit illud puelle. et puella de-
dit illud matri sue. ¶ Ecce karissimi
quod moritur iustus et sanctus. quem
gabriel archangelus nasciturum
predixit. quem gratia dei in utero
matris sanctificavit. qui in mundo
sanctissime vixit. qui Christum ad se
venientem demonstravit. et suis
manibus sub testimonio sancte tri-
nitatis in iordane baptizavit.
quo maior natus mulierum numquam
surrexit solo Christo teste. Lamenta-
bile est audire quod vir tantorum pri-
vilegiorum tam viliter interemptus est.

Unde de hoc lamentatur Iohannes Criso-
stomus in sermone de sancto iohanne
dicens. Iohannes maior homine. par
angelis. legis summa. evangelii
sanctio. apostolorum vox. silentium prophe-
tarum. lucerna mundi. precursor iudi-
cis. totius medius trinitatis. et hic
tantus datur incestui. traditur
adultere. addicitur saltatrici. Ille
¶ Sed si quem forte movet quod tan-
tus propheta tam turpiter et inho-
neste occisus est. Recogitet ipsum
deum celi et terre inter duos latro-
nes crucifixum. ¶ Pensandum quod
nobis est karissimi quantas tribulaciones
multas et malas dominus electos
suos in hac vita pati permittit.
Respicite a seculo quis inter numerum
electorum transiit sine tribulacione ad
gloriam. Ioseph fratres egipti dominus
a fratribus venditus. a muliere mala
infamatus. carceri mancipatus est.
Ysaias grandi nobilitate
insignis. serra necatur. Ieremi-
as in utero sanctificatus. lapidibus
obrutus crematur. Ezechiel cru-
deliter terebatur. Daniel vir de-
sideriorum in lacum leonum proicitur.
Tres pueri camino ignis tra-
duntur. Iob exemplum pacientie in manus
inimici traditur. Thobias excecatur.
Machabei cruciatibus exquisi-
tissimis interempti sunt. Iohannes
baptista inter natos mulierum
maior ob incestum cathenatur.
incarceratur. decollatur. saltatrici pro
munere datur. Petrus princeps
apostolorum et ecclesie a domino constitutus.
versis pedibus ut canis suspenditur.
Bartholomeus ut bos excoriatur.
Laurencius ut piscis assatur. Qui-
dam vero secto ventre impleto
tritico porcis ad devorandum
exponuntur. Et alii quidem sic et
alii sic diversis penis sunt ingu-
lati. Sed heu qui hic ita ab im-

pius passi sunt ludibria de ab
yssis sunt erepti ab angelis de
ducti sunt ad eterna gaudia.
Nos ergo sequamur xpm et disci
pulos ipsius per voluntaria passio
ne etc. per multas enim tribulaciones
oportet nos intrare in regnum ce
lorum. Tercio in exemplo. Quo audito
discipuli eius scilicet iohannis quod ab he
rode decollatus esset. venerunt
et tulerunt corpus eius. scilicet de car
cere et posuerunt illud in monu
mento. sepelientes illud in se
baste civitate que antiquitus sama
ria vocabatur. ut scribit in eccle
siastica hystoria. Sermo de quo
supra v. c. viij
Ille erat lucerna
ardens et lucens. Iohannis v. Mag
nus honor est homini habere bonum
testimonium et hoc a bonis
Nam testimonium habere et com
mendari a malis non est laus
sed magis vituperium. Seneca
Seneca de quatuor virtutibus et in
quadam epistola. Sit tibi tam turpe
laudari a turpibus quam ob turpia
lectior esto quociens displicens
malis et malorum de te estima
ciones pravas veram tibi laudacionem
ascribe. Certe ille qui maius et
firmius testimonium inter natos
mulierum habuit est iohannes bap
tista cuius hodie passio recolitur
et a meliori. Non enim testimonium
accepit a puro homine sed a salva
tore mundi multiplicatur est commen
datus. sicut patet in ewangeliis
in diversis locis. Et inter alia que
ad eius commendacionem protulit di
cens. Ille erat lucerna ardens
et lucens. In quibus verbis dominus
noster breviter iohannis perfectionem
insinuat. Commendat enim eum a
duobus. Primo quantum ad dilectio
nem dei cum dicit. Ille erat lucer

a.

na ardens. Secundo quantum ad edifi
cacionem proximi cum addidit. lucens.
Primo dico commendat eum dominus
a dileccione dei cum dicit. Ille erat
lucerna ardens. Quod quam veheme
ter succensus fuit in beato iohanne iste
ardor caritatis. qui deum dilexit
quantum potuit. immo plus quam potuit.
Nondum enim loqui poterat et intel
ligere. et in utero matris ad presencia
domini sui exultavit. Nec dum pote
rat se movere. et tamen salvatori suo
venienti occurrere voluit. Iste
eciam in tota vita sua amore dei
ardebat intus et extra. Si enim conside
deremus cor eius. os. manus. totum
corpus. ubique reperiemus ardorem
caritatis. Caritas enim est verus
ignis habens prunas. flamas. scin
tillas. et splendorem. sive lucem in
toto corpore. Ita quod in corde ferve
bat per fervorem desiderii. In ore
per sanctitatem eloquii. In manibus per
vigorem exercicii. et in corpore per
evidenciam et ostencionem exempli.

b.

Primo beatus iohannes ardebat ig
ne caritatis in corde. De hoc ardore
dicitur Levitici vj. Ignis in altari
meo semper ardebit. quem nutriet sacer
dos subiciens ligna mane per
singulos dies. Altare istud est
cor nostrum in quo debet iugiter
ardere ignis amoris. Et ne exti
guatur subicienda sunt ligna ma
ne per singulos dies. Ligna ista
sunt beneficia dei omni die recordanda.
Vel ligna ista sunt opera bona quibus
caritas dei nutritur et conservatur.

c.

Nam ut dicit gregorius. Amor dei
numquam est ociosus. operatur enim magna
si est. Debent enim ista ligna subici
in mane exemplo beati iohannis. qui
sufficienter ab utero matris sue per
primum facere inchoavit. sicut cantat
eccia de ipso. Antra deserti teneris
sub annis. Non autem beatus iohannes tantum
arsit in corde. verum eciam flamam
huius ardoris habuit in ore. Sicut

2o

Sermo de quo supra v. c. viij.

em̄ feruida erant ei9 desideria.
sic sitit̄ ei9 eloquia. De fornace
em̄ cordis ipi9 ascendebat flāma
ignita sermonis. Vn̄ dn̄s ī ewā
q̄r. Ex habūdancia cordis os
loquit̄. Ppt̄ hoc de ipō dicitur
illud. Eccī xlviij. Surrexit heli,
as quasi ignis. et v̄bū illius q̄,
si facula ardebat. Testimonio
em̄ saluatoris iohēs ipē ē heli,
as. Et bn̄ johēs ē dict9 helias.
Pmo ppt̄ noīs īterptacionē. Int̄,
ptat̄ em̄ helias. dei donacio.
Et bn̄ ꝯuenit btō johī. q2 de9
donauit eū zacharie. Itē ppt̄
officij sui execucionē. Nā sicut
iohēs pueniet p̄mū aduentū
dn̄i. sic helias pueniet sc̄dm̄.
Itē ppt̄ zeli rectitudinē. Quia
sicut helias redarguebat achab
regē. sic johēs herodē &c. Ipi9
bn̄ johīs v̄ba q̄si facula ardebat.
p sua doctrina salutifera. et pec,
catorꝝ ꝯstanti īcrepacionē. Vn̄
quosdā īuitabat ad miaꝫ. Ita
sicut habet̄. luce iij. Interrogabat
eū turbe dicētes. Quid faciem9
Quib9 dicebat. Qui habꝫ duas
tunicas. det nō habenti. Sꝫ qd
ē hoc. Audiam9 Jheronimū. Qd
q̄ hūano vsui necessariū ē pro
vnica tunica habedū ē. totum
r̄siduū ē sup̄fluū et pauperi,
bus largiendū. Glosa. nō solū
exteriora nobis min9 necīa cū
proximis diuidam9. s; et valde
necīa. ut escā qua viuim9. et tu,
nicā qua vestim̄. Cui ꝯcordat
illud. i. iohīs iij. Qui habuerit
substanciā mūdi hui9. et viderit
frēm suū necē habē. et clauserit
viscera sua ab eo. quō caritas
dei manet ī illo. Itē dicebat
et publicani. Et nos mḡr q̄
faciem9. Quib9 r̄spondit. Ni,
chil amplius q̄ ꝯstitutū ē vobis

id ē que recepistis fideliter et
iuste teneretis. Itē militib9 que,
rentib9. Et nos q̄ faciem9. Nu,
llum ne ꝯcuciatis. neq3 alicui
calūpniā īferatis. et estote ꝯ,
tenti stipēdijs v̄ris. In gene,
rali aūt oēs hortabat̄ ad pniaz.
a qua et pdicacionē suā incho,
auit sicut habet̄. Mt̄. iij. et mr̄.
j. et luce iij. Vbi dicit̄ q̄ venit
ī oēm regionē iordanis predi,
cans baptismū pnīe. Pate via
ing̃ dn̄i &c. Videte kmi quō
oēs in speciali et gn̄ali p doc,
trina salubre ꝯfortauit et in,
struxit. Sꝫ audite q̄ feruēter
et ꝯstanter pniaꝫ agē nolen
tib9 ꝯminabat̄. et q̄lr eos
increpabat. Vn̄ dicit̄ Mt̄ iij. q̄
vidēs multos phariseorꝫ et sa,
duceorꝫ ad baptismū suū ve,
nire. dicebat eis. Genimina
viperarꝫ. id ē filij patrū pues,
sorꝫ. quis vobis demōstrauit
fugē a ventura ira. Facite ḡ
dignos fruct9 pnīe. Iam ēnit
securis ad radicē arboris po,
sita ē. Oīs arbor q̄ nō facit
fructū bonū. excidet̄. et ī ignē
mittet̄. Ecce q̄ ꝯfiiter argue,
bat eos qui videbant̄ ceteris
sanctiores. Nō em̄ verebatur
psonā potētis. Vn̄ nec herodi
pcebat. s; eū de vxore frīs sui
quā frē viuēte acceperat ꝯtinue
arguebat dicēs. Nō licet tibi
habē vxorē frīs tui. Et ob hāc
cām ab herode occisꝰ ē. Ter,
cio btūs johēs scintillas dilec,
cionis gestabat in manib9 p
bona opa. Nō em̄ solū r̄quirit̄
ut deū ore diligam9. s; et ope,
rib9 bonis seruiam9. Nā ut dicit
gregꝰ. pbacio dilcōis. exhibi,
cio ē opis. Vn̄ ad hoc īuitat
nos ipē dn̄s. luce xij. dicens.
Sint lūbi v̄ri pcincti. et lucer,
ne ardentes in manibus v̄ris.

lumbos

Greg. Duo sunt que iubentur, scilicet strin-
gere et lucernas ardentes tenere.
ut et mundicia sit castitatis in cor-
pore et lumine veritatis in opacio-
ne. lucernas ardentes in manibus
tenemus cum per bona opera proximis
nostris lucis exempla monstramus.
Secundum autem beatus Johannes fer-
vebat in opere quibus digne exprimatur.
Unde dicitur de eo Mt. iii°. Erat
Johannes in deserto vestitus pilis ca-
melorum et zona pellicea circa
lumbos eius. esca autem eius erat
locuste et mel silvestre. De po-
tu eius predixit angelus. Luce p°.
Vinum et siceram non bibet etc. Ne-
cia de virtutibus eius sicut placet.
Tercio sciendum si Johannes qui ex vte-
ro sanctus erat. qui ut dicitur actua-
liter numquam peccaverat tam aspe-
ram penitenciam faciebat. quid nos pec-
catores viciis pleni facere debe-
mus. Sed heu quantum iam homines omnia
mollia. dulcia. et delectabilia.
quorum penitencia ideo non est vera sed falsa
immo nec est penitencia nominanda ubi
nulla sunt aspera sed dulcia universa.
Quarto beatus iohannes habuit
splendorem sive lucem in toto corpore
per ostensionem exempli. hoc dominus a
suis dilectis requirit. Unde ipse dicit
in ewangelio Mt. v°. Sic luceat lux
vestra coram hominibus ut videant opera
vestra bona. et glorificent patrem
vestrum qui in celis est. Quilibet
ergo in quocumque gradu vel sta-
tu positus sit. studeat de se prebe-
re fratribus bonum exemplum. Unde dicit beatus
Theo9. Nemo sibi solummodo vivat.
Quoscumque exemplo suo edificaverit.
cum tantis et pro tantis mercede
sue retribucionis perveniet. et quan-
tiscumque exemplum male conversacionis
causa si illi eum non sequantur pre-
buerit. pro tantis se malis racio-
nem reddere sciat. Item dicit beatus
Bernardus. Benedicta a domino anima cuius
humilitas alterius superbiam confundit. Bno.

cuius mansuetudo alterius iram extin-
guit. cuius obediencia alterius pigriciam tac-
te increpat. cuius fervor alterius iner-
ciam excitat. qui fratribus suis interiore
oculum turbatum gratia edificacionis
et consolacionis illuminat. Quanto enim
inter homines sublimior et graciosior
deo preter esse conversacio quam eorum qui se
abdicant viciis. que virtutum studi-
is animum subigant. insuper eciam alios
cotidiano exercicio ad graciam auc-
toris sui studet convertere. et crebra
acquisicione fidelium gaudium semper
celestis patrie augere. Item Bern. Sic
karissimi iste beatus Johannes lucebat co-
ram hominibus per suam vitam sanctissimam.
et salutifferam doctrinam ipsos edi-
ficando. Unde in tantum sanctitas vite
ab ipso reluxebat. quod quamvis nullum
miraculum faciebat. ab omnibus tamen
Christus putaretur. Et ergo ipse bene
a domino vocatus est lucerna ardens
et lucens. ardens scilicet in dilectione
dei. et lucens in edificacione pro-
ximi. Rogemus ergo dominum ut glorio-
sis meritis et precibus huius sanctissimi
Johannis. det nobis ita in veritate
fervere. et bonis operibus fulgere.
ut tandem ad eternam claritatem
mereamur pervenire. Quod nobis
concedat etc. Alius sermo de eodem supra. K.

R. Posuisti domine super C viij.
caput eius coronam de
lapide precioso. ps. xx°. H.
In sacra scriptura triplex corona
invenitur. Una aurea. altera stel-
lea. 3a lapidea. Prima corona
datur virginibus. secunda doctoribus.
3a martiribus. Hac triplici corona
sanctus Johannes baptista coronatus
est in eterna gloria. Corona au-
rea quia virgo purus extitit. coro-
na stellea quia doctor excellens
fuit. et corona lapidea quia martirium
pro iusticia sustinuit. Primo di-
co quod beatus Johannes baptista coro-
natus est corona aurea propter eius

Alius sermo de eodem supra ... C viii

virginitate. De hac corona dicitur
Eccli xlv°. Corona aurea super capud
eius. Datur autem hec corona virgi-
B nibus. Ipsa virginitas auro compa-
ratur propter aliquas auri proprietates
et condiciones. Primo namque aurum
excellit omnia metalla in pulchritu-
dine. Quidquid enim debet ornari
fit mediante auro. quia aurum
C delectat visum. Sic virginitas suo
decore precellit et ornat omnes
alias virtutes. et decorat ipsum
hominem plus quam alie virtutes. et
ideo regina virtutum est appellata.
Unde dicit Bernardus. Quid deco-
rius castitate que de homine facit
angelum. Ambrosius. Supergreditur
virginitas condicionem humane nature
per quam homines angelis assistuntur
et associantur. Maior tamen victoria
virginum quam angelorum. Angeli si-
ne carne vivunt. virgines in carne.
Iheronimus. In carne preter carnem vive-
re non est vita humana sed angelica.
Et esse angelum felicitatis est.
esse virginem virtutis est. Et tamen si-
cut virginitas et castitas facit
hominem pulcherrimum et angelis
similem. sic illa fetida luxuria
facit hominem nigerrimum et de-
monibus similem. Unde in Treno iiii°.
Denigrata est facies eorum. scilicet luxu-
riosorum super carbones. Item
aurum excellit alia metalla pre-
ciositate et dignitate. Sic et vir-
ginitas virtutes alias. Sicut enim
voluntas excellit omnes vires anime.
sic perfecta vite puritas excellit
omnem ~~homine~~ vitam sua perfectione.
Unde perfecta virginitas in qua relucet
perfectior puritas. dicitur supremus
gradus virtutum. Teste beato Ieroni-
mo dicente. In omni gradu et sexu vir-
ginitas principatum tenet. Et re-
vera tante dignitatis est virginitas. quod
non dicitur virtus sed supremus gradus
virtutum. Unde et virgines propter

sua singulari dignitate singu-
lare in patria habent premium. Et ideo
dicit Augustinus. Perfecte virgines habe-
bunt magnum aliquid super ceteras in
gloria illa inmortalitate. quia habent ali-
D quid in non carnis in carne. Unde
notandum quod tres sunt status salua-
dorum ex quos nullus saluatur. quia
singuli singulos sorciuntur fruc-
tus premiorum sicut in ewangelio legitur.
Castitas coniugalis in terra bona
facit fructum tricesimum. Vidualis
melior fructum lx^{um}. De terra
autem virginali velut optima ha-
betur fructus optimus qui dicitur
centesimus. id est excellentissimus
E beatitudinis fructus recipitur. Sci-
endum tamen quod aureola que superad-
ditur decori virginitatis non dis-
tinguitur secundum hos gradus. quia
non est de premio substanciali sed ac-
cidentali. quoddam sertum minu-
di decoris substanciali premio super-
additum. velut si sertum de rosis
supponeretur corone auree. quod
dabitur virginibus pro incorrupcione
carnis servata. sponso celesti vir-
ginum premio de carnis illecebr-
is feliciter triumphantibus. Nam
dicit Bernardus. Inter omnia mundi cer-
tamina castitatis in quibus continua
est pugna et certa victoria. Hac
ergo corona virginum coronatus
est sanctus Johannes baptista in celesti
patria propter ipsius puram virginitatem.
Ipse namque adhuc infantulus he-
remum intravit ne ipsius virgini-
tas macularetur. Unde canit ec-
F clesia. Antra deserti etc. Sed
ante annorum etatis sue deser-
tum cepit inhabitare ex evangelio
determinatum non habetur. Dicit
tamen Damascenus eum quinquennem
tunc fuisse. Et re tenellus adhuc
infantulus eiusdem spiritus instinc-
tu quo conceptus in utero. co-
ceptum virgine virgineo cognovit

in utero ut eu virgine virgo de-
cent preconizaret. prophetaret.
demonstraret. baptizaret. ipse
vir vetus annunciaret. virgina-
lem puritate secuto conformem
suo domino conservanda tota virtute
servavit ut videlicet audire me-
reretur ab eodem illud ps. Ambu-
lans in via inmaculata. hic michi
ministrabit. Nec mirum karissimi quod tan-
tus ac tante excellencie dominus
tam excellentem voluit habere mi-
nistrum. Sed hec sufficiant de prima
corona aurea quam accepit pro
virginitate sua. Secunda corona — B.
dicitur stellea. Et hec datur predi-
catoribus seu doctoribus. Stella
enim propter suam luminositatem predi-
cata signat veritatem. Et sicut
stella est deviancium directiva.
sic veritas predicata est errancium
illuminativa. De hac corona dicitur
Apoc. xii. In capite eius corona
stellarum duodecim. Item dicit Dan.
xii. Qui docti fuerint fulgebunt
quasi splendor firmamenti. et qui
ad iusticiam erudiunt multos quasi
stelle in perpetuas eternitates. Si-
cut enim claritas stellarum exce-
dit claritatem firmamenti. sic
claritas doctorum claritatem ce-
terorum. Ipsi namque habebunt co-
ronam non solum pro se. sed eciam pro
aliis qui per eos salvati fuerint.
Unde super illud ad philip. iiii. fratres
mei karissimi et desideratissimi gau-
dium meum et corona mea. dicit
glosa ambrosii. per quos in presenti
letificor. et in futuro coronabor.
Nec mirum karissimi si doctores super
ceteros sanctos speciali corona re-
munerentur. cum hoc opus scilicet alios
docere et instruere est excellentissi-
mum et quasi super hominem. maxime si
perfecte illud exerceat. Unde super
illud prima ad Cor. i. non misit

me deus baptizare sed ewangelizare.
dicit glosa Augustini. Perfecte bap-
tizare eciam minus docti possunt. per-
fecte autem ewangelizare multo dif-
ficilioris et rarioris est operis. Ad
hoc quod aliquis perfecte ewangelizet. — no.
oportet quod totus a spiritu sancto occupe-
tur. ut scilicet sciencia sit in intellectu. ca-
ritas in affectu. dulcedo in ser-
mone. lux boni exempli in opere.
Hac igitur corona doctorum et predi-
catorum beatus Johannes baptista corona-
tus est excellenter in celesti patria.
Nam omnes homines quos potuit fide-
liter et constanter ad penitenciam sua predi-
cacione invitavit. Unde dicitur de eo.
luc. iii. quod venit in omnem regionem
iordanis predicans baptismum penitencie.
Et non solum predicavit verbo. sed et
exemplo. Unde canitur de eo. Quod — h.
sonabat clamando. docuit vivendo.
Hic enim est verus ordo. ut homo prius
in se faciat. et postea doceat. Unde
dicitur Actuum i. Cepit ihesus facere
et docere. prius enim fecit. et postea
docuit. Unde dicit Augustinus in libro
de doctrina christiana. Non obedienter
auditur. qui seipsum non audit. Unde
dicit Catho. Turpe est doctori
dum culpa redarguit ipsum. Et
ergo dicit gregorius. Cum verbum dei
loquitur. prius studeat qualiter vivat.
et post ex actu colligat que et
qualiter dicat. Valde enim vere-
cundum est habere bonam doctrinam
et vitam malam. Quod patet primo.
quia ille qui bene docet et male vi-
vit quasi defert lucernam ante se
qua iudicia sua aliis ondit.
Unde ps. lucerna pedibus meis ver-
bum tuum. etc. Item talis de bello fu-
git. et tamen ad pugnam dum alios
strenue exhortatur. Item lingua propria
dampnacionis publicat. Augustinus in
libro prosperi. Bene loqui et male
vivere. nichil aliud est quam seipsum sua
voce dampnare. Item talis sibi ipsi

confodiat et seipsum confundit. Theodorus
Ne confundat eam per sermonem tuum.
Ne cum in ecclesia loquaris tacitus quis
respondeat. Cur ergo hec que dicis
non facis. Delicatus magister est qui
pleno ventre de ieiuniis dispu-
tat etc. Iste fuit igitur iohannes bonus et
rectus predicator et doctor. quia pe-
nitenciam quam alios facere docuit
prius vita adimplevit. De prima sua
corona. Require in sermone precedenti
Et in nativitate ipsius in sermone inter
natos. Item de doctrina ipsius eciam
satis habes in sermone precedenti.
3 Tercia corona dicitur lapidea.
Et hec datur martiribus et pro christo pa-
cientibus. Nam lapis propter suam soliditatem
tatem significat pacientis firmitatem.
Et de hac corona specialiter dici-
tur in verbo thematis proposito. Posuisti
ti domine super caput eius etc. Potest
tamen hoc quod dicitur corona de lapide
precioso. hec triplex corona designa-
ri. Nam lapis preciosus habet in se. ad
modum anuli incorruptibilitatem.
sicut patet in adamante. per quod in-
telligitur integritas virginalis. Item
lapis habet luminositatem sicut patet
in carbunculo apte. in quo intelli-
gitur predicacionis veritas. Item lapis
ut predictum est habet soliditatem. in quo
designatur paciencie firmitas. Et
ideo non est mirum si sancti martires singu-
lari corona pre ceteris remunerantur.
qui pro fide christi et iusticia tribu-
libus sua voluntate se obtulerunt
tormentis. et tamquam fortes milites
extiterunt. quod nec mortem que est maxi-
mum terribilium secundum philosophum pro christo
subire formidaverunt. Unde morte
non timere super hominem esse videtur.
Hac quoque corona in gloria celesti
eciam coronatus est beatus iohannes bap-
tista. qui martirium sustinuit pro veri-
tate et iusticia. Recitata hystoria.
Rogem etc. In nativitate gloriosissime
virginis marie ewangelium. Liber generacionis
etc. Require super postillatum in festo con-

Concepcionis. Sermo de eadem. Re. C. ix.
Que est ista que progreditur
quasi aurora consurgens
Canticorum vi°. Hec verba congrue pos-
sunt exponi de nativitate gloriosissime
virginis marie. Longe enim antequam
hec benedicta virgo nasceretur salomon
spiritu sancto edoctus eius nativitatem et
ortum previdens. quod scilicet tam speciose
et splendide absque omni peccati ma-
cula in seculum esset processura. pul-
chritudinem aurore eam comparans
verba prelibata cum admiracione pro-
a tulit dicens. Que est ista etc. Pro
quo sciendum quod bene beata virgo
pulchre et lucide aurore comparatur
b et hoc triplici racione. Primo
propter parentum claritatem. Fuit enim
de stirpe regia procreata secundum
quod explicat ewangelium hodiernum.
Unde prophetavit de ea ysaias xi°.
c Egredietur virga de radice yesse.
yesse fuit pater david regis de cuius
radice. id est progenie egressa est vir-
ga. id est beata virgo maria. Ipsa enim
est illa virga aaron que germinavit
et frondwit et floruit et fructum
fecit. scilicet amigdalum. Numeri xvii°.
Germinavit enim gloriosa virgo
maria in eius nativitate. quia sine peccato
fuit nata ut patebit infra. Fron-
duit per extensionem dileccionis
in deum in angeli salutacione. Flo-
ruit in filii sui concepcione. Fructum
fecit in ipsius parturicione. scilicet amig-
dalum quando christum peperit qui ex-
cibus infirmorum. In quo tamen nota-
tur. fragilitas carnis bonam corti-
ce id est amara est. anima invincibilis
in teste duricie. deitas in medi-
ocrioris dulcedine. Item beata virgo
maria habuit propinquitatem cog-
nacionis cum sacerdotali genere aa-
ron quod valde magnum erat in
veteri lege. Unde ei per angelum di-
citur. Ecce elizabeth cognata
tua etc. que fuit de filiabus aaron.
ut asserit lucas in inicio sui

In nativitate gloriosissime virginis marie ewangelium. Liber etc. Require super postillatum in festo concepcionis. Sermo de eadem. Concepcionis Re. C. ix.

ewangelij. Et hoc ita diuina p
ordinacione congrue dispositum erat.
ut similiter redemptor noster de sacer
dotali sit et regio genere nasceretur.
qui rex in secula ~~eius~~ erit.
vtputa verus sacerdos semetipsum
patri pro nobis suauitatis hostiam
immolaret. Quod eciam ex nomine
xpi id est vncti innuitur. quia ~~soli~~
soli sacerdotes. reges. et prophete
in lege veteri vngebantur. Vnde
et nos a xpo xpiani dicimur.
et genus electum et regale sacerdo
cium appellamur. Hic potestis re
citare modum concepcionis eius et appo
sicionis quam habentur in passionali.
quomodo parentes eius vixerunt sancte et
pie. et quomodo angelus annunciauit
concepcionem et natiuitatem eius. Item de
nobilitate genealogie habes in
sermone sequenti. ¶ Secundo beata virgo D
maria merito comparatur aurore propter
eius venustam natiuitatem. Ipsa enim quasi
aurora splendida progrediebatur
quia immunis ab omni obscuritate pec
cati in vtero matris sanctificata in
mundum veniens. ipsum sui clarita
te illustrauit. Propter peccata enim
primorum parentum tenebre facte
fuerant per vniuersa terram. nec inuentus
est aliquis qui vel exiret de te
nebris. vel tenebras dissiparet.
Sed nata virgine maria surrexerit
aurora. quia maria primia veri lu
minis. natiuitate sua mane
clarissimo serenauit. Dicitur enim
aurora terminus noctis. diei prin
cipium adesse testatur. Sic et beata
virgo maria sua natiuitate claris
sima nocte id est morte expu
lit sempiterna. Vnde cantatur ho
die de ea hec pulchra antiphona. Na
tiuitas tua dei genitrix virgo
gaudium annunciauit vniuerso
mundo. Ex te enim ortus est sol ius
ticie xpus deus noster. qui soluens
maledictionem. dedit benedictio
nem. et confundens mortem. donauit

nobis vitam sempiternam. De hac au
rora dicit beatus bernardus. Dicitur aurora
valde rutilans in mundum progressa es
o maria. que veri solis splendorem
tante sanctitatis iubare preuenisti.
ut diem salutis. diem propiciacionis
a tua claritate inchoari dignum fuerit.
Item hec est aurora in qua angelus
magni consilij. scilicet xpus benedixit ia
cob. id est genus humanum. Genesis xxxij.
Ab angelo namque iacob in aurora
benedicitur. quia in ortu beate virginis
genus humanum a deo per graciam visita
tur. ¶ Item hec est aurora in cuius E
ortu amici celi. id est celestia agmi
na angelorum iubilant et letantur.
Vnde sicut videmus quod auicule ver
nales lucem solis desiderantes. cum
auroram soli preuiam videt. sursum
se eleuant. cantant et laudant. Sic
multomagis angeli celestes ex nati
uitate marie xpum proximum cognosce
ntes in contemplacionis admiracione
se erigunt. et magna iocunditate con
cinunt. Nec mirum. Quia si angeli
gaudent super vno peccatore penitenciam agen
te. multomagis hodie gaudere de
bent quando nata est illa. per quam peccata
erant delenda. et angelorum ruina
restauranda. ¶ Vnde sicut refert io F
hannes beleth. Quidam vir sanctus sedule
contemplacioni insistens. singulis annis
sexto ydus septembris hoc est hodi
erna die in oracione positus. audiuit
iocundissimam angelorum solempnitatem
in celis. Cumque deuotissime sibi re
uelari peteret. cur quolibet anno
illo tantum die. et non alio hec audiret.
diuinum accepit responsum. quod gloriosa
virgo maria tali die in mundo fuit
nata. et ideo hoc filijs sancte ecclesie mani
festaret ut concordes celesti curie fi
erent in hac celebritate. Cum autem
hoc summo pontifici et alijs intimasset.
et illi oracionibus et ~~in~~ ieiunijs. scrip
turis. et antiquitatum testimonijs ve
ritatem conperissent. hunc diem qui prius
aliquanto tempore fideles latuit. in ho

nomine nativitatis beate virginis celebrari
deberi universaliter statueret. Nos
ergo karissimi hunc gloriosum diem omni devo-
cione et leticia spirituali recolamus. ce-
lestis curie pro posse nostro nos conformantes.
Unde ad hoc hortatur nos petrus
damiani in omelia hodierna sic inqui-
ens. Gaudeamus dilectissimi et exul-
temus in nativitate beatissime dei geni-
tricis. que novum mundo nunciavit gau-
dium. et totius extitit humane salutis
exordium. Exultemus inquam. Et sicut
gaudere solemus in nativitate christi. ita
eciam nichilominus in nativitate matris
christi gaudeamus. Hodie nata est regina
mundi. fenestra celi. janua paradisi.
tabernaculum dei. stella maris. sca-
la celestis per quam superius rex humili-
tatis ad yma descendit. et homo
qui prostratus iacebat ad superna
g exaltatus ascendit. hec ille. Ter-
cio beata virgo maria comparatur aurore
propter omnimodam vite sue pulchritu-
dinem. Unde de illa potest exponi illud
Eccli. l°. Sicut aurora oriente sole
absque nubibus rutilat. Fuit namque
gloriosa virgo omnimode pulchra
tam in anima quam in corpore. Unde commendat
eam spiritus sanctus in canticorum iiij°. Ecce tu
pulchra es amica mea. ecce tu pul-
chra es. Ac si diceret. Ecce tu pulchra
es in illis virtutibus que decorant animam.
quam pulchra es in illis que carnem
venustant. Item postea in eodem capitulo.
Tota pulchra es amica mea. men-
te et corpore. Et merito. quia secundum alex-
andrum ex quo ipsa effecta est mater illius
qui est speciosus forma pre filiis hominum.
talis erat in moribus. talis in gestibus.
talis in actionibus. talis in sermonibus.
ut si quis in istis ipsam diligenter
attenderet. eam totam pulchram inveni-
h ret. Unde convenienter ad hoc ipsa potest
signari per rebeccam sponsam ysaac.
de qua dicitur. Gen. xxiiij°. quod erat
puella decora nimis. virgo quia pul-
cherrima et incognita viro. Rebec-
ca interpretatur paciencia per quam significatur virgo

gloriosa que multas paupertates et
tribulaciones et maxime in passione filii
sui sustinuit. Ipsa fuit sponsa veri
ysaac id est christi. ysaac interpretatur risus.
per quem significatur christus. quia risum et gau-
dium maximum fuit in christi nativita-
te. Unde luce ij°. Dixit angelus ad
pastores. Ecce ewangelizo vobis
gaudium magnum etc. Istius ysaac fuit
gloriosa virgo maria mater et sponsa.
que vere fuit puella decora nimis
exterius in corpore. virgo quia pulcher-
rima interius in mente. Primo dico
fuit pulcherrima corpore. Decebat namque
quod omnino quod spiritus sanctus illam faceret
purissimam et pulcherrimam in na-
turalibus. ex quia illa eterna sapiencia
in quam nichil inquinatum incurrit
voluit sibi namque purissima pro sa-
lute nostra assumere. ut esset speciosus
forma pre filiis hominum etc. Requi-
ratur de hoc supra in concepcione ipsius
Sub sermone 2°. Tota pulchra es. Se-
cundo fuit pulcherrima in men-
te omnium virtutum ornatu decore.
Unde theologus in sermone de assumpcione.
Nichil virtutis. nichil splendoris.
nichil glorie. et nichil candoris quod
non resplendeat in virgine gloriosa.
i Ipsa namque est ortus deliciarum in quo
spirant omnia aromata virtutum. Ad quam
sponsus ait in canticorum iiij. Ortus
conclusus es soror mea etc. Vere ipsa
est ortus deliciarum omni suavitate re-
fertus. in quo nec lilia castitatis.
nec rose paciencie. nec odorifere de-
sunt humilitatis viole. Ibi denique
colligi possunt omnium virtutum flores
k nobilissimi. Unde de ipsius virtutibus
preclaris. in revelacione devotam ha-
buit quandam sanctimonialis nomine mech-
tildis. Legitur enim in primo libro
revelacionum eius. quod cum quadam vice
ipsa in missa. Salve sancta parens
beatam virginem salutaret. peteret ut
sibi indulgenciam peccatorum a domino ob-
tineret. Visum est sibi quasi beata
virgo staret coram deo. Et ipsa

accidit ad pedes ei9 tangens fim
bria vestimentorum ei9 in terram de
fluentem et tersit ex eis faciem
ei9 Surgens que vidit plures vir
gines circumstantes et cupienti
scire que na esset· bta virgo dixit·
Omnes iste virgines m m terris
erant ministrantes· Prima e sctas
q m ministrauit in vtero meus
mee per repleccionem sps sci· 2a
e prudencia q seruiuit m in pue
ricia q nunq aliqd puerile ges
si qr dei voluntate· 3a e castitas
q m ministrauit in angelica salu
tacoe cui9 amore victa tot dedi
angelo responsa· Quarta
e humilitas q me dei matrem esse
cit cui9 me ancilla recognoui·
Quinta e caritas q filium dei
de sinu pris in vterum meum redi
nauit et ita me impleuit· ut
sicut cor pregnacium matrum solz
desicere grauamine doloris ita cor
meum sepe defecit ex magnitu
dine amoris· Et sicut ceruus
desiderat ad fontes aqrum· ita
ego desiderabam videre filium que
gestabam· Sexta e studiositas·
q m ad oia ministrabat opa q
filio meo nato erant necia· ita
q oem in ipso pris adpleui vo
luntatem· Septima e pacia que
m a prima hora natiuitatis filij
mei vsq ad diem passionis eius
ministrauit· Timor vero dni
scutis fuit camerari9 me9· qui
nunq permisit labefieri pedes
meos· h ibidem· Itm de virtutib9
bte virginis marie hes supra i
speciali smone· Tota pulchra·
Quarto btissima virgo maria
comparatur amore propter suam magnam
clemenciam et dulcedinem· Na sicut
aurora dulce tempus e et media
inter diem et nocte· sic pijssima
virgo maria per suam clemenciam
z dulcem miam mediatrix est
inter filium et peccatorem· Ipa enim
e dulcedo et spes nra ut cantat
1.

eccia· Ipa est mr sce spei· In ipsa
e gra ois vite et veritatis· z ois
spes vite et virtutis· Ecci xxiiij· De
ipi9 mia et clemencia dicit btus
ber9· Quis mie tue o bndicta
longitudinem· latitudinem· sublimi
tatem et profundum queat inuestigare·
Quasi diceret· nullus· Et subiungit
ronem· Na longitudo ei9 vsq ad no
uissimum diem inuocantibus eam subuenit
vniusis· Latitudo ei9 implet orbem
terrarum ut ei9 quoq mia plena sit
terra· Sic et sublimitas ei9 ciui
tatis superne inuenit restauracoem·
Et profundum ei9 sedentibus in tenebris
et vmbra mortis obtinuit redemp
cionem· h ille· Noli ergo desperare
o peccator· Si diu iacuisti in pctis
attende ei9 mie longitudinem· Si
magna pcca commisisti· attende mie m.
profunditatem· Si multa· attende latitu
dinem· Si horrenda· attende sublimi
tatem· Quocumq te verteris· siue ad
orientem· siue ad occidentem· siue ad
austrum· siue ad aqlonem· Vbiq inue
nies ei9 miam q extendit se ad bo
nos et ad malos· et ad eos qui tri
bulantur et temptantur· et ad paupes
qui deum per mala opa abnegauerunt
Vn ber9· O btissima virgo maria
quis tuam miam ad plenum valebit
enarrare· Peccatorem quantumcumq feti
dum et immundum et toti mundo des no.
pectum non despicis nec deseris·
Si pia manu retines et foues do
nec tremendo iudici eum reconsilies·
Itm dicit idem· Maria oibus omnia
facta e· sapientibus et insipientibus
copiosissima caritate debitricem se
fecit· oibus sinum mie aperit· ut
de plenitudine ei9 accipiat vniusi·
Vn ipa bn figurat per archa R.
noe· qz ipa mediante saluantur
hoies a diluuio perdicionis eterne·
Itm per abigail· hester· et iudith zc·
de istis habetur in alijs smonibus
precedentibus· Reqre in tabula·
Hanc magnam clemenciam bte virgis
sit et miam quia ad nos habet· tes
tantur innumerabilia miracula

qualiter scilicet omnibus et penitentibus et in-
vocantibus benignissime succurrere
O Exemplum consuevit. Legitur quedam fuisse cle-
ricus multas divicias temporales haben-
te. hic licet mundanis esset deditus, hoc
tamen in corde suo firmavit et tenuit,
ut quocienscumque ingrederetur ecclesiam
et transiret coram ymagine beate virginis
genu flexo salutacionem eius diceret hoc
modo. Ave maria gratia plena etc. Et habe
dictus venter tuus. et benedicta sint
sanctissima ubera tua que lactaverunt dei
patris filium. Tandem in desperacionem
cadens propter infirmitatem corporis.
linguam et labia cum dentibus ampu-
tavit. Cumque illis privatus iaceret in
lecto. vidit ad caput lecti sui personam
stare pulcherrimam ut postea ex-
pressit. Erat autem angelus domini pla-
gens huius infirmi dolorem dicens
O mater misericordie. fons pietatis. attende
ad hunc privatum lingua. que frequenter
benedicebat sanctissimum ventrem tuum
et ubera tua. Attende o domina quam
ardenti affectione te diligebat et
honorabat. Ut ergo possit enarra-
re quod tu labores et dolores hominum
consideras. et omni infirmitati es
medicina. non potest loqui restaura
verbum. Statimque affuit beata virgo
utrique et misso ubere in ore infir-
mi. et infuso lacte. linguam et labia
recuperavit integre. Et surgens statim
sanatus perfecte. laudavit clemenciam
P Exemplum genitricis dei. Item aliud exemplum re-
fert Beda. quod fuit quidam homo
qui vicio carnis deditus per demo-
nes raptus est et per diversa penarum ge-
nera adductus. Sed quia erat devotus
beate virgini non fuit dyabolus permissus
ut eum lederet. hic reductus ad do-
mum suam dimissis omnibus iuxta fluvium
congelatum cellam quandam construxit. in
quo fluvio se totus exutus inmer-
gebat. et postquam diu in glacie ste-
terat balneum calidissimum intravit.
Cum vero interrogaretur de tanta duri
conflictione. respondit. Ostendit
michi deus vilitatem peccati immundi-

cie. et penam inexpressibilem huius
peccati. Est si vidissetis que ego vidi
ampliora me faceretis. Rogemus:

Sermo viii super R. C. x.

Nomen virginis maria. Luce
primo. Quia hodie karissimi
gloriosa solempnitas
nativitatis beatissime virginis marie
colitur. et moris sit in sermonibus
in eorum nativitate nomen exponi. ideo
gratia collacionis pauca dicam de dul-
cissimo nomine huius gloriosissime virginis
quod in ipsius nativitate accepit. quod
et ante ipsius concepcionem secundum quod
legitur utrisque parentibus eius angelus
pronunciavit. quod scilicet convenientissime
et dignissime huic gloriose virgini
hoc benedictum nomen maria impositum
A sit. Ista ut dicit fulbertus episcopus
carnotensis. Beata virgo non fortui-
tu quidem. aut solo parentum placito
sicut plerique. sed divina dispen-
sacione nomen accepit. Ita quod ipsa
quoque vocabuli sui figura mag-
num aliquid innuit. O venerabi-
lis maria. quam suave. quam pium. quam
potens. quam efficax est nomen tuum.
O nomen admirabile. nomen gaudii
sacramentis. nomen divinis plenum quod
B misteriis. Unde sciendum quod quo-
niam huius dulcissimi nominis dig-
nitate et utilitate nemo mor-
talium exprimere sufficit. possumus
tamen aliquantulum easdem agnoscere
et eiusdem nominis quintuplici inter-
pretacione. Interpretatur namque illumi-
nata. illuminatrix. amarum mare.
stella maris. et domina. Primo
dico maria illuminata interpretatur.
Nec inmerito. Fuit enim multipli-
C citer illuminata claritate. Ipsa namque
inter filias hominum fuit preclarissima
generacione. et nativitate preclarissima.
quod inter omnes lineas generacionum ab
adam quorsumcumque tendentes.
linea generacionis marie et christi
fuit dignissima et nobilissima.
Cum propter dominam elacionem sibi in
illa specialiter complacentem. Cum

propter tot personas nobilissimas
atque dignissimas in illa contentas
que donis graciarum et carismatibus
virtutum fuerunt apud deum et homines
a seculo viri potentes. quibus fuit
non grande inter nos magnorum
qui sunt in terra. Ibi namque fuit
abraham deo obedientissimus. ysa
ac fidelissimus. Jacob sanctissimus.
David rex et propheta deo placi
dissimus. homo secundum cor dei. Innocens
et in adversis pacientissimus. Salo
mon sapientissimus. Ezechias
corde rectissimus. Yosias religiosis
simus. Noe. enoch. Seth. et ceteri
viri virtutum iusti coram deo in
generacionibus suis. quos sancti
ewangeliste matheus et lucas
commemorant usque ad xpum in
quo terminabatur hec linea gene
racionis. quia ipse ulterius carna
liter non genuit. Sed ab illo incepit
linea spiritualis generacionis. qui omni
bus qui receperunt eum dedit eis
potestatem filios dei fieri. hiis scilicet
qui credunt in nomine eius. ut johannes
primo scribit. Hanc tamen lineam
generacionis secundum carnem xpus
et maria mater nobilitaverunt.
primo ipsam quodammodo stirpem
deificatam fecerunt. plus namque
nobilis fuit proles stirpe sua. quam
stirps ipsam nobilitat. Nec e.
obstat quod in hac linea generacionis
aliqui ignobiles et peccatores
admixti sunt. Hoc namque divi
na sapientia sine cuius dispen
sacione nec folium ab arbore de
cadit. nec unus passer cadit
super terram non sine causa rationa
bili permisisse credenda est.
Potest autem prima causa assig
nari secundum doctores. ut per
hoc dominus ostenderet se peccatoribus
nasci. ne si solos iustos in sua
genealogia admitteret. peccatores

desperarent. Secunda causa fortas
sis est. ut per hoc decor iusticie bono
rum magis declararetur. eo quod op
posita iuxta se posita magis elucesc
unt. Tercia causa est. ut sciret filii
malorum parentum. quod actualis malicia
progenitorum ipsos non maculat. sed
solum culpa propria. Filius enim non porta
bit iniquitatem patris. nec e converso.
Sed iusticia iusti super eum. ut dicit do
minus per ezechielem. Item beata f.
virgo fuit nativitate preclarissima. quia
sine reatu nata est originalis ma
cule. Ne quoque eius nativitatis eius festivis
laudibus honoraretur. nisi sancta nasce
ret. Ipsa namque figurata fuit luce e g.
illa primordiali. de cuius substancia corpus
generatum est veri solis. De qua genesis primo
sic legitur. Dixit deus fiat lux. Et
facta est lux. Et vidit deus lucem quod
esset bona. et divisit lucem a tenebris.
Lux est virgo maria quam deus fecit.
quam ipsam de tenebris inde splendes
cere fecit. Hanc lucem bonam esse
vidit. quia per eam parentis seculi tene
bras illustravit. Lucem eciam istam a
tenebris divisit. quam a beata virgine
tam veniale quam mortale peccatum ex
clusit. Unde salomon longe antequam
hec gloriosa virgo nasceretur. divini
tate ipsius spiritu sancto edoctus providens
eminenciam eius claritate et spe
ciositate. lucidissimis ac pulcher
rimis creaturis eam comparavit di
cens. Que est ista que progreditur quasi
aurora consurgens. pulchra ut lu
na. electa ut sol. etc. Item beata h.
virgo fuit preclarissima corpore et mente.
Corpore quia speciosa inter filias hominum
legitur extitisse. Mente vero quia
omni virtutum ornata decore. Unde
dicitur ei voce sponsi in canticis
Tota pulchra es amica mea etc.
Ipsa namque fuit paradisus deliciarum i.
locus amenissimus omni spirituali de
lectamento referto. ubi habitat
ac deliciatus est adam novus. id est
xpus. Ipsa est eciam ager cuius odor k.
sicut odor agri pleni quem bene
dixit dominus. omni venustate florum

consitus cuius suavitate odorifera totus respersus est mundus. Vinificat homines, exhilarat angelos et ipse delectatur deus. De hac quadruplici claritate scilicet generationis nativitatis corporis et mentis etiam habetur in precedenti sermone.

a Secundo maria interpretatur illuminatrix. quia post christi resurrectionem et eius in celos ascensionem alios illuminavit secreta misteria edocendo. Unde sicut dicit Theo9 in sermone de assumpcione. Ipsa post ascensionem filii sui remansit ad tempus in terris cum apostolis ut eos plenius instrueret de verbo incarnato de quo plenius erat docta per spiritum sanctum. et omnia familiarius viderat et tractaverat. propter quod melius exprimere poterat. Et ideo bene dicitur de ea Apocalypsis xii°. Mulier amicta sole et luna sub pedibus eius. [illegible] est inter solem et lunam. maria inter

m christum et ecclesiam. Tercio interpretatur amarum mare. Mare dicitur propter affluenciam et copiam graciarum. Unde sicut scriptum est Ecclesiastes i°. Omnia flumina intrant mare. sic omnes gracie intrant in mariam. Unde ipsa optime dicere potest illud Ecclesiastici xxiiii°. In me omnis gracia vie et veritatis etc. Item mare dicitur quia sicut aqua maris non potest exhauriri. sic nec marie liberalitas. Indefesse enim habundanter erogat nobis graciam quam invenit apud deum. Unde dicit Augustinus. Gracia es plena o maria quia apud deum invenisti. et hanc per totum mundum diffundere meruisti.

p Dicitur autem mare amarum propter vehemenciam doloris quem in filii passione sustinuit. quia per amaritudinem mortis filii. gladius doloris animam eius pertransierat. Et ideo viscera beate marie valde repleta fuerant amaritudine. Unde dicit Bernardus in persona beate virginis. Cum fuissem illum intuita colaphis percuti. alapis cedi. faciem conspui. spinis coronari. obprobrium hominum fieri. commota sunt viscera mea. Item dicit Augustinus. Illa pia mater immani dolore eiulans. pectora [illegible] contundens. ita ipsius viscera [illegible] membra fatigaverat. ut incessu deficiens. vix potuisset ad christi funus accedere.

c Dicitur item mare amarum demonibus per ipsam oppressis. quia ad modum maris rubri amarum fuit egipciis in ipso submersis. Quia amarum et timendum est hoc mare egipciis scilicet demonibus. Unde Bernardus. Non sic timent hostes visibiles quamlibet castrorum multitudinem copiosam. sicut aeree potestates marie vocabulum. patrocinium et exemplum. Fluunt et pereunt sicut cera a facie ignis. ubicumque inveniunt crebram huius nominis recordacionem. devotam invocacionem. sollicitam imi-

p tacionem. Legitur de quodam raptore decollato propter furtum suum. qui in extremis confessione carens devotissime invocavit hoc dulcissimum nomen et per hoc ab eterna morte liberatus est. Quod per quandam a demone obsessam innotuit. turbis regredientibus. quia insultanti obsesse dixerit. Iam dedimus vobis bonam predam demonis. Et ille. Si nomen maria unica invocasset. tunc in-

c fuisset. Item quod terribile sit hoc nomen demonibus patet per aliud exemplum. Legitur quod quidam monachi ante ortum diei confabularentur. et audiebant remiges per aquam descendentes in[illegible] impetuose. et quis sit inquirebant. Illi se demones esse dicunt qui animam Ebronii maioris domus regni francorum ad infernum deducerent. Tunc pavescentes monachi clamabant. Sancta maria ora pro nobis. Ad hec demones. Bene nominastis mariam. Vos enim discerpere volebamus. quia dissolute ante horam matutinarum confabulantes invenimus. Tunc monachi festinant ad primam.

m et demones ad gehennam. Item legitur quod fuit quedam matrona multum beate virgini devota. que informabat filios suos et filias ad similem devocionem. et inter alia eos rogabat quod in omni tribula-

cione et dolore et periculo inuoca-
ret nomen beate virginis et diceret Aue
maria etc. Hec autem habebat filiam
satis pulchram que modo muliebri
nimium nitebatur et intendebat
ad vanos ornatus. Cum in quodam
festo solempni hec discurrisset per
villam et pluribus spiritualibus mate-
riam scandali. et in sequenti die sta-
ret in quodam viridario apparu-
it ei demon dicens. Veni mecum.
Cui illa. Quis enim es tu. Cui de-
mon. Ego sum ille cuius voluntate
vis facere. cuius es armatura cuius
es rethe. Et ideo est necessarium ut
tu venias cum illis quos ad meum
hospicium inuitasti. Cum quo vellet
eam rapere incepit clamare. Virgo
maria adiuua me. et dicere aue maria.
Tunc demon dimittendo eam ait.
Maledicta sit illa que te docuit illam
oracionem. Quia nisi dixisses illam.
fecissem te hodie eternam socie-
tati infernali. His dictis disparuit. etc.

Sub sermo Rubrica. C. xj.

Nomine virginis maria etc.
Quarto interpretatur ma- A.
ris stella. Bene beata
virgo maria stelle maris compa-
ratur propter quatuor. scilicet propter puri-
tatem. radiositatem. immobilitatem.
et utilitatem. Est enim maria stel-
la purissima. purissime viuendo.
stella radiosissima. radium eternum
pariendo. stella immobilissima in
fide et dileccione christi et primi semper
permanendo. stella utilissima ad
litus patrie dirigendo. Primo B.
dico maria est stella purissima
sine peccato purissime viuendo. Un-
de de ipsa potest dici illud Sapiencie vij. Hec
est speciosior sole. et super omnem dis-
posicionem stellarum luci comparata
inuenitur prior. Maria est pu-
rior sole et stellis. et luce. quia tam
dignitate quam puritate. solem et
stellas et omnem lucem superat cor-
poralem. Immo eciam spiritualem scilicet an-
gelicam creaturam. Hac utique luce
angelica purior est maria. tam
dignitate quam sanctitate. Unde anselmus
ait. O tu benedicta inter omnes mulieres
que angelos vincis puritate. sanctos
superas pietate. Item secundo maria C.
est stella radiosissima. radium eternum e-
mittendo. filium scilicet dei pariendo. Ipsa
enim est stella de qua prophetauit ba-
laam ut scribitur in libro numeri. dicens.
Orietur stella ex iacob. et consurget
virga
filia de israel etc. Virga ista est filius
dei qui stelle nostre marie est radius.
Radius utique de quo canit ecclesia
Sicut sidus radium. profert virgo filium
pari forma. De quo eciam bernardus ait.
Nec sideri radius suam minuit
claritatem. nec virgini filius suam inte-
gritatem. Unde et ipsa comparatur velle- D.
ri de quo dicit propheta. Descendet
sicut pluuia in vellus. Sicut enim la-
na accipiendo et reddendo aquam
non rumpitur. sed integra manet probatur
sic profecto in virgine beata integritas
ante partum. in partu. et post partum
permansit. O vere beatissima. o vere
radiosissima stella. cuius radius non
solum mundum. sed eciam celum. et non solum
celum. sed eciam infernum penetrauit. Di-
cit autem bernardus. Ipsa est clara et eximia
stella ex iacob orta. cuius radius uni-
uersum orbem illuminat. cuius splendor
et prefulget in supernis. et inferos
penetrat. Tercio beata virgo ma- E.
ria est stella immobilissima seu stabi-
lissima in fide et dileccione christi ac pri-
mi semper permanendo. Huius stelle immo-
bilitas et stabilitas tunc apparuit.
quando in passione domini discipulis fugi-
entibus. imperterrita cruci eius astitit.
illis quoque dubitantibus in fide ac dileccione
christi numquam titubauit. Unde notanter
ait ewangelista iohannes. quod stabat iuxta
crucem ihesu mater eius. Et ideo in laude
eius dicit sponsus in canticis. Statu- F.
ra tua. qua scilicet in fide et caritate
stetisti assimilata est palme. que
foliorum numquam amittit virorem.
sic nec tu fidei et caritatis virtutem.
Et hec est una racio quare laudibus G.
illius sabbato pocius insistimus quam
aliis diebus. Secunda racio est quia sicut

a ieiunijs sexte ferie fit transitus
p sabbatum ad solempnitatem ~~diei~~ do-
minice. Ita a miseria presentis vite fit
transitus p btam virginem ad statum
gratie vel glorie. Ipa enim quasi agit
alij sci. semper parata e nos illuiare et
stare pro nob ad impetrandum nob
·h· gratiam et gloriam a filio. ¶ Certo
igitur maria e stella utilissima nos
ad patriam celestem dirigendo. Primo
ducendo nos p mare huius seculi ad
gratiam filij sui. et tandem ad portum
paradisi. Vn sicut naute qui i mari
sunt diligenter solent stellam maris
de nocte respicere. ut tali signo ad
locum ppositum possint certius puenire.
Similiter et nos qui sumus in mari
huius mundi. et nocte huius vite.
stellam mariam devotissime aspicere
debemus. quatenus illius ducatu ac
suffragio. ad portum eterne securi-
tatis puenire valeamus. Vn dicit
btus ber9. Quisquis te intelligis
in huius seculi pfluuio magis inter
pcellas et tempestates fluctuare
quam per terras ambulare. ne avertas
oculos a fulgore huius syderis. si
non vis obrui pcellis. Si insurgunt
venti temptacionum. si incurris sco-
pulos tribulacionum. respice stellam.
invoca mariam. Si avaricia. aut car-
nis illecebra naviculam mentis con-
cusserit. respice ad mariam. Si cri-
minum inmanitate turbatus. consien-
cie feditate confusus. iudicio terri-
tus. baratro incipias absorberi
tristie cogitacionibus abisso. cogita ma-
riam. In periculis. in angustijs. in re-
bus dubijs. mariam cogita. et invoca
mariam. Non recedat a corde. non ab
ore. Et ut impetres orationis eius suffragium.
ne deseras conversacionis exemplum. Ipsam
sequens non devias. ipam rogans non
desperas. ipam cogitans non erras.
Ipa tenente non corruis. ipa prote-
gente non metuis. ipa duce non fa-
tigaris. ipa ppicia puenis. Et sic
in teipso experieris quam merito dic-
·i· tum sit nomen eius maria. ¶ Quarto
maria dna interpretatur. hoc quoque

nomen optime competit tante impera-
trici que revera e dna et regina
celi et terre. angelorum et hominum.
De hac regali dna dicit ps. Asti-
tit regina a dextris tuis etc.
Et bn a dextris dei dicitur asta-
re hec angelorum regina. que i
pocioribus bonis xpi e colloca-
ta. auro caritatis et virtutum
sive premiorum seu varietate ves-
·k· tita. ¶ Hec vero venerabilis dna
plusquam millies btissima p hes-
ter reginam e pfigurata. De
qua dicitur hester ij. Habuit
gratiam coram rege et misericordiam super
oes mulieres. et posuit dyade-
ma regni in capite eius. Sicut
enim hester regina in regno re-
gis assueri adimplevit oia que
voluit. sic nimirum virgo gloriosa
ppotens regina nra in regno xpi
regis eterni vniusa que desiderat
pficit. ¶ Item de dignitate huius
gloriosissime dne dicit Aug9.
ipam alloquens. Si inquit te celum
vocem. alcior es. si matrem gencium
dicam pcedis. si dnam angelorum
nominem. p oia esse comprobaris.
si formam dei te appellem. digna
existis. ¶ O quantum gaudendum
est nobis miseris hoibus. quod an-
geli dnm et dnam habent ex
hoibus. ¶ Item iohes damascenus.
Maria dna interpretatur. hoc autem
signat marie nomen. Dna enim
vere facta e omnium creaturarum con-
ditoris existens mater. Vn potens
e defendere et salvare. Et ideo
in tribulacionibus et temptacionibus
debemus ad eam confugere tamquam
ad refugium singulare. Item dicit
ber9. Nichil nos deus habere vo-
luit. quod p marie manus non tran-
siret. ¶ Per manus quoque huius
dne offerre deo debemus quicquid
boni possidemus. Dicit etiam
btus ber9 testatur dicens. Modi-
cum illud quod offerre volumus.
desiderijs gratissimis et omni

acceptacione dignissimis marie
manibus tradere cum si non vis re
time repulsam. Bene est nobis
karissimi nunc et scitis quod talem dominam
habemus que manus tam liberales
habet ad nos. et tam potens est
apud filium super nos. ut securi
possimus consurgere omnes nos. Cum
tam vero liberalis sit et miseri
cors super omnes. propterea benigne
succurrit omnibus ei servientibus et pie
meditantibus. patet in multa exempla
quorum duo breviter tangam. 1.
Ex^m Fuit quedam mulier nobilis sed
pauper habens duas filias quas in
formavit ad amorem virginis bene
dicte. Paupertate autem gravata ti
mens corrupcionem earum cum alta
re beate virginis eas adduxit sic di
cens. O domina has filias virgines
offero tibi. et quod non habeo unde
possim eas nutrire. quicquid iuris in
eis habeo hoc tibi do. Et accep
tis manibus puellarum in signum
vere donacionis coniunxit manibus
beate virginis. Et cum recessisset
iuvenem splendidum invenerunt
in foribus domus sue. qui obtulit
eis centum libras in quibus secre
to erat obligatus pro earum. De
hiis ergo induit mater filias et
de necessariis providit optime.
Non attendentes ipsi amma
vi cepere. dicentes quod de meret
ricio hec habuerit. Mater audiens
mater advocatis filiabus ait. Ite
ad matrem unam virginem mariam
et instate cum fletibus et devoci
one ut tamquam mater fidelis subve
niat huic infamie vestre. Que et
toto corde virginem beatam ro
gantes. Dum in quodam festo so
lempnitatis ipsius ad sermonem se
derent in presencia totius populi angelus ‡
ait iuvenculis. Istos capelos mit
tit vobis mater vestra virgo maria
in signum virginitatis vestre. Et illis
dimissis disparuit. Tunc princi
pes qui ibi aderant viso miraculo
duo monasteria construxit in honore

‡ descendit de celo portans duos capelos de rosis albis et clamando in presencia totius populi sic

beate virginis in quibus istas duas con
stituit priorissas. Aliud exemplum legitur
Quidam monachus ordinis cisterciensis
in tantum venerabatur beatam virginem
ut singulis diebus antequam cibum sume
ret flexis genibus quinquaginta ave
maria diceret. Sic cum per licenciam
sui abbatis parentes suos visitaret
et ab eis gratanter receptus fuisset.
convocatis amicis fecerunt ei convivium.
Et cum letus cum eis discumberet et ad
memoriam reduceret quod consuetum ob
sequium beate virgini non persolvisset
de mensa surrexerit et quandam came
ram intravit. et beatam virginem more
solito salutacione angelica saluta
vit. Illo vero in oracione posito appa
ruit ei beata virgo cum magna clari
tate et serena facie circumdata
mantello ~~precioso~~ specioso. per totum
autem mantellum exarata fuit au
reis litteris salutacio angelica
excepta mantelli ora. Cum autem mo
chus perterritus fuisset de tali visio
ne humana fragilitate. illa ad eum
accessit et taliter consolari cepit.
Fili inquit omnes angelice salutaciones
quas dixisti michi. honore impendendo
scripte sunt in meo mantello. Pos
tea vero illam partem mantelli ostendit
in qua nulla angelica salutacio
exarata fuit. dicens. Postquam tu ves
tis in extremitate angelicas salu
taciones fuerit impleta. tunc introducam
te in domum dilectissimi filii mei.
ut facieris adipe frumenti. Ille
vero devotus monachus postquam de
bitum carnis persolvit. beata virgo
sua promissione dignanter adimple
vit. Nos ergo karissimi huic tam gloriose
domine libenter serviamus et eius bene
dicto nomini honore impendamus.

In die exaltacionis sancte crucis super ewangelium postilla. Rubrica. C xij.

Nunc iudicium est mundi etc.
Istud scribit Io
hannis xii° capitulo. Cuius ex
posicio talis est. In illo tempore dixit

M. Ex^m

ihesus ad turbas et ad discipulos suos.
A Nunc iudicium est mundi. Multa siquidem sunt
iudicia dei. Unde dicitur in ps. Iudicia
tua abyssus multa. Dicit eciam apostolus.
O altitudo diviciarum sapiencie et sciencie
dei quam incomprehensibilia sunt iudicia
eius. Cum autem dicit hic dominus. Nunc iu-
dicium est mundi. intelligitur de iudicio
discrecionis. quia a tempore passionis christi dis-
creti sunt fideles credentes ab obsti-
natis per infidelitatem. vel aliter. Nunc
iudicium est mundi. id est pro mundo. in
quantum ex divina sentencia mundus a potestate
diaboli ereptus est in passione christi.
B Et ideo subditur. Nunc princeps huius
mundi eicietur foras. Diabolus enim di-
citur hic princeps huius mundi. non quod
sit princeps substancie huius mundi sed
hominum mundialium vincencium in quantum
se ei subiciunt per peccatum. Dicitur autem
eiectus dyabolus per passionem christi
per quam apta est ianua paradisi et
glorie. Et si diabolus non potest impedire
sanctos a consecucione glorie sicut facie-
bat ante. tamen permittitur temptare homi-
nes ad exercicium virtutum et meritum
C electorum. Et ego si exaltatus fuero
a terra scilicet in cruce ubi exaltatus
est moriens. omnia traham ad meipsum.
quia per crucem suam redemit omnia corpora.
et animas nostras de potestate diaboli li-
beravit. Nisi enim dominus exaltatus
fuisset in cruce. nullo modo liberaret
humanum genus de potestate diaboli. Item
per omnia recte homo denotatur. quia
propter ipsum facta sunt omnia. et in ipso
concurrunt omnia. Habet enim racionem cum
angelis. vitam cum arboribus. sentit
cum animalibus. et habet esse cum lapidi-
D bus. Trahit autem nos dominus tripli-
ci funiculo. scilicet spei. fidei. et cari-
tatis. Unde et iste tres virtutes dicun-
tur theologice et divine. De isto
triplici funiculo dicitur eccles. Triplex
funiculus difficile rumpitur. Hoc.
Hoc autem dicebat significans qua mor-
te esset moriturus. Ista sunt verba
ewangeliste interpretantis quid christus
intelligeret per illam exaltacionem

E scilicet suam crucifixionem. Sciendum
vero hic quod hanc exaltacionem
domini in cruce prefigurabat exal-
tacio illius enei serpentis in deserto.
Unde dicit dominus in alio loco iohannis
iii°. Sicut moyses exaltavit ser-
pentem in deserto. ita exaltari o-
portet filium hominis. ut omnis qui cre-
dit in ipsum non pereat. sed habeat
vitam eternam. Legitur enim in libro
numeri xxi°. quod cum filii israel essent
in deserto. tedere cepit populum
itineris et laboris. et murmura-
verunt contra deum et moysen. et ait.
Cur nos eduxistis de egipto
ut moreremur in solitudine. deest
panis. non sunt aque. iam anima
nostra nauseat super cibo isto levis-
simo. Quamobrem misit dominus in
populum ignitos serpentes. ad quorum
plagas et mortes rogaverunt
moysen ut oraret pro eis. Orante
vero moyse dixit dominus. Fac ser-
pentem eneum et pone eum pro signo
quem cum percussi aspicerent sanabantur.
Exaltacio huius enei serpentis
quem moyses ad aspectum populi
in pertica elevavit. prefiguravit
quod ihesus christus suspendendus erat
in cruce. ut quicumque eum per veram
fidem intuerentur. ab omnibus pla-
gis suorum criminum curarentur.
F Unde notandum quod tre dominus noster
ihesus christus per serpentem eneum
figuratur. et hoc breviter propter
quinque causas. Prima est quia
sicut legitur de serpente quod cum se
inveterit ieiunat xl diebus ut
laxetur pellis eius. et sic per angus-
tum foramen petre transiens. pellem
senectutis deponit. Ita et christus
ieiunavit xl diebus et xl noc-
tibus ut nos doceret idem facere.
ut sic pellem veterem peccatorum
deponentes. in novitate vite spiritu-
alis ambulemus. Secunda causa est.
quia sicut serpens contemptibilis
est et oditur. ita et iudei christum
contempserunt et odierunt. Unde ipse

dicit in ps. Ego sum vermis
et no homo. &c. Et vere xps
adhuc hodie a multis qtepnit
Multi eni sut qui mundu 2 ve
tre et mulierē fornicaria pponut
optio deo. Tercia cā ē. q: spes
ē prudēs aial. Vn dicit sal. Pru
dēcia ei9 pcussit supbu . Dei quip
pe fili9 cū diabolo qgressurus.
habitu eoz induit quos diabo
lus sepe vicerat. Diabol9 aut
vbite deitatis sub hūanitate la
tētem ignorās. cū filio dei qu
dacter cogredit. faciēs eū in
cruce suspendi. Sz dū credit vin
cē. vincit. perit. et qculcatur.
Quarta cā quare dñs nr p
serpetem eneū figatur ē. quia
sicut serpēs eneus silitudinē
quidē spentis. s venenu spe
tis no habet. Sic rdeptor nr
in silitudine quidē carnis pcti
apparuit. s pcti venenū in eo
locū habē nō potuit. Qui ppe q
pctm nō fecit. nec dol9 inuēt9
est in ore ei9. Quinta cā est.
q: videlicz es valde durabile ē
Ita et xps ene9 fuit. q: pacie
tissim9. Dñe quippe paciencie
fuit in oib9 amaritudinib9 pas
siōis sue. Vn et apts nos īvi
tat ut paciencīa hui9 enei ser
pentis sc3 xpi ītueamur et imi
tem. ita dicēs. Recogitate eū
qui talē sustinuit a pctoribus
adūsus semetipm qdictione
&c. Sequitur in euāg. Respōdit ei tur
ba sc3 iudeoz. Nos audiuim9
ex lege q: xps manet in eternū
Nomīe legis aliqn iudei accipi
unt totū vet9 testamētū. et nō
solū quinq: libros moysi qui a
ptate dicit lex. In pphetiā aut
mēcio fit de eternitate xpi. vt pz
ysaie ix. Et vocabit nom ei9 ad
mirabilis. qsiliari9. de9 fortis. pr
futuri seculi. pnceps pacis. Mul
tiplicabit ei9 imperiū. et pacis
nō erit finis. Siliter daniel vij.
Ptās ei9 ptās eterna &c. Talis
aute pmanencia videt qtriari

morti. Ideo iudei audientes de ipi9
dñi morte. arguere nitebant q ipe
nō esset xps. Et io sequit. Et quō
tu dicis oportz exaltari filiū hoīs
id ē mori in cruce. Quasi diceret.
Si tu loqris de teipo. sequi q nō
es xps. q: manet ietnū. Si aut
loqris de alio. Dic nob. quis ē
iste fili9 hoīs. Licet aut xps nō
vocaret se in isto loco filiū hoīs.
tn sic qiter vocabat. et io tpe
tēdē vba ei9. hoc addiderūt. Si aut
quērat qliter iudei intellexerūt
q xps suā futurā crucifixione
vocaret exaltacione. Dicendū q
pūbiu erat apud iudeos. q cru
cifixio vocabat exaltacio. Et ad
huc hoīes tali mō loqndi vtunt.
Dicit eū aliqs ipcat alteri di
cit ei. Tu sis in altū eleuat9. Vel
pt dici scdm aug9. q hoc eū dix
isse itelligebat qd facere cogitabat.
Nō eni vboz istoz obscuritate
aperuit infusā sapiā. s stimula
ta qsciā. Iudei eni sic odientes xm
desiderabat eū crucifigē. et ppte
rea itellexerūt vba ei9. Sequitur
Dixit ergo eis ihus. Adhuc mo
dicū lumē in vobis ē. His vbis
xps qmēdat eos de aliquali cog
niciōe xpi. q: per scripturas qstiti
ad ei9 eternitatē. s ondit eā ip
fectā. dicēs. Adhuc modicū lumē
in vobis ē. sc3 cognicionis et itel
lect9 de xpo. q: nō intelligebāt
mortē xpi per passionē in hūani
tate stare sit cū deitatis eternita
te. Et tn vtrūq: poit scriptura
de xpi eternitate et passiōe. De xpi
eternitate iā dictū est. De passiōe
ei9 subdit ysaie liij. Tamq ouis
ad occisione duct9 ē &c. Et ideo
monet eos ad pfectā cognicionē
de xpo dicēs. Ambulate. Quasi
diceret. In cogniciōe pficite dū
lucē habetis. id ē me pncipaliter
q sū lux illuminās p veritatē doc
trine et lumē gracie. Vt nō tenebre

vos comprehendant scilicet ignorancie et culpe
Et qui ambulat in tenebris peccatis
nescit quo vadat quia declinat a cer
titudine vie. Dum lucem habetis cre
dite in lucem. Idem eodem capitulo ut filii lucis
sitis per ymitacionem et gracie adopcio
nem. Et sic breviter patet textus.

Sermo viii super P. C. xiii.

Ad populos exaltabo signum
meum. ysaie xlix. Karissimi
fratres, Crux domini nostri
.a. ihesu christi que ex tactu carnis sue
fuit sanctificata, in qua et facta est re
dempcio nostra, in multis extitit exal
tata. Primo namque et principaliter
fuit exaltata in dominica passione
quando dominus ut habetur Iohannis xix. baiu
lans sibi crucem suam super humeros
suos elevavit et tandem super eam as
cendit. Nonne valde exaltata fuit quando
altissimus super se portavit. Unde dicitur
cruci. Flecte ramos arbor alta etc.
Item cantat ecclesia. Arbor decora etc.
Et dominus in ezechiele predixit. Exal
tavi lignum humile. Vere secundum augustinum
crucis lignum extitit exaltatum quando
lignum quod erat latronum patibulum
factum est regale vexillum et transit
.b. ad frontes imperatorum. Conside
ra hic paululum o homo humilitatem
et pacienciam domini tui, quod scilicet va
dens ad passionem propriam crucem
qua suspensus est portare non renuit.
O inauditum spectaculum. Numquam audi
tum est aut lectum in scripturis quod fur
aliquis ad hoc compelleretur ut porta
ret patibulum in quo suspendendus
esset, sicut christus compulsus fuit ad cru
cem portandum quod sibi imposuerunt
ad obprobrii augmentacionem. Et
tamen cum tanta pateretur et a iudeis
derideretur ipse tamquam ovis man
suetus obmutuit et unicum verbum
impaciencie non protulit. ysaie liii. Si
cut ovis ad occisionem ductus est
etc. In huius signum sacerdos coram
altari inclinans voce supprimit. Pro
funda inclinacio significat inclinacionem
qua christus sub cruce cum eam portaret

profunde inclinabatur. Nec mirum
quia magnum patibulum in delicato
dorso portabat et eius corpus tunc
valde lassatum et debilitatum fue
rat utpote qui precedenti die
pedes discipulorum laverat, de cuius
corpore in nocte pro sudore san
guis fluxerat, qui per totam noc
tem vigilaverat, multas alapas
susceperat, de cuius capite corona
sanguine cruentata erat, cuius dorsum
flagellum conscisserat, et ideo pre
debilitate vix procedere poterat.
Quis hec audiens de dulcissi
mo domino lacrimas continere poterit.
Cogitate de hiis karissimi fratres quando
venimus ad ecclesiam et videmus
sacerdotem profunde inclinantem
et vocem supprimentem. Cogitate
inquam et estote pacientes in ad
versis. Ad hebreos x. Nolite
amittere confidenciam vestram que mag
nam habet remuneracionem.
Paciencia enim vobis necessaria est ut
voluntatem dei facientes reporte
tis promissionem. Secundo crux
fuit exaltata in apostolorum predica
cione quando per totum mundum gloria
crucis est divulgata. Unde et
dicebat apostolus. Nichil iudicavi
me scire inter vos nisi christum ihesum
et hunc crucifixum. Non enim in quo
veni ad vos in sublimitate ser
monis ut non evacuetur crux
christi. Attende hec o homo ut
non glorieris in alta etc. nisi in
cruce et passione domini. Noli glo
riari in gloria huius mundi quia
vana est et eam sequitur tristi
cia perpetua. De hac materia
Require in sermone secundi capituli. Michi
absit etc. Tercio fuit exaltata
in victorie collacione et in huius
signi ostensione prout legitur de im
peratore constantino qui cum multum
ab hostibus infestaretur et eos ni
mium timeret propter eorum multitudi
nem nocte ab angelo admonetur
ut celum respiceret. Qui celum

aspiciens vidit signum crucis ex clarissimo lumine formatum aureis litteris hunc titulum habens scriptum: In hoc signo vinces etc. Vide hystoriam de invencione sancte crucis. Quarto fuit exaltata in sua invencione propter multa et magna miracula que tunc leguntur facta, sicut eciam patet in historia de ipsius invencione. Recita de ipsis pauca que placet. Quinto fuit exaltata hodierna die in eius recuperacione et in victorie collacione et in miraculorum operacione. Recita hodiernam hystoriam. Sexto sancta crux est exaltata in fidelium devocione eo quod ab omnibus Christi fidelibus adoratur et in magno honore habetur. Pro quo sciendum quod unusquisque fidelis hoc gloriosum signum crucis merito cum omni devocione et affectu exaltare et honorare debet specialiter propter quinque rationes. Prima et principalis racio est quod sanctificata sit glorioso corpore et sanguine Christi et quod per eam redempcio nostra facta sit. Unde cum ipsam crucem domini honoramus et adoramus, ipsum Ihesum Christum pro nobis in ea passum colimus et adoramus. Non enim sancta crux propter se est adoranda sed in ordine ad aliud, scilicet propter Christum in ea suspensum. Unde dicit Petrus Damiani in sermone hodierno: Verillum imperatoris eterni fratres karissimi cum devocione prosequamur, quia et ipsum qui in eo triumphare dignatus est veneramur. Quod videlicet nulli sanctorum ex ecclesiastica nostre institucione collatum. Sanctos enim quoslibet sive eciam celestes virtutes oramus quidem, sed non adoramus. Cum vero crucem non ~~adoramus~~ fatemur adorare vel colere, illi tamen figure dominici corporis que in cruce facta est hanc noscimus reverenciam exhibere. In signo nempe victorie victorem colimus; adorando crucem ipsum qui crucifixus est adoramus. Hec ille. Nos ergo karissimi ad ymaginem crucifixi aspicimus; per ipsam invocare debemus dominum nostrum Ihesum Christum amarissime et innocenter passum et mortuum in cruce, acerbissime spinis coronatum, crudelissime manibus, pedibus, corde confossum, et sic de aliis circa dominum in eius crucifixione gestis. Et ex hac consideracione illi crucifixo debemus omnem honorem et reverenciam impendere, compaciendo domino nostro agno dei innocentissimo ubi enormiter in cruce passo, et regraciando eidem totis viribus, oraciones coram nostris coram eodem crucifixo fundendo etc.

C. E. Secundam vero quare sanctam crucem honorare debemus est quia omnibus in adiutorio eius sperantibus victoriam prestat et triumphum de inimicis suis tam visibilibus quam invisibilibus. Unde canitur in prosa: Hoc confert signum nullum stet periculum.

D. Unde dicit beatus Augustinus: Ubi signum crucis cum fide et timore dei precesserit, nichil ei nocere poterit inimicus. Et ideo ad omnem actum, ad omnem incessum manus tua ~~signum~~ crucem pingat. Hec ille. Qualiter hoc signum crucis victoriam prestat de inimicis visibilibus patet in Constantino et Eraclio imperatoribus qui per hoc signum omnes inimicos suos debellaverunt.

F. Qualiter autem fugat inimicos invisibiles, scilicet demones, per multa patet exempla quorum unum breviter recitabo.

Exemplum. Legitur in vitas patrum quod quidam iudeus Romam pergens cum iam diem declinare videret in quodam templo Apollinis ad manendum se contulit. Qui licet fidem non haberet, signo crucis se munivit. Nocte vero media evigilans vidit malignorum spirituum

turba. et luciferum in medio seden-
tem. et singulos venientes et ma-
licias suas recitantes. Cumque omnes
dixissent. tandem respexit lucifer
a longe illum ibidem iacentem et dixit.
Quis est ille qui presumpsit in hoc
templo dormire. At ille vehemen-
ter timuit. et signo crucis se signa-
uit. Cumque missi spiritus ad eum venissent.
et ipsum adducere vellent. clamare ce-
perunt. Ve. ve. ve. vas vacuum et sig-
natum. Ad hanc vocem disparuerunt.
g. iudeus autem fidem christi recepit. Item
Exm legitur in vitas patrum libro iij° de
sancto ysidoro. quod cum discipulus eius
iussu ipsius hauriret aquam ad vsum
refectionis eorum. vidit aspidem in
puteo. At ille exterritus cucur-
rit ad patrem predictum dicens ei. Mo-
rituri sumus pater. aspidem vidi in
puteo. Qui subridens dicebat.
Si placet diabolo per singulos pu-
teos serpentes mittere. siue aliquam
aliam bestiam. nos numquam debemus
bibere. Et egrediens per semetipsum
hausit. ieiunusque ipse primus bibens
ait. Vbi crux christi superducitur. non
preualebit malicia diaboli. Nos
ergo karissimi in omnibus rebus quas agimus
muniamus nos signo sancte crucis.
siue manducamus. siue bibimus. siue
quodcumque incipiamus etc. Tercia racio
h. quare in honore habenda et di-
ligenda est sancta crux. quia libidines
et temptaciones quascumque spirituales
extinguit. Vnde dicit augustinus. Tanta
est virtus crucis christi. ut si in mente
fideliter habeatur. nulla libido
nulla preualere potest inuidia. Sed continue ad
memoriam illius omnis peccati et mortis
fugit exercitus. Item dicit petrus da-
miani. In omni sane spirituali certa-
mine crucis debemus proferre
vexillum. Quod nimirum si viriliter
agentes attollimus. procul dubio vic-
tores existimus. Alioquin si segni-
ter vincendo deponimus. ad pri-
mos persequencium impetus necesse est
enormiter cadamus. Exemplum
i. Exm De scolaris quidam religionem intra-

uit cupiens vitam suam emendare
Cumque austeritatem ordinis sensisset.
cepit cogitare epulas in seculo ha-
bundantes deliciis. et vehementer
temptabatur a concupiscencia carnis.
Cumque animo resistere non posset.
cucurrit ad altare sancte crucis. et
prosternens se in modum crucis dix-
it. Domine ihesu christe obsecro te per
sanctam crucem tuam in qua mortem
sustinuisti pro me misero pec-
catore. succurre mihi ne incidam
temptacionem peccati. Et statim tempta-
k. cio cessauit. Quarta racio est
quia ad humilitatem prouocat. Crux enim
fuit turpissimum genus mortis hoc
elegit christus ut nobis exemplum daret
humilitatis. Ad philippenses ij. Christus
factus est pro nobis obediens usque ad
mortem. mortem autem crucis. Propter
quod et deus illum exaltauit. Ecce propter
humilitatem suam exaltatus est christus.
Augustinus. Ecce habemus humilitatis exemplum
superbie medicamentum. Quid ergo
tumescis o homo. O pellis mor-
ticina ad quid tenderis. O sanies
feda quid inflaris. Princeps tuus
humilis. tu superbus. Caput humile, mem-
l. brum superbum. Absit. Exemplum legitur
quod cum beata elizabeth nupta esset.
et cum magno comitatu et preciosis
vestibus induta ad ecclesiam venisset.
stans ante altare amarissime fle-
re cepit. ita quod nullus eam compescere po-
tuit. Tandem venit sponsus eius di-
cens. Domina cur fletis. Quid dis-
plicet vobis in me. Nonne sum satis
nobilis. aut satis diues. aut pul-
cher. Et illa. Propter hoc non fleo.
sed defleo paupertatem et nuditatem
domini mei ihesu christi quia propter me in
cruce sustinuit. Ecce ego sto co-
ram eo circumamicta auro et serico.
et ipse pendet hic coram me in cruce
nudus et sine operimento. Ipse se humi-
liauit. et ego debeo dominari. Et sic
semper crucem in memoria habuit. et io
mit omnes ancillas suas humilia-
erat sicut in legenda sua legitur.

Quintu(m) tō ē. q(uod) in t(ri)bulacio(n)ib(us) M.
hoie(m) (con)fortat. Bn. Nichil dulci(us)
in t(ri)bulacio(n)ib(us) hoi. q(uam) xpi passio
ne(m) cogitare. Qua eni(m) aspitate
formidabit si me(n)ti ei(us) occurrat
q(uod) filij dei passione sit redempt(us).
Si eni(m) xpi passione(m) semp(er) recor
daremi(ur). ita sagitta dilc(i)o(n)is vul
neraremi(ur). q(uod) ip(s)ius eti(am) o(mn)e(m) t(ri)bula
cio(n)e(m) pateremi(ur). Greg(orius). Si passio
dni ad memoria(m) reuocet(ur). nichil
adeo dur(um). q(uo)d no(n) equo a(n)i(m)o tole
ret(ur). Istud figuratu(m) ē. exodi xv.
vbi legit(ur). q(uod) filij isr(ae)l. inuener(un)t
aq(ua)m qua(m) p(ro)pt(er) amaritudi(n)e(m) bibere no(n)
potuer(un)t. Et ondit d(omi)n(u)s moysi
lignu(m). q(uo)d cu(m) misiss(et) in aq(ua)s v(er)se
sunt in dulcedine(m). P(er) amaras
aquas signatur t(ri)bulacio p(rese)ntis vi
te. et p(er) lignu(m). lignu(m) s(an)c(t)e crucis.
Si hoc in memoria reuocetur
o(mn)e leue et dulce erit q(uo)d patim(ur).
Ex. Exe(m)p(lu)m. Quida(m) nouicio carthu N.
sien(sis) deportando cappa(m) tedio
h(ab)iti in meridie dormienti ap
paruit d(omi)n(u)s portans cruce(m) mag
na(m). satis laboriose ascendendo
scala(m). P(ar)te(m) ante(r)iore(m) crucis
manib(us) tenuit et brachijs. Su
periore(m) vero scapulis. Cu(m) cu(m)
nouici(us) diceret. d(omi)ne adiuua(m) te.
respo(n)dit d(omi)n(u)s. Quo(modo) pro me
portabis tale(m) cruce(m). qui no(n) potes
portare cappa(m). Ille euigilans
(com)punct(us) fuit. ab hinc ad o(mn)ia p(ro)mpt(us).
Simile exe(m)p(lu)m legit(ur) de quoda(m) no
uicio ordi(ni)s mino(rum). Ite(m) aliud
Ex. exe(m)p(lu)m. Cu(m) quida(m) s(an)c(t)us multa O.
tormenta a tyranno sustinuisset
quesiuit tyrann(us) quo(modo) xpiani tot
tormenta ta(m) pacient(er) sustine(re) pos
sent. Respo(n)dit s(an)c(t)us. q(uod) signu(m) cru
cis in corde portam(us). Et ille hoc
in te temptabo. Et iussit cor ei(us)
erui et scindi p(er) mediu(m). et inue
nit in eo crucis signu(m). Et bap
tizat(us) ē. Nos ergo tam crucem
d(omi)ni sp(iritu)aliter in corde portem(us). et sic

mo honore veneremi(ur). p(ro)p(ter) q(uo)d tot
et tanta bona (con)secuti sum(us) et
(con)sequimi(ur). ut p(er) ip(s)a(m) ab o(mn)ibus
i(n)sidijs i(n)imico(rum) mereami(ur) eripi.
et in t(ri)bulacio(n)ib(us) (con)fortari. et tan
dem regna celo(rum) adipisci. P(rese)ta(n)
te d(omi)no n(ost)ro ih(es)u xpo. (et)c. Sermo
viii sup(er) ep(istu)l(a)s. C xiiij.
Michi absit gloriari nisi in cruce
d(omi)ni mei ih(es)u xpi. Ad ga
latas vlt(im)o. Id ē procul sit a me
ut ego glorier in alia re. q(uam) in
d(omi)nica cruce. siue in d(omi)nica passio
ne. Preterea tam o(mn)is homo na(tura)lit(er) A.
appetit gl(ori)am. s(ed) multi errant
Na(m) quida(m) ea(m) petu(n)t in sublimi
tate potencie. et tales uel labo
rant p(ro)esse. uel p(rese)sidentib(us) cohere(re).
Quida(m) ea(m) petu(n)t in varietate
sc(ienti)e. Quida(m) in generis clarita
te. Quida(m) i(n) corpis speciositate
et carnis voluptate. Quidam i(n)
in gule auiditate. Quida(m) in di
uiciar(um) copiositate. et quida(m) in
sua veritate. Ista igit(ur) o(mn)ia s(an)c(tu)s
et sapiens ap(osto)l(u)s paul(us) attendens.
refugit gloriari cu(m) a(l)ijs malis
et elegit gloriari cu(m) bonis. Ad
iunxit v(er)bis p(re)missis dicens. Michi
absit gloriari (et)c. In quib(us) v(er)bis
duo possim(us) (con)siderare q(ue) docet
ap(osto)l(u)s. P(ri)mo eni(m) docet quid sit
hoi(bus) fugiendu(m). s(cilicet) gl(ori)a mu(n)di.
cu(m) dicit. Michi absit gloriari.
S(e)c(un)do quid sit hoibus appeten
du(m). s(cilicet) gl(ori)a crucis d(omi)ni. cu(m) subdit.
nisi in cruce d(omi)ni (et)c. Quantu(m) B.
ad p(ri)mu(m) sciendu(m) q(uod) gl(ori)a mu(n)di
et qua(cum)q(ue) re cau(s)a(ta) sit. ab hoi
bus ē fugienda. Et hoc specia
liter p(ro)pter q(ua)tuor. Est eni(m) vilis
sima et sua condicione. Vanis
sima i(n) fragili duracione. Fal
sissima in p(ro)missione. Et malig
nissima i(n) retribucio(n)e. Primo di
co gloria mu(n)di ē fugienda q(ui)a
ē vilissima i(n) sua (con)dicione seu
na(tur)a. Est eni(m) deo et angelis fe C.
tida et hoi valde nociua. quia

bonorum omnium spiritualium destructiua
Cum igitur homines naturaliter appetant sibi
nobilia. ideo merito debent refugere
vanam mundi gloriam. quia scriptura
docet esse vilissimam. Unde scribitur
primo machabeorum ii°. quod gloria eorum est
stercus et vermis. Quid in rebus ster
core detestabilius. Quid in animalibus
verme vilius. Ergo si gloria mundi est
stercus et vermis. non est hominibus appe
D tenda. sed omni studio fugienda. Iste
gloria humana similis est ligno putrido
de quo philosophus docet. et experiencia
patet. quod de nocte lucet. sed in die
putridum esse apparet. Quid enim est
hominem gloria vana putridum de
nocte lucere. id est in hoc presenti tempore quod
nocti umbrose est simile quasi glori
osus incedere et luminosus infirmis
oculis apparere. qui non possunt niscea
que foris sunt iudicare. Sed quando dies
iudicij veniet in quo illuminabit dominus
abscondita tenebrarum. et manifes
tabit consilia cordium. tunc apparebunt
putridi et vilissimi et penitus
non curandi. Quia impossibile est
sicut dicit theologus. ut homo in utroque
seculo scilicet presenti et futuro sit primus. et
in utroque appareat gloriosus. O si
attenderent hec miseri qui sic modo
ambulant gloriosi. quomodo in futuro
apparebunt vilissimi et putridi. sine
dubio iam detestarent gloriam mundi
E huius. Secundo mundana gloria est nobis
fugienda. quia est fragilis et nulla sta
bilitate firmata. ut qualibet vapo
rosa vel fumosa flamma. que quantumcumque
appareat ad tempus esse pulchra. in
uenitur postmodum esse nulla. Fu
mus enim quanto plus in altum se erigit.
tanto in se semper plus deficit. donec
penitus euanescat. Flos magni odo
ris ad tempus admirabilis venusta
tis existit. sed ad modicum tactum
solis adurentis arescit. et omnis
gloria eius perit. Unde ysaie xl°. Omnis
caro fenum. et omnis gloria eius quasi
flos feni. Exsiccatum est fenum. et
cecidit flos. Tales igitur omnes
sunt sicut fenum tectorum quod priusquam
euellatur exaruit. Ubi nunc gloria
assueri regis qui ut dicitur hester
primo centum viginti septem regnis
imperauit. Ubi gloria illius magni a
lexandri in cuius conspectu omnis terra
siluit. Machabeorum i°. Omnes utique
perierunt et ad inferos descenderunt.
F et alij loco eorum surrexerunt. Ter
cio mundana gloria est nobis fugien
da. quia falsissima. nulli tenens promissa.
sed omnes homines fallens et seducens.
Nomina unum si potes quem non fefellit.
Quem enim regum vel cesarum non de
cepit. Longam enim et honorabilem
vitam. pacificam et securam poten
ciam suis amatoribus promittit. cum
tamen unum momentum vite ipsis addere
G non possit. Quis in gloria alex
andro magno similis. Ipse enim nul
lum umquam bellum perdidit. sed cum
paucis multitudinem sepe vicit.
Nulla prouincia umquam euasit quia
non sue dicioni submisit. Et
tamen quando se subiugasse omnia credi
dit. et pacificam vitam ducere spe
rauit. tunc ad modum aque decur
rentis deperijt. et in duodecimo
imperij sui anno vitam finiuit.
H Unde legitur de eo. quod cum post obitum
eius. ossa ipsius in vase aureo re
condita fuissent. et philosophi ex diuersis
partibus ad eius sepulturam conuenis
sent. Unus eorum volens ostendere
dominium eius esse vanum et falsum.
ait. Heri non sufficiebat isti mun
dus. hodie quinque pedum sepulcrum
est contentus. Alius volens ondere
vanum esse aurum et argentum con
gregare. dixit. Heri iste fecit the
saurum de argento et auro. hodie hic sepulchrum de ipso.
Tercius volens ostendere vanum esse
corpus nutrire voluptatibus. dixit.
heri nutriebat iste corpus suum di
uersis delicijs. hodie comeditur
a vermibus infinitis. Nos ergo karissimi
fugiamus hanc falsam gloriam

mundi q fluit ad modum navis ma
re sulcantis. Item ad modum torrentis
velocissime currentis et postea vanes
centis. Et vere falsa est gloria huma
na quia deum in necessitatibus promit
tit auxilium. Prebet potius impedime
tum. Unde propheta confortans virum
iusti contra gloriam superborum sic ait.
Ne timueris cum dives factus fuit
homo. et cum multiplicata fuerit glo
ria domus eius. Quoniam cum interierit non
sumet omnia. etc. Quid ergo hanc
gloriam sequeris o homo. a qua in
morte iuvari non poteris. sed po
cius ab ea impedieris. Quarto | I.
mundana gloria est fugienda. quia est
malignissima in retribucione. quia eam
sequitur pena et ignominia sem
piterna. Unde scribitur in ozee. Glo
riam eorum in ignominiam commuta
bo. O in quale ignominiam. utique
in ignominiam sine mora. quia gloria
in summa transibit ignominia. po
tencia impotencia. sapiencia in stulti
ciam. et omnis delectacio in maxima
penam. Ita iuxta mensuram culpe
erit et mensura pene. Unde in apo
calipsi. Quantum in deliciis fuit
tantum date ei de tormento. O vani
tas vanitatum. O summa stulticia
dare pro vilissimo plumbo argentum.
pro auricalco aurum. pro vitro opti
mam margaritam. Primo quod pessi
mum est dare pro nichilo. bonum quod
potuit esse eternum. Quis stultis
simus mercator hoc faceret. Sed
certe vanus et superbus hoc facit. qui
pro vana gloria que omnino est nulla. glo
riam vendit eternam. et pro laude vilis
sima perdit bonum quod potuit esse
eternum. et quod erat summa gloria
dignum. Et sic patet primum prin
cipale. quid scilicet sit hominibus fugien
dum. Quantum ad secundum sciendum.
quod in verbis premissis docet apostolus quid
sit appetendum. scilicet gloriari in cruce
domini nostri. Pro quo considera. | k.

dum. quod ut aliquis in cruce domini dig
ne glorietur debet habere quatuor vir
tutes que signantur per quatuor ligna
que fuerunt in cruce Christi ut legitur.
Nam pars inferior id est truncus super
quem crux fuit posita dicitur fuisse de
cedro. pars illa que fuit ad dorsum de
cypresso. pars "illa" vero ad quam fuerunt
manus affixe fuit de palma. et pars
in qua fuit scriptus titulus fuit de
oliva. Unde versus. Ligna crucis palma. | b9.
cedrus. cypressus. oliva. Pes cedrus.
medium cypressus. oliva supremum. Pal
ma transversum fuit in domini cruce lig
num. Voles ergo digne gloriari in
cruce domini debet habere altam cedrum
devocionis quo ad deum. cypressum
bone operacionis quo ad ~~deum~~ seipsum.
palmam victorie quo ad dyabolum.
et olivam pacifice conversacionis quo ad
proximum. Primo dico debet habere | l.
altam cedrum devocionis quo ad deum.
Cedrus enim secundum Rabanum est altis
sima arborum. et signat devocionem per
quam anima ad contemplacionem celestium
elevatur. Unde devota anima dicit. ecclesiastici
xxiiii. Quasi cedrus exaltata sum in
libano. scilicet per Christum ad contemplacionem et de
vocionem. Vis ergo o homo habere
devocionem. reduc ad memoriam passio
nem Christi. vide qualiter in cruce fuit sus
pensus et a terra elevatus. Ideo enim
exaltatus fuit in cruce. ut et tu ex
alteris in eterna mansione. Iohannis xii.
Ego si exaltatus fuero a terra. omnia
traham ad meipsum. Considera quantum tu
te dilexit. quid et qualiter passus pro
te. et materiam magne devocionis
invenire poteris. Sit hec gloriacio
tua. hoc enim dominus a te requirit. ut
scilicet glorieris in cruce et passione
sua. Et ob hanc causam lignum sancte
crucis noluit occultari. sed per multa
miracula inveniri et exaltari. Re
cita hic de illa materia que placet. Se
cundo debet homo habere cypressum bo | m.
ne operacionis quo ad seipsum. Cypres
sus enim est imputribilis. et semper

remanet in prima firmitate. et est
suauissimi odoris. ut dicit ysidorus
Et sicut opacione bona. et per qua
aia a putredie viciorum conseruatur et
odore virtutum redolet. Ideo deuota
aia dicit eccl. xxiiij. Quasi cipressus
exaltata sum in monte syon. Ille de
monte syon et in altitudine virtutum
exaltatur. qui quasi cypressus bonis
opibus floret. Vis o homo bonis ope,
ribus florere. respice xpm in cruce
pendente qui omnibus bonis operibus flo,
ruit. Ideo deus est nazarenus
.M. qd interpretatur floridus. Tercio debz
homo habere palmam victorie quo ad
dyabolum. Palma enim quondam daba,
tur victori in signum victorie. Dya,
bolus enim assidue hominem impugnat
quem si quis vicerit. saluabitur. si
aut victus fuerit. dampnabitur. Necesse
est nobis ut strenue pugnemus. ut
victoriam obtineamus. et per quas co,
ronam accipiamus. Vnde dicit beatus
iacobus in epistola sua. Beatus vir qui
suffert temptacionem. quoniam cum probatus
fuerit accipiet coronam vite. Viri,
liter igitur contra temptaciones diabolicas
pugnemus. quia pugna nostra non est pro
vita corporis. sed anime. nec pro hereditate
terrestri. sed celesti. non pro regno tran,
.Q. sitorio. sed eterno. Quarto debz
habere oliuam pacifice conuersacionis quo
ad proximum. Oliua enim est signum pa,
cis. Vnde tomi quondam nuncios pro pace
miserunt nuncios non cum frondibus oli,
uarum. Debz ergo deuota aia habere
oliuam pacifice conuersacionis per quam deo
placeat. et proximum edificet. Ozee
xiiij. Erit quasi oliua gloria eius.
et odor eius ut libani. Bene dicit
erit quasi oliua gloria eius. quia magna
est gloria pacifice conuersari. quia per hoc
homo deo placet. et filius dei effi,
citur. Math. v. Beati pacifici. quoniam filij
dei vocabuntur. Qui aut turbat
pacem. filij diaboli sunt. Vnde dicit
Gregorius. Sicut vocantur filij dei qui
pacem faciunt. procul dubio sathane
filij qui confundunt. Bene ergo ad
didit. et odor eius ut libani. quia sicut
bonus odor. delectat et proximum edificat
.P. proximum. Caritate aut perfectio,
nis sit pacem habere cum proximis pa,
.exem. teri quodam exemplo. In vitaspa,
trum legitur. quod sanctus epyphanius
episcopus misit aliquem ad abbatem hy,
larionem rogans eum dicens. Veni
ut nos videamus antequam de corpore
exeamus. Qui cum venisset gauisi
sunt inuicem. Manducantibus aut
illis. allatum est cibus de auibus
quiddam. quod tenens episcopus dedit ab
bati hylarioni. Qui respondit
Ignosce michi pater. quia ex quo accepi
habitum istum. non manducaui quod
occisum. Et dicit ei epus. Ego
aut ex quo accepi habitum istum.
non dimisi aliquem dormire qui ha,
bebat aliquid aduersum me. Et dicit
ei senex. Ignosce michi quia tua conuer,
.Ex. sacio maior est mea. Vis ergo
o homo seruare pacem cum proximo. respice
xpm in cruce pendente qui in
hoc mundo pacifice conuersacionis fuit
ps. Cum hijs qui oderunt pacem
eram pacificus. etc. Et ne pacem rumpe,
ret. se a iudeis capi permisit et in
nullo se defendit. multa opprobria
et penas paciente sustinuit. prima
petri ij. Qui cum malediceretur non
maledicebat. cum pateretur non co,
minabatur. Sic igitur karissimi audistis
quo gloriari debemus in cruce
domini. vt scilicet primo vanam gloriam
huius mundi fugiamus. et deinde
per has premissas virtutes nos exer
ceamus. vt sic cum apostolo dicere valea
mus. Michi absit gloriari etc. In
festo sancti mathei apostoli super ewangelium postil
la. Rubrica. C. xo.

Vidit ihesus
hominem sedentem in the
loneo matheum nomine etc.
.A. math. ix. In exordio huius ewangelij
fratres karissimi notare possumus humili
tatem istius beati ewangeliste ex eo quod
scripsit in ewangelio suo proprio nomine
exprimit publicum peccatorem. et ipsum
defectum confiteri non erubuit. ut

in se xpi grāz p amplius cōmen-
daret. Vn̄ dicit. Vidit ihs hoīez
sedente in theloneo matheū noīe.
In theloneo solebat capsores et exactores
vectigaliū sedē. qd̄ quidē negociū vix aut nū-
q̄ exerceri sine pctō potest. ut dicit
greg. Vn̄ dicit petr damiani
in smone hodierno. Quis inq̄
nesciat btm̄ matheū thelonariū
extitisse. atq̄ io pctōre. Qd̄ cte
ipē nō tacet. dū se in ipō aplōꝝ
cathalogo publicanū phibet. Thōs
inq̄ et matheꝰ publicanꝰ. Cete-
ri vero euāgeliste leui potius eū vo-
cant ne ꝯsortem. pmo pnaīū opis
euāgelici notabile reddat. Ipē
aūt publicanū se io asserit. ut
et humilitatis i se regulā teneat.
z nrīs ad sperandū de pctīs veniā
mētes accēdat. Et ille. Scʒ. Et ait
illi. Sequere me. Hunc aūt matheū B.
talibꝰ seculi curis occupatū dn̄s
vocauit ut eū sequeret. ut de grā
dei nullꝰ ut in tactū ē desperet
qūtūcūq̄ etiā fuerit vilibꝰ occupa-
tus. Magnā eīn spem pctōres sus-
cipiūt qn̄ audiūt q̄ dn̄s fecit de
publicano aplm̄. et de raptore fe-
cit euāgelistā. Vn̄ dicit petrꝰ damia-
ni. Solepnitatis hodierne leticia
dilassimi oēm desperacōis aculeū
de nrīs mētibꝰ amputat. ad pre-
sumēdū de dīna mīa titubancia
corda ꝯfirmat. atq̄ ut adeamꝰ
cū fiducia ad thronū grē sicut
et apls hortatur inuitat. Quis in-
eīn audiēs publicanū a dn̄o nō
mō in clientelā discipulatꝰ clam-
ss et senatꝰ insup aplici ꝯscēdis-
se fastigiū nō ptinꝰ attentur ad
ꝯsequendū suoꝝ veniā pctōꝝ. Et
ille. Scʒ in euāg. Et surgēs secutꝰ
ē eū. sine aliqua dilatione. btūs
passibꝰ corpis q̄ affectibꝰ mētis.
In qua nulla tarditas rephendit
q̄ tot bn̄ficiis puenti. et multipli-
citer a deo vocati ipm̄ sequi renui-
mus. Possz hic aliqs querē. quō C.
hoc potuit fieri q̄ stati ad vnīꝰ
iussionis vocē relictis oībꝰ secutꝰ
ē eū sine aliqua dilatōe. Dicēdū
est scdm̄ greg. q̄ fulgor ipse

diuine maiestatis q̄ etiā in facie
relucebat humana. videtes ad se
trahē poterat pmo aspectu. Et
ponit exēplū. Si eīn in magnete la-
pide hec esse vis dicit ut ferrū
attrahat. q̄to magis dn̄s oīm
creaturaꝝ ad se poterat trahē quos
volebat. Itē sicut passioni pxin-
quus illos qui ad capiendū eū
venerat. solo vbo pstrauit di-
cēs. Ego sū. Ita solo vbo poterat
quoscūq̄ ad se trahē. Et in hoc
apparebat vtus diuinitatis in eo.
Sciendū vero q̄ ex hoc tractu D.
q̄ deꝰ pctōres trahit. considerāe
possumꝰ maximā bonitatē eiꝰ
et potēciā. Itā facilius ut sic loqr
deꝰ mortuū tpalit suscitaret. p-
mo facilius celū et trām crearet.
q̄ impiū iustificaret. tn̄ graue
ē pctm̄ mortale. Vn̄ dicit greg.
Maiꝰ inq̄ ē impiū iustificare.
q̄ celū et terrā creare. Audite
tm̄ q̄ graue sit pctm̄ mortale.
Pctm̄ mortale ē defcs nate. mors nō bn̄.
aīe. inquietudo cordis. debilitas
viriū. cecitas sensuū. turbatio
aīe. mors grē. mors oīs vtutis.
mors oīm bonoꝝ opeꝝ. afflic-
tio et error spūs. societas diabo-
li. anathema xpianitatis. car-
cer aīe. De ꝯmitate pctī recolo
me latiꝰ scripsisse sup in vtrisq̄
smonibꝰ bte marie magdalene
Itē de ignobilitate eiꝰ patebit i
sequenti smone. Scʒ in euāg. Et factū
ē discūbente eo in domo. hic btūs
euāgelista matheꝰ nō narrat i
cuiꝰ domū itrauit ad mānducādū.
s lucas in euāg. suo capitulo quīto
apte declarat q̄ dn̄s in domo
ipiꝰ mathei mānducauit. Quia
lucas in euāg. suo appellat eū leui
dicēs. Fecit leui ꝯuiuiū magnū
in domo sua. Ex quo patet q̄
btūs matheꝰ fuit binomiꝰ. Ecce
multi publicani et pctōres venien-
tes discūbebat cū ihū. Fuerūt

cum illi socij mathei. et io recedeb
ab eis. et volēs sequi xpm fecit eis
conuiuiū. Sicut de helizeo legit. iii°
Re. xix°. q vocatꝰ ab helya ut eum
sequeret. mactauit par boū et dedit
socijs suis comedē. et sic secutꝰ est
helyā magrm suū. Et hoc modo
faciūt qui recedentes a socijs suis
faciūt coniū suū. ut sedm alios bur
done. Iste hic ɔsiderare possumꝰ
gratitudinē huiꝰ apli. eo q sedm
ambrosiū de sua vocatione nō ingra
tus. xpo vocāti magnū conuiuiū ex
E. hibuit. Sic et nos debemꝰ deo gra
tias sp referre de suis bnficijs et
donis. Vn hortat nos aplus. ii^a ad
cor. vj°. hortamr vos ne in vacuū
graz dei recipiatis. Vbi glo. Graz
dei in vacuū recipit qui nō pꝰ ea gr
F. cet se in bonis. Ingratitudinis viciū
summe karmi caueamꝰ. multa enī ma
la illa sequunt. Primo nāq ingra
titudo petm dimissū reuocat sicut
patz de seruo neq̄. cui dimissū erat
repetitū de quo dicit in euā. 2°
dissipat oīa merita. Vn Richardꝰ
Ingratitudo ē euacuatio meritorū.
dispsio virtutū. pditio bnficioꝝ et
dāpnū aīe. 3° via diuine gracie
obstruit. et nisi fuerit remota. gra
accessū nō habebit. Quia ut dicit
berꝰ. De accipiendis ē indignus.
qui de acceptis fuerit ingratꝰ. 4°
potem diuine mie frangit. sic q ho
ingratus nō potest amplius trāsire
et inuenire miaz diuinam. De in
G. euā°. Et videntes pharizei. dice
bāt discipulis suis. Quare cū pub
licanis et peccorib manducat magr
vester. Quasi diceret. Vos estis
fatui qui talem magrm sequimini.
At ihs audiens. hoc ē cogitatōes
suā murmurātāꝰ ait. Nō est opꝰ va
lentibꝰ medicꝰ. s3 male habentibꝰ.
Respōdet primo eis p ronem. Quia
sensibilit videmꝰ q medicꝰ fami
liarꝰ se debz habere ad infirmū
qz eo indiget. q ad sanū. Cū igit
xpus sit verus medicꝰ aīaz ut

dicit in ps. Misit vbū suū et
sanauit eos. Ideo familiariter
debz se habē ad peccores qui sūt
infirmi infirmitate spūali. Ite in
isto sedm Crisostomū. ipos pha
rizeos tacite reprehendit qui sanos
se estimabat. et io reputabat
se nō indigē medicina grē xpi.
Ergo illi eget. qui se peccores hu
liter ɔfitent. Scdo dns respō
det pharizeis p auctem. ut habe
tur Osee vj° dicens. Euntes dis
cite. Quasi diceret. Ite et dilige
ter ɔsiderate illud qd scribitur
Osee vj°. Quid ē miaz volo et
nō sacrificiū. Quasi diceret
Si hac scripturā diligent con
sideratis. inuenietis me facere
sedm ipaz. Propter qd ɔcludit.
H. Nō enī veni vocare iustos. Id
ē eos qui seipos iustos repu
tat. s3 peccores ad pniaz. Id ē
illos solos voco p graz. qui se
peccores humiliter recognoscunt.
Vel potest sic intelligi. Nō veni
vocare iustos. s3 peccores ad pe
nitenciā. q iusti nō eget pnia
sicut peccores. Vocat tn etiam
iustos humiles et bonos hoies
ad graz maiorē adipiscendā.
ut scz de die in diē crescat in
I. bonis operibꝰ. Iste sciendū q
dns nō diligit peccores propter
hoc qz peccores sūt. s3 sic diligit
eos sicut medicꝰ egrotū. Me
dicꝰ diligit egrotū propter hoc.
ut possit reddē illi sanū. Et
dns sic diligit peccores. ut per
pniaz faciat illos iustos. Et sic
patet euā. Sermo de quo sup̄ ẽ.

Surgens secutꝰ. C. xvj.
est eū. Mt. ix°. et in euā°
hodierno. In quibus
verbis apls mathēꝰ ɔmēdat
in duobꝰ. Primo qntū ad eius
celerē ɔuersionē. cū dicit. Sur
gens. Scdo qntū ad xpi imitatio
nē. cū subdit. secutꝰ est eum.

Sermo de q̄ sup̄ ẽ c xvj

Primo dico quod in verbis premissis
breviter apostolus commendat Christi ad eius
celerem conversionem. Dicit enim pater
ex evangelio cum dominus eum vidisset seden-
tem in theloneo et avaricie dedi-
tum. eum quod vocasset ad surgendum a
peccatis in quibus iacebat. statim domino
obedivit. et a peccatis per veram con-
tritionem surrexerit. Non procrastina- a.
vit sicut heu quam plures faciunt qui
cotidie vocantur a domino per verbi
dei predicationem. et internam aspi-
rationem ut a peccatis surgant. sed
minime vocem domini audiunt. Et ideo
dominus dicet illud proverbiorum primo
in die iudicii. Vocavi et renuistis.
extendi manum meam et non fuit qui
aspiceret. despexistis omne consilium
meum etc. et sequitur. Ergo quoque in in-
teritu vestro ridebo. Nos autem karissimi
non simus de illis qui a peccatis sur-
gere renuunt. sed pocius cum beato
apostolo a peccatis cito convertamur. Non- b.
sciendum quod licet ad conversionem cele-
rem omnia nos inducant. sunt tamen tria
maxime que nos ad hoc debent mo-
vere. Primum est ignobilitas quam
peccando incurrimus. Secundum pena
quam pro culpa meruimus. Tertium vero
gloria a qua nos per peccatum exclu-
simus. Primo dico ad cito surgen- c.
dum de peccatis movere nos debet
maxima ignobilitas quam pec-
cando incurrimus. Facit enim pec-
catum de libero servum. de arbore
bona malam et sterilem. de homine
demoniacum. de orto voluptuoso
desertum. de templo dei prophanum diaboli. d.
Facit primo peccatum de libero servum.
Qui enim est in gratia liber est. secundum
illud Augustini. Tamquam liberi sub gratia
constituti. Qui vero facit peccatum
servus est peccati. sicut dicitur Johannis viii.
Augustinus. Bonus homo etiam si serviat liber
est. malus homo et si regnet servus est.
non unius hominis. sed tot dominorum quot
viciorum. A quo enim quis superatus

est. eius et servus est. sicut dicitur ii Petri
ii. Hinc est quod Bragmani scripserunt
Alexandro. Tu exteriores hostes
expolias. ut interiores nutrias. tu
hostes subditis ne servituti. et viciis
interioribus servus. Item secundo peccatum e.
facit de arbore bona malam et steri-
lem. sicut solet facere corruptio
radicis in arbore. Homo enim in sta-
tu caritatis sicut arbor bona facit
fructus optimos. qui extra statum caritatis
nichil valet aut parum. Sapiencie iiii.
Fructus eorum scilicet malorum inutiles et
acerbi ad manducandum. Exemplum de terra
Sodomorum que fuit aliquando sicut paradi-
sus domini. qui habet optimos fructus.
sicut dicitur Genesis xiii. Post subversionem vero
fructus non habet qui aliquid valeat et si pul-
chri appareant sicut dicitur in hystoria.
Item tercio facit de homine demoniacum. f.
Demoniacus dicitur in quo habitat
demon ut demones. Talis autem est
peccator. Exemplum de Maria Magda-
lena de qua dicit Gregorius quod septem
demonia habuit. quia universis viciis
plena fuit. Ergo vicia fecerunt eam
demoniacam. Item quarto peccatum de orto g.
voluptuoso facit desertum. Homo
enim in statu caritatis est ortus delicia-
rum in quo sunt varii flores et herbe
virentes. et odores et fructus delecta-
biles et similia. et angeli eum frequenter
visitant ad solacium. sed adveniente
peccato totum redigitur in nichilum. et
cuncta tolluntur a bestiis et serpentibus.
Johelis ii. Quasi ortus voluptatis
terra coram eo. et post eum scilicet diabo-
lum devastantem per peccatum. eius fit soli-
tudo deserti. Item post peccatum Ade dixit
illi dominus Genesis iii. Maledicta terra
in opere tuo. spinas et tribulos ger-
minabit tibi. Item quinto peccatum de h.
templo dei facit prophanum diaboli. Homo
enim per gratiam deo consecratus templum eius est.
Iuxta illud ad Corinthios iii. Templum dei
sanctum est quod estis vos. sed cadens per
peccatum fit habitaculum demonum. Apo-
calipsis xviii. Cecidit babilon scilicet

per peccatum facta est habitatio demonum
et custodia omnis spiritus immundi. Sic ergo
patet ignobilitas et maxima vilitas
peccati que merito cogere deberent
peccatores ad surgendum de peccatis. Primo
quilibet nititur conservare ne peccata com-
i mitteret. Secundo movere nos debet
ad surgendum de peccatis pena quam per
ipsa meruimus. Statim ut peccavimus
et gratiam dei abiecimus. eterne pene tamquam
mortis filii sumus obligati. Primo sta-
tim ut homo peccat si deus non miseri- m
corditer expectaret. sed secundum iusticiam
condigne nos perderet. statim nos in infernum
deiceret. Et est mirabile quod unde debe-
remus esse deo subiectiores et ipsius n
maximi amatores. tanto sumus peio-
res. Parcit nobis misericors deus et
misericorditer ~~nos~~ expectat conversio-
nem nostram. sed nos miseri nequiter perma-
nentes. de die in diem differimus. o
Sed sciant peccatores certissime quod quanto
ex misericordia diutius expectantur. tanto
si non surrexerint a peccatis durius ex
iusticia punientur. Ut quod prius fuit
misericordia. postea transiet in vindictam.
Quantum si consideraremus et bene
cogitaremus quantis penis et quam ama-
ris sunt puniendi peccatores sine dubio time-
remus. et toto corde ad deum converte-
remur. Et tamen cuius amaritudinem
et gravitatem pene infernalis nulla lingua
potent explicare. tamen ad edifi-
k cationem vestram de ipsa pauca tractabo.
Unde sciendum quod gravitas pene in-
fernalis potest considerari ex qua-
tuor. scilicet ex tortorum crudelitate.
tormentorum acerbitate. penarum mul-
tiplicitate. et suppliciorum eternitate.
Primo dico gravitas pene inferna-
lis potest considerari ex tortorum crude-
litate. scilicet demonum. Sunt enim ter-
ribiles in visu. et crudeles in effec-
l tu. Quod autem terribiles sunt in visu
Exemplum patet per quoddam exemplum. legitur enim quod
quidam religiosus de nocte in dormi-
torio cum aliis quiescens. cepit cla-
mare horribiliter. Et cum venisset
ad eum fratres. videbat eum fixis ocu-
lis ad parietem immobiliter respi-
cientem. nec ad aliquod verbum respondere.
sed mirabili horrore concussum. De
mane autem a priore requisitus quid
in nocte habuisset. respondit se vi-
disse diabolum. Requisitus autem cuius
forme esset. respondit non posse facile
describere. sed hoc unum dico. quod si esset
furnus ardens ex una parte. et figu-
ra illa ex alia. magis eligerem
intrare furnum. quam videre illam fi-
m guram. Ideo dixit quidam senex
in vitas patrum. Credo quod si quis vi-
deret demones in ea forma qua
dampnati eos sunt visuri. non posset
n vivere. sed statim moreretur. Item sunt
crudeles in effectu. De hac cru-
delitate dicit bernhardus in quadam prosa.
O quam ipsi tortores. tunc torquebunt
peccatores. et terribiles ultores.
o vindicabunt malos mores. Horum
autem crudelitas duplici modo confor-
tatur. Primo quia plures sunt et multi-
plices. Domine quid multiplicati sunt qui
tribulant me. etc. Unde in vitas patrum
legitur. quod quidam senex vidit demo-
nes circumdantes eum sicut apes.
Et ergo dicit in psalmo. Circum-
dederunt me sicut apes. etc. Secundo
quia fortes sunt. Unde dicit in psalmo
Fortes quesierunt animam meam. Item Job
xli. Non est potestas super terram que possit
ei comparari. huiusmodi autem potesta-
te maxime exercebunt in punitione
malorum. Tercio quia avidi sunt in
nocendo. numquam enim fatigantur. sed
sine intermissione nimia invidia
torquent peccatores. numquam requiem
habentes. Danielis iii. Non cessabant
ministri regis succendere fornacem.
p Secundo gravitas pene infernalis
potest considerari ex tormentorum acer-
bitate. que patet ex fletu et stridore
dentium. ex desiderio mortis. ex
manducatione linguarum. et blasphe-
mia conditoris. et ex multis aliis
huiusmodi similibus que omnia ibidem patent
ex scripturis satis esse ventura.
Unde dicit gregorius. Quod hic sus-

piam non potuit. illuc cruciatui
deditus invenit. ¶ Tercio pene in- Ex.
fernalis gravitas patet ex eius
multiplicitate. Est enim penarum numerus
quasi infinitus. Ps. Circumdederunt
me mala quorum non est numerus. De hac
multiplicitate dicit Gregorius super illud
Mt. viii°. Eicientur in tenebras ex-
teriores. Erit in inferno frigus in-
superabile. ignis inextinguibilis. ver-
mis immortalis. fetor intollerabilis.
tenebre palpabiles. flagella ceden-
tium. horrida visio demonum. confusio
peccatorum. et desperatio omnium bonorum.
hec ille. Ut autem hec penarum multi-
plicitas expressius declaretur. Nonne no.
quod dampnati pleni erunt omni miseria
et dolore. habebunt enim fletum in
oculis. stridorem in dentibus. fetorem
in naribus. gemitum in vocibus. ter-
rorem in auribus. vincula in manibus
et pedibus. ignis per ardorem in mem-
bris omnibus. Vere quam repleta est penis
ac plagis anima peccatoribus in infernum
descendentibus. ¶ Est sciendum quod dap- R.
nati magis punientur in eo in quo
peccaverunt. Sapientie xi°. Per que quis
peccaverit per hec et punietur. ¶
Ex. Exemplum narratur quod quidam vidit
in visu quendam honoratum virum
secularem qui multum excesserat
in gloria mundi. in gula. in luxuria.
in cantibus et variis solaciis. illuc
deduci. Et ecce princeps demonum
surgens de cathedra sua. et occur-
rens collocavit eum in cathedra
ipsa dicens. Sede hic pro honore
quem habuisti in seculo. Erat autem
cathedra tota ignea. Deinde ob-
latus est ei in vase amarissimus
potus et fetidus. et coactus est
bibere a circumstantibus et dicentibus.
Bibe hoc loco potuum delectabilium
quos potasti in seculo. Astiterunt
et duo demones cum tubis inflan-
tes in aures eius. et exibat per
aures. et oculos. et nares. et cete-
ros meatus flamma ignea. Et hec

inquiunt pro cantilenis variis que
audisti. Posuerunt autem et serpentes
circa collum et brachia dicentes.
Et hec pro amplexibus mulierum. Et
sic miser crudeliter torquebatur in
quibus peccaverat. ¶ Quarto gra-
vitas pene infernalis considerari potest
ex suppliciorum eternitate. Mt. xxv°.
Ibunt hii in supplicium eternum. iusti b.
autem in vitam eternam. Huius considera-
tio convertit Fulconem Marsiliensem. Ex.
qui cum esset excellens ioculator et
mundi vanitatibus deditus. cepit se-
mel cogitare de eternitate pene in-
ferni. et dixit in corde suo. Si tibi
preponeretur iacere in lecto molli et deli-
cato. ita quod nulla necessitate cogente
inde recederes. non posses hoc sus-
tinere. in eternum iacere in tali lecto de-
licato. Quomodo ergo poteris sustinere
penam inferni intollerabilem si tibi con-
tingat illic demergi. Hac ergo
consideratione perterritus reliquit omnia. et
factus est monachus cisterciensis. et postea
episcopus tholosanus. et vir eximie sanc-
titatis. Sic ergo breviter patet de gra-
vitate pene infernalis qua peccan-
tes sine misericordia recedentes ab hac vi-
ta in eternum cruciabuntur. Nunc ergo
amor dei ad penitentiam non provocat.
hanc penam gravissimam mente revol-
vat. ut cito a peccatis per penitentiam sur-
gat etc. ¶ Tercio movere nos debet
ad surgendum de peccatis gloria a qua
nos per peccatum exclusi sumus. Si enim
homo se refrenat ab homicidio vel
a consilio opere criminoso ne perdat
temporalia. quanto magis se debet coer-
cere ab omni actu illicito ne amittat
sempiterna gaudia. Unde Augustinus in
libro confessionum. Est gaudium quod
non datur impiis. sed eis qui te gratis
colunt. quorum gaudium tu ipse es. Et
ergo scribitur prima ad Cor. vi°. Ini-
qui regnum dei non possidebunt. Pri-
mo cum magna confusione repellentur
ab eadem. sicut histriones vilissi-
mi indignanter repelli solent ab

imperatoris curia ne illic sedeat
cum regibus et principibus in tam excel
lenti et solempni mensa. De gloria
celesti si placet aliqua dicere. Vide
istum sermonem. Ecce quam bonum etc. de
omnibus sanctis. Item super sermone. Consti
tues eos principes etc. de sanctis apostolis
petro et paulo in fine. Item in aliis
locis. Require in tabula. ¶ Nos
ergo fratres karissimi si peccando gloriam
illam beatam amisimus. si nos a sanctorum
societate exclusimus. ad benigni
tatem nostri domini confugiamus et indulgen
ciam ipsius fusis lacrimis postulemus
quia benignus est dominus et paratus ad ig
noscendum. et sic recuperabimus quod
amisimus si amodo peccata nostra reitera
re non velimus. sub sermo k[?] C. xvii.

Secutus est eum. ¶ Visso primo
principali scilicet de celeri con
versione beati apostoli et quomodo
nos exemplo ipsius celeriter a pec
catis surgere debemus. Iam restat
pauca dicere de 2o scilicet xpi ymitacio
ne. quod tangitur in hoc quod dicitur
hic. secutus est eum. Non enim sufficit
ut quis peccata declinet. sed eciam re
quiritur ut xpm per bonam vitam
sequatur. Unde dicit psalmista. Declina a ma
lo et fac bonum. ¶ Est karissimi racio
nabile valde est ut miles domini aliquid
agit strenuum. semper pre oculis habe
at sui ducis exemplum. Sicut videmus in
gruibus quod una semper ex eis agmen
precedit. et semper clamando ad rectos
volatus ceteros cogit. ¶ Apes eciam
quando de suis alveis exeunt. a rege
eorum oculos non avertunt. sed semper
ad eum intendunt. et eo eunte vadunt.
et se deponente se ponunt. Item in
exercitu dux est unus. in navi guber
nator est unus. et in domo paterfami
lias est unus ad quos omnes intendunt.
quibus obediunt et eorum sequuntur ex
empla. ¶ Sic et dominus noster ihesus xpus
suos discipulos precessit. eosque ad
sequendum eum exhortatus est dicens.

Exemplum dedi vobis. ut quemadmodum
ego feci ita et vos faciatis. Hoc
iste beatus apostolus matheus explevit.
nam cum dominus ad sequendum se eum amo
nuit. statim surrexit. et omnia relin
quens secutus est eum. ¶ Pro quo scien
dum quod specialiter iste apostolus secutus
est xpm triplici via per quam xpus
ivit. scilicet via humilitatis. via pau
pertatis. et via caritatis. quam et
nos xpm sequi debemus si eius
discipuli esse velimus. ¶ Prima
via dico qua iste apostolus secutus est
eum. scilicet xpm. est via humilitatis.
Per istam viam venit xpus qui descen
dit de celis in utero virginali. et
ibi carnem nostram assumpsit. Certe
nulla maior unquam fuit humilitas
quam tunc rex regum et dominus dominanci
um se exinanivit formam servi
sui. id est hominis accipiens. philipp.
iio. Super quod dicit augustinus. Humilia
vit se xpus usque ad incarnacionem.
usque ad mortalitatis humane percep
cionem. usque ad diaboli temptacio
nem. usque ad populi irrisionem. usque
ad alapas. sputa. et vincula.
et flagella. usque ad mortem non
qualibet. sed crucis que tunc igno
miniosior erat. Ecce habes humi
litatis exemplum. superbie medicamen
tum. Quid ergo intumescis homo
o pellis morticina quid tenderis
o sanies feda quid inflaris. Prin
ceps tuus humilis est. et tu superbus.
Caput tuum humile. et membrum super
bum. Absit hec. hec augustinus. ¶ Per istam
viam humilitatis secutus est beatus
matheus xpm. Unde in signum humili
tatis sue in ewangelio suo quod scripsit
de sua vocatione. nominat se pub
licanum. et proprium defectum confiteri
non erubuit. Item legitur in ipsius le
genda quod cum filiam regis suscitasset
a morte. cum quod rex cum omni populo pro
deo adorare voluisset. sciens apostolus

sub sermo k[?] C xvii

vanam gloriam contempnentes compescuit
eos dicens. Ego deus non sum sed
servus domini ihesu christi. ¶ Nos igitur karissimi D.
cum beato apostolo sequamur christum hac via
humilitatis sine qua nullus eius effici
potest discipulus. Si enim ipse ma-
gister fuit tam humilis multo magis
et discipuli. Non enim est discipulus
super magistrum. Unde et ipse discipu-
los suos hanc pre ceteris virtutibus
docuit dicens. Discite a me quia
mitis sum et humilis corde. Augustinus
in libro de virginitate. Non dixit
discite a me mundum fabricare et
mortuos suscitare sed quia mitis
sum et humilis corde. ¶ Quantum E.
autem ista virtus ceteras excellit
patet quodam exemplo quod legitur in vi-
Ex. tis patrum. Quodam enim tempore occur-
rit diabolus beato machario cum fal-
ce messoria volens percutere eum et
non potuit. Et dixit ei. Multas
violencias patior a te machari
quia non possum contra te prevalere. Ecce enim
quidquid tu facis ego facio. Ieiunas
tu et ego penitus non manduco.
Vigilas tu et ego omnino non dor-
mio. Unum est autem solum in quo me
superas. Interrogante autem macha-
rio quid hoc esset. respondit. Humilitas
tua per quam non prevaleo adversum
te. ¶ Secunda via qua beatus matheus F.
secutus est eum est via paupertatis.
Per hanc viam venit christus quando venit
de utero virginali in mundum quia
natus in presepio positus fuit et ibi
pannis est involutus etc. Require latius
de paupertate super Andree in sermo-
ne. Relictis omnibus etc. ¶ Hac via
paupertatis secutus est iste apostolus
christum. Antequam enim vocaretur a christo
sequebatur avariciam quia theloneo lu-
cris inhiabat sicut patet in ewangelio
hodierno. Sed cum vocaretur a domino
dicente. Sequere me. relictis omnibus
surgens secutus est eum ut dicitur
luce quinto. ¶ Tercia via G.

qua secutus est christum est via caritatis.
Cuius karissimi sufficiens est narrare ca-
ritate domini nostri ihesu christi. propter quam
ut etiam aliquantulum prenotatum est voluit
homo fieri. propter amorem hominum capi.
oculos velut latro velari. manibus
ligari. toto corpore flagellari. a mi-
litibus sibi illudi. palmis in facie cedi
et conspui. arundine in capite percuti.
vestibus spoliari. nudus in cruce le-
vari. duris clavis affigi. lancea
vulnerari. et sic ad iudicium morte
adduci. Bernardus. O duri et insen-
sati filii adam. quos non emollit
tanta benignitas. tam ingens flam-
ma amoris. ¶ Nos ergo karissimi sequa- H.
mur dominum nostrum hac via caritatis.
si eius discipuli esse velimus. Hec enim
est radix omnium bonorum. sine qua nul-
lum servitium deo est acceptum. Unde dicit
beatus Augustinus. Tota magnitudine et
amplitudine divinorum secreta pos-
sidet caritas. qua deum proximumque
diligimus. que radix est omnium bonorum.
Unde veritas ait. In hiis duobus
mandatis tota lex pendet et prophete.
Si ergo non vacat omnes paginas
perscrutari. omnia involuta sermonum evol-
vere. omnia scripturarum secreta pene-
trare. tene caritatem ubi pendent
omnia. quia perfectio est et finis omnium. Hec
ille. De caritate require super bar-
tholomei. et etiam in aliis locis ut
patet in tabula. ¶ Hac caritate per-
fecte secutus est hic beatus apostolus. qui
pro fide christiana multum laboravit.
et gentiles simulacra vana colen-
tes totis viribus ad unum deum cole-
dum convertit. Ewangelium quoque primo
scripsit. et tandem pro amore christi
et fidei christiane sanguinem suum
fundens vitam finivit. Ut patet
in legenda eius. Recita de ea que vis.

In solempnitate sancti michaelis et om-
nium beatorum angelorum super ewangelium postilla.
Rubrica. C xviii.

In solempnitate sancti michaelis et omnium beatorum angelorum super ewangelium postilla. Rubrica. C
xviii

Accesserunt discipuli ad
ihm dicentes. Quis putas
maior est in regno celorum
Mt xviii°. Fratres karissimi ut occasio-
nem huius interrogacionis melius intel-
ligere valeatis. Sciendum est quod sicut
A iste beatus ewangelista Matheus expri-
mit capitulo precedenti huius ewangelii.
Salvator noster assumpsit secum petrum
jacobum et johannem. aliis dimissis
et duxit eos in montem seorsum. et
transfiguratus est coram eis. Et ex
hoc alii discipuli qui nondum perfecti
B aliquid humanum passi. moti invidie
et indignacionis incurrerent. Item
post sequitur in eodem capitulo. Cum dominus
venisset capharnaum. illi qui acci-
piebant tributum imperatoris. venerunt
ad petrum et requirebant ab eo cen-
sum. Postquam dominus hec audivit. pre-
cepit petro ambulare ad mare. et
mittere hamum. et os piscis quem
primo caperet aperire. et tollere
nummum quem in ore haberet. et da-
re pro se et pro petro. Cumque alii a-
postoli viderent tributum dari pro domino
et pro petro. estimaverunt petrum
maiorem. quia solummodo capitanei do-
mus solvebat annuatim imperatori.
et familia non. Et ideo dominus eciam
iussit pro petro dari tributum. quia
eum iam fecit capitaneum super omnes
apostolos. Ob hoc eciam alii aliquo-
modo indignati. quia ut supra tactum est.
nondum erant perfecti et confirmati per
missionem spiritus sancti. Cum essent in via
cum domino ceperunt inter se tacite
altercari de maioritate. quis scilicet
eorum esset maior. Et postea cum ve-
nisset ad domum. ihesus quesivit ab
eis de quo in via disputaverant.
ostendens se per hoc nichil latere. Sic
ipsi pre verecundia tacuerunt. videntes
motum superbie in eis deprehensum a
salvatore. Et post paululum factum
est quod hic scribitur a matheo in ewangelio

hodierno quod sic incipit. Acces-
serunt discipuli ad ihm. videntes
se deprehensos ab ipso de contencione
maioritatis. dicentes. Quis putas
maior est in regno celorum. Non fe-
cerunt questionem ut dicit Nycolaus
de lyra. quis esset maior inter eos.
de quo prius contenderant. Sed quis ma-
ior esset in ecclesia militante pro me-
rito. et quis in ecclesia triumphante
C per premium. Et quia in moralibus
magis movent verba quam facta. ideo
docens eos de humilitate. posuit eis
exemplum sensibile. Et hoc est quod sequitur
in ewangelio. Et advocans ihesus parvulum.
etate. scilicet et malicia. qui vocabatur
marcialis secundum aliquos doctores.
qui postea a beato petro missus in
galliam predicavit lemovicensibus
fidem catholicam. statuit eum in medio
eorum. ut scilicet ab omnibus videretur. et
D attente consideraretur. et dixit. Amen
id est fideliter dico vobis. Nisi con-
versi fueritis ab elacione scilicet super-
bie et ambicione maioritatis. et
efficiamini sicut parvuli. humiles et
simplices. sine malicia peccati. non
intrabitis in regnum celorum. Angeli
enim mali scilicet demones abiecti
fuerunt per superbiam. ideo oportet homines
illuc venire per viam contrariam. scilicet per humi-
litatem. Karissimi ille homo humiliat se
sicut parvulus. qui omnem honorem
seculi pro deo spernit. et sicut
parvulus non concupiscit divicias alie-
nas. et non reddit malum pro ~~malo~~
bono. nec cogitat malum. Sequitur
Quicumque ergo humiliaverit se
sicut parvulus. hic maior est in regno
celorum. Quasi diceret. Ille qui est
hic humilior. erit hic per graciam
maior in ecclesia militante. quia humi-
litas est vera disposicio ad graciam
suscipiendam. secundum quod dicit Ja-
cobi iiii°. Deus superbis resistit.
humilibus autem dat graciam. et talis
eciam erit maior in ecclesia trium-

phante p glam. Habeam9 ergo
kmi sp hmilitate si desideram9
exaltari in regno celoz. q certe
qui se in hoc seculo hmiliat ille
in die iudicij exaltabit. Sc̄de.
Et qui susceperit vnu tale puu,
lu. humile sc̄z et fidele in nomie
meo. h9 e ppter deu ipm ad hos,
piciu recipiendo. et nccia corpis
ministrando. me suscipit. Quicu
eni aliq̄s in noie dni recipit. re,
putatiue ipm recipit. Vn dicit ipe
dns in alio loco. m̄t. x°. Qui re,
cipit vos. me recipit. Ite eisde
xxv°. Hospes era. et collegistis
me. Ite psonalit qnq legit
dns in psona hospitis susceptu
fuisse. Vn refert greg9 i omelia
Ex. ewi̅ qd legit scd̄a die pasche.
q quida pr̄ famlias multu fuit
hospitalis. Quada aut die cu
peregrinos suscepiss. et aqua da,
ret maib9 ex hmilitate vni9 assu,
it int eos in cui9 manib9 aqua
funde debuit. et qnu ucrs urcu
acceipisset no inuenit. Cuq hoc
fcm apud se miraret. eade noc,
te ei dns p visione dixit. Cete,
ris dieb9 me i mebris meis hos,
terno aut die me i memetipo
suscepisti. Ite scribit ide greg
in olia ewi. Videb ihus cuita,
te fleuit. de quoda sco mocho
marthirio noie. qui cu ex mia
queda leprsum i via iacente in
humeros suscepiss. et ad hospiciu
portare voluiss. dnm i specie
leprosi apparete portare meruit.
Ex ipso kmi ppende possim9
qntu hospitalitas valet. Vn dic
greg i olia ewi qd scdo die
pasche legit. Pensate fres qnta
hospitalitatis vtg sit. Ad mesas
vras xpm suscipite. ut vos ab
eo suscipi ad quiuia eterna va,

leatis. phete mo pegrino xpo hos,
piciu vt vos i iudicio no qsi peg,
nos i nesciat. s ut ppos ad regnu
accipiat. Et sicut de hospitalitate
E. dem e. sic itelligedo de oib9 opib9
mie que ipendunt paupib9 ppter
deu. Sc̄de. Qui aut scandalizaue, H.
rit vnu de pusillis istis qui in me
credunt. Dicit pusillis q null9 scan,
dalizat passiue n i cpti pfce vnit.
ex deo ut fco alteri9 no ruit i pec,
catu. expedit ei ut suspedat mola
azinaria i collo ei9 et demgat in
pfundu maris. Id e meli9 ess hoi
mori corpalit. q exemplo suo malo
faceret aliu ruere i pcm mozle.
F. q ex hoc mereret morte eterna
q gruior e morte tpali. Pro quo I.
sciendu q scandalu actiue dcm. e
dictu ul fcm min9 rcm pbes alte,
ri occasione ruine. Scandalizare
igit aliquē. e face eu ruere i pcm
mozle ex dco ut fco suo malo. Et
hoc iferre ppe ei nocumetu ex pre.
qd e recte qt caritate. et io talis
facies aliu sic rue. si facit hoc ex
itencione. seu aduitencia. peccat
mozlit. eciā si dcm ul fcm ex quo
ali9 ruit no esset de gne mozlis.
sicut dicebs meduciu iocosu mulieri
causa pchendi ea ad adulteriu. e
mozle pcm ex itecione finis zais
G. Sc̄de. Ve mudo. id e mudanis hoi,
bus ab scandalis. q no curat scan,
dalizare priores. Necesse e eni ut ve,
niat scandala. No e necitas abso,
luta. s tm ex supposicione. Si eni
hoies velint viue mudane. id e i
oib9 voluntate adiplere. necco seqt
ad hoc scandalu angeloz. q no
formidat priores scandalizare. Ve,
rupitu ve hoi illi p que scandalu
venit actiue. scz primu scandaliza,
do. q sibi debetur pena eterna.
Et q scandalizari passiue sp est
pcm. q e ruina ex dco ul facto
alteri9 min9 recto. io admonet

k pusillos ut excludãt a se occasio-
nẽ ruine. dicens. Si aũt manus
tua. ut pes tu⁹ scandalizat te. id ē
si tibi occasio ruine ĩ pctm̃ p tactũ
ĩhonestũ. ut ꝓgressũ dissolutũ.
abscide eũ et pice abs te. Non q͛
aliqđ mẽbrũ corpis sit amputãdũ
ad vitãdũ pctm̃. Mẽbra eni
corpis sũt a deo data. et iõ nõ ē
in potestate alicui⁹ psone absci-
dere sibi mẽbrũ. sicut nec se occidẽ.
Et semp hoc illicitũ ē singulari
psone. ĩ in casu necitatis. qñ scz
vnũ mẽbrũ ꝓpter sui corrupcio-
nẽ ē in pĕiculũ toci⁹ corpis. Sz
m ꝓpt' pctm̃ vitandũ. nõ est licitũ
alicui abscindẽ sibi aliqđ mẽbrũ.
tũ q͛ per hoc nõ excludit̄ cõcupia
īterior ĩ quo viget pctm̃. tũ q͛
p aliã viã pt̄ meli⁹ obuiare pctõ
per rõnem et liberũ arbitriũ co-
hibẽdo mẽbrũ a pcti exercicio. Et
sic dicit̄ man⁹ abscindi ab illici-
to actu. abscisa nõ pt̄ aliquid age-
re. Eodẽ mõ exponẽdũ est de aliis
mẽbris. Ꝟ Dic̄. Bonũ. id ē melius
ē tibi in vitã ingredi debilem ut
claudũ. q̃ duos pedes hñtem mitt-
ti in gehẽnam. Istud ut sup̃ decla-
ratũ ē. nõ debz intelligi p mem-
broꝝ amputacionẽ realẽ. Sz dicit̄
hic claud⁹. qui cõtinet pedẽ ab in-
ordinato gressu. et debilis. q̃ cõtinet
manũ ab illicito tactu. Et si ocul⁹
tu⁹ scandalizat te p inordinatũ vi-
sum. erue eũ et pice abs te. scz co-
hibedo eũ a tali visu inordinato. Bo-
nũ. id ē meli⁹ ē tibi vnũ oculũ ha-
bẽtem ĩ vitã intrare. q̃ duos ocu-
los hñtem mitti in gehẽnã ignis.
l Istud eodẽ mõ intelligit̄. Itẽ alit̄
potest exponi tertio p̃dicto. ut scz
p manũ. et pedẽ. et oculũ. intelli-
gam⁹ aliq̃ nřm ꝓpinquũ ut ꝓxi-
mũ. Si isti tales aliquõ nos scan-

dalizauerit in via dei. et volue-
rit nos trahere ad aliquẽ errorẽ
eciã si pr̃ ut mr̃ fuerit. melius
ē ut dimittam⁹ errorẽ illoꝝ et
fugiam⁹ societatẽ ipsoꝝ. q̃ nos
cũ illis sit pereamus. Et hoc mõ
dicit dñs in euã. Qui nõ odit
prẽm ut mrẽ. etc. Vñ dicit Ihe-
ronim⁹ ad Heliodorũ. Licet ĩ collo
tuo puul⁹ dependeat nepos. et spar-
so crĩne. et scissis vestib⁹ vbera qb⁹
te nutrierat mr̃ ostendat. licet ĩ
limine pr̃ iaceat. pculcato pge
prẽm. siccis oculis ad vexillum
crucis euola. Solũ pietatis gen⁹
ē in hac re te esse crudelẽ. Ꝟ Dic̄.
Videte ne cõtẽpnatis vnũ ex pu-
sillis istis. P pusillos istos itelli-
gũt̄ simplices. paupes. et ĩfirmi.
Simplices eñ pusilli. id ē parui
sũt in mũdi hui⁹ astucia. Paupe-
res pusilli sũt. ĩ reꝝ opulẽcia. In-
firmi modici sũt ĩ viriũ suffici-
encia. Certe qui scandalizauerit
tales. seu despexerit. offendit deũ
qui habitat in illis. Sicut ipe dñs
dicit p ysaiã ꝓphetã. Qui tangit
vos. me tangit. et quasi q̃ tangit
pupillã oculi mei. Ꝟ Et vẽ limi
simplices nõ sũt cõtẽpnendi. quia
dicit̄ in ꝓuerbiis. Cũ simplicib⁹
sermocinacio ei⁹. id ē Ihũ xpi. Pau-
peres eñ nõ sũt cõtẽpnendi. q͛
ut dicit̄. Qui despicit paupẽrem
exprobrat factori ei⁹. Itẽ dicit̄ in
ps. Tibi o dñe. derelict⁹ ē paup.
Infirmi quoqz nõ sũt habendi
despectui. Dñs eñ miseret̄ in-
firmoꝝ. Vñ dicit̄ in psalmo. Mi-
serere mei dñe qm̃ ĩfirm⁹
sũ. De p̃dictis pusillis dicit do-
min⁹ luce. Nolite timere pusillus
grex. q2 cõplacuit pr̃i vřo vobis
dare regnũ. Itẽ ꝓpter p̃dictas
raciones dñs assignat hic aliã
rõnem quare pusilli non sunt

contempnendi. Vn subdit. Dico enim
vobis. qz angeli eorum. scz assignati
eis. semper vident faciem patris mei
qui in celis est. Quasi diceret. Ca
uete vobis attente. ne contempnatis
aliquem simplicem. pauperem vel infir
mum. Quamuis enim in oculis vestris
viles et despecti habeantur. apud
me tamen sunt magni et potentes
Ego namque ita dignos illos habeo.
quod custodie eorum angelos deputa
ui. Et hijs verbis euangelij elicitur B.
quod quantumcumque homo sit paruus in hoc
mundo. tamen habet angelum assigna
tum a deo ad suam custodiam. Et ideo
si homines a deo tantum honorantur. qui
ad eius ymaginem sunt facti. multo
forcius a nobis sunt honorandi. Vn
super hunc locum dicit Ieron. Magna
dignitas animarum est. vt vnaqueque
habeat ab ortu natiuitatis sue an
gelum delegatum. Gregorius quoque di
cit. quod quisque vnum bonum angelum
habet ad custodiam deputatum. et
vnum malum ad exercicium. Per hoc C.
autem quod dicitur hic quod angeli semper
vident in celis faciem patris. intelli
gitur quod quantumcumque mittantur ad
temporalium rerum amministracionem. semper
tamen inhereant deo per apertam visio
nem. qui in celis est. Licet enim deus
sit vbique per essenciam. presenciam. et
potenciam. tamen specialiter dicitur esse
in celis vbi adest beatis per apertam
visionem. Alioquin si in terris existentes
angeli non possent videre faciem
dei. cum pena ministraret nobis.
Nunc autem ministrant nobis cum mag
no gaudio. quia nostram salutem pro
curant. et visione dei non priuantur.
Et sic patet euangelium. Sermo vn super. h.

Angeli eorum semper Math. xviij.
vident faciem patris mei
qui est in celis. Hec verba
sumpta sunt ex euangelio hodierno.
et scribuntur math. xviij. In quibus

verbis duo specialiter innuuntur. Primum
est scorum angelorum circa nos custo
diendos beniuolum ministerium. quod
tangitur cum dicitur. Angeli eorum.
Secundum est eorundem eterna beatitudo
et sempiternum gaudium. quod tangitur
cum subinfertur. semper vident faciem patris. Primo A.
dico in verbis premissis innuitur scorum
angelorum circa nos custodiendos
beniuolum ministerium. Vn beatus Ieron.
exponens verba thematis passim supra
vt eciam supra tetigi in postilla. Mag
na quidem dignitas animarum. vt vnaqueque
habeat ab ortu natiuitatis in custo
diam sui angelum delegatum. Idem
eciam exemplariter ponit de sancto
Raphaele angelo scz thobie qui
eum saluum duxit et reduxit ad pa
trem suum. Et eciam beatus Ieron. pro
bat hoc per aliud exemplum scz per verba
discipulorum. cum beatus petrus liberatus
ab angelo de carcere. pulsaret ad ia
nuam hospicij. dicentium. Angelus eius
est. vt patet Actuum xij. Sic dicit B.
beatus Gregorius. Quilibet vnusquisque homo habet
vnum bonum angelum sibi ad custo
diam deputatum. et vnum malum ad
exercicium habet. sic quod quamuis omnes ange
li boni velint bonum nostrum. et communiter
saluti omnium studeant. ille tamen qui de
putatus est alicui ad custodiam. eum
specialiter hortatur ad bonum. Simi
liter et mali angeli. cum omnes deside
rent malum hominis. magis tamen hominem
ad malum incitat. et ad nocendum
forcius instat ille qui ad exercicium
eius deputatus est. Sed quereret
hic aliquis. quid circa nos operentur C.
angeli boni et mali. Dicendum
breuiter primo de bonis angelis
Ex multiplex ministerium seu ser D.
uicium salubre et vtile multum no
bis faciunt. Primo namque a peccatis
surgere nos excitant et adiuuant. Vn E.
dicitur Actuum xij. Dixit angelus
petro ~~ex~~ existenti in carcere

Surge velociter. Ita angeli xpi nos excitant surge
a diaboli carcere quod est peccatum
mortale. et hoc velociter. quia a
tota celesti curia exspectamur. Ut
dicit Bernardus. Curramus igitur non pas-
sibus corporis sed affectionibus et sus-
piriis et desideriis. quia non solum
angeli sed angelorum creator. Pater
et filius et spiritus sanctus. et omnis celestis
curia nos expectat et desiderant.
Ideo velociter debemus surgere. ne for-
te ianua paradisi nobis claudatur.
et ne nobis sicut fatuis virginibus.
que moram nimiam fecerunt. nescio vos
f dicatur. Item angeli adiuvant nos
ad surgendum de peccatis. Unde legitur
gen. xix. Angeli dixerunt ad loth.
Surge tolle uxorem tuam. et duas
filias quas habes. ne et tu pariter
pereas in scelere civitatis. Dissimu-
lante loth. apprehenderunt manus
eorum. et eduxerunt eos extra civitatem.
scilicet zodomam. Per loth spiritus. per uxorem
caro. per duas filias affectio et cog-
nicio intelligi possunt. Cogunt ergo
angeli loth. id est spiritum ut exeat a
zodomitis. ut tollat ~~anime~~ uxorem.
scilicet carnem a peccati consuetudine. et duas
filias scilicet affectionem et cognicionem
a peccato. quia sunt quidam. qui licet ac-
tualiter non peccent. remanent tamen
in peccatis affectione et cognicione.
Hii trahuntur per manus angelorum. cum
g prebent spiritui adiutorium. Secundo
angeli boni peccata futura impediunt.
Unde legitur in libro numeri xxii. quod ba-
laam propheta mercede corruptus pro-
cessit super asinam maledicere filiis
israel. et ab angelo est impeditus
tripliciter. Primo occurrit ei angelus
in plano cum gladio evaginato. quem
cernens azina avertit se ab itinere.
Secundo angelus occurrit ei in an-
gusto viarum. quem videns azina in-
iit se parieti. et contrivit pedem in se-
sedentis. Tercio occurrit ei in
angustissimo loco. ubi nec ad dex-
~~clinandum~~ teram. nec ad sinistram
declinare poterat. tunc asina ce-
cidit sub pedibus sedentis. et locu-
ta est divina permissione. Per asinam
designatur sensualitas. per balaam
racio que ducitur per brutalitatem ad
peccandum. Angelus vero primo oc-
currit ei gladio evaginato. scilicet in-
gerens ymaginacionem seu cogita-
cionem extremi iudicii. quam quidem yma-
ginacionem ingerit ab angelis in sen-
sualitate. et sic asina videt angelum.
Secundo impediunt per presentem afflictionem. et hic
asina collidit seu conterit pedem
insedentis in angusto viarum. Asina
est sensualitas. contricio pedis est
dolor affectionis. Tercio impedi-
unt per horrorem mortis. quod signi-
ficatur per angustissimum locum ubi
nullus declinare potest. Et hic ca-
dit asina. quia hic sensualitas ob-
ruta manet. Ecce karissimi ex predic-
tis manifeste patet cum quanta dili-
gencia angeli sancti homines a peccatis pre-
servare et retrahere conantur. Ipsi
enim cum intencione tota salutem nostram
desiderant. peccata salutem nostram
impediencia in nobis valde detes-
h tantur et odiunt. Unde legitur in vi- Ex.
tas patrum quod dum quidam senex ambu-
laret per heremum. vidit duos angelos
comitantes secum. unum a dextris.
et alium a sinistris suis. Cum vero
ambularet invenerit in via cadaver
iacens. et cooperuit ille senex na-
res suas propter fetorem. fecerunt
autem angeli similiter. Et profecti pau-
sillum dixit eis senex. Et vos hoc
odorati estis. Qui dixerunt ei.
Nequaquam. sed propter te cooperuimus
et nos. Ista inmundicia huius mundi
non odoramus. neque appropiat nobis.
sed animas que fetorem peccatorum habent
i ipsarum odorem horremus. Tercio
angeli sancti temptaciones mitigant
et extingunt. Unde danielis iii.

dicitur quod angelus domini descendit cum
azaria et sociis eius in fornacem et
excussit flammam ignis de fornace
et fecit medium fornacis quasi venti
roris flantem. Azarias interpretatur
auxilium domini. Vere cum aliis descendunt
angeli domini qui confidunt solum in domino.
et qui non querunt auxilium nisi ab ipso.
Certe temptaciones et tribulaciones ta-
lium refrigerantur per ministerium sanctorum an-
gelorum. non illorum qui carneis consolacio-
nibus delectantur. Et in bono proposito appli-
candum. Require supra in festo Jacobi. sermo-
ne. potestis bibere. in secundo membro. De
fratre temptato a spiritu fornicacionis etc. k.
Quarto sancti angeli ad fervorem boni
operis nos excitant. Unde legitur iii Re-
gum xix. quod angelus dixit helye. Surge
et comede grandis enim tibi restat
via. Cum enim angeli ex natura sint agiles.
in cuius signum cum alis depinguntur quamvis
nus alas realiter non habeant. ideir-
co maxime in nobis diligunt agilita-
tem et fervorem bonorum operum. et igna-
viam seu torporem detestantur etc. Quin- l.
to angeli sancti bona opera hominum deo of-
ferunt et representant. ut habetur Tho-
bie xii. ubi dixit angelus thobie.
Cum orabas cum lacrimis et sepelie-
bas mortuos et derelinquebas prandium
domini tui. et mortuos abscondebas
per diem in domo tua. et nocte sepelie-
bas. ego obtuli oracionem tuam coram domino.
legitur eciam in actibus apostolorum x. quod cum
angelus appareret cornelio centurioni
dixit ei. Corneli oraciones tue et ele-
mosine tue ascenderunt in memoriam
in conspectu dei. Quasi diceret. Ego
obtuli eas deo. Hinc dicitur Apocalypsis viii.
quod angelus venit et stetit ante altare
habens aureum thuribulum. et data
sunt ei incensa multa. ut daret de
oracionibus sanctorum omnium. super altare aureum
quod est ante thronum dei. Per altare
significatur cor devoti hominis. ante quod
assistunt angeli et vident cogitacio-
nes. locuciones. oraciones. et operaciones
hominum. igne caritatis accensas. quas
in thuribulo alacritatis sue offerunt

super altare aureum quod est ante thronum
dei. Id est dei filio representantes qui est
in sinu patris. Bonum est ergo karissimi m.
ut aliquid in angelorum thuribula of-
feramus. Ipsi enim multum sollicite salu-
tem nostram desiderant. discurrentes inter
nos et deum. portantes oraciones et bona
opera nostra coram ipso. et ipsius gracias nobis
reportantes. Unde dicit beda. Si cog-
nosceremus quo affectu nostrum exspec-
tant boni angeli. quantum desiderant. quam
sollicite querunt. quam libenter bona de
nobis audiunt. Ipsi angeli nos deside-
rant. discurrunt medii inter nos et deum
portantes gemitus nostros. et ipsius gracias
reportantes. Unde legitur in revelacio- n.
nibus illius sancte virginis et monialis mech-
tildis. quod semel in die sanctorum angelorum
vidit inter missam multitudinem angelorum
adesse. et quemlibet angelorum stare
coram sibi commissa virgine in specie
iuvenis pulcherrimi. et quod per totam
missam cum magna reverencia ministrante
Item dum quidam frater carthusiensis o. Ex.
celebraret. audivit eum servitor ipsius
in canone clamantem. plane plane.
Qui de hoc interrogatus ab eodem.
respondit ita angelos circa sacrificium
tumultuasse. quod ex eius sibi operis sui
timuerit periculum imminere. Audivis
enim karissimi frequenter nobis assunt an-
geli in omnibus viis nostris nos cus-
todientes. maxime tamen in ecclesia et ser-
vicio dei. Unde theologus. Angelici spiritus p.
nobis adesse credendi sunt. maxime
cum divinis mancipamur obsequiis. cum
ecclesiam ingredimur. cum sacris lectionibus
aures accommodamus. ut oracionibus in-
cumbimus. ut missarum solempnia cele-
bramus. Sexto sancti angeli corda q.
contemplancium et strepitum mundanorum
fugiencium visitant. Unde dicitur Gen.
xxviii. quod iacob qui penitens interpre-
tatur. vidit scalam in sompnis divine
illuminacionis. et angelos ascendentes
et descendentes ad visitandum omnes
illos qui dormiunt a strepitu vani

tutum sci et sunt in sopno qteplacionis
Et vere non est mirum si qteplantes
visitat. qui eciam qteplari non cessat.
secundum quod innuunt verba thematis. An
A. geli eorum semper vident faciem patris. ¶ Sep
timo sci angeli viam demonstrant. Tho
bie v°. Dixit angelus thobie. Ego
sanum ducam et reducam filium tuum. ps.
Angelis suis mandavit de te ut custo
B. Ex^m diant. tc. ¶ Unde legitur exemplum in libro
apum. de duabus devotis virginibus in
brabancia. que tendentes ad quandam
civitatem devia sunt secute. Quibus
ob hoc flentibus. subito quidam iuve
nis apparuit coram eis. crispo crine
et croceo. alba indutus tunica. et albo
pariter colobio supducto. Salutans
autem eas quesivit ab illis quo pge
rent. Respondentibus vero eis. in civita
tem illam nos vellemus. inquit si viam
ipse sciret. At ille. Scio inquit. me
sequimini. Illo igitur cum silencio pcedente.
sequuntur et ille. nec fuit aliqua earum
que aliquid loqui poterat pre nimio
gaudio ac stupore. Cum vero pera
tes civitatem vidissent. subito in ictu
oculi iuvenem pdiderunt. Que mox
pstrate in terram amare ceperunt fle
re quod ductori tanto nichil amplius sunt
locute. Ad cor autem post lacrimas
redeuntes deum magnifice collau
daverunt. et sepius dulce factum ad me
moriam reducentes exinde in spirituali
C. vita tali solacio pfecerunt. ¶ Octa
vo sci angeli malignos spiritus arcent.
et mitigant ne homines pficere volen
tes impediant. Thobie viij. Angelus
dni demonium apphendit. et religa
vit eum in deserto superioris egipti.
Unde dicit theo°. Est circa homines
angelorum firma custodia. quorum
auxiliis unusquisque ab inimicorum in
sidiis liberatur. Neque enim posset esse
tuta humana infirmitas inter tot
et tantas hostis illius insidias. nisi
sanctorum angelorum presidio muniretur. De
diversis insidiis et nocumentis hostis
maligni. Require in sermone sequenti.

Angelis suis tc. ¶ Hic ergo habemus pz
de multiplici misterio sanctorum angelorum
erga nos. et quibus qsideratis possumus
quanta veneratione deceat nos ipsos
honorare ac revereri. ne videlicet
quicquam inhonestum in oculis eorum agamus
quanta diligencia oporteat eosdem
implorare. ut adiuvent nos in tribu
lacionibus et temptacionibus nostris.
et inimicorum insidiis. Et tantum sufficiat
de primo principali. Subsmo k^e E.

Semper vident faciem. xx.
patris mei qui in celis est.
¶ Hic tangitur 2m principa
le. scilicet sanctorum angelorum eterna beati
tudo. et sempiternum gaudium. que
beatitudo seu quod gaudium consistit
in clara visione divine maiestatis.
Ipsi enim sunt beati pre illis qui ingiter
stant in conspectu eterni regis et vi
dent faciem eius semper. secundum illud Apo
calipsis vij°. Omnes angeli stabant
A. in circuitu throni. ¶ Pro quo scien
dum. quod ad beatam visionem quatuor
requiruntur. Primo ut sit apta. Secundo
ut sit iocunda. 3° ut sit plena. 4°
ut sit secura et eterna. ¶ Quorum
cumque horum deficeret. visio beata esse
B. non posset. Cum enim secundum richardum
beatitudo sit bonorum omnium plenitudo
Et secundum boecium. sit status omnium bo
norum aggregatione pfectus. Hz apta
visio summi boni non esset. et clara
serenitas. si visioni non esset iocun
ditas. et iocunditati non ingereret
sacietas. et sacietati non uniretur
eternitas. non esset ibi bonorum omnium
plenitudo. Ergo nec vera beati
tudo. Ut ergo nichil desit beati
angeli vident deum visione claris
sima. suavissima. plenissima. et secu
C. rissima. ¶ Primo dico angeli vident
deum visione clarissima et apta nul
lo enigmate obumbrata. nec aliquo
medio quallata. Si enim sic non vi
derent. beati non essent. quia adhuc vi
dere deum in seipso appeterent. Et
eorum appetitus non esset terminatus. et

Subsmo k^e c. xx

sic consequenter non haberet omnis boni
plenitudinem. Si apostolis adhuc in
carne Christum videntibus. In Luca dicitur.
Beati oculi qui vident que vos videtis.
Et in Johanne dicitur. Abraham ex-
ultavit ut videret diem meum. vidit
et gavisus est. Quanto magis illi sunt beati.
qui non tantum Christum in forma humana
conspiciunt. sed eciam in divina. Ita ut
dicat apostolus. Videmus nunc per speculum
in enigmate. tunc autem facie ad fa-
ciem sicuti est. O felix visio. o deside-
randa contemplacio. illam summam essen-
ciam cernere in seipsa. que omnium causa
existit. Et illam potenciam que de
nichilo tam magna produxit. et
illam sapienciam que tam pulchra. tam
multa. tanta varietate distinxit.
Quid hoc melius. quid hoc appe-
tibilius. Unde Augustinus. de hac visio-
ne refert platonicum quendam dix-
isse. Tam delicata est visio divini-
tatis et amore dignissima. ut qui hanc
habere possit. illa non habita. non
facit habere beatum. sed miserum. Se- D.
cundo angeli vident deum visione io-
cunda. Si enim sic delectat aspectus
pratorum. suavitas liliorum. rosarum.
et violarum. amenitas agrorum. et
florencium vinearum. atque pulchritudo
stellarum etc. Quantum credis delectat
cernere summum bonum. pulchritudi-
nem omnium seculorum. et omnis pulchri-
tudinis principium. Et si sic delectat
conspicere solem. quid delectacionis putas
illis esse. qui solem inveniunt increa-
tum. Dicitur enim de aquila. quod summam
delectacionem tenet. dum conspicit solem.
in rota sua. Quanta ergo delectacio est
videre summam essenciam. Omni delectacio-
ne plena. Unde dicitur prima petri primo.
Videntes exultabitis leticia inenar-
rabili. Bene dicit inenarrabili. quia
ad eam exprimendam deficit omnis lin-
gua. Tam enim magna. tam ampla.
et tam summa est illa leticia. ut illam
nullus exprimere non valeat. Unde
apostolus semel illuc raptus. vidit ar-

chana dei que non licet homini loqui.
Ysaie lxiiii. Oculus non vidit absque
te. que preparasti diligentibus te. Pro-
fecto Quam magna multitudo dulcedinis
tue domine etc. Bernardus. Semel te gusta-
vi bone Jhesu. semel te gustavi. et
utinam millesies mori possem. et
iterum te gustare etc. Tercio an- E.
geli vident deum visione plenaria.
Si enim illud bonum plenum non esset.
angelicum appetitum ex toto non
perficeret. cum semper maius bonum appe-
tere posset. Necesse est ergo ut ple-
nissimum sit illud bonum. sic ut ma-
ius excogitari non possit. Unde
apostolus. Nec oculus vidit. nec auris
audivit etc. Quasi diceret. Tam
ampla. tam alta. tam immensa sunt illa
bona. ut omnem humanum excedat
intuitum. auditum. et cogitatum. At-
tendite modicum karissimi que dicturus
sum. Homo constat ex duabus sub- F.
stanciis. una in universali. altera in
singulari. una mortali. altera inmor-
tali. Et manifestum est quod inmortale
ultra modum excedat mortale. cum
absque anima corpus humanum non vivat.
nec senciat. sed solum omnibus pereat.
nimis feteat. et cito marcescat.
Vide ergo homo quanta bona fecit deus G.
propter carnem. Considera corpus tuum.
quod posuit intestina desfluencia ven-
tri. et sunt ibi vene desfluentes
epati. ~~[illegible]~~ arterie sive pulsati-
les desfluentes primo capiti. deinde
toto corpori. Item considera quanta cu-
ra posuit deus spiritum vitalem in cor-
de. naturalem in epate. et animalem
in capite et corpore etc. Item conside-
ra que deus fecit in generali propter
corpus humanum. et in speciali propter
corpus. tactum. visum. auditum. olfactum.
et gustum. Nam propter corpus in ge-
nerali fecit totum mundum. Multa
sunt corpora celorum. multa corpora stel-
larum. corpora quatuor elementorum. diver-
sa genera metallorum. et lapidum pre-

ciosorum. Item propter tactum fecit deus
diuersa genera calidorum, frigidorum, mol-
lium et durorum et innumerabilium ta-
lium. Item propter visum tam varia
genera colorum et super celestium corporum
lucidorum. Item propter auditum tam va-
ria genera sonorum, cantilenarum et
instrumentorum. Item propter olfactum
tam varia genera odorum et florum di-
uersarum specierum. Item propter gustum
tam varia genera saporum, ciborum, plan-
tarum, fructuum, carnium et piscium
etc. Si ergo karissimi tanta contulit deus
corpori morituro, quid daturus est anime
sue victrici ad similitudinem eius facte.
Item si omnia supradicta deus suis exhi-
beat inimicis, quanta putatis bona
H suis dabit amicis. Quarto an-
geli vident deum visione secura et
eterna. Unde dicitur in ysaia: Videbis
iherusalem ciuitatem opulentam, taberna-
culum quod nequaquam transferri potest.
Sed quod transferri non potest eternum est; B
ergo ciuitas illa summa securitate habundat
cum opulencia. Unde in libro iudicum
scribitur: Surgite eamus, intrabimus C
ad securos in regionem latissimam
vbi nullius rei est penuria. Et ysaie
xxxii° dicitur: Sedebit populus meus
in pulchritudine pacis, in taber-
naculis fiducie et in requie opu-
lenta. Ecce karissimi audistis bre-
uiter de beatitudine sanctorum angelorum que
consistit in visione faciei diuine.
Si ergo nos cum ipsis deum videre
desideramus, necesse est ut ab exterio-
ribus omnibus oculos auertamus, nec
in vanis beatitudinem nostram pona-
mus etc. alius sermo vide supra. K. E

Angelis suis mandauit xci.
de te ut custodiant te in
omnibus viis tuis. ps. xc°.
Hodie karissimi solempnitas agitur beati
mychaelis archangeli et genera-
liter omnium bonorum spirituum seu an-
gelorum. Et primo beatum specialiter festum
habetur de sancto mychaele quadruplici

A de causa. Primo quia est princeps
ecclesie sicut olim princeps fuit sy-
nagoge. Danielis xii°: In illo
tempore consurget princeps magnus qui
stat pro filiis populi tui. Secundo
quia sibi data est potestas pugnan-
di cum dracone, id est dyabolo. Apo-
calipsis xii°: Factum est prelium in celo:
Michael et angeli eius pugna-
bant cum dracone etc. Tercio quia
ipse habet potestatem suscipiendi animas
in paradiso. Unde de eo cantatur:
Archangele mychael constitui te
principem super omnes animas suscipiendas.
Item hic est prepositus paradisi archan-
gelus mychael, non dimittit animas
donec assignet eas ante tribunal
christi. Istud tamen intellige quod ipse glo-
riosius deferat animas quam alii. Quarto
propter miracula que hodie facta sunt
per beatum michaelem. Require in
B passionali. Finaliter tamen hodie fes-
tum de omnibus angelis celebratur. Et
hoc iuste quidem et hoc specialiter
C ex triplici racione. Primo ut vicem
eis rependamus, nam ipsi festum de
nobis faciunt in celis. Luce xv°:
Gaudium est angelis dei super vno
peccatore penitenciam agente. Unde dicit
Origenes super librum numerorum omelia
xix: Agunt angeli diem festum
letitates super hiis qui effugien-
tes consorcia demonum [illegible]
virtutum angelicis festinat socia-
D ri consorciis. Secundo ut gracias
eis pro beneficiis nobis impensis
referamus. Thobie xii°: Quid dig-
num poterit esse beneficiis eius?
me duxit et reduxit sanum etc.
Unde dicit bernardus in sermone hodi-
erno: Simus deuoti, simus grati
tantis custodibus, redamemus
eos quantum possimus etc. De benefi-
ciis eorum require in precedenti
E sermone. Tercio ut recolendo

alius sermo vide supra ii c 371

eorum beatitudine. eis nos conformemus
in spiritu possimus. Matthei xxii. Erunt
sicut angeli dei in celis. Quomodo
autem hoc fit declarat Gregorius in
sermone ~~hodierno~~ de angelis.
Primo debemus nos conformare an- f.
gelis per humilitatem. Ipsi enim humiles
sunt. Quia dum lucifer et sui sequa-
ces propter superbiam abiecti fuerunt,
ipsi per humilitatem stabiles permanse-
runt. Secundo in hoc eorum patet humi-
litas et caritas, quod non dedignan-
tur homini tam misero et infirmo
ministrare. Et in hoc valde confundi-
tur nostra superbia, quia eciam nostris
superioribus causa salutis nostre no-
lumus obedire. Tercio debemus nos
eis conformare per castitatem. Unde
theologus: In carne preter carnem vi-
vere non est vita humana sed an-
gelica. Quarto per agilitatem bonorum
operum. Ipsi enim numquam cessant be-
ne agere ac deum laudare etc. Ap-
plica hic ea que vis. His ergo
premissis redeamus ad verba thematis
proposita. Angelis suis mandavit
etc. In quibus verbis tria tanguntur.
Primo circa nos divina diligen-
cia procedens ex superadmirabili
bonitate eius cum dicitur: Angelis
suis deus mandavit de te. Secundo
sanctorum angelorum custodia procedens
ex intima caritate quam habent
ad nos cum subditur: ut custodiant
te. Tercio nostra indigencia quam
nostra necessitas introducit cum subin-
fertur: in omnibus viis tuis. Quan- g.
tum ad primum sciendum quod in verbis
premissis tangitur circa nos divina
diligencia procedens ex superadmi-
rabili bonitate eius. De hac bo-
nitate dicit Bernardus: Quid est homo
quia innotuisti ei aut filius hominis
quia reputas eum. Mittis enim
unigenitum, immittis spiritum sanctum

tuum, promittis et vultum tuum. Et ne
quid vacet in celestibus, ab operibus
sollicitudinis illos ocia beatos spiritus
propter nos mittis in ministerium nostrum.
Hec ille. Nos ergo karissimi memores
tante bonitatis dei gracias agamus
ei semper, ut dicit Crisostomus super
Matthei omelia xxv. Optima beneficiorum h.
custos est ipsa memoria beneficiorum
et perpetua confessio graciarum. Unde Cassio-
dorus super illud psalmi: Quoniam misericordia tua
ante oculos meos est, dicit: Iugiter
sibi subveniens facit cui collatum bene-
ficium ante oculos semper assistit. Unde
Bernardus super cantica sermone xxxv.
Fidelis in modico, censetur dignus
munere ampliori. De ingratitudine i.
dicit Petrus Ravennensis in quadam
epistola: Nichil est quod adeo indignacio-
nem provocet altissimi sicut ingratitu-
do. Ipsa est malorum provocacio, bene-
ficiorum exinanicio, meritorum exter-
minacio. Hec ille. Quantum ad secundum k.
sciendum quod in verbis premissis tangitur
sanctorum angelorum custodia procedens ex
intima caritate quam habent ad nos.
Ad hanc caritatem considerandam potest
introduci quedam similitudo. Nam sicut l.
videmus ad oculum, et naturale est homines
ibi libencius habitare ubi nati sunt
et nutriti, propter quam causam multi pul-
su nature plus appetunt esse in
vilissimo rure quam in nobilissima civi-
tate. Unde legitur de ciconia quod m.
nidum suum primum numquam deserit si co-
acta non fuerit, sed quando hyeme cogen-
te recedit, implet nidum suum cum terra
et nidi virgulas atque spinas
cum luto conglutinat ne eas ventus
deiciat. In reditu vero suo tempore
vernali eundem locum occupat, et
contra alias nidum occupare volen-
tibus acre pugnat. Videte ergo karissimi
quanta sit erga nos angelorum caritas
qui in celo empireo creati tamquam
in loco sibi convenienti et apto di-

nine contemplacionem p diuina obedien
cia et caritate quam habent ad nos.
stat nobiscum in loco obscurissimo
in comparacione ad celum empireum.
Ubi continuis diuina contemplacione non
carent. quia deum qui ubique est contem
plantur. tamen priuantur illius loci ame
nitate. quia ad contemplandum congru
encior esse probatur sicut et diuina
N ordinacione ostendit. ¶ Debent ergo
a nobis valde diligi et hono
rari. ne ipsorum beneficiis videamur
esse ingrati. Unde beatus bernhardus loquens
de hoc verbo. Angelis suis manda
uit de te. etc. sic dicit. O quantum tibi
debet hoc verbum inferre reuerenciam.
afferre deuocionem. conferre fidu
ciam. Reuerenciam pro presencia. deuo
cionem pro beniuolencia. fiduciam pro
custodia. Caute igitur ambula. ubique
sunt angeli ut custodiant te in omnibus
O viis tuis. hec ille. ¶ Et continuis licet
omnes angelos summa veneracione
honorare debemus cum omnes nostrum bo
num desiderant. illum tamen specialius
honorare debemus cotidie qui nobis
deputatus est ad custodiam. Unde dicit
beatus bernhardus ubi supra. In quouis di
uersorio in quouis angulo. reuerenciam
exhibe angelo tuo. ne audeas eo
presente. quod me vidente non auderes.
P hec ille. ¶ habet namque vnusquisque an
gelum proprium sue custodie deputatum.
Unde dicit Origenes super librum nu
merorum omelia lxvj. Unde vniuscuius
que nostrum eciam minimis qui sunt in ecclesia
dei angelus bonus. angelus domini qui
regat. qui moneat. qui guber
net. et pro actibus nostris corrigendis.
et miseracionibus exposcendis coti
die videat faciem patris qui in celis
Q est. hec ille. ¶ Ipsi enim sancti angeli ad
deseruiendum nobis valde solliciti
sunt. et hoc propter tria. Primo propter
ruine eorum reparacionem. Quia
homines saluandi inhabitent in locum unde

eum angelorum. ¶ Secundo propter acciden
talis premii accumulacionem quod
in eis augetur usque ad diem iudicii.
Nam quot homines per eorum ministerium
conuertuntur. tot in eis gaudia augentur
augentur. luce xv°. Gaudium est an
gelis dei super vno peccatore etc. ¶
Tercio propter amoris erga nos
demonstracionem. ut premissum est.
K ¶ Quantum ad secundum sciendum quod
in verbis premissis tangitur nostra indige
ncia. in hoc quod nos angelorum indi
gemus custodia. ut scilicet nos in
L omnibus viis nostris custodiat. ¶ Unde
notandum hic quod in principio cum cre
aret deus celum et terram. creauit
et celestes naturas. scilicet angelos quos
distinxit in nouem choros. Inter
quos dum lucifer lucidior et sub
tilior ceteris. equalitate dei appe
tisset. archangelus michael celestis
exercitus signifer adueniens.
ipsum luciferum cum suis sequacibus
de celo expulit. et in hunc aerem
caliginosum usque in diem iudicii.
Non enim permissum est eis in celo ha
bitare. sive in superiori parte aeris.
ne lumine gaudeat. quia locus clarus
et amenus est. Nec in parte inferiori
ne nimis grauiter nos temptent. Sed in
aere inter celum et terram. ut dum
superius respiciunt et vident gloriam
quam amiserunt inde maiorem dolo
rem habeant. ut dum inferius respi
ciunt et preuident illic homines ascen
dere unde ipsi ceciderunt. inde ini
dia frequenter torquentur. Frequenter
tamen ad exercicium nostrum ex diuina
dispensacione ad nos descendunt
M ¶ Unde sicut aliquibus viris sanctis
monstratum est. frequenter circa nos
volitant velut musce. innumerabiles
enim sunt. et sicut musce totum aerem
repleuerunt. Unde dicit haymo ut
philosophi dixerunt. et doctores nostri opi
nantur. Aer iste ita plenus est de

monib9 et malignis spiritibus.
sicut radiis solis minutissimis
pulvisculis. Dicit enim quidam quod
decimus chorus angelorum cecidit.
hoc tamen non dicitur quod decimus ordo
fuerit angelorum. sed quod tot de singu
lis ordinibus ceciderunt. quod poterat
facere unum chorum. Isti autem N.
maligni spiritus sentientes nos
ad hoc creatos ut loca eorum im
pleamus a quibus ceciderunt. querel
sunt ad hoc odium hominis et invidiam
vehementer. et cotidie toto co
namine nititur ad eius subversionem
per temptaciones multiplices. Ipsi enim
non comedunt. nec bibunt. nec dor
miunt. sed semper tamquam leones rugien
tes circueunt ut aliquem devorare
possint. Et si non possint in uno su
perare. vertunt hominem tamen ut sicut ui
bat in alio. De hoc dicit beatus
gregorius xxix moralium super illud job.
Divisit estuis super terram pluvias asper
siones. Unicuique quippe antiquus adu
sarius prospicit. et tunc temptacionis
laqueos opponit. Alius namque letis.
alius tristibus. Alius timidis. alius
elatis moribus existit. Quo ergo
adversarius occultus facile capiat. vi
cinas complexionibus decepciones parat.
Quia leticie voluptatis iuxta est letis
moribus luxuriam proponit. Et quia
tristicia in iram facile labitur. tristibus
poculum discordie porrigit. Quia ti
midi supplicia formidant. paventi
bus terrores intentat. Et quia ela
tos extolli laudibus conspicit. ad
quecumque voluerit blandis favoribus
vicinis convenientibus insidiatur. hec ille.
De hac materia eciam pulchra ha
bentur. supra in sermone de sancto lau
rencio. Certamine forte etc. ubi dicitur
de triplici hoste nos impugnante. Nos
ergo timemus quo tam callidis et mul
tiplicibus hostibus nos fragiles re
sistere possemus nisi divina miseria nobis

indigencie subveniret. suos milites
fortissimos nobis in adiutorium desti
nando. Non ergo desperemus timi E.
di nimis sunt demones qui nos impug
nant. plures sunt angeli qui nobis
auxilium prestant. Hoc prefiguratum est
iiij° Regum vj°. ubi legitur. quod cum rex sy
rie cum magno exercitu circumdedisset
dothaim. minister helizei prophete vi
dens hoc timuit et dixit. heu domine
quid faciemus. At ille respondit.
Noli timere. plures enim nobiscum sunt
quam cum illis. Et ecce mons plenus
equorum et curruum igneorum in circui
tu helizei. Per istum regem syrie intelli
gere debemus dyabolum. qui est rex super
omnes filios superbie. Syria enim interpretatur
sublimitas. Rex iste superbus cum ex
ercitu scilicet demonum circumdat dotha
im. id est mundum in quo est defectus
multorum bonorum. quia dothaim interpretatur
sufficiens defectio. Helizeus qui interpretatur
salutare dei. significat christum. cuius minister
est quilibet christianus. qui non debet ti
mere exercitum demonum. quia mons. id
est ecclesia plenus est equorum et cur
ruum igneorum. id est angelorum adiu
vancium homines. Et comparantur angeli
equis. quia fortes sunt. et igneis cur
ribus. quia velociter moventur ad adiu
vandum homines. Rogemus ergo etc. Ser
mo predictus super Psalmum C. xxij.

Super muros tuos iheru
salem constitui custodes.
tota die. et tota nocte non
tacebunt. scilicet laudare dominum. ysaye
lxij. In quibus verbis duplex A.
ministerium notatur angelorum. Primum
pertinet ad nos. Secundum ad suum cre
atorem. Primum debent facere homini sen
cie fideli. scilicet eum custodire. et illud
notatur cum dicitur. Super muros tuos
iherusalem constitui custodes. quos. scilicet
angelos. Secundum debent facere suo
creatori. scilicet eum iugiter laudare. quod
notatur cum dicitur. tota die etc. Circa B.

primum sciendum quod in verbis premissis
notatur misterium angelorum quod exhi-
bere debet homini seu anime fideli cum
dicitur. Super muros tuos Iherusalem
C etc. Per Iherusalem que visio pacis interpretatur
significatur anima fidelis que triplicem
pacem debet habere. ad deum. ad proxi-
mum. et inter carnem et spiritum. Ad deum
per peccati sui confessionem. ad proximum
per dilectionem. inter carnem et spiritum per
carnis mortificacionem. Muri Ihe-
rusalem sunt bona opera anime ut ieiu-
nia et oraciones. elemosine et suspi-
ria que defendunt eam a suis inimicis.
sicut muri defendunt civitatem a
suis hostibus. De istis muris dicitur
Ysaie lxii. Muri tui Iherusalem coram
oculis meis. Custodes murorum Ihe-
rusalem id est cuiuslibet anime fidelis sunt
angeli. Unde psalmus. Angelis suis deus
mandavit de te etc. Bernardus in sermone
hodierno. Benignus es domine qui
non es contentus murorum fragilitate
murorum. sed ipsis hominum custodibus
D custodiam angelorum supponis.
Custodes autem isti scilicet angeli sci-
sunt nobis valde necessarii et hoc specia-
E liter propter quatuor. Primo quia nos
sumus debiles. ipsi fortes. ideo eorum
custodia est nobis necessaria ne vincamur
ab hoste maligno. De hominis debi-
litate qua debilitatus est propter peccatum
dicitur in persona generis humani. Trenorum
primo. Infirmata est virtus mea. de-
dit me dominus in manus de qua non
potero surgere. Ante peccatum homo
erat fortis. quia dyabolo sine omni
difficultate resistere potuisset. Post
peccatum vero adeo debilitatus est quod
cum magna difficultate vix resistere
potest. Ideo indiget magno adiu-
torio. propter quod deus deputavit
homini fortes angelos ut ipsum custo-
diant. psalmus. Benedicite domino angeli
eius potentes virtute. De fortitudine
angelorum scriptum est. Ysaie xxxvii

Cum assirii vallassent Iherusalem egressus
angelus percussit de assiriis. Clxxxv
F milia. Iste dicitur Thobie viii. quod
angelus religavit demonium in de-
serto superiori. Secundo angelorum
custodia nobis est necessaria. quia nos
sumus insipientes. ipsi sapientes. et
ideo necesse est ut nos doceant ne
decipiamur. De insipiencia hominis dicitur
in psalmo. Homo cum in honore esset non
intellexit. comparatus est iumentis insipi-
entibus. Bene comparatur homo iumentis
insipientibus. quia instar iumentorum
delectabilia querit. presentibus inheret.
de futuris non cogitat. inter bonum
et malum non diiudicat. et ideo de
facili posset decipi si deus sapientes
angelos qui eum docerent sibi non
destinasset. De quorum sapiencia dicitur
Ecclesiastici primo. Prior omnium creata est sa-
piencia. id est angelica natura. dicit glossa
que non potestate temporis. sed dignitate
precedit omnem creaturam. Inter
angelos namque est magna sapiencia.
ideo docet nos ne a dyabolo deci-
piamur. Unde cum de periculis mundi scilicet
de occulta impugnacione dyaboli.
et de aperta persecucione antichristi
multa scripta essent in apocalipsi.
ne in huiusmodi homines deciperentur
dictum est in fine. Ego Ihesus misi angelum
meum testificari vobis hec in ecclesia ad
hoc supple ne decipiamini. Bernardus
Quid sub tantis custodibus timemus
Nec superari nec seduci. minus autem
seducere possunt. fideles sunt. prudentes
sunt. Quid trepidamus. Tantum sequamur
eos. adhereamus eis. et in proteccione
G dei celi commorabimur. Tercio cus-
todia angelorum est nobis necessaria. quia
nos sumus mali. ipsi boni. ideo necesse
est ut pro nobis orent ut exaudia-
mur. De malicia hominum dicitur Ad Romanos
tercio. Omnes peccaverunt et egent gloria
dei. Omnes enim peccatum originale
contrahunt et multa peccata mortalia per-

modū sup addūt ꝓpter quod ī dig-
ni sūt ut exaudiant. Tren tercio.
Inique egim9 et ad iracūdiā ꝓuo-
cauim9. īō inexorabilis es. Sancti
vero angeli boni sūt. qꝛ nūq̄ pec-
cauerūt. Thobie q̄nto. dicit thobias
ad vxorē de filio. Credo ꝙ angel9
dei bon9 comitet̄ ei. et bn̄ disponit
oīa q̄ circa ipm̄ gerūt̄. Et qꝛ ipi
boni. īō pro nobis orāt. Zacharie j°.
Dixit angel9 dn̄i. Dn̄e de9 exercituū.
vsq̄ quo tu nō misereberis ihrlm̄.
et vrbiū iuda quib9 iratus es. ¶ h.
Quarto angelorꝫ custodia est nob
necīa. qꝛ nos sum9 in tribulacione
positi. ipi vero leti. Multas enī tri-
bulacōēs sustinet hō in hoc mūdo
ideo dicit ps. Tribulaciones cordis
mei multiplicate sūt. Sic ergo homo ī
tribulacionib9 posito oīo desolet̄.
misericors de9 angelos ad ipm̄ cō-
solandū mittit. Vn̄ thobias tris-
tis et mestus dixit angelo. Qua-
le m̄ gaudiū erit qui in tenebris
sedeo. et lumē celi nō video. Ait
angel9 ad eū. Forti aīo esto. in
proximo ē ut a deo cureris. Thobie
v°. Ite dan iij°. Angel9 dn̄i desce-
dit in fornacē. et fecit fornacē
quasi ventū roris flantē. Ite dan
vj°. Misit dn̄s angelū suū. et cō-
clusit ora leonū. Ite actuū xij. Nūc
scio vere qꝛ misit dn̄s angelum
suū etc. Recita historiā si placet. ¶ i.
Quīto angelorꝫ custodia ē nob
necīa. qꝛ sum9 a deo elongati. ipi
vero deo ꝓpinqui. De nr̄a elonga-
cione dicit ꝓpheta. Ecce elongaui
fugiēs etc. Tūc hō se elongauit
a deo. qn̄ ꝑ peccm̄ a deo recessit.
tūc vero in solitudīe mansit. qn̄ ad
miserias hui9 mūdi deiect9 fuit.
et sic deiect9 ē de celo elongat9
a deo. et peregrin9 fact9 ē in hoc
mundo. Angeli vero sūt corā deo.
Thobie xij°. dixit angel9. Ego
sū raphael angel9 vn9 ex septē

qui astam9 an̄ deū. Per angelos sep-
tē accipe oēs angelos. qꝛ septenari9
nūs signat vniūsitatē. ꝓpt hoc ꝙ oē
tēp9 ꝑ septē dies decurrit. Isti g°
angeli astant deo tanq̄ ꝓpinqui. et
īō pn̄t nos qui elongati sum9 a deo
ad celū ꝑducere. Sicut habet̄ luce xvj°.
Factū ē ut moreret̄ mendic9 et porta-
ret̄ ab angelis in sinū abrahe. Sic
ergo patz ꝑmū. scꝫ ministeriū ange-
lorꝫ qd̄ exhibet hoī. ¶ Quantū
ad scd̄m sciendū. ꝙ in v̄bis ꝑmissis
tangit̄ misteriū angelorꝫ qd̄ semꝑ
faciūt deo creatori suo. cū dicitur.
Tota die et tota nocte nō tacebūt
scꝫ laudare deū. ¶ De isto habet̄ k.
ysaie vj°. vbi dicit̄. ꝙ duo seraphī
stabāt sup̄ templū. sex ale vni. ꝛ sex
ale alteri. Et clamabāt alter ad
alterū. Sanctus. sanctus. sanctus dn̄s de9 ex- l.
ercituū. plena ē oīs terra gl̄a eius.
¶ Sanctus primo dicit ꝓpter eorꝫ cōfir-
macionē. Sanctus scd̄o ꝓpter ruine
ciuitatis eorꝫ restauracionē q̄ in
nobis exprimat. Sanctus tercio ꝓpter
dei visionē. Ite dicit̄ sanctus. ad de-
signandū trinitatē ꝑsonarꝫ. Sed
ꝓpter vnitatē essencie dicit̄. dn̄s
exercituū. Hūc laudāt angeli. qui
semꝑ vident faciē ad faciē. Mt
xviij°. Angeli eorꝫ semꝑ vident fa-
ciem patris mei qui in celis ē. ¶ Sic m.
nos similiter debem9 hic laudare deū
prem̄. et hoc qꝛ ad similitudinem
suā nos fecit. Filiū. qꝛ p̄cioso
sanguīe nos redemit. Et ideo
dicit ps. Laudabo dn̄m in vita
mea. qꝛ me fecit. psallā deo meo
q̄diu fuero. qꝛ me a diaboli ser-
uitute redemit. Spm̄ sanctum laudare
debem9 ꝓpter bona q̄ nobis hic
in pn̄ti tribuit. ps. Cantabo
dn̄o qui bona tribuit m̄ hic ī pn̄ti
vita. et psallā nōi altissimi dn̄i
ꝓpter bō que datur9 est nobis

in eterna glā et ibi laudabim9
cū sine fine scd'm q dicit ps. Bti
qui habitāt in domo tua dne &c.
F Ex quo patet q nobilis opa
cio sit laudacio dei. cū angeli
et aīe bte huic opacioni semp
intendāt. Vn btus ber9 loqs
de celesti civitate. dicit q eius
opacio. ē assidua dei laudacio.
Multū ergo gaudē deberet qui
in terris admittit ad hac opa
cionē exercendā. Sā btus aug9
dicit in libro de doctrina xpiana.
De9 cū de illo nichil digne dici
possit. admisit tn̄ huāne vocis
obsequiū. et verbis nr̄is in laude
sua gaudē nos voluit. Itē dicit
btus ber9 sup cantica. Nichil ing
ita ppe t̄ris repsentat quedā ce
lestis habitacōis statū. sicut ala
critas laudādi deū. Itē Jheroim9.
Felix lingua. q̄ nō novit nisi de
divinis terē smonē. Rogem9
ergo dnm̄ ut det nobis ita cū hic
laudare. ut tandē possim9 ad so
cietatē scōz angeloz pvenire.
ibiqz cū ipis sine fine laudare A
men. In festo aplo2 symonis z jude
sup ewā9 postilla R. C. xxiij.

Designavit dns ihūs et
alios septuagita duos. &c.
Ewā9 istud habet z scri
bit luce x° ca°. In quo onditur
A quō post missionē duodecī aplo2
dns elegit vltra hos et alios quos
dā discipulos ut essēt coopatores
et coadiutores aplo2. Et exponit
sic. Designavit dns ihūs. id ē sig
navit elegit. Vel dicit designa
vit. q quos ab eterno pdestina
vit. ad hoc op9 tpalit' instituit
et applicavit. et alios septuagita
duos sup discipulos. Glosa. Si
cut in aplis forma ē epo2. sic

in septuagita duob9 forma est
B pbro2 scd'i ordis. Mittitur
aut lxxij° qui totidē linguarū
gētib9 ewāgeliū pdicaret. ut
sicut pmo xij apli ppt duode
cī t'bus israhel. ita et lxxij ppter
extremas gētes destinētur im
buendas. Vel cū xps se die. aplos
vero noiat horas hui9 diei. Per
hūc nu'm sigt fidē scē trinitatis
mundo annūciatum. sicut sol tri
duanū ~~luce~~ sue lucis ambitu
p lxxij horas effice solet. Ite
C Et misit illos binos an faciē
suā. Tū ppt mutua gsolacionē.
vt vn9 essz custos castitatis al
teri9. et alioz bonoz. Tū ppt
gfirmacionē veritatis pdicā
de ab ipis. vt in ore duoz testiū
D staret oē vbū. Tū ppt gemina
caritate significādā. scz dei et
primi q̄ debz eē in pdicatore
Vn dicit btus greg9. Duo duo
sūt pcepta caritatis. dei videlicz
amor et primi. et min9 q
inter duos caritas haberi nō pt.
nemo eni ppe ad semetipm ca
ritatē hre dicit. s dilectione
in alterū tendit. ut eē caritas
possit. binos ad pdicandū dns
mittit. quatin9 hoc nobis ta
citq innuat. q qui caritatē er
ga alterū nō hz. pdicacionis
officiū nullaten9 suscipe debz
E h'lle. Et nōte fr̄s q non
solū illud intelligi debz de pdi
catorib9. s et quib9cūqz aliis hoi
nib9 qui alios vbis aut monitis
instruē seu amonē debēt aut
volūt. ut scz hoc faciāt ex me
ra et intima caritate. non ex
ira seu rancore. seu alia mala
intencōe. s in spū lenitatis et

In festo aplo2 sy° z jude sup ewā9 postilla R. C. xxiij.

masuetudis michi possit. ne
et frem magis pnoret q̄ emē
dat. Vn̄ dicit aug⁹ sup eplaz
ad galathas. Quidq̄ laceratō
aīo dirēris. punientis ē impe
tus. nō caritas corrigentis. Di
lige. et dic q̄d̄ vales. Ite greg
xxvi° libro moꝝ. Sz hijs qui
corrige nitit² ira supat². oppri
mit anteq̄ corrigat. Ira dū pl⁹
q̄ debz accēdit². sub inste vicio
nis obtentu ad īmanitatē cru
delitatis effrenat². Ite ysidor⁹
libro iij° de sūmo bono cao xj°.
Qui delinq̄ntē supbo oculo ut
odioso aīo corripit. nō emēdat
ß pentit. Quidq̄ eni ptern⁹
ut īdign⁹ aī⁹ ptulerit. obiur
gātis furor ē. nō dileāo corri
gētis. h° ille. Misit aūt dñs dis
cipulos suos ut se² in ew° ante
faciē suā. ut aduēt⁹ xpi nō la
teret. in oēz ciuitatē et locum
quo ipē erat vētur⁹. q̄ indif
ferēter xp̄s et apli p̄dicabat
in ciuitatib⁹ ꝛ locis magnis et
pnis. Gregr. p̄dicatores suos F.
dñs sequitur. q̄ p̄dicacio pre
uenit. et tūc ad mētē suscipit²
h° ille. Rur̄ ex hoc cōsiderem⁹
vtilitatē audicōis v̄bi dei. q̄ p
audicionē v̄bi dei. via dñi pat²
ad veniendū in mētē n̄rāz. Vn̄
dñs p̄dicatorib⁹ p ysaiā dicit.
Parate viā dñi. rectas facite
semitas dei n̄ri. Vn̄ dicit gregr
Via dñi ad cor dirigit. cū ve
ritatis s̄mo humilit² audit². Qui
cūq̄ ergo v̄bū dei audire cōtēp
nut. aut ppīpedūt. sciat ipi
q̄ deū in cordib⁹ nec habent.
nec ēcipe pnt. et hoc ē certis
simū signū. Vn̄ dicit dñs in
ewa͡lio ad pharizeos. Qui ex

deo ē. v̄ba dei audit. ppterea vos
auditis. q̄ ex deo nō estis. Hec² G.
in ewā° hodierno. Et dicebat
illis. Messis quidē multa. quia
multitudo gēciū ad suscipiendū
v̄bū xp̄i p p̄dicacionē erat pa
rata vt dicit ap⁹ ad Rōs xj°.
et patz p effectū in actib⁹ pa
aploꝝ. operarij vero pauci. q̄
apli et discipuli xp̄i erāt pauci
respectu tātē multitudis quer
tende. Et adhuc heu ita ē sedm̄
q̄d exponit gregr. Quia licet
in ecclīa sint multi cuncti. tm̄ pau
ci īueniūt² apti ad p̄dicandū
rōne vite scē. et scē doctrine.
Iste possim⁹ hec v̄ba ꝛflec H.
tere ad quoscūq̄. ut scz p messē
īntelligam⁹ aptū tēp⁹ ad acqui
rēdam grāz et mīaz dei q̄ multa
ē et magna. ß heu pauci sunt
opārij. q̄ pauci sūt qui laborāt
pro grā dei acqrenda. ß ī vinea
dñi torpent et segniter labo
rāt. tēpus eoꝝ tm̄ aptū īutilit
expedentes. Vñ cōqueritᷣ bnus
ber⁹ in s̄mone quodā habito
ad scolares pisien̄. Nichil inq̄
p̄ciosi⁹ tpe. et heu hodie nil vi
lius īuenit². Transeūt dies sa
lutis et nemo recogitat. Nemo
sibi perire diē et nūq̄ rediturꝫ
causat². Sz sicut capill⁹ de capi
te. sic nec momētū peribit de
tpe. Hec². Rogate g° dñm̄ mess.
id ē ipm̄ xp̄m. ut mittat ope
rarios. id ē p̄dicatores ī messē
ad erudiendū scz ppłm. q̄ null⁹
fit apt⁹ ad p̄dicacionē verbi
dñi n̄ p grāz dei. et n̄ ab eo
miss⁹ mediate uł īmediate. Ite
ptz ex hijs v̄bis q̄ q̄uis xp̄us
velit aliq̄ facere. tm̄ vult cāusis

erorari. Hec. Ite. sup ad pdicandu in
ciuitatib9. &c. Ecce ego mitto vos
sicut agnos int lupos. id e simpli
ces. inocetes. p arma vos no de
i fendentes. Per hos lupos dns sig
nificauit scribas z phariseos z pn
cipes tyrannos. Sicut em lup9 la
niat oues. et hoies anhelitu iqui
nat. sic pharisei et tyranni aplos
et discipulos xpi nitebant inter
ficere. et voce pdicacois ipedire
in eis. vt pz in doctrina aplorz z
k i actib9 eorz. Item p hos lupos in
telligunt ecia heretici et insidiato
res sce ecce. Sicut lup9 ouile noc
te circuit. no audes intrare. canis
sompnu. pastoris absenciam ut de
sidiam explorans. Sic heretici nocte
sue inspiracois fideles decipe co
nat. certaz no timens. pastores ec
clesie vel necare. ut in exiliu mit
te ptendit. Item lup9 na corporis
rigid9. se inflecte facile no potest.
Sic heretic9 iteccione duri cordis
no solet ab errore reuocare. Vn
ppter hoc dicit ap9 ad thitu iijo
Hereticu hoiez p9 pma et scdam
correpcione deuita. sciens q sub
uersus e qui huiusmoi e. Item lupus
si por aliq viderit. voce illi9 qua
da ne vi eripit. si aut ho illum
por viderit exagitat. Sic que
versuta disputacoe heretico pre
uenit. mutu reddit. ne pfiteatur
vbu dei. Sz si quis pmenta fraus
dis ei9 agnouerit. quitur ei9 ne
et ipe ledat inuadit. Item hc lra
Ecce ego mitto vos &c. pt eciam
intelligi de quibuslibz fidelib9 et
bois hoib9 q debent ambulare
sicut agni sine oues in medio lu
porz. id e malorz hoim qui freqt
isidiant bonis et simplicib9. Ita
ut dicit ap9. Oes qui pie volunt
viue psecucione pacient. Unde

bn assimilari debet boni agnis
l sine ouib9 et hoc ppter tria. Pmo
ppter masuetudine et paciencia
et inocecia. q int oia aialia ouis
e aial mansuetu z paciens et in
nocens. Ouia no mordet dentib9
nec percutit percucientes se. s oia
paciens et dulcit sustinet. Et io
xps oui cpat ppter sui masue
tudine. paciez. et inocecia qm ha
buit in passione. Ysaie liijo. Sicut
ouis ad occisione ducet. &c. Ita
siliter et boni hoies debent esse
masueti. inocetes. et pacientes
sicut oues. Masueti libenter ee
debem9. q ut dicit. ps. Masueti
hereditabut terra. Et mt vo
Bti mites qm ipi hereditabut
tra scz viuecium de qua dicit. ps.
Credo vide bo dni in tra viue
m ciu. Scdo. Similit debet ee inocentes
et simplices ut scz nemini noce
ant. neq sibiipis p pcti culpam.
neq deo p pcti offensam. neq
pximo p aliq iniuria. s sicut dicit
dns in psalmo. Innocetes z recti
adheserut m. scz p amore. Similit
pacientes debe9 ee in tribulaco
nib9 nris spe eterne iocunditatis.
Vn ad Ro xijo. Spe gaudentes
n in tribulacoe pacientes. &c. Tercio
boni debet assimilari ouib9 ppt
cibi et potus paritate et sobrieta
te. Ouis em parz comedit qua
solu ad necitate no ad supfluitate.
Sz minus bibit. et qn multu bi
bit dicit q e signu mortis. Ita
nos siliter debem9 esse sobrij
in cibo et potu maxie q sicut
dicit eccli xxxi. Exultacio aie
et corpis vinu moderate potu
tu. Vn ad sobrietate hortatur
nos ap9 ad thitu. Sobrie z iuste
et pie viuam9 in hoc seculo ex
spectantes btam spem et aduc

tu dni. Tercio boni fideles debet O.
assimilari ~~et~~ onib9 ppt imolacio
ne. qr ouis e aial qd multu et
sepe offerebatr in sacficio dni.
vt habetr leuitici iij°. Et nos
silr debem9 carne nram im
molare deo p ei9 mortificacoez.
et sic de nobis hostia face deo.
Vn ap9 ad Ro xij°. Obsecro
vos p miam dei. vt exhibeat
corpa vra hostia scilz viuente.
deo placente. Viua e per fide.
qr iustq ex fide viuit. Abacuc
ij°. Scta e per recta intencione.
qn fit ad dei gloria. Apls. j°
ad cor x°. Omia in glaz dei
facite. Places e deo per pseue
ranciam. qr tuc caput cu cauda
offertr scdm qd pcipit. leuitici
iij°. Ista imolacio fit per carnis
ppie mortificacoez. scdm qd di
cit. ps. Pter te mortificam to
die. estimati sum9 sicut oues
occisionis. Hec e hostia scta viua.
et deo grata. qn fit pter ipm.
z qn fit qtinue. Et io bn dicit
pter te mortificam tota die.
Sz ne oues iste abducat nos ab
eius. illis dimissis redeam9 ad
ipm. Se. Nolite go portare sac P.
culu neqz pera. hoc dicit ad ex
cludendu sollicitudine tpaliu.
et auaricia a pdicatore verbi
dini. ne scilz nimiu sit sollicitq
ad colligendu aurz uel argentu.
Vn dicit gregr. pdicatori tn
tn debet esse in deo fiducia. ut
psentis vite sumptus quis no
puideat. tn sibi hos no deesse
sciat. Neqz calciamenta integra C.
scilz. apli eni vtebant sandalijs
vt ptz act vj°. Et quo ptz qd
sandalia no qputant pprie
inter calciamenta. Et neiez K.

p via salutaueritis. id e saltu dire
ctis in hac vita. ex quo quilibz e
incertq de salute. u sup hoc ctifica
tus fuerit reuelacioe diuina. Et q
uis ista exposicio qis sit. scdm sen
su misticu. potest tn aliter expo
ni ad lrnz. dicendo qd hic qnditur
cu qta diligencia et festinacione
pdicator vbi diui debeat officiu
sibi iiunctu exere. Quia per hoc
intelligit. qd no debeat ab officio
sibi iiuncto retardari ppt familia
ritate cu aliquo. Et tali mo loqi
dr. vsus e helizeus mittes festina
ter famulu suu ad suscitacione
pueri defuncti. vt habetr iiij° Re.
ca° iiij°. dicens. Accinge lubos tuos.
et tolle baculu meu in manu tua
z vade. Si occurrerit tibi homo no
salutes eu. Et si salutauerit te qsi
pia. no respondeas ei. et pones ba
culu meu sup facie pueri. &c. Per
hoc eni itendebat excludere verba
cu alijs retardantib9 eu ab itinere.
Se. In quamcuqz domu intraueritis
pmu dicite. Pax huic domui. Q
uia pdicator vbi diuini debz ha
bitantib9 in domo qua intrat pa
cem optare. et no solu optare. p
mo etiam xpi pdicare. qd etiam
e etiam vere pacis. Et si filiq
pacis fuerit ibi. id e pdestinatq
ad vita. Vel filiq pacis. id e amans
seu optans pace. requiescet sup illu
pax vra. id e oro vra. et pdicacio
vra habebit ibid effectu. Sin aut
id e si nullq audire voluerit. ad vos H.
reuertet. id e laboris vri no priua
bimini fructu. Qu eni pdicator
facit qd in se e fideliter laborando
et annunciando pplo etiam xpi. q
uis ecia in pplo no faciat fructu.
tn ei a dno pro labore suo opib
mercees qpensabitr. Se. In eade
aut domo manete. edentes et bi
bentes que apud illos sut. Dignq

est enim operarius mercede sua. Ac si
diceret. Si par vestra recipitur. dignum
est ut in ea maneatis. carnalia sti-
pendia accipientes. quibus premia
celestis patrie offertis. Unde hec et
beatus paulus hoc pro minimo accipi-
ens dicit. Si nos vobis spiritualia
seminauimus. magnum est si vestra carna-
lia metamus. Et sic patet etc.

Sermo de apostolis sup. ii. C xxiiij.

Nimis honorati sunt amici
tui deus. ps. C xxxviij.
Nimis. id est vltra quam dici
possit. Respondendum quod dominus noster hos
scos apostolos honorauit dupliciter.
A. Primo hic in terris. 2º post mor-
tem in celis. Primo dico dominus ho-
norauit eos hic in terris et hoc
B. tripliciter. Primo quod in propria persona
ipsos de toto mundo elegit. Unde
dixit ad eos. iohannis xv. Ego ele-
gi vos. et posui ut eatis et fruc-
tum afferatis. Quod quam magna et ex-
cellens electio. Si enim illa electio mag-
na videtur qua quis in ducem aut
principem alicuius terre eligitur ab
hominibus. quanto maior est illa electio qua
dominus celi et terre scos apostolos princi-
pes totius terre constituit. Unde ps. Con-
stitues eos principes super omnem
terram. Immo non solum super terram. sed
et super celum et terram. Unde dixit
dominus petro in persona omnium apostolorum
Quodcumque ligaueris super terram etc.
Quis tamen unquam principum ut re-
gum tantam dignitatem seu potestatem
tem accepit in terra. Secundo dominus ho-
norauit eos in hoc quod magnam fa-
miliaritatem eis ostendit. cum ipsis per-
sonaliter loquendo et conuersando. et
secreta sua eis manifestando.
Unde dicit ipse. iohannis xv. Vos autem
dixi amicos. quia omnia quecumque audiui
a patre meo nota feci vobis. 3º
dominus honorauit eos in diuersis
et magnis stipendiis quod miracu-
lis que fecerunt propter que maxime
honorati sunt ab hominibus. Quinimmo ipsi
omnem gloriam mundi propter xpm contemp-
serunt. Recita hic de legenda que
placet. Sic ergo breuiter patet quomodo
C. honorati sunt a domino in terris. Se-
cundo honorati sunt a domino post mor-
tem in celis et hoc valde excellenter.
Non enim sunt de primo choro inter
primarios angelos. vel in secundo
inter archangelos quos tamen oportet
esse valde beatos qui ad illos perue-
niunt. sed sunt de summis ad quorum
societatem nullus peruenit. nisi qui
D. hic perfectissimus extiterit. Sic
honorabit eos in extremo iudi-
cio. quando descendet cum xpo et se-
debunt super sedes iudicantes xij
tribus israel ut dicitur. Mt. xix. Cer-
te isti apostoli fuerunt hodie iniuste
iudicati a pontificibus ydolorum
sed in futuro iudicio iudicabunt eos
iuste ad mortem eternam. Unde sapie.
vi. Stabunt iusti in magna con-
stancia aduersus eos qui se angusti-
tiauerunt. Quod quam terribiliter tunc ti-
mebunt mali. qui bonos quos
hic turbauerunt. deriserunt. occide-
runt. spoliauerunt. iniustum iudicium
intulerunt. in tanto honore cum
xpo sedentes videbunt etc. Hos
ergo scos apostolos quos deus tam
sublimiter honorauit. dignum est
fratres ut ~~cum~~ eos quorum auxilio
indigemus. studiosius honoremus.
Sed posset aliquis dicere. quomodo debe-
mus eos honorare ut bene sint
E. honorati. Dicendum quod hos scos
apostolos ac quoscumque scos hono-
rare debemus duobus modis.
F. Primo ut deo laudem pro eis dica-
mus. quia eos sic exaltauit et sancti-
ficauit. Ad hoc hortatur nos ps.
dicens. laudate dominum in sanctis eius.
Gloriatur enim deus sit summe bo-
nus. et ideo propter semetipsum laudan-
dus. et omnibus tamen que fecit est

pmo de aplis sup ii C xxiiij

laudari dign9. Et cu sci i celis
significati sint mr opa dei dig
nissimi. dignu e valde deu ex
eis laudari. Scdo ut solepni
tates eo2 reuerent et digne ce
lebrando honorem9. Ut aut g.
has digne celebrare possim9
ut ipi honore. et nos vtilitate
assequam. quinqz pcipue nos fa
cere oportz. ppter que et sancta
eccia festiuitates eo2 in tribz
istituit celebrare. Primo ut eo2
festiuis dieb9 x plus q in aliis
ferialib9 dieb9 deu laudem9. De
hoc ia dcm e sup. Scdo ut h.
vbu dei in festiuis dieb9 si habe
possim9 studiosi9 audiam9. Ex
hoc eni valde incitam ad hono
randu eos cu audim9 qnta pro
xpo sut passi. et qnti a deo mag
ficati. Vn certu signu e q qui nec
de deo. nec de scis ei9 libenter
audit fieri smone. q no hab3
dilcone ad eosde. Ita ipe dns
ait in ewa° ad phariseos. Qui
ex deo e. vba dei audit. ppterea
vos no auditis. q ex deo no estis.
Attendat h° illi qui cu per tota
ebdomada p lucro tpali valde
mane surgut. solu dieb9 festiuis
ad audiendu smone et alia di
uina officia de lecto surge fas
tidiunt. Ite qz pro ta leui ca tpe
smonis fiendi exeunt re. Tercio re
quirit ut elemosinas ad laude
ipo2 si habe9 vnde in festis eo2
largi9 tribuam9. Iuxta illud esdre
Comedite pinguia. et bibite mul
sum. et mittite ptes hiis qui no
pparauerut sibi. Quarto requi
rit ut bonis meditacionib9 am
pli9 intedam9. Debet aut nra
meditacio pcipue circa tu ver
sari sedm btm bernardu. Vnde
ipe dicit in smone de vigilia
aplo2 petri et pauli. Circa sut i.

que in festiuitatib9 sco2 vigilanter
qsiderare debem9. Auxiliu sancti.
Ex m ei9. Et qfusione nra. Et aux
iliu ei9. qz qui potens fuit i tm
potencior e in celis an faciem dni
dei sui. Si eni tpe du adhuc vi
veret misert9 e peccorib9 et orauit
pro eis. nuc tanto ampli9 qnto
veri9 agnoscit miserias nostras
orat ad preem. qz btm illa pria
caritate ei9 no mutauit. s aug
mentauit. Et nuc poci9 induit
sibi viscera mie cu an fonte mie
assistit. Debe9 eciam attende vi
ta ei9. qz qn diu in terris vsus
e. et cu hoib9 querfat9 e. no de
clinauit neqz ad dextra. neqz
ad sinistra. s via regia tenuit.
donec veniret ad illu qui dicit.
Ego su via. veritas. et vita. Ite
diligenciori intuitu qfusione nra3
aspiciam9. Quia ho ille similis
nobis fuit passibilis. ex eodem
luto format9 ex quo et nos. Quid
e ergo qd no solu difficile. s im
possibile credim9 ut faciam9 opa
que fecit. ut sequamur vestigia ei9.
Sic et in solepnitatib9 eo2 gau
dere debe9 et qfundi. Gaudere.
qz patronos pmisim9. Confundi.
qz eos imitari no possim9. Ita
semp gaudiu nrm in hac valle
lacrimar pane lacimar codiri
deb3. h° ille. Quinto nichilomin9
requirit ut sicut sce meditacoi.
sic et oroi vacem9. Meditacio
eni et oro sut duo pedes quib9
in celu ascendendu e. Vnde ber9.
Ascendam9 inquit duob9 pedib9.
meditacoe et oroe. Meditacio.
quid desit docet. Oro ut id desit
optinere. h° ille. Quia eni nos
fragiles cognoscim9. et eo2 vita
sicut deberem9 imitari no vale
tes. ipos rogare debem9. ut qd
nos virtute ppa minime optine
valem9. saltem eo2 intercessioe

misericors deus nobis largiri dig-
netur. Ut dicit beatus beda in sermone
de omnibus sanctis. Summope nobis deside-
randa sunt suffragia sanctorum. ut quod
possibilitas nostra non optinet. eorum
.h nobis intercessione donetur. Hic ergo
audistis karissimi quibus exerciciis debemus
vacare diebus festivis. Ob hoc enim
sancta ecclesia precipit ab operibus corporalibus
et actibus mechanicis tunc cessare.
ut in eisdem sanctis exerciciis liberius
.i quisque fidelis possit vacare. Sed
heu lamentabile est quod dicam. plures
enim sunt. qui per totam ebdomadam feria-
libus diebus sunt in laboribus licitis.
et honestis. sobrie et pudice vivent(es).
nec aliquod mandatum notabiliter trans-
gredientes. qui diebus festivis ad
mille et graviora peccata declinant. Qui-
dam namque mercacionibus intendunt.
Quidam placita secularia. ludos va-
nos et spectacula frequentant. Alij
choreas ducunt. carmina impudica
et abusiva decantantes. Alij taber-
nas visitant. Alij vero fetida lupa-
naria se inquinant. Bonum esset istis
quod festa omnino non essent. quia ipsa non
custodiunt. sed enormiter violant
et inhonorant. Unde in talibus impletur
illud Trenorum primo. Viderunt eum
hostes. et deriserunt sabbata eius.
Et hoc racionabiliter. Cum enim principa-
lis intencio sancte matris ecclesie sit. propter
hoc abstinere a corporalibus. ut libe-
rius possimus vacare spiritualibus. sicut
iam tactum est. patet quod illorum sabbata
merito deridentur. qui tali die de-
vocione reiecta. solum ocio carnali. et
sue lascivie vacant. non domino sed suo
corpori servientes. Unde dicit iheronimus
in epistola ad eustochium. Valde ab-
surdum est nimia saturitate velle
honorare martirem. quem sciamus deo pla-
cuisse ieiunijs. Et dicit beatus augustinus
in libro de decem cordis. Dico tibi
quod spiritualiter observes sabbatum. non

quo iudei observant. corporali enim ocio
vacare volunt. ad nugas. et ad lu-
xurias suas. Multo enim melius fa-
ceret quod in agro suo die sabbati
aliquid utile seminaret. quam quod in thea-
tro sedicionibus insisteret. Et me-
lius femine eorum sabbato lanam filarent. quam quod
tota die in chorea impudice salta-
.m rent. hec ille. Studeamus ergo
karissimi cum omni cessare a vicijs die-
bus festis. quia multo magis peccatum
est talibus diebus delinquere quam in alijs.
.n Unde narrat gregorius in dialogo
quod quedam mulier legitime a viro suo
cognita. cum se processioni coniungeret.
a diabolo arripitur. et multum
ab eo vexatur. Et si hoc fit in per-
sonis legitimis. quanta pena erit
plectendus illegitimus concubitus.
Hic ergo karissimi audistis. quo-
modo sanctos honorare debemus ut bene
sint honorati. Set quia supra tetigi
quod ad eos digne honorandum
requiritur inter cetera in festis eorum
audire sermonem de ipsis. quanta scilicet
pro domino sustinuerunt. necesse est
ut aliquid specialiter audiatis de
legenda et vita horum sanctorum apostolorum
quorum hodie solempnia colimus etc.
Recita quod placet de legenda.

Sermo viii super. k. Cxxv.

Hii sunt due olive. et duo
candelabra in conspectu
domini terre stantes. Apocalipsis
undecimo. In quibus verbis ipsi beati
apostoli Symon et Iudas commendantur
a tribus. Primo a perfecta caritate cum
dicitur. hij sunt due ~~olive~~ Secundo
a misericordia et pietate cum subiungitur.
olive. Tercio ab honesta conversacione
ne cum additur. et duo candelabra.
.o Primo dico commendantur hij sancti
apostoli hic a perfecta caritate cum
dicitur. hij sunt due non una. Cari-
tas namque perfecta in duobus consi-
stit. scilicet in dilectione dei et pri-
mi. ~~ut xxij. Diliges dominum deum~~

In sermo viii sup. k. Cxxv.

tuum ex toto corde tuo. et proximum tuum sicut te ipsum. Hac duplici caritate debet unusquisque habere anima. et hoc propter duo. Primum quia est vinculum totius perfectionis. Unde dicit apostolus ad colossenses iii°. Ante omnia caritatem habete quod est vinculum perfectionis. Unde dicit beatus gregorius in pastoralibus. Nichil est preciosius dyabolo extinctione caritatis. Secundo quia mater omnium virtutum est et radix omnis boni operis. Unde gregorius in omelia. Nichil habet viriditatis ramus boni operis. si non manet in radice caritatis. Item augustinus. Sola caritas est que vincit omnia. et sine qua nichil valet omnia. et que ubicumque fuerit trahit ad se omnia. Hac duplici dilectione habuerunt isti sancti apostoli. Quia dilectione dei habuerint. ostenditur ex operibus eorum. Unde gregorius. Probacio dilectionis. est exhibicio operis. Ipsi namque diu fuerunt in multis ~~in~~ ieiuniis. et abstinenciis. et vigiliis. et in maxima mortificacione carnis. et in fine. scilicet hodie animas suas morti obtulerunt propter amorem ihesu christi. Et certe sicut dicitur. Johannis xv°. Maiorem hac dilectionem nemo habet. ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Et in Johannis iiii. Perfecta caritas foras mittit timorem. Glosa. Quia omnes tribulaciones non timere facit caritas. Unde dicit seneca in proverbiis. Nichil est quod non toleret qui perfecte ~~amet~~ diligit. Preterea isti sancti apostoli dilectionem proximi habuerunt quod ostenditur per eorum predicacionem. per quam multos proximorum suorum a morte inferni. et a servitute dyaboli ad vitam glorie converterent. Et hec maxima dilectio proximi. querere

salutem anime eius. Unde propter hoc possunt
B. significari per illas duas tubas de quibus numeri x°. habetur. ubi dicitur. Locutus est dominus ad moysen dicens. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles. quibus possis convocare multitudinem quando movenda sunt castra. Ipsi enim per eorum predicacionem convocaverunt populum ad fidem ihesu christi. Secundo isti beati apostoli commendantur in verbis propositis
C. a misericordia et pietate. cum dicitur. oliue. Unde quilibet eorum potuit dicere illud ecclesiastici xxiiii°. Ego sicut oliua speciosa in campis. Bene dicitur oliue. D.
quia ex oliua provenit oleum. per quod significatur pietas et misericordia. Et recte per oleum pietas significatur. quia sicut oleum valet ad multa. videlicet ad cibaria condiendum. ad illuminandum. ad vulnera sanandum. et ad multa alia. Ita pietas valet ad omnia. prima ad thimotheum iiii°. Item per oleum significatur misericordia. quia sicut oleum superexaltat omnes liquores. ita misericordia superexaltat iudicium. ut dicitur Johannis iii°. Item sicut oleum lucet ante homines. sic misericordia lucet ante deum. De isto oleo scilicet pietatis et misericordie. dicitur ecclesiastes ix°. Oleum de capite tuo non deficiat. id est de mente. Quia sicut caput est superior pars hominis exterioris. ita mens est superior pars interioris hominis. Hoc est oleum quod samaritanus effudit super vulnera sauciati qui incidit in latrones.
luce x. Dicitur ergo isti duo apostoli oliue. quia habuerunt oleum pietatis E.
et misericordie quod produxerunt. Primo habendo misericordiam anime sue bene vivendo et operando. Et hoc est quod dicitur ecclesiastici xxx°. Miserere anime tue placens
deo. Secundo habendo misericordiam suorum F.
proximorum eis predicando. Et certe bona predicacio dicitur opus misericordie et pietatis. quia in predicacione reficitur

anima esuriens verbo dei. Nam sicut dicitur
Mt. iiii. Non in solo pane vivit ho-
mo. Similiter ibi potatur sicut Johannis
iiii. Qui biberit ex hac aqua
non siciet in eternum. Tercio isti boni
apostoli commendantur in verbis premissis
ab honesta conversacione eorum cum dicitur
.G. duo candelabra. Glosa. Dantes
aliis lumen. Ipsi vere fuerunt hones-
te conversacionis. unde alios per suum bonum
exemplum. et per suam conversacionem honestam
illuminaverunt. Hos ergo sanctos apostolos
sequi debet unusquisque fidelis per ho-
nestam conversacionem et bonum exemplum.
Unde ad hoc nos hortatur dominus. Luce
xii. Sint lumbi vestri precincti. et lu-
cerne ardentes in manibus vestris.
Super quo dicit Gregorius. Lucernas
quippe in manibus tenemus cum per
bona opera proximis nostris lucis exem-
.H. pla monstramus. Qualiter autem
se debet unusquisque habere quod sit con- (composite et honeste)
versacionis ostendit beatus bernardus epistola remi-
diensi. O quam compositum reddit omnem
corporis statum necnon et mentis ha-
bitum disciplina. Cervicem submittit.
deponit supercilia. componit vultum.
ligat oculos. cachinnos cohibet. mo-
deratur linguam. frenat gulam. sedat
iram. format incessum. hec ille. Item di-
cit ysidorus secundo libro soliloquiorum.
Sit in gestu tuo gravitas. in motu
simplicitas. in incessu honestas.
Nichil dedecoris. nichil lasciuie.
nichil petulancie. nichil insolencie.
nichil levitatis in tuo incessu appa-
reat. Et species corporis simulachrum est
mentis. figura quod probitatis. Item de bo-
no exemplo proximis exhibendo.
dicit Cesarius ammonicione secunda. Be-
nedicta a domino illa anima. cuius humili-
tas confundit superbiam. cuius paciencia
primi extinguit invidiam. cuius
obediencia pigriciam alterius tacite in-

crepat. cuius fervor in hereticam alie-
ni torporis excuscitat. hec ille. Sed
forte diceret aliquis tacitus intra
semetipsum cum adhuc gerens
secularem. Quis hec omnia que dicis
facere valebit. Quis adeo perfectus
.I. esse poterit. Audiat ille quod huius-
modi est exemplum super hoc bonum des-
inens quod legitur in vitaspatrum. Frater .G.
quidam incidens in temptacionem
tribulando perdidit regulam mona-
chi. Et cum iterum vellet observare
regularis sibi dare principium. a
tribulacione impediebatur. Et dice-
bat in seipso. Quando habeo me ita sicut
aliquando eram. Et deficiens animo non
prevalebat ut opus inchoare mona-
chi. Veniens autem ad quendam senem
narravit ei que agebantur circa
eum. Senex autem audiens ea de qui-
bus affligebatur adhibuit sibi
tale exemplum dicens. Homo quidam ha-
buit possessionem. et de negligen-
cia eius in sentes redacta est. et
repleta est tribulis et spinis. Vi-
sum est autem ei postea ut excole-
ret eam. dixitque filio suo. Vade
et purga agros possessionis
illius. Et venit filius ut purga-
ret. Qui cum respexisset. vidit
multitudinem tribulorum et spinarum
excrevisse. et deficiens animo dixit
in seipso. Quando habeo ego hec
omnia eradicare et purgare.
Et proiciens se in terram cepit dor-
mire. hoc autem fecit multis diebus.
Post hec venit pater eius ut vide-
ret quid fecerat. et invenit eum
nichil operatum. et dixit ei. Qua-
re usque modo nichil fecisti. Ait
ille. Quoniam ut veniebam operari.
cum vidissem multitudinem harum
tribulorum et spinarum revocabar
ab assumpcione laboris. et a tri-

tribulacōe. pigreba me ī stratū et dor-
miebā. Tūc dixit ei pr̄ eiꝰ. Fili
ad mensurā latitudinis qua iaces
stratū occupas p dies singulos
opare. et ita paulatī proficiet
opꝰ tuū. et tu pusillanimis non
efficieris. Quod cū audisset
iuuenis, fecit sic. et in puo tpe
purgata ē et exculta possessio.
Ita ergo fr̄ et tu paulatī opa-
re et nō deficias. et deus p
grām suā restituet te iterū p̄ori
statui tuo. Hoc audiēs fr̄ ille.
abijt et cū oī paciēa sedens. fa-
ciebat sicut doctꝰ erat a sene.
Et sic īueniens requiē. gmoue-
bat p dnm̄ xpm̄. h̄c in vitas
patrū. Nos ergo kmi si nondū
in vita et moribꝰ pfcī sumꝰ.
neq̄ꝗ tn̄ accidia aut r̄emissio
ne cordis torpeamꝰ. sꝫ cotidie
in modico saltē pficē studeamꝰ.
et sic paulatī in vita spūali
crescendo dno iuuāte ad magnā
pfectiōm̄ veniemꝰ. Vn̄ dicit̄ Pu.
biorꝫ iiij°. Semita iustorꝫ quasi
lux splendens pcedit. et crescit
vsq ad pfectū diē. Hijs hijs
dimissis. r̄deamꝰ ad scōs aplōs
et aliquid de eorꝫ dicamꝰ quer-
sacōe et vita in speciali. Recita
hic de hystoria si placet. In solēp-
nitate om̄ scōrꝫ sup ewm̄ postilla.

Videns ihūs | R̄ᵒ. C. xxvi.
turbas ascendit ī mon-
tē. &c. Ewꝰ istud scri-
bit. mt̄ v°. In quo ꝯtinet̄ octo
btitudines ī quibꝰ ꝯsistit tota
pfectio vite xpiane. Vn̄ dicit
Augꝰ. In quib pie sobrieq ꝯ- a.
sideraueit īueniet in h° s̄mone
ꝯplm̄ ad mores optimos ptinet
pfcām vite xpiane modū. Et

exponit̄ sic. Videns ihūs turbas as-
cendit in mōte. Crisostoꝰ. Oīs ar-
tifex scd̄m pfessione suā. oportuni-
tatē opis videns. gaudet. Carpētā-
riꝰ si viderit arborē bonā. ꝯcupis-
cit eā p̄scindē ad opus artificij.
Et sacerdos cū viderit ecclīam
plenā. ꝯgaudet aīmꝰ eiꝰ et delectat̄
ut doceat. Sic dns videns magnā
ꝯgregacioñe ppli. excitatus est
ad docendū. Ascendit autē in b.
mōte. ut ostēdat qm̄ in altitudiē
spūaliū v̄tutū ꝯsistē debꝫ. qui do-
cet dei iusticiā. pariter et qui audit.
Nemo enī potest ī valle stare. et
de mōte loqui. Si in t̄ra stas. de
t̄ra loq̄re. si aūt de celo loq̄ris. in
celo ꝯsiste. h̄c crisꝰ. Itē sublimita-
tē doctrīe dns ondere voluit. in
hoc. qꝫ eā in mōte tradidit. Vel
ad l̄rām ascēdit in mōte. ut faci-
liꝰ a multitudīe audiret̄. Et cū
sedisset. accesserūt ad eū discipuli
eiꝰ. tanq̄ familiares. Augꝰ. Qr se- c.
dens docebat. ptinet ad dignitatē
mgr̄i. Accesserūt aūt ad eū disci-
puli eiꝰ. ut audiendis verbis illiꝰ
hij essent etiā corpe viciniores. q
p̄ceptis iplendis aīo appinq̄bant.
Rabanꝰ. Mistice sessio dnī ē in-
carnacio. qꝫ n̄ dns incarnatꝰ
esset. huanū genꝰ ad eū accedē
nō potuisset. Nicolaꝰ de lyra. Hic
patꝫ excellēcia legis ewangelice
Sedendo enī et in quiete data ē
lex ewangel̄i. lex aūt vetꝰ data
ē in terroribꝰ. Itē lex vetꝰ p ora
pphetarꝫ data est. lex vero noua
p os dnīcū. h̄c ille. Vn̄ seq̄. Et ape-
riens os suū. Gregꝰ. Qui dudū
aperuit ora pphetarꝫ. docebat eos
dicēs. Bti pauperes spū. hic p̄o d.
p̄ma btitudo. sꝫ paupertas spūs.
Et bn̄ additur spūs. Non enī oīs

paupertas accepta est deo. sed solum volun-
taria. De triplici paupertate. Sermo super
andree et simone. Relictis retibus.
Pauperes autem spiritu sunt mundi contemp-
tores et humiles. spiritum inflatum non ha-
F bentes. Et tales proprie loquendo sunt vi-
religiosi qui omnia bona sua propter
amorem ihesu christi reliquerunt. et eciam
propriam voluntatem. dicentes superiori
suo sicut dominus dixit patri suo in
cruce. Pater in manus tuas commendo
spiritum meum. scilicet faciendo voluntatem
f tuam non meam. Item pauperes spiritu
possunt dici divites qui nichil habent
de mala acquisicione. nec vellent
habere. sed eis sufficit quod habent. et li-
benter de bonis suis pauperibus
christi distribuunt. et diviciis suis cor-
da sua non apponunt. secundum quod dicit
ps. Divicie si affluant. nolite cor
apponere. Et ita omnes isti beatitudinem
possunt habere. licet religiosi perfectius.
G Paupertas spiritus diligenda est prop-
ter tria. Primo quia a vindicta retrahit.
Eccli xiiij°. Pauper lesus tacebit. etc.
Secundo. quia hominem virtutibus habundantem
facit. Prima ad cor viij°. Altissima
paupertas habundavit in divicias
simplicitatis eorum. Unde dominus eam inter
ceteras beatitudines primo loco posuit.
quia ipsa paupertas spiritus seu humilitas
est fundamentum et radix omnium virtutum
sine qua nullus ad ceteras virtutes
ascendere potest. Unde dicit gregorius omelia
vij. Qui sine humilitate virtutes
congregat. quasi in ventum pulverem por-
tat. Crisostomus. Ideo autem hinc id est
ab humilitate incipit. evellens radi-
citus superbiam. quia hec fuit radix et fons
malicie universe. contra quod posuit
humilitatem velut quoddam stabile fun-
damentum. quia subiecta cum stabilitate
alia superedificantur. hac autem destruc-

ta pereunt quecumque congregaverit bo-
na. hec ille. Tercio paupertatem spiritus dili-
gere debemus. quia pauperibus spiritu dominus
regnum celorum promittit ut dicitur hic
in textu. Beati pauperes spiritu. quoniam ipsorum
est regnum celorum. Augustinus. Superbi
ergo appetant regna terrena. sed
humilium est regnum celorum. Crisostomus.
Ita sicut cetera vicia deponunt
ad inferos. maxime tamen superbia. sic
et omnes virtutes inducunt in regnum
celorum. maxime tamen humilitas. quia proprium
est ut qui se humiliat exaltetur. hec
h ille. Secundo. Beati mites. hic subditur
2a beatitudo que est mititas. seu man-
suetudo. Mites sunt qui neminem
ledunt. et mala illata equanimiter
sustinent. Augustinus. Mites sunt qui
cedunt improbitatibus. et non resistunt
in malo. sed vincunt in bono ma-
lum. Iheronimus. Est quoque non tam
cor ut ira afficit. sed omnia equaliter
sustinet. non irritat. non irritatur.
non nocet. nec nocere cogitat. hec ille.
Hec beatitudo scilicet mititas. bene se-
quitur paupertatem spiritus. Qui enim
vere humilis est cum nichil habeat
sui reputacione. non habet unde turbetur.
nec contra se que fiunt fieri repu-
tat. Item qui terrena non amat. elon-
gavit a se causam turbacionum.
Hec autem mititas seu mansuetu-
do apparet. quando homini aliquid dicitur
vel fit contra eius voluntatem. Unde bernardus
sermone quarto de adventu domini.
Sunt aliqui mites. sed quamdiu nil
agitur aut dicitur nisi pro eorum
arbitrio. Patebit autem quam longe
sint a vera mansuetudine. si vel
I levis oriatur occasio. hec ille. Mi-
titas seu mansuetudo diligenda
est a nobis propter tria. Primo quia
multum placet deo oracio mansuetorum.

Vn judith ix°. Humilium et mansue
torum semper tibi placuit deprecacio.
Secundo. quod mansuetudo facit homi
nem habere dilectionem dei et homi
num. Ecc°. fili in mansuetudine
opera tua perfice. et super gloriam hominum
diligeris. Vnde quia moyses ut di
citur numeri xij°. erat vir mitissimus
super omnes homines qui morabantur
in terra. Ideo scribitur de eo. ecc°
xlvj°. Dilectus deo et hominibus
moyses cuius memoria in be
nedictione est. Tercio. quod facit
habere terram vivencium. Et hoc
est quod dicitur in ewangelio. Beati mites
quoniam ipsi possidebunt terram. Augustinus
Audiunt igitur inmites et dimi
cant pro rebus temporalibus. Sed beati
mites quoniam ipsi hereditabunt
terram de qua evelli non possunt.
Illam inquam terram de qua in psalmo
dicitur. Porcio mea domine sit in
terra vivencium. hec ille. Etiam enim
mansueti in presenti pacifice pos
sident a deo. id lege vicissitu
dinis in futuro possidebunt deum qui
est beata terra vivencium. Vnde dicit
Augustinus. Nullius erit deus posses
sio. nisi eius quem ipse prior posse
derit quod dicitur hic. Sequitur. beati
qui lugent. hic tangit 3ª beati
tudo que dicitur luctus. Et hec beatitudo
sequitur inmediate mititatem. quia
mitis debet convertere animum in mediis
oculos peccata que fecit. et pro illis
luctum habere. Vnde Ambrosius. Cum tu
feceris ut sis pauper et mitis.
memento quod peccator es. et lu
geto peccata tua. hec ille. Luctus autem
prout sumitur pro beatitudine. est
genus vehementer dolendi de ma
lo quod accidit. vel de bono quod
deficit. Et sciendum. quod tres
possunt esse species luctus. scilicet pro

k.

l.

peccatis propriis. pro peccatis alienis. et pro
desiderio patrie celestis. ut tangit
glosa. De primo dicit psalmista. lacrimis
meis stratum meum scilicet consciencie rigabo
Et proverbiorum xiiij° dicit. Extrema
gaudij. scilicet mundani luctus patrie oc
cupat. vel in presenti. vel in futuro pro
peccatis propriis. De secundo luctu dicitur.
luce xix°. Videns ihesus civitatem
iherusalem. flevit super illam. propter eius
eminentem subversionem. Ieremie ix°.
Quis dabit capiti meo aquam.
et oculis meis fontem lacrimarum.
et plorabo nocte ac die interfectos
filie populi mei. De tercio dicit. psalmista.
Sitivit anima mea ad deum &c. fuerunt
mihi lacrime. &c. Et judicum primo
dicitur. quod acsa filia caleph flevit
ut pater suus daret ei irriguum su
perius et irriguum inferius. Acsa furi
bunda interpretatur. et significat animam fide
lem que debet flere ut furibunda
propter irriguum inferius. id est pro peccatis
propriis. et propter irriguum superius.
id est pro desiderio gaudij celestis
ut possit illud habere. De lacrimis
eciam pulcram habentur super magda
lene. Et certe huius libenter debemus
hic lugere et hoc propter triplicem ra
cionem. Prima est. quia luctus emollit
cordis duriciam ad ampliorem gracie
susceptionem. Job xiiij°. lapides
excavant aque. Sic lacrimarum aque
excavant et emolliunt corda indu
rata sicut lapides. Et ideo dicitur
ecclesiastes vij°. Melius est ire ad domum
luctus scilicet penitencie quam ad domum convivij. id est
gaudij mundani. Secunda racio. quia
luctus facit homini habere humilitatem.
proverbiorum xij°. Meror in corde viri
humiliabit eum. et sermone bono leti
ficabitur. Tercia racio est. quia luctus
iste convertetur in gaudium et consolacio
nem. Vnde johannis xvj°. plorabitis et

m.

flebitis · s; tristicia vr̄a vertet̃ in
gaudiū. Et hoc ē q̄ dicit̃ hic in
ev°. Bt̄i qui lugent · qm̄ ipi ɔsola
buntur. Glosa. ɔuenienter lugē
tibꝫ pmittit̃ ɔsolacio · ut q̄
tristatꝫ ē in pn̄ti · gaudeat ĩ futo ·
·B Te̾. bt̄i qui esuriūt et sitiūt
iusticiā. Hic ponit̃ q̄rta btitudo
q̄ est esuries et sitis iusticie. Et
seq̄t̃ ĩmediate luctū. q̄ homo pꝰ
lamētā pc̄īe incipit iusticiā esu
rire et sitire. Ambroꝰ. Post t̄p̄ de
fleui videlicꝫ pc̄ī · esurire ɔ sitire
ĩcipꝫ iusticiā. h° ille. Esuries vō
iusticie ē vehemēs desidiū sūmi boī.
Iusticia aūt hic recipi potest gn̄a
liter pro pbitate · ut bonitate · san
ctitudīe vite. Quāto aūt quis
esuriē iusticie habꝫ · tāto maiorē
leticiā hꝫ opandi iusticiā. Ama
toribꝰ naq̄ veri boni nō ē satis
q̄ iusti sīt · s; sic sitiūt opꝰ iusti
cie · et redde unicuiq; qd̄ suū ē ·
videlicꝫ deo · p̄rib · et sibi · Unde
dicit theoꝰ · Nō nobis sufficit velle
iusticiā · n̄ iusticie paciam̃ famē ·
ut sub hoc exemplo nunq̄ nos satis
iustos · s; sic esurire iusticie opera
intelligamꝰ. Et nōndū q̄ opa
bō et virtutes cibꝰ sūt aīe. Iohis
iiij°. Meꝰ cibꝰ ē · ut faciā volūta
tē p̄ris mei · &c. Ideo vere dicit̃ esu
ries iusticie. Et bt̄i multū de
bemꝰ esurire et sitire iusticiam ·
·C et hoc ꝓpt̄ t̄plicē rōnē. Pma
ē q̄ eā deꝰ diligit. ps. Iustus
dns̄ et iusticias dilexit. Scda
ē · q̄ ipā in fine iustū a morte
eterna liberabit. Pūbiorum xj · Ius
ticia viri liberabit eū a morte · &c ·
3a ē · q̄ saturitatē esurientibꝰ
dns̄ pmittit. Et hoc ē q̄ dicit̃ hic ·
Bt̄i qui esuriūt et sitiūt iusticiā ·
qm̄ ipi saturabunt̃. Glosa. Adep

to qd̄ desiderat · qd̄ erit qn̄ vi
debūt gl̄az dei. Crisostoꝰ. Qm̄
ipi saturabūt̃ scꝫ largitate re
muneratis dei · qm̄ maiora erūt
pmia dei · q̄ scōz pūia desideria ·
·P Te̾. Bt̄i misericordes. Hic po
nit̃ q̄nta btitudo q̄ est mīa. Et
hūi sequit̃ ĩmediate iusticiā. Na
ut dicit glo. Iusticia sine mīa
crudelitas ē · mīa vero sine iusti
cia · dissolucio ē. Et nōndū q̄
mīa ē vtus p̄ quā aīꝰ sub cala
mitate afflictoꝝ movet̃. Scdm̄
damascenū. Mīa ē tristicia in
alienis malis. Un̄ illi misericor
des dicūt̃ · qui de malo alterius
q̄si de suo dolent. Remigiꝰ. Mise
ricors dicit̃ · q̄i miserū hn̄s cor ·
qui alteriꝰ miseriā quasi suā ē
putat · et de malo alteriꝰ quasi
de suo dolet. Itē scdm̄ Rabanū
sup mt̄ xxv° · Mīa ɔsistit ĩ elemo
sinis largiendis · ĩ malis tollera
dis · ĩ quicūq; ɔmittēdis · et ĩ pec
caciꝫ corrigēdis. Et sciendū q̄
ut dicit berꝰ s̄mone de adūtu
Sūt quidā misericordes de hijs
q̄ ad ipos nō ptinet · qui scāda
lisant̃ q̄ nō dat̃ oībꝰ habūdā
ter · sic tn̄ ut ipi ne in modico
quidē gruent̃. Qz si misericor
des esset · de suo faceret mīaz ·
si nō possent de t̄rena substan
cia · de volūtate bō daret eis q̄
qrā eos forte peccare vident̃ ·
daret dulce sigm̄. Ubi bonū
qd̄ ē sup datū optimū · eorū
motes ad pn̄iam puocaret. De
niq; hijs oībꝰ quos in pc̄ō ēe
cognosceret · ɔpassione dn̄i im
penderet et orōnē. Aliochī mīa
illoꝝ nulla ē · et mīaz ɔsequūt̃
·R nulla. h° ille. Mīa aūt diligēda
ē ꝓpter tria. Pmo · q̄ illā dn̄s
requirit. Mt̄ ix° · Mīam volo et nō

sacrificiu̅. Beda. q̄ mia ho̅iem
btm̅ facit. Prouerbiorum xiiij. Qui at
miseret pauperi b̄ts erit. Tercio
q̄ misericordes mia̅ dei habebu̅t
Et hoc e̅ q̄d dicit hic. Bti miseri
cordes. q̄m ipi mia̅ co̅sequentur.
Et hoc merito. Quia eni̅ mise
ricordes xpm̅ in me̅bris suis a
miseria nu̅c liberat. io in futuro
iure vicissitudi̅s xpc eos a mise
ria liberabit. Crisosto. Videtur
aut̄ ee equalis r̄tribucio. s̄ est
m̄lto maior. No̅ eni̅ est equalis
mia̅ h̄uana et diuina. Beati R.
Bti mu̅do corde. Hic ponit ser
ta btitudo q̄ e̅ mu̅dicia cordis.
et sequit̄ imediate miam̄. q̄
qui opa mie̅ exerceret. nisi hoc
mu̅do et simplici corde fecerit.
mercede et̄na se priuat. Ambros.
Qui mia̅ defert. mia̅ amit
tit. n̄ mundo corde misereat̄. h̄
ille. Mu̅dicia cordis. e̅ vtriusq̄
ho̅is integritas. diuini amoris
  i̅tuitu s̄uata. Vel pt̄ sic descri
bi. Mu̅dicia e̅ puritas a̅i. omne̅
abhorre̅s i̅mu̅diciam. Ite mu̅di
corde pnt̄ dici. q̄ oi̅a que agu̅t
et r̄ca̅ intencione faciu̅t. q̄ aliud
no̅ h̄nt in corde. q̄ ope ostendu̅t.
Augus. Mu̅di corde. su̅t simpli
ces corde. Mu̅dicia cordis di S.
ligenda e̅ p̄pt̄ tria. Primo. q̄ qui
cordis mu̅dicia̅ habet. diliget̄
a suo creatore. Prouerbiorum xxij.
Qui diligit cordis mu̅diciam.
habebit amicu̅ rege̅. scz xpm̄.
Beda. q̄ nichil aliud querit ab
ho̅ie. Bern. Nichil q̄rit a te xp̄s
nisi cor tuu̅. Mu̅da ergo illud
p̄ pura̅ confessione̅ ut mu̅do cor
de possis eu̅ videre p̄ co̅tinua̅
circu̅spectione̅. Tercio. q̄ tales
debent deu̅ videre. et hoc e̅ q̄d
dicit̄ hic. Bti mu̅do corde. q̄m

ipi deu̅ videbu̅t. hic quide̅ p̄ specu
lu̅ in enigmate. tu̅c aut̄ facie ad
facie̅. Nullus eni̅ in p̄nti pt̄ deue
nire ad s̄tu̅ co̅templacionis. n̄ purus
corde mu̅datus. Leuitici xvj. Aaron
no̅ i̅trabat in s̄c̄a s̄c̄oz nisi purus
latus. Augus. Su̅mu̅ bonu̅ n̄ pur
gatissimis mentibus cernit̄. Beati T.
pacifici. Hic ponit̄ septima btitudo
q̄ dicit̄ pax. et imediate p̄s mu̅
dicia̅ cordis. q̄ purgato corde
ab oi̅bus passionibus vicioz. et car
naliu̅ delectacionu̅. ac i̅mu̅daz
affectionu̅. incipit ho̅ pace̅ inte
riore̅ et tranquillitate̅ me̅tis pos
sidere. Et sic aptus eciam efficitur
ad faciendu̅ int̄ p̄ximos dissi
dentes pace̅. Vn̄ Ambros. Cu̅
i̅teriora tua vacua feceris ab o̅i
labe pc̄i. ne dissenciones. co̅tencio
nes q̄ ex affectu tuo p̄deant. a te
pace̅ incipias. vt sic pace̅ aliis fe
ras. Theod. Pacifici aut̄ bti dicu̅
tur. qui p̄mu̅ in corde suo. dei̅
int̄ fr̄es dissidentes faciu̅t pace̅.
Quid eni̅ prodest alios per te
pacificari. cu̅ in tua a̅ia̅ sint bel
la vicioz. Ite Bern. s̄mone q̄rto
de aduentu dn̄i. Su̅t aliqui qui
si viderit que̅pia̅ vel leuit̄ scan
dalizatu̅. valde solliciti su̅t quo
eu̅ ad pace̅ reduce̅ possint. et vi
dent̄ pacifici. n̄ q̄ eoz co̅mocio
si forte q̄cq̄ co̅tra eos dcm̄ fac
tu̅ ve videbit̄. tardius vniuersis.
difficilius q̄ poterit sedari. Qui
nimiru̅ si vere pace̅ quererent. ha
ut dubiu̅ quin ea̅ q̄rerent sibi ipis.
Pax aut̄ diligenda e̅ p̄pt̄ tria. V.
Primo q̄ dn̄s in corde pacifico p̄
grez requiescat. Ps. In pace i̅dip
su̅ dormia̅ et requiesca̅. Ite. In pa
ce factus e̅ locus eius. Beda. quia illa̅
dn̄s sup oi̅a apl̄is co̅mendauit cu̅
i̅ celu̅ ascendit. Iohis xv. Pace̅
relinquo vobis. pace̅ mea̅ do vob

Tercio quia par uxor xpi est que bo-
nos filios parit xpo. Et hoc est quod
dicitur hic. Beati pacifici quoniam filii dei
vocabuntur. Hylarius. Pacis enim omnium
deus vnus est. neque transire in nuncupa-
cionem familie eius licebit. nisi fine
invicem caritatis pace vniamur. Hille.
Est bene filii dei vocabuntur qui exer-
cent officium illud quod habuit filius
dei in mundo isto. Ipse enim venit pa-
cem facere in mundo. et bella paci-
ficare. Vnde Crisostomus. Quia pacifi-
ci dicuntur qui nec litigant. nec odiunt
ad invicem. sed et congregant litigantes
tales filii dei vocantur. quia vnige-
niti hoc est opus congregare dispersa.
et pacificare contra se pugnancia. Glo.
Maxima ergo dignitate habent
pacifici. sicut qui filius regis dicitur
in domo regia summus est. Greg.
Dicit vocantur filii dei qui pacem
faciunt. procul dubio sathane filii
.F. qui confundunt. De. Beati qui perse-
cucionem paciuntur propter iusticiam.
Hic ponitur octava beatitudo que est
perpessio persecucionis. Et inmediate se-
quitur pacem. quia habita pace et tran-
quillitate cordis. post victoriam vicio-
rum et carnalium delectacionum. habi-
lior est homo et expedicior ad susci-
piendas persecuciones a prioribus illa-
tas. Augustinus. Pace autem intrinsecus
constituta ac firmata. quascumque perse-
cuciones ille qui foras missus est fo-
rinsecus concitaverit. auget gloriam
que secundum deum est. Hille. Est notan-
dum quod bene additur hic propter iusticiam.
Illi namque sunt beati. non qui pa-
ciuntur propter scelera sua. Prima petri
iiii. Nemo vestrum paciatur quasi ho-
.v. micida aut fur etc. Ad sustinen-
dum persecuciones debent nos tria ani-
mare. Primum est amor dei. Canti-
corum viii. Fortis est ut mors dileccio.
Immo forcior morte. quia vincit mor-
tem. Romanos viii. Quis nos separabit

a caritate xpi. Tribulacio. an an-
.3. gustia etc. Secundum est passionis
xpi recordacio. Jheronimus. Quantas-
cumque anxietates propinat nobis
presens tribulacio. parva patimur. si
recordamur quid biberit ad pati-
bulum. qui nos invitat ad celum
ducens. Mathei xi. Venite ad me
omnes qui laboratis et onerati
estis. et ego reficiam vos. Ter-
cium est remuneracio magni pre-
mii. Et hoc est quod dicitur hic. Beati
qui persecucionem paciuntur propter
iusticiam. quoniam ipsorum est regnum ce-
lorum. Beda. Pauperibus pariter et
martiribus regnum celorum promittitur.
quia paupertate quidem emitur. sed in
passione pro xpo sine omni dila-
cione percipitur. Enumeratis autem
octo beatitudinibus. dominus specialiter
ad hanc ultimam videlicet paciaz
sios hortatur discipulos et dicit.
.x. Beati estis cum maledixerint vobis
homines. et persecuti vos fuerint.
et dixerint omne malum adversum
vos mencientes propter me. Vnde
dicit mencientes. quia secus est
si iuste hec paciantur propter eorum
scelera. Item dicit propter me. non
propter se. Crisostomus. Vt autem
blasphematus sit beatus. duo con-
venire debent. Vt et mendaciter
blasphemetur. et propter deum. Alio-
quin. si vnum defuerit. non est beati-
tudinis merces. Gregorius. Quid autem
poterit obesse si homines nobis
derogent. et sola nos consciencia
defendat. Sed tamen linguas detra-
hencium sicut nostro studio non de-
bemus excitare ne et ipsi pereant.
ita per suam maliciam excitatas de-
bemus equanimiter tollerare ut nobis
.3. meritum crescat. Vnde sequitur. Gau-
dete et exultate. quoniam merces
vestra copiosa est in celis. Aliquan-
do tamen detractores debemus compesce-

ne dū de nobis mala dissemināt
eoꝝ qui audire nos ad bō poterāt
corda innocēciū corrūpant. h' gre⁹.
g. Gaudete et exultate ꝛc. glosa.
Gaudete quidē mēte. et exultate
corpe. q2 merces vrā. nō tm̄ mag
ē sicut alioꝝ. ſ3 copiosa ē ī celis.
Ber⁹. Merces scōꝝ tam magna
ē q3 nō potest mensurari. tā mt
ta q3 nō potest nūari. tam co
piosa ē q3 nō pt finiri. tā pre
ciosa q2 nō pt estimari. Et sic
p3 ewā. m. Sermo vii sup. h. Cxxvij.

Salutant vos oēs sancti
ſſima ad thessaloñ vltio.
Et quāuis h' vba posita
alio intellcū ab apto sūt plata.
pūt tn̄ nō īcongrue applicari solēp
nitati hodierne. Et pnt ī ipis
duo ɔsiderari. Primo naq3 tangit'
solēpnitatis pntis magnitudo cū
dicit'. oēs sci. Scdo subdit' ad ipaꝫ
deuote celebrādā potissima occa
sio. cū addit'. salutat vos. Cir
ca pmū sciendū q2 in vbis pre
missis tangit' hodierne solemp
nitatis magnitudo cū dicit' oēs
sci. O q3 magna tam est ista so
lēpnitas q̄ nō vni⁹. aut duoꝝ ut
triū. ſ3 om̄ sit celebritas scōꝝ
a. habet. Vn̄ notādū. q2 diuersa
gnā hoim̄ ad festū solēpne con
gregat'. ad que tria gnā hoim̄
potest rduci festū om̄ sanctoꝝ.
videlicꝫ rex. siue dn̄s. Dein rgīa
cū dn̄ab⁹ et domicellis. Postea
nūcij siue ministri q̄ deferūt nūcia.
et ministeriū expleāt. Postea sapi
entes qui bn̄ studuerūt et expti
sūt in ɔsilijs dandis. Dein singu
lares amici regis. Post hos stre
nui milites. et demū famelici
b. et paupes. Ad positū. Hic in
hac solēpnitate pmo et pncipa
liter adest nobis rex. scꝫ xpūs

dn̄s nr̄ qui ē rex regū. et dn̄s dn̄a
ciū ut habet'. Apoc. xix⁹. Qui ē
caput om̄ scōꝝ. sine quo nulla ses
tiuitas scōꝝ incipat'. Absq3 eo eni
oēs sci quotquot fuerūt scītatem sibi
vsurpauerūt. Hūc ergo fres in pri
mordijs om̄ scōꝝ nos honorare. lau
dare. et glorificare ɔdecet. qui oēs
condidit scōs. p que oīa facta sūt. p
que cūcta subsistūt elemēta. cui⁹
maiestas nec incipit. nec desinit ī
seculū. Scdo in hac gloriosa so   c.
lēpnitate adē nob regina cū dn̄a
bus et domicellis suis. Id ē beata
vgo maria. cū oīb⁹ scīs vginib⁹ ꝛ
mulierib⁹ bt̄is. Ipa eni bt̄a virgo
maria rgina ē et dn̄a celi ꝛ trre
angeloꝝ et hoim̄. cui⁹ spēm ꝛ deco
rē rex altissim⁹ ɔcupiuit. posuitq3
dyadema regni sup caput ei⁹. De
qua dicit' hester ij⁹. Habuit graꝫ
corā rege et miām sup oēs mulie
res. et posuit dyadema regni in
capite ei⁹. Vn̄ dicit bt̄s ber⁹ ī quo
dā sermone. Nō est inq̄ ī mūdo
loc⁹ dignior vtero vginali. in q⁹
dei filiū maria suscepit. Nec ī celis
regali solio quo mariā dei fili⁹ sub
limauit. h' ille. Hac ergo simili'
hodie honorare ac laudare nos ɔ
decet. p quia ut dicit bt̄us ber⁹ ī s
mone lxxxviij⁹. celū impletū est.
īfern⁹ euacuat⁹ ē. īstaurate ruine
celestis iherusalē. expectātib⁹ mi
seris vita pdita data. Venerem'
ergo et ceteras vgines et mulie
res bt̄issimas. q̄ in hoc seculo lux⁹
et illecebras carnis. ac oem orna
tū mundi spnentes. regnū om̄
btitū mariā p posse secute sūt.
cū qua iā eternalit' iocūdantes
d. etnā remuneracionē acceperūt   d.
Tercio in hac solēpnitate assūt
eciā sūmi regis nūcij ac ministri. q̄

sermo viii sup. v. Cxxvij.

mittitur ab ipso ad misterium humane salutis. et nichilominus suo conspectui semper assistunt ei ministrantes et laudem sine cessacione dicentes. Unde dicitur Ysaie lxii°. Super muros tuos Jherusalem constitui custodes. scilicet angelos quorum ad misterium hominum. tota die et tota nocte non tacebunt scilicet laudare dominum. His ergo tam gloriosis nunciis et ministris honorem impendamus. gratias ipsis pro eorum sollicita custodia referentes etc.

e Quarto in hac solempnitate sunt sapientes consiliarii et homines studiosi. scilicet sancti patriarche et prophete. quibus locutus est dominus et ostendit illis secreta sua. ut ea que ventura erant quasi presencia illuminati spiritu sancto agnoscere atque nunciare possent. Quorum alii in utero. alii in puericia. alii in iuventute. atque alii in senectute sua deo cogniti et sanctificati inventi sunt. Fide pleni. devocione summi. industria sollertes. acuti sensu. ingenio excellentes. sciencia preditis. in exercitacione discipline sancte instructi. in sancta meditacione assidui. metu quoque mortis intrepidi. Hos etiam hodie venerari nos condecet. quos absque ulla dubitacione iam regi eterno assistere in gloria eterna credimus pro nobis sedule deprecantes.

f Quinto in hac solempnitate sunt etiam singulares amici regis. scilicet apostoli. Quamvis enim omnes generaliter amici dei vocentur qui precepta eius observant. apostoli tamen singulariter ei adheserunt. et presenciam eius corporalem habere meruerunt. Unde ipsis dicit dominus Johannis xv°. Iam non dicam vos servos. quia servus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos. quia omnia quecumque audivi a patre meo nota feci vobis. Iste in tantum eos dilexit. quod quodcumque ligare voluissent super terram. ligatum esset in celis. et que solverent super terram soluta esse promisit. Et iterum cum venerit ad iudicandum seculum. eos super duodecim sedes sessuros. et secum iudicaturos orbem terre predixit. Hos ergo tam gloriosos amicos summi regis hodie veneremur. ut mediantibus eorum meritis et precibus mereamur a vinculis peccatorum nostrorum absolvi. et cum dominus venit ad iudicandum. de morte reproborum secerni. et in consorcio electorum dei suscipi etc.

g Sexto in hac solempnitate sunt etiam strenui milites. qui pro summo rege fuerunt in tyrocinio et bello. Isti sunt martires qui pro Christo diversis cruciati tormentis. ab infidelibus interfecti sunt. De quibus dicit apostolus ad Hebreos. Alii ludibria et verbera experti. insuper et vincula et carceres. lapidati sunt. secti sunt. temptati sunt. in occisione gladii mortui sunt etc. Hii ut de ipsis cantatur. sunt triumphatores et amici dei. qui contempnentes sceleratorum iussa principum. modo coronantur et accipiunt palmas laborum. quia fundati erant super firmam petram. id est Christum. Et si coram hominibus tormenta passi sunt. spes illorum immortalitate plena est. Hos ergo gloriosos milites Christi hodie similiter veneremur. eosdem suppliciter deprecantes ut suis precibus nobis impetrent. ut ita in hac vita que milicia dicitur viriliter certemus contra nostros inimicos. mundum. scilicet carnem. et demonem. ut tande habita victoria corona eterne glorie cum ipsis recipere mereamur.

h Septimo sunt in hac solempnitate hodierna pauperes et medici. hii sunt sancti confessores

qui pauperes spu̅ existetes et ni
chil de hoc seculo curantes. elemo
sina̅ de mēsa sum̄i regis expec
tauerūt. Oronib9 instantes. ieiunijs
adherētes. Vigilias sacras adama̅
tes. opa mīe exercentes. In tribula
cione gaudētes. In ābis ꝯtinēte
pacientes. In augmēto sue per
fectōis humiles. In dapno rex tpa
liu̅ grās agentes. Hec oia̅ et
hmōi silia̅ pro desiderio regni celes
tis. et ꝓpter spem eterne retribucio
nis. ardentissio amore idesinēt
atqȝ libēter pegert. et sic tandē
pacto felici cursu. brauiu̅ sempi
terne remūneracōis cu̅ gaudio sus
cepert. Hos ergo nos hodie ve
nerari ꝯdecet. preconia eoꝝ iplo
rādo. q̄tin9 eoꝝ p̄cib9 mereamr̄
eoꝝ īmitatores existē. et vana
mūdi gaudia talit despicē. ut
post hac vita̅ fragilē. ad gaudia
vera et sp̄ pmasura ascendere
valeam9. Et sic km̄ breuiter. — k.
et elacione simplici ptz. ꝙ mag
na sit hodierna solēpnitas. Et
tm̄ de p̄mo. ¶ Quantu̅ ad scdm̄ — i.
sciendu̅. ꝙ in ābis exstētis pas
sipti. tangit potissima occasio
seu racio quare p̄ns solēpnitas
merito sit celebranda. in hº ꝙ
dicit. salutat vos. scȝ oēs sci.
Salutat ide̅ salute nr̄m desi
derat. Vel salute toto desiderio
nobis a deo impetrat. Hac g°
salutacōe tam salubri ꝓuocati.
grās oib9 redde̅ debem9. et ve
nerari ꝯtin̄ possim9. deu̅ ꝙ in
ipis collaudantes. de cui9 grā
tot et tantos patronos habē
meruim9. Et ꝯuis alia̅ festa
scōꝝ p an̄u celebram9. non tm̄
de oib9 ~~de oib9~~ scīs hoc facere
possim9. ꝓpter scōꝝ multiplici
tate. ꝙ multi et infiniti sūt. et
io temp9 ad hoc no̅ sufficeret. Na̅
ut dicit Theo9. Nullus dies ē. excep
to die kaledaꝝ ianuarij. qui non
ultra quīqȝ milia mrm̄ repiri pos
sit ascriptiu. Et eciā ꝙ illa pauca
festa q̄ habem9 negligēter sepe
celebram9. io scā ecciā ronabi
liter ordinauit. ut ꝙ oim̄ scōꝝ
festa singularit agere no̅ possim9.
saltē ad ipoꝝ honorē. et neglige̅
ciaꝝ nrāꝝ expiacionē. ꝯaliter
oēs hodie veneremr̄. ut sic p hac
vniūsalē eoꝝ celebracionē simul
oim̄ eoꝝ suffragia habē mereamr̄.
et miam̄ dei facili9 impetrem9.
Impossibile em̄ est multoꝝ p̄ces
no̅ exaudiri. ¶ Tercio aut hac die
sci ad intercedendu̅ pro nr̄a salu
te ꝯueniat. ptz in quadā visione
cuidā custodi in hac solepnitate
reuelata. et. Require lacius rōnes so
lepnitatis cu̅ hac visione i pas
sionali. ¶ Sic ꝯtin̄ tota curia celes
tis salute nrāz desiderat. et nrās
orōnes acceptat. patz aliud qd
da exm̄. Hic em̄ legit. Erat q̄ — l. Ex.
dam vgo nobilis et deuota. q̄ coti
die septē ps cu̅ letania dicē sole
bat. et ꝓposuerat vgo pmanere.
Hac cu̅ quidā iuuenis īferior ipa̅
grē et diuicijs adamaret. et ad
ei loq̄ndu̅ accessu̅ habe no̅ poss.
misit ad ea̅ vna̅ de ancillis ei9
ut ipa̅ negociu̅ agitaret. eiqȝ di
ceret. ꝙ ipe ꝯiugiu̅ ei9 affectaret.
Tandē p multis psuasiones an
nuit. dixit vgo ꝙ secu̅ loqui vel
let. p̄scribēs ei locu̅ scȝ pomeriu̅
p̄ris sui. et tēp9. scȝ hora cu̅ pri
mu̅ vespe pulsarent. De quo iu
uenis gauis9 ē. Illa ergo virgo
hora statuta. cu̅ parentes ei9 ad
vesp̄as iuissent. venit ad ortum
iuxᵃ quoddā foramē qd̄ fuerat i
loco vbi ꝯdixerat. Et cu̅ iuuenis
no̅ ꝯpareret. ipa̅ flexis genib9

incepit legere septem psalmos cum letania
Et cum diceret salvator mundi adiu-
va nos. Apparuit inter eam ihesus christus.
Et cum diceret. sancta maria ora pro
nobis. Apparuit inter eam beata virgo. Et
sic per ordinem omnes angeli. et omnes
sancti cum nominarentur apparuerunt inter eam.
Sed ipsa non vidit illos. Iuvenis vero
vidit eos. et ideo perterritus non loque-
batur ei. Finita vero letania. omnes
sancti cum maturata festinacione recesse-
runt. et tunc iuvenis loquebatur virgini.
et illa respondit. Cur ita diu tar-
dastis quod non venistis. Nonne denun-
ciavi vobis quod in prima pulsacione
vesperarum veniretis. Et ille respon-
dit. Satis mane veni. sed non fui
ausus loqui vobis. quia tales personas
vidi circa vos propter quas territus
non fui ausus accedere ad vos. Et dix-
it ei omnia que vidit. Illis auditis
illa vovit perpetuam continenciam. et pa-
rentibus similiter. et sic fine vitam am-
bo finierunt. Hanc ergo solempni-
tatem omnium sanctorum tam devotissime
celebremus. et eorum patrocinia tota
mentis intencione queramus. ut per
temporalia festa que gerimus. eorum
meritis intercedentibus ad eterna
.d festa pervenire valeamus. Timen-
tes cuncta que temporaliter festive cele-
brantur. Caveamus qui huic solempni-
tati interfuimus. ne ab eterna solemp-
nitate separemur. Nam ut dicit beatus
gregorius omelia xxiii super ewangelia
Quid prodest interesse festis hominum.
si contingat deesse festis angelorum.
Sic ergo hec temporalia festa agimus.
ut semper corda sursum habeamus. et
licet hic adhuc teneamur infirmitate
corporis. tamen ad illam celestem patriam
tota mente tendamus. ut tandem cum
sanctis omnibus in illa eternaliter gaudere
mereamur. Prestante domino nostro ihesu
christo etc. Alius sermo unus super
Ecce quam bonum et quam R. Cxxxiij.
iocundum. habitare fratres
in unum. psalmus cxxxii. Hec verba
secundum exposicionem anagogicam possunt
exponi de illis beatis fratribus. scilicet
sanctis omnibus quorum hodie solempnia
agimus. qui feliciter peractis huius se-
culi miseriis et lamentis. per eorum
gloriosa merita pervenire meruerunt
ad perpetua gaudia. In quibus
quidem verbis duo possunt considera-
ri. Primo eorum excellentissima le-
ticia et iocunditas cum dicit. Ecce
quam bonum et quam iocundum. Secundo
eorundem firmissima concordia et
unitas cum subditur. habitare fratres
in unum. Circa primum scien-
dum. quod in verbis premissis tangitur
sanctorum omnium leticia et iocunditas
cum dicitur. Ecce quam bonum et quam io-
cundum. Et dicitur hic notantur bonum [bonum est nec iocundum aliud]
et iocundum. Quoddam enim est iocundum et
non bonum. Aliud bonum sed non iocun-
dum. Aliud vero bonum et iocundum
.A sit. Primo dico quod quoddam est nec
bonum nec iocundum. ut est miseria
dampnatorum. Unde dicit hugo libro
iiii de anima. Infernus latus est sine
mensura. profundus sine fundo. ple-
nus ardore incomparabili. Ibi miseria.
ibi tenebre. ibi ordo nullus. Ibi
horror eternus. Ibi nulla spes
boni. sed omnis desperacio mali.
.B Item. Aliud est iocundum sed non bonum.
ut iocunditas mundanorum. qui le-
tantur cum male fecerint. et exultant
in rebus pessimis proverbiorum. Et
hec iocunditas non est bona. quia
ipsam sequitur perpetua tristicia.
Nam ut dicit gregorius. Pervicia gau-
dia sequuntur perpetua lamenta. Et
ieronimus in epistola ad iulianum. Dif-
ficile est immo impossibile ut
presentibus quis et futuris fruatur
bonis. ut de deliciis transeat ad
delicias etc. Item de illis qui vitam
in vana leticia duxerunt. dicit hu-
go libro primo de anima. Quid ...

profuit illis inanis gloria. brevis leticia.
mundi potencia. carnis voluptas.
false divicie. magna familia. et ma
la concupiscencia. Ubi risus. ubi io
cus. ubi iactancia. ubi arrogancia
de tanta leticia. quanta tristicia. post
tantam voluptatem quam gravis miseria.
De illa exaltacione ceciderunt in mag
nam ruinam. et magna tormenta.
hec ille. ¶ Item. Aliud quod est bonum sed non
iocundum. ut penitencia et contricio de pec
catis que bona est sed valde amara. et
quanto amarior. tanto melior. Et
hoc bonum quesierunt sancti in primitivo statu
conversionis eorum. et eciam in toleran
cia passionis eorum. Secundum ut dicit ihe
ronimus super eodem verbo. Bonum est
martirium sed non iocundum. licet enim sup
plicium et penas. et sic in crucia
tibus dolor. et utique in dolore non
est iocunditas. hec ille. Et licet de qui
busdam sanctis legitur quod iocundabantur
in passione sua. sicut de sancto laure
ncio. qui dixit. Hii carbones refri
gerium michi prestant. Et de beato ti
burcio. qui dicebat. Videtur michi quod
super roseos flores incedam. Dum nu
dis plantis super prunas ardentes
incederet. hoc fuit ex redundancia
gaudii interioris hominis in hominem
exteriorem. veraciter tamen corpus conbu
rebatur. licet in aliquibus sanctis virtus
ignis suspenderetur miraculose. si
cut in tribus pueris. etc. ¶ Item est
aliud quod est bonum et iocundum sed
non ex parte. sicut est vita contemplativa.
que bona est. immo melior. Unde
dicitur. quod maria meliorem partem
elegit. Est eciam iocunda. Quia
sicut dicit gregorius super ezechielem.
Vita contemplativa amabilis valde
dulcedo est que super semetipsam animam
rapit. celestia aperit. et spiritualibus
oculis mentis dulciter patefacit.
De hac eciam iocunditate dicit beatus
bernardus super cantica sermone xxxvi.
Nescio michi an vel ipsam ... ge

habent enim ad ipsos experimentum horribilius
penalius ve ducunt. quam post huius spiritualis
studii gustata semel dulcedine exire.
et denuo ad illecebras et molestias
carnis redire. hec ille. ¶ Hanc dulcedi
nem non est dubium sepe gustasse sanctos. et
adhuc cotidie religiosos viros gus
tare. Licet quod hec iocunditas contempla
cionis non diu manet. sed frequenter in
terrumpitur. ideo bene dictum est. quod talis
iocunditas est ex parte. Unde secundum apostolum.
sicut in presenti vita ex parte cognoscimus.
et ex parte prophetamus. ita eciam ex
parte iocundamur. ¶ Item est bonum
quoddam perfectum et iocundum. non ex parte
sed plene et perfecte. quale est gaudium
celeste quod omnes sancti quorum hodie pre
ter solempnia agimus possident ple
nissime. Et hoc gaudium est tam bo
num et iocundum. quod secundum bernardum in
quodam sermone. Omnis iocunditas ei com
parata meror est. omnis suavitas dolor.
Omne dulce amarum est. Omne decorum fedum
est. Omne postremo quod delectari potest mo
lestum est. hec ille. Item de immensitate huius
gaudii dicit beatus augustinus in libro de
moribus ecclesie. Tanta inquit est pulchri
tudo iusticie. tanta est iocunditas lucis
eterne. ut eciam si non liceret in ea am
plius manere quam unius diei hora. propter
hoc innumerabiles dies anni huius vite
pleni diviciis. et circumfluencia bo
norum temporalium. recte meritoque contempne
rentur. hec ille. ¶ O homo cogita quantum
potes. quantum erit gaudium electis ex
visione sanctissime trinitatis in qua relu
cet exemplar omnium pulchritudinum. omnium bo
nitatum. omnium suavitatum. quam videndo
omnia scienda scient. et quicquid voluerint
in illa habebunt. nichil aliud desi
derantes. in illius visione beatificabuntur.
Unde dicit beatus augustinus in meditacio
nibus suis. Hec inquit est summa illius
felicitatis. quam intelligere in suo
puro esse sincera divinitas comprehendet

tric· que modo est incomprehensibilis trini
tas· patebunt archana diuinitatis· vi
debitur et amabitur deus· hec visio et
dilectio totum cor implens et saciants·
tota erit illius beatitudinis consummacio. hec
ille· Cogita insuper o homo quantum gau
dium habebunt electi de visione humani
tatis xpi· quem qui hic fuit pro nobis
pauper et vilis homo· ibi erit sublimis
deus et homo· Unde super illud prima pe
tri 1º Ipse est in quem desiderant an
geli prospicere· dicit glosa· Et tanta est
eius qui passus est pro nobis gloria· ut eci
am angelice in celo virtutes· cum sint
eterne felicitatis perfecte· non solum inmor
talis dei magnificencia· sed eciam assump
te humanitatis claritate semper aspicere
gaudeant· O karissimi quantum tunc homines
electi habebunt gaudium· cum viderint
naturam eorum tam sublimiter exaltatam.
Cogita eciam de gaudio quod habe
bunt ibi ex societate gloriose virginis
marie· omniumque sanctorum apostolorum martirum·
confessorum· et virginum· Ita de cunctorum
gaudio et merito gaudebunt et ipsi·
quia omnibus electis erit una voluntas
et caritatis· ita quod quilibet sanctorum
gaudebit de alterius beatitudine sicut
f sua· ut patebit infra· Item cogita
de dotibus quas electi dei accipient in
corpore· que sunt· claritas· impassibili
tas· agilitas· et subtilitas· De prima
dicitur Mt xiii· Fulgebunt iusti sicut
sol. Erunt enim corpora ~~com~~ sanctorum peruia
ut cristallum· et sole septempliciter cla
riora· De secunda scilicet impassibilitate di
citur Apoc xxi· Iam non erit amplius
neque luctus· neque clamor· sed nec ullus
dolor. Unde augustinus· Tantum corpora glo
rificata erunt et impassibilia· ut si po
nerentur in inferno· nullatenus pate
rentur· De tercia dote scilicet agilitate di
cit augustinus iterum· Corpora glorificata
erunt tam agilia· ut ubi esse voluerint·
ibi sine mora· sine quouis obstacu
lo statim erunt· Quia ubi vult spiritus

ibi protinus erit corpus· De quarta
dote scilicet subtilitate dicit idem Au
gustinus· Corpora glorificata erunt tam
subtilia· ut non obstantibus quibus
cumque obstaculis· transient ubi vo
lunt· Unde dominus surgens a mortuis·
ex virtute corporis glorificati surrex
it de sepulchro clauso adhuc per la
pidem magnum· Et ad discipulos
g clausis ianuis intrauit· Item co
gita de dotibus anime quibus ipsa re
plebitur· que sunt· plenitudo sciencie·
iusticie· et leticie· Et ex istis do
tibus multa alia scilicet consequuntur· vide
licet securitate quia non timebunt
eici· non timebunt a temptacione vin
ci· Inde eis proueniet summa liber
tas· inde sanitas· inde voluptas· inde
amicicia· inde honor· inde concordia.
Et breuiter habebunt ibi quicquid volue
rint· et quicquid noluerint non habebunt
Unde dicit augustinus quod eterna beatitudo
in duobus consistit· scilicet in vera pre
sencia omnis boni· et in vera absen
cia omnis mali· Hic ergo patet breui
ter excellentissima sanctorum leticia et
iocunditas que tangitur in verbis the
matis cum dicitur· Ecce quam bonum et quam
iocundum· Item de gaudio supercelesti
eciam super habetur· Require in tribula
h Quantum ad secundum sciendum quod
hic eciam tangitur eorundem beatorum
firmissima concordia et unitas in hoc
quod dicitur· habitare fratres in unum· De
hac unitate dicit dominus· Iheremie
xxxii· Habitare eos faciam confi
denter· et erunt mihi in populum· et ego
ero eis in deum· et dabo eis cor
unum et animam unam· Non unitate
substancie· sed vinculo caritatis·
Hinc beatus gregorius dicit in libro
moralium· Tanta vis in illa pace
nos sociat· ut quod in se quisque non
acceperit· hoc se accepisse in alio
exultet· Una cunctis erit beatitudo
leticie· quamuis non una sit omnibus

sublimitas vite. Vnde dicit Augustinus
super Johannem. Non erit aliqua invidia
disparis claritatis. quoniam regnabit
i. in omnibus unitas caritatis. Ecce
karissimi audistis pauca de gloria celes-
ti ad quam pervenerunt omnes sancti dei
quorum hodie festum recolimus. per
magnos et multos labores. sobrie
et iuste in hoc seculo vivendo. hu-
militatem. pacienciam. caritatem. et perse-
veranciam. ac ceteras virtutes totis
viribus continendo. mundum. et que mundi
sunt despiciendo. divicias et deli-
cias fugiendo. penitenciam agendo. in tri-
bulacionibus et diversis miseriis gau-
k. dendo. Si ergo nos ad illam glo-
riam pervenire desideramus ad quam per-
venerunt ipsi. oportet et nos vivere
sicut ipsi in hac vita vixerunt. Vnde
dicit gregorius in omelia. Delectat
mentem magnitudo premiorum. sed non
deterreat certamine laborum. Ad
magna enim premia pervenire non potest
nisi per magnos labores. Et certe
karissimi ut dicit petrus blesensis.
Merito possemus reputare insanos
scissimos reges. et prophetas. apostolos.
martires. confessores. teneras ac deli-
catas virgines. qui omnes spretis di-
viciis. et conculcatis deliciis huius
mundi. se ipsos pro Christo tribulacioni
et morti obtulerunt. si gloriam quam
adepti sunt in angustia et dolore.
potuissent in voluptatibus et deliciis
obtinere. hec ille. Sed aut forte alicui
cogitacio in mente veniret dicens
ei. Multus est labor. et infirmus es et
pauper es valde. non potes istam por-
tare. nec in proposito finaliter perse-
verare. Audiat qui huiusmodi est
obsecro verba beati Jheronimi sic di-
centis. Nullus labor durus. nullum
tempus longum videri debet. quo gloria
eternitatis acquiritur. Nam ut dicit
apostolus. non sunt condigne passiones
huius temporis. ad futuram gloriam que re-
velabitur in nobis. Vnde nar-

rabo exemplum bonum conveniens proposito. Le-
gitur quod quandam virgo erat obsessa de-
monio quod dabat ad singula inter-
rogata responsum. Cum vero vir qui-
dam sanctus ab eo interrogaret de gau-
dio celesti quantum esset. respondit. Ne-
quaquam hoc tibi potero explicare.
quod nec oculus vidit. nec auris au-
divit. nec in cor hominis ascendit.
nec comprehendere possum. Licet quamvis sit
inexplicabile. tamen de ipso modicum
dicam per exemplum. Ponatur quod sit mons
valde magnus et altus. et circumquaque
per circuitum planus campus ad cen-
tum milia leucarum plenus
tritico seminatus. et quelibet spi-
ca haberet pulchritudinem solis.
et staret homo in montis cacumine
ubi omnium illorum splendorem posset
videre. et eo non posset tantum gaudium
accipere. quantum de minimo gaudio. et
minima claritate celi. Tunc quesivit
iterato vir sanctus. velles ne liber
hic esse? At ille ingemuit dicens. Si
possibile esset me gaudium invenire.
et si homo essem. pro eo vellem
omnem penam mundi sustinere. Et si
esset una columpna enea a profundo
inferni usque ad summum celi erecta.
et novaculis et gladiis acutis
circumfabricata. illam vellem ascendere
et descendere usque ad diem iudicii
pro minimo gaudio celi. Hec ergo
attendentes fratres karissimi. libenter
sustineamus in hic breve laborem susti-
nere. ut ad requiem eternam post hanc
vitam pervenire valeamus. Vnde bonus
efficiens sic inquit. Modicus est labor
institucionis mee fratres karissimi. et mag-
na est requies. parvi temporis est afflictio.
sed retribucio eius. videlicet delicie
paradisi. et exultacio et leticia
in seculum seculi permanebunt. Ad quas
nos meritis et precibus omnium sanctorum
perducat. pater. et filius. et spiritus
sanctus. Amen. In festo beati marci epi[scopi] et co[nfessoris]
Homo quidam peregre proficiscens

Require postillatum in festo sancti ni-
colai episcopi. Sermo de sancto mar-
tino. Rubrica. C xxix.

Serve bone et fidelis intra
in gaudium domini tui. Mathei xxv.
In hiis verbis commendatur beatus
martinus a domino christo ad duo. Primo
a fidelitate servicii quod ei in hac vi-
ta servivit cum dicitur. Serve bone et
fidelis. Secundo a magnitudine pre-
mii quo eum in celesti patria remune-
ravit. cum subiungit. Intra in gaudium
domini tui. Primo dico quod dominus commen-
dat beatum martinum a fidelitate ser-
vicii quod ei in hac vita servivit.
A Pro quo sciendum quod multiplices sunt
servi. Quidam enim sunt servi diaboli.
quidam mundi. quidam vero carnis.
et quidam sunt servi domini nostri ihesu
B christi. Servi diaboli sunt superbi.
invidi. et odiosi proximo. et eciam omnes
peccatores. Quia sicut Iohannis viii°
dicitur. Qui facit peccatum servus est peccati.
et ita diaboli cui per peccatum subiectus
est. Unde secunda petri ii°. A quo quis
superatur eius est servus. Ergo qui
se superari a diabolo permittit.
diaboli servi fiunt. Unde ibidem dicitur
Servi estis eius cui obedistis.
C Certe stultissimi sunt isti qui servi-
unt diabolo et hoc specialiter
propter tria. Primo quia stultissimus
esset si quis alicui domino serviret qui
in introitu servicii sui servis suis ocu-
los erueret. Ita facit diabolus. quia
omnibus servis suis oculos cordis e-
ruit ne respiciant gloriam quam a-
mittunt. et penam eternam quam ac-
quirunt propter delectaciones quas habent
in peccatis suis. Et illud optime fi-
guratum est. primo regum xi°. Ubi di-
citur quod naas ammonites per quem signi-
ficatur diabolus. quia serpens interpre-
tatur. qui obsederat filios israhel
numquam voluit cum eis facere fedus
nec quod ei servirent. nisi eis prius
oculos dexteros erueret. De hoc
eciam habes supra in sermone. Stetit
ihesus. feria iii pasche. Et quarto
regum xxiiii° dicitur. quod nabugodo-
nosor rex babilonis cepit zede-
chiam regem israhel. et tamen cito eru-
it oculos eius. et interfecit filios
filios eius coram eo. Secundo quia
D servicium eius gravissimum est. et numquam
servos suos requiescere permittit. Unde
dicit psalmista. Iniquitates mee sicut
onus grave gravate sunt super me. Ve-
rum ponderosum est peccatum. quod non cito
deleatur per penitenciam. mox suo pon-
dere ad aliud trahit. sicut dicit
beatus gregorius. Et Iheremie xvi° di-
citur. Servietis diis alienis qui
non dabunt vobis requiem die ac
E nocte. Tercio quia mendaci domino
serviunt et infideli qui ab inicio men-
dax fuit. sicut patet in adam et
eva quibus dixit. Eritis sicut
dii inmortales. in quo mentitus
fuit. quia omnes morimur. et ipsi mor-
tui sunt. Promittit eciam suis servi-
toribus auxilium in necessitate. salu-
tem et sanitatem. et tamen minimum
F morbum non potest auferre. Unde legitur
exemplum quod dum quidam rex anglorum
quendam dilectum militem suum egro-
tantem visitaret. et in solacium
suum quicquid ab eo peteret sibi da-
re promitteret. ille respondit. Hoc
solum peto. ut sis memor omnium la-
borum meorum et serviciorum quos in
statu diaboli feci propter vos. et
hanc infirmitatem a me tollatis.
Quod cum rex se facere non posse. et
ad deum solummodo pertinere diceret.
miles intulit dicens. Frustra ergo
terreno regi militavi. et diabolo ser-
vivi. Deinceps si supervixero ser-
viam ei qui animam et corpus potest
perdere et salvare. Qui continuo
sanatus religionem intravit. et vi-
tam in bono finivit. Ite diabolus

infidelis dominus est. quia male remunerat
. quia in fine patibulum inferni
suis servis reddit pro stipendio.
Unde apostolus ad ro. vi. Stipendia g.
peccati mors. Item alii sunt qui servi
unt mundo. sicut omnes avari et cu
pidi. utpote mercatores mali.
emptores. et usurarii. et ceteri
huiusmodi qui plus diligunt aurum
quam deum. Immo plus unum equum vel
asinum. et sepius unum modicum num
mum quam christum. Probacio huius est. quia
pro uno nummo acquirendo. menti
ri. et periurare non curant. Item si
nummum aliquem perdant. pulverem sol
licite versant. nec cessant donec
inveniant. sed de christo perdito propter
peccata eorum nichil curant. ut eum per
penitenciam inveniant. Et notandum quod h.
avaricia non solum est in appetitu
auri et argenti. sed in omnibus que
inordinate cupiuntur debet intelligi.
Nam avaricia secundum beatum bernardum
est quarumlibet rerum insaciabilis et
inhonesta cupido. Item ut ait tullius
avaricia est inmoderatus amor ha
bendi. Item secundum apostolum. Avaricia
dicitur ydolorum servitus. quia hoc ava
rus exhibet creature quod exhi
bere deberet creatori. scilicet fidem. spem.
et dilectionem. Hec enim avarus exhi
bet pecunie seu alteri rei quam in
ordinate appetit. Et ideo dicit i.
beatus gregorius in omelia. Ex auctori
nostro aliter inherere non valemus.
nisi cupiditatem a nobis que omnium ma
lorum radix est abscindamus. Unde
dicit dominus in ewangelio. luce xvi.
Nemo potest servire deo et mamo
ne. id est diviciis secundum glosam. quia
mamone syrorum lingua dicuntur
divicie. Unde toto conatu resisten
dum est avaricie ne dominetur. sed
pocius ut ancilla subdita sit ra
cioni. Unde dicit seneca. Pecunie
oportet imperare non servire. Pecu

nia si uti scias. ancilla est. si nescis. k.
domina. Et sciendum quod hii qui serviunt
mundo stultissimi et insani sunt. et
hoc specialiter propter tria. Primo.
quia merito stultus dicitur qui servit illi
domino qui semper nititur servos suos deci
pere. et qui nunquam fidelis est in repro
missione. Talis est mundus. Et illud
optime figuratum est. Gen. xxxi. ubi
dicitur. quod iacob servivit laban septem
annis propter rachel. Et cum servisset
septem annis propter ipsam. noluit ei
eam dare. sed dedit ei lyam. Et ibidem
dicit ~~iab~~ iacob. quod viginti annis
servivit ei. in quibus annis mercedem
suam decem vicibus immutavit. Per la
ban qui candor interpretatur. mundus
significatur. quia ut sophisticator seu fal
sarius est. quia sophisticat merces suas.
et dealbescit eas colore adulteri
no. quia facit ut appareant exterius
pulchre. honeste. delectabiles. et sua
ves. et interius sunt turpissime et inho
neste. hoc est stibium quo illa impis
sima regina iezabel depinxit
oculos suos. iiii regum ix. Secundo
quia merito stultus dicitur qui servit
domino de quo certum est. quod servicium
eius est plenum labore. timore. et do
lore. Tale est servicium mundi. quia labor
est in acquirendo. timor in possidendo.
et dolor in dimittendo. De hiis tribus
dicitur. ecclesiastes v. Quid prodest homini
quod laboravit in ventum cunctis diebus
vite sue. Ecce labor. Et sequitur. Et come
dit in tenebris et in curis multis.
Ecce timor. Et sequitur. Et in erumpna
atque tristicia. Ecce dolor. Tercio
quia stultus est qui servit domino qui non
permittit servis suis aliquid secum por
tare de illis que acquisierunt in ser
vicio suo. Ita facit mundus omnibus
servis suis. Unde ecclesiastes v. dicitur. Sicut e
gressus est nudus de utero matris sue.
sic revertetur. et nichil aufferet secum
de labore suo. Et prima ad thimo. vi.

Nichil intulimus in hunc mundum. haut
dubium quia nec auferre quid possimus.
Item alii sunt qui serviunt carni. Isti sunt
gulosi et luxuriosi quorum deus venter
est. Hec tamen est servitus vilissima. habere
corpus pro deo. quod secundum bernardum non
est aliud quam saccus stercorum. sentina
fetorum. cibus vermium. Cogita o gu
lose quid egreditur de tuo corpore
quod non sit fetidum. Videmus tamen her
bas producere odoriferas. metalla. la
pides preciosos. et plantas. sed tuum
corpus per singula sua foramina res
immundas producit et fetidas. Propter
hoc dicit Seneca. Maior sum et ad
maiora natus. quam ut fiam mancipium
corporis mei. Et sciendum quod me
rito stultissimi et insani sunt qui mul
tum serviunt isti domino. scilicet carni. et hoc
specialiter propter tria. Primo quia stultus
dicitur qui servit illi qui naturaliter ei de
bet servire. Corpus vero naturaliter de
bet spiritui servire. quia spiritus debet esse dominus
corporis. et corpus debet esse servus eius.
et ideo stultus est et insanus qui servit
multum corpori. immo plus corpori quam
spiritui. Et ideo dicitur proverbiorum xix°. Non
decet servum dominari principibus. Item
ecclesiastes x°. Est malum quod vidi sub
sole. Vidi servos in equis. et princi
pes ambulantes quasi servos super
terram. Secundo quia servicium carnis ple
num est immundicia et abhominacione
sicut iam supradictum est. Unde dicit apostolus
ad romanos vj°. Sicut exhibuistis mem
bra vestra servire immundicie et iniqui
tati ad iniquitatem. ita exhibete nunc
ea servire iusticie in sanctificacionem.
Tercio quia stultus est qui servit domino
qui pro modica delectacione quam tribuit
in servicio suo facit ei hereditatem
suam amittere. et in fine eterna suppli
cia sustinere. Ita facit caro servis suis.
Et certe nulla maior est insania
quam ista. Unde dicit gregorius. Nulla ma
ior insania. quam pro delectacione
momentanea obligare se ad

eterna supplicia. et simul amittere reg
na celestia. Item de istis dicit Ieremias
primo. Dederunt preciosa pro cibo ad re
focillandam animam suam. Ecce karissimi
audistis tres servitutes malas. et
summe cavendas. scilicet mundi. corporis
proprii. et diaboli. et qualiter istis
servientes stulti sunt et insani.
Quarto quidam sunt servi domini nostri
ihesu christi. Et isti sunt omnes iusti. humi
les. misericordes. et sobrii. qualis
erat iste bonus et fidelissimus servus
domini martinus. sicut compertum patet in
eius legenda. Huic domino karissimi bonum
est servire. et sapientes sunt qui ser
viunt ei. et hoc specialiter propter tria.
Primo quia servicium suum mundum est
et honestum. Et ideo dicitur luce primo.
Serviamus illi in sanctitate et iusti
cia coram ipso. etc. Et psalmista. Ambulans
in via immaculata hic michi ministra
bit. Secundo quia servicium eius est leve
et suavissimum ad faciendum. Unde matthei
xj°. Iugum meum suave est. et onus
meum leve. Tercio quia servicium eius
est non preciosum. et magis remunera
cione dignum. Et hoc in verbis pro the
mate presuppositis. Serve bone et
fidelis. intra in gaudium domini tui. Ecce
remuneracio magna. in gaudium scilicet
domini intrare. cuius gaudii magnitu
dinem teste apostolo. nec oculus vidit. etc.
Ibi enim boni et fideles servi domini ple
num gaudium habebunt. Nam intus et
extra. subtus et supra. primo circumquaque
mirabiliter gaudebunt. Intus de pu
ritate consciencie. extra de corporis glori
ficacione. subtus de celi et aliarum crea
turarum pulchritudine et innovacione.
supra de sancte trinitatis indefessa con
templacione. et circum circa de ange
lorum et omnium sanctorum iocunda et delecta
bili associacione. Quia ergo sanctus
martinus in hac vita domino fidelissime
servivit. ideo in gaudium ipsius hodie
letus intrare meruit. Ad quod nos per
ducat etc. Alius sermo de eodem. R. C.xxx.

Labora sicut bonus miles
Christi Ihesu. Secunda ad thimo
theum secundo. In quibus verbis
duo possumus considerare. Primo
namque apostolus hortatur nos ad labo
randum cum dicit labora. Secundo docet
quomodo sit laborandum cum subdit sicut
bonus miles Christi Ihesu. Quantum
ad primum sciendum quod in hac vita
libenter laborare debemus et hoc
propter septem rationes. Primo quia homo
nascitur ad laborem. Job v°. Homo
ad laborem nascitur etc. Et ideo homo
ex peccato tenetur quod laboret. Unde primus
homo statim postquam peccavit fuit
deiectus in hoc mundo ut labora
ret. Unde dictum est ei Genesis iii°. In
laboribus et in sudore vultus tui
vesceris pane tuo etc. Secundo
ut fugiat diaboli temptacionem.
quia laborantes non temptat libenter.
Unde dicit Jheronimus in epistola. Semper
aliquid boni facito ut te diabolus
inveniat occupatum. Non enim facile
capitur a dyabolo qui boni vacat
exercicio. Unde Bernardus super cantica.
Qui in labore hominum non sunt in
labore profecto demonum erunt.
Tercio ut caveat dei redargu
cionem quia laborantes non redar
guit sed ociosos. Matthei xx°. Quid
hic statis tota die ociosi. Ite et
vos in vineam meam. Et bñ kuñ
dominus ociosos redarguit. Nam ut
dicit Jheronimus ad Demetriadem. Ni
chil in sancto proposito ocio deterius
est quia non solummodo non acquirit
nova sed eciam parata consumit.
Item dicit Bernardus in sermone. Ocio
sitas mater est nugarum noverca omnium
virtutum. Ipsa enim est que virum for
tem fortissime precipitat in reatum.
Facit enim suffocare virtutem nutri
re superbiam et viam construere ad ge
hennam. Hec Bernardus. Quarto laborare
debemus propter vite brevitatem. Job xiiii°.
Breves dies hominis sunt etc. Item di
cit dominus Johannis ix°. Operamini dum
dies est etc. Contra tempus vite neglige
ter expendentes dicit Bernardus in ser
mone ad scolares. Nil magis pre
ciosius tempore et heu nil hodie vilius
invenitur. Transeunt dies salutis et
nemo recogitat. nemo sibi perire di
em et nunquam redditurum causatur. Sed
sicut capillus de capite sic nec mo
mentum peribit de tempore. Hec ille. Quin
to quia post vitam istam mortem non
potest homo laborare aliquid quod valeat
ei ad gloriam ut ad mortalis culpe
dimissionem. Unde ecclesiastes ix° dicitur.
Quecumque potest manus tua instanter
operare quia nec opus ad merendum
nec racio ad excusandum nec sci
encia ad prudenter et ordinate qui
sandum. nec sapiencia ad aliquid dulce
saporandum est apud inferos quo tu
properas. Sexto quia sine labore nul
lus adultus potest pervenire ad eternam
beatitudinem. Unde dicit apostolus prima ad
Thimotheum ii°. Non coronabitur nisi qui le
gitime certaverit. Et Gregorius. Non potest
perveniri ad magna premia nisi per
magnos labores. Item leo papa in ser
mone de apparicione domini dicit. Non
dormientibus pervenit regnum celorum
nec ocio et desidia torpentibus. Beati
tudo eternitatis repromittitur.
Septimo propter laboris parvitatem et
magnam remuneracionem quia parvus
est labor et magna remuneracio.
Unde exploratores qui missi fue
runt ad explorandam terram a filiis
Dan Judicum xviii° qui redierunt
dixerunt aliis. Vidimus terram valde
opulentam et uberem. Nolite negli
gere nolite cessare. eamus et possidea
mus eam. nullus erit labor. tradetque
dominus locum nobis in quo nullius
rei erit penuria. Jheronimus in epistola

Nullus labor durus. nullum tempus
longum videri debet. quo gloria eter-
nitatis acquiritur. hec ille. Vere hu-
manus est labor istius vite. et certe
magna est remuneracio. quia laborantibus
promittit dominus refectionem celes-
tem et requiem sempiternam. Matthei xi.
Venite ad me omnes qui laboratis
et ego reficiam vos. i. refectione spirituali.
Hebr. Et invenietis requiem animabus
vestris. Et tantum de primo principali.
Quantum ad secundum sciendum quod
apostolus in verbis premissis docet nos
quomodo laborare debemus cum dicit. si-
cut bonus miles ihesu christi. Pro quo
notandum. quod ad hoc quod aliquis bo-
nus miles sit et aptus ad labora-
dum in bello domini. precipue quatuor re-
quiruntur. scilicet ut bene sit armatus. au-
dax sive magnanimus. fortis. et
prudens. Primo dico quod bonus mi-
les christi bene debet esse armatus.
Ad hoc monet nos apostolus ad colossenses
iii. Induite vos armaturam dei.
Debet autem miles christi habere triplicem
armaturam contra triplicem hostem ipsum
impugnantem. scilicet mundum carnem et
diabolum. Mundus impugnat militem
christi avaricia. caro gula et luxuria.
diabolus vero superbia. Sit ergo mi-
les christi armatus armis misericordie et pie-
tatis contra mundi avariciam. armis
penitencie et austeritatis contra carnis las-
civiam. et armis humilitatis contra diabo-
li superbiam. Ista arma sunt arma lucis
de quibus dicit apostolus ad Romanos xiii. In-
duamini arma lucis. De primis ar-
mis dicit apostolus ad colossenses iii. Indui-
te vos sicut electi dei sancti. et dilecti
viscera misericordie. De aliis duobus dicit
gregorius. Cinis et cilicium sunt arma
penitencium. Et iheremie vi. Filia
populi mei accingere cilicio. et conspar-
gere cinere. In cilicio penitencie austeri-
tas. et in cinere humilitas designatur.
Ista triplici armatura fuit ar-

matus beatus martinus gloriosus
miles ihesu christi. Armatus namque fu-
it armis misericordie et pietatis in statu
militari. quando partem clamidis paupe-
ri dedit et se spoliavit. Armatus
fuit armis penitencie et austeritatis
in statu monachali. quia in illo sta-
tu in magnis ieiuniis et vigiliis
fuit. Armatus eciam fuit armis
humilitatis in statu episcopali. ut patet
in legenda sua. Applica de legenda
quod in vita. Secundo. ad bonum militem
ihesu christi requiritur quod sit audax sive
magnanimus. quia formidulosi rece-
dunt a bello domini. Deutronomii xx.
Qui formidolosus est et pavido
corde. vadat et revertatur in domum
suam. ne pavere faciat corda fratrum
suorum. Et iudicum vii. dicitur gede-
on. Qui formidolosus est et timi-
dus revertatur. Formidolosi sunt.
qui propter amorem ihesu christi corporis
tribulaciones formidant. non intelli-
gentes illud Actuum xiiii. quod per
multas tribulaciones oportet nos
intrare in regnum celorum. Isti fugiunt
penitenciam perseguente. sicut fugit ipsius
ut habetur proverbiorum xxviii. Certe
talis ille non est audax miles. qui
propter timorem equi sui non dimit-
tat illum. dimittit facere pulchrum
ictum. de quo omnibus diebus vite sue
honoraretur. Ita non est bonus miles
christi. nec audax. qui non audet pe-
nitenciam facere. ut deo serviret. aut
tribulacionem sustinere ne amit-
tat equum suum. scilicet corpus suum. Cor-
pus sine caro est equus militis
christi. super quem spiritus debet sedere. quia
carnali appetitui debet super esse.
Audax et magnanimus miles
christi fuit beatus martinus. quia tribula-
ciones pro ipso quascumque sustinere
minime formidavit. Ita ut legitur
de eo. Dum iulianus cesar militibus
ad pugnandum contra barbaros

B

C

D

audax prudens armatus

stipedia daret. et scutis militi[bus]
stipediu recipe nollet. dicens xpi
miles sum. pugnare m[ihi] no[n] licet.
Julian[us] irat[us] dixit. q[uod] no[n] reli
gionis gra[cia]. s[ed] metu belli inmine
tis resignaret. Aut sanct[us] miles
xpi intrepidus atq[ue] audaci a[nim]o
respodit. Si hoc ignavie [et] no[n]
fidei ascribit[ur]. crastina die ante
acie[m] inermis astabo. et in noie
xpi signo crucis. no[n] clipeo pro
tect[us] aut galea. hostiu[m] cuneos pe
netrabo securus. Sed et fcm est.
Itre dn quoda[m] tpe incideret in
latrones. et ipis percunctantib[us]
an timeret. respodit se nu[n]q[uam] ita
fuisse securu[m]. q[uia] sciret ma[gis] dei
maxime i[n] tribulacoib[us] affuturu[m]
[et]c. Reqre laci[us] ipm i[n] legeda. Tercio

E.

bon[us] miles ihu xpi fortitudie
d[ebe]t habe ad pugnadu[m] q[ue] i[n]imi
cos spuales. Un[de] cantat eccia.
Estote fortes i[n] bello [et]c. Et p[ri]o
machabeor[um] iij[o] dicit[ur]. Judas ma
chabe[us] fortis virib[us] a iuventute
sua sit vobis p[ri]nceps milicie.
et ipe aget bellu[m] p[o]p[u]li. Un[de] nu[m]
p[ri]mo. tria gna hoim a bello ex
cludu[n]t[ur] p[ro]pter sua debilitate[m].
s[cilicet] pueri. senes. et mulieres. For
titudo sci militis martini i[n] h[ec]
marie apparuit. du[m] arriane
heresi p[er] totu[m] mundu[m] pullulati
se quasi solu[m] opponeret. p[ro]pter
q[uo]d flagellis durissie cesus de
ciuitate expulsus e[st] [et]c. Quar

F.

to bon[us] miles ihu xpi debet
habe prudecia[m] sive industria[m].
ut s[cilicet] sit prudes et istru[c]t[us]
ad spualit[er] p[ro]eliandu[m] q[ue] temp
tacoes et isidias i[n]imicor[um]. De
ista istrictioe habet[ur] ij[o] Regu[m]
xij[o]. ubi dicit[ur]. Videns igit[ur] joab
q[uod] paratu[m] esset adv[er]su[m] se pho[rum]
istruxit acie[m] c[on]tra syro[s]. Istam

industria[m] habuit david. Un[de] dicit[ur]
p[ri]mo regu[m] xvj[o]. Dixit vn[us] de pue
ris saul de david. Ecce vidi filiu[m]
ysai bethlehemite[m] sciente[m] psalle[re].
et fortissimu[m] robore. et bellicosu[m].
Ecce idustria in bello. [et] prudete[m]
in v[er]bis. et pulchru[m] viru[m]. et dns
erat cu[m] eo. Recte bn dicit q[uod] dns
erat cu[m] eo. q[uia] ista industria[m] [et] pru
decia docet nos. [et] illa dat hoi. Ad
ista idustria [et] prudecia invitat
nos dns. m[atthei] x[o]. Estote prudetes
sicut s[er]pentes. [et]c. Ista prudecia [et]
idustria xpi militi sume e[st] necia.
ut s[cilicet] sciat quo teptacionib[us] et
isidijs i[n]imicor[um] resiste[re] debeat.

G.

Un[de] sciendu[m] q[uod] queda[m] sut tepta
coes q[ue] sut pacient[er] [et] sustinede.
ut ille q[ue] sut hois derisione [et] op
pressione. Jacobi j[o]. Beatus vir qui
suffert teptacione [et]c. Tales tep
taciones sut vicende p[er] paciencia[m].
Et h[ec] e[st] mag[na] prudecia. Na[m] ut
dicit greg[orius] oma[lia] xxxv sup ewa[ngelia].
Doctrina viri p[er] paciencia noscit[ur].
et tanto quisq[ue] min[us] ondit[ur] doc
tus. q[uan]to c[on]vincit[ur] min[us] paciens.

H.

Itre sut alie teptacoes q[ue] vicende
sut fugiedo. ut teptaciones luxurie.
P[ri]ma ad cor[inthios] vj[o]. Fugite fornica
cione [et]c. O q[ua]m q[uam] mala bestia
fornicacio q[ue] no[n] bn vincit[ur]. nec
fortitudie. nec sapia. nec armis.
nec machinis. s[ed] tm fuga. Unde
aug[ustinus]. Sit tibi fuge si vis casti
tatis palma habere. cu[m] aliter
no[n] possis de luxuria triumphare.
Greg[orius]. Quidq[ui]d et mulieres no[n] me
lius q[ua]m fugiendo vincit[ur]. q[uia] cu[m]
ceteris motib[us] q[ui]b[us] resiste[re] possit. hijs
no[n] p[otes]t. nisi fugiedo. Un[de] ipe dicit. Cor
impetu libidis. fuga arripe si vis
victoria optine. Itre sunt alie tep
tacoes q[ue] vincit[ur] declinado. ut
mudane teptacoes. p[ro]v[er]b[iorum]. Declina

a malo etc. a mundo qui in maligno
est totus positus. i Iohannis ultimo. Unde dicitur
Bernardus super cantica. Plenus est mundus spi
ritibus. i. temptationibus sunt. in carne tua sunt. Ver
sari in hiis et minime ledi. divine po
tencie est. non virtutis nostre. Item scilicet alie
temptaciones que vincende sunt fortiter
resistendo. ut sunt temptaciones diaboli.
Iacobi iiij°. Resistite diabolo et fu
giet a vobis. Contra istos modos
predictos temptacionum. iste gloriosus
miles Christi martinus valde prudenter
se habuit. Primo namque valde pa
cienter derisiones et oppressiones hominum
sustinuit. Ita prout legitur de eo. cum
esset summus sacerdos. ipsum sepe a
clericis ledebatur. nec a sua eos propter
hoc caritate repellebat. Item alias
temptaciones. utpote luxurie et mundi
vicit fugiendo et declinando. habitum
monachalem suscipiens etc. Item alias temp
taciones scilicet diabolicas vicit. ipsis
resistendo. Require in legenda plura etc. Il
qualiter diabolo restitit. et quante po
testatis erga eos fuit. Ex predictis
ergo patet quod sanctus martinus tamquam bonus
miles Ihesu Christi laboravit. Rogemus
ergo etc. In festo sancte cecilie virginis et martyris
Simile est regnum celorum decem virgini
bus etc. Require supra postillatum. In festo
sancte Agnetis. Rubrica xxviij. Sermo
de sancta Cecilia. Rubrica C. xxxj.

Prudentes virgines acceperunt
oleum in vasis suis cum lampa
dibus. Matthei xxv°. In hiis ver
.A. bis tria considerare possumus que ad
hos requiruntur qui digne exire ob
viam Christo sponso desiderant. Primo re
quiritur ad hoc quod sint virgines.
Secundo quod sint prudentes. Tercio
quod in manibus lampades ardentes
habeant. Si autem aliquod istarum trium
condicionum desit. non possunt intrare
.B. cum sponso ad nupcias. Primo

.C. dico requiritur quod sint virgines. Ubi
sciendum quod inter virgines multiplex
est distinctio. Quedam enim sunt virgi
nes carne sed non mente. quales sunt
habentes propositum nubendi quando occur
rerit. Et has vocat origenes virginitate
[illegible] virginitate dependente. quia aliquam
continet donec occurrerit eligibile.
Et talis continet ab omni et semper.
donec occurrat quod eligere libeat.
Et tales quidem virgines sunt. et
laudande eo quod propter thorum con
iugii nullomodo violari proponunt.
sed ad perfectum virginitatis statum nul
latenus pervenerunt. nec merentur au
reolam. nisi postea per penitenciam et recti
ficacionem intencionis reformentur.
Harum tamen quedam continent non propter
bonum maioris perfectionis. sed
solummodo propter pudorem. aut quia locus
aut tempus et persona non occurrunt.
Et hee coram deo pro corruptis
reputantur. nec et ullum consequuntur pre
mium. nec merentur dici virgines.
De hiis dicit Theodorus contra Iovinianum
Nonnulle tamen sunt virgines carne non
spiritu. quarum corpus integrum est. et anima
corrupta. Item Augustinus. Quid prodest
caro integra. mente corrupta. Ita
ut ysidorus in libro de summo bono
dicit. Virgo carne non mente. nullum
.D. premium habet in repromissione. Alie sunt
virgines mente sed non carne. Et hec
sunt in quadruplici differentia. Primum
genus est. que sunt violentate preter
omnem suum consensum. De quibus dicit
sancta lucia. Si non invitam corpus meum
non consensu mentis. Si invitam me
violari feceris. castitas mihi dupli
.E. cabitur ad coronam. Aliud est genus
viduatarum que et si bene continent summo
mo possunt dici virgines. ut virginum
collegae. Unde Theodorus in sermone de
assumpcione. loquens ad virgines sic di
cit. Beate estis filie. sed etiam beate vi

due que celibem in christo ducunt vitam
Quam secundum apostolum beatior erit si
sic permanserit. liberata scilicet a lege
viri. Una si utrique bona. quia utraque
iam in christo est. beatior tamen quecumque
iam soluta est. et celestia cogitat
atque sectatur. Ideo vidue bone semper
virginibus copulantur. Unde ait idem
apostolus. Mulier innupta cogitat ea que
sunt domini. ut sit sancta corpore et spiritu.
Et tales continent ab omni. et spiritu in perpetuo
proposito post mortem mariti. aut
eciam vivente eo de consensu suo.
Tercium genus est coniugatarum. Hii conti- F.
nent ab omni. licet non a suo. aut sua. Con-
tinet eciam a suo. aut a sua. tempore de-
terminato. Ideo bene micionum dicitur
status continencie et virginitatis in genere
suo. Unde Augustinus in libro de virginibus
Unde solet dici. virginitas que exhibetur
pudicicia coniugale. Quartum tamen G.
genus est penitencium. earum videlicet que non
violentate. sed spontaneo consensu
erant legem coniugii virginitate perdi-
derunt. et postea dignos penitencie fruc-
tus facientes in castitatis proposito
permanent. Et licet hii infimiorem gradum
continencie inter predictos obtine-
ant. non tamen omnimode a virginum con-
sorcio excluduntur. Quia enim ut
dictum est. nulle que virgines non fuerunt
intrare cum sponso ad nupcias possunt.
Per hoc tamen non debet intelligi peni-
tentes a celestibus nupciis excludi.
sed sicut dicit Ambrosius. Volumus
fieri per salvari omnes. Dico ergo quod
hii et hee penitentes coram deo in
suo genere virgines reputantur. Et hoc
ne videar dicere de meo. adduco H.
auctoritatem Augustini qui in sermone
de virginibus sic dicit. Novit scitis
bene non in porcione secundum animam et se-
cundum integritatem fidei unumquemque. ut
unaquaque animam virginem dici. Tota
eciam que constat ex virginibus et pue-
ris. et maritatis feminis et uxoratis

viris uno nomine virgo est appellata.
Iuxta illud apostoli. Despondi vos uni vi-
ro virginem castam exhibere christo. Et sub-
dit Augustinus. In corpore virginitatem pau-
ci habent. in corde omnes habere debent.
Et iterum. virgines sunt anime christianorum.
non autem qualescumque anime. sed tales
anime que habent catholicam fidem. et habent
bona opera in ecclesia dei. De ista castitate
virginitate mentali dicit Augustinus super
psalmum xviii. Que est virginitas men-
tis. integra fides. solida spes. et sin-
cera caritas. Iterum dicit petrus damia-
ni in sermone de sancto iohanne evan-
gelista. Si omnes cum iohanne virgini-
tatem habere iam in carne non possu-
mus. quia post naufragium secunda restat
tabula. studeamus florem virtutibus.
et sic virginitatis amisse dispen-
dium optime compensamus. Sed forte
diceret aliquis aut aliqua ex vir-
ginibus. Si tamen bonum forum est de vir-
ginitate. ad quid cum tanto labore
et expirimonia virginitatem illibatam
conservare credo. Audi ergo adhuc
aliud genus virginum superexcellens
omnia predicta. Dictum quidem est quod
quedam sunt virgines carne non men-
te. et quedam mente non carne. Res- I.
tat nunc dicere de tercio genere super-
eminenti. quo quedam sunt virgines
carne sunt et mente. cum voto perpetue
continencie. Hanc vocat origenes per-
fectam virginitatem que continet ab omni.
et semper. et non propter impulsum
necessitatis. nec propter fortunam in spe
expectacionis. sed propter desiderium
comprehendi vitam perfectionis secundum spiritum.
De illis intelligit verbum domini quod ait
Sunt eunuchi qui seipsos castra-
verunt propter regnum celorum. Qui potest
capere capiat. De tali virginitate
dicit Ambrosius in libro de viduis.
Supergreditur virginitas condicionem
humane nature per quam homines angelis
assimilantur. Maior tamen victoria

virginu{m} q{uam} angelo{rum}. Angeli eni{m}
sine carne. v{ir}gines vero in carne
triu{m}phant. H{ec} ille. Ite{m} Aug{ustinus} i{n} libro
de officijs. Cui{us}data e{st} v{ir}ginitatis
gl{ori}a q{ue} meruit a xpo eligi ut esset
corp{or}ale dei templu{m} in qua habi
tauit plenitudo diuinitatis. Virgo
genuit mundi salute{m}. v{ir}go p{e}pe
rit vita{m} vniu{er}so{rum}. H{ec} ille. ¶ Se
cundo q{uan}ta{m} excellencie sint iste v{ir}
gines. io b{ea}t{u}m consulit{ur} eis. Apoc{alipsis} iij{o}.
Tene q{uo}d habes. ut nemo accipiat
corona{m} tua{m}. Hec naq{ue} v{ir}gines
singulare{m} corona{m} h{abe}nt i{n} celo p{re}pa
rata{m}. s{cilicet} aureola{m}. qua{m} tote v{ir}gi
nes p{ro}misse neq{ua}q{uam} habebunt. Vn{de}
aut{em} addicit{ur}. ut nemo accipiat
corona{m} tua{m}. q{uia} s{e}c{un}d{u}m glosa{m}. cert{us}
nu{merus} elec{torum} determinatus e{st}. silic{et}
et v{ir}ginu{m}. Vn{de} cu{m} vna v{ir}go a
v{ir}ginitate ceciderit. aureolam
sua{m} altera obtinebit. De isto vl
timo gen{er}e v{ir}ginu{m} excellenti-fuit
b{ea}ta v{ir}go cecilia. Vn{de} cu{m} cuida{m}
iuueni a parentib{us} esset desposa
ta. et nupcie celebrarent{ur}. canta{n}
tib{us} organis. illa in corde suo so
li d{omi}no decantabat dicens. Fiat d{omi}ne
cor meu{m} et corp{us} meu{m} inmacu
latu{m} ut no{n} confundar. Juuenem
vero du{m} cu{m} ip{s}o sola relicta fuisset
i{n} cubiculo. ad fide{m} et castitate{m}
.k conu{er}tit. {et}c{etera}. H{ec} in legenda. ¶ Tercio
dixi. q{uod} v{ir}gines q{ue} obuia{m} xpo suo
sposo exire desiderat. debent
ee prudentes. Fatue eni{m} v{ir}gines
a sposo no{n} recipiunt{ur}. s{ed} excludu{n}
tur. Huiusmodi aut{em} prudencia co{n}
sistere potest in custodia sollicita.
ut s{cilicet} prudenter se custodiat ab
o{mn}ibus q{ue} sua{m} puritate{m} possit ma
.l culare. ¶ Possunt aut{em} esse qui{n}q{ue}
cautele quib{us} v{ir}ginitas seu cas
.m titas custodit{ur}. ¶ Prima e{st} vitacio
publici conspect{us}. ne s{cilicet} nimi{s} va
getur i{n} publico. Vn{de} gregor{ius}. dep{ro}

dari desiderat. qui thesauru{m} pub
lice in via portat. Et{iam} in{de} de dyna
filia iacob. q{ue} egressa ut videret
mulieres regionis v{ir}ginitate{m} ami
sit. Vn{de} b{ea}t{u}s Aug{ustinus} in libro ad
sacras v{ir}gines. Vnica v{ir}go d{ebet}
conspect{us} publicos. et platearu{m}
frequencia{m} deuitare. atq{ue} in deo
posita op{er}i suo insiste{re}. In cui{us}
doctrina. b{ea}ta v{ir}go in cubili suo
ab angelo e{st} inuenta. q{ue} p{ost}{e}a abijt
i{n} montana cu{m} festinacione. ne
diuci{us} in conspectu publico mora{m}
.n faceret. ¶ Secunda. est mor{um} exterio
ru{m} ordinata composicio. Prouerbio{rum}
xvj{o}. Custos a{n}i{m}e sue s{er}uat vita{m}
sua{m}. id e{st} sensus vitales. Et{iam} in{de} de
dauid p{ro}spiciente p{er} fenestram
bethzabee. Vbi no{n} specialit{er} de
p{ro}spectu fenestre q{uam} periculosum
sit. Silit{er} potest induc{er}e de au
ditu et loq{ue}la. ut pauca loquat{ur}.
et in o{mn}ib{us} v{er}bis maturu{m} v{er}ecu{n}
dia{m} p{re}tendat. Et silit{er} i{n} incessu.
statu. et habitu. et in o{mn}ib{us} mo
tib{us}. Vn{de} dicit b{ea}t{u}s Aug{ustinus} i{n} regu
la. Vnica v{ir}go nec erectis ocu
lis. nec ornatu capitis. nec co{m}
positis crinib{us}. s{ed} vultu i{n} terra{m}
deposito p{ro}cedat. ne in se viles
indu{cere}nt amores. ut alijs causa{m}
p{er}dicionis existat. Ite{m} subdit.
Ab o{mn}i inuerecundo s{er}mone. ut risu.
deb{et} se penit{us} abstine{re}. et cu{m} o{mn}i
silencio et disciplina o{mn}em vita{m}
sua{m} ornare. Et subdit. Vnica
v{ir}go s{er}mone garrula. ut curio
sitate sup{er}flua. cui sta no{n} p{otes}t in
dicari. p{ro}ximo p{ro}stituta et ad lu{x}u
.o ria{m} magis accedi{t}. ¶ Tercia cau
tela e{st}. nimie familiaritatis viro{rum}
seu femina{rum} vitacio. Vn{de} dicit b{ea}t{u}s
Aug{ustinus}. Et cu{m} mulierib{us} no{n} e{st}
continuanda p{re}sencia. s{ed} quasi tra{n}
seunter e{st} eis adhibenda accessio
quodam{m}o{do} fugitiua. Et{iam} in{de} de sap
ho{n}e. qui p{ro}pter nimia{m} familiaritate{m}

feie no solu castitate. s ecia for
titudine et vita amisit. Et ad
hoc valet cautela q i familiari
confessione et confabulacione nunq sit
solus cu sola. s sp habeat testes
sue honestatis. Et de honestis
sima susanna q ps puellas i can
te a se dimisit. io a senibus fuit
sollicitata. ppt qd tanta turba
cione icurrit. Et pdicte tres cau
tele magis custodiunt hoiez a mu
do. Quarta respicit custodia
a carne. q est cibi et potus. et
vniuersalit ois qmodi corporalis dis
creta moderacio. et pcipue ab hys
q sut libidis icentiua. Et ma ve
ter mero plenus de facili spumat
i libidine scdm theo. Ad quod
facit asperitas vestiu. duricies
strati. et talia. Ita qui suu sui
nimis delicate nutrit. inueit ipm
contumace. vt ait salon. Et de
loth qui ebriatus cu filiabus
suis dormiuit. Quinta respicit
custodia a demone. q est vtilis
occupacio. ut sz fugiat ociu. et
opi suo isistat. sz labori manuu.
ut diuine lcioi. ut oroni. ut medi
tacoi. vt dicit theo. Semp aliqd
boni facito. ut te diabolus iueniat
occupatu. No eni facile capitur
a diabolo. qui bono vacat exercicio.
Quanta mala pueniat ex ocio.
docet bts grego dicens. Ociose eni
menti spus maligni puas cogita
ciones ifundunt. ut si quiescat ab
ope. no cessat mala cogitacioe.
Antiquus eni hostis mox ut ocio
sam mente iuenerit. ad ea sub q
busda occasionibus venit. et ei
queda de gestis preteritis ad me
moria reducit. audita quonda i
decenter vba resonat. et si quo
da acta sut turpit. eoz spem cor
dis oculis putat. et que de pu
tibus no pt violare. de malis tui
actis polluit. et deceptam mete

sic in delectacione ducit. vn se in du
p pnaz affirmerat. Jt grego ite di
bius. mollicia et torpor bonoz opm
q accidia dicit. e sentina om ma
loz cogitaconu. Hic ergo patent
quinq cautele quas prudens virgo
debz obsuare p custodia castitatis
sue. Has cautelas btam z pru
dente vgine cecilia obsuasse du
biu no e. q tm firmo et constanti
pposito sua vginitate sposo suo
p. dno nro ihu xpo illibata suauit.
Ipa eni no vaga in publico. nec
moribus iposita. a viroz amans
frequencia. No deniq gulosa. a volu
ta sectans ocia. s in suo secreto fre
qut manens. euangm xpi sp gerebat
in pectore. et no diebus neq noc
tibus a colloquis diuinis et orone ces
sabat. carne q cilicio. ac biduanis
seu triduanis ieiunijs domans. vg
nitate sua dno comendabat. Tercio th.
et. dico ut vgines digne possit occur
re sposo. nece e ut lampades ar
dentes i manibus habeat. p lapades
ardentes et oleo repletas. signat ca
ritas. qua prudens vgo in corde
suo ardentem debz habe. De istis
lapadibus dicit cant viij. lam
pades eius lapades ignis. Et p
igne caritas designat. patz luce
xij. vbi dns dicit. Igne veni mit
te in terra zc. Ite sctm mo p oleu de
signat caritas. q sicut oleu vadit
ad intra. ita caritas vadit ad oia
i ad thio vij. Ite sicut oleu sup
natat ceteras liquores. ita caritas
excellit oes virtutes. sine q nec
castitas. a cetere virtutes pdesse
pnt. Illa ut dicit Aug de laude
caritatis. hec oia sacrificta z ma
lus ee pt. hec aut caritate et
malus ee no pt. Ite dicit idem de
doctrina xpiana. Sola caritas e
q vincit oia. et sine q nichil va
lent oia. et que vbicuq fuerit

trahit ad se oia. h. ille. Ut g° pru
deñs v'go digne occurrere possit suo
sponso dño nro cu lampadib9 arden
tib9. accipiat secu oleu caritatis.
Ita ut dicat ber9. Castitas sin ca
ritate e lampas sin oleo. Subtrahe
oleu lapas no lucz. Subtrahe cari
tate. castitas no plac3. h. ille. Hac
caritate scã v'go cecilia pfcte ha
buit. na p amore sui sposi xpi
ihu oem carnale et tpale amo
re sperneñs. tande p ipo passa.
gladio vita finiuit. zc. Rogem9.

In festo gloriose v'ginis katherine
sup ewm postilla. fo. C.xxxij.

Simile e regnu celoz thesau
ro abscondito in agro. que
qui inuenit ho abscodit. et
p gaudio illi9 vadit et vedit oia q
h3. et emit agru illu. Scribit9 Mt.
xiij. Greg9. Celoz regnu ideo t
renis reb9 sile dicit9. ut ex hijs q
aim9 nouit. surgat ad incognita q no
nouit. ut p h° qd sit notu dilige
discat et icognita amare. h. ille.
A. Copat9 aut regnu celoz agro. et
h° spealit9 ppt9 tria. Primo qr oues
in agru ad pastu educit9. p oues
itelligit9 elcti. qr pascua vite etne
ductore ihu summo pastore i regno
celoz etqsiert z iuenert. Vn dicit9
Johis x°. Ego su pastor bon9. Oues
mee voce mea audiut. et ego ag
nosco eas. et sequit9 me. z ego vi
ta etna do eis. Ecce bõ pascua
vita etna. De hijs pascuis dicit
Anselm9 in libro de sufficiecia.
B. O pria celestis. plena delicijs. ple
na suauitate. plẽ decore. Esca tua
no grauat stochu. nec ebetat sensu
n° generat fastidiu. zc. Scdo. regn
C. celoz copat9 agro. qr ibi audiut9 vo
ces auiu. p aues itelligit9 btoz aie.
q duab9 alis. sc3 p dilcõne dei z pri
mi. Vel alas. inocẽcie z pure de la
queo venaciu. id e demonioz. vola
uerit ad reg9 celoz. ubi tre magni
fico liberatori. magnifice gras agut.
Sicut dicit9 ij° machabeoz. j°. De
magnis picalis a deo liberati. mag
nifice gras agimo ipi. De cantu is
taz auiu. id e aiaz scaz dicit9 in
Apoc. Vocẽ qmaudiui. qi citharo
doz citharizaciu i citharis suis.
et cantabat qi canticu nouu an se
de dei et agni. Dignu e ut aie a
deo p gla3 inouate. canticu nouu
catet. De h° ecia cantu dicit9 i ps.
Bti qui habitat in domo tua dñe
zc. O qr dulcis e armonia hui9 ca
tus. ubi angeli et scẽ aie simul de
catat laude dei. Certe hac dulcedi
ne no pt smo alic9 mortalis hois
D. explicare sufficient9. Iij° reg9 ce
loz copat9 agro ppt9 florũ ameni
tate. In agro nam diuersi flores i
ueniut9. ita et in regno xpi diu
sitas e floz. Ibi ipe xps flos est
pulcherrim9. ipe em e speciosus
for9 p filijs hoim. Vn et ipe se flore
appellat. Can9. Ego m flos ca
pi. et liliu conuallium. Ibi ecia ite3 me
rata v'go maria flos e mire pulchri
tudinis et suauitatis. Ibi singuli mrs
rubet ut rose. Ibi singuli cõfessores
vernat ut viole. Ibi singule v'gines
cadent ut lilia. zc. Sic g° pt3 qr pul
chra similitudine reg9 celoz agro co
E. parat9. Thesaur9 aut qui i agro
celi dicit9 abscodit9. e dei fili9. Ipe
em e thesaur9 elcoz suoz pciosus
et idefficiens. Hunc ergo thesauru qui
inuenit p cognicione. itelliges sc3
pciositate ipi9. abscodit. id e summo
studio custodit. et p gaudio illi9. id
e p desiderio illi9. vadit z vedit oia
q h3. id e oia tpalia cotepnit. et emit
agru illu. id e reg9 celoz. ubi plene
se cognoscit possidere hunc nobile the
zauru. Se alia exposicio ei9dem
F. text9. Greg9. Thezaur9 i agro ab
scodit9. e celeste desideriu. Ager vo
i quo thezaur9 abscondit9. e discipli
na studij celestis. Que sc3 thezauz
cu iuenit ho. abscodit ut pseruet9. qr
studiu celestis desiderij a malignis
spiritib9 custodiri no sufficit. ci q

hic ab humanis laudibus non abscondit
in patria eterna qui in via sumus qua ad
patriam pergimus. Maligni autem spiritus iter
nostrum quasi quidam latrunculi obsident.
Depredari ergo desiderat qui thesaurum
in via publice portat. Hoc autem dico
non ut proximi nostri opera nostra non vide-
ant cum scriptum sit: Videant opera vestra
bona ut glorificent patrem vestrum qui in
celis est. Sed ut per hoc quod agimus laudes
exterius non queramus. Agrum profecto
vendidit omnibus comparat qui voluptatibus
carnis renuncians cuncta sua terrena
desideria per disciplinae celestis custo-
diam calcat. Ut Gregorius. Sequitur alia parabo-
la in evangelio. Iterum simile est regnum celorum
homini negociatori querenti bonas mar-
garitas. Inventa una preciosa marga-
rita abiit et vendidit omnia que habuit
et emit eam. Unde hic tamen regnum celorum
margarite comparatur seu lapidi precio- h.
so. Quia si aliquis qui non cognosceret pre-
ciosum lapidem inveniret in luto. vix
autem umquam levaret eum. et [illegible] minimus
daret aliquid de suo. nec unum denarium
daret pro eo. Sed qui eum cognosceret mit-
ti daret etiam forte quicquid haberet. Sic
de modo miseri homines qui non cognoscunt
gaudium regni celorum. nichil etiam de
ipso volunt cogitare. nec audire vult
aliquis in sermonibus. nichil dat de
ipso. sed de gaudio mundi quod cognos-
cunt. de quo miserabiliter cotidie co-
gitant. dant non solum sua que inutiliter
expendunt. sed seipsos. id est animam et cor-
pus tradunt demonibus ad cruciandum
in inferno. Sed boni et iusti homines qui
celeste gaudium cognoscunt. et cotidie
de eo meditantur. dant quicquid habent pro
eo et seipsos. austeram et duram penitentiam
faciendo. nec eis aliquid videtur quicquid
dant pro eo propter magnitudinem valoris.
Gregorius. Per margaritam preciosam intel-
ligitur celestis vite dulcedo. quam in-
ventam omnia vendens emit. Quia qui celestis
vite dulcedinem inquantum possibilitas
admittit perfecte cognoverit. ea que
in terris amaverat libenter cuncta dere-
linquit. In comparacione eius vilescunt omnia.
deserit habita. congregata dispergit.
manifestat in celestibus animus. nichil in
terrenis libet. deforme conspicitur quicquid de
terrene rei placebat specie. Quia sola precio-
se margarite claritas fulget in mente.
Sequitur adhuc alia parabola in evangelio. Iterum h.
simile est regnum celorum sagene misse in ma-
re et ex omni genere piscium congreganti. Quam
cum impleta esset educentes et secus litus
sedentes elegerunt bonos in vasa sua. ma-
los autem foras miserunt. etc. Per hanc sa-
genam potest significari divina benignitas. Per
mare vero mundus figuratur. qui ad similitu-
dinem maris inquietus est et amarus. fo-
ris enim homines per plurimas perturbacio-
nes inquietantur. intus autem per varias solli-
citudines amaricantur. Quod recognovit
ille qui dixit: Foris pugne. intus timo-
res. Igitur per sagenam divina benignitas
exprimitur. quam dominus misit in mare huius
mundi ut per eam traheret homines ad salu-
tem. sive bonos. sive malos. quod designatur
per omne genus piscium. Non enim est personarum
acceptio apud deum. et non est distinctio
iudei et greci. Nam idem dominus omnium. dives
in omnes qui invocant illum. sicut ait apostolus.
Congregat ergo sagena id est benig-
nitas domini omnes homines indifferenter usque
quo. Tunc implebitur. cum completus fuerit
numerus electorum. Cum autem impleta fuerit hec
sagena. educetur ad litus. Per litus intelli-
gitur iudicialis examinacio. In divino
enim iudicio examinabuntur pisces. id est
homines quales fuerint sive boni. sive mali.
Ita ut dicit apostolus ad Corinthios. Omnes nos
manifestari oportet ante tribunal Christi
ut referat unusquisque prout gessit in
corpore sive bonum. sive malum. Secus litus
vero sedentes sunt angeli. quorum minis-
terio separabuntur mali a bonis. etc. De
alia exposicio textus precedentis. Iterum
simile est regnum celorum sagene misse in
mare et ex omni genere piscium congreganti.
Gregorius. Sancta ecclesia sagene comparatur. quia i.
et piscatoribus est commissa. et per eam quisque
ad eternum regnum a presentis seculi fluc-
tibus trahitur. ne in eterne mortis profundo
mergatur. Que ex omni genere piscium con-
gregat. quia ad peccatorum veniam sapientes
et fatuos. liberos et servos. divites
et pauperes. fortes et infirmos vo-

cat. Sive sagena scz tunc vniusa
lit repletur. cu in fine secli huani gnis
summa ccludit. vn se. Quia cu i
plena esset. educentes et secus litus se
dentes. elegerunt bonos in vasa sua.
malos aut foras miserunt. Dicit enim
mare seculum. ita fine seculi signat litus
maris. In quo scz fine. pisces in vasis
eligunt. mali aut piciunt foras.
Quia et electos quisque in eterna ta
bernacula recipit. et intra regni
luce pdita ad exteriores tenebras
reprobi pertrahunt. Nunc enim bonos
malos que coiter qsi permixtos pisces
fidei sagena nos ctinet. Sz litus indi
cat. sagena sce ecclie quid trahebat
hec greg. Nicolaus de lira. Dicitur enim
no distiguntur boni pisces a malis.
quo diu e sagena int aquas. Sic
in ecclia admixti sunt mali cu bonis.
Sz in fine mudi trahet ad litus p apti
iudiciu. qz tunc erunt maifesta ab
scondita cordiu. et tunc iudicio divino
et misterio angeloz separabunt mali
de medio iustoz. et mittet i infer
nu. et sic ecclia purgata offeret
deo patri sine macula z ruga. Vn se.
Sic erit in csumacione seculi. Exi
bunt angeli et separabunt malos de
medio iustoz. et mittet eos i ca
minu ignis. Ibi erit fletus z stridor
denciu. Greg. Hoc iam fres kmi
timedu e pocius q exponedu. Ap
ta enim voce tormeta peccanciu
dicta sunt. ne quis ad ignorancie
sue excusacione recurreret. si qd
de eterno supplicio obscure diceret
hec greg. Tangit aut hic qua
druplex pena qua pacient iniqui.
Prima e ignis obscurus. Beda precia
clausum. Tercia e amaritudo fle
tus. Quarta e omnimoda inquietudo.
Prime due notat cu dicit. Mittet
eos i caminu ignis. Caminus enim
ignis accendit. et cu accensus
fuerit claudit. Relique due pene
notat cu dicit. Ibi erit fletus z stri
dor denciu. Fletus enim ille no erit
sine magna amaritudine. et stri

dor sine inquietudine. Tercio. Intellexistis hec oia. Dicunt ei. Etia.
Ait illis. Ideo ois scriba doctus in
regno celoz similis e hoi prifamilias.
qui pfert de thesauro suo nova
z vetera. Greg. Veteri e ut p cul
pa humanu genus in eterna pena
periret. et novu. ut cvsi i regno
vivat. Prius aut de regni similitudine
thesauru inventu. ac bona marga
rita protulit. postmodu vero infer
ni penas de maloz cremacione nar
ravit. atque in cclusione subiungit.
Ideo doctus scriba &c. Ac si dicat.
Ille in scta ecclia doctus pdicator e.
qui et nova sit pferre de suavi
tate regni. et vetusta dicere de ter
rore supplicii. ut vel pene terreant.
quos premia no invitant. hec greg.
Alit exponit scdm Nicolau de
lira. Ideo ois scriba doctus. id est
doctor doctus. id e tractus a deo inspi
ratus. In regno celoz. id e in ecclia
militanti. similis e hoi prifamilias. q
sicut prifamilias habz pascere filios
pane corpali. sic ille parvulos fili
os pane spuali. qui pfert de the
sauro suo. id e de scia sua i corde
abscondita. nova z vetera. id e
auctes vel pcessus novi z veteris
testamenti. Ex quo patz q epi qui
sunt successores aptoz. debet ha
bere noticia vtriusque testamenti.
In cuius signu. portat mitra cu du
plici cornu in capite. Sermo viii sup

Non e talis mulier. Ka. xxxiii.
sup terra. i aspectu. z pulchri
tudine. et i sensu verborum.
Scribit Judith xi. In quibus verbis
gloriosa virgo katherina cmedatur
in tribus. Primo a vite excellencia
cu dicit. Non e talis mulier super
terra. Secdo a pulchritudine cmmo
da cu subdit. In aspectu z pul
chritudine. Tercio ab excellenti
prudencia cu subinfert. Et in sen
su verboz. Quantu ad primu scien
du q beata virgo katherina cmen
datur hic a vite sue excellencia cu
dicit. Non e talis mulier sup terram

.k

.a

Et bn̄ ista btā v̓go ꝓpter tn̄ potest
dici mīr specialit̄. Primo ꝓpt̄ amorē
sui spōsi sc̄ xp̄i magnitudinē. quē
in tm̄ dilexit. q̄ pro ei9 amore reg
nū mūdi et oēm ornatū seculi cō
tempsit. et tandē dūsa quā mrti
rij et morte sustinuit. In hijs eni
duob9 p̄cipue pt̄ q̄uis cōsiderare
an dnm̄ nr̄m ihm̄ toto corde dili
gat. Si sc̄ mūdū et oblectamētū
ei9 paruipēdat et despiciat. et ꝓpter
xp̄m libēter adūsa sustineat. De
p̄mo dicit btūs greg9. Tanto fri
gescit quis a curis seculi. q̄nto sur
git ardēci9 ī amore dei. Itē idē. Ia
cob qui angelū tenuit. uno mor
pede claudicauit. q̄ qui vero amo
re sublimia r̄spicit. iā in hoc mū
dū duplicib9 desiderijs incedē nes
cit. De scd̄o dicit̄ ecci ij°. In igne
ꝓbat̄ aurū et argētū. hoīes aūt
r̄ceptibiles ī camino humiliacōis.
Greg9 in libro mor. Pena quippe
īterrogat. si quiet9 quis veracit̄
amat. Cassiodor9 in quadā epla.
Ami ve amic9 ē. qui tpe diligit.
Na tormētū nō sepāzat. labor
nō lassat. thesaur9 nō supat. alie
nus amor nō occupat. Scdo
btā katherina pt̄ dici mīr. ꝓpt̄
bonorū filiorū. idē bonorū operū
fecūditatē. Dicūt̄ eni filij bona
opa. q̄ sicut bon9 fili9 tenet̄ ma
trē suā et prēm sustētare et cōs
māre in necītate. Ita bona opa
mūabūt nos q̄n nō poterim9
opari aliqd qd sit nobis merito
riū. q̄ mō ꝓmerim9. sicut sūt orō
nes. ieiunia. et elemosine. etc. huī9
mōi. q̄ tūc dabūt nobis necīa ad
cōuenīdū et mādueādū. Et io
dicit̄ pu̇ᵃ ᵛ ultio. Date illi de fruc
tib9 manuū suarū. etc. Hāc fecū
ditatē bonorū opm̄ btām kathe
rinā habuisse dubiū nō ē. cū ut
sup̄ tactū ē. dnm̄ nr̄m ihm̄ xp̄m
suū spōsū toto corde dilexit. Mo
do ut dicit greg9. Nūq̄ ē amor
dei ociosus. operat̄ eni magna

si ē. si aūt renuit opari. amor nō
ē. Tercio btā v̓go katherina pt̄
dici mīr ꝓpt̄ miserorū cōpassionē.
q̄ mīr ꝑut scriptūr ē misericors
et īfirmis assistēs et cōpaciens.
Vn̄ dicit̄ ecci. Ubi nō est mulier
īgemiscit eger. Scd̄ aūt beata
katherina cōpassionē habuit ad
miseros et ad īfirmos sc̄ peccatores
p̄cipue pt̄z ex hoc. Nā cū decollan
da esset. orauit ad dnm̄ ut q̄cūq̄
passiōis sue memoriā ageret. q̄
in aliq̄ necītate cōstituti9 eā inuo
caret. [illegible] diuine celore cōseq
ret̄ effectū. etc. Vn̄ in signū sue
mīe et cōpassiōis. de corpe ei9 de
functo oleū emanauit. Et sic bre
uit̄ pt̄z de p̄ncipali. videlic3 de ex
cellēcia vite hui9 gloriose v̓ginis.
Quātū ad scd̄m sciendū q̄ btā
v̓go katherina quē dat̄ in v̓bis
p̄missis a pulchritudīe cōmoda. Fu
it naq̄ ad litām pulchra corpe.
sz multo pulchrior fide et purita
te cōsciē. Vn̄ ꝑ hoc pt̄ signari per
Rebeccā de qua dicit̄ gen̄ xxiiij°.
Erat puella decora nimis. v̓go
q̄ pulcherrima. Vn̄ ꝓpt̄ ei9 pulchri
tudinē dilexit eā sponsus ei9 xp̄s
ihūs. Sz nūq̄ iste spōs9 pulchri
tudinē corporalē. vestiū varieta
tē. aut capillorū fulgēciā. atten
dit. et in sua spōsa diligit. Certe
nō. s̄ pulchritudinē cōsciē inte
riore. Vn̄ ps. Oīs gl'a ei9 filie
regis abīt9. Et in cant'. primo
dicit sponsa. Nigra sū extec9.
s̄ formosa. glo. candore v̓tutū.
Itē dicit̄ pu̇ᵃ ᵛ ultio. Fallax est
grā sp̄s fauoris humani. et vana
pulchritudo corpis. mīr timens
deū ipā laudabit. Hoc attendēs
sapiens v̓go katherina quāuis in
corpe esset pulcherrima. de ea tn̄ pa
rū aut nichil curauit. s̄ interiore
pulchritudinē cōseruare et fouē
tota diligēcia studuit. et io spon
sus ei9 xp̄s eā singularit̄ dilexit
et in spōsam elegit. Itē si loqui

de hac pulchritudie lacius libeat. vi-
de sup smone de sca agnete. Tota
pulchra es. &c. Cui smo conveniet
si placeret huic bte vgini possz ap-
plicari. Quantu ad 3m sciendu qd
bta vgo katherina comendat hic
ab excellenti ipius pdencia. Ipa eni .a.
tam prudes extitit et sapies qd nul-
lus phus poterat resistere sapiencie
q loqbatur. Ipa sua sapia rege Alex-
andrie. ac quinqginta magros i oi
mundana scia eruditos conicit.
et ipos magros. ac plurimos alios
ad fide convertit. Vn bn verificat
de ea qd dicit iudith xiiij. Vna
mlr hebrea fecit confusione i do-
mo nabugodonosor. Ipa mlr dicitur
bta katherina q bn dicit mlr
ppt rones pfractas. Dicitur aut he-
brea no p gnacione. s3 scdm sensu
spuale. qz hebrea intptatur transiens. et
ipa transivit de falsitate ydolorum.
ad veritate xpi. et de tenebris
miserie in qua erat. ad lumne gre.
et hodie de mundo ad patriam etne
glorie. Ipa fecit confusione i do-
mo regis babilonis alexandrie
maxencij. confundo ipm 3 quinqgi-
ta suos doctores. sua sapia 3 elo-
qcia vbor. Hic ergo tm patz qd
apte huic vgini btissime conveniut
vba passupta p themate. No e
talis mlr. &c. Smo vn sup. K. C.

Gaudeamus et exul- xxxiiij.
temus. et demus gloriam deo.
qz venerut nupcie agni. &c.
Apoc. vltio. Tm e cosue apud nos .c.
3 oes getes ut gaudeat 3 solep-
nisent i nupcijs. cantet 3 vacet
convivijs ppt amore sponse 3 sponsi
in vna carne coniuctorum. In nupcijs
quoq3 et in morte cognoscuntur
amici. ut dicitur pu. xvij. Non eni .b.
amicus credi debz q in nupcijs a-
mici no gaudz. nt in morte non
dolz. Ergo tm si sic gaudedu
e i nupcijs perituris. qntu gaude-
du est i nupcijs etnaliter pman-
suris. Et si sic amici gaudent du

morit9 sposa morli traditur spon-
so. qntu gaudendu e hodierna
die amicis huius pclarissime spo-
se katherine. q ipa imortalis
effecta. sposo tradita e incorrup-
tibili et eterno. O quales sut
ille nupcie etnales. qz nobilis-
sime. qz iocudissime. qz speciosis-
sime. 3 copiosissime. Cuius suf-
ficiat vbo dicere. nt corde pesare.
Oculus inquit apls no vidit. nec
auris audivit. nec i cor hois as-
cendit. q pparavit deus diligentib9
se. In istis nupcijs dapifer erit
ipe. sponsus dns nr ihs xps scdm
qd ipe testatur p semetipm dicens
in luca. Amen dico vobis. qd pre-
cinget se. et faciet illos discube-
re. et transiens ministrabit illis. sc3 fer-
cula sue gre. et vinu mire suavi-
tatis et leticie. Tunc dicetur illic
discubentibus illud cant. v. Co-
medite amici. 3 bibite. et inebria-
mini karmi. O fres mei qz dulcit
et plene tunc fideles inebriabuntur
ab vbertate domus dni. et torre-
te voluptatis ipius. Tm apud ip-
sum e fons vite. et fons indeficiens
btitudinis 3 glorie. Omnia ergo
hec gloriosa vgo katherina hodie
ad has nupcias intrare meruit.
ubi i dissolubili amore sponso
suo xpo copulata e. nos amici
eius 3 famuli has nupcias anua
solepnitate recolentes merito gau-
dere et exultare debemus. gliam
deo tribuentes. Vn ad hoc invitat
nos vba pposita. Gaudeamus et
exultemus. et demus gliaz deo. qz
venerut nupcie agni imaculati.
et uxor eius sca vgo katherina
sibi ppetua castitate ac caritate
sociata pparavit se. sc3 ornamen-
to vtutum. Pro quo sciendu. qd tria
vba leticie hic nobilit ponuntur.
sc3 gaudeamus. et exultemus. 3 de-
mus gliaz deo. qz in hac tanta solep-
nitate tribus modis gaude nos con-
venit. sc3 corde. ore. et ope. Tunc

Smo vn sup. K. C. xxxiiij

cum pfectum e gaudium si cor interius
iubilat. si os deum laudat. et si opus
testimonium istis reddat. Quamvis
ergo tria sint verba. sunt tamen e una i
vitans nos ad gaudia. Et io nondum
cpletum e gaudium quo letamur corde.
gaudium quo ~~letamur~~ laudamus ore.
et gaudium quo letamur in ope. Prima gau
dium cordis e deum gaudendo amare.
Oris. ipsum gaudedo laudare. Operis
deo gaudedo seruire. Primum gaudi C.
um dico quo in hac solepnitate gau
dere debemus e gaudium cordis. quod
nichil aliud e. quam amare deum cum leti
cia mentis. Unde dominus volens apostolos ad
amorem cordis iducere post multa et dul
cia verba que eis direxit in iohanne.
sic ait ad eos. hec locutus sum vobis
ut gaudium meum plenum sit. Id e ut
amor vester veniat ad pfectum. ut
toto corde. tota mente. totaque virtute
diligatis deum. Hoc enim e cordis gau
dium. sine quo iocundum. Unde dicitur ecci
xxxi. Non e oblectamentum sup cordis
gaudium. Nam cordis gaudium e pro
fundamento ponendum omnium gaudiorum.
quia sicut cor e creacione primum. et cum omnia
membra prius a natura pducuntur. et est
omnis motus aliorum membrorum. vitaque
principium. omnium gaudiorum. Quia si
cut corde bene existente. omnibus aliis
membris e bene. et eo male se ha
bente. ceteris membris e male. sic
existente sancto et puro hoc gaudio cor
dis purum ac sanctum erit gaudium oris
et operis. Quia secundum apostolum. qua
lis radix. tales et rami. Non enim pt
ee aqua rivuli pura. si fuerit in fonte
corrupta. Ergo karissimi si volumus.
nostra externa gaudia non ee ifecta.
sed deo placida. laboremus quantum pos
sumus ut gaudia cordis sint munda.
Sed quis e hodie qui intus in cor
de gaudeat pure. et non pocius va
ne. Quis e qui intimis cogita
cionibus non pocius gaudeat quam mun
dis et puris. Sed quia sic vane gau
demus. io vane ridemus. vane ste
dimus. et finaliter ad vana venimus
et ad ppetua lamenta pperamus. Unde
dicitur in ecclesiastico. Risus dolore mis
cebitur. et extrema gaudii luctus occu
pat. Secundum gaudium quo gaude de D.
bemus e gaudium oris. quod nichil aliud
e quam deum gaudendo laudare. De hoc di
cit ps. Repletum e gaudio os nostrum.
et lingua nostra exultacione. Hic enim
ve gaudemus ore. deum pro bonis nature
quibus in esse subsistimus. pro bonis for
tune quibus in ee fruimur. Pro bonis
gracie quibus spiritualiter vivimus. et pro
bonis glorie que aliquando habere debemus nos
credimus. deum pleno ore laudamus.
De hoc dicit Augustinus in epistola ad mar
cellum. Quid iam melius et animo gerimus.
et ore pmimus. et calamo exprimimus.
quam deo gracias. hoc nec dici brevius.
nec audiri lecius. nec intelligi grandius.
nec agi fructuosius pt. L alle. Karissimi
si sic attente laudat deum alauda avi
cula parva ab hoc officio sic vocata.
quid deberet facere anima. creatura dig
nissima. dei ymagine insignita. Que
creatura non suo modo divinis laudibus
e intenta. excepta racionabili natura omnium
creaturarum digna. Solus homo deum non
laudat. sed pocius beneficiorum immemor
blasphemat. Audite mirabile. Non E.
e qui in regno suo aliquem tirannum re
gem audeat blasphemare. Non e qui
contra principem aliquem vel civitatis cuiusquam
rectorem audeat maledictionis verbum
pferre. quin capiatur. ligetur. verberatur.
et morti sepe tradatur. Sed ab impiis homi
nibus sepe divina potencia blasphematur.
Et nec e qui illos capiat. qui divino
zelo accensus vindictam exquirat. cum
tamen omnes tales digni sint morte. Gau
dendo igitur nos deum laudemus et in
hac sancta virgine Katherina sic a deo
exaltata. divina largitate laudibus
extollamus. Nam et moris e apud omnes
ut in nupciis istrumenta musicalia
portentur. et cantibus dulcibus quivis
letentur. Ergo et nos iubilemus. cum
hodie nupcias agni advenisse vi
demus. Tercium gaudium quo gaude F.
debemus e gaudium operis. quod non ali
ud constat ee quam gaudendo deo servire.
Non enim fortis dicitur. ut phus dicit
qui mala sustinet. sed qui sustinet

et hoc ipō gaudz. Vn̄ sci viri nō so-
lū mala uel īflictu(tormenta) patient^e fere-
bāt. s̄ hoc ipō valde gaudebat. Vn̄
de aptīs in actib9 scribit^r. Ibat apli
gaudentes a cōspectu cōsilij. qm̄ dig-
ni habiti sūt p nōie ihū cōtumelia
pati. Ad hoc hortat^r nos apl̄s ia-
cob9 in canonica sua. Omne īquit
gaudiū existimate fr̄es mei. cū ī
teptaciōnes varias incideritis.
Gaudeam9 igit^r fr̄es corde. gaudea-
m9 ore. gaudeam9 et ope. Ita sicut
dom9 pfca dici nō pt. n̄ fūdame-
to iā posito. et parieti iā erecto.
tecti eciā fiat addicio. sic nō ē p-
fectū gaudiū qd^d exīns in solo cor-
de. nō rēdundat in ope. sicud pt
ignis in stipula latē. et nō forās
ī flāmā pdire. Itē canis dū viā
leporis pcipit. qz admirabilit^r gau-
det. hoc ipm̄ manifestat in voce.
et patefacit in ope. qz post iuēta
vestigia. maxime īcipit cursū ire.
Hic et vḡgo hec scā. gaudiū qd
de corde querebat. ore pmebat. et
ope explicabat. Quere in ei9 vita
et adapta ad pposita gaudia ptī-
nēs. etc. Rogem9 ergo etc.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DÜSSELDORF

cunctorum corda cernit ab alto: quique
medetur et sanat contritos corde. et
alleviat dolores eorum. Cuius devotus
abbas theodericus fusa ad deum prece.
mox sanitatem viri impetravit. Hec hominis
notitia eius in partibus illis undique
divulgabatur. in tantum quod de diversis
mundi climatibus multi adventarent.
magnis ac variis infirmitatibus ag-
gravati. utpote claudi. ceci et surdi
ac etiam ventriloqui qui a sathana
agitabantur. Hii ergo per celeriter
merita sancti theoderici. peticionum suarum
consequentes effectum. sani recesserunt.
Hiis autem merita et gloriam dominus per
miracula multa declaravit.

domino ossa humiliata. Ps.

Miserere. An. Exaudi

oracionem meam ad te omnis

caro veniet. Ps. Te decet. An.

Me suscepit dextera tua

pater ad me veniet et eum

qui venit ad me non eiciam

foras. Ps. Benedictus.

V. Audivi vocem de celo dicentem

michi. Scribe beati mortui qui

in domino moriuntur. Pater noster.

Et ne nos inducas in temptationem.

Sed libera nos a malo. V. Re-

quiem eternam dona eis domine. Et

[illegible]

non . per

dāt V. Qui in cruce positus latronē sero penitentem suscepisti corā pre-

cum pie peccata dilue. V pe.

tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in vic-

toria tua. Ubi est mors stimulus tuus? Stimu-

lus autē mortis peccatum est: virtus vero peccati lex.

Deo autē gratias qui de-

dit nobis vic-

toriam. Per dominum

xpm. dominum nrm. R̷m. Libera

me do mine de morte eter

na in die illa tremenda.

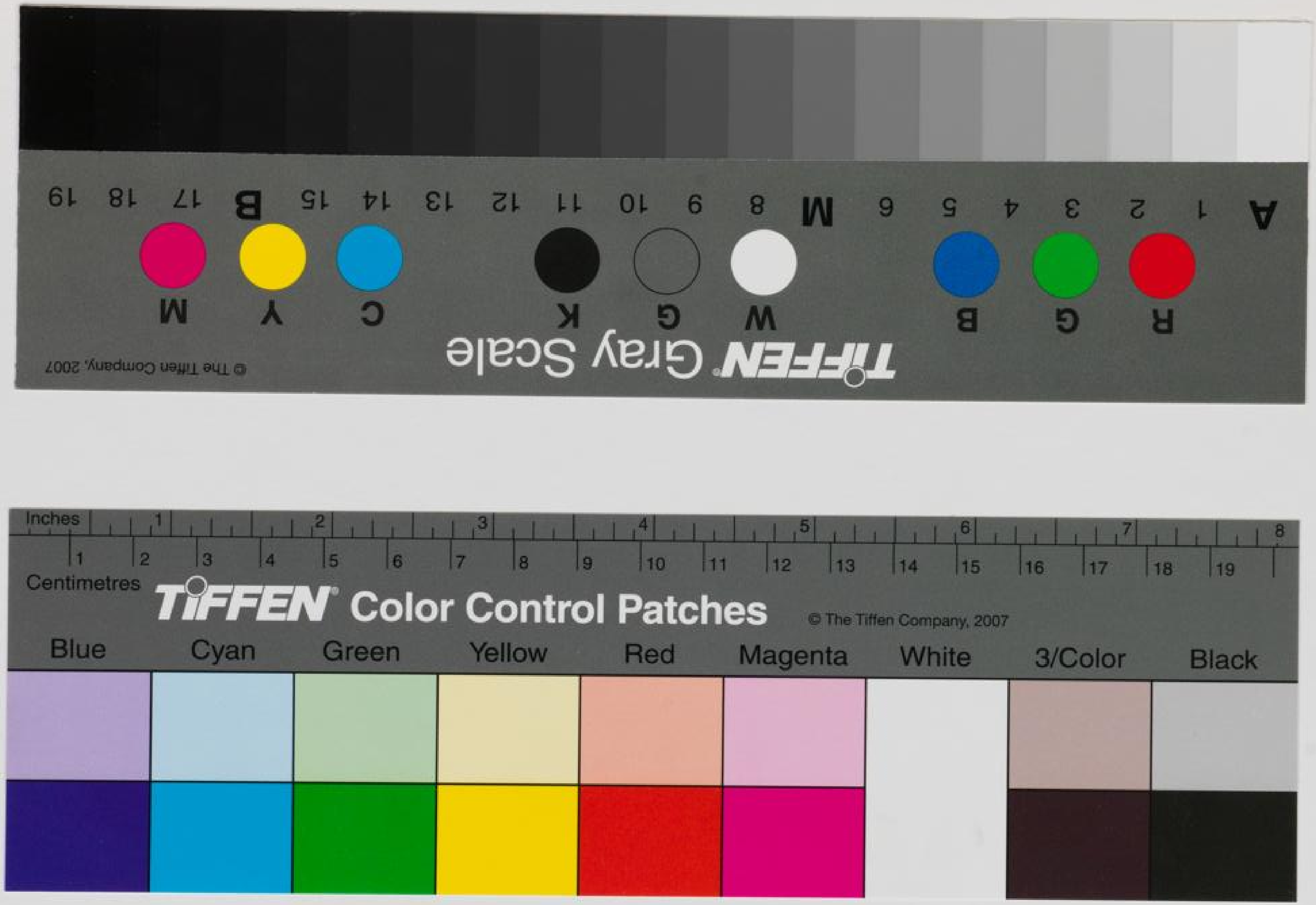
TIFFEN Gray Scale
© The Tiffen Company, 2007
TIFFEN Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Inches
Centimetres
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

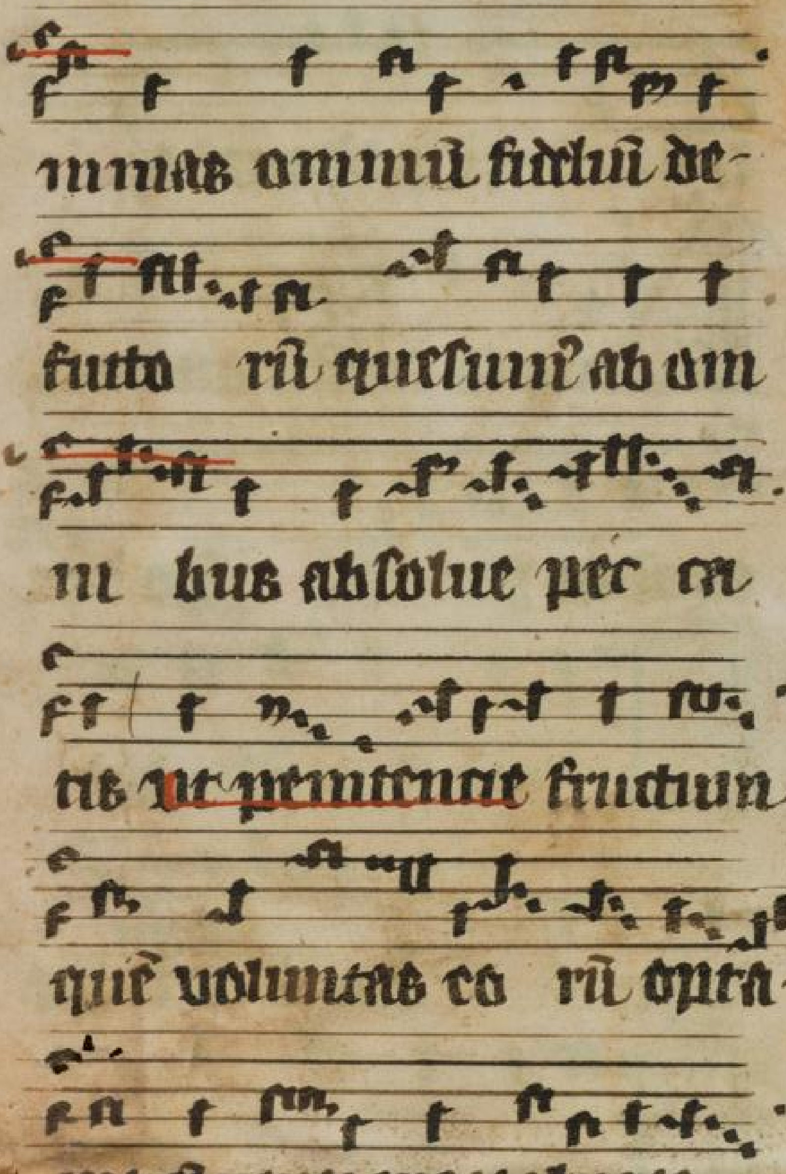

Ecce enĩ myst Lcõ. ix.
teriũ vobis dico.
Omnes quidẽ resurgemus:
sed nõ omnes immutabimur.
In momẽto in ictu oculi:
in novissima tuba. Ca-
net enĩ tuba. et mortui
resurgẽt incorrupti: et
nos immutabimur. Opor-
tet enĩ incorruptibile hoc
induere incorrupcionẽ: et
mortale hoc induere immor-
talitatẽ. Cũ autẽ incorrup-
tibile hoc induerit incor-
rupcionẽ. et mortale hoc
induerit immortalitatem:
tunc fiet sermo qui scriptus
est. Absorta est mors in vic-